

Χρῆστος. Δ. Πενταρχισαυωστός

(με ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ 1906 - 1940)

Επιμέλεια: Δημήτριος Χ. Παναγιωτακόπουλος
Τρισεύγενη Γιαννακοπούλου - Παναγιωτακοπούλου

AΘHNA 2021

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Χρήστου Δ. Παναγιωτακόπουλου

Μάιος 1940 - Δεκέμβριος 1949

(με ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ 1906-1940)

ΑΘΗΝΑ 2021

Επιμέλεια: Δημήτριος Χ. Παναγιωτακόπουλος
Τρισεύγενη Γιαννακοπούλου-Παναγιωτακοπούλου

Υπεύθυνος Έκδοσης:
Δ.Χ. Παναγιωτακόπουλος,
depanag@gmail.com, Τ. 6944916212

[Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

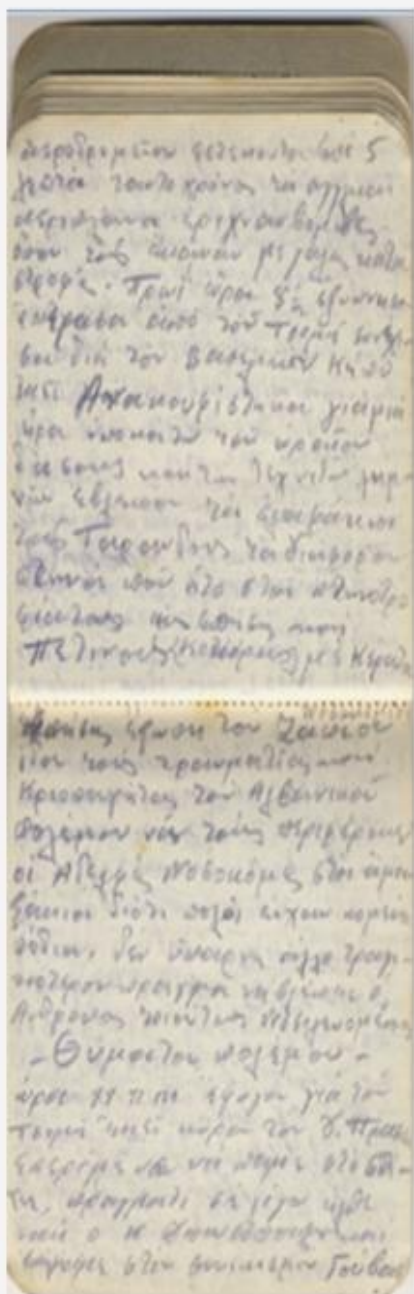
ISBN 978-618-00-3076-1

Από το Ημερολόγιο

- 6-5-41** Έφυγα δια Καλάμας με το αυτοκίνητον Βλαχοστάθη. Ώρα 10 π.μ. εφθάσαμε εις Ζευγολατιό, είδαμε την πρώτην κατασκήνωσιν Γερμανικού στρατού, δεξιά του δρόμου εκυμάτιζε ο Αγκυλωτός Σταυρός.
- 27-3-42** Στας 0030 νυκτερινήν εσήμανεν συναγερμός, πηγαίνομεν στα καταφύγια, έρχονται αγγλικά αεροπλάνα άρχισαν βομβαρδισμούς. Επήρα τα πράγματα μου και, επειδή δεν ήτο εύκολον το εισιτήριο, επήρα καροτσάκι και επήγα στο Μιντιλόγλι. Επλήρωσα 500 δρχ. και ½ ψωμί στο λούστρο, έβγαλα εισιτήριο δια Πύργον, 360 δρχ., ανέβηκα όμως από το τζάμι διότι ήτο πολύς κόσμος. Από Καλό Νερό έδωσα 150 δρχ. του αγωγιάτη για τα πράγματα και ήλθα ποδαράτο στην Κυπαρισσία ώρα 9½.
- 2-1-45** Επήγα στον Διοικητικόν Αντιπρόσωπον και επήρα διατακτικήν 2000 οκάδες κρασί για ενίσχυσιν επαγγελματιών από εργοστάσιον Αγίας Κυριακής. Το απόγευμα emίλησεν στους επαγγελματίας ο Διοικητικός Αντιπρόσωπος για συγκέντρωσιν ελαίου προς κατασκευήν των γεφυρών και αποκατάστασιν συγκοινωνίας.
- 6-6-45** Η Αστυνομία και το Δικαστήριο άρχισαν πάλι τον διωγμόν των επαγγελματιών με τας μηνύσεις αισχροκέρδειας μέχρι σημείου εξοντώσεως, οι βιομήχανοι μένουν ασύδοτοι κλέβουν τον κόσμο.
- 12-8-46** Ημέρα εργασίας στο μαγαζί, μαύρη νύχτα στο εξοχικό μας. Επήγαν. απόσπασμα των Χ. και άναψε φωτιά στο σπίτι, δεν έμεινε ούτε τοίχος όρθιος, εκάησαν όλα τα πράγματά μας όπου είχαμε αφήσει αξίας 3 λιρών. Μου είπαν ότι εφώναξαν πρώτα 3 φορές Χρήστο; αλλά εγώ είχα πάρει την οικογένειαν μου προ 8 ημερών και έφυγα, το κακό το επρομάντεψα. Κατόπιν επήγαν εις απόστασιν 200 μέτρων και εσκότωσαν τον Φ. Γυφτογιάννη 70 ετών με το ερώτημα που είναι το παιδί σου. Φεύγοντας επήγαν στα περιβόλια εσκότωσαν τον Π. Μυλωνόπουλον 60 ετών μαραγκόν, συνέχεια στις Ράχες και Μύρον. Εάν δεν είχα φύγη θα με έκαιγαν ζωντανόν με όλην μου την οικογένειαν, ο Μεγάλος Θεός έκανε Θαύμα Μέγα Έχω όμως ψυχικώς κλονιστεί πολύ.

18-5-1941

αεροδρομίου εστεικονταν επί 5
λεπτά. Ταυτοχρόνως τα αγγλικά αεροπλάνα
έριχναν βόμβες, όπου τους έκαταν
μεγάλας καταστροφές. Πρωί, ώρα 8 1/2
εξύπνησα, επέρασα από του Τσομή,
συνέχισα δια του Βασιλικόν Κήπο.
Εκεί ατακουφίστηκα για μια ώρα υποκάτω
του ωραίου δάσους και των τεχνητών
λιμνών. Έβλεπα τα ελαφάκια, τους
Ταράνδους, τα διάφορα πτηνά που ήτο
στα πτηνοτροφία τους ως επίσης και
πετεινούς (κοκκόρους) με κέρατα.

Επίσης, εξώθεν του νοσοκομείου
Ζαπτείου είδα τους τραυματίας και
κρουσταγήτας του Αλβανικού πολέμου
να τους περιφέρουν οι Αδελφές
Νοσοκόμες στα αμαξάκια, διότι πολλοί
είχαν κομμένα πόδια. Δεν υπάρχει άλλο
τραγικότερον πράγμα να βλέπει ο
άνθρωπος τσιούτους νοσηλευόμενους --
θύματα πολέμου. Ώρα 11 π.μ. έφυγα
για του Τσομή. Εκεί ήύρα τον Δ. Πρασά,
επερίμετε να πάμε στο σπίτι. Πράγματι
σε λίγο ήλθε και ο Κ. Διονυσόπουλος
και επήγαμε στο συνοικισμό Τούβας.

για μαγκάλι, έφτιαξα την κλειδαριά στην πόρτα μας. Το βράδυ εφάγαμε ψαρολαδά-φάρι. Συνεκπρευσαμε, έφαγε η Μάγδα μου το απομωμένο της, είχαμε όμως τη φωνιά, ζέστα και καλή καρδιά.

13-1-43 Έβραχε όλην την ημέρα, έμεινα στο μαγαζί.

14-1-43 Το μεσημέρι εφάγαμε σπυριανάκι, το βράδυ επήρα ένα χέλι, επηγάμισαμε και πατάτες.

15-1-43 Είδαμύρια του Μπιτίσκου έκοψε καλάμι προς 2.500 τα 100. Επήγα στα περιβάλια, έτυ μούδιωτο ο κυμπάρος τη φοράδα να σπείρω είχε εργασία αλλού. Επιστρέφοντα εφάρτωσα το γαϊδούρι, τα παλουκιά, καλάμια κλπ ο Παλυδωρας, επήγαμε στα σκάπια εβγάλαμε τα παλουκιά σε όλα γύρωθεν. Ο Δημητράκης επήγε στον Μπιτίσκου 2 φορές με το γαϊδούρι, έφερε τα καλάμια. Το μεσημέρι πάει η βροχή, άργησαν να μας στείλουν φωνιά μας έστειλαν ώρα 1 μ.μ. ψαρόλια κούρια φηλιά και κουλούρια ζεστή. Εφάγαμε στην

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό Σημείωμα, Δ.Χ. Παναγιωτακόπουλου	8
Επισκόπηση, Τ. Γιαννακοπούλου – Παναγιωτακοπούλου	14
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ	28
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ	41
Ο Πόλεμος και τα πρώτα χρόνια της Κατοχής: <i>Μάιος 1940 – Ιούλιος 1942</i>	41
Γάμος και οικογενειακές ιστορίες στην Κατοχή: <i>Ιούλιος 1942 – Αύγουστος 1943</i>	116
Οκτώ δραματικοί μήνες: <i>Ιανουάριος – Αύγουστος 1944</i>	199
Μια προσωρινή Λαϊκή Εξουσία: <i>Σεπτέμβριος 1944 – Φεβρουάριος 1945</i>	258
Λευκή Τρομοκρατία και έναρξη του Εμφυλίου: <i>Φεβρουάριος 1945 – Σεπτέμβριος 1947</i>	295
Μια νέα αρχή στους Γαργαλιάνους: <i>Σεπτέμβριος 1947 - Δεκέμβριος 1949</i>	363
<i>Επιμύθιο</i>	387
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	388

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Γράφω για έναν αγωνιστή της ζωής που, αν και έζησα μαζί του 55 χρόνια, δεν τον γνώριζα. Τον ήξερα αλλιώς, τον έκρινα συχνά λανθασμένα. Αγνοούσα τη ζωή του. Έφταιγε και ο ίδιος γι' αυτό, δεν μας τα είπε ξεκάθαρα, να τι έγινε τότε, να τι έκανα, να πως σηκώνόμουν όταν έπεφτα. Κάποιες φορές, θυμάμαι, κάτι ξεκίναγε να μας λέει, δίνανε λίγη σημασία, δεν επέμενε, πάντα γαλήνιος. Ίσως επειδή είχε άλλο τρόπο να μας τα πει, τα είχε γραμμένα τα καίρια, και περίμενε, ακόμα και μετά θάνατο. *Σιγῶν θ' ὅπου δεῖ και λέγων τά καίρια*¹. Και ξαναζει.

Απομνημονεύματα γράφουν πολλοί – απαιτείται ηρεμία, χρόνος και μνήμη. Ημερολόγιο, όμως, με καθημερινές καταγραφές σε δύσκολες συνθήκες πολέμου, κατοχής, πείνας, αρρώστιας, φόνων, πτωχεύσεων, συλλήψεων, γραμμένο σε πρόχειρα μπλοκάκια, σε χαρτάκια από τσιγαρόχαρτο, στο υπόγειο του μαγαζιού, στην παραλία, στο λόγγο, στο χωράφι, στο κρατητήριο, στο κάστρο της Κυπαρισσίας στην Αεράμυνα το '40, σε φαγάδικο της Συγγρού το '41, στο πέρασμα ποδαράτο από τον βομβαρδισμένο Ισθμό, στο παζάρι στο Κοπανάκι, στο νοσοκομείο Καλαμάτας, αλλά και καταγραφή του ψυχολογικού φορτίου της στιγμής,

τέτοιο Ημερολόγιο, κρατούν λίγοι.

Είναι αυτοί που *νοιώθουν* τον κόσμο και τη ζωή *αλλιώς* και ονειρεύονται ταπεινά την αθανασία.

Ζώντας τη ζωή του μέσα από το **Ημερολόγιο**, μέρα–μέρα, ένιωσα τη διπλή παρακαταθήκη του Πατέρα στο γιό: *Κάθε πτώση είναι ευκαιρία για ξανασήκωμα*. Και, ναι, πιο πικρό το πέσιμο που από δικό σου φταίξιμο δεν είναι, αλλά και πιο γλυκό το ξανασήκωμα που το βαραίνουν θυσίες. Πιο γλυκιά για το ξυπόλυτο ορφανό η μυρωδιά του τετράδιου, που με δικό του μόθo αγοράζει για να φτάσει μέχρι την 1^η τάξη του Ελληνικού Σχολείου.

Δύσκολο να αποφύγω τον πειρασμό να αναλογιστώ πως θα αισθανόταν ο *Πατέρα* μου (έτσι όπως το πρόσφερε και εκείνος, χωρίς το τελικό «ς») όταν έβλεπε το τέλος να πλησιάζει, ή όταν πια σταμάτησε να κουβαλάει στην εσωτερική τσέπη το καλοξυσμένο κοντό μολυβάκι και το μπλοκάκι.

- Να έβλεπε μήπως τις τρεις γυναίκες που τον χάραξαν, τη Γιαγιά Δημήτρω, τη Μάνα Ευσταθία, τη Γυναίκα του Μαγδαληνή;

1 «Σωπαίνοντας εκεί που πρέπει και μιλώντας σωστά κι όταν ταιριάζει», Αισχύλου *Προμηθεύς Πυρφόρος*.

- Να έβλεπε μήπως «τη θρύση του χωριού, τα βάτα, τις αγριοσουκιές, και τις βέργες που είχαν γίνει μεγάλα κρύσταλλα, που εμείς τα κόβαμε και τα λέγαμε σπαδιά και παίζαμε, αλλά χωρίς παπούτσια, φορούσαμε της μάνας μας, αυτά που μας γέννησε, τα πόδια μας κοκκίνιζαν»;
- Μήπως «τα ζαχαρόκουκα που η Μάνα μου είχε δώσει στο Δάσκαλο να μου δώσει την πρώτη ημέρα που πήγα σχολείο για να το αγαπήσω»;
- Μήπως τα μόνα λόγια του πατέρα του που θυμόταν, «θα σου πάρω παιδί μου ό,τι θέλεις», πριν τον χάσει όντας ακόμα νήπιο;
- Το «μεταξωτό νυχτικό» που την επομένη του γάμου έκανε τη Μάγδα «σωστό αγγελούδι» και που της το φόρεσε στο τελευταίο της ταξίδι, όπως η ίδια το 'χε ζητήσει;
- Τη σύλληψη του από τους Γερμανούς το 1944 και τη δράση του στο ΕΑΜ;
- Το φόβο να απαντήσει στο γράμμα του αδελφού του από την Ικαρία;
- Τον οδυνηρό χωρισμό με τον Αδελφό που ποτέ δεν έπαψε να αγαπά;
- Το «επιζήμιο» εγχείρημα λαθρεμπορίου αλατιού;
- Το πρώτο του παιδί με το όνομα της Μάνας του;
- Το πρώτο εγγόνι με τ' όνομά του;
- Το θάνατο της Μάγδας του;
- Ή μήπως το παγκάκι στα Προπύλαια και την προσευχή του «Θεέ μου, αν παντρευτώ και αν κάνω παιδιά, αξίωσε με να τα δω φοιτητές»;

Ίσως όταν βρέθηκε κοντά στο τέλος να ένοιωθε σίγουρος ότι η ζωή του δεν τελείωνε, αλλά είχε συνέχεια, μέσα από τα μπλοκάκια του.

Ο πατέρας μου ήταν κατά βάση πιλοποιός και δευτερευόντως έμπορος, μέχρι το 1947 στην Κυπαρισσία και μετά στους Γαργαλιάνους. Οι καταστάσεις όμως τον έκαναν ξυλοκόπο, ξυλουργό, καλλιεργητή μεταξοσκωλήκων, κηπουρό, οينوποιό, πραματευτή, τσαγκάρη, ράφτη, χτίστη. Το επάγγελμα του πιλοποιού ήταν προσοδοφόρο μέχρι και τη δεκαετία του 1950 καθώς όλοι ανεξαιρέτως, άνδρες, γυναίκες, παιδιά φορούσαν καπέλο. Μικρός θυμάμαι στο μαγαζί – από 7 ετών γάζωνα και έραβα, όπως όλα τα παιδιά του – να φτιάχνουμε τραγιάσκες, ρεπούμπλικες, καλυμμαύχια, πηλίκια χωροφυλάκων, πηλίκια Γυμνασίου, γυναικεία καπέλα, ψάθινα καπέλα. Ήταν ο καπελάς, ήμασταν τα καπελάκια.

Γεννήθηκε το 1906, παντρεύτηκε το 1942 τη «Μάγδα μου» με την οποία έζησε 38 χρόνια και έκανε 6 παιδιά, την Ευσταθία, το Δημήτρη, τον Κώστα, το Φώτη, τους διδύμους Σταύρο και Ηρακλή. Έσβησε ήρεμα από γηρατειά, πλήρης ημερών, στα 94 χρόνια του.

Η πιο παλιά ανάμνηση από τον πατέρα μου είναι να στέκεται πίσω από τον πάγκο στο μαγαζί μας και να ψαλιδίζει με δεξιοτεχνία το ξεχειλωμένο μπορ μιας φρεσκο-σιδερωμένης ρεπούμπλικας. Τον θυμάμαι, πριν πάω σχολείο, να μιλάει νηφάλια με πελάτες, με παπάδες, με περιπλανώμενους σκαφτιάδες, με συγχωριανούς που τον συμβουλευόνταν. Ποτέ, όσο ήμουν παιδί, δεν τον είδα να γράφει σε σημειωματάριο ή σε μπλοκάκια. Αργότερα παρατήρησα ότι είχε

πάντα στην τσέπη του το μολυβάκι και το μπλοκάκι. Και όταν, το 1977 επέστρεψα στην Ελλάδα μετά από 14 χρόνια στην Αμερική, είδα να έχει πάντα μαζί του την περιφερόμενη δερμάτινη τσάντα με τα μπλοκάκια. Τα έβλεπα, δεν έδινα σημασία, δεν είχα φανταστεί.

Το **Ημερολόγιο** άρχισε να το γράφει το 1940 και το συνέχισε σχεδόν μέχρι το θάνατο του το 2000 (μετά το 1954 γράφει, σχεδόν καθημερινώς, σε «ατζέντες τσέπης»). Η ουσιαστική αποκάλυψη του Ημερολογίου, από μένα και τον αδελφό μου Κώστα, έγινε μόλις πριν από εννέα χρόνια, μετά τη συνταξιοδότηση μου από το Πανεπιστήμιο.

Εκτός των κειμένων του Ημερολογίου, ο πατέρας μας διατηρούσε μπλοκάκια και ατζέντες στα οποία είχε αντιγράψει, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, αποσπάσματα κειμένων μεγάλων φιλοσόφων, συγγραφέων και ποιητών (όπως π.χ. Αριστοτέλη, Πλάτωνα, Πίνδαρου, Αισχύλου, Ξενοφώντος, Σόλωνος, Βολταίρου, Παύλου, Νίτσε, Σίλερ, Μπλεκ, Μπαλζάκ, Σαίξπηρ), παροιμίες και ανέκδοτα. Οι υπογραμμίσεις με *διαφορετικό* μολύβι υποδηλούν ότι τα μελετούσε συνεχώς.

Μας συγκλόνισε η διαπίστωση ότι δε γνωρίζαμε τον πατέρα μας. Διαβάζοντας για την αγωνία για επιβίωση σε καιρούς δύσμοιρους, καιρούς με εναλλασσόμενες εξουσίες που εξελίχθηκαν σε Εμφύλιο, κατάλαβα καλύτερα την αντίδραση του πατέρα μου όταν, το 1952, που ως εφημεριδοπώλης στους Γαργαλιάνους διαλαλούσα «Εφημερίδες, Εφημερίδες, ΕΜΠΡΟΣ, ΒΗΜΑ, ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, ΑΥΓΗ και ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ», πήγα σ' αυτόν κλαίγοντας:

«Εκείνος ο ψηλός ξανθός χωροφύλακας μου έστριψε τ' αυτί και με φοβέρισε, άμα ξαναφωνάζεις ΑΥΓΗ θα στα κόψω τα πόδια».

«Πόσες Αυγές πουλάς τη μέρα παιδί μου»;

«Δύο, μπαμπά, μια στον κυρ-Γιώργη το ράφτη και μια στο καφενείο Αττικόν».

«Ε, τότε», μου είπε ήρεμα, «να δίνεις αυτές τις δύο ήσυχα και διπλωμένες ανάποδα, δεν χρειάζεται να φωνάζεις Αυγή».

Αποφάσισα προ οκταετίας να πληκτρολογήσω το **Ημερολόγιό**-του. Δεν φανταζόμουν το μέγεθος του εγχειρήματος. Το 2016 είχα φτάσει μόλις στο 1950. Αποφάσισα να δημοσιοποιήσω την περίοδο 1940-1950. Αναρωτήθηκα, σε ποιον θα απευθύνεται; Μου φάνηκε λογικό να θεωρήσω, κατ' ελάχιστον, τα παιδιά του και τα εγγόνια του.

Όπως, όμως, με βεβαίωσαν συνάδελφοι καθηγητές της Ιστορίας που το είδαν, το **Ημερολόγιο** προσφέρει στοιχεία για τον καθημερινό αγώνα επιβίωσης και βίαιης προσαρμογής των ανθρώπων στις ασταθείς πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής. Αποτελεί σημαντική πηγή για τον ιστορικό της Κατοχής και του Εμφυλίου αφού, μέσα από αυτό, μπορεί να ζήσει την εποχή, να νοιώσει τον τρόπο, τη χαρά, την απόγνωση ή την ελπίδα που γεννιέται αναπάντεχα στη στροφή του δρόμου, να μυρίσει αίμα μαζί με τριαντάφυλλα, να ατενίσει το Κυπαρισσιακό ηλιοβασίλεμα ακούγοντας θρήνους θανάτου, να πεινάσει, να απολαύσει την κρεμμυδοσα-λάτα, να αισθανθεί την πανσέληνο

την ώρα που γεννιέται ο πρωτότοκός-του. Υπάρχουν λεπτομερείς αναφορές στις τιμές των ειδών, στο καθημερινό διαιτολόγιο, αλλά και σε ήθη και έθιμα της Τριφυλίας. Οι αναφορές σε γεγονότα εντός και εκτός Ελλάδος δίνουν ένα μέτρο της ταχύτητας και της αξιοπιστίας της ενημέρωσης στην επαρχία, καθώς η Ιστορία εμπλέκεται και επηρεάζει τις ιστορίες των ανθρώπων.

Έτσι, το 2021 αποφασίζω να το εκδώσω επίσημα, έχοντας όμως απαλείψει αφενός μεν αναφορές σε προσωπικές στιγμές και οικογενειακά γεγονότα που δεν ενδιαφέρουν τους εκτός οικογένειας, αφετέρου δε, τους όποιους αρνητικούς χαρακτηρισμούς προσώπων, που γράφτηκαν σε στιγμές έντασης και για τους οποίους, αργότερα, ο ίδιος γράφει ότι μετάνιωσε.

Τα χειρόγραφα κείμενα που αφορούν στην περίοδο 1906-1949 διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: (i) **Συνοπτική Αυτοβιογραφία** και (ii) **Ημερολόγιο**. Στην πρώτη περιλαμβάνονται τα εξής:

- Συνοπτική Αυτοβιογραφία σε **μπλοκάκι**: Καλύπτει το διάστημα Νοέμβριος 1906 - Μάιος 1940. Αρχίζει να την γράφει στις 26-3-43 υπό την πίεση μιας διαμάχης με τον αδελφό του, πιθανώς ως «εσωτερική απολογία» για αυτό-δικαίωση. Την ολοκληρώνει σε λίγες μέρες.
- Συνοπτική Αυτοβιογραφία σε **τετράδιο**: Καλύπτει το διάστημα 1906 – 1980. Τη γράφει πιθανώς το 1980 που βρίσκεται στην Αμερική σε τετράδιο με χοντρό εξώφυλλο. Στο ίδιο τετράδιο συνεχίζει να γράφει, υπό μορφή ημερολογίου αλλά όχι καθημερινά, μέχρι τις 28-10-1982.

Το Ημερολόγιο αποτελείται από ένα σύνολο χειρογράφων γραμμένων σε διάφορα μέσα, όπως μπλοκάκια, τετράδιο, κόλλες αναφοράς και ελεύθερα χαρτάκια διαφόρων μεγεθών. Συγκεκριμένα:

- **Μπλοκάκια**: Πρόκειται για 11 μπλοκάκια που αποτελούν το κύριο μέρος του Ημερολογίου και αντιστοιχούν στο διάστημα 6-4-41 έως 31-1-46. Δεν έχει εντοπιστεί το μπλοκάκι για το διάστημα Αύγουστος-Δεκέμβριος 1943.
- **Κόλλες αναφοράς** (14 σελίδες) για το διάστημα 30-5-1940 έως 23-9-1942, υπό μορφή απομνημονευμάτων αλλά με αναφορά σε συγκεκριμένες ημερομηνίες. Για την περίοδο μετά τον Απρίλιο του 1941, επαναλαμβάνει, υπό μορφή περίληψης, περιγραφές που εμπεριέχονται στα μπλοκάκια.
- **Μπλε Τετράδιο** με μαλακό εξώφυλλο. Γράφεται το 1980 στην Αμερική, μάλλον τις μέρες που η Μάγδα ήταν σε κώμα σε νοσοκομείο της Νέας Υόρκης, και αντιστοιχεί στους έξι πρώτους μήνες του γάμου του, από 24-9-1942, *ημέρα του γάμου*, έως 26-3-1943, ημέρα που άρχισε να γράφει τη Συνοπτική Αυτοβιογραφία σε μπλοκάκι. Είναι υπό μορφή περίληψης με βάση τα μπλοκάκια. Νοιώθοντας το τέλος της Μάγδας, ξανάγραφε την αρχή, για να την ξαναζήσει.
- **Πρόχειρα Χαρτάκια** διαφόρων μεγεθών για το διάστημα 1-2-1946 έως 31-3-1947. Είναι διπλωμένα σε μέγεθος τσέπης, τσαλακωμένα, στις άκρες σχισμένα, μετά δυσκολίας αναγνώσιμα.

- **Ημερολόγιο Βιβλίο** 365 σελίδων, μια για κάθε μέρα, με προσημειωμένη την ημερομηνία. Γράφει, όχι όμως καθημερινώς, για το διάστημα 1-4-47 έως 31-3-1956.

Συμπεραίνεται ότι στις πολύμηνες επισκέψεις του στα παιδιά του στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ, μέχρι τη δεκαετία του 1980, είχε πάντα μαζί του τα μπλοκάκια του από τα οποία προέκυπταν οι Συνοπτικές Αυτοβιογραφίες – Περιλήψεις. Τις περιλήψεις τις γράφει στην τρέχουσα γλώσσα, ακόμα και όταν αντιγράφει από τα μπλοκάκια (π.χ. καταργεί την αύξηση του αορίστου). Οι συνοπτικές αυτοβιογραφίες αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα που ο ίδιος απέδιδε, δεκαετίες μετά, στα γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή του, αλλά και την ικανότητά-του να εστιάζει στην ουσία των παρελθόντων γεγονότων από τη δική του σκοπιά (π.χ. υπάρχουν περίοδοι που επικεντρώνεται στα της οικογενείας του αναφέροντας σχεδόν τίποτα για Γερμανούς, κατοχή, πείνα κλπ.).

Από μια γενική θεώρηση του 50-ετούς εγχειρήματός-του, ανακύπτουν εύλογες απορίες: Γιατί κρατούσε Ημερολόγιο; Σε ποιον απευθυνόταν; Στα παιδιά και τα εγγόνια του ή είναι ένα γράμμα στον Μεγάλο Άλλο που ποτέ δεν έστειλε;

Επίσης, γιατί, δεκαετίες αργότερα, έγραφε περιλήψεις αποσπασμάτων του Ημερολογίου, ιδιαίτερα εκείνη για τους έξι πρώτους μήνες του γάμου του που έγραψε λίγο πριν το θάνατο της Μάγδας; Ίσως ήθελε να πλοηγήσει το μελλοντικό του αναγνώστη στα σημαντικά κατ' αυτόν συμβάντα — άρα, προσέβλεπε σε αναγνώστη! Μπορεί όμως να αναζητούσε διαφυγή από το παρόν με την επαναβίωση στιγμών του παρελθόντος.

Εύλογη, τέλος, και η απορία, γιατί δεν είχε αναφέρει ξεκάθαρα στα παιδιά του ότι κρατούσε τέτοιο Ημερολόγιο, δεδομένου μάλιστα ότι δεν επεδίωκε την απόκρυψή-του αφού τους είχε κατά καιρούς δείξει τα μπλοκάκια.

Θυμάμαι ότι, όταν προ αρκετών δεκαετιών μου είχε δείξει το μπλοκάκι του Σεπτεμβρίου 1945 με τη γέννηση μου, δεν επέμεινα να δω όλα τα μπλοκάκια στη δερμάτινη τσάντα του. Ίσως το εξέλαβε ως έλλειψη ενδιαφέροντος, ίσως και να απογοητεύτηκε. «Εσείς παιδιά μου με έχετε ξεπεράσει σε όλα, δεν ξέρω αυτά που ξέρετε εσείς» είχε πει. «Θα τα δεις αργότερα, μου είπε κάποτε, θα καταλάβεις, ξέρεις περισσότερα γράμματα από μένα, είσαι ο μεγαλύτερος, και τότε κάνε ότι σε φωτίζει ο Θεός». Και απτόητος, συνέχιζε να γράφει μέχρι το τέλος – αφήνοντας παρακαταθήκη, πολύ πιο ζωντανή, το πνεύμα του.

Ως προς τη σύνταξη και τη γραμματική, ακολουθώ τους εξής κανόνες:

1. Διορθώθηκε η ορθογραφία μόνο στη ρίζα των λέξεων (π.χ. το «άδηκο» γίνεται «άδικο») και στις εγκλίσεις (π.χ. το «ίδαμε» γίνεται «είδαμε»).
2. Διατηρήθηκαν, όπου εμφανίζονται, τα στοιχεία της καθαρεύουσας όπως το «ν» της αιτιατικής, οι καταλήξεις τριτόκλιτων, οι χρονικές αυξήσεις ρημάτων, οι καταλήξεις υποτακτικής, κλπ. Π.χ. «τιμολόγιον», «εξελίξεως», «δεν ησθάνετο», «εκάμφθη», «να χωρίσωμεν», «να πάρη»). Η καθαρεύουσα υποχωρεί στα κείμενα εμφανώς με τις δεκαετίες.

3. Διατηρήθηκαν οι τοπικές παραφθορές ή φράσεις. Π.χ. παραμένουν αδιόρθωτες οι λέξεις «συγκέσιο», «υπολοίποντο», «μεσαφερλίκια», «εισοδεύει», «εκοιμόντο», «έπιαμε».
4. Χρησιμοποιήθηκαν σημεία στίξης όπου χρειάζονται για να αποδοθεί το νόημα – πλην με φειδώ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το κείμενο διαχωρίστηκε σε παραγράφους.
5. Διατηρήθηκε το κεφαλαίο πρώτο γράμμα λέξεων όταν είναι αγωγός μηνύματος, π.χ. «η Γυναίκα του», «η Πεθερά μου», «θα έλθω εις Γάμον», «Αντάρτες», «Αδελφός».

Τυχόν αναγκαίες διευκρινίσεις που αφορούν είτε σε ντοπιολαλιές, ή σε πρόσωπα, ή σε παράδοξα περιστατικά δίνονται σε υποσημειώσεις.

Ελέγχοντας κριτικά το ολοκληρωμένο κείμενο του **Ημερολογίου**, η σύζυγος μου Τρισεύγενη, πρώτη νύφη του Χρήστου, έκρινε ότι οι καθημερινές λεπτομέρειες αποκρύβουν τη «μεγάλη εικόνα» τόσο της ζωής του Χρήστου όσο και των τρομερών ιστορικών γεγονότων που την επηρέαζαν τραυματικά. Η σημασία των γεγονότων της περιόδου εκείνης αλλά και το μέγεθος του άθλου για επιβίωση ενός απλού πολίτη, δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν από το σύγχρονο αναγνώστη χωρίς γνώση του ιστορικού, πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου στο οποίο λαμβάνουν χώρα. Και, εγώ μεν δέχτηκα την άποψή της ως λογική, η ίδια δε ανέλαβε την πρόκληση να αναδείξει το κατατοπιστικό πλαίσιο – έργο πολύμηνο και επίπονο.

Προς το σκοπό αυτό, ήδη από το 2016,

- Συνέγραψε μια επισκόπηση της βιογραφίας του Χρήστου Παναγιωτακόπουλου (περίοδος 1906-1949) τονίζοντας τις επιδράσεις του εξελισσόμενου ιστορικού πλαισίου στη ζωή του και
- Πλαισίωσε το κείμενο του **Ημερολογίου** με εκτενείς επεξηγηματικές υποσημειώσεις που αναδεικνύουν το πλαίσιο της ταραχώδους εκείνης εποχής, χωρίς ωστόσο να διεκδικεί ιστορική πληρότητα.

Οφείλω να σημειώσω τη συμπαράσταση του αδελφού μου Κώστα στο εγχείρημα αυτό, ιδιαίτερα στο αρχικό στάδιο. Επίσης, σημειώνω την ενθάρρυνση και στήριξη, σε καθημερινή σχεδόν βάση, της συζύγου μου Τρισεύγενης και των γιών μου Χρήστου και Παναγιώτη, με τις συχνές συζητήσεις και αναλύσεις των γεγονότων του **Ημερολογίου**. Ευχαριστίες, όμως, εκ μέρους μου δεν πρέπει, αφού η προσφορά όλων αυτών δεν ήταν προς εμένα. Η ψυχική ικανοποίηση επαρκεί ως αντίδωρο του μνημόσυνου που συντελείται με το παρόν πόνημα.

Αθήνα, Ιούνιος 2021

Δημήτριος Χρήστου Παναγιωτακόπουλος
Διδάκτωρ, Cornell University (Η.Π.Α.)
τ. Αν. Καθηγητής McGill University (Καναδά)
Καθηγητής Πολυτεχνικής Σχολής Δ.Π.Θ. 1977-2012

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Άπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη²

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Έχει ενδιαφέρον να διαπιστώνουμε τον τρόπο που οι μικρές, απλές, προσωπικές ιστορίες των ανθρώπων αντανακλούν την αληθινή Ιστορία κάθε εποχής και πώς οι καθημερινές τους δράσεις διαμορφώνονται από ιστορικά γεγονότα που έχουν συντελεστεί καιρό πριν. Αυτό ισχύει και στις καταγραφές του **Ημερολογίου** του Χρήστου Παναγιωτακόπουλου. Η Μικρασιατική εκστρατεία, τα χρόνια του Μεσοπολέμου και η ταραγμένη περίοδος της Κατοχής και του Εμφυλίου δημιούργησαν ένα ασταθές οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Τα πιο σημαντικά γεγονότα της Ιστορίας της Ελλάδας το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα αντηχούν μέσα από τα γεγονότα της καθημερινής ζωής και τους ποικίλους τρόπους επιβίωσης του ίδιου, της οικογένειάς-του και του κοινωνικού του περιβάλλοντος. Στο **Ημερολόγιο** φαίνεται ανάγλυφα πώς η έλλειψη και οι συνεχώς αυξανόμενες τιμές των αγαθών και των τροφίμων χειρότερησαν το ήδη λιτό καθημερινό διαιτολόγιο. Οι πρωτόγονοι και συχνά επικίνδυνοι τρόποι μετακίνησης ανθρώπων και αγαθών δυσκόλεψαν όσους ασχολούνταν με το εμπόριο και τους ανάγκασαν να αναζητήσουν άλλους τρόπους για να ζήσουν. Έτσι, μετέτρεψαν τις οικονομικές δραστηριότητές τους από το δευτερογενή τομέα της βιοτεχνίας στον πρωτογενή της παραγωγής τροφίμων. Οι λεηλασίες, οι εμπρησμοί, οι διώξεις, οι φυλακίσεις και οι εκτελέσεις από τους κατακτητές – και αργότερα από τους εμφυλιοπολεμικούς αντιπάλους – αποτέλεσαν το καθημερινό περιβάλλον μέσα στο οποίο αγωνίστηκαν να επιβιώσουν οι απλοί άνθρωποι.

Η παρούσα επισκόπηση έχει ως στόχο να δώσει μια γενικότερη εικόνα των γεγονότων που αναφέρονται με λεπτομέρεια στη **Βιογραφία** και στο **Ημερολόγιο** του Χ. Παναγιωτακόπουλου για να βοηθήσει τον αναγνώστη να εξάγει γενικότερα συμπεράσματα για την εξέλιξη της ζωής του συγγραφέα, τα οποία, σε τελική ανάλυση, δεν είναι παρά συμπεράσματα για την Ιστορία της Ελλάδας.

Τα πρώτα χρόνια: 1906 – 1939³

Ο Χ. Παναγιωτακόπουλος γεννήθηκε το 1906 στο χωριό Τσορωτά της Μεσσηνίας⁴. Γονείς του ήταν ο Δημήτριος (Δήμος) Παναγιωτακόπουλος και η

2 «Γιατί είναι απλά τα λόγια της αλήθειας», Αισχύλου *Όπλων Κρίσις*.

3 Βασίζεται στις Αυτοβιογραφίες που έγραψε το 1943 και το 1980.

4 Μετονομάστηκε το 1927 σε Καρνάσιον (Καρνάσι), ονομασία που είχε κατά την αρχαιότητα. Το Καρνάσιον βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της αρχαίας Ανδανίας, το

Ευσταθία το γένος Αλεβίζου. Ήταν ο τρίτος κατά σειρά γιός μετά τον Κώστα και το Σταύρο και είχε ένα μικρότερο αδελφό, τον Αλέξη. Έμεινε ορφανός από πατέρα σε τρυφερή ηλικία, «μόλις τον θυμάμαι» αναφέρει για τον πατέρα του. Εκείνος «κρύωσε και έπαθε φυματίωση», αρρώστια που θέριζε εκείνη την εποχή. Τα τέσσερα ορφανά ανάστησαν η μητέρα τους και η πεθερά της Δημήτρω. Το 1912 πήγε στο σχολείο του χωριού, το οποίο τελείωσε το 1916 με λίαν καλώς⁵. Το 1917-18 εγγράφεται στο Ελληνικό Σχολείο του Διαβολιτσίου, το κεφαλοχώρι της περιοχής, που απέχει μια ώρα με τα πόδια από το Καρνάσι, μια απόσταση που ο Χρήστος διανύει καθημερινώς. Εκεί, ο κατά 11 χρόνια μεγαλύτερος αδελφός του Κώστας είχε μαγαζί «πιλοποιείον».

Ήδη από έντεκα χρόνων υφίσταται τις έμμεσες επιπτώσεις του Α' Παγκόσμιου Πολέμου αφού, όντας ήδη ορφανός από πατέρα, αποστερείται και της οικονομικής και υλικής στήριξης των δύο μεγαλύτερων αδελφών του. Ο Κώστας επιστρατεύεται το Μάιο του 1918 και κλείνει το μαγαζί του. Είναι η επιστράτευση που γίνεται στα πλαίσια της ένταξης της Ελλάδας στο πλευρό των Συμμάχων της Αντάντ. Τρεις μήνες αργότερα επιστρατεύεται και ο δεύτερος αδελφός του Σταύρος. Και οι δύο συμμετέχουν στη Μικρασιατική εκστρατεία. Δεν είναι παράξενο που η μαθητική ζωή του Χρήστου λήγει άδοξα. Γράφει: «Εγώ δεν επροβιάσθην από την πρώτην του Ελληνικού Σχολείου. Έκτοτε έμεινα και ετελείωσε η μαθητική μου ζωή πηδώντας στην γεωργικήν».

Στα τέσσερα χρόνια που μεσολαμβάνουν μέχρι το 1922, αρχίζει να διαφαίνεται η πορεία της ζωής του. Πολυτεχνίτης που «πιάνουν τα χέρια του» και έμπορος. Δεκαπέντε ετών κόβει και πελεκάει με το τσεκούρι δέντρα για να επισκευάσει τη σκεπή του σπιτιού τους ενώ βγάζει τα πρώτα του χρήματα φτιάχνοντας αλέτρια που τα πουλάει στο παζάρι για να αγοράσει παπούτσια. Σολιάζει παπούτσια, μεταποιεί ένα παλιό σακάκι του αδελφού του και το φοράει για καινούργιο. Από τότε αρχίζει να αναφέρει με λεπτομέρεια πόσο αγόρασε και πόσο πούλησε το κάθε τι. Παράλληλα, βοηθάει τη μάνα του στις αγροτικές δουλειές: οργώνει «με τα βόδια», σπέρνει, θερίζει, αλωνίζει, φυτεύει δέντρα, κλαδεύει, τρυγάει, τρέφει μεταξοσκώληκες: «δεν εγνώρισα παιχνίδια και ξεκούραση», γράφει με παράπονο.

Το 1922 επιστρέφει από τη Μικρασία ο Σταύρος «τραυματίας δια της λόγχης στο δεξιό πόδι, μηρόν, μάχην Νικομηδείας» και το 1923 ο Κώστας μετά από έναν χρόνο «αιχμάλωτος των Τούρκων... ρακένδυτος και τα οστά».

Το 1924 αρχίζει μια περίοδος προκοπής που διαρκεί μέχρι το 1939. Ο Κώστας του προτείνει να συνεργαστούν στο μαγαζί που στο μεταξύ έχει και πάλι ανοίξει στο Διαβολίτσι. Σε ένα χρόνο έχουν κάνει κεφάλαιο 9000 δρχ. Το 1924 ο Κώστας παντρεύεται τη συγχωριανή του Γιαννούλα Διονυσοπούλου και

κατά την αρχαιότητα *Στενυκλάριο πεδίο* στην άνω Μεσσηνιακή πεδιάδα, που συνορεύει με την Αρκαδία και υπήρξε στην αρχαιότητα το θέατρο των Μεσσηνιακών πολέμων.

5 Την εποχή εκείνη η στοιχειώδης Δημοτική Εκπαίδευση διαρκούσε τέσσερα χρόνια.

παίρνει προίκα 30.000 δρχ. της εποχής (περίπου 100 χρυσές λίρες). Το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, με ένα μέρος από αυτά τα χρήματα, ανοίγουν μαγαζί στην Κυπαρισσία «στο Σταυροπάζαρο, άνω πόλη». Από το Δεκέμβριο του 1925 μέχρι το Μάιο του 1926 πηγαίνει στο Νησί Καλαμών για να μάθει να επισκευάζει ρεπούμπλικες. Παραγγέλνουν υλικά και εργαλεία από την Αθήνα και αρχίζουν να δουλεύουν. Τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου (1926) μέχρι το Φεβρουάριο του 1928 υπηρετεί τη στρατιωτική του θητεία στην Καλαμάτα. Επιστρέφει στην Κυπαρισσία και συνεχίζει να εργάζεται στο μαγαζί τους. Το Μάρτιο του 1929 πεθαίνει η μητέρα τους από κρουσολόγημα «*εξ αιτίας του μικρού αδελφού μου Αλέξη ο οποίος δεν την πρόσεχε καθόλου*». Κατηγορεί τον Αλέξη ότι «*διάγει βίον αλήτου*» και όταν αυτός φεύγει για να υπηρετήσει τη θητεία του ο Χρήστος βρίσκει τα περισσότερα πράγματα του σπιτιού τους στο χωριό «*διωγμένα και πουλημένα*».

Τον Ιανουάριο του 1931 πηγαίνει για πρώτη φορά στην Αθήνα «*δια να μάθω να κατασκευάζω γυναικεία καπέλα*». Σε τέσσερις μήνες μαθαίνει την τέχνη αλλά αρρωσταίνει από αδενοπάθεια και θεραπεύεται από έναν πρακτικό. Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου ο Αλέξης απολύεται από το στρατό και παντρεύεται την «*Αγγέλω Ιωαν. Λυμπεροπούλου μεγαλύτερήν του κατά 10 χρόνια*».

Το Μάρτιο του 1931 ανοίγουν και δεύτερο μαγαζί στην κάτω πόλη της Κυπαρισσίας, όπου μεταφέρεται σταδιακά το εμπορικό κέντρο της πόλης, μπροστά από τα Δικαστήρια, στο οίκημα του Ν. Σαγώνα. Στο μαγαζί αυτό, όπου αρχικά δουλεύει μόνος του, θα μείνει 16 χρόνια μέχρι τον Οκτώβριο του 1947 όταν διαλύεται τραυματικά ο συνεταιρισμός με τον αδελφό του και μετοικεί στους Γαργαλιάνους με την οικογένεια που έχει στο μεταξύ δημιουργήσει.

Την περίοδο του Μεσοπολέμου οι δουλειές τους πάνε πολύ καλά. Εκτός από τα καπέλα που φτιάχνουν και πουλάνε, εμπορεύονται και άλλα είδη όπως «*ενδύματα, υποκάμισα, κάλτσες, κουβαρίστρες, φανέλες, εσώρουχα, πετσέτες, σαπούνια, βερέζες*». Υπάλληλο και βοηθό έχουν το Βασίλη Διονυσόπουλο, αδελφό της γυναίκας του Κώστα. Εκτός από τα δύο μαγαζιά, πηγαίνουν τακτικά σε παζάρια της περιοχής, όπως στο Κοπανάκι όπου το παζάρι γίνεται κάθε Κυριακή. Εκεί διατηρούν και αποθήκη με εμπορεύματα. Ντύνεται πάντα με κουστούμι, είναι αξιοσέβαστος άνθρωπος της αγοράς και μέλος του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών και Βιοτεχνών της Κυπαρισσίας.

Το 1937 αγοράζουν σπίτι αξίας 36.000 δρχ., μετρητά. Στο σπίτι αυτό ο Χρήστος θα μείνει δέκα συνολικά χρόνια, τα πέντε πριν και τα πέντε μετά το γάμο του. Το 1939 τα δύο αδέρφια έχουν δημιουργήσει κεφάλαιο 300.000 «*προπολεμικές δραχμές*». Την ίδια εποχή (1939) αναφέρεται για πρώτη φορά σε προξενίο με την Μαγδαληνή Δημοπούλου (Γκόννη), μετέπειτα γυναίκα του.

Όμως, παρότι ο ίδιος αναφέρει ότι δεν ήθελε προίκα, γνωρίζοντας ότι η υποψήφια νύφη δεν διαθέτει, «έμεινε νεκρή η συζήτηση» μέχρι το 1942.

Ο Πόλεμος και τα πρώτα χρόνια της Κατοχής: Μάιος 1940–Ιούλιος 1942⁶

Στο τέλος Μαΐου του 1940 ο Χρήστος καλείται για εκπαίδευση ενός μηνός στην Αεράμυνα και στη συνέχεια τοποθετείται στο Καλό Νερό επικεφαλής μικρού αποσπάσματος. Το Δεκέμβριο τοποθετείται στην Αεράμυνα του Κάστρου της Κυπαρισσίας όπου θα υπηρετήσει μέχρι τις 26 Απριλίου 1941, οπότε, με την έναρξη της Κατοχής, η υπηρεσία Αεράμυνας διαλύεται. Από τις 6 Απριλίου 1941 μέχρι τις 26 του ίδιου μήνα υπάρχουν καθημερινές καταγραφές στο **Ημερολόγιο** όπου αναφέρονται οι διελεύσεις αεροπλάνων καθώς και οι καταστροφές που προξενήθηκαν στην Κυπαρισσία από βομβαρδισμούς. Επίσης, υπάρχουν αναφορές στα ιστορικά γεγονότα των ημερών, όπως η συνθηκολόγηση Τσολάκογλου με τους Γερμανούς, η διαφυγή της Κυβέρνησης στη Μέση Ανατολή κλπ. Στις 11 του ίδιου μήνα, εν όψει των επικείμενων εξελίξεων, μεταφέρουν με τον αδελφό του από το μαγαζί στο σπίτι εμπορεύματα, το βιβλίο ισολογισμού και ετησίων εσόδων, καθώς και ένα σακί αλεύρι. Στις 24 Απριλίου κάνει, πρώτη φορά, λόγο για πανικό. Γράφει: «Βλέπω να είναι ο κόσμος πεσμένος μέσα και να το έχει αδειάσει σχεδόν στο μαγαζί. Μούρθε τρέλα». Και όμως, παρά την αγωνία για τα πολεμικά γεγονότα, οι καταγραφές εκείνου του Απριλίου στο **Ημερολόγιο** έχουν και έναν ευδαιμονικό χαρακτήρα με γλέντια και αφθονία κρέατος και κρασιού. Ήταν 34 ετών.

Από το Μάιο μέχρι το Νοέμβριο του 1941 κάνει τρία πολυήμερα ταξίδια στην Αθήνα για την προμήθεια εμπορευμάτων για το μαγαζί. Για τον ίδιο λόγο, το εξάμηνο αυτό ταξιδεύει στην Πάτρα και στην Καλαμάτα. Συγχρόνως, πηγαίνει σχεδόν κάθε Κυριακή στο Παζάρι στο Κοπανάκι συνδυάζοντας συχνά αυτή τη μετακίνηση με επισκέψεις στο Διαβολίτσι ή το Καρνάσι για εμπορικούς ή οικογενειακούς λόγους. Οι μετακινήσεις στην Αθήνα, πολύωρες και κοπιαστικές, γίνονται με τρένο μετά από σχετική άδεια των αρχών Κατοχής. Ωστόσο, αναφέρει περιστατικά στα οποία φλερτάρει με συνεπιβάτισσες, άλλοτε με επιτυχία και άλλοτε όχι. Στο ταξίδι του στην Καλαμάτα στις 6 Μαΐου 1941, λίγες μέρες μετά την συνθηκολόγηση, αναφέρει ότι βλέπει σε διάφορα σημεία του δρόμου κατασκηνώσεις των Γερμανών – «δεξιά του δρόμου εκυμάτιζε ο Αγκυλωτός Σταυρός» – καθώς και αυτοκίνητα και άλλα λάφυρα εγκαταλειμμένα από τον Αγγλικό στρατό που είχε διαφύγει από το λιμάνι της Καλαμάτας διωκόμενος από τους Γερμανούς. Στο ταξίδι αυτό μιλάει και για Γερμανούς να ψωνίζουν διάφορα είδη στα μαγαζιά της πόλης, αλλά και ότι «ο κόσμος ψωνίζει με εκνευρισμόν, να κάνη τα λεπτά του είδος». Επίσης,

6 Οι επόμενες Παράγραφοι βασίζονται στο **Ημερολόγιο**.

ανησυχεί επειδή «...αν δεν αποκατασταθή η σιδηροδρομική συγκοινωνία δεν θα υπάρξει καθόλου εμπόρευμα εντός 20 ημερών».

Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή του ταξιδιού του στην Αθήνα με το τρένο, από τις 12 μέχρι τις 21 Μαΐου του 1941, στο οποίο περιγράφει τη διέλευση του Ισθμού μετά την καταστροφή της γέφυρας: «έχουν τοποθετήσει τέσσερις μαούνες και καρφωμένα απάνου σανίδια». Στο ταξίδι αυτό ψωνίζει εμπορεύματα για το μαγαζί, αλλά «πολύ ακριβά». Ψωνίζει επίσης ύφασμα για κουστούμι που θα ράψει μετά από ένα χρόνο. Σε άλλο ταξίδι του στην Αθήνα, στις 26 Αυγούστου του 1941, περιγράφει μια ενδιαφέρουσα για τα ήθη της εποχής ερωτική εμπειρία με άγνωστη συνεπιβάτισσα, όπου «άφησα τας χείρας μου ελευθέρως να ψηλαφούν στο σώμα της δεσποινίδος... Μου εφάνη δε τόσο σπουδαίον και αφάνταστον αυτό... δεν ηδυνάμην πλέον να ανδρέξω και παρεδόθην στην αφάιμαξιν του σατανά... Αλλά το σπουδαίον είναι που δεν εσυζήτησα ούτε μίαν λέξιν μυστικήν με την δεσποινίδα».

Στο ίδιο ταξίδι, όπως και σε άλλα, αναφέρει με λεπτομέρεια τις τιμές των ειδών και τα ονόματα των προμηθευτών του μαγαζιού τους. Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι στο ταξίδι στην Αθήνα τον Αύγουστο του 1941 τρώει καθημερινά κρέας «αν και ακριβά». Σημειώνει ωστόσο τη σταδιακή έλλειψη εμπορευμάτων και κυρίως τροφίμων. Το Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1941 αναφέρει χαρακτηριστικά: «... με πιάνει ρίγος από την ακρίβεια των ειδών... Νομίζω ότι διερχόμεθα την χειροτέραν εποχήν... Δεν ευρίσκαμε φαγητόν και επήραμε ντομάτα σαλάτα». Στο ταξίδι του στην Αθήνα το Νοέμβριο του 1941 αναφέρει: «Είδον και εφρικήασα από τας υψηλάς τιμάς των ειδών... Για να εισέλθη άνθρωπος αυτήν την εποχήν στις Αθήνας θα νομίση ότι εισέρχεται στην πραγματικήν κόλασιν».

Ήδη από τον Ιούλιο του 1941 αναφέρει να γίνεται ανταλλαγή ειδών του μαγαζιού με τρόφιμα. Μέχρι το τέλος της ίδιας χρονιάς πυκνώνουν οι αναφορές για αύξηση των τιμών καθώς και για έλλειψη τροφίμων: «...βλέπεις ανθρώπους οι οποίοι έχουν πολλά λεπτά, εκατομμύρια ακόμη, και τους λείπει εκατό δράμια μπομπότα. Το μόνον παρήγορον γι' αυτούς είναι η φύσις όπου πηγαίνουν έξω στους αγρούς και βγάζουν χόρτα και παρασκευάζουν το καθημερινό τους φαγητό». Μέχρι τις αρχές του 1942 αναφέρει: «τρώμε καθημερινώς κουνουπολάχανα χοντρά που άλλοτε έτρωγαν τα ζώα προς 40 δρχ. την οκά διότι έχουμε έλλειψιν ψωμιού και τρώμε ολίγον και πολλή σταφίδα». Το διάστημα αυτό γυρίζουν συνεχώς στα χωριά της περιοχής για να ανταλλάξουν το εμπόρευσμά τους με τρόφιμα. Στα μέσα του 1942 έχει πλέον επικρατήσει στις συναλλαγές η ανταλλαγή ειδών και οι άνθρωποι των πόλεων ξεπουλάνε τα πάντα στους χωρικούς για ένα κομμάτι ψωμί. Τον Απρίλιο του 1942 ο Χρήστος και η οικογένεια του αδελφού του ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με αγροτικές δραστηριότητες για να παράγουν τρόφιμα και, επί πλέον, κάνουν «μεροδουλία»: «Οργώσαμε με 2 ζευγάρια το χωράφι της Εκκλησίας Μητροπόλεως στα Κανελέικα προς 4500 έκαστον και φαγητόν...

εδιβολίσαμε, εσπείραμε. Η αλήθεια είναι κάτι το παράπονο για εμάς διότι ύστερα από 19 έτη να σκάβουμε. Αλλά η δουλεία αυτά έχει».

Στο οικογενειακό επίπεδο, από τον Οκτώβριο του 1941 έχουν αρχίσει προβλήματα με τον υπάλληλο τους Βασίλη, κουνιάδο του Κώστα, ο οποίος τον Φεβρουάριο του 1942 αποχωρεί τελικά από το μαγαζί τους με καυγάδες και απειλές και αφού απαίτησε να πληρωθεί σε είδος με τιμές Σεπτεμβρίου 1941 – πήρε 150.000 δρχ.

Σε προσωπικό επίπεδο, τον Απρίλιο του 1942 επανέρχεται η συζήτηση για το προξενίο του με τη Μαγδαληνή Δημοπούλου με πρωτοβουλία του αδελφού της Γεώργιου. Σκέφτεται σοβαρά να παντρευτεί, γι' αυτό και αρχίζει τη συζήτηση με τον αδελφό του για καταγραφή και διανομή του εμπορεύματος και του σπιτιού. Ο αδελφός του, αν και φαίνεται να συμφωνεί με το γάμο και τη μοιρασιά, καθυστερεί με διάφορες δικαιολογίες μέχρι τα τέλη Ιουλίου, οπότε, υπό την απειλή του Χρήστου ότι θα τον αγνοήσει και θα παντρευτεί οπωσδήποτε, συμφωνεί.

Γάμος και Οικογενειακές ιστορίες στην Κατοχή: Ιούλιος 1942 – Αύγουστος 1943

Το χρονικό αυτό διάστημα των δεκατριών μηνών χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των προσωπικών και οικογενειακών εξελίξεων στη ζωή του. Είναι ενδιαφέρον ότι μόνον τρεις φορές αναφέρεται στο Ημερολόγιο η Ιταλική κατοχή της Κυπαρισσίας, η οποία είχε αρχίσει από τον Ιούνιο του 1941. Ο Χρήστος αρραβωνιάζεται τη Μαγδαληνή στις 30 Ιουλίου του 1942 και μετά από οκτώ εβδομάδες (στις 24 Σεπτεμβρίου) παντρεύονται. Το **Ημερολόγιο** περιέχει πλούσιο υλικό σχετικό με τα γαμήλια ήθη και έθιμα της εποχής. Εκτός από τη διαφύλαξη της παρθενίας της νύφης μέχρι το γάμο και την επίδειξη του τεκμήριου (σεντόνι) στη συννυφάδα Γιαννούλα, η οποία ενέχει ρόλο πεθεράς, αξίζει να επισημανθεί ότι οι νεόνυμφοι χρησιμοποίησαν τις βέρες του Κώστα και της Γιαννούλας, ενώ κοιμήθηκαν στην κρεβατοκάμαρα τους και στο κρεβάτι τους το πρώτο εξάμηνο μετά το γάμο. Περιέργως, ευθύς ως το αντρόγυνο άρχισε να κοιμάται στο δικό του κρεβάτι η Μαγδαληνή έμεινε έγκυος.

Οι νεόνυμφοι εγκαταστάθηκαν στη σάλα του σπιτιού που βρισκόταν στο επάνω πάτωμα. Στην αρχή οι δύο οικογένειες μαγείρευαν και έτρωγαν μαζί. Τα προικιά της νύφης μεταφέρθηκαν με «1 βαούλο καινούργιο, να βάλη η Μάγδα τα ρούχα της, δεν είχαν», το αγόρασε ο Χρήστος, και συμπληρώνει το νοικοκυριό της από το νοικοκυριό της Γιαννούλας με: « 3 ποτήρια, 3 καρέκλες, 2 σκουτέλες, μια λυχναρόλαμπα και ένα καφόμπρικο καθώς και ένα ταψί της μητέρας μου, 1 επίσης καζανάκι τρύπιο και αυτό». Η νύφη μεταφέρει σταδιακά από το πατρικό της διάφορα πράγματα όπως "κουρελούδες, μια φρουτιέρα, δυο καρέκλες, την νιπτήρα". Ο Χρήστος συμπληρώνει το

νοικοκυριό με τσουκάλια, ένα καθρέπτη και ένα τηγάνι. Επίσης δίνει να του φτιάξουν ένα καινούργιο τραπέζι και μια ξύλινη σκάφη: «εχάλασα μια σκάλα που είχα να φτιάσω σκαφίδα». Παίρνει επίσης, όχι χωρίς διαμαρτυρίες, τρεις κουβέρτες από τη Γιαννούλα. Με έμφαση σημειώνει στο **Ημερολόγιο** ότι όλα αυτά τα δικαιούταν αφού το νοικοκυριό του Κώστα αποκτήθηκε από τα κοινά έσοδα του μαγαζιού. Προς τεκμηρίωση των ισχυρισμών του, στην κορύφωση των διενέξεων το Μάρτιο του 1943 συγγράφει σε χωριστό μπλοκάκι τη βιογραφία του (1906-1940).

Η οικονομική κατάσταση της οικογένειας Δημοπούλου την εποχή του γάμου της Μαγδαληνής ήταν δεινή. Υπάρχουν πολυπληθείς αναφορές όπου ο Χρήστος τους προμηθεύει με ψωμί και άλλα τρόφιμα. Μετά την επίταξη του σπιτιού τους από τους Ιταλούς τον Ιούνιο του 1943, οι Δημοπουλαίοι μετακομίζουν στο σπίτι του Χρήστου και συγκατοικούν όλοι μαζί στο επάνω πάτωμα (συνολικά πέντε άτομα: πεθερά, δύο αδέρφια της Μαγδαληνής και το ζευγάρι). Η αναγκαστική συγκατοίκηση θα διαρκέσει πάνω από έξι μήνες. Επί πλέον, από τις πρώτες ημέρες του γάμου τους, φιλοξενούν για αρκετούς μήνες την επτάχρονη Καίτη, κόρη της αδελφής της Μαγδαληνής Πετρούλας, διότι στο Μάραθο όπου διαμένει η οικογένειά της δεν υπάρχει Δημοτικό σχολείο.

Η περίοδος αυτή κυριαρχείται από τη σταδιακή επιδείνωση των σχέσεων των δύο αδελφών. Το περιβάλλον τους, οικογενειακό και ευρύτερο, συμμετέχει και συχνά υποδαυλίζει τη διχόνοια που οδηγεί στην αρχή στο χωρισμό των δύο οικογενειών «από τραπέζης» και λίγους μήνες αργότερα (Μάιο του 1943) στη διανομή του σπιτιού τους. Ο Κώστας απαιτεί και παίρνει τον κάτω όροφο και ο Χρήστος τον πάνω.

Το Μάρτιο του 1944 τα δύο αδέρφια και συνεταίροι συνυπογράφουν υποσχετικό διαιτησίας για τη διανομή του μαγαζιού, αλλά η τελική διανομή θα γίνει τρία χρόνια αργότερα, το Σεπτέμβριο του 1947, λίγο πριν τη μετοίκηση της οικογένειας του Χρήστου στους Γαργαλιάνους. Ο Χρήστος κατηγορεί τον αδελφό του ότι λόγω της διστακτικότητάς-του να μετατρέψει τα μετρητά τους σε εμπόρευμα⁷ και της δίμηνης καθυστέρησής-του την Άνοιξη του 1943 να ταξιδέψει για προμήθεια εμπορευμάτων, ένα μέρος των χρημάτων τους χάθηκαν λόγω του ψηλού πληθωρισμού.

Την περίοδο αυτή αναφέρονται όλο και συχνότερα ελλείψεις τροφίμων: «*Η αγορά μας έχει έλλειψη σε τροφίματα και μπιστανικά, τα παίρνουν οι Ιταλοί, γι αυτό κι εμείς προσπαθούμε όλοι να φτιάσουμε κήπους. Έχουμε φυτέψει απ' όλα: σκόρδα, κουκιά, ραπανάκια, σπανάκι, καρότα, σινάπι, κρεμμύδι, κολοκυθιές, αγγουριές, ντομάτα, μελιτζάνα, μπάμια, φασόλια κλπ. Είχαμε σπείρει και βρώμη και γρασίδι*».

⁷ Αναφέρει ότι ένα δέμα με χρήματα «7.000.000 περίπου ... ήτο δέμα 30 πόντους τετραγωνικό, βάρος 4 οκάδες».

Τον Οκτώβριο του 1943 γεννήθηκε το πρώτο παιδί του Χρήστου και της Μαγδαληνής, η Ευσταθία. Από το **Ημερολόγιο** λείπουν καταγραφές για την περίοδο 3-80-1943 έως 8-1-1944.

Οκτώ δραματικοί μήνες: Ιανουάριος – Αύγουστος 1944

Η συνθηκολόγηση της Ιταλίας το Σεπτέμβριο του 1943 επανέφερε τη Γερμανική Κατοχή στη Μεσσηνία, ενώ την ίδια εποχή δραστηριοποιείται η δράση του ΕΛΑΣ. Οι αντάρτες είχαν δημιουργήσει μια ελεύθερη ζώνη στους Γαργαλιάνους και το Μάραθο η οποία διατηρήθηκε μέχρι τον Φεβρουάριο του 1944. Έτσι, σε ταξίδι του στους Γαργαλιάνους για προμήθεια σταφίδας τον Ιανουάριο του 1944 αναφέρει: «...ο πληθυσμός των Γαργαλιάνων θα συνέλθη να ψηφίσει την Διοικούσαν Επιτροπήν της πόλεως, θα γίνη Αυτοδιοικήσις.... εκάναμε βόλταν στην πλατείαν, με ευχαρίστησιν, ενόμιζα ότι είμαι σε Ελευθέραν Ελλάδα, δεν είναι Γερμανοί εδώ. Επήγαμε στο Λαϊκόν Φαρμακείον...».

Ωστόσο, τον Ιανουάριο του 1943 οργανώνονται στη Μεσσηνία τα Τάγματα Ασφαλείας για «επανάκτησή-της από το ΕΑΜ». Το **Ημερολόγιο** αντηχεί εκκωφαντικά τον αντίλαλο των δραματικών εξελίξεων. Οι οικογενειακές και προσωπικές αναφορές, αν και υπάρχουν, επισκιάζονται από τις συχνές αναφορές για τις συγκρούσεις των δυνάμεων Κατοχής με τους αντάρτες καθώς και για αντίποινα (ληηλασίες, εμπρησμούς, συλλήψεις, κακοποιήσεις και εκτελέσεις από τους κατακτητές). Μετά το Μάρτιο του 1944 καταγράφονται συγκρούσεις ανταρτών με Γερμανούς και Ταγματασφαλίτες. Η δράση των ανταρτών και των Γερμανών που, είτε κατάσχουν τρόφιμα του Ερυθρού Σταυρού είτε προκαλούν διακοπή των συγκοινωνιών που εμποδίζει τη μεταφορά τροφίμων, προκαλεί μεγάλες ελλείψεις στα βασικά είδη διατροφής.

Το Μάρτιο του 1944 οι ανταλλαγές προϊόντων είναι ο κανόνας («1 ρύζι, 2 λάδι»), ενώ τον Απρίλιο γράφει «άλλο σιτάρι δεν έχουμε», «φασόλια τέλος», «φακές τέλος» και «δεν βρίσκω ρύζι για το μωρό και στενοχωρούμαι». Επί πλέον, στις αρχές Μαρτίου ειδοποιούνται να πληρώσουν φόρο 2.000.000 δρχ. «και δεν έχουμε δεκάρα, θα δώσουμε είδος», ενώ τον Ιούλιο τους ζητάνε φόρο 11.000.000 δρχ. «δια τους εργάτας πολίτας στα Γερμανικά έργα». Ο πληθωρισμός τρέχει με ιλιγγιώδεις ρυθμούς. Γράφει: «Ετέθησαν εις κυκλοφορίαν τραπεζογραμμάτια 100.000, 500.000 και 1.000.000, εξευτελίσθη το χρήμα μας». Και πιο συγκεκριμένα, ο μηνιαίος μισθός του κουινιάδου του Γεώργιου από την Αγροτική Τράπεζα, που ήταν 4.000.000, αντιστοιχούσε τον Απρίλιο του 1944 σε περίπου 3 οκάδες κρέας, το Μάιο σε 4 οκάδες πατάτες και τον Αύγουστο σε λιγότερο από μισή οκά σιτάρι. Τον Απρίλιο πουλάει ένα παντελόνι προπολεμικής αξίας 100 δρχ. για 4.500.000 δρχ. Με τις συνθήκες που επικρατούν αναγκάζονται να εκποιούν είδη από το μαγαζί για να αγοράσουν τρόφιμα και παράλληλα συνεχίζουν να καλλιεργούν ότι μπορούν για να ζήσουν.

Η πρώτη αναφορά σε Ταγματασφαλίτες ή «Ταγματαλήτες» στο **Ημερολόγιο** γίνεται στις 6 Μαρτίου του 1944 όταν αναφέρει: «Χθες εις Κοπανάκιον Γερμανοί-Ταγματασφαλίτες έκαναν μπλόκο, συνέλαβαν 50, εκτέλεσαν 3, σύντομα τους περιμένουμε και εδώ». Στην Κυπαρισσία οι Ταγματασφαλίτες φθάνουν τελικά στις 18 Απριλίου: «Το βράδυ ήλθαν Ασφαλίτες, 15 Κυπαρίσσιοι».

Το ζοφερό κλίμα εντείνεται από τη διένεξη με τον αδελφό του για τη διανομή του μαγαζιού και τις προσπάθειες για συμβιβασμό που όμως αποβαίνουν άκαρπες. Το Μάιο του 1944 η αποτίμηση και η κοστολόγηση του εμπορεύματος, σε προπολεμικές τιμές, είναι σε είδος 125.000 (118.000 συν 7.000 η αξία του εμπορεύματος που έχουν στην αποθήκη στο Κοπανάκι). Ο Χρήστος προτείνει την εξ ημισείας διανομή του εμπορεύματος, αλλά ο αδελφός του αρνείται επειδή όπως λέει «δεν τον συμφέρει». Αξίζει να σημειώσουμε ότι το 1939 είχαν κεφάλαιο 300.000 ενώ είχαν δώσει επί πλέον 36.000 μετρητά για να αγοράσουν το σπίτι που έμεναν, συνολικά δηλαδή είχαν κεφάλαιο 336.000 δρχ. Προκύπτει ότι ο πόλεμος και η Κατοχή, την τετραετία '40 -'44, εκτός των άλλων δεινών, κατέστρεψαν πάνω από το 50% του κεφαλαίου που κατείχαν προπολεμικά τα δύο αδέρφια και το οποίο, για να δημιουργηθεί, είχαν χρειαστεί δεκαπέντε χρόνια (1924 -- 1939).

Οι Γερμανοί θα αποχωρήσουν από τη Μεσσηνία στο τέλος Αυγούστου του 1944. Στις 31 Αυγούστου γράφει: «Ανατέλλει ο Ήλιος της Ελευθερίας των Ελλήνων και πρώτα εκ της Πελοποννήσου. Στην Κυπαρισσίαν οι Γερμανοί αναχωρούν όλοι από την περιφέρειάν μας και παραδίδουν πολεμικόν υλικόν και αποθήκες στα Τάγματα Ασφαλείας».

Μια προσωρινή Λαϊκή Εξουσία: Σεπτέμβριος 1944– Φεβρουάριος 1945

Στο **Ημερολόγιο**, η περίοδος αυτή ξεκινάει με την έναρξη των εκκαθαρίσεων των Ταγμάτων Ασφαλείας από τον ΕΛΑΣ στην Πελοπόννησο και λήγει με την Συμφωνία της Βάρκιζας το Φεβρουάριο του 1945. Εκτός από σποραδικές αναφορές στο καθημερινό φαγητό και τη δεύτερη εγκυμοσύνη της Μάγδας στις αρχές Φεβρουαρίου, οι προσωπικές και οικογενειακές αναφορές είναι ελάχιστες. Μετά τη μάχη του Μελιγαλά στην οποία ηττήθηκαν τα Τάγματα Ασφαλείας, η Κυπαρισσία διοικείται από το ΕΑΜ. Στο **Ημερολόγιο** αναφέρεται επίσης η μάχη και η κατάληψη των Γαργαλιάνων από τον ΕΛΑΣ (22-23 Σεπτεμβρίου 1944). Στις 10 Οκτωβρίου του 1944 γράφει: «Αφίχθη το 4^ο Τάγμα του 8^{ου} Συντάγματος και εγκαταστάθη εδώ, 550 αντάρτες και 1 λόχος εις Γαργαλιάνους, 250». Ο κουνιάδος του Γεώργιος κατέχει θέση Εισαγγελέα στα Λαϊκά Δικαστήρια στην Κυπαρισσία.

Ο Χρήστος συμμετέχει στα κοινά ποικιλοτρόπως. Είναι ταμίας του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Επαγγελματικών Σωματίων, πρόεδρος υποεπιτροπής για τα εκκλησιαστικά ζητήματα και τα ζητήματα στεγάσεως με αρμοδιότητα την εύρεση κενών σπιτιών για τους αστέγους, ορίζεται επιτετραμμένος του ΕΑΜ και μέλος της Αχτιδικής Επιτροπής. Οι λέξεις και οι φράσεις που χρησιμοποιεί,

όπως «λαοκρατία», «βασιλοδικτατορία», «συναγωνιστής», «Ανταρτοδικεϊόν», «φασιστοβασιλικοί», «εκκαθάρισις από τον ΕΛΑΣ», «ορδές του Σκόμπυ», «εθνοπροδότες», «Αχτιδική επιτροπή», «Ταγματατλήτες», «συνήλθαμε στο Κόμμα, ελάβαμε οδηγίες...» κ.ά. χαρακτηρίζουν το πνεύμα της εποχής, αλλά και την αφοσίωση του Χρήστου σε αυτό που εκτιμούσε ως ευγενή πατριωτικό αγώνα. Γράφει: «ασχολούμαι με την Οργάνωσιν και όχι στο μαγαζί... από την ημέρα που εισήλθα στην κοινότητα δεν αδειάζω να παρευρεθώ στο μαγαζί καθόλου... είχαμε συμβούλιο στο ΕΑΜ εργασία με την Αυτοδιοίκησιν». Συχνές είναι επίσης οι αναφορές για εορτασμούς, θεατρικές παραστάσεις και άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις που οργανώνει το ΕΑΜ.

Ως προς τα οικονομικά ζητήματα, καταγράφονται οι επανειλημμένες άκαρπες προσπάθειες «συγκράτησης των τιμών» με αποτέλεσμα οι συναλλαγές να γίνονται με ανταλλαγή αφού «εχάθη η εμπιστοσύνη του χαρτονομίσματος». Ο απόηχος των Δεκεμβριανών και των μετέπειτα πολιτικών εξελίξεων εμφανίζεται επίσης στις καθημερινές του καταχωρήσεις. Είναι ενδιαφέρον ότι, ενώ μετά τα Δεκεμβριανά αλλάζουν οι Κυβερνήσεις στην Αθήνα, η Αυτοδιοίκηση στην Κυπαρισσία συνεχίζει να διοικεί και να επιλαμβάνεται διαφόρων τοπικών και επαρχιακών θεμάτων, όπως π.χ. προμήθεια αλατιού, δημοπρασίες, κοινοτικός φωτισμός κλπ. Στις 10-2-45 καταγράφει σύνοδο της πρώτης επαρχιακής Συνέλευσης με 180 αντιπροσώπους Δήμων και κοινοτήτων της περιοχής: «Αι αποφάσεις της Συνελεύσεως γίνονται τοπικοί νόμοι».

Αναφορά στη Συμφωνία της Βάρκιζας γίνεται, με καθυστέρηση αρκετών ημερών, στις 23-2-45 και, προβλέποντας με φόβο τα επερχόμενα δεινά, γράφει: «Λήγοντας η προθεσμία την 26^η τρέχοντος περί αφοπλισμού, οι Αντάρτες παραδίδουν στην Εθνοφυλακήν τον οπλισμόν τους... δεν τηρούνται όμως οι όροι της Βάρκιζας, διότι οι Ταγματασφαλίτες αρχίζουν να συλλαμβάνουν αντάρτες. Γι αυτό ο λαός αγριεύει και δεν ξεύρω ποίαν κατάληξιν θα έχει εάν συνεχίζουν την τακτική των».

Λευκή Τρομοκρατία και έναρξη του Εμφυλίου: Φεβρουάριος 1945 -- Σεπτέμβριος 1947

Τη σχετικά ελπιδοφόρο σύντομη περίοδο της Λαϊκής Εξουσίας, που λήγει με τη Συνθήκη της Βάρκιζας, ακολουθεί η περίοδος της λεγόμενης Λευκής Τρομοκρατίας, που διαρκεί μέχρι τα τέλη Μαρτίου του 1946, οπότε αρχίζει το Δεύτερο Αντάρτικο και ο Εμφύλιος, αν και οι εμφυλιοπολεμικές συγκρούσεις είχαν ουσιαστικά ξεκινήσει από τα μέσα του 1943.

Η δεύτερη εγκυμοσύνη της Μάγδας συμπίπτει σχεδόν με τη μεταβολή της πολιτικής κατάστασης. Οι πρώτοι (τέσσερις) Άγγλοι φθάνουν στην Κυπαρισσία στις 27 Φεβρουαρίου του 1945. Στις 3 Μαρτίου φθάνουν άλλοι 40 με τανκς και τεθωρακισμένα. «Αμέσως έγινε κωδωνοκρουσία, επαρήλασε όλος ο οργανωμένος λαός του ΕΑΜ με λάβαρα κλπ. Έγινε καλό γλέντι, εχόρεψαν οι αντάρτες μας και ο λαός, κατόπιν όλοι μαζί, με τους άγγλους...». Στις 5

Μαρτίου φθάνουν άλλοι 300 Άγγλοι και στις 9 Μαρτίου δύναμη της Εθνοφυλακής. Στις 14 Μαρτίου υπάρχει η πρώτη του αναφορά σε σύλληψη ανταρτών. Το επόμενο διάστημα πυκνώνουν οι αναφορές του σε μπλόκα, συλλήψεις, εκτελέσεις και ξυλοκοπήματα μέχρι θανάτου των ανταρτών από τους Εθνοφύλακες-Ταγματασφαλίτες. Τις ίδιες μέρες συλλαμβάνεται και ο κουνιάδος του Βασίλης που κατηγορείται ψευδώς για φόνο. Θα μείνει στη φυλακή μέχρι τις 5 Ιουλίου οπότε, μετά από μεγάλες προσπάθειες συγγενών και φίλων που συντονίζει ο Χρήστος, αποφυλακίζεται με βούλευμα και φεύγει για την Αθήνα. Στις 20 Μαρτίου φθάνει στην Κυπαρισσία ο διοικητής των Αγγλικών δυνάμεων Πελοποννήσου.

Η μεταβολή της κατάστασης αντανακλάται και στη φρασεολογία του **Ημερολογίου**. Στις 31 Μαρτίου οι αντάρτες αναφέρονται ως «*άτομα του ΕΑΜ*», στις 4 Απριλίου ως «*Κομμουνισταί*» και στις 11 Ιουνίου ως «*στασιοκομμουνισταί*». Ο κουνιάδος του Γεώργιος, που στις 3 Απριλίου είχε διαφύγει «*προς άγνωστον*», επανεμφανίζεται κρυφά στο σπίτι τους στις 25 Ιουνίου, ένα μήνα περίπου μετά τη λήξη της προθεσμίας «*παρουσίασεως των στασιαστών*». Με μεσολάβηση του Χρήστου στους δεξιούς Ι. Μαυρογένη και Χ. Κασίμη, συλλαμβάνεται κατόπιν συνεννόησης με τον ίδιο και φυλακίζεται, προκειμένου να προστατευτεί από τους Ταγματασφαλίτες που απειλούσαν να τον σκοτώσουν. Στη φυλακή θα μείνει ένα εξάμηνο, μέχρι το Δεκέμβριο του 1945, οπότε θα απολυθεί με το «*Διάταγμα Αποσυμφορήσεως*» και στις αρχές του 1946 θα φύγει στην Αθήνα. Ο Χρήστος καταγράφει και καταδικάζει ως «*βάρβαρη συμπεριφορά*» το γεγονός ότι ο Γεώργιος είχε απειλήσει στις 8 Σεπτεμβρίου του 1944 τον Ι. Μαυρογένη «*ότι θα τον γδάρει μαζί με άλλους αν δεν τους παραδώσουν τα όπλα οι Ασφαλίτες*». Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο Γεώργιος, όντας φυλακισμένος, μισθοδοτείτο από την Αγροτική Τράπεζα μέχρι το Σεπτέμβριο του 1945. Στις 20 Σεπτεμβρίου του 1945, η Μάγδα γεννάει το δεύτερο παιδί τους, το Δημήτρη, ενώ παραθερίζουν στην περιοχή Γιαννίτσαίνα στα παράλια της Κυπαρισσίας.

Χαρακτηριστικό της περιόδου είναι ο ακατάσχετος πληθωρισμός, η συνεχιζόμενη οικονομική δυσπραγία και η έλλειψη τροφίμων. Το Δεκέμβριο του 1945 ο Χρήστος αγωνιά διότι «*το μαγαζί δεν εργάζεται, τρώμε τα έτοιμα και φθειρόμαστε*». Αρχίζει να σκέπτεται την μετοίκηση στην Αθήνα. Από τον ισολογισμό του μαγαζιού προκύπτει ότι τον Οκτώβριο του 1945 έχουν κεφάλαιο 90.000 δρχ. (προπολεμικές) ενώ το Μάρτιο του 1946 έχουν 94.000 δρχ., γι' αυτό και αναφέρει: «*ευτυχώς δεν φάγαμε πολύ κεφάλαιο, βγάζουμε τα έξοδά μας*». Στις αρχές του 1946 η Μάγδα διαπιστώνει αναπάντεχη εγκυμοσύνη για την οποία «*έχουμε στενοχωρηθεί*».

Αξιοσημείωτο γεγονός αυτής της περιόδου είναι και η σοβαρή αρρώστια της κόρης του το Μάιο του 1946. Αναγκάζεται να την πάει στην Καλαμάτα, αλλά σύντομα «*νοιώθει*» την αδυναμία των γιατρών να κάνουν σωστή διάγνωση («*εφοβήθην, ένοιωσα την αμάθειά των*») και, με το αυτοκίνητο του πρακτορείου εφημερίδων, στέλνει το παιδί μαζί με την (έγκυο) Μάγδα στην Αθήνα (ο ίδιος αναγκάζεται να επιστρέφει στην Κυπαρισσία στο 7 μηνών

μωρό). Στο Νοσοκομείο Παιδών γίνεται διάγνωση ότι έχει καλά-αζάρ. Θα επιστρέψει μετά από ένα μήνα θεραπευμένη.

Το καλοκαίρι του 1946 η Λευκή Τρομοκρατία κορυφώνεται. «Εδώ η οργάνωσης οργάνζει, στην ύπαιθρο πέφτει πολύ ξύλο» γράφει. Στις 1-8-46 ο Ι. Μαυρογένης του συστήνει να εγκαταλείψει το εξοχικό σπίτι όπου παραθερίζουν οικογενειακά «μήπως πάθω κακό από τους Χίτες». Αμέσως οργανώνει τριήμερο σχέδιο σταδιακής επιστροφής, «μήπως δώσω αφορμήν – υπονοίας γιατί φεύγω», στην Κυπαρισσία. Σε δύο μέρες ειδοποιείται να παρουσιαστεί στο Διοικητή της Αστυνομίας και κατηγορείται ότι είναι κομμουνιστής. Με μάρτυρες τον Ι. Μαυρογένη και τη χήρα του Β. Κακκίση δηλώνει ότι ανήκει στο Λαϊκό κόμμα. «Επείσθη, αλλά μου ζητά να δημοσιεύσω στον Τύπο ότι δεν υπήρξα ποτέ κομμουνιστής και αποκηρύσσω τας πράξεις του κουνιάδου μου, αυτό το υπεσχέθην και έφυγα». Το βράδυ της 12^{ης} Αυγούστου οι Χίτες καίνε το σπίτι όπου έμεναν στην εξοχή και σκοτώνουν δύο γείτονες. «Εάν δεν είχα φύγει θα με έκαιγαν ζωντανόν με όλην μου την οικογένειαν..... Έχω όμως ψυχικώς κλονιστεί πολύ».

Επειδή φοβάται ότι θα τον σκοτώσουν ή θα τον συλλάβουν, φεύγει στις 22 Αυγούστου για την Αθήνα «έως Δημοψηφίσματος για την επιστροφή του Γεωργίου Β'», το οποίο είχε ορισθεί για την 1^η Σεπτεμβρίου του 1946. Παραμένει όμως στην Αθήνα, στο σπίτι του κουνιάδου του Ηρακλή, ενάμισο μήνα. Εκεί, ενώ στην αρχή τον υποδέχονται καλά, καταλαβαίνει σύντομα ότι γίνεται βάρος. «Γνωρίζω ότι τους επιβαρύνω, αλλά τι να κάνω» γράφει, μέχρι που καταλήγει απελπισμένος: «Προτιμώ να χαθώ παρά να τους ξαναενοχλήσω στο σπίτι τους». Στην Αθήνα ψωνίζει για το μαγαζί και κάνει κάποιο μικροεμπόριο για να βγάλει τα έξοδά του. Στο διάστημα της απουσίας του γεννιέται το τρίτο παιδί του, ο Κώστας, στις 3 Οκτωβρίου. Στην Αθήνα εκθέτει στον κουνιάδο του Μιχάλη την απελπισία του για την οικονομική ζημιά και τις διώξεις που έχει υποστεί εξ αιτίας του «αδελφού σας Γεώργου και σήμερα βρίσκομαι με 5.000 και χρειάζομαι 50.000 για να φύγω στην Κυπαρισσία». Κάνει σκέψεις να μετεγκατασταθεί στην Αθήνα και ψάχνει για μαγαζί. Γράφει: «Οι δεξιοί με κοιτάζουν με άγριο μάτι, εμένα αυτό με κάνει να έχω υπόψιν μου πιο γρήγορα την εγκατάστασιν μου εις Αθήνας».

Παρά τις προστριβές με τον αδελφό του, εξακολουθούν να είναι συνεταίροι στο μαγαζί. Άλλοτε παραπονείται ότι δεν έχουν δουλειά, άλλοτε όχι. Εν τω μεταξύ, ο κουνιάδος του Γεώργιος αρραβωνιάζεται, μετατίθεται δυσμενώς στη Σαντορίνη και τελικά απολύεται από την ΑΤΕ τον Απρίλιο του 1946 με τον «νόμο εξυγιάνσεως». Ο αδελφός του Χρήστου, ο Αλέξης, έχει ήδη εξοριστεί στην Ικαρία «αλλά δεν τούγραψα διότι φοβούμαι την Χη». Τα Θεοφάνεια του 1947 βαφτίζουν το δεύτερο παιδί τους «Δημητράκη ή Τζίμη» και τον Ιούλιο του 1947 το τρίτο παιδί τους τον Κώστα. Στο τέλος Ιουλίου, ο σύγαμπος του Κυριαζής Πετρόπουλος, σύζυγος της Πετρούλας, του προτείνει να συνεταριστούν και να ανοίξουν μαγαζί στους Γαργαλιάνους. Στο τέλος Αυγούστου παίρνει την απόφαση. Στις αρχές Σεπτεμβρίου γίνεται επί τέλους η

διανομή του μαγαζιού στην Κυπαρισσία από το οποίο παίρνει το μισό εμπόρευμα, τα μισά έπιπλα και 500.000 δρχ. μετρητά.

Μια νέα αρχή στους Γαργαλιάνους. Σεπτέμβριος 1947-Δεκέμβριος 1949

Στους Γαργαλιάνους μετακομίζει με την οικογένειά του στο τέλος Σεπτεμβρίου του 1947. Στήνουν με τον Κυριαζή το μαγαζί, αλλά πολύ σύντομα διαπιστώνει ότι η απόφαση αυτή ήταν λάθος και τα έσοδα από το μαγαζί τους δεν επαρκούν και για τις δύο οικογένειες, καθώς ο εμφύλιος μαίνεται και η οικονομική κατάσταση της χώρας είναι δεινή. «*Η εργασία ... ολίγη και δεν μας ικανοποιεί ... δεν γνωρίζω αν θα εργασθούμε βλέποντας ότι έχουμε πολλά έξοδα 2 οικογένειες ... το μαγαζί δεν έχει εργασίες όπως ενομίζαμε ... αίσχος, απογοήτευσις*». Όσο συνεχίζεται η οικονομική δυσπραγία, η Μάγδα αναγκάζεται «να υφαίνη ξένα πανιά να με βοηθήση στην οικονομία». Σκέπτεται ακόμα και να επανέλθει στην Κυπαρισσία αλλά δεν βρίσκει μαγαζί να νοικιάσει. Οι σχέσεις μεταξύ των συγγενών συνεταιριών χειροτερεύουν συνεχώς. Μετά δύο περίπου χρόνια από τον συνεταιρισμό, τον Αύγουστο του 1949, γίνεται καταμέτρηση και βρίσκουν έλλειμμα 7.500.000 δρχ.

Τότε θέτει το ζήτημα του χωρισμού και ο Κυριαζής συμφωνεί. Ο Χρήστος σημειώνει ότι από τον ένα χρόνο συνεργασίας έχει χάσει κεφάλαιο 3.600.000 δρχ. από τα 9.000.000 που είχε καταθέσει αρχικά. Ο χώρος του μαγαζιού μοιράζεται στα δύο, το ένα μέρος προνομιούχο με πόρτα «στη φάτσα», το άλλο παράπλευρο. Στην κλήρωση που γίνεται, το προνομιούχο μέρος του τυχαίνει στο Χρήστο, αλλά ο Κυριαζής δεν το δέχεται. Ο Χρήστος υποχωρεί αλλά, σε συμφωνία που συνυπογράφουν, θέτει όρο να μην φέρνει ο Κυριαζής εμπορεύματα που παρασκευάζει ο Χρήστος. Τελικά, πείθει τον ιδιοκτήτη του μαγαζιού να του επιτρέψει να ανοίξει με δικά του έξοδα δεύτερη πόρτα «στη φάτσα». Κατέχοντας την τέχνη του καπελά, φτιάχνει κούκους με υφάσματα που παίρνει επί πιστώσει από υφασματέμπορους των Γαργαλιάνων. Ακούραστος στυλοβάτης του η Μάγδα που ξημεροβραδιάζεται μαζί του γαζώνοντας και ράβοντας. Τον Οκτώβριο του 1949, στο πανηγύρι των Γαργαλιάνων εισπράττει 5.500.000 δρχ., πληρώνει τις υποχρεώσεις του και «*κάτι μένει κέρδος*». Τα Χριστούγεννα του 1949 σημειώνει: «*Επεράσαμε καλά, μα καλλίτερα από όσα χρόνια είμαι παντρεμένος διότι διευθύνω μόνος μου την επιχείρησή μου*».

Οι αναφορές στα γεγονότα του εμφυλίου είναι πάμπολλες. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεταβολή της φρασεολογίας του (π.χ. η λέξη «*συμμορίτης*» επαναλαμβάνεται συχνά), αλλά τον Ιούλιο του 1948 σημειώνει: «*Η Ελλάς συμπεριελήφθη στο Σχέδιον Μάρσαλ περί Αμερικανικής βοήθειας, ουσιαστικώς διοικούμεθα από αμερικανούς σαν να είμεθα αμερικανική αποικία*».

Σήμερα, στο 2016, μετά από 68 χρόνια, η τελευταία του αυτή διαπίστωση εξακολουθεί να ισχύει.

Από το 1950 μέχρι το τέλος. . .

Το 1955 η οικογένεια του Κυριαζή Πετρόπουλου θα μεταναστεύσει στην Αμερική. Ο Χρήστος και η οικογένειά του θα παραμείνουν στους Γαργαλιάνους και θα ενσωματωθούν στην τοπική κοινωνία. Ο ίδιος ιδρύει το 1959 το Σύλλογο Πολυτέκνων Γαργαλιάνων και το 1961 το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων του Γυμνασίου Γαργαλιάνων και διατελεί για χρόνια πρόεδρος και των δύο. Παρά τις οικονομικές δυσκολίες, το μαγαζί θα του επιτρέψει να αναθρέψει με αξιοπρέπεια τα 6 παιδιά του (το 1951 θα αποκτήσει το Φώτη και το 1958 τους διδύμους Ηρακλή και Σταύρο). Το 1959 διαπιστώνεται ότι η Μάγδα έχει όγκο στο κεφάλι και θα εγχειριστεί στην Αυστρία με μέριμνα του αδελφού της Ηρακλή, ο οποίος και θα την συνοδεύσει εκεί, και με δαπάνες των αδελφών της Ηρακλή, Μιχάλη, Γεώργου, Βασίλη και Πετρούλας.

Παρά τις προστριβές που υπήρξαν με την οικογένεια του Κυριαζή, ο Δημήτρης (Τζίμης), με άκνες ενέργειες του εξαδέλφου του Σπύρου Πετρόπουλου και τη συγκατάθεση του Κυριαζή, θα πάει για σπουδές το 1963 στη Ν. Υόρκη και θα φιλοξενηθεί για ένα χρόνο στο σπίτι των θείων του (ανταπόδοση της προσφοράς του 1942 στο παιδί της αδελφής;). Το «ευχημένο» αυτό παιδί, όπως το αποκαλούσε η Μάγδα, θα σπουδάσει και θα γίνει καθηγητής σε ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια της Β. Αμερικής και στη συνέχεια στην Ελλάδα.

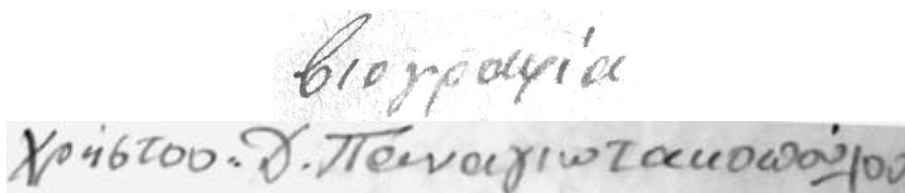
Το 1964 ο Χρήστος θα συνταξιοδοτηθεί και θα μετοικήσει οικογενειακώς στην Αθήνα. Η πρωτότοκη Ευσταθία θα παντρευτεί το 1969 τον Κυπαρίσσιο Ηλία Πετρακόπουλο, μετέπειτα Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας. Ο Κώστας θα σπουδάσει στην Αθήνα Μαθηματικός και θα κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στην Αμερική. Το 1969 ο Φώτης θα πάει στην Αμερική για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές και θα γίνει επιτυχημένος επιχειρηματίας. Το 1972 η Πετρούλα προσκαλεί την αδελφή της οικογενειακώς για μετανάστευση στην Αμερική, πρωτοστατούντος και πάλι του Σπύρου, με στόχο να καταστούν τα παιδιά της Μαгдаληνής μόνιμοι κάτοικοι. Οι δίδυμοι Σταύρος και Ηρακλής, μετά το Λύκειο στην Ελλάδα, θα σπουδάσουν στην Αμερική και θα πάρουν μεταπτυχιακά διπλώματα.

Η Μάγδα θα πεθάνει το Μάιο του 1980 σε ηλικία 67 ετών στη Ν. Υόρκη όπου είχε πάει ταξίδι να δει τα παιδιά της. Ο Χρήστος θα ζήσει άλλα είκοσι χρόνια. Θα πεθάνει πλήρης ημερών στην Αθήνα το 2000 σε ηλικία 94 ετών από γηρατειά. Μέχρι τότε κανένα από τα παιδιά του δεν είχε διαβάσει το **Ημερολόγιό** του.

Ο Χρήστος και η Μάγδα είναι θαμμένοι στους Γαργαλιάνους.

Αθήνα, Μάιος 2016

Τρισεύγενη Γιαννακοπούλου – Παναγιωτακοπούλου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΩΣ 1940 ^{8,9}

Το έτος 1906 την 16^η Νοεμβρίου, ημέρα Σάββατο, ώρα 10 π.μ., εγεννήθη εις το χωρίον Τσορωτά (έχει κατοίκους 450) του Δήμου Ανδανίας και επαρχίας Μεσσηνίας, ο Χρήστος Δήμου Παναγιωτακόπουλος, από γονείς πολύ πτωχούς, τον Δήμον Παναγιωτακόπουλον και την Σταθούλα, το γένος Αλεβίζου από Άγιον Θεόδωρον. Εγεννήθη κατά σειράν ο 3^{ος} των υιός: 1^{ος} Κωνσταντίνος, 2^{ος} Σταύρος, 3^{ος} Χρήστος και 4^{ος} Αλέξης.

Ο πατήρ μου ήτο γεωργός. Επίσης, από την πολλή αγαθότητά του, δεν ήτο πονηρός, τον έλεγαν και κουτόν. Επερνούσαμε πτωχά. Το 1910 επήρε τα γίδια του Σωτήριου Λυμπερόπουλου μεσιακά. Μήνα Οκτώβριον, ένα βράδυ, εβράχη, από αυτό εκρύωσε και έπαθε φυματίωσιν. Εχώρισεν αμέσως, έφτιασαν καλύβι εις το χωράφι "ρέματα" και τον Απρίλιον του 1911 απεβίωσε. Έμεινε χήρα η Σταθούλα, είχε και την πεθερά της Δημήτρω μαζί, και οι δύο χήρες ανάστησαν τα ορφανά.

Εγώ μόλις τον θυμάμαι. Μια μέρα πήγε στο μαγαζί του χωριού, ένας αγόρασε 1 ομπρέλα, τότε του είπα, θα μου πάρης πατέρα και μένα; θα σου πάρω παιδί μου. Μόνον αυτά τα λόγια θυμάμαι.

Τα 4 ορφανά αγόρια μας ανάστησαν 2 χήρες, η Μάνα μου – η Γιαγιά μου μάνα του πατέρα μου. Η Μάνα μου Ευσταθία, η γιαγιά μου Δημήτρω – κατάγετο από το Ίσαρι. Περνούσαμε φτωχά, είχαμε πάντοτε 2 γίδες για γάλα και τυρί, επίσης 1 γαιδούρι και 2 βόϊδα για να οργώνουμε τα χωράφια μας να σπέρνουμε σιτάρι-καλαμπόκι να τρώμε.

8 Πρόκειται για συγκερασμό των δυο συνοπτικών αυτοβιογραφιών, η πρώτη σε μπλοκάκι (Μάρτιος 1943) και η δεύτερη περίπου 40 χρόνια αργότερα (1980).

Στην παρούσα κατά(αντι)γραφή, το κείμενο από το μπλοκάκι του 1943 γράφεται σε όρθια μορφή και το κείμενο του 1980 σε πλάγια. Αξιοσημείωτο ότι στο χειρόγραφο του 1980 (όταν είχε ήδη 6 παιδιά) αναφέρει λεπτομέρειες της προσχολικής και σχολικής του ηλικίας τις οποίες δεν αναφέρει στο κείμενο του 1943 (όταν δεν είχε κανένα).

9 Η Συνοπτική Αυτοβιογραφία έχει αυθαίρετα χωριστεί από τους επιμελητές της έκδοσης σε περιόδους με αντίστοιχους τίτλους.

Σε όλο το βιβλίο, οι Υποσημειώσεις που αφορούν σε ιστορικά γεγονότα γράφονται από την Τ. Γ-Π. και οι επεξηγηματικές από τον Δ.Χ.Π.

Το 1912¹⁰ επήγα σχολείο, εντός του χωριού, με διδάσκαλον στην πρώτη τάξη το Νιόνιο (Διονύσιον) Λαμπρόπουλο ντόπιον της σχολής των Λαγκαδίων, Γραμματοδιδάσκαλος δηλαδή.

Η Μάνα μου, για να αγαπήσω το σχολείο, είχε δώσει στο Δάσκαλο ζαχαρόκουκα, ένα είδος μικρά κουφετάκια σημερινά. Όταν πήγα την πρώτη ημέρα σχολείο, ο Δάσκαλος με φώναξε και βγάζει από την τσέπη του 4 ζαχαρόκουκα, σ' αγαπάω μου είπε, είσαι καλό παιδί. Εγώ χάρηκα πολύ διότι μόνο σε μένα έδωσε και όχι στ' άλλα παιδιά. Την επομένη ημέρα πάλι μούδωσε ζαχαρόκουκα και, τέλος, αυτό ήταν να αγαπήσω το σχολείο¹¹ και να πηγαίνω με χαρά και να διαβάζω και να γράφω στην πλάκα με κοντύλι δεμένο στην άκρη της πλάκας να μην το χάνω, καθώς και ένα σφουγγαράκι μικρό να το βρέχω για να σβήνω τα κακογραμμένα.

Την πρώτη τάξη έβγαλα με το 5, λίαν καλώς, Άριστα ήτο το 6. Συνέχισα στη δευτέρα τάξη χωρίς καμία απουσία και συνέχισα με Λίαν Καλώς, 5.

Θυμάμαι το χειμώνα είχαμε πολλά χιόνια και πηγαίναμε εκεί που έπεφταν τα νερά στη θρύση του χωριού, ήταν βάτα, αγριοσυκιές, και οι βέργες του είχαν γίνει μεγάλα κρύσταλλα, εμείς τα κόβαμε και τα λέγαμε σπαθιά και παίζαμε, αλλά χωρίς παπούτσια, φορούσαμε της μάνας μας, αυτά που μας γέννησε, τα πόδια μας κοκκίνιζαν σαν σπέτσες από υγεία.

Στις επίσημες γιορτές ερχόνταν τα Αδέλφια της Μάνας μας και στις πολλές δουλειές, δηλαδή όταν θερίζαμε-αλωνίζαμε και όταν τρυγάγαμε τα αμπέλια, με τα άλογά τους και μας βοηθάνανε και σε ότι ανάγκη είχε η Μάνα μας στα αδέλφια της πήγαινε.

Την άνοιξη η Μάνα μου έβαζε κλώσα με αυγά και έβγαζε κοτόπουλα τα οποία μεγάλωναν και όταν θερίζαμε τα πηγαίναμε στα αλώνια στα χωράφια και εκεί εκαθόμαστε όλοι όσο ήταν καλοκαίρι, είχαμε το βόϊδο μας, το γαϊδούρι μας, τις 2-3 γίδες, το σκυλί μας, τις κότες μας. Το Σεπτέμβριο πηγαίναμε σπίτι μας διότι ετρυγάγαμε τα αμπέλια, εβγάζαμε 500-700 οκάδες κρασί, περνάγαμε όλο το χρόνο.

Ξέχασα, είχαμε και το γουρούνι μας μαζί και το σφάζαμε τις αποκριές μετά τα Χριστούγεννα, το κάναμε παστό, σε μια ζάρα μικρή όσο χρειαζόμαστε για το ξύγκι, έτσι το λέγαμε, και διατηρείτο όλο το χρόνο. Επειδή δεν είχαμε λεφτά να παίρνουμε κρέας ετρώγαμε παστό, επίσης το είχαμε και για κάνα μισαφίρη. Όταν ερχόταν ξένος σπίτι μας έτρωγε καγιανά (παστό), τυρί, ψωμί και κρασί, με αυτά καλωσορίζαμε τους ξένους μας.

Η ζωή συνεχίζετο πάντα ίδια.

¹⁰ Έτος έναρξης των Βαλκανικών πολέμων.

¹¹ Αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Μάνα δεν κράτησε το παιδί στους αγρούς για οικονομικό στήριγμα της (το σχολείο δεν ήταν υποχρεωτικό), αλλά, τουναντίον, έκανε παρέμβαση στο δάσκαλο για να αγαπήσει το παιδί το σχολείο.

Είχα νουνό τον Χρήστο Δ. Πρασά. Κάποτε που επέστρεψε από την Αμερική όπου είχε μεταναστεύσει, μου έδωσε 5 δραχμές, πολύ σπάνιο δώρο που εγώ δεν είχα ποτέ λεπτά στα χέρια μου.

Σε ηλικία 10 ετών αρρώστησα από ελονοσία με πυρετό και είχα αδυνατήσει. Με πήγε τότε ο Σταύρος στην Καλαμάτα, ήταν μεγαλύτερος μου 8 χρόνια, στον Ιατρό Τζαμαλή, έλεγαν αυτός κόβει τη θερμόκαψα, και μου έδωσε 10 κάψουλες που είχαν κινίνο – άυλο — και όταν κατούραγα ήταν σαν γαλαζόπετρα τα ούρα μου, και με αυτά μου έπεσε η θερμόκαψα.

[1917-1922: Τα χρόνια των πολέμων]

Ετελείωσα το δημοτικό σχολείο χωρίς να μείνω σε καμιάν τάξιν με βαθμούς λίαν καλώς. Το 1917-18¹² επήγα εις το Ελληνικόν Σχολειον Διαβολιτισίου (τελειώνοντας την 4η δημοτικού πηγαίναμε στο Ελληνικόν). Εγώ πήγαινα κάθε πρωί από το χωριό μας 1 ώρα με τα πόδια με άλλα παιδιά και το βράδυ γυρίζαμε στο χωριό. Ο μεγάλος αδελφός Κώστας, κλάσεως 1915¹³, είχε μαγαζί πιλοποιείον, μια πόρτα, από το 1915 και έμενα εκεί. Εννοείται, όχι χωριστά, όλοι μαζί εργαζόμαστε, κατοικούσαμε.

Τον Μάιον του 1918 γίνεται επιστράτευση¹⁴, επήγε στρατιώτης ο Κώστας, διέλυσε το μαγαζί. Τότε εγώ εσταμάτησα το σχολείο και κάθισα στο χωριό να καλλιεργώ τα χωράφια με τη Μάνα μου, ο Αλέξης ήταν μικρότερος 3 χρόνια. Συνέχεια, μετά 3 μήνες [επιστρατεύτηκε] και ο Σταύρος (κλάσεως 1918), και οι δύο στη Μικρά Ασία, ο ένας στη Νικομήδεια Μαύρη Θάλασσα, Σταύρος, και ο Κώστας στο Αφιόν Καραχισάρ, έως την Μικρασιατική Καταστροφή 1922. Εγώ

12 Η χρονική περίοδος 1915-1918 είναι από τις πιο δραματικές στην Ιστορία της Ελλάδας. Στις αρχές του 1915, με αφορμή τη διαφωνία Βενιζέλου-Κωνσταντίνου για την είσοδο της Ελλάδας στον Α' Π. Π., δημιουργείται πολιτική αστάθεια, εναλλαγή κυβερνήσεων και τελικά το Κίνημα της Εθνικής Άμυνας στη Θεσσαλονίκη. Ο **εθνικός διχασμός** θα οδηγήσει το Σεπτέμβριο του 1916 την Ελλάδα σε δύο κράτη, «των Αθηνών» (Κωνσταντίνος) και «της Θεσσαλονίκης» (Βενιζέλος). Το Νοέμβριο του 1916 οι Σύμμαχοι Αγγλο-Γάλλοι αποβιβάζουν στρατεύματα στον Πειραιά αλλά αποκρούονται από τους Κωνσταντινικούς οι οποίοι εν συνεχεία εξαπολύουν πογκρόμ εναντίον των Βενιζελικών (Νοεμβριανά) και το Δεκέμβριο φτάνουν στο ανάθεμα του Βενιζέλου. Οι Σύμμαχοι προχωρούν σε ναυτικό αποκλεισμό της "Παλαιάς Ελλάδας" μέχρι το Μάιο του 1917 με αποτέλεσμα το λιμό του πληθυσμού. Το Μάιο του 1917 ο Κωνσταντίνος εξαναγκάζεται σε παραίτηση. Ο Βενιζέλος συγκρότησε Κυβέρνηση στην Αθήνα.

Το Νοέμβριο του 1918 τερματίζεται ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος.

13 Άρα, γεννήθηκε το 1895. Ήταν 11 χρόνια μεγαλύτερος από τον Χρήστο.

14 Η Κυβέρνηση Βενιζέλου ξεκίνησε την αναδιοργάνωση του Στρατού με στόχο να παρατάξει δίπλα στις 3 Μεραρχίες του Στρατού Εθνικής Άμυνας που βρίσκονταν στο Μακεδονικό Μέτωπο, 6 ακόμη, η δε συνολική δύναμη του Ελληνικού Στρατού να ανέλθει στις 300.000. Λόγω λαϊκών αντιδράσεων, η επιστράτευση ξεκίνησε τμηματικά από περιοχές φιλικές προς τον Βενιζέλο και από τις νεώτερες κλάσεις του 1916 και 1917. Τον Αύγουστο του 1918, στο Μακεδονικό Μέτωπο υπήρχαν 10 Μεραρχίες.

δεν επροβιβάσθην από την πρώτην¹⁵. Έκτοτε έμεινα και ετελείωσεν η μαθητική μου ζωή πηδώντας στην γεωργικήν. Κατά το διάστημα του Ελληνο-τουρκικού πολέμου 1918-1922¹⁶ εργαζόμενην γεωργός πλησίον της μητέρας μου.

Επανέρχομαι στον εαυτόν μου. Τον καιρό αυτόν εγώ εργαζόμουν σαν γεωργός, όλες τις δουλειές, όργωννα τα χωράφια με τα βόϊδα, έσπερνα σιτάρι, καλαμπόκι, κριθάρι, βρώμη κ.ο.κ. Επίσης εθέριζα, αλώνιζα, τα κουβάλαγα με το γαϊδούρι στο σπίτι (σιτάρι, άχυρο, κλπ.). Στο αμπέλι, το κλάδευα, το ρένταγα, το θειάφιζα, το τρυγάγαμε και το πατάγαμε στο Λινό και βγάξαμε το μούστο, τα βάξαμε στο βαρέλι και γινόταν κρασί.

Το 1920 επέθανε η γιαγιά μας ηλικίας 78 ετών. Συνήθως στο χωριό μαζεύονταν οι γριές και μοιρολογάγανε τους πεθαμένους. Εγώ το βράδυ αυτό έφερνα κρασί από το βαρέλι και πίνανε οι γριές ώστε το πρωί άρχισαν να τραγουδάνε τη νεκρή, είχαν μεθύσει.

Το σπίτι μας ήταν πολλών χρονών και έπρεπε να φτιάσουμε τη σκεπή. Κυπαρίσσια δεν είχαμε να βάλουμε ψαλίδια που λέμε, και καλάμια. Εσκέφτηκα να πάω στο δάσος και να κόψω δέντρα να τα πελεκήσω με το τσεκούρι για να γίνουν ψαλίδια, αυτό και έγινε. Εκείνο το καλοκαίρι έβγαλα 50 ψαλίδια, τα μετέφερα στο σπίτι και φτιάσαμε τη σκεπή, ένας μαραγκός και τα αδέρφια της Μάνας μου μας βοήθησαν – ο Παναγιώτης¹⁷ και ο Μήτρος.

Επειδή εισόδημα δεν είχαμε από πουθενά να πάρουμε λεπτά, απεφάσισα και πήγαινα στο δάσος και έκοβα δέντρα και έφτιαχνα αλετροπόδες, ένα είδος αλέτρι που οργώνουν τα χωράφια. Είχα ιδεί άλλους χωριάτες και έκαναν αυτήν την εργασία. Εγώ έφτιασα την εβδομάδα αυτήν 6 αλετροπόδες και πήγα

15 Του Ελληνικού Σχολείου.

16 Στην πραγματικότητα Ελληνο-τουρκικός πόλεμος άρχισε το Μάιο του 1919 όταν Ελληνικός στρατός αποβιβάστηκε στη Σμύρνη ενώ το Μάιο του 1920 καταλαμβάνει τη Δυτική και την Ανατολική Θράκη. Το Ιούλιο του 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών με την οποία η Ελλάδα κατοχύρωνε τη Δυτική Θράκη, ενσωμάτωνε την Ανατολική μέχρι περίπου την Κωνσταντινούπολη, έπαιρνε τα νησιά Ίμβρο και Τένεδο και επισημοποιούσε την παρουσία της στην περιοχή της Σμύρνης και στην ενδοχώρα της. Η Ελλάδα φαινόταν να έχει εξασφαλίσει τα Δωδεκάνησα πλην της Ρόδου, ενώ συνεχίζονταν οι διαβουλεύσεις και για τη Βόρειο Ήπειρο. Καμία πλευρά (Βενιζελικοί -- Βασιλικοί) δεν αντιλαμβάνεται τους κινδύνους που δημιουργούσε η ασταθής διεθνής κατάσταση και οι αυξανόμενες στρατιωτικές δυσκολίες στη Μικρά Ασία. Οι Σύμμαχοι δεν επιβάλουν στην Τουρκία όσα προέβλεπε η Συνθήκη και εμφανίζονται από ουδέτεροι έως εχθρικοί προς την Ελλάδα. Όσα είχε κερδίσει η Ελλάδα έπρεπε να τα κατοχυρώσει και στο πεδίο της μάχης, αντιμέτωπη με το εθνικιστικό κίνημα του Κεμάλ. Όλα αυτά οδήγησαν το Σοβιετικό καθεστώς του Λένιν στην υποστήριξη των Τούρκων με τους οποίους στις 3 Δεκεμβρίου 1920 υπογράφει τη Συνθήκη του Αλεξαντροπόλ. Αναμενόμενη εξέλιξη, αν αναλογιστεί κανείς τη στάση που είχαν κρατήσει οι Σύμμαχοι της Αντάντ (αλλά και η Ελλάδα) προς την Οκτωβριανή Επανάσταση. Ο δρόμος από τον θρίαμβο των Σεβρών στην τραγωδία της Μικράς Ασίας είχε ανοίξει.

17 Χωρίς το τελικό «ς»

στο παζάρι στο Αλητσελεπή (σημερινό Οιχαλία) και τις πούλησα, οι άλλοι τις έδιναν 20 δρχ. εγώ τις έδωσα με 12 δρχ. τη μία. Αυτά ήταν τα πρώτα λεπτά που έπιασα στα χέρια μου.

Επήγα σε ένα μαγαζί και αγόρασα παπούτσια δικά μου 17 δραχμές. Ένοιωσα μεγάλη χαρά που είχα λεπτά δικά μου, αγόρασα και τρόφιμα και φρούτα από το παζάρι, εγέμισα το σακούλι και πήγα στο σπίτι γεμάτος χαρά, ηλικία 15 ετών, και αγόρασα 1 οκά κρέας 10 δραχμές είχε, επίσης αγόρασα πετσί για σόλες για τα παπούτσια μας και πρόκες γαρυφαλλάτες και έβαλα πάτους στα παπούτσια μου, έβλεπα τον μπαλωματή πως τα σόλιαζε.

Επίσης έφτιασα ένα σακάκι από χακί αμπέχονο. Ο Κώστας είχε ένα σακάκι κουκουλάτικο λευκό, αυτό το εξήλωσα και στα ίδια κομμάτια έκοψα το χακί, το έραψα στη μηχανή που είχε αφήσει ο Κώστας και εφόρεσα καινούργιο σακάκι. Το καλοκαίρι αυτό που ετρύγαν τις σταφίδες στον κάμπο, επήγα και εγώ με άλλους χωριάτες εδούλεψα 5 ημέρες και πήρα 35 δρχ., έφυγα διότι κουράστηκα να σηκώνω το κοφίνι γεμάτο στον ώμο.

Σε ένα χωράφι που σπέρναμε με τη Μάνα μου, ενός γείτονα του έσπασε το χερούλι που κρατάει το αλέτρι, αυτός ηλικίας 60 ετών, εγώ 15, επειδή δεν καταλάβαινε να το φτιάξει φώναξε εμένα η γυναίκα του, εγώ είχα πάντα μαζί μου σκερπάνι, πριόνι, πρόκες στο σακούλι. Τότε είχα πολύ κουραστεί και κατέβηκα στο ρέμα έκοψα ένα πλατάνι και το έφτιασα αλλά πήγε αυτός και όργωνε στο δικό μου αλέτρι, ήτο απόγευμα, εκάθισα στο ρέμα ξεκουράστηκα και όταν έπρεπε να σχολάσουμε επήγα και το κάρφωσα.

Όλη η παιδική μου ζωή ήταν εργασία στα χωράφια, δεν γνώρισα παιχνίδια και ξεκούραση, μόνον η Μάνα μου με συμπονούσε και μου έδινε κουράγιο. Εφύτεψα συκιές, ελιές, μουργιές, εθρέφαμε και κουκούλια. Το Μάρτιο που άνοιγαν οι μουργιές και βγάζανε φύλλα, τότε άρχιζε να ανοίγει και το κουκούλι, στο κουνούπι αυτό εβάζαμε τρυφερά φύλλα και αυτό ανέβαινε στο φύλλο έτρωγε και σιγά-σιγά εμεγάλωνε, αυτό περνούσε τρία στάδια, το πρωτάκι, το δευτεράκι και το μεγάλο. Τότε ετοποθετούσαμε ρίκη και έφτιανε το σπίτι του. Ξέχασα, εφτιάναμε μέσα στο σπίτι βάσεις με 4 ξύλα και επάνω εδέναμε καλαμωτά ένα απάνω στο άλλο, ύψος 30 πόντους.

Όταν εγίνετο κέλυφος, τότε το μαζεύαμε, το βάζαμε στα σακιά και το πουλάγαμε. Όποιος όμως εκαταλάβαινε, έκανε αναπαραγωγή και ξανά έθρεφε κουκούλι. Αυτό που βαστάγαμε για αναπαραγωγή, το απλώναμε στην Ήλιο και όταν εξεσταίνοντο καλά εξωντάνευε η μούμια μέσα και τρύπαγε το κέλυφος και έβγαινε κατσιμπούλα. Έβγαιναν 2, 1 αρσενικά και 1 θηλυκιά, τις γνωρίζαμε όμως και όταν δυνάμωνε η ζέστη τις ζευγαρώναμε επί μία ώρα και μετά τις μεν αρσενικές τις πετάγαμε τις θηλυκές τις τοποθετούσαμε σε λευκή κόλα χαρτί και σε μια ακόμα ώρα εγενάγανε το σπόρο λευκό πολύ μικρότερο από το σουσάμι, πολλά, εκατό και άνω η μία. Επίσης, αυτό μετά 2 ημέρες στον Ήλιο εμαύριζε και εγένετο κουνουπάκι, αυτό ήτο το δεύτερο κουκούλι που ξανατρέφαμε. Αλλά μεγάλη κούραση να μαζεύουμε φύλλα της μουργιάς σακιά κάθε μέρα.

Παρέλειψα να γράψω, το 1916 έπιασε στο χωριό μας ευλογία και φύγαμε από το σπίτι μας και πήγαμε σε ένα μας χωράφι 1 ώρα μακριά. Τα αδέρφια της Μάνας μας ήλθαν και έφτιασαν ένα σπιτάκι με τσίγκους και καθίσαμε εκεί 3 μήνες έως που πέθαναν οι άρρωστοι και επιστρέψαμε στο χωριό.

[1922-25: Το ξεκίνημα]

Το 1922 ο Σταύρος απελύθη από Στρατιώτης αλλά με μαγκούρα, κουτσαίνοντας, τραυματίας δια της λόγχης στο δεξιό του πόδι μηρό, μάχην Νικομηδείας¹⁸ Μικράς Ασίας. Μάχη στο χαράκωμα με τη λόγχη ο πόλεμος τότε.

Ο Κώστας επιάσθη αιχμάλωτος των Τούρκων στη Μικρά Ασία και ήλθε μετά 1 χρόνο, 15-8-1923, ρακένδυτος και τα οστά¹⁹. Εκάθισε για λίγους μήνες να επανέλθει, μετά επήγε στο Διαβολίτσι και ενοικίασε μαγαζί να φτιάχνει καπέλα. Τότε μου λέει εμένα, Χρήστο θέλεις να έλθεις μαζί μου στο μαγαζί να συνεργαστούμε μαζί για πάντα; (διότι ο Σταύρος ήθελε χωριό), Ναι του λέω και την επομένην, εσκάβαμε στο αμπέλι μας, όταν τελειώσαμε το βράδυ, όπως είχα στο χέρι την αξίνα, την πετάω και ορκίζομαι, εάν θα σε πιάσω πια

18 Πόλη της Βιθυνίας της Μ. Ασίας (σημερινό Ισμιτ). Τον Ιούνιο του 1920 η Ελληνική Στρατιά άρχισε να προελαύνει προς βορρά και έως το τέλος του Οκτωβρίου είχε καταλάβει τη γραμμή Νικομήδεια - Προύσσα - Ουσάκ.

19 Στις 13 Αυγούστου του 1922, ο Κεμαλικός στρατός πραγματοποίησε την κύρια προσβολή των Ελληνικών γραμμών με γενική επίθεση στην πλέον αδύναμη θέση τους, στο νότιο τομέα και ΒΔ του Αφίον Καραχισάρ. Στις 14 Αυγούστου το μέτωπο διασπάστηκε και ξεκίνησε η σύμπτυξη των ελληνικών δυνάμεων. Ωστόσο, πολύ γρήγορα (16-17 Αυγούστου) οι Ελληνικές δυνάμεις υπέστησαν νέα ήττα και περικυκλώθηκαν, υποχρεούμενες είτε να παραδοθούν και να υποστούν ταπεινωτική αιχμαλωσία, είτε να υποχωρήσουν άτακτα προς τα παράλια. Στις 27 Αυγούστου ο Τουρκικός στρατός μπαίνει στη Σμύρνη. Ακολουθούν διωγμοί και πυρπόληση της πόλης. Από 1 μέχρι 5 Σεπτεμβρίου 1922 τα Ελληνικά στρατεύματα αποχωρούν από την Μ. Ασία. Για το χρονικό της αιχμαλωσίας των Ελλήνων στρατιωτών από τους Τούρκους ενδιαφέρον έχει το βιβλίο του Χ. Σπανομανώλη "Αιχμάλωτοι των Τούρκων" Εκδόσεις Εστίας.

Το 1922 αρχίζει η λεγόμενη **περίοδος του Μεσοπολέμου** που θα κρατήσει μέχρι το 1940. Η Ελλάδα θα αλλάξει δύο φορές πολίτευμα: Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922 οι Βενιζελικοί αξιωματικοί με ηγέτες τον Πλαστήρα και το Γονατά έδιωξαν τον Κωνσταντίνο με πραξικόπημα. Τον διαδέχθηκε ο Γεώργιος. Οι πραξικοπηματίες θεωρούσαν τους αντιβενιζελικούς υπεύθυνους για την Μικρασιατική Καταστροφή ανοίγοντας το δρόμο για τη Δίκη των Έξι. Στις βουλευτικές εκλογές του 1923 νίκησε το κόμμα των Φιλελευθέρων και η βασιλεία καταργήθηκε. Αλλά, η περίοδος της αβασίλευτης δημοκρατίας χαρακτηρίστηκε από τις επεμβάσεις του στρατού στην πολιτική ζωή. Το 1925 ο Θ. Πάγκαλος κατέλαβε πραξικοπηματικά την εξουσία για να εκδιωχθεί με τη σειρά του από το πραξικόπημα του Κονδύλη. Ο Βασιλιάς Γεώργιος Β΄ και ο Διάδοχος Παύλος θα επιστρέψουν πάλι στην Ελλάδα στις 25 Νοεμβρίου του 1935.

στα χέρια μου να με θάψουν με σένα. Το είπα αυτό διότι τα χέρια μου είχαν σκουλιάσει και έτρεχαν αίμα από το σκάψιμο.

Στο μαγαζί του Κώστα ήμουν τακτικός και γάζωνα με χαρά. Μετά από 6 μήνες μου λέει θα πάμε στην Κυπαρισσία να κάνουμε μαγαζί, εκεί δεν ήτο καπελάδικο, τότε το καπέλο το φορούσαν όλοι από μικρό παιδί έως γέρος, και εάν κανένας περπατούσε άνευ καπέλο τον φώναζαν τρελό. Ο Κώστας επαντρεύτη πρώτα τη Γιαννούλα του Μήτρου Διονυσόπουλου, τον Μάιον 1924, προίκα 30.000²⁰.

Επειδή το σπίτι μας στο χωριό ήτο πολύ παλιό, εκρίναμε καλόν να το επισκευάσουμε. Επήγα στο δάσος εγώ, έκοψα τα ξύλα (ψαλίδια), καλάμι είχαμε, και 2 κυπαρίσσια για τράβες. Επήραμε τον μαραγκό και το φτιάσαμε για να πάρουμε τη νύφη (το μισοχωρίσαμε).

Στας 10 Σεπτεμβρίου 1924, μετά το πανηγύρι του Μελιγαλά, πήγαμε στην Κυπαρισσία, νοικιάσαμε μαγαζί στο Σταυροπάζαρο, άνω πόλη, εκεί τότε ήταν αγορά. Ήλθαμε με κεφάλαιον 9000. Από την προίκαν επήρε 20000 εμπρός και τις 10000 μετά ένα έτος. Τα υπόλοιπα 11000 είχαμε χαλάσει σε σπίτι και γάμους. Εδώ εις Κυπαρισσίαν αρχίσαμε την εργασίαν μας εκ του μηδενός, με αιματηράς οικονομίας, να βελτιωθούμε.

Τον Δεκέμβριον του 1925, εις ηλικίαν 19 ετών, επήγα στο Νησί²¹ Καλαμών να μάθω να επισκευάζω ρεπούμπλικες εις το εργαστήριον Ιωάννου Αλεξανδρόπουλου. Με επήγε ο συμτέθερος Μήτρος Διονυσόπουλος, συνδέετο φιλικώς. Εκεί εργάσθην έως τον Μάιον, έμαθα την τέχνην, με οδήγησεν ο Ιωάννης Αλεξανδρόπουλος να πάρω εργαλεία από τας Αθήνας και διάφορα υλικά.

Κατά το διάστημα της παραμονής μου έπιασα φιλικάς σχέσεις με την κουνιάδα του Ευσταθίαν, αλλά αγαθάς, εκείνη με οδηγούσε γι' αυτό. Κάποτε είχε ένα λεύκωμα, το εζήτησα εγώ να ιδώ, διότι δεν είχα ιδέαν τι εστί λεύκωμα, και με βάζει πόστα ο μάστορας, ίσα που δεν μου είπε "φεύγα". Εγώ άρχισα και έκλαιγα από το κακό μου. Τον παρατήρησε η γυναίκα του η Αλεξάνδρα πολύ πικρά, το παιδί είναι εντάξει, του λέει, ενόμισε πως είναι βιβλίο να διαβάζει όπως πάντα διαβάζει τα βιβλία που βλέπει. Τελείωσε αυτό.

Τον Μάιο επέστρεψα εις Κυπαρισσίαν αφού πρώτα τον επλήρωσα δια το ενοίκιον και την οικοτροφείαν, 1850 δραχμάς δια 4 μήνες. Επήγα εις Καλάμας, εψώνισα μερικά πράγματα και επειδή μούφυγε το τρένο επήγα με το πόδια εις Νησί και φορτωμένος. Ανεχώρησα την επομένην δια Κυπαρισσίαν. Έφερα 1 σχέδιον φόρμας και άρχισα την εργασίαν μου. Εν τω μεταξύ, μας ήλθαν και τα άλλα εργαλεία από Αθήνας. Είμαστε κομπλέ και εργαζόμαστε καλά.

20 Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1924 το ψωμί στην Αθήνα είχε 4.36 δρχ. και το γάλα 6.27 δρχ. η οκά (1 οκά = 1,28 κλά), ενώ η χρυσή λίρα κυμαινόταν γύρω από τις 310 δρχ. Η περίοδος χαρακτηρίζεται από οικονομική αστάθεια και ψηλό πληθωρισμό.

21 Μεσσήνη, 12 χιλιόμετρα από την Καλαμάτα.

[Στρατιωτική Θητεία. Θάνατος της Μάνας]

Το 1926 τέλος Οκτωβρίου εκλήθην στρατιώτης, κληρωτός, αλλά στο διάστημα αυτό την είχε μάθει ο Κώστας την τέχνην και έτσι δεν εχάσαμε τους πελάτας. Εκατετάγην στο 9^ο Σύνταγμα Καλαμών την 20^{ην} Νοεμβρίου 1926. Μετά 1 μήνα πηγαίνω στον ουλαμό Δεκανέων, τον Απρίλιον 1927 έγινα Δεκανεύς, ανάλαβα διμοιρία, ήμουν καλός εκπαιδευτής στους Στρατιώτας.

Μια μέρα που πήγαινε το τάγμα για μπάνιο στη θάλασσα, ο λοχαγός μου έδωσε 2 στρατιώτας πολύ κουτούς-χαζούς (έπρεπε αυτούς να τους απολύσουν, όπως και έγινε αργότερα), να τους πλύνω στη θάλασσα. Επήρα μια τριχιά από το λόχο και τους έδεσα από το λαιμό καλά και τους έσπρωξα στη θάλασσα να πλένονται, όταν επροχωρούσαν τους τράβαγα με την τριχιά.

Ετοποθετήθην στον 7ο λόχο του Π. Μπασακίδη, σε αυτόν με σύστησε ο φίλος μου Παναγιώτης Χαριτόπουλος εκ Νησιού και με πρόσεχε. Με βάζει συσσιτιάρχη. Επειδή εψωνίζαμε με αποδείξεις, εγώ έκρινα καλόν να γράφω περισσότερα εις το πρόχειρον συσσιτίων και ολιγότερα στις αποδείξεις να καρπωθώ 15 δραχμάς από μακαρόνια, έτσι το κάνουν και άλλοι συνάδελφοι. Για κακήν μου τύχην όμως, ο επόπτης των τροφίμων Ταγματάρχης Δρακουλάκος παίρνει όλες τις αποδείξεις του Συντάγματος από την αγορά και τις παραβάλλει με τα πρόχειρα. Όπως και σε άλλους, ήυρε και μένα, με καλεί ο λοχαγός, με παρατήρησε εμπρός στον λόχο πικρά και ετιμωρήθην πειθαρχικώς 20 ημέρας φυλακή την οποία δεν έκανα στο πειθαρχείον, ανάλαβα Δεκανεύς υπηρεσίας.

Μετά 10 μήνας έφυγε ο στρατός δια Θράκην-Μακεδονίαν κλπ., εγώ τα κατάφερα και έμεινα, μαζί με άλλα στελέχη των λόχων. Όταν επεστράτευσαν την κλάσιν 1927, ετοποθετήθην στον 3^{ον} λόχον, πάλι συσσιτιάρχης. Ετότε οικονόμησα 2500 δραχμές από λοβητούρες και έτσι δεν εχάλασα καθόλου από σπίτι μου. Είχα χαλάσει 1000 δραχμές, επέστρεψα και με κέρδος.

Απελύθην την 10ην Φεβρουαρίου 1928²², επήγα στο χωριό, καθόταν η Μάνα μου με τον Αλέξη, εκάθισα 1 μήνα. Στο διάστημα αυτό εφυτέψαμε 60 ρίζες συκιές στην θέσιν "πουλικά" – χωράφι μας. Κατόπιν ήλθα εις Κυπαρισσίαν και εργαζόμουν τη δουλειά μας. Η Μάνα μας δεν ήθελε να έλθει μαζί μας, τότε ήλθε και της θγάλαμε φωτογραφία την οποία έχουμε σπίτι μας έως σήμερα.

Φωτογραφία Μάνας - 1928

22 Θητεία 15 μηνών. Το 1928 ο Βενιζέλος εκλέχθηκε ξανά, έχασε όμως τις εκλογές του 1932 εξαιτίας της διεθνούς οικονομικής κρίσης του 1929 που προήλθε από το κραχ της Γουολ Στρητ. Στις 14/05/1928 ιδρύεται η Τράπεζα της Ελλάδος, και η δραχμή εντάσσεται στον κανόνα χρυσού-συναλλάγματος (1000 γρμ. χρυσού ίσο με 51.212,87 δραχμές). Η σύνδεση της δραχμής με το χρυσό έγινε μέσω της Αγγλικής λίρας: 1 λίρα = 375 δρχ..

Τον Μάρτιον 1929, του Ευαγγελισμού, αρρωσταίνει η μητέρα από κρυολόγημα. Εκάθητο με τον Αλέξη, ο οποίος δεν την πρόσεχε καθόλου. Επήγε ο Κώστας μετά 8 ημέρας, ήτο πλέον αργά, και μετά 3 ημέρας απεβίωσεν, αρχάς Απριλίου.

Εγώ την ήυρα πεθαμένη. Ετηλεγράφησε, επήγαμε εγώ και η Γιαννούλα με τα 3 μικρά²³. Ήλθε εις Ζευγολατιό ο Διονύσιος Αλεβίζος, μας υπεδέχθη και μας ανήγγειλε τον θάνατον. Είχε φέρει άλογα, επήγαμε στο χωριό, την ήυραμε πεθαμένην. Εκάθισα 3 ημέρας, επέστρεψα στο μαγαζί, εκάθισαν οι άλλοι εκεί έως τις 40 (ο Σταύρος είναι χωροφύλακας εθελοντής), εσυμφωνήσαμε με τον Αλέξη να έλθει μαζί μας, ούτω και έγινε, εφέραμε και μερικά πράγματα του σπιτιού εδώ.

Τον εβάλαμε να εργαστεί σε μαραγκό, το ήθελε αυτό, αλλά μετά 18 ημέρας φεύγει και πηγαίνει πάλι στο χωριό και όποτε τα έσωνε ερχότανε για ψιλά. Ο εκεί βίος του ήτο αλήτου, διότι ήτο μόνος του, πότε στο ένα σπίτι και πότε στο άλλο. Τον Μάρτιο του 1930 καλείται στις τάξεις του στρατού. Όταν το μάθαμε επήγα εγώ και τον συναντώ στο Ζευγολατιό, επήρα το κλειδί του σπιτιού και επήγα να ιδώ, τα περισσότερα πράγματα διωγμένα και πουλημένα.

Το 1931²⁴ αρρωσταίνω από χολολίθους, έπαθα υπερχειλίση της χολής και εκitrine όλος, επήγα εις Καλάμας στις ακτίνας, στον Ιατρό Αληφέρη έγινε η διάγνωσις, μου είπε τι είχα, εγώ δεν το ήξερα, αλλά να κάνω αυστηρή δίαιτα στα τσιγαριστά, καπαμάδες, σιφάδο και ποτά τίποτε, να πίνω μόνον 1 ποτηράκι κρασιού λάδι κάθε πρωί, θα γίνω καλά. Ενήστεψα ορισμένα φαγητά και ποτά και σε 2 μήνες έγινα τελείως καλά. Υπέφερα όμως, είχα φρικτούς πόνους και κοψίματα, κρασί και ποτά έκανα να πιω 1 χρόνο.

Εγώ άρχισα να κάνω δίαιτα και να πίνω το λάδι την πρώτη ημέρα 1 κουτάλι σούπας, τη δεύτερη 2, την τρίτη 3 έως στις 6 ημέρες γέμιζε το ποτήρι κρασιού. Η δίαιτά μου συνεχίστηκε 5 χρόνια ενώ το λάδι το έπινα 30 χρόνια, έως το 1959. Τότε με πόνεσε το στομάχι μου και έκανα πάλι δίαιτα για το στομάχι και έγινα καλά.

23 Παιδιά του Κώστα: Ευσταθία, Αθανασία, Δημητράκης. Αργότερα γεννήθηκε η Βάσω. Η Ευσταθία πέθανε σε ηλικία 13 ετών.

24 Η κατάρρευση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης το 1929 δημιούργησε τεράστια κρίση στην παγκόσμια οικονομία. Στις 20-10-1931 η Αγγλία εγκαταλείπει την ισοτιμία λίρας-χρυσού και αφήνει το νόμισμα της να υποτιμηθεί ελεύθερα. Η Ελληνική αγορά αντιδρά με πανικό. Μέσα σε πέντε μέρες η Τράπεζα της Ελλάδος αντάλλαξε δραχμές με συνάλλαγμα ύψους 3.613.961 δολαρίων, ποσό που αντιστοιχούσε σχεδόν στο τότε σύνολο των συναλλαγματικών της αποθεμάτων. Η Κυβέρνηση αναγκάστηκε να κάνει τον πρώτο αναγκαστικό νόμο Προστασίας του Εθνικού Νομίσματος, περιορίζοντας για πρώτη φορά τη μέχρι τότε ελεύθερη διακίνηση συναλλάγματος και χρυσού. Το Φεβρουάριο του 1932, η Τράπεζα της Ελλάδος απαλλάχθηκε από την υποχρέωση να ανταλλάσσει τις Ελληνικές δραχμές με συνάλλαγμα.

[1931-1932. Στην Αθήνα μαθητευόμενος]

Τον Ιανουάριον του 1931 επήγα στις Αθήνας κατά πρώτην φορά δια να μάθω να κατασκευάζω γυναικεία καπέλα. Περνώντας από Αχλαδόκαμπο αγόρασα ένα λαγό 2 οκάδες. Στον Σταθμόν με περίμενε ο Νίκος Πουλόπουλος, συγγενής μας από του Τσωροτά, κατεβαίνοντας από το τρένο με ηύρε, επήραμε τας αποσκευάς μου, ανεβήκαμε στο τραμ για σπίτι. Εγώ βλέποντας αυτά τα μεγαλεία των Αθηνών, τα φώτα σαν ημέρα, τα έχασα από τη χαρά μου. Επήγαμε σπίτι, με εδέχθη η Πολυξένη, σύζυγός του, είχε και 4 παιδιά, 2 αγόρια και 2 κορίτσια από 18 ετών έως 4 ετών. Την επομένην εβγήκα με τον Κωστάκη, μεγαλύτερον, και περιφερόμαστε σε διάφορα μέρη δια να μάθω. Αυτό έγινε 3-4 ημέρας, κατόπιν έμαθα τας κυριότερας οδούς και εβάδιζα μόνος μου. Επήγα στο εργοστάσιον πιλοποιίας Ηλ. Πουλόπουλου, ηύρα τον φίλο μου ταξιδιώτην τον Παναγιώτην Μπαρούτσον και με επήγε στην οδόν Αγίου Μάρκου 7. Εκεί έφτιαχναν καπέλα γυναικεία οι αδελφοί Σιταρά. Επακολούθησα την εργασίαν 4 μήνες, *έμαθα να φτιάχνω γυναικεία καπέλα, ήταν καλή δουλειά τότε, επήρα σχέδια, καλούπια κλπ., αλλά το ερχόμενο έτος δεν φορούσαν καπέλα οι γυναίκες, ήλθε μόδα ασκεπής, και έτσι έχασα τόσους κόπους να μάθω την τέχνη.*

Το Πάσχα ηθέλησα να φύγω. Επήρα μερικά πατρών να χύσω φόρμες με γύψο. Εν τω μεταξύ όμως αρρώστησα, με έπιασαν πυρετοί, κρυφά, και τούτο τόπαθα διότι δεν κοιμόμουν καλά, κοιμόμουν σε ένα κρεβάτι με τον Κωστάκη, εμένα τα πόδια μου εκρέμοντο αλλά δια την οικονομίαν δεν ενοίκιαζα άλλο δωμάτιον. Ούτε και έτρωγα καλά διότι το κλίμα των Αθηνών θέλει φαγητόν διπλάσιον να τρως. Με όλα αυτά επήγα στον ιατρόν, είχαν γίνει τα μάτια μου κόκκινα και οι πλεξίδες άνωθεν του αυχένος και του δεξιού αυτιού είχαν πρηστεί ωςάν ένα μικρό αγγούρι, μου είπε να φύγω από την Αθήνα, να αλλάξω τον αέρα, και ότι αυτά είναι ακαθαρσία των αιμάτων και ονομάζονται αδένες²⁵.

Ήλθα κάτω παραμονές Πάσχα, άρρωστος. Και μετά ταύτα δεν ησύχασα αλλά άρχισα να φτιάχνω τις φόρμες, εκουράστηκα πολύ και εχειροτέρεψα, έκανα δίαιτα καλή αλλά δεν ίαινα. Μου είπαν πως ένας πρακτικός στη Μερώπη²⁶ ονόματι Μπαρδόπουλος ξέρει να θεραπεύει. Επήγα στο Διαβολίτσι και μαζί με τον θεϊόν Θεόδωρον Αλεβίζον επήγαμε στη Μερώπη, μου έδωσε μια αλοιφή και θα το αλείφω με πτερό, ήτο υγρά σε φιάλη, θα με πονάει πολύ αλλά θα εξακολουθώ κάθε 24 ώρες έως 8 ημέρας και θα ξεκολληθεί ένα αμύγδαλο που είχα στη δεξιά σαγωνιά και παραπλεύρως άλλα μικρότερα. Όταν ήλθα σπίτι έκανα ως μου είπε, είχα τέτοιους πόνους φρικτούς που δεν λέγονται, αυτό ήτο

25 Είχε πάθει προφανώς αδενοπάθεια, πάθηση των αδένων που οφείλεται σε ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος (πνευμονία, φυματίωση), ιδιαίτερα σε νέους οργανισμούς και εκδηλώνεται με πυρετό, πρήξιμο των αδένων, αδυναμία, κλπ.

26 Στο Δήμο Οικαλίας.

ακουαφόρτ και όταν τόβαζα έκαιγε σαν φωτιά και μαύρισε. Σε 8 ημέρες εσάπισε και έπεσε λίγο-λίγο, μετά άρχισα τη θεραπεία με άλλη αλοιφή που μούδωσε.

Εν τω μεταξύ απελύθη από στρατιώτης ο Αλέξης, ήλθε, του φτιάξαμε κουστούμι, εσώρουχα, καπέλο, παπούτσια, να καθίσει εδώ. Εγώ άρρωστος. Μετά 15 μέρες, αφού εντύθη κομπλέ, θα φύγω λέει, του είπε ο Κώστας ο Χρήστος είναι άρρωστος, κάθισε να γίνει καλά. Απαντά, αυτός μπορεί να μη θεραπευτεί ποτέ, εγώ θα πάω να παντρευτώ. Μου τάπε ο Κώστας και του είπα να φύγει, πήγαινε και εσύ να τον παντρέψεις να απαλλαγούμε, ούτω και έγινε, επήγε και την 15 Αυγούστου 1931 τον στεφάνωσαν με την Αγγέλλω Ιω. Λυμπεροπούλου, μεγαλύτερη του κατά 10 χρόνια. Μετά τους γάμους επήγα και εγώ για λίγες μέρες και έφυγα, αλλά δεμένος ο λαιμός, είχα πληγές.

Τον Οκτώβριον επήγα στην Πάτρα, εκεί ήύρα έναν γέρο ονόματι Απόστολον Δρογκήτην, έναντι ναού Αγίου Διονυσίου, και μου είπε θα γίνω καλά αφού θα μου δώσει φάρμακα να παίρνω. Μου έδωσε μερικά σκονάκια από ρίζες και έβρασε 1 φιάλη 5 οκάδων άλλα χορτάρια και σε 1 άλλη 2 οκάδων. Αυτά θα πίνω κάθε πρωί από ένα ποτήρι - μισό²⁷ και όταν τα τελειώσεις να τα στείλεις σιδηροδρομικώς να σου ξαναστείλω²⁸. Αυτό έγινε ένα εξάμηνο και με αυτά έγινα τελείως καλά, που ο Θεός να συγχωρέσει την ψυχήν του μακαρίτη -- επέθανε το 1938, και κάθε ταξίδι που περνούσα από την Πάτρα τον έβλεπα.

Δηλαδή, από εδώ και πέρα εγώ κάνω την εισαγωγήν στο μαγαζί, 3-4 ταξίδια το χρόνο Αθήνα-Πάτρα.

[1932-1939: Τα χρόνια της προόδου]

Τον Μάρτιον του 1932 εκατέβηκα στην παραλία και εκάναμε δεύτερο μαγαζί στο οίκημα Ν. Σαγώνα, έμπροσθεν Δικαστηρίων, διότι κατέρρευσε η άνω αγορά. Εκεί μεγάλωσε η δουλειά μας, εκτός των καπέλων που φτιάχναμε εφέρναμε και έτοιμα ενδύματα, υποκάμισα, κάλτσες, κουβαρίστρες όλο ανδρικά είδη. Εργάστηκα μόνος μου 2 χρόνια και ο Κώστας στην άνω πόλιν. Κατ' ουσίαν, τα μαγαζιά ήτο ένα. Τότε έφτιαχνα και λινά καπέλα εγώ, παιδων και κορασίδων.

Κυπαρισσία, Κάτω Πόλη, 1932, έξω από το μαγαζί

²⁷ Ένα ποτήρι από το πρώτο και μισό από το δεύτερο.

²⁸ Προφανώς υπήρχε μεγάλη έλλειψη φιαλών.

Τον Ιούλιον του ιδίου έτους έπιασα γκόμενα²⁹ την Δίδα Ευσταθίαν Μπαμπαρούτση, μαθήτριάν γυμνασίου. Την 14^η Αυγούστου μας έπιασαν σε ένα σπίτι ρουφιάνας και επήγαμε στην αστυνομία, εκεί ανακριθήκαμε και δεν με επιβάρυνε καθόλου, αυτή επήγε σπίτι της και εγώ στο δικό μου. Επειδή εφοβέριζαν οι δικοί της, έφυγα για 1 εβδομάδα στο Διαβολίτσι.

Επανερχόμενος πάλι, την είχαν διώξει δια την Αθήνα. Τον Οκτώβριον που πήγα ταξίδι, την ήύρα στο Αρσάκειον, εσυζητήσαμε στον Βασιλικό Κήπο για ολίγη ώρα, φεύγοντας από εκεί δεν την ξαναсуζήτησα πλέον, διελύσαμε την φιλιάν μας. Μετά το εσκέφθην πολύ αυτήν την παρεκτροπήν που έκανα και ήμουν πολύ ήσυχος νέος, εκοιτούσα την εργασία μου μόνον.

Το 1933³⁰ ο Σταύρος ήλθε στην Κυπαρισσία και του δώσαμε 5.000 δρχ να πληρώσει χρέος του, δεν είχε. Πέρασαν χρόνια ήλθε κατοχή, δεν τα έδωσε. Κάποτε που πιάσαμε συζήτηση μου λέει ο Σταύρος πως τα έδωσε του Κώστα μετά την κατοχή, καλά λεπτά, εγώ όμως δεν έλαβα τίποτε από Κώστα, αυτός είναι ο Αδελφός μου.

Το 1936³¹ επουλήσαμε το μερίδιο μας στο χωριό, επήγε ο Κώστας και έκανε συμβόλαιο του Αλέξη, επήρε 24.000 δρχ, εγώ το έδωσα του Σταύρου, συμφώνησαν Κώστας-Σταύρος και μου είπαν πως ο Αλέξης τούδωσε 15.000, τόσα έπρεπε να πάρω και εγώ από το Σταύρο, έτσι και έγινε.

Εργαζόμαστε υπερανθρώπως δια να αποκτήσουμε κεφάλαιον. Από το 1933 επήγαινα στα πανηγύρια μόνος μου, με βοηθόν τον υπάλληλό μας Βασίλειον Διονυσόπουλον³², δηλαδή στα Ολύμπια, Κυπαρισσία, Κοπανάκι³³, Γαργαλιάνους.

Ωραία τοπία που είναι στα Ολύμπια, στις ανασκαφάς, και όταν εισέλθεις στο μουσείον δεν σου κάνει καρδιά να φύγεις από την ειδικήν κατασκευασθείσαν Αίθουσαν του Ερμού του Πραξιτέλους, αυτό το αριστούργημα της Αθανάτου Ελληνικής Τέχνης. Επίσης σε άλλην αίθουσαν είναι η αναπαράστασις των Αρχαίων εντός βιτρίνας κατασκευασθείσας και δωρηθείσας υπό του Γουλιέλμου Κάιζερ.

Αυτή η εντατική εργασία εσυνεχίσθη κανονικά έως ότου κατορθώσαμε και αποκτήσαμε γερό κεφάλαιον των 300.000 δραχμών το 1939. Από την κούρασιν των πανηγύρεων αρρώστησα. Πηγαίνοντας στην Αθήνα εκάθισα 12 ημέρας,

29 Από τα λουπά εξιστορούμενα αλλά και από την φρασεολογία της εποχής συμπεραίνεται ότι επρόκειτο για απλή φιλία-γνωριμία.

30 Στις 30-1-33 ο Χίτλερ γίνεται Καγκελάριος της Γερμανίας. Με αφορμή την πυρκαγιά στο Ράιχσταγκ στις 24-3-33, ο Χίτλερ συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες.

31 Μετά από ένα αποτυχημένο κίνημα το 1935, ο Βενιζέλος εγκαταλείπει τη χώρα και πεθαίνει στο εξωτερικό το 1936. Ο νέος ισχυρός πολιτικός Γ. Κονδύλης επανέφερε το Γεώργιο Β' από την εξορία. Στις 4-8-36 ο Ιωάννης Μεταξάς εγκαθίδρυσε το δικτατορικό του καθεστώς. Την ίδια χρονιά υπογράφεται το σύμφωνο φιλίας Μουσολίνι-Χίτλερ.

32 Αδελφό της Γιαννούλας, κουνιάδο του Κώστα.

33 Στο Κοπανάκι γίνεται μεγάλο παζάρι κάθε Κυριακή, όπου οι Κώστας-Χρήστος πηγαίνουν ανελλιπώς. Μάλιστα δε, στο Κοπανάκι διατηρούν και μαγαζί-αποθήκη.

επήγα στις ακτίνες, έβγαλα 4 πλάκες, και είχα πτώση δεξιού στομάχου και ερεθισμό δωδεκαδακτύλου. Έκανα ορισμένη δίαιτα και εθεραπεύθην. Επλήρωσα δραχμές 3000 αλλά ησύχασα πλέον, δεν ήξευρα πριν γιατί αρρώσταινα.

Το 1937 αγοράσαμε το σπίτι του Πετρουτζή απάνω από το δρόμο που ήταν του Μπιλιαρδή το γύφτικο, δρχ. 36.000 μετρητά³⁴. Συνέχιζε η δουλειά μας καλά πήγαινε. Το 1938 ήλθε σπίτι μας η γειτόνισσα του Μπιλιαρδή Γυναίκα, πολύ καλή, και με ρωτάει αν θα παντρευτώ, απήντησα Ναι. Έχω ένα καλό κορίτσι της Φωτούλας την Αδελφή, Μαγδαληνή τη λένε, η Φωτούλα είχε πάρει τον Αδελφό της, Π. Μαραγκό, απέναντί μας ήταν. Εγώ δεν της απάντησα, παρά είπα στον Σαγώνα που ήταν οικογενειακοί φίλοι οι γονείς των να τους ειπεί την ζητάω στον Αδελφό της. Πράγματι το είπε στον Αδελφό της αλλά πρόσθεσε πρέπει να μου δώσουν προίκα, ενώ τότε είχε πεθάνει ο πατέρας τους, δεν είχαν, ενώ εγώ του είπα δεν θέλω τίποτε, μόνον τη Μαγδαληνή. Έτσι έμεινε νεκρή η συζήτηση ώσπου το 1940 έγινε ο πόλεμος με Ιταλούς στην Ήπειρο, έχουμε κατοχή από Ιταλούς και Γερμανούς.

Εγώ δεν πήγα στρατιώτης στην Αλβανία διότι με κάλεσαν στην αεράμυνα τον Ιούνιο 1940 και εκπαιδεύθην να κάνουμε συναγερμό όταν έρχονταν εχθρικά αεροπλάνα και τοποθέτησα το φυλάκιο μας στο Κάστρο της Κυπαρισσίας, ήμουν λοχίας με 6 στρατιώτες, και όταν μας επετέθηκαν οι Γερμανοί ήλθαν στρατός Κατοχής Γερμανοί και Ιταλοί, εμείς διαλυθήκαμε πήγαμε σπίτια μας.

34 Το 1937 η ισοτιμία της δραχμής με τη χρυσή λίρα ήταν 1 λίρα = 909,70 δρχ. Το 1940 ήταν 1.076, το 1941 ήταν 10.771 και το 1942 ήταν 491.000. Το δίπατο σπίτι που αγόρασαν άξιζε περίπου 40 λίρες.

- Το μέρος της προίκας του Κώστα που έπεσε στο μαγαζί το 1925, δηλαδή οι 19.000 δρχ., ισοδυναμούσε με 61 λίρες χρυσές (το 1924 η λίρα είχε 312 δρχ.).

- Το 1937, το σπίτι που αγόρασαν ισοδυναμούσε με 40 λίρες (36.000/910).

- Το 1939 είχαν κεφάλαιο 300.000 δρχ., δηλαδή ισοδύναμο 8 περίπου δίπατων σπιτιών.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Ο Πόλεμος και τα πρώτα χρόνια της Κατοχής: Μάιος 1940 – Ιούλιος 1942

Την **30^η-5-1940**³⁵ εκλήθην στρατιώτης στην εδώ Αστυνομία να εκπαιδευτούμε στην αεράμυνα, εγώ επικεφαλής 40 ανδρών. Κατόπιν ενός μηνός εκπαίδευσιν, ετοποθετήθηκα εγώ στο Καλό Νερό, στο σχολείο, με 6 στρατιώτες, εφτιάναμε συσσίτιο καθημερινώς, εκάναμε γλέντια κάθε μέρα. Στας **12 Σεπτεμβρίου** επήρα άδεια 4 ημέρες για την πανήγυριν³⁶. Μετά απολυθήκαμε από την Αεράμυνα και επήγα στην Αθήνα για αγορά εμπορεύματος του μαγαζιού μας.

Επιστρέφοντας, μας κήρυξαν οι Ιταλοί τον πόλεμο, διότι στις 15-8-40 μας βύθισαν το πολεμικό "Έλλη" στην εορτήν της Παναγίας Τήνου, και μας επιστράτευσαν αμέσως, ο καθένας στη θέση του. Στο Καλό Νερό πήγαμε με κάρο -- το τρένομετέφερε στρατό για την Αλβανία³⁷.

Μετά 3 μέρες έγινε απόλυσις όλων των μαχίμων στρατιωτών, έμεινα μόνος μου με έναν στρατιώτη Νασόπουλον. Μετά από 6 ημέρας διετάχτηκαν οι απολυμένοι να επανέλθουν στις θέσεις των. Εμένα με κάλεσαν στην Κυπαρισσία, με αντικατέστησε ο Κορμπάσης, εγώ στο Κέντρο, επικεφαλής.

35 Ήταν 34 ετών, σε εφεδρεία.

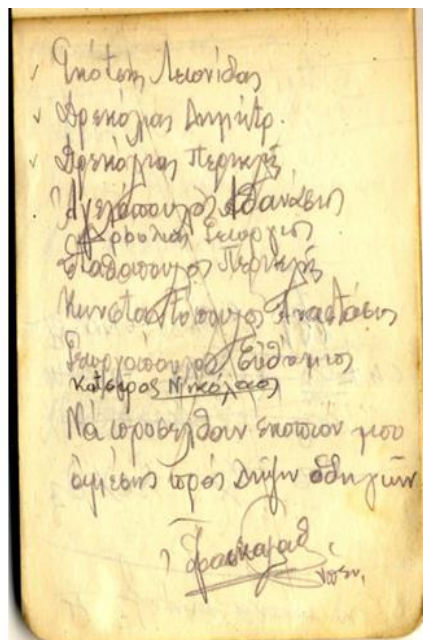
Στη διεθνή σκηνή, στις 22-5-40 υπογράφεται η συμφωνία χάλυβα μεταξύ Γερμανίας, Ιταλίας και Ιαπωνίας και στις 23-8-40 το σύμφωνο μη-επιθέσεως μεταξύ Γερμανίας και Σοβιετικής Ένωσης. Στις 1-9-40 οι Γερμανοί εισβάλλουν στην Πολωνία. Στις 3-9-40 Αγγλία και Γαλλία κηρύσσουν τον πόλεμο στη Γερμανία. Οι Σοβιετικοί διαμελίζουν και μοιράζονται την Πολωνία με τους Γερμανούς και στις 30-11-40 εισβάλλουν στην Φινλανδία. Το Απρίλιο 1940 η Γερμανία εισβάλλει στη Δανία, το Μάιο στο Βέλγιο, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο και τον Ιούνιο στη Γαλλία. Στις 13 Ιουλίου ξεκινάει η Μάχη της Αγγλίας με τις αεροπορικές επιθέσεις της Γερμανίας.

36 Στις 14 Σεπτεμβρίου άρχιζε στην Κυπαρισσία μεγάλη εμποροπανήγυρις διάρκειας περίπου 10 ημερών στην οποίαν συμμετείχαν οι αδελφοί Χρήστος και Κώστας με παράγκα. Η εμποροπανήγυρις γίνεται και σήμερα.

37 Η Επιστράτευση και η συμπλήρωση των μονάδων που είχαν ήδη επιστρατευθεί έγινε μέσα σε 16 ημέρες από την 28η Οκτωβρίου.

Καλό Νερό, 26-6-1940
Χρήστος: Καθιστός, αριστερά

Γραμμένα στο μπλοκάκι του --Νοέμβριος 1940

Κάστρο Κυπαρισσίας, Φεβρουάριος 1941. Χρήστος: Όρθιος, πρώτος δεξιά.

Στο Σταθμό Καλό-Νερού εκατεβήκαμε για το τρένο, εκεί είδαμε να μεταφέρουν σε κλειστά βαγόνια Αιχμαλώτους στρατιώτας από την Αίγυπτο Άγγλους³⁸ μας έλεγαν μπάι-μπάι. Επήγα στην Κυπαρισσία εις την υπηρεσία μου. Μετά από ημέρες οι Ιταλοί εβομβάρδισαν στο λιμάνι το χαλασμένο πλοίο "Αγία Ζώνη" χωρίς θύματα.

Στας **18-12-40**³⁹ με διέταξε ο αξιωματικός να αναλάβω να φτιάσω παρατηρητήριο στο φρούριο Κυπαρισσίας. Μούδωσε τα σχετικά όργανα και στρατιώτες 7. Η δημαρχία έφτιασε ένα σπιτάκι με τάβλες και φάτσα προς την θάλασσαν. Εγώ έκτισα με πέτρες απέξω το σπιτάκι 1 μέτρο ύψος μην πολυβοληθούμε από αεροπλάνο.

Την πρώτην εμφάνιση έκαναν στις **29-12-1940**, αεροπλάνο Ιταλικό εβομβάρδισε την "Αγ. Ζώνη" στο λιμάνι⁴⁰, κάθε μέρα είχαμε ενοχλήσεις,

Άποψη της Κυπαρισσίας από το λιμάνι. Η «Αγία Ζώνη» μισοβυθισμένη.

38 Μάλλον ήταν Άγγλοι στρατιώτες που προωθούντο μυστικά προς Βορράν αλλά πιθανόν να υπάρχει και σύγχυση όσον αφορά τις ημερομηνίες επειδή οι Άγγλοι αποφάσισαν να μεταφέρουν στρατιωτικές δυνάμεις στην Ελλάδα μερικούς μήνες αργότερα, τον Μάρτιο του 1941.

39 Στις 13 Δεκεμβρίου ο Χίτλερ υπέγραψε διαταγή κατάληψης της Ελλάδας που θα πραγματοποιείτο στα τέλη Μαρτίου ή στις αρχές Απριλίου με το όνομα «Επιχείρηση Μαρίτα».

40 Πιο πάνω αναφέρει άλλη ημερομηνία για την "πρώτη εμφάνιση". Γεγονός είναι ότι στο διάστημα μέσα Νοεμβρίου – τέλος Δεκεμβρίου 1940, η Ιταλική Αεροπορία παρουσιάζει ισχυρή αναγνωριστική δράση στα Δυτικά Ελληνικά παράλια και την Ήπειρο. Ενήργησε 268 αναγνωριστικές πτήσεις και 183 βομβαρδιστικές, τόσο στη ζώνη επιχειρήσεων όσο και στο εσωτερικό της χώρας, με συνολικά 258 νεκρούς και 629 τραυματίες.

εβομβάρδισαν τον Μάραθον. Τότε με εκάλεσε ο Ανθυπολοχαγός και μου έδωσε τους τύπους των αεροπλάνων να κάνω μαθήματα.

16-3-41⁴¹ Εβομβάρδισαν την Κυπαρισσίαν, Σιδηροδρομικόν Σταθμόν -- στην Άνω πόλιν, με 9 βόμβες. Εκατέστρεψαν 2 σπίτια και θύματα 6 γυναίκες μέσα στα σπίτια τους. Την ημέρα αυτή έκανα 7 συναγερμούς.

6-4-41⁴² Εκατεβήκαμε στην υπόγειον στοάν του Κάστρου ώρα 11.30 πρωινήν, ερίξαμε την σκάλα κάτω στην τρύπα, τη δέσαμε με μια τριχιά, αφού εκάθισε κάτω υπολοιπόντο άλλα 4 μέτρα. Εδέθηκα από την τριχιά στις μασχάλες, εκατέβηκα κάτω, κατόπιν ο Π. Παναγόπουλος και ο Φ. Βλάχος. Είδαμε 2 στοές ύψους 10 μέτρων και μήκους 12 μέτρων, πλάτος 7 μέτρων εκάστη. Είναι καλοφτιαγμένη και φαίνεται σαν δεξαμενή πολύ καλά σοβατισμένη. Στο άνω μέρος, προτού αρχίσει ο θόλος, έχει γύρω-γύρω όλο κεντίδια σκαλιστά. Οι στοές συνεδέοντο δια δύο θυρών αρκετού ύψους και με θόλον, στη μέση μια κολόνα κτιστή, ωραία, πάχους ½ μέτρο τετραγωνικό.

Ώρα 05.30, **6-4-41**, οι Γερμανοί μας εκήρυξαν τον πόλεμον, εμείς το μάθαμε στις 10 [το πρωί] της 6-4-41. Εδώθη εις την Κυβέρνησιν του Κορυζή τελεσίγραφον από τον Πρόξενον της Γερμανίας ότι η Γερμανία εκήρυξε τον πόλεμον κατά της Ελλάδος-Σερβίας χωρίς καμίαν αξίωσιν ή όρους, ούτε αφορμή.

Οι στρατιώτες μας ημύνθησαν γενναίως εις τα σύνορά μας, ο εχθρός έριξε την μεγαλύτερην του δύναμιν εις τα οχυρά Μπέλλες εις κοιλάδα Στρυμώνος – χωρίς να οπισθοχωρήσωμεν.

7-4-41 Ο εχθρός εβομβάρδισε σφοδρώς τον Πειραιά και άλλας κωμοπόλεις Μακεδονίας. Εις τον Πειραιάν επροξένησε μεγάλας ζημίας και εβύθισε μεταγωγικόν πλοίον εντός του λιμένος με πολεμικόν υλικόν. Επίσης, κατέλαβε 2 οχυρά της κοιλάδος Στρυμώνος. Προασπίζονται αυτά, δεν τα εγκατέλειψαν αλλά ήλθον σώμα προς σώμα. Επίσης, την αυτήν ημέραν, μια ομάς αρμάτων μάχης ενέπεσεν εις παγίδα, ειδικώς σχεδιασθείσα από λοχαγόν Πυροβολικού.

Κατεστράφη εξ ολοκλήρου. Το αυτό συνέβη και εις άλλο σημείον του μετώπου όπου όλοι απεδεκατίσθησαν. . . . + + αιωνία η μνήμη των.

41 Από τις 9 μέχρι τις 21 Μαρτίου 1941 οι Ιταλοί εξαπέλυσαν στην Αλβανία την **εαρινή επίθεση** που προέβλεπε αεροπορικούς βομβαρδισμούς του μετώπου και των μετόπισθεν. Η επίθεση απέτυχε παταγωδώς.

42 Πρώτη εγγραφή **Ημερολογίου** σε μπλοκάκι. Ήταν 35 ετών.

8-4-41 Ο εχθρός εβομβάρδισε την Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Ξάνθη και άλλα. Οι ημέτεροι έριξαν 8 αεροπλάνα. Εις τον Πειραιά έγινε ανάφλεξις πυρομαχικών του βομβαρδισθέντος την 7^{ην} πλοίου προξενήσασα ζημίας. Ο εχθρός, με μηχανοκίνητον μονάδα, διέσπασε την Σερβικήν γραμμήν της Στρώμνιτσας και κατέλαβε την Δοϊράνην. Ο στρατός μας αμύνεται γενναίως του πατρίου εδάφους. Ένα αεροπλάνο διήλθεν άνωθεν των Αθηνών, κατερρίφθη υπό του ημετέρου. Έρριψαν αλεξιπτωτιστάς και συνελήφθησαν 70 αιχμάλωτοι.

9-4-41 Ο εχθρός με μίαν μεραρχίαν αρμάτων επροχώρησεν εκ Δοϊράνης εις Κιλκίς με κατεύθυνσιν την Θεσσαλονίκην. Την 5^{ην} πρωινήν ο εχθρός εισήλθεν εις την πόλιν, διέκοψεν την συγκοινωνίαν μετά της Ανατολικής Μακεδονίας⁴³. Ο στρατός μας αμύνεται γενναίως εις την γραμμήν Μεταξά.

Από την 8^{ην} μ.μ. ο εχθρός εξαπέλυσεν σμήνος αεροπλάνων από την Ιταλίαν και καθ' όλην σχεδόν την νύκταν της 9^{ης} είχαμε συναγερμούς εις την Δυτικήν Πελοπόννησον. Οι αυτοί αεροπορικοί σχηματισμοί εξαπέλυσαν εις την θάλασσαν της Δυτικής και Νοτίας Πελοποννήσου μαγνητικές νάρκας. Εις το αυτόν 24^{ωρον} εσημειώθησαν 10 συναγερμοί.

10-4-41 Ώρα 09.22 επέρασεν εχθρικών αεροπλάνων κατευθυνόμενον προς Ανατολάς εις ύψος 5000 μέτρων. Το απόγευμα, ώρα 16.03 ενεφανίσθη εχθρικών αεροπλάνων. 3 μ.μ. βομβαρδιστικόν υδροπλάνον Ιταλικόν εβομβάρδισε την γέφυραν του Σιδηροδρόμου εις Καλό Νερό με μικράς ζημίας στο νότιον. Συνέχεια εβομβάρδισεν την συνοικίαν σταθμού Κυπαρισσίας δια 4 βομβών μεγάλου μεγέθους. Εκάτεστρεψε την οικίαν του Πέτρου Τερζή, άνευ θυμάτων, και τον δρόμον ανέσκαψεν έμπροσθεν της κατεστραμμένης οικίας. Οι λάκκοι που έγιναν από τας βόμβας είχαν βάθος 4 μέτρων. Κατευθύνθη προς Ν. και εξηφανίσθη. Η μία των βομβών δεν έσκασε εις την ΝοτιοΑνατολικήν γωνίαν του Ελαιουργείου Γρ. Ιωαννίδου.

11-4-41⁴⁴ Καθ' όλην την ημέραν ησυχία. Από τας 20.15 άρχισεν συναγερμός χωρίς να διέλθουν από εδώ αεροπλάνα. Έληξε 21.50. Στας 22.14 ξανάγινε συναγερμός. Ακούσαμε πολλούς βόμβους αεροσκαφών από Ζ⁴⁵ προς Α. Από την ώραν αυτήν είχαμε συναγερμόν καθ' όλην την νύκτα έως την 07.00 πρωινήν της 12-4-41 με 2 μικρά διαλείμματα μόνον. Η συνέχεια αυτή ωφείλετο διότι περιεφέροντο αεροσκάφη άνωθεν της περιοχής μας καθ'

43 Η Θεσσαλονίκη κατελήφθη από τους Γερμανούς στις 9-4-41.

44 Ο στρατηγός Πιτσικας πληροφορεί την Κυβέρνηση για την ανάγκη σύμπτυξης του Ελληνικού στρατού στο μέτωπο της Αλβανίας.

45 Ίσως εννοεί «Ζάκυνθο».

όλα τα σημεία, πιθανόν να επόντιζαν νάρκας μαγνητικές εις τα παράλια της Πελοποννήσου. Ο καιρός ήτο συννεφώδης και δι' αυτό δεν είδαμε ούτε αναγνώρισα τίποτε. Την νύκταν αυτήν 16 κύματα επέρασαν, κατευθύνθησαν εις Πειραιά, Μαρούσι, Νέα Σμύρνη, Ελευσίνα, Ψυχικό κ.α. Έκαναν μεγάλας καταστροφάς από βομβαρδισμούς, προπάντων εις τον Πειραιά.

Την ημέραν αυτήν επήγαμε μερικό εμπόρευμα στο σπίτι και ένα σακί αλεύρι. Επίσης επήραμε από το μαγαζί το βιβλίον του ισολογισμού και Ταμείου ετήσιων εσόδων και εξόδων του μαγαζιού-σπιτιού.

12-4-41⁴⁶ Καθ' όλην την ημέραν και νύκτα είμαστε ήσυχοι χωρίς καμίαν αεροπορικήν επιδρομήν.

13-4-41⁴⁷ Είχαμε ησυχία την ημέραν, ενώ την νύκτα από ώραν 22.09 – 23.48 είχαμε διελεύσεις αεροσκαφών από Ζ προς Α και βομβαρδισμούς περιοχάς Αθηνών και Πειραιά.

14-4-41 Είχαμε διελεύσεις από 00.54 και ώραν 01.07 ηκούσαμε βομβαρδισμούς προς Σ.

Ώρα 01.11 ακούσαμε βομβαρδισμούς συνεχείς προς Σ.

Ώρα 15.54 επέρασαν άνωθεν της Κυπαρισσίας εχθρικά αεροπλάνα 12, κατεύθυνσιν προς Α, εις 4 σχηματισμούς από 3 έκαστος.

15-4-41⁴⁸ Είχαμε διελεύσεις από ώραν 01.37 με πορείαν προς Α, έως 04.56. Επίσης, είχαμε επίσκεψιν από Ιταλικόν υδροπλάνον 3-κινητηρίου ώραν 11.15. Διήλθεν άνωθεν της άνω πλατείας και εις Καλό Νερό εβομβάρδισεν σιδηροδρομικήν γέφυραν ανεπιτυχώς. Κατηυθύνθη προς Σ, εβομβάρδισε και την σιδηροδρομικήν γέφυραν Μπούζι⁴⁹ ανεπιτυχώς, ώρα 11.33 εξηφανίσθη Σ.

46 Δίνεται διαταγή σύμπυξης του Αλβανικού μετώπου. Τα Βρετανικά στρατεύματα προσπαθούν να αναχαιτίσουν τους Γερμανούς αλλά αναγκάζονται σε συνεχείς αναδιπλώσεις. Ο στρατηγός Παπάγος δεν συμφωνεί με την γνώμη των στρατηγών του μετώπου για συνθηκολόγηση ενόσω τα Βρετανικά στρατεύματα αγωνίζονται σε ελληνικό έδαφος.

47 Αποστολή της Γερμανικής αεροπορίας για επίθεση στην Ελλάδα.

48 Στο Αλβανικό μέτωπο σημειώνονται μαζικές λιποταξίες, διαλύσεις μονάδων και άτακτη υποχώρηση. Αυτοκτονεί ο Πρωθυπουργός Κορυζής.

49 Παλιά ονομασία του χωριού Ελαία, γνωστού από τη μοναδική ομορφιά του «τροπικού» πευκοδάσους, πλησίον της παλαιάς οδικής γέφυρας του ποταμού της Νέδας.

16-4-41 Ησυχία την πρωίαν και καθ' όλην την ημέραν. (Αλλά, από πρωίας άρχισε από τους Γερμανούς Γενική Επίθεσις εις την νέαν μας αμυντικήν γραμμήν από Κατερίνη έως Χιμάρα με όλα τα πολεμικά τους μέσα).

Ώρα 17.27 παρητήρησαμε Αντιτορπιλικόν εις διόπτειυσιν 265 μοίρες και απόστασιν 10 μιλίων, κατευθύνετο προς Β.

17-4-41 Ησυχία καθ' όλην την ημέραν και νύκταν εις όλην την Ν.Δ. Πελοπόννησον.

18-4-41⁵⁰ Ησυχία καθ' όλην την ημέραν. Επήγα στην εκκλησία, στον Επιτάφιον. Ήτο θαύμα ο λόγος του Παπα-Ρήγα στην παράκλησίν του προς τον Κύριον.

19-4-41 Ώρα 17.18 ενεφανίσθη (συναγερμός 5) Αντιτορπιλικόν Αγγλικόν, κατευθύνετο προς την πόλιν μας. Έξω από το λιμάνι άλλαξε πορείαν, κατευθύνθη προς Πύλον, πλησίον όμως της ακτής εβάδισεν. Ώρα 12.42 ακούσαμε κανονιοβολισμούς προς Β. Επίσης, ακούσαμε κανονιοβολισμούς προς Β ώρα 14.00.

Έστειλα τον Φώτη και τον Μπάκα να ψωνίσουν κρέας και διάφορα δια το τραπέζι του Πάσχα, το έκανα εγώ, στο φυλάκιο. Επίσης έστειλα τον Παναγιώτη να πάρη κρέας, 4 ψώνια και 4 διπλά ψωμιά στου Αν. Φεφέ.

20-4-41⁵¹ Πάσχα. Ηκούσαμε κανονιοβολισμούς προς Σ, ώρα 07.38 και εσυνεχίσθησαν 20 λεπτά. Επίσης άκουσα πάλι στις 08.20 . Ώρα 09.00 επέρασε αεροσκάφος εχθρικών προς Ε, στις 13.37 ακούσαμε συνεχείς κανονιοβολισμούς προς Μ, έως τας 14.00.

Όταν εξημέρωσε το Πάσχα, ώρα 08.00, ήλθε ο Κώστας, μας έφερε τηγανιτά συκωτάκια, 6 αυγά και 8 κουλουράκια, στην κατσαρόλα το φαί και μέσα στο κοφίνι όλα μαζί.

Κατά τας 10.20 μας ειδοποιεί ο λοχαγός να παρουσιαστούμε ενώπιον του στις 11.00. Επήγα εγώ με τους στρατιώτας, άφησα μόνον τους σκοπούς

50 Οι Σωματάρχες του Ελληνικού στρατού με τη στήριξη του Μητροπολίτη Ιωαννίνων και με την απειλή σχηματισμού Κυβέρνησης στα Γιάννενα, στέλνουν τελεσίγραφο στην Κυβέρνηση να αποφασίσει ανακωχή προς αποφυγήν περικύκλωσης και σφαγής των Ελλήνων στρατιωτών από τους Ιταλούς. Οι Γερμανοί προχωρούν προς την Αθήνα.

51 Ο Τσολάκογλου εγκαταλείπει κάθε δισταγμό και προχωρεί μόνος του σε συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς. Υπογράφεται πρωτόκολλο ανακωχής και παύουν οι εχθροπραξίες μεταξύ Ελλάδος-Γερμανίας.

στο φυλάκιο με τον Φ. Βλάχο, εσυγκεντρωθήκαμε όλοι του ΚΠ⁵² και αφού μας ηυχήθη πρώτα του χρόνου σπίτια μας και τα της σημερινής κρίσιμης στιγμής της Πατρίδος να είμεθα αφοσιωμένοι όλοι στο καθήκον μας πιο περισσότερο από ότι έχουμε. Αλλά δεν παρέλειψε να μας εκφράση τας ευχαριστίας του δια τον ζήλον μας προς το καθήκον, ότι ήμασταν αντάξιοι της υπηρεσίας μας. Τέλος εφύγαμε, ήλθαμε στο φυλάκιο, εγώ όμως πέρασα από το σπίτι και φόρεσα το μπλε κουστούμι και ήλθα ώρα 12.10 στο Κάστρο.

Εκαθήσαμε να φάμε, εγώ, ο Μπαρμπερόπουλος, Μπάκας, Έρχος, Νιάρχος και Παναγόπουλος, ο Φώτης επήγε στις ελιές του στη γυναίκα του, ο Περικλής σπίτι του. Εμείς εφάγαμε στρατιωτικά, πολύ καλά. Εφάγαμε όλοι μαζί, έπιαμε και κρασί που είχαμε πάρει το βράδυ. Το φαί το εψήσαμε το Σαββατόβραδο στου Φεφέ τον φούρνον διότι ανήμερα δεν έψηνε. Επήραμε ένα ταψί από τον Γ. Κωτσιώρα και το εψήσαμε.

Μας επεσκέφθη και ο χωροφύλακας Διονύσιος Βένος, εστείλαμε τον Μπάκα στου Αντώνη Βλάχου, επήρε ½ οκά κρασί και ½ οκά ο Έρχος, εκτός της 1½ οκά που είχαμε αγοράσει την παραμονή. Πιάτα επήραμε από την Κανέλλα Καρακούνη, 4, και 4 πιρούνια.

Ώρα 17.12 ενεφανίσθη εχθρικών αεροπλάνων με κατεύθυνσιν προς Α, πολύ υψηλά, έκανε μια στροφή άνωθέν μας και εξηφανίσθη προς Ε 17.20, έτρεχε όμως πολύ. Ακούσαμε κανονιοβολισμούς προς Μ 17.38.

Ώρα 18.07 ενεφανίσθη αεροσκάφος, κατεύθυνσιν προς Σ, πρόκειται περί του ιδίου εχθρικού τύπου ΚΖ1007 το οποίον εβομβάρδισε τας Καλάμας: το Νοσοκομείον, Λευκόν οίκον και Ευαγγελίστριαν – Μύλον. Ώρα 18.18 ακούσαμε κανονιοβολισμούς προς Μ.

Συναγερμός 5.

Μετά τον τελευταίον συναγερμόν, εγώ έφυγα ώρα 18.20, επήγα στα Περιβόλια⁵³ που μένει ο Κώστας. Στου Κατσαπρόκου με φώναξαν και με κέρασαν κρασί. Εκάθισα, ήπια, εκέρασα και έφυγα. Επίσης, στη Μήτσεινα Μπαρμπαγιάννη με φώναξε ο Αποστόλης Καναβός με την παρέα του να με κεράσει. Εκάθισα, ήπια, μούδωσε και μισό αυγό για μεζέ, εκέρασα και εγώ και έφυγα.

52 Κέντρον Παρατηρήσεων.

53 Τοποθεσία έξω από την Κυπαρισσία, κοντά στους Μύλους.

Επήγα στο σπίτι στα Περιβόλια, ήύρα τον Κώστα έξω, ανεβήκαμε στο μπαλκόνι, εκαθίσαμε, μου έδωσε η Γιαννούλα μέσκουλα, είδα τον Δημητράκη⁵⁴ και τον εφίλησα, του είπα να φέρη και τα κορίτσια, η Βάσω ήλθε σε ½ ώρα, τα είδα και τα δυο να έχουν ξεγερέψει καλά. Εν τω μεταξύ έρχεται και ο γείτονας Κύριος Γεώργιος Χαρισιάδης, διευθυντής υποκαταστήματος Τραπεζής Αθηνών Κυπαρισσίας, εσυζητούσαμε, σε λίγη ώρα ήλθε και η Κυρία του η οποία και έφυγαν μαζί.

Τότε ήλθε και η Θανασία με την κόρη του Κυρίου Χαρισιάδη Καίτη, συνομήλικες, ήλθε, με χαιρέτισε και την εφίλησα. Δεν φαντάζεσθε⁵⁵ την χαρά μου όταν είδα και τα 3 παιδιά του Αδελφού μου να χαίρουν άκραν υγείαν. Εκαθίσαμε, εφάγαμε μαγερίτσα και μέσκουλα. Κατόπιν, ώρα 22.00 έφυγα, ήλθα στο Κάστρο που μόλις είχαν διαλύσει τον συναγερμόν, έφυγα και επήγα σπίτι μου να κοιμηθώ. Να πω την αλήθειαν όμως, δεν μου φάνηκε Πάσχα η ημέρα αυτή, αλλά προ του κρισίμου κινδύνου που διέρχεται η Πατρίς έπρεπε να είμεθα ευχαριστημένοι.

21-4-41⁵⁶ Πρώτος συναγερμός ώρα 05.39 από βόμβο.
09.57 δεύτερος

10.12 ενεφανίσθη αεροπλάνον με κατεύθυνσιν προς Β, πολύ υψηλά.

Ώρα 10.35 ακούσαμε βομβαρδισμούς προς Μ.

11.15 ενεφανίσθη εχθρικών αεροπλάνον προς Α, πολύ υψηλά.

11.57 βόμβος

14.46 και 14.58 εμφάνιση αεροπλάνου εις μέγα ύψος, κατεύθυνσιν προς Α

Ώρα 15.01 ενεφανίσθη έτερον αεροπλάνον με κατεύθυνσιν προς Α, υψηλά.
Εκάναμε σήμερα 7 συναγερμούς.

54 Ο Κώστας είχε τρία παιδιά, την Αθανασία (έτος γέννησης μάλλον το 1925), το Δημητράκη και τη Βάσω.

55 Πρώτη αναφορά σε δεύτερο πληθυντικό, στον πιθανό αναγνώστη.

56 Οι Άγγλοι πείθονται να αποχωρήσουν από την Ελλάδα. Ο Βασιλιάς δηλώνει στον Άγγλο πρεσβευτή ότι τα Ελληνικά Στρατεύματα θα κρατήσουν το μέτωπο της Ηπείρου για λίγες ημέρες μέχρι να αποχωρήσουν οι Άγγλοι. Η δήλωση γίνεται παρόλο που γνώριζε ότι ο Τσολάκογλου έχει ήδη υπογράψει ανακωχή. Ο Βασιλιάς διορίζει τον τραπεζίτη Εμμ. Τσουδερό πρωθυπουργό της «Ελεύθερης Κυβέρνησης» της Ελλάδος.

Σήμερα έγινε αερομαχία άνωθεν των Αθηνών και εκατερρίφθησαν 12 εχθρικά. Επίσης βομβαρδίσθη η γέφυρα Αλφειού και επεσκευάσθη αυθημερόν.

22-4-41 Ακούσαμε έναν κρότον ισχυρόν. Προς Σ είχαμε εμφάνισιν 8.48 επήγαιεν προς Ν. Από Σ επίσης ακούσαμε βομβαρδισμούς προς Σ από 12.42 -12.58. Στας 16.04 είχαμε εμφάνισιν εχθρικού αεροπλάνου από Σ προς Νότον – 4 συναγερμοί.

Το βράδυ αυτό επήγα στα Περιβόλια και εκοιμήθηκα, δια πρώτην φοράν αφότου επιστρατεύθην απουσίασα από την πόλιν. Το βράδυ εκείνο δεν ήλθε και η αμαξοστοιχία Αθηνών μέσω Πύργου, δεν γνωρίζουμε διατί.

23-4-41⁵⁷ Εσηκώθηκα το πρωί και συνήντησα στον δρόμον τον Αποστ. Καναβόν. Μου λέει ότι το ράδιο είπε το βράδυ άσχημα νέα, ότι οι Γερμανοί εκατέλαβαν την Λαμίαν⁵⁸. Εστενοχωρήθην τόσο όσο ποτές μου διότι εσκέφθην την υποδούλωσίν μας. Ήλθα στο φυλάκιο και μου τα επιβεβαίωσαν όλα αυτά τα παιδιά.

Πρώτος βόμβος, ώρα 10.00, εμφάνισης εχθρικού αεροπλάνου KZ 506 από Σ προς Ε. Ακούσαμε βόμβον και βομβαρδισμόν προς Σ. 10.06, έκανε 2 στροφές άνωθεν μας και έφυγε προς Νότον. Συνέχεια, 10.12, ενεφανίσθη εχθρικόν αεροπλάνον Τύπου 1007 από Σ και αφού έκανε έναν κύκλο άνωθεν μας εξηφανίσθη εις Νότον. Είχαμε άλλην εμφάνιση από Β προς Νότον ώρα 16.55. Άλλη εμφάνις από Βορράν προς Ε ώραν 16.58.

Ώρα 17.30 ήλθε ο Γ. Αγγελόπουλος και μας ανήγγειλεν το δυσάρεστον γεγονός ότι ο στρατός μας του Αλβανικού μετώπου εσυνθηκολόγησεν⁵⁹ με τους Γερμανούς και επαραδόθη, κατόπιν του κλοιού που τούκαναν οι Γερμανοί, διότι ευρέθησαν κλεισμένοι μεταξύ Καστοριάς και Ιωαννίνων. Την αυτήν ημέραν, ο Βασιλεύς και η Κυβέρνησις του υπό Εμμανουήλ Τσουδερόν ανεχώρησεν εις Κρήτην και από εκεί να διευθύνουν τας ελληνοβρετανικάς επιχειρήσεις. Έκανε και διάγγελμα ο Βασιλεύς και ο Πρωθυπουργός προς τον Ελληνικόν Λαόν ότι θα εξακολουθήση ο πόλεμος μέχρι ενός.

57 Υπογράφεται το τρίτο πρωτόκολλο συνθηκολόγησης με Ιταλούς και Γερμανούς. Ο Βασιλιάς και η Κυβέρνηση «δραπετεύουν» στην Κρήτη και από εκεί στο Κάιρο.

58 Η Λαμία καταλαμβάνεται από τους Γερμανούς στις 22-4-41.

59 Η συνθηκολόγηση έγινε στις 20-4-41.

Την ημέραν εκείνην επήλθεν μεγάλη θλίψις εις τον κόσμον διότι εκαταλάβαμε ότι από την ημέραν αυτήν εισήλθαμε εις την σκλαβιά – υπό τον ζυγόν των Γερμανών.

Το βράδυ αυτό εκατέβηκα στην πόλιν, άκουσα τον Ντελάλη ότι απαγορεύεται η κυκλοφορία των πολιτών πέραν της 9^{ης} εσπερινής άνευ ειδικής αδείας του Φρουραρχείου. Εκάθισα στο ταχυδρομείον έως την 22.20, εμάθαμε πως οι Άγγλοι επιβιβάζονται των πλοίων να φύγουν από όλα τα μέρη της Ελλάδος δι' αυτό βαστούν άμυναν εις τα Θερμοπύλας και οπισθοχωρούν σιγά-σιγά. Το βράδυ αυτό ήλθαν 2 αυτοκίνητα γεμάτα όπλα και πολυβόλα στην διοίκησιν, όπλισαν όλην την πολιτοφυλακήν, εμείς είχαμε διαταγήν να αγρυπνούμε διότι ήτο ενδεχόμενον να εμφανισθούν αλεξιπτωτισταί.

<Παράλειψις>

Το πρωί της ίδιας ημέρας [23-4-41] ήλθε η αμαξοστοιχία από Πάτρας, ώρα 07.30, έφερε 94 ελληνόφωνας ομήρους τουρκαλβανούς εξ Ηπείρου, τους έκλεισαν στα φυλακάς Μαντά και το βράδυ ώρα 20.00 τους επήραν στρατοπεδευμένους ανά 4 και τους επήγαν εις Πύλον με ικανήν συνοδείαν χωροφυλάκων.

Την ημέραν αυτήν μας χάλασε και η σειρήνα 2 φορές, ήλθε ο Τασούλης Κουκάκης αλλά την επομένην πρωίαν πάλιν χάλασε, ώρα 04.05. Την Ημέραν αυτήν ο κόσμος δεν ήξευρε τι έκανε, εψώνιζε ότι εύρισκε από τα μαγαζιά διότι νόμιζε πως δεν θα περνούν τα λεπτά μας. Στους φούρνους έγινε χαλασμός.

24-4-41 Το πρωί είχαμε συναγερμόν 09.00. Εκατέβηκα στο ΚΠ να μας δώση λεπτά αλλά δεν ήτο εκεί ο λοχαγός. Ο Γιάννης έλεγε πως δεν υπάρχει πεντάρα και ούτε ο λόχος έχει. Τότε, προ της απενταρίας των στρατιωτών, διότι δεν είχαμε ούτε για ψωμί, εξηναγκάστηκα, μαζί με τους Έρχον-Μπάκον-Δημητρόπουλον-Νιάρχον και επήγαμε στην διοίκησιν. Εγώ ανέβηκα στον Κύριο Ταγματάρχη, διοικητή αστυνομίας, και του ανέφερα ότι οι στρατιώτες πεινούν, δεν έχουν λεπτά για ψωμί δεδομένου ότι έχουμε υπογράψει τας καταστάσεις μιστο-τροφοδοσίας από 15 Απριλίου δια όλον τον μήνα και εγώ δεν έχω πάρει καθόλου, όπως και πολλοί στρατιώται. Ετότε ο Κύριος Ταγματάρχης έστειλε τον χωροφύλακα να ειδοποιήση τον λοχαγόν, τον ηύρε ο χωροφύλακας και μετά 20 λεπτά ήλθε, επήγε στον Κύριον Διοικητήν και τούκανε δριμύτατας παρατηρήσεις, εις αυτάς τας περιστάσεις να πεινούν οι άνδρες. Μάλιστα, την στιγμήν της παρατηρήσεώς του εσήμανε συναγερμός και την βάρεσε ο λοχαγός την σειρήνα.

Φεύγοντας από εκεί με κάλεσε στο Κέντρον και μούκανε δριμύτατες παρατηρήσεις, με έπτυνε και με εξύβρισε χυδαιότατα. Με διέταξε πάραυτα να φύγω δια το Καλό Νερό, του είπα ότι έχω παραλάβει εμπιστευτικόν και απόρρητον φάκελον που έπρεπε να παραδώσω αλλά δεν με άφησε ούτε να πάω στο Κάστρο και ότι αναλαμβάνει αυτός την ευθύνην. Έφυγα, επήγα στο μαγαζί, βλέπω να είναι ο κόσμος πεσμένος μέσα και να το έχει αδειάση σχεδόν το μαγαζί. Μούρθε τρέλα. .⁶⁰, ο κόσμος εψώνιζε ό,τι έβρισκε, νόμιζε πως δεν θα περνάνε τα λεπτά μας μετά.

25-4-41 Ανεχώρησα από την Κυπαρισσίαν με την αμαξοστοιχίαν των 2. Εκατέβηκα στο Καλονερό και συνήντησα τον Σωτήριο Νασόπουλον. Ήλθαμε μαζί στο φυλάκιο όπου όλα τα παιδιά με υπεδέχθησαν με χαρές και γλέντια. Αμέσως ο αγαπητός Δ. Κούκης εκατέβη εις Κάτω Καλό Νερό και αγόρασε ένα κατσίκι, τόφερε με τον Νίκο Νικολόπουλον κρατώντας από τα πόδια το κατσίκι. Όταν τόφερε, ο Μήτσος [Δ. Κούκης] αμέσως το έσφαξε, έστω και αργά διότι δεν φώταγε καλά, του έβγαλε τα εντόσθια και τα ετηγάνισε με αυγά. Ήτο πολύ ευχάριστο για μένα, αυτή η μεγάλη τιμή που μούκαναν τα παιδιά και έμεινα κατευχαριστημένος.

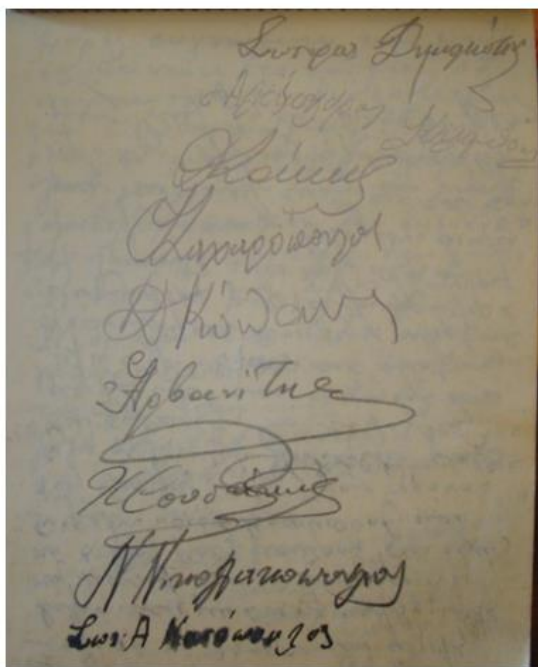
26-4-41 Την επομένην εφάγαμε από το κατσίκι καπαμά με αγκινάρες. Επίσης το βράδυ εφάγαμε σούπα, το είχε φτιάξει πολύ νόστιμο ο μάγειράς μας Δ. Κούκης και αυτό θα μείνη αξέχαστο. Το απόγευμα μας ήλθε και ο Κλης Κόπανος με την μιστοδοσίαν. Επίσης, ο Αλέξης Καλαμπόκης μας έφερε 5 διπλά ψωμιά από Κυπαρισσίαν.

Όραν 23.15 μας εκάλεσεν ο λοχαγός και μας ανήγγειλεν την μεγάλην απογοήτευσιν, μας είπε παιδιά μου ως εδώ είμαστε ελεύθεροι, τώρα μας κατέχουν οι εχθροί μας. Όλο το αρχείο σας να το κάψετε και να αναχωρήσουμε πρωί δια Κυπαρισσίαν, διότι ετελείωσεν το έργον μας.

Σήμερον, ώραν 4 απογευματινήν, πληροφωρήθημεν ότι εκατελήφθη η Πάτρα από τον Γερμανικόν στρατόν. Την ως άνω ώραν, δεν είχαμε ακόμη τελειώσει το φαί και εις όλων τα χείλη επαρουσιάστηκε η Ημέρα της Σκλαβιάς, διότι επί τóσους μήνας που εργαστήκαμε μαζί είχαμε μεγάλη αγάπη και εκτίμηση με όλα τα παιδιά, όπου κατωτέρω υπογράφουν ιδιοχείρως δια ενθύμιον του αποχωρισμού μας⁶¹.

60 Από τα παρακάτω προκύπτει ότι δεν επρόκειτο για «πλιάτσικο» αλλά για ξεπούλημα.

61 Όντως, σε μια σελίδα του μπλοκακιού υπογράφουν 9 άτομα.

Σωτήριος Δημακόπουλος
Αλέξανδρος Καλαμπούκης
Δ. Κούκης
Ζαχαρόπουλος
Δ. Κόπανος
Αρβανίτης
Κουδάκης
Ν. Νικολακόπουλος
Σωτ. Νασόπουλος

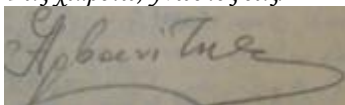
Ο Στρατιώτης Σπύ. Αρβανίτης έγραψε εις το Ημερολόγιόν μου ένα αποχαιρετιστήριον μήνυμα για την αγάπη μας, την καταστροφήν μας, παρακαλώντας τον Θεόν πάλι να μας ελευθερώση.

Η ώρα εσήμανε 12^η μ.μ. Ξεφυλάχ το 24^{ωρο} και έρχεται βαρύ και με πνικτικά βήματα το νέον. Η ώρα αύτη βαράίνει το στήθος μας. Μαύραι σκέψεις περνούν σαν βαρυτνοάς από τας σκέψεις μας. Είναι χρόνος που κλύει την ζωή μας και σφραγίζει το τέλος της αφθάρτου και αιμνήστου ελευθερίας μας. Από αυτήν διεπνεύθησαν ποιηταί και την εξύμνησαν με τα ζωηρότερα χρώματα και τας πιο ποιητικάς εικόνας. Θεέ μου, διατί μας εκδικείς κατ' αυτόν τον τρόπον; Μήπως ημαρτήσαμεν; Σας ζητούμεν χίλιες φορές συγνώμην και, μαζί σας πάντοτε στο νου μας, σας παρακαλούμεν δώσατέ μας την ελευθερίαν μας. Ελευθερία, συ μόνη χαρίζεις χαράν στην ζωήν μας όσον είναι μαζί σου άνθρωποι ποι την αισθάνονται. Γεια σου πρόσκερα, Και μην αρνηθής να μας έρθης ξανά.

Νέοι και νέαι. Γέροι και γρηές, κλείσατε τον πόθον αυτόν μες την καρδιά σας και ζητήσατέ την παντού, όσον με σας υπάρχει η τελευταία πνοή της ζωής σας.

Σας εύχομαι να πραγματοποιηθούν τα όνειρά μας.

Σας χαιρετώ, γνωστός σας.

27-4-41⁶² Την νύκταν αυτήν δεν κοιμηθήκαμε καθόλου, οι στρατιώται ετοιμάζονται να τακτοποιήσουν τα πράγματα τους το γρηγορότερον. Ώρα 03.30 ο Κούκης ετηγάνισεν το υπόλοιπον κρέας δια να φάμε την τελευταίαν στιγμήν εις το Κάτω Καλό Νερό και εγώ τους εκέρασα, όλα τα έξοδα. Εξυπνήσαμε τον Διονύσιον Νασόπουλον και εφάγαμε στο μαγαζί του, ήπιαμε και κρασί 3 οκάδες. Εγώ επλήρωσα τον κόπον του και το κρασί.

Ώρα 05.40 εφύγαμε από το Καλό Νερό δια την Κυπαρισσίαν, ήλθαμε πολύ ευχάριστα και γελώντας στην διαδρομήν με διάφορα αστεία. Ώρα 07.20 εφθάσαμε στην Μούσγα. Αφού επλυθήκαμε στην Μούσγα, εκτύπησε συναγερμός, άρχιζαν οι Γερμανοί να βομβαρδίζουν συνέχεια, ταυτοχρόνως ήλθε και ο Βασίλης Διονυσόπουλος⁶³, τον έστειλε ο Κώστας να πάρη κρέας. Εγώ με τον Βασίλη εφύγαμε προς του Μαδούρη, οι άλλοι στρατιώται εκρύφθησαν εκεί πλησίον και από αυτήν την στιγμήν τους έχασα.

Ώρα 07.30 είδαμε 2 αεροπλάνα Γερμανικά να φθάνουν και να βομβαρδίζουν το πλοίον, εγώ ήμουν στην γρανίτσα, την μεταξύ Κοτσώρη και Μαδούρη. Μετά 5 λεπτά, κατέφθασαν 15 ομαδικώς, εκ των οποίων το ένα εβομβάρδισεν πλησίον της Αγίας Ζώνης, ερρίφθησαν όλαι αι βόμβαι ανεπιτυχώς. Εν συνεχεία, επέρασαν πολλά αεροπλάνα, περίπου 30 τον αριθμόν. Εν ολίγοις ήτο ησυχία και φώναξα τον Βασίλη και εφύγαμε δια τα Περιβόλια όπου έμενε ο Κώστας, εφθάσαμε εκεί, εφάγαμε το μεσημέρι ξεροφαγία και εφύγαμε πάλι εγώ και ο Βασίλης, επήγαμε στο σπίτι και στο μαγαζί, επήραμε μερικά πράγματα να φύγουμε.

Ώρα 2 απογευματινήν εσήμανεν συναγερμός, εκρυφθήκαμε μαζί με τον Βασίλη και Κώστα Σαγώνα από πάνω στο σπίτι του Δουλογέρη. Επέρασαν πολλά αεροπλάνα από Β προς Νότον, το ένα εξ αυτών επολυβόλησε λίγες βολές ανεπιτυχώς. Τότε επήραμε ότι ηθέλαμε, μαζί με τον Κώστα Σαγώνα και Βασίλη, επεράσαμε από το σπίτι, επήραμε την βαλίτσα με τα ρούχα μας, κουστούμια μου, κλπ, όπου ήλθαμε στα Περιβόλια. Ήλθε και ο Κώστας με την Γιαννούλα, ετηγάνισαν αυγά και εφάγαμε, ύστερα επήγαμε στο Τσηγουρή, εκεί ηύραμε πολλές οικογένειες, την Αθανασίαν με τα κορίτσια του Γ. Χαρισιάδη, τον ίδιον, την Κυρίαν του. Εσυζητήσαμε διάφορα και το βραδάκι έφυγε ο Σαγώνας.

Εμείς εκοιμηθήκαμε στα Περιβόλια όλοι.

62 Τα Γερμανικά στρατεύματα εισέρχονται στην Αθήνα. Η Ελλάδα βρίσκεται υπό τριπλή Κατοχή: Γερμανική, Ιταλική και Βουλγαρική. Γίνεται δήμευση των αγαθών και της παραγωγής της χώρας.

63 Αδελφός της Γιαννούλας.

Την νύκταν αυτήν επιβιβάστηκαν εις τον Λιμένα Κυπαρισσίας, εντός βενζινοπλοίου, και εκατευθύνθησαν δια Πύλον και από εκεί δια Κρήτην μερικοί αστυνομικοί, ο λοχαγός της αεράμυνας και μερικοί άλλοι τους οποίους δεν εγνώρισα τα ονόματά των. Εδιδόθη την επομένην ότι αυτό το εβύθισαν πλησίον της Πύλου Γερμανικά αεροπλάνα.

28-4-41 Ώρα 07.40 επέρασεν σμήνος αεροπλάνων, έν εξ αυτών εβομβάρδισεν πάλιν το πλοίον χωρίς αποτέλεσμα, εσυνέχισαν όμως την πορείαν τους πολλά αεροπλάνα με κατεύθυνσιν προς Πύλον και επανέκαμψαν πάλιν την πορείαν των. Το μεσημέρι εκοιμήθηκα κάτω στην λεμονιά, το απόγευμα επήγαμε στην Κυπαρισσία εγώ, Κώστας και Βασίλης, ήτο τελείως ερημωμένη η πόλις. Εσυνήντησα τον Πέτρον Κοντόπουλον κάτω, τούδωσα από το μαγαζί ματουγυάλια μαύρα και μου είπε τα της περιπετείας του από Πύργον όταν εισήλθεν η Γερμανικιά Επιτροπή.

Κατόπιν έφυγα δια τα Περιβόλια. Στον δρόμο επέρασε αεροπλάνον και εκάθισα μισή ώρα στο νταμάρι του Κουλοσπύρου, έπειτα εσυνέχισα τον δρόμον μου δια το σπίτι. Ήυρα τον Κώστα και Βασίλη, εσυννενοηθήκαμε δια να αναβληθή το ταξίδι Βασίλη-Αθανασίας δια το χωριό. Από εκεί έφυγα με τον Δημητράκη δια του Τσηγουρή, εκεί ηύραμε την Θανασία-Βάσω με τον Γ. Χαρισιάδη οικογενειακώς, εκαθίσαμε έως ότου εβασίλειψεν ο ήλιος και εφύγαμε όλοι.

Κατεβαίνοντας κάτω, επεράσαμε τον Άγιον Παντελεήμονα, εισήλαμεν, προσκυνήσαμε, ανάψαμε όλοι κεριά, κατόπιν όλοι δια το σπίτι. Αφού εφάγαμε, και ώραν 22.30, ακούσαμε τον Γ. Χαρισιάδην να φεύγη από το σπίτι, εβγήκα έξω, τους ερώτησα γιατί φεύγουν και μου απήντησεν ότι θα παν να μείνουν στου Τσηγουρή. Φορτωμένοι όλοι τους από ένα μπόγο ρούχα έφυγαν.

Εκείνο το βράδυ ανησυχήσαμε πολύ έως να ξημερώσει διότι είχαμε ακούσει με την άφιξιν των Γερμανών στην πόλιν θα συνοδεύονταν από πολλών αεροπλάνων και θα εβομβάρδιζαν και την περιοχήν της Κυπαρισσίας.

29-4-41⁶⁴ Εξυπνήσαμε ώρα 04.00, εντυθήκαμε και ώρα 05.30 εξεκινήσαμε δια τις Βρύσες σιγά-σιγά. Εφθάσαμε στην ράχη του Τσιμπλή όπου σμίγει ο νέος δρόμος με τον παλαιόν, εκαθίσαμε κάτω σε μεγάλα πουρνάρια και επεριμέναμε να φωτίση καλά. Ώρα 08.40 επέρασε ένα αεροπλάνο από

64 Συγκροτείται η πρώτη κατοχική κυβέρνηση υπό τον Τσολάκογλου. Την ίδια μέρα, οι Γερμανοί φτάνουν στην Καλαμάτα.

βορρά προς νότον, επίσης, ώρα 11.30 επέρασε άλλο αεροπλάνον και εις ύψος 100 μέτρων από την γην παραλλήλως της αμαξιτής οδού Κυπαρισσίας–Πύλου με την ιδίαν πορείαν.

Η Γιαννούλα με Θανασία-Βάσω επήγανε στον κουμπάρον τους Αναστάσιον Θεοδωρόπουλον. Εγώ, ο Βασίλης και Δημητράκης εκαθίσαμε στην ιδίαν τοποθεσίαν και κοιμηθήκαμε. Ο Κώστας δεν ήλθε μαζί μας, έμεινε στο σπίτι στα Περιβόλια, επήγε όμως κατόπιν στις Βρύσες, ηύρε την οικογένειάν του στον κουμπάρον τους, το απόγευμα ώρα 3 μ.μ. έφυγαν. Συνητηθήμεν όλοι και πήγαμε στου Τσιγουρή, εκεί ευρίκαμε τας συνήθους παρέας, οικογένεια Γεωρ. Χαρισιάδη, Μ. Καλαντζάκου, Π. Σταθοπούλου καθηγήτριαν γαλλικής και γυναίκα Μήτρου Σαλιγκαριά.

Παρ' όλην την κατάστασιν μας και τον διαμελισμόν της Πατρίδος μας, τις τρεις ώρες όπου εκαθίσαμε εκεί τας περάσαμε όλο γέλια και τούτο διότι ο Γεώργιος Χαρισιάδης και η Σαλιγκαρού εφοβούνταν και στον ελάχιστον θόρυβον αεροπλάνου. Επωφελούμενοι τούτου, οι δεσποινίδες και τα μικρά αγόρια κάθε στιγμή εμούγκριζαν σαν αεροπλάνον, τότε ο Γ. Χαρισιάδης και κυρία Σαλιγκαριά έτρεχαν να κρυφτούν. Αυτό επανελήφθη πολλές φορές.

Το βράδυ ήλθαμε στο σπίτι αφού επήραμε και μια οκά μέσκουλα.

30-4-41 Εξυπνήσαμε εκτάκτως ώρα 07.00, ακούσαμε κρότον αεροπλάνων, ήτο 2, έκαναν κύκλο άνωθεν ημών με πορείαν προς Καλάμας κατόπιν. Εγώ επήγα στο μαγαζί Μήτσιου Μπαρμπαγιάννη, ήλθαν δύο στρατιώται του μετώπου από Ραφτόπουλον, Πολιταίοι λεγόμενοι, τους έκανα τα μεσαφερλίκια και ακολούθως έφυγαν δια το χωριό τους. Ο Κώστας και Βασίλης επήγαν στην πόλιν και ήλθον ώρα 11.00, εφάγαμε, εγώ επήρα τον Δημητράκην και επήγα δια τις Βρύσες. Στου Τσιγουρή εκάθισα να ιδώ τον Πάνον Τσιγουρή, τον είδα, ήτο πολύ αδύνατος, άφησα το παλτό μου εκεί και συνέχισα δια τις Βρύσες.

Επήγα στου κουμπάρου, ηύρα τη γριά κουμπάρα και την Αθανασία, επήρα την Αθανασία, επήγαμε στο Κεφαλάρι⁶⁵, εκεί ηύραμε τον Πέτρον Κοντόπουλον οικογενειακώς. Εκαθίσαμε όλο το απόγευμα. Από εκεί εφύγαμε, εγώ επήγα στην κουμπάρα, εφάγαμε καγιανά, επήρα την Αθανασία και εφύγαμε. Ο Κοντόπουλος εσταμάτησε στο σπίτι του Χαριλάου Βλάχου, ανεβήκαμε και εμείς απάνου, έφτιασε καφέ σε όλους τους μεγάλους η Αγγελική Πετρακοπούλου, κουνιάδα του. Εσυνεχίσαμε τον δρόμον μας, εφθάσαμε στου Τσιγουρή, εκαθίσαμε, ηύραμε τον Κύριον

65 Πηγές του χωριού Βρύσες.

Χαρισιάδη, πάλι επήραμε μέσκουλα όλοι μας και εφύγαμε όλοι δια τα σπίτια μας.

ΜΑΙΟΣ 1941

1-5-41⁶⁶ Πρωί έμεινα στα Περιβόλια, το απόγευμα επήγαμε στου Τσιγουρή με τα ανεψίδια μου και ο Κύριος Χαρισιάδης οικογενειακώς. Εκεί μας επρόσφεραν γουρουνόπουλον ψητό μεζέ διότι κατά την ημέραν εκείνην είχαν έλθει όλα τα παιδιά του Τσιγουρή από στρατιώτες και έψησαν γουρνοπούλα, δηλαδή είχαν τραπέζι οικογενειακόν. Μετά από εμάς, ήλθεν ο Βασίλης Αλτάνης με τον Πάνο Βασιλόπουλον, μας είπε πολλά αστεία και γελάσαμε. Σπουδαιότερο από όλα ήταν το πώς αγάπησε την γυναίκα του προ 40 ετών, όπου την πρωτοφίλησε, κλπ. Το βράδυ εμείναμε στα Περιβόλια.

2-5-41 Ησυχία, επήγα στο μαγαζί συνέχεια.

4-5-41 Κυριακή. Μετά το κλείσιμον του μαγαζιού επήγαμε στα Περιβόλια, εφάγαμε, εκοιμήθηκα λίγο αλλά εσηκώθηκα αμέσως διότι εφώναζαν τα μικρά της Σταθίας. Έφυγα, επήγα στου Κατσαπρόκου, ηύρα τον κύρ. Χαρισιάδη, εκέρασε λουκούμια.

Όρα 6 μ.μ. ήλθε αμαξοστοιχία, έφερε στρατιώτας μετώπου. Μας είπαν – διάδοσις—ότι οι Γερμανοί φεύγουν από την Πελοπόννησον, εγώ δεν το πίστεψα⁶⁷.

5-5-41 Επήγα στο Κοπανάκι, στο 15 χιλιόμετρον εχάλασε το αυτοκίνητον, επήγαμε ποδαράτο 5 χιλιόμετρα. Στας 3 μ.μ. ήλθαν 4 Γερμανοί στρατιώται από Μελιγαλά και εψώνισαν στα μαγαζιά κοστούμια και υποκάμισα. Εγώ έφυγα ώρα 4 μ.μ. μαζί με τον Ιωά. Χρηστόπουλον ποδαράτο δια Κυπαρισσία. Στο Σταθμό Σιδηροκάστρου μας φτάνει το αμάξι του Βλαχοστάθη, ανεβήκαμε απάνω και ήλθαμε.

66 Ολοκληρώνεται η αποχώρηση του Βρετανικού εκστρατευτικού Σώματος από την Ελλάδα κάτω από αντίξοες συνθήκες.

67 Πράγματι, η Πελοπόννησος παρεχωρήθη στους Ιταλούς.

Ορίσει 6-5-41
 € Κατάστημα Γενιόρων 980
 1500
 420
 2900

Εξόφληση με Κ. Δαρώνων
 την 8-5-41

1697 ήρθε	150 -	71845
Φαί	16 -	1500
Φαί	25 -	
Φαί	25 -	70345
Φαί	10	570
Φαί	20	10915
Φαί	28	
Φαί	17	
Φαί	31	
Φαί	12	
Φαί	150	
Φαί	30	
Φαί	514	
Φαί	60	
Φαί	570	

6-5-41 Έφυγα δια Καλάμας με το αυτοκίνητον Βλαχοστάθη. Ώρα 10 π.μ. εφθάσαμε εις Ζευγολατίο, είδαμε την πρώτην κατασκήνωσιν Γερμανικού στρατού, δεξιά του δρόμου εκυμάτιζε ο Αγκυλωτός Σταυρός. Προχωρώντας εις Μελιγαλάν, δεξιά του δρόμου άλλη κατασκήνωσις εις τις Μουριές και πάρα πολλά αυτοκίνητα, επίσης εις Πανηγυρίστραν άλλη. Εκεί είδαμε πολλούς Γερμανούς στρατιώτας. Παρέλειψα⁶⁸ στο ποτάμι Μελιγαλά ήτο 2 στρατιώτες γυμνοί, με το μπανιερό τους μόνο, έπλεναν ένα αυτοκίνητον Γερμανικόν μέσα στο νερό.

Προχωρώντας εφθάσαμε στην Μεσσήνην, ώρα 12 μ.

Εμπήκαμε σε άλλο αυτόκίνητον και μεταφέρθημεν εις Καλάμας. Εδώ άρχεται η τραγωδία. Από Ασπρόχωμα, βλέπουμε δεξιά και αριστερά του δρόμου κατεστραμμένα Αγγλικά αυτοκίνητα, οι Γερμανοί να τα επισκευάζουν ένα-ένα και να τα παίρνουν. Μετά το Ασπρόχωμα, βορειοανατολάς, είδαμε το Γερμανικόν Νεκροταφείον. Προχωρούμε και δεξιά του δρόμου βλέπουμε άλλην κατασκήνωσιν Γερμανών και πιο πέρα άλλη στο άκρον των Καλαμών. Εκεί βλέπουμε πολλά, πάρα πολλά αυτοκίνητα, μπορώ να πω χιλιάδες, διάφορα, Γερμανικά, Αγγλικά⁶⁹, Ελληνικά, λάφυρα Γερμανικά. Επίσης πολλές στρατός.

68 Το «Παρέλειψα», που το χρησιμοποιεί πολύ συχνά στο **Ημερολόγιο**, δείχνει αφενός την επιλογήν του να κάνει τυχόν αναγκαίες διορθώσεις όχι με μπουτζαλιές ή σβήστρα αλλά με συμπληρώσεις και αφετέρου την επιμονήν του για ακρίβεια στις περιγραφές. Τα κείμενα του τα έγραφε «με την πρώτη», και οι διορθώσεις είναι εξαιρετικά σπάνιες.

69 Ένα μέρος των Βρετανικών δυνάμεων στην Ελλάδα συγκεντρώθηκαν στην Καλαμάτα για να επιβιβαστούν σε πλοία για την Κρήτη (από 26-4-41 έως 29-4-41). Η επιχείρηση, που έγινε υπό τον καταγισμό της Λουφτβάγκε, δεν ολοκληρώθηκε. Αιχμαλωτίστηκαν 7.000 - 8.000 άνδρες ενώ μεγάλες ποσότητες εφοδίων και πολεμικού υλικού, όπως

Φθάνουμε εις Καλάμας, τότε είδαμε πραγματικόν στρατόν εκ του πλησίον, στρατόν πολύ και να πηγαινοέρχονται αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες συνεχώς. Είδα και το άλλο, να εισέρχονται [Γερμανοί] στα καταστήματα και να ψωνίζουν αθρόως, πάρα πολλά πράγματα έκαστος. Το ίδιον εγίνονταν με τους Έλληνες, όλοι εκοίταζαν να ψωνίσουν τα λεπτά τους είδος. Επήγα και εγώ στον Γ. Δημητρόπουλον, επήρα 12.000 δρχ. εμπόρευμα με παρακάλια.

Το βράδυ έμενα στο Ξενοδοχείον Ακρόπολις , όχι και σε καλό δωμάτιον διότι ήτο κατειλημμένα. Επήγα να φάω στου Καλάντρου, πούφαγα το μεσημέρι, δεν είχε τίποτε, ήτο πολλοί Γερμανοί. Επήγα σε ένα γαλακτοπωλείον, έφαγα ένα πιλάφι, ένα γιαούρτι. Επειδή απαγορευόταν η κυκλοφορία πέραν της 8^{ης} εσπερινής, επήγα εκοιμήθηκα.

Το πρωί [7-5-41] ξύπνησα, επλήρωσα 25 δρχ., επήγα στην πλατεία -- καφενείον, συνήντησα τον Χρόνην Χωρεμιώτην, τον ρώτησα για το Διαβολίτσι, μου είπε ότι είναι και εκεί και άδειασαν την αγορά, δεν υπάρχουν τίποτε, τρόφιμα κλπ. Πηγαίνω στον Γ. Μητρόπουλον, επήρα το δέμα με έναν λούστρο, επήγα στο γεφύρι των αυτοκινήτων Μεσσήνης, ήλθε αυτοκίνητον, έφυγα, επήγα στο Νησί ώρα 10 π.μ.. Ηύραμε το αυτοκίνητον Βλαχόσταθη, ετοποθετήσαμε τα πράγματα και ύστερα γυρίσαμε το Νησί. Μαζί μου σε όλα αυτά είχα τον Γεώργιον Γεωργακόπουλον, έμπορον. Το απόγευμα ώρα 04.30 εφύγαμε με πολλή ανησυχία διότι είδαμε να καταφθάνουν πολλοί Γερμανοί στρατιώται με αυτοκίνητα και ψώνιζαν ό,τι εύρισκαν. Εκουβαλούσαν τις μποτίλιες ποτά στα χέρια, 10-δέκα, και τα κουτιά τα σύκα στο νόμο.

Ήλθαμε πολύ καλά έως Κυπαρισσία ώρα 05.30 μ.μ.. Στην Κυπαρισσία ηύραμε Γερμανούς και ψώνιζαν, το σύστημα των Καλαμών και εδώ.

8-5-41 Ήλθαν Γερμανοί, εψώνισαν στο μαγαζί μας υποκάμισα, κάλτσες ψιλικά, επήραμε 45 μάρκα. Επίσης και την επομένην ήλθαν, επήραμε άλλα 20 μάρκα, την Τρίτη δεν ήλθαν.

9-5-41 Ήλθαν πάλιν Γερμανοί στρατιώται εις Κυπαρισσίαν, εψώνισαν διάφορα στην αγοράν μας, από μαγαζί μας επήραν 4 μπανιαρά βρακάκια παιδικά από 30 δρχ. έκαστον, είχαν μαζί των και τον Αντώνη Πιτώρον. Αργότερα από τους Στρατιώτας, ήλθε μια κούρσα με έναν Αξιωματικόν Γερμανόν και έναν στρατιώτην, εσταμάτησαν έξω του μαγαζιού μας, εφώναξαν τον Κώστα αλλά δεν ημπορούσαν να συνεννοηθούν,

πυροβόλα, αντιαρματικά, όλμοι, τυφέκια, χιλιάδες τροχοφόρα, τεθωρακισμένα οχήματα, κλπ. περιήλθον στους Γερμανούς.

επροχώρησαν στο καφενείον Γκουντούνα⁷⁰, ήτο ο Διοικητής Ταγματάρχης Ψηνάκης, και με αυτόν δεν ήτο εύκολον να συνεννοηθούν, εκάλεσεν ο Ψηνάκης τον Β. Κακίσην ο οποίος ε γνώριζε Γερμανικά, τον πήραν στο αυτοκίνητον τον Κακίσην και κατέλυσαν στο ξενοδοχείον Πανελλήνιον. Είπε ο Βασίλης Κακκίσης ότι τον ρωτούσαν από τι είδη έχει έλλειψιν η πόλις και του είπαν ότι θα εξυπηρετηθούν αι ελλείψεις αυταί συντόμως.

Την επομένην [10-5-41] πρωίαν ανεχώρησαν δια Φιλιατρά.

11-5-41 Κυριακή, ανοίξαμε το μαγαζί ώρα 8 π.μ. Ο κόσμος άρχισε να ψωνίζει με εκνευρισμόν, να κάνη τα λεπτά του είδος συνήθως αυτό επατηρητό από 20 Απριλίου και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ποία θα είναι η κατάληξις δεν γνωρίζω, πιστεύω όμως ότι εντός 20 ημερών δεν θα υπάρχη καθόλου εμπόρευμα στα μαγαζιά εάν δεν τακτοποιηθή η σιδηροδρομική συγκοινωνία εμπορευμάτων. Ώρα 11.00 π.μ. εκλείσαμε το μαγαζί και επήγαμε στα Περιβόλια να φάμε, εφάγαμε κρέας πιλάφι. Εκοιμήθηκα 1 ώραν, ύστερα σηκώθηκα, είδα και τον Χρήστον Στρατηγόν που ήλθε από τον πόλεμον, τον Άντρα της σπιτονοικοκυράς μας. Το βραδάκι εφύγαμε με τον Βασίλη, ήλθαμε στην πόλιν.

12-5-41 Μεγάλοι βομβαρδισμοί των Πατρών, περίπου 10 κτήρια της οδού Αγ. Ανδρέου, επίσης Λεωφόρων Γούναρη-Γεροκωστοπούλου-Κανακάρη και λουπά, εν όλω άνω των 80 σπιτιών εκατεστράφησαν.

Ώρα 9 π.μ. επήγα εις Κοινότητα να πάρω αύξων αριθμόν δια ταυτότητα, από εκεί επήγα στην αστυνομία, ετελείωσα ώρα 9 ½ . Ώρα 10.20 έφυγα ποδαράτο από Κυπαρισσία δια Καλό-Νερό, έφθασα 11.50. Ήλθε η αμαξοστοιχία Καλαμών-Πατρών ώρα 2 μ.μ., έβγαλα εισιτήριο δια Πύργον δρχ. 85, από Πύργον δεν έβγαλα συνέχεια, διότι με θεωρούσαν επίστρατο και δεν μου εζήτησαν εισιτήριο. Φθάνουμε εις Πάτρας ώρα 11.20 νυκτερινήν, εζήλθαμε στον Αγ. Ανδρέα, εγυρίσαμε δια ξενοδοχείον, ήτο όλα πλήρη. Την ώρα αυτή απαγορευόταν η κυκλοφορία. Φθάνοντας στην πλατεία Τριών Συμμάχων μας εσταμάτησεν ο Γερμανός σκοπός και έρριψε δύο μπιστολιές προς εκφοβισμόν. Εκεί ήτο και ένας αστυνόμος Έλλην, μας φώναξε να φύγουμε και να πάμε στον Αγ. Ανδρέα να μείνομεν.

Πράγματι, εγυρίσαμε όλοι, μήπως και ήταν ολίγοι. Πολίτες και φαντάροι άνω των 500. Η παρέα η δικιά μας, Κυπαρίσσιοι, επήγαμε στον εξώστη του

⁷⁰ Το «Γκ» το γράφει πάντοτε ως ενιαίο γράμμα, ενώνοντας την κάθετο του Γ και την κάθετο του κ.

Ναού Αγ. Ανδρέα, είμαστε οι εξής: Παναγιωτακόπουλος, Λάκης Κατσαρός, Π. Μιχαλόπουλος, Π. Μπημπής, Γ. Ζαχαρόπουλος, Τάκης Ψωμόπουλος, Στρατηκόπουλος και άλλοι. Εκαθίσαμε χάμω στα πλακάκια. Επειδή θα εκρυνάμε ασφαλώς, έφυγα εγώ και ο Γ. Ζαχαρόπουλος ώρα 12.30 νυκτερινήν, επήγαμε στο σταθμόν Αγ. Ανδρέα, εγυρίσαμε όλα τα βαγόνια και ήτο όλα πλήρη στρατού να κοιμώνται. Ευτυχώς, σε ένα βαγόνι 2^{ας} θέσεως παλαιού τύπου κοιμούνται 3 φαντάροι, επειδή εχωρούσε εμπήκαμε και εμείς μέσα, εκαθίσαμε έως το πρωί ώρα 4.20 και εγλυτώσαμε το κρύο. Επήγαμε πάλι στην εκκλησία Αγ. Ανδρέου, επήραμε και τους άλλους και επήγαμε στον σταθμόν Αγ. Διονυσίου. Εγώ και ο Πάνος Μιχαλόπουλος εμείναμε, οι άλλοι επήγαν εις Αθήνας.

13-5-41 Πρωί αφού πήραμε καφέ, Πλατεία Τριών Συμμάχων, επήγα στους ψαθοκαπελάδες Θεοδωρίδην και Βέτσαν και επήρα μερικά ψάθινα, τα συγκέντρωσα όλα στου Θεοδωρίδη. Επήγα στον Μαραγκόπουλον, επήρα φανέλες 6050 δρχ., δεν μούδωσε τίποτα άλλο και έτσι επωλούσε σε όλους λόγω της καταστάσεως. Ο Κρητικός δεν μούδωσε τίποτα, ούτε μαπαρέζες, ούτε κουβαρίστρες, καθώς και ο Βακρόπουλος. Το βραδάκι πηγαίνω στου Χρήστου Αλμπάνη, τούδωσα και αυτού μίαν παραγγελία ψαθοκάπελων να τα στείλη την αυτήν εβδομάδα στο μαγαζί. Ξέχασα, το μεσημέρι επήγα στο ξενοδοχείον ύπνου «Ολύμπια», ενοίκιασα δωμάτιον 50 δρχ., κοιμήθηκα 2 ώρες και ησύχασα, επίσης το βράδυ, και το πρωί αναχωρώ δια Αθήνας.

Εις Πάτρας ήτο πάρα πολλάι Μηχανοκίνητοι Γερμανικάί φάλαγκες, τανκς, αντιαεροπορικά, τα περισσότερα όλων στην παραλία. Στο λιμάνι των Πατρών ήτο ελλιμενισμένα περίπου 10 Ιταλικά πολεμικά και εν πλωτό νοσοκομείον, 2 υπερωκεάνια, έφερον Ιταλικόν στρατόν, και διάφορα άλλα βενζινόπλοια.

14-5-41 Επήγα σταθμόν Αγ. Διονυσίου, ηύρα τον Πάνον Μιχαλόπουλον στο βαγόνι, εννοείται φορτηγό, εμπήκα και εγώ μέσα στο αυτό Στρατιωτικό τρένο ως επίστρατος δια Αθήνας. Πέρασε ένας με σταφιδόψωμο και Λαλαγκίδες, επήρα τρία, τα έφαγα. Εκίνησε η αμαξοστοιχία γεμάτη στρατό μέσα και απέξω. Φθάνοντας στο Ρίον βλέπουμε πολλά Γερμανικά Μηχανοκίνητα στρατοπεδευμένα και στρατόν Ελληνικό Κρήτης, είχαν έλθει από την Αλβανία. Το βαγόνι μας τόκοψαν⁷¹, επήγαμε σε άλλο, έξω όμως, στο φρένο, εκαθίσαμε 4, 2 Κρήτες και 2 εμείς, ταξίδι με βάσανο -- πολύ κουραστικό.

71 Αποσύνδεσαν από το συρμό.

Προχωρούμε, φθάνουμε στο Αίγιον, επήραμε 2 οκάδες μέσκουλα οι δύο μας. Προχώρησε, φθάνουμε στο Διακοπτό, μας περνάει η Πολιτική αμαξοστοιχία, σιγά-σιγά στο Ξυλόκαστρον, στο Κιάτον, Συκιές Κορίνθου. [Σε] όλο αυτό το μέρος μεγάλοι συγκεντρώσεις Γερμανικών στρατευμάτων μηχανοκινήτων. Προτού φθάσουμε εις Κόρινθον, δεξιά μας είδαμε το αεροδρόμιον με 8 αεροπλάνα Γερμανικά. Φθάνουμε στην Κόρινθον ώρα 4.45 μ.μ., εκεί σταματάει η αμαξοστοιχία και ποδαρόδρομο δια το Καλαμάκι διότι έχει χαλάσει ο Ισθμός⁷². Αγωγιάζουμε ένα μουλάρι, έβαλε τα πράματά του ο Μιχαλόπουλος απάνω και αναχωρήσαμε. Εκόψαμε ψωμοτύρι και τρώγοντας επροχωρήσαμε στο δρόμο μέσω φρικτής σκόνης, εγώ δε, εφορούσα το μπλέ κουστούμι και είχα γίνει αγνώριστος από σκόνη. Εις όλην αυτήν την διαδρομήν δεν έπαυσαν να διέρχονται Γερμανικά αυτοκίνητα το ένα όπισθεν του άλλου δια Κόρινθον.

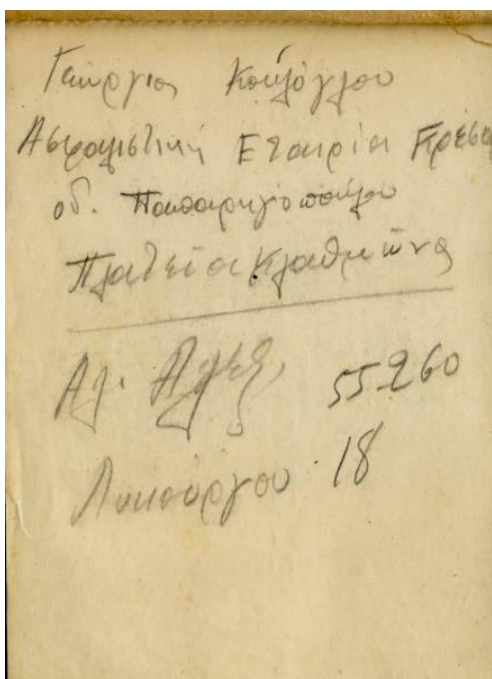
Στον κόλπο της Κορίνθου είχε ελλιμενισθεί Ιταλικόν Πλωτόν Νοσοκομείον και πιο πέρα προς δυσμάς είχε βομβαρδισθεί ένα ελληνικόν, γερμένον. Τον Ισθμόν ένθεν και ένθεν το έχουν οι Γερμανοί φρουρήσει με αντιαεροπορικά. Προτού φθάσουμε στο Καλαμάκι, δεξιά, έχουν τοποθετήσει τις βενζίνες, κάτω των δένδρων και πολλά τανκς. Φθάνοντας στο Καλαμάκι, έχουν τοποθετήσει τέσσερις μαούνες και καρφωμένα απάνου σανίδια, έχουν κάνει πέραμα, διέρχονται πεζοί και αυτοκίνητα, μάλιστα απάνω εκεί μας εμπλόκαρε ένα γερμανικόν αυτοκίνητο με 3 αξιωματικούς των. Τότε, ο σκοπός της Γέφυρας επήρε ένα ξύλο και εκτυπούσε το μουλάρι γρήγορα να περάσουμε πέρα. Βγαίνοντας απέναντι, βλέπουμε άλλη σειρά αυτοκινήτων, τανκς και βάρκες απάνω στα αυτοκίνητά των.

Ώρα 7 μ.μ. εφθάσαμε στο Καλαμάκι, σταθμόν, επιβιβασθήκαμε σε φορτηγά βαγόνια κατακουρασμένοι. Όταν επροχώρησε το τρένο, σε λίγο ενύκτωσε και δεν εβλέπαμε, μόνον ακούγαμε την διέλευσιν αεροπλάνων. Στας Αθήνας εφθάσαμε την 11.15 νυκτερινήν, εκατεβήκαμε στους Μύλους εκοιμηθήκαμε σε ένα σπίτι ισόγειο, συγγενείς του Πάνου Μιχαλόπουλου. Εκοιμήθηκα με τον Πάνο σε ένα διπλό κρεβάτι.

Την νύκτα, ώρα 1 της 15^{ης} ακούμε συναγερμόν, βόμβους αεροπλάνων και πυρά αντιαεροπορικών, αλλά δεν εσηκωθήκαμε. Το βράδυ που επήγαμε εφάγαμε πιλάφι ρύζι από την κυρία και τυρί-ψωμί που είχε ο Πάνος.

72 Η γέφυρα στον Ισθμό είχε καταστραφεί στις 26-4-41 από τους Άγγλους, προκειμένου να καθυστερήσουν τους Γερμανούς να φτάσουν στην Καλαμάτα όπου είχαν συγκεντρωθεί 50.000 Βρετανικά στρατεύματα για να διαφύγουν στην Κρήτη. Οι Γερμανοί, φθάνοντας στον Ισθμό, κατασκεύασαν πρόχειρη γέφυρα εντός 24-ώρου.

15-5-41 Το πρωί επήγαμε απέναντι σε ένα γειτονικό καφενείο, επήραμε καφέ, κατόπιν επροχωρήσαμε δια την Αθήνα. Διερχόμενοι την οδόν Αχαρνών ανεβήκαμε στο τραμ, είδαμε την πρώτην απαγοήτευση: δεξιά του δρόμου ήτο στην σειρά άνω των 300 ατόμων να πάρουν κάρβουνα. Εσυνεχίσαμε Ομόνοια, Αιόλου, Μητρόπολιν, εκεί εχωρίσαμε, εγώ επήγα κατευθείαν οδός Κακουργοδικείου [στον] Μ. Σαρκισιάν να παραγγείλω παντελόνια και άλλα. Εσυμφώνησα την τιμήν, καίτοι πολύ ακριβά, αλλά ήθελε χωρίς τιμολόγιον, δι' αυτό δεν τα πήρα, εσηκώθηκα και έφυγα. Έφαγα στου Τριφίλη και επήρα τον Ηλεκτρικό από Μοναστηράκι για Καλλιθέα.

Ώρα 2 μ.μ. ήμουν στην Καλλιθέα στο καφενείο του Τσάλτα, ηύρα τον εξαδέλφον Αθανάσιον Ζαρμάν με τον Φώτην Ξηρόκωσταν, έπαιζαν τάβλι, με κέρασαν καφέ. Ο Κώστας Διονυσόπουλος είχε φύγει από το γραφείο, τον επερίμενα έως τας 4.30, ήλθε, εσυζητήσαμε λίγο και έφυγα. Εδώσαμε ραντεβού το βράδυ, στου Ανδρέα Τσομή, ξενοδοχείον φαγητού, λεωφόρος Συγγρού. Έφυγα, επήρα τον Ηλεκτρικό για Μοναστηράκι, είδα τον Χρ. Χρηστόπουλον, τον Σακήν, κλπ. Το βράδυ πηγαίνω στου Τσόμη. Εφάγαμε φασολάκια. Επήγα για ύπνο στην Καλλιθέα στου Κώστα το σπίτι.

Την επομένην, Παρασκευή **16/5** επήγα στον Λεβήν, εψώνισα μερικά πράματα, από εκεί επήγα στον Σακήν, έκοψα⁷³ ένα κοστούμι δικό μου, δρχ. 2250, το άφησα δια την επομένην να το πάρω. Αυτός την επομένην αρρώστησε και το επήρα στας 19, Δευτέρα. Το βράδυ επήγαμε στου Τσομή, ήλθε και ο Νίκος Ματσόλας με την Μαρίκα Πρασά, άντρας της, και ο Νίκος Λυμπερόπουλος. Ο Τσομής είχε μια συκωταριά, τον παρακαλέσαμε

73 «Κόβω κοστούμι» σημαίνει αγοράζω το ύφασμα (κόβεται ένα κομμάτι από το τόπι του υφάσματος).

να την τηγανίση και την φάγαμε. Επλήρωσα εγώ δρχ. 170 δια όλα, εφύγαμε για ύπνον Καλλιθέα.

17-5-41. Ώραν 2^α πρωινήν μας εξύπνησαν τα αντιαεροπορικά, ήλθαν Αγγλικά αεροπλάνα και βομβαρδίσαν το Χασάνι⁷⁴. Το πρωί Γερμανικά αεροπλάνα ήρχοντο πολλά από την επιδρομή της Κρήτης. Να έχετε υπόψιν σας ότι όλην την ημέραν στον ουρανόν των Αθηνών βλέπουμε αεροπλάνα κατά σμήνη να περιπολούν. Ανέβηκα στην Αθήνα, επήγα στου Λέπουρα, επήρα τα υποκάμισα, επήγα στου Βιτάλ, επήρα λίγα, πάλι στου Χρηστόπουλου, επήγα στου Γερολυμάτου, μούδωσε μόνον ένα κομμάτι δρίλι⁷⁵ μονό.

Σας⁷⁶ αναφέρω την κρισιμότεραν και άτακτον πορείαν του εμπορίου. Κανένας δεν πουλάει εμπόρευμα, όλοι πωλούν λιανικώς μόνον σε καλούς των πελάτας, δίδουν λίγο άνευ τιμολογίων. Το βράδυ πάλι στου Τσομή για φαί, εκεί είδα τον Δημοσθένη Πρασά, υπομοίραρχο – είχα να τον ιδώ από το 1934 ενωματάρχη στη Γλυφάδα. Ο Τσομής είχε ψάρια μαρίδα, ετηγάνισε και εφάγαμε όλοι. Για ύπνο Καλλιθέα.

18-5-41. Ώραν 1^η πρωινήν μας εξύπνησεν συναγερμός. Σε λίγα λεπτά ακούσαμε τα Αγγλικά αεροπλάνα άνωθέν μας και να βάλλονται ανεπιτυχώς από τα αντιαεροπορικά Γερμανικά. Και όταν επήγαιναν άνωθεν των αεροδρομίων Χασάνι-Τατοίου-Ελευσίνας έριχναν φωτοβολίδες οι οποίες, αφού εκατέβαιναν 200 μέτρα άνωθεν του αεροδρομίου εστέκονταν επί 5 λεπτά. Ταυτοχρόνως, τα αγγλικά αεροπλάνα έριχναν βόμβες, όπου τους έκαναν μεγάλας καταστροφάς. Πρωί, ώρα 8 ½ εξύπνησα, επέρασα από του Τσομή, συνέχισα δια τον Βασιλικόν Κήπο, εκεί ανακουφίστηκα για μια ώρα υποκάτω του ωραίου δάσους και των τεχνιτών λιμνών. Έβλεπα τα ελαφάκια, τους Ταράνδους, τα διάφορα πτηνά που ήτο στα πτηνοτροφία τους ως επίσης και πετεινούς (κοκκόρους) με κέρατα. Επίσης, έξωθεν του νοσοκομείου Ζαπτείου είδα τους τραυματίας και κρουοπαγήτας του Αλβανικού πολέμου να τους περιφέρουν οι Αδελφές Νοσοκόμες στα αμαξάκια, διότι πολλοί είχαν κομμένα πόδια. Δεν υπάρχει άλλο τραγικότερον πράγμα να βλέπη ο άνθρωπος τοιούτους νοσηλευόμενους -- θύματα πολέμου.

Ώρα 11 π.μ. έφυγα για του Τσομή, εκεί ήύρα τον Δ. Πρασά, επερίμενε να πάμε στο σπίτι. Πράγματι σε λίγο ήλθε και ο Κ. Διονυσόπουλος και επήγαμε στο συνοικισμό Γούβας, εκεί ήύραμε την Μαρίκα με τον Νίκο.

74 Το μετέπειτα αεροδρόμιο του Ελληνικού.

75 Ντρίλινο ή Δρίλινο: Βαμβακερό ύφασμα ευτελούς αξίας.

76 Και πάλι η ένδειξη ότι περιμένει κάποιοι να διαβάσουν το **Ημερολόγιο**.

Ετακτοποίησε το τραπέζι, εφάγαμε μακαρονάδα-κρέας καπαμά, πολύ ωραία το είχε φτιάσει, είχε δε και καλή ρετσίνα πάρει. Μετά το φαί ο Δημοσθένης αδιαθέτησε και κοιμήθηκε, ο Κώστας έφυγε, εγώ και ο Νίκος επήγαμε στου Νίκου Πουλόπουλου, εκεί ηύραμε την γυναίκα του Πολυξένην, την κόρην του Ελένη-Νότα, καθώς και τον Μήτσιο Μπάμπη, οικογενειακώς. Η Πολυξένη ήτο στενοχωρημένη διότι δεν είχαν καμιά πληροφορία για τον γιό της Κωστάκην από το Μακεδονικό Μέτωπο. Ο Νίκος ήτο υπηρεσία – δεν τον είδα.

Φεύγοντας από εκεί δια του Δημοσθένη, συναντούμε τον Δήμο Αντων. Πρασά (Παπαντώνη), μας πήρε και πήγαμε στο σπίτι του. Εκεί είδαμε την παπαδιά, τον Γεώργο, την Ελένη, παιδιά της -- τον παπά δεν τον είδα. Έφυγα από εκεί λίγο αργά δια του Τσομή, εφάγαμε με τον Κώστα κρέας φασολάκια και επήγαμε για ύπνο.

19-5-41. Επήγα στην Αθήνα, συνέλεξα τα εμπορεύματά-μου στου Χρ. Χρηστόπουλου, τα έκανα 2 μπόγους, επήρα μια σούστα, έδωσα 120 δρχ. και τα μετέφερα στο σπίτι του Κώστα⁷⁷, Καλλιθέα. Πάλιν ανεβαίνω απάνω, παίρνω το κουστούμι⁷⁸ μου από τον Σακήν και στις 3 μ.μ. πηγαίνω στον σταθμόν δια εισιτήριον. Επιάσαμε σειρά με τον Αρνόκουρον, αλλά πρωτού την 6 μ.μ. εσυμπληρώθησαν τα εισιτήρια, εφύγαμε για την επομένην. Φεύγοντας από εκεί στενοχωρημένοι, πηγαίνουμε στην Ομόνοια, επήραμε ένα ριζόγαλο και συνέχεια δια το Ζάππειον, εκεί εκαθήσαμε λίγο, επήραμε μια λεμονάδα και φύγαμε για ύπνο.

20-5-41⁷⁹. Εσηκώθηκα πρωί, ανέβηκα στην Αθήνα, δουλειά δεν είχα, έτσι γύριζα, ώρα 12.30 συναντώ τον Αρνόκουρον και πηγαίνουμε στον σταθμόν για εισιτήρια. Αυτήν την ώρα βλέπουμε άνωθεν να περνούν αεροπλάνα προς Νότον πάρα πολλά. Ως έμαθα αργότερον, την αυτήν ώραν υποβρύχιον Αγγλικόν-ελληνικόν εβύθησε 2 πλοία Ιταλικά πολεμικά και ένα υποερωκέανειον έξωθεν του Πειραιώς. Επήγαμε στον σταθμόν, εβγάλαμε εισιτήρια, στο τέλος έρχεται ο Δημ. Δρεκόλιας, κρουοπαγήτης⁸⁰, έβγαλε με κατάστασιν⁸¹ 5 εισιτήρια, μας έδωσε εμάς από ένα τζάμπα και εμείς του

77 Όταν αναφέρει Κώστα στην Αθήνα, εννοεί τον Διονυσόπουλο.

78 Το ύφασμα που είχε «κόψει» στις 16-5-41.

79 Αρχίζει η Μάχη της Κρήτης.

80 Νέα λέξη, αναδυθείσα από τις περιστάσεις. Ήταν οι τραυματίες πολέμου που είχαν πάθει κρουοπαγήματα στο μετωπο της Αλβανίας.

81 Φαίνεται ότι ως τραυματίας πολέμου είχε κάποια προνόμια.

δώσαμε 1 δια τον θείον του Κ. Παπαδόπουλον, ιατρόν Διαβολιτσίου. Φεύγοντας από εκεί για Ομόνοια.

21-5-41. Την επομένην 21^{ην} έγινε επίθεσις από Αγγλικά αεροπλάνα στο Χασάνι, Ελευσίνα και Τατόι με πολλά θύματα και ζημιές εις αεροπλάνα. Ώρα 8 π.μ. ανεχώρησα από Καλλιθέα, έφθασα στην Αγ. Ειρήνη, συνήντησα τον Αρνόκουρον και κατευθυνθήκαμε δια τον Σταθμόν Πελοποννήσου. Εκεί είδαμε και μαρτυρήσαμε δια να εισέλθουμε στην αμαξοστοιχίαν από τον πληθωρισμόν των ταξιδιωτών.

Φεύγοντας από την Αθήνα, μου μένει ιστορικόν το ταξίδι αυτό, πρώτη εντύπωσις από πυκνότητα πληθυσμού. Την εποχήν αυτήν η Αθήνα θα αριθμούσε περίπου τα τέσσερα εκατομμύρια ατόμων και εξ αυτού ήτο δύσκολος ο επισιτισμός, και έλλειψις όλων των τροφίμων, εκτός τα 80 δράμια άρτου, και αυτό προσωρινόν μου φαίνεται. Δεύτερον, την μεγάλην κίνησιν μηχανοκίνητων μονάδων Γερμανικού στρατού, καθώς και στον αέρα την κίνησιν πολλών αεροπλάνων. Λέξις «μπύρα» δεν υπάρχει δια τους Έλληνας, μόνον οι Γερμανοί πίνουν μπύρα -- διαταγή του στρατηγείου των.

Συνεχίζουμε το ταξίδι. Διερχόμενοι από Ελευσίνα βλέπουμε πολλά αεροπλάνα στο αεροδρόμιον, το ίδιον και στο Μεγάρων. Φθάνουμε στον Ισθμόν, βγαίνουμε από την αμαξοστοιχία, προχωρούμε 300 μέτρα, επιβιβαζόμενοι στην μαούναν και διερχόμεθα την θάλασσαν. Απέναντι ευρίσκεται η άλλη αμαξοστοιχία, επιβιβαζόμαστε εκεί πιο καλά. Κατορθώνουμε και πάμε πρώτοι --- επιάσαμε θέσεις. Καθήμενοι συνεχίζουμε πορείαν δια το Άργος, εκεί βλέπουμε άλλα μηχανοκίνητα Γερμανικά και αεροπλάνα στον Κάμπο του Άργους -- άνω των 300 θα ήτο. Συνεχίζοντες φθάνουμε εις Τρίπολιν ώρα 11.30 νυκτερινήν και φεύγουμε την 12.30. Ευτυχώς όπου στο βαγόνι μας είχαμε εύθυμους νέους και τραγουδούσαμε και έτσι πέρασε η νύκτα με ρεχάτι.

Εις Ζευγολατιό εφθάσαμε στα 03.00 το πρωί, επήγαμε στο ξενοδοχείον, εκοιμηθήκαμε και το πρωί ώρα 9 εσηκωθήκαμε, πληρώσαμε 25 δρχ., επήγαμε απέναντι του σταθμού σε μια ταβέρνα, εφάγαμε φακές χωρίς ψωμί, καθώς μας έλεγαν οι κάτοικοι είχαν να φαν ψωμί οκτώ ημέρας. Οι Γερμανοί είχαν φύγει από την περιφέρεια αυτήν λίγες μέρες πρώτα. Ώρα 11.00 έρχεται η αμαξοστοιχία, ανεβαίνουμε και φθάνουμε στο Καλό-Νερό την 13.00 μεσημέρι. Βάζω τα δέματά-μου στο κάρο του Γιάννη Χρηστοπούλου, ανεβαίνω και εγώ απάνου και φθάνω στην Κυπαρισσίαν ώρα 3.00' απογευματινήν. Τούδωσα 40 δρχ.

Μάιος 1941⁸²

Αχ, Άνοιξη '41,
 να μην ξανάρθεις άλλη φορά,
 συ μας παρέδωσες
 στην δυστυχίαν και στην Σκλαβιά.
 Οι Έλληνες πια δεν γελούνε
 Και τον Μάη δεν τραγουδούνε,
 Γιατί βαρβάροι περνούν μπροστά τους
 Κι έτσι δεν χαίρεται η καρδιά τους.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1941⁸³

4-6-41. Επήγα εις Καλάμας, έφυγα ώρα 6 πρωινήν με φορτηγό αυτοκίνητο γεμάτο όπλα κυνηγίου και γκράδες, τα πήρε από την διοίκηση να τα παραδώσει στο Φρουραρχείον Καλαμών. Εμείς ανεβήκαμε απάνω στα όπλα, επληρώσαμε 100 δρχ. εισιτήριο. Φθάνοντας στο Μεμί, χαλάει και εφύγαμε στις 8, όπου επισκευάσθη. Ώρα 9½ εφθάσαμε εις Κοπανάκι, εκαθίσαμε, εφάγαμε στου Καμπούκου, παρέα μου είχα το Χρήστο Βασιλόπουλον. Εκεί ηθέλανε να πάρουμε όπλα, αλλά δεν επήρε ο σωφέρ. Συνεχίζουμε δια Δώριον, εκεί επήραμε άλλα 400 περίπου όπλα διάφορα. Επεχείρησα να πάρω ένα πιστολάκι, αλλά το εμετάνιωσα και το άφησα πάλι -- εννοείται το έβαλα στο σακούλι και το έβγαλα πάλι.

Φεύγομε από εκεί ώρα 10, συνεχίζουμε. Η διαδρομή αυτή όμως ήτο μαρτύριον, είχαμε γίνει αγνώριστοι από την σκόνην. Περνώντας από τον Άγιο Φλώρο, μας χαλάει το αμάξι, κάνουμε ½ ώρα εκεί. Έτυχε απέξω σε αγγουρόκηπο, επήρα 5 αγγούρια δρχ. 20, το ένα εφάγαμε με τον Βασιλόπουλον, τα άλλα τα επήγα στου Μητρόπουλου μαζί με 1½ οκά τυρί και 7 οκάδες αλεύρι. Εφθάσαμε ώρα 12.15, τον Γ. Μητρόπουλο ηύρα στο μαγαζί του και επήγα στο σπίτι του να φάμε. Εβγήκα να ψωνίσω, αλλά δυστυχώς δεν ηύρα τίποτα, μόνον από του Δημητρουλία επήρα 3 κομμάτια δρίλια με παρακάλια του Γ. Μητρόπουλου, αξίας 6820 δρχ. Έμεινα το βράδυ εκεί⁸⁴.

82 Στις 31-5-41 γίνεται η πρώτη αντιστασιακή πράξη στην Ευρώπη κατά των Ναζί: Οι Μ. Γλέζος και Απ. Σάντας κατεβάζουν την Ναζιστική σημαία από την Ακρόπολη.

83 Από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβριο 1941 εκτελούνται δεκάδες πατριώτες στην Κρήτη.

84 Ήθη της εποχής. Κατά κανόνα, έτρωγε και κοιμόταν σε σπίτια συγγενών ή απλώς γνωστών.

Παρέλειψα, επήγα το βραδάκι στην παραλία ποδαρόδρομο, εκουράσθηκα πολύ, είδα όμως την ερημιά και την καταστροφή⁸⁵. Πολλά οικήματα έχουν καταντήσει άχρηστα, τα καΐκια έχουν όλα βουλιαχθεί εντός του λιμένος και φαίνονται τα κατάρτια μόνον, σαν σκοποί. Η προκουμαία έχει κτυπηθεί σε 2 μέρη από торπίλες, στη βάση του λιμενοτοίχου, και έχει λάβει καμπύλην η άσφαλτος, δηλαδή έχει βουλιάξει σαν βύθισμα-καθίζησιν. Το βράδυ εκοιμήθηκα στου Κουμπάρου, απάνω στην ταράτσα.

5-6-41 Την επομένην συνήντησα τον Β. Παπαδόπουλον⁸⁶, Φιλιατρά. Το απόγευμα της 5-6-41 ανεχώρησα με αυτοκίνητον-λεωφορείο, εισιτήριο 150 δρχ. και 30 δια το δεματάκι δρίλια και 20 μανιάντικα. Εκάθισα πλησίον στην Χρυσαιγή Αλεξοπούλου και την οδοντίατρον Κουτσίκου και δεσποινίδα Μποϊλέ. Ήλθαμε καλά, είπαμε και πολλά αστεία. Εφθάσαμε στην Κυπαρισσία ώρα 6.

Όταν εκατεβήκαμε από το αμάξι, μου είπε ο Βασίλης ότι τον Κώστα τον έχουν στο αυτόφωρο, ότι δεν είχε αναγραφόμενην τιμήν απάνω στα ηλιόκρια του σχολείου τα ευρισκόμενα στο εργαστήριο. Εγώ δεν επήγα στο δικαστήριο, απηλλάγη όμως. Όταν ήλθε στο μαγαζί μου είπε πως το πρωί του έγινε έρευνα στο μαγαζί και στο σπίτι από την αστυνομίαν⁸⁷. Ευτυχώς όμως που τα είχαμε δηλωμένα τα εμπορεύματα όλα στις 28-5-41 και αυτά που είχαμε στο σπίτι εκτός από λίγες ομβρέλες τις οποίες είχαμε ξεχάσει. Και έτσι εγλύτωσε.

6-6-41 Την επομένην έρχεται ο Μοίραρχος με έναν υπενωματάρχη και κάνει γενική καταγραφή του υπάρχοντος εμπορεύματος, έλεγχος στα τιμολόγια και πάντα, εκινδυνεύαμε να καταστραφούμε. Εις την απολογίαν μου αυτήν σας βεβαιώ ότι το εμπόριον έχει πάρει τον δρόμον της διαλύσεως ανεπιστεπτί. Να ψωνίσης εμπόρευμα δεν υπάρχει και, αν εύρης, χωρίς τιμολόγιον και ακριβά. Να πουλήσης πρέπει βάσει τιμολογίου και προτού 20 Απριλίου. Η αστυνομία τον κάθε αγοραστή τον ερωτά που το πήρε και πόσα, και αμέσως σου κάνει τον έλεγχον βάσει του Στρατιωτικού Νόμου του Γερμανού Γενικού Διοικητού.

Αλλά αυτές οι διαταγές δεν εφαρμόζονται σε όλας τας πόλεις, όπως εγώ είδα εις την 20-ήμερον περιοδείαν από Καλάμας-Πάτρας-Αθήνας-Πειραιά.

85 Η Καλαμάτα είχε βομβαρδιστεί κατά την αποχώρηση των Βρετανικών στρατευμάτων στα τέλη Απριλίου 1941.

86 Καπελάς από τα Φιλιατρά. Στα μετέπειτα χρόνια, στην οικογένεια του Χρήστου αποκαλείτο «ο Φιλιατρινός».

87 Οι αγορανομικοί αυτοί έλεγχοι επεβλήθησαν από τους Γερμανούς στα πλαίσια του Στρατιωτικού Νόμου.

Εις τας πόλεις αυτάς το εμπόριον είναι ελεύθερον και πωλούν όπως θέλουν οι έμποροι με πολύ ανωτέρας τιμάς και άνευ τιμολογίου. Διότι αγόρασα εγώ κατ' αυτόν τον τρόπον εις Αθήνας-Πάτρας-Καλάμας.

7-6-41 Εξύπνησα ώρα 3½ πρωινήν, εκίνησα δια Κοπανάκιον ποδαρόδρομον, στον Σταθμόν Σιδηροκάστρου με εβάρεσε ο ήλιος. Φθάνοντας στο Κακόρεμα, ανέβηκα από πάνω λίγο από την γέφυραν, είδα απέναντι καημένο το Γερμανικόν αεροπλάνον που είχε πέσει και καεί προ 20 ημερών. Προχωρώντας φθάνω στο Κοπανάκι ώρα 8^η, εκάθισα στου Καμπούκου, επήρα καφέ. Περί ώραν 10^η ήλθε ο Βασίλης με τον Αλέξη από το χωριό καβάλα στο Άλογο του Αλέξη και στο Γαϊδούρι του Σταύρου. Εγώ με τον Αλέξη εφάγαμε κρέας με κολοκυθάκια, ο Βασίλης επήγε στο μαγαζί⁸⁸ να βάλη μερικά πράγματα στα σακιά. Εκαλυβώσαμε το Άλογο, επήραμε σανό να φάη και επήγα στο μαγαζί και εγώ. Εκεί τα ετοίμασε ο Βασίλης, κατόπιν επήγε έφαγε στου Καμπούκου και ώρα 1.20 μεσημέρι εφορτώσαμε στο Άλογο δύο σακιά.

Εκαβάληκα στο γαϊδούρι και εκινήσαμε για το χωριό, όλο τον αμαξιτό δρόμον. Προτού φθάσουμε στου Κόκλα, κάνουμε αριστερά σε μονοπάτι, περνούμε το μύλο του Κόκλα, περνούμε τη σιδηροδρομική γραμμή και προχωρούμε για του Κατσούρα. Περνώντας τον Κατσούρα, ανεβαίνουμε στον ανήφορο του Σούλη. Εκεί ψηλά στο βουνό εκαθίσαμε 1½ ώρα να ξεκουρασθούμε αποκάτω από ένα δένδρο. Εφυσούσε πολύς αέρας, ήτο πολύ καλά. Κατόπιν ανεβήκαμε στη ράχη του βουνού και κατεβήκαμε στον Γλιάτα (ή Ηλέκτρα). Περνώντας και από το Αγριλόβουνο, κάνουμε αριστερά και φθάνουμε στο Παχύ Νερό.

Εκεί βρίσκουμε τον Πέτρο και Μήτσο Γκότση, ώρα 8. Αφήνουμε εκεί τα σακιά να ξεκουρασθεί το Άλογο και προχωρούμε για το χωριό. Εφθάσαμε στο χωριό ώρα 9½ βράδυ, στο σπίτι είδαμε το Σταύρο και επήγαμε στου Αλέξη. Εκεί είδα την Αγγέλω η οποία πραγματικά με επόνεσε, τα 3 παιδιά του Αλέξη εκοιμώντο, η Αθανασία εξύπνησε και με εγνώρισε – είχα να πάω στο χωριό 5 χρόνια. Εφάγαμε, εκοιμηθήκαμε στη γενέτειρα μου.

8-6-41 Το πρωί, ήτο Κυριακή, επήγαμε το μεσημέρι στου Λυμπέρη, κουνιάδου του Αλέξη -- εβάφτιζε το παιδί του ο Γεώργιος Μαγκλάρας. Εφάγαμε εκεί,

88 Το μαγαζί-αποθήκη που διατηρούσαν στο Κοπανάκι.

ετραγουδήσαμε και εξέχασα για λίγες ώρες τα πάντα και θυμήθηκα την καλήν ζωήν του Αγρότου.

Την επομένην [9-6-41] επήγα και στου συμπέθερου Μήτρου, είδα όλους καθώς και την Νίκη που ήλθε από τας Αθήνας. Το βράδυ της 9-6-41 και ώραν 9.45, εξεκινήσαμε εγώ και ο Αλέξης καβάλα στα δύο ζώα για την Κυπαρισσία, είναι πολύ ευχάριστο το νυκτερινό ταξίδι, περνώντας τον Κάμπο είχε πολύ δροσιά και έκανε κρύο. Φθάνοντας στο Βασιλικό ώρα 1½ μεσονυκτίου, στο Κοπανάκι 2½ και στην Κυπαρισσία στις 6 πρωινήν.

10-6-41 Έξω στου Πετρόπουλου παπά εσυναντήσαμε τον Βασίλη να πηγαίνει στο Κοπανάκι, τον γυρίσαμε πίσω, μας είπε πως ήλθαν στην Κυπαρισσία 1000 Ιταλοί. Εγώ έκανα⁸⁹ από πάνω με τα άλογα, επεράσαμε από την Σκαλίτσα και ήλθαμε στο σπίτι από τον πλάτανο. Εκοιμηθήκαμε έως το μεσημέρι διότι είχαμε κουρασθεί όλη τη νύκτα, καθώς και τα ζώα. Το γαϊδούρι εγονάτισε στο Μεμί και εκατέβηκε ο Αλέξης. Εκαθήσαμε και το απόγευμα μέσα. Επήραμε σανό για τα ζώα και το πρωί [11-6-41] ώρα 3 έφυγε ο Αλέξης δια Κοπανάκι. Είχε φύγει ο Βασίλης από το απόγευμα να πάνε στο χωριό και να καθίση ο Βασίλης 8 ημέρες.

18-6-41 Επήγα εις Καλονερό, ήρχετο ο Θ. Μητρόπουλος εκ Πατρών, τούδωσα 20 ½ οκάδες σιτάρι.

20-6-41 Επήγα εις Φιλιατρά, στην θέσιν Χειρομήλα, μαζί με τον υιόν Δ. Παπαδόπουλου (Τάση). Ήυρα τον Γ. Πετροπουλάκη στα χωράφια του εις εξώσπιτό του, τούδωσα την επιστολήν του Δημ. Σπυρόπουλου, δεν είχε τίποτα να μου δώσει. Έφυγα ποδαρόδρομο για Κυπαρισσίαν, από 5 ½ μ.μ. και ήλθον ώρα 9 μ.μ. εις Κυπαρισσίαν.

23-6-41 Επήγα εις Καλονερό με τα ποδάρια, μεσημέρι, ήυρα από Μέλιον Γαλάνην 15 οκάδες, είπα του Ν. Καρδίτσα να το φέρη την επομένην. Ο Κώστας επήγαινε στο χωριό με την Αθανασία. Επειδή είχε καθυστέρησιν η αμαξοστοιχία, έφυγα ώρα 4 μ.μ. ποδαράτο, επέρασα και από τον Δ. Καρκάλην και ήλθαμε μαζί εις Κυπαρισσίαν.

25-6-41 Μου έφερε ο Νικολός Καρδίτσας⁹⁰ 18 οκάδες σιτάρι από Μέλιον Γαλάνη που του είχα αφήσει, έναντι 500⁹¹ δρχ. Βάρος 17.100 με τη σακούλα. Λαβαίνω τηλεγράφημα εκ Διαβολιτσίου από Κώστα, επείγον,

⁸⁹ Επήγα, έστριψα.

⁹⁰ Από τα γραφόμενα και παρακάτω προκύπτει ότι ο Νικολός Καρδίτσας έκανε αγωγή με το κάρο του μεταξύ Καλού Νερού και Κυπαρισσίας.

⁹¹ Ασαφές αν πρόκειται για το κόστος της μεταφοράς ή του σιταριού.

να πάω βράδυ εκεί, και την επομένην εις Θουρίαν, δι' άλογον συμφώνως του σχεδίου μας. Το έλαβα όμως ώρα 19½, οπότε είχε φύγει η αμαξοστοιχία εκ Καλού Νερού και περιμένω την επομένην δια κανένα αυτοκίνητον.

Σημειώσεις πρόχειρες. Θα γράψω αργότερα.

Παρασκευή πρωί, αυτοκίνητο Κυπαρισσία ώρα 8.30, εις Θουρία 3.15 μ.μ. Αγοράσαμε τη φοράδα από Λ. Γκότση, εφύγαμε από εκεί δια το χωριό, ήλθαμε ώρα 3 ¾ επομένης. Επήγαμε στην Καραμπέτα το μεσημέρι, το βράδυ σπίτι, την επομένην πάλι στην Καραμπέτα, με την Αθανασία. Το βράδυ εφύγαμε δια το σπίτι, εφάγαμε 2 πουλάκια. Δευτέρα, αλώνισε ο Λυμπέρης, αλώνισε και η φοράδα μας λίγο, δούλεψα στο αλώνι, εφάγαμε εκεί με Αθανασία. Το βράδυ εκοιμήθηκα μόνος μου στο σπίτι που εγεννήθην. Την επομένην έφυγα.

27-6-41 Έφυγα από Κυπαρισσίαν ώρα 8.30 πρωί με φορτηγό αυτοκίνητο, ανέβηκα απάνω, και πολλοί άλλοι. Στο Μεμί χαλάει, έσπασε ο δίσκος διότι έκαίγε με οινόπνευμα, τον έφτιαξαν μετά 1½ ώρας. Αφού εκαθίσαμε αρκετά από κάτω στο δένδρο, εφάγαμε και αγγούρια από Αναγνωστόπουλο, προχωρούμε. Φθάνοντας στο 13° χιλιόμετρο εκατεβήκαμε διότι ήτο ανάβασις, έως το 15, με τα ποδάρια. Ανεβήκαμε και συνεχίσαμε. Φθάνοντας στο Ζευγολατιό 12¼, επήραμε κομπόστα και νερό και εφύγαμε. Στο Μελιγαλά εκαθίσαμε 3 τέταρτα, έφαγα πατάτες βραστές χωρίς ψωμί (εγώ είχα όμως μαζί μου ψωμί). Εις Θουρίαν εφθάσαμε ώρα 15.30, εγύρισα την πανήγυριν να εύρω τον Αλέξη, μου είπε ένας Διαβολιτσέος πως με περίμενε. Μετά ½ ώρα τον ηύρα σε μια ταβέρνα, με κέρασαν-εκέρασα και σηκωθήκαμε. Εκοιτούσαμε τα άλογα.

Περνώντας από ένα μέρος βλέπω τον Λεωνίδα Γκότση εκ Καλού Νερού, τον πλησιάζουμε, είχε μια φοράδα τσίλικια, την κοίταξε ο Αλέξης, ήτο 9 ετών, αυτό το διεπίστωσαν και άλλοι τσαμπασίδες. Τον ερωτήσαμε τι ζητάει, μας απήντησε 16.000, επήγαμε σε μια ταβέρνα και εσυμφωνήσαμε κατόπιν πολλών συζητήσεων δρχ. 14.000. Για να μην πληρώσει όμως τα τσαρτσήτικα, επήρα τα λεπτά εγώ πάλι, τις 11.500 και είπα στους φόρους πως δεν την πήρα.

Μετά επήγα και επήρα 37 μανιάτικα καπέλα προς 55 δρχ. έκαστον, τάβα-λα στο σακί. Εκολατσίσαμε με τον Αλέξη φασολάκια, κατόπιν με τον Λ. Γκότση μεζεδάκια και ώρα 8 βραδινή εφύγαμε. Ο Αλέξης εκαβάληκε το άλογό του. Ο Λώνης την φοράδα, και εγώ ποδαράτο έως τον Άγιο Φλώ-

ρο⁹² ώρα 10.30, εκεί εκατέβη ο Λώνης ανέβηκα εγώ. Στα Τσουκαλικά έμεινε ο Λώνης σε ένα εξώσπιτο με έναν συνοδοιπορούντα, του εμέτρησα και 9.500 χιλιάδες δρχ., έγιναν 12.000⁹³, του εβάστηξα 2000 δρχ. τα οποία θα του δώσω εις Κυπαρισσίαν όταν μου φέρη την μεταβίβασιν. Εγώ με τον Αλέξη εσυνεχίσαμε δια την Μερώπη, Αλητσελεπή, Δεσύλα-Καρνάσιον, εφθάσαμε ώρα 3,45 το πρωί, εκοιμήθήκαμε λίγας ώρας. Την επομένην, **[Σάββατο, 28-6-41]** επήγαμε στην Καραμπέτα⁹⁴, αλλά το μεσημέρι. Εκεί ηύραμε την Αγγέλω με τα παιδιά. Εκαθίσαμε εκεί και το βράδυ επήγαμε στο χωριό [Καρνάσιον] εγώ με την Αγγέλλω, ποδαράτο.

Την επομένην **[29-6-41]**, Κυριακή, επήρα την Αθανασία του Κώστα και επήγαμε πάλι στην Καρμπέτα με την Αγγέλω. (Το βράδυ όμως μου έφτιασε κοτόπουλον και επήγα, επήρα και την Αθανασία να φάη). Εκεί εκαθίσαμε όλην την ημέρα, Κυριακή το βράδυ σπίτι, εφάγαμε και εκοιμηθήκαμε.

Την Δευτέρα **[30-6-41]** το πρωί ήλθε και ο Αλέξης, επήγαμε στου Λυμπέρη, αλώνισε εκεί το απόγευμα, εδοκιμάσαμε και την φοράδα, αλώνισε ωραία. Εδούλεψα και εγώ στο αλώνι, είχα και την Αθανασία Κώστα. Το βράδυ σπίτι, εκοιμήθηκα μόνος μου στο σπίτι που εγεννήθην.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1941 ⁹⁵

Την επομένην **[1-7-41]**, Τρίτη πρωί, εκατεβήκαμε στο Ζευγολατιό με τον γάιδαρον του Σταύρου, μαζί και ο Σταύρος, εμπήκα στο τρένο και ήλθα εις Κυπαρισσίαν. Όμως, από Καλό Νερό, στου Νικολού Καρδίτσα το κάρο.

Από τας **8-7-41** εβγήκε ο Βασίλης [ο αδελφός της Γιαννούλας] γύρα, στον ώμο, ανταλλαγή ειδών μαγαζιού μας με σιτάρι. Επήγε στα χωριά Βρύσες, Μουργιατάδα, Καρβούνι, Μύρον, εσυγκέντρωσε 100 περίπου οκάδες σιτάρι.

Την **11.7.41** έφυγαν η οικογένεια του Κώστα με κάρο δια το Διαβολίτσι και από εκεί στο χωριό. Έφυγαν από τον Μπαλούσκον το βράδυ ώρα 07.50 και επήγαν το πρωί ώρα 8.

92 Χωριό της Μεσσηνίας 20 χλμ. ΒΔ της Καλαμάτας.

93 Ανάλυση: Συμφώνησαν 14000. Στην ταβέρνα τούδωσε 14000, αλλά για αποφυγή φόρων ή και για άλλους λόγους, ξαναπήρε τις 11.500. Άρα, είχε δώσει 2.500. Στο Τσουκαλικά έδωσε ακόμη 9.500, σύνολο 12.000.

94 Μάλλον πρόκειται για τοποθεσία έξω από το Καρνάσιον.

95 Στις αρχές Ιουλίου 1941 ιδρύθηκε η πρώτη αντιστασιακή οργάνωση στη Μεσσηνία με τίτλο Νέα Φιλική Εταιρεία (ΝΦΕ). Η πρώτη σύσκεψη της ΝΦΕ της ορεινής Τριφυλίας έγινε σε ένα σταφιδόσπιτο κοντά στο Κοπανάκι. Με την ίδρυση του ΕΑΜ το Σεπτέμβριο του '41 και μέχρι τον Ιανουάριο του '42 όλες οι αντιστασιακές οργανώσεις του τύπου της ΝΦΕ προσχώρησαν σε αυτό.

13-7-41 Μεγάλη στενοχώρια. Μούρθε πάλι να γράψω ποίημα.

Γιατί μας έφυγες ελευθερία
 Και μας παρέδωσες εις την δουλείαν;
 Και τι σου κάναμε και μας παιδεύεις
 Και με τη σκλάβά σου μας ξεμπερδεύεις;
 Εμείς σε περιμένουμε, Ελευθερία,
 Και σε δοξάζουμε σαν Παναγία
 Για να ξανάρθης μεσ' την καρδιά μας
 Και να φωνάξης Ελευθεριά μας.

Στας **14-7-41** ήλθε ο Κώστας από το χωριό, έφερε το γαϊδούρι του Σταύρου και εσυνέχισε ο Βασίλης τη γύρα με το γαϊδούρι. Πάλι τα ίδια χωριά και συνέχεια Ντάρα, Ασημάκη και Αγαλιανή, εσυγκεντρώσαμε άλλες 60 οκάδες και ετελείωσε. Μου παρίστανε την φιλοξενίαν των χωριατών Μουργιατάδας –Αγαλιανής με τα χειρότερα χαρακτηριστικά.

Στας **20-7-41** επήγε στο Κοπανάκι και από εκεί στο χωριό (στο Κοπανάκι επήγε πράγματα και στας 18 ιδίου [μηνός]) και ήλθε πάλι στην Κυπαρισσίαν, στο διάστημα αυτό εγώ κάθουμαι στο μαγαζί. Εγώ στας 20-7-41 έκανα εργασία κουραστική στο μαγαζί πάρα πολύ καθώς και στην 21^η πρωί μέχρι ώρα 8½.

Λοιπόν, όσο παρέρχονται αι ημέραι της δουλείας, τόση απογοήτευσις παρατηρείται στον κόσμο από τους αυστηρούς νόμους και από την έλλειψιν τροφίμων. Σκεφθείτε πως σήμερον εδώ πωλείται

- το λάδι 150 δρχ η οκά, στην Αθήνα έχει 320
- Ντομάτες εδώ 15, στην Αθήνα 40
- Κρέας γίδα 120, » » 200
- Μπάμιες 22 70
- Πατάτες 30 60
- Φασόλια χλωρά 25 70
- Μελιτζάνες 20 60
- Καρπούζι 20 60
- Αχλάδι 20 60

και όλα τα είδη δεν αγοράζονται δια την διατροφήν. Το σιτάρι έφτασε να πωλείται 150 δρχ η οκά, μαύρη αγορά. Η διατίμηση τόχει δρχ. 18,50. Με λίγα λόγια, στην αγορά μας δεν ευρίσκουμε τίποτε για φαί, όπως πρώτα που ήτο όλα άφθονα.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1941

9-8-41 Ήλθε από το χωριό η Γιαννούλα, θα φύγει στις 13. Εψώνισε τρόφιμα και ετακτοποιήσαμε τα οικογενειακά σκεύη.

10-8-41 Σήμερα πωλείται λάδι 240 δρχ, εις Αθήνας 500 δρχ. Προαγοράζουν αραβόσιτον προς 100 δρχ. την οκά διότι δεν υπάρχει ψωμί. Σήμερα αγόρασα και εγώ ψωμί 1½ οκά από έναν χωρικό εξ Αλβένας, τούδωσα δρχ 65.

14-8-41 Παραμονή Παναγίας που στο χωριό μας πανηγυρίζουν. Εφέτος, όπου και εγώ είχα υπόψη μου να παρευρεθώ εκεί, δεν με ευνόησε η τύχη . . .

15-8-41 Πρωί, εξύπνησα και είδα τους Ιταλούς στα σφαγεία να βγάζουν τους τσίγκους. Ερώτησα και μου είπαν θα σκεπάσουν τα μαγειρεία τους στην παραλία. Επήγα να πάρω πατάτα του Τσολιά, μου είπε ο Κ. Μιχαλόπουλος ότι άκουσε τους Ιταλούς να λένουν ότι «τα ζώα τους στα σφαγεία και ύπνο στο σπίτι». Το σπίτι μας έδειχναν. Αμέσως έγραψα να έλθει η Γιαννούλα με τα παιδιά δια να παρουσιασθή οικογένεια πως κάθεται στο σπίτι.

Επήγα και επήρα ένα κεφαλάκι αρνίσιο έναντι δρχ 105. Το πήγα σπίτι, το έβρασα στην τσουκάλια δια να κάνω και εγώ λαμπρή. Δηλαδή, το βράδυ έφαγα, το πρωί εκολάτισσα στου Ι. Αλτάνη.

Επληροφορήθην ότι οι Ιταλοί σκοπούν να πάρουν το σπίτι μας δια ύπνον και τα κρεοπωλεία δια στάβλους. Έγραψα στο χωριό να έλθει η Γιαννούλα.

19-8-41 Έλαβον την επιστολήν και ήλθαν με το Βασίλη όλη την νύκτα με τα άλογα. Ο Βασίλης έφυγε την επομένην 20 τρέχοντος με το άλογο του Αλέξη. Άφησε την φοράδα εδώ διότι έχει πληγιάσει και να φτιάξω το σαμάρι.

23-8-41 Έφτιασα το σαμάρι. Ελπίζω την 25^η να πάω καβάλα στο Διαβολίτσι και από εκεί δι' Αθήνας⁹⁶.

25-8-41 Αναχωρώ, πηγαίνω το πρωί στην Ιταλική Αστυνομία, έβγαλα άδεια δια Αθήνας και ώρα 11 π.μ. ακριβώς έφυγα από το σπίτι καβάλα στη φοράδα δια Διαβολίτσι. Επέρασα στους Μύλους-Ράχες στου Αλεξόπουλου

⁹⁶ Εννοεί ότι θα άφηνε τη φοράδα στο Διαβολίτσι ή στο Καρνάσι και θα έπαιρνε το τραίνο.

το μύλο και κατ' ευθείαν Κοπανάκιον. Ώρα 3 ½ είμαστε στο Βασιλικό και ώρα 7 μ.μ. στο Διαβολίτσι. Επήγα στου θείου το σπίτι, ήτο εκεί η Βάσω, χαριτωμένη νέα. Ο θείος και η θεία, η Βάσω, έβγαλε παστό και έφαγα, εκοιμήθηκα.

26-8-41 Το πρωί ήλθε ο Βασίλης από το χωριό, έφερε ένα κοφίνι σύκα-ντομάτες. Εσηκώθηκα και εγώ, ήπια χαμόμηλο, επήγαμε στον σταθμόν, έβγαλα εισιτήριον 496, Αθήνας, ήλθε το τρένο ώρα 9 π.μ. Επειδή ήτο πλήρες και έξω ακόμη, έδεσα την βαλίτσα με ένα σακουλόσκινο από την σκάλα της εισόδου και εγώ ίσταμαι όρθιος στο σκαλί έως του Δεσύλα. Εκεί εχάλασε η πρώτη μηχανή και έμεινε η άλλη, επήρε τα μισά βαγόνια, επήγε στο Ίσαρη. Ταυτοχρόνως, τηλεγραφούν και έρχεται άλλη μηχανή εκ Καλαμών, παίρνει τα υπόλοιπα και έρχεται στο Ίσαρη. Εκεί είχε πάει και ο Αλέξης αγώγι σύκα με άλλον.

Ώρα 12 φεύγουμε από Ίσαρη, στην Τρίπολη φτάνουμε στα 5 μ.μ., εκεί γίνεται έλεγχος από τους Καραμπινιέριδες δια αδειας και εισιτήρια, πολλοί που δεν είχαν εισιτήριο έφαγαν ξύλο, έριξαν και μπιστολιές δια εκφοβισμόν. Το φαινόμενο αυτό ήτο και πρωτοφανές διά εμένα. Επειδή ήτο πολλοί ταξιδιώται, είχαν γεμίσει τα βαγόνια και απέξω, απάνω, όλα. Τότε οι Καραμπινιέριδες με τους σιδηροδρομικούς επήραν όλα τα βαριά και μεγάλα δέματα (βαλίτσες) και τα έρριψαν σε ένα φορτηγό βαγόνι -- και στην Αθήνα ο γνωρίζων παίρνει. Παρέλειψα όμως να πω ότι εγώ, από Ίσαρη έως Τρίπολη, ήλθα καβάλα απάνω στον εξώστη, στο φρένο.

Στην Τρίπολη εμπήκα μέσα στην είσοδο. Φεύγουμε από Τρίπολη ώρα 6 μ.μ., φθάνουμε εις Μύλους ώρα 11.30 μ.μ., Άργος 12 Μεσονύκτιον, σκοτάδι όμως, χωρίς φώτα. Στο Άργος εμπήκε μια δεσποινίς έως 16 ετών, την οποίαν, παρά τον συνωστισμόν, την έριξαν από το παράθυρο ο Αδελφός της και ένας Ιταλός παρέα τους, και αυτοί εκάθισαν έξω στην σκάλα. Το κορίτσι εστάθη όρθιον έμπροσθέν μου, δηλαδή κολλητά μου. Προχωρώντας η αμαξοστοιχία, στον ανήφορον των Μυκηνών, αφήνει τα μισά βαγόνια, πηγαίνει τα πρώτα στη Νεμέα και ξανάρχεται να πάρει τα άλλα. Συνεχίζοντας έτσι σκοτάδι, και ο ένας να πέφτει στον άλλον, συνέβη το ακόλουθον. Η δεσποινίς εκάθισεν στα γόνατά μου για αρκετή ώρα. Εγώ, μη ημπορών να δαμάσω τους φυσικούς νόμους της ηλικίας μου, άφησα τας χείρας μου ελευθέρως να ψηλαφούν στο σώμα της δεσποινίδος, ενώ αυτή εδέχθη προθύμως τας χείρας μου. Μου εφάνη δε τόσοσπονδαίον και αφάνταστον αυτό, διότι δεν το έβαζα στο νου μου ποτέ. Πλησιάζοντας έξω της Κορίνθου, δεν ηδυνάμην πλέον να ανθέξω και παρεδόθην στην αφαίμαξιν του σατανά. Έφαγα δύο αυγά που είχα, έδωσα και ένα της

δεσποινίδος, όπου τόφαγε. Έτσι, εσυνέχισε και πιο ήσυχα στα νεύρα το ταξίδι έως την Αθήνα, ώρα 6½ πρωινήν, τη **27^η Αυγούστου**. Αλλά το σπουδαίον είναι που δεν εσυζήτησα ούτε μια λέξιν μυστικήν με την δεσποινίδα. Στας συζητήσεις της ομηγύρεως είπε ότι κάθεται στο Παγκράτι. Ήτο δε ωραίο πλάσμα.

27-8-41 Εβγήκαμε στον σταθμόν, έδωσα το κοφίνι του Αντώνη Δασκαφούκη να το πάη στην Καλλιθέα με τα δικά του, εγώ επήρα την βαλίτσα, επήγα στο τραμ δια Ομόνοια από Πατησίων-Καλλιθέα, άφησα στο γραφείο του Κώστα την βαλίτσα και εγώ επήγα στο δωμάτιο του για ύπνο. Το μεσημέρι ήλθε ο Κώστας, εφάγαμε αυγά. Το απόγευμα επήγα στην αγορά, είδα τας τιμάς, αλλά δεν αγόρασα αμέσως. Εξόφλησα τα παλαιά χρέη μας και την επομένην [**28-8-41**] άρχισα να ψωνίζω. Τα μεσημέρια έτρωγα στην Αθήνα, τα βράδια στου Τσώμη, λεωφόρο Συγγρού, με τον Κώστα.

- Κάλτσες Ανδρών	2 δωδεκ.	X 150
- Χειρομάντηλα σταμ. Χακί	2 δωδ.	
- Τσατσάρες μεγάλες	1 δωδ.	
- Τσατσάρες μικρές	1 δωδ.	
- Χτένες κοντές χοντρές	8/12	
- Ομβρέλες	2 δέματα	
- Κτένες τσατσάρες	3000	
- Δρίλια π.χ.	150 X 2	
- Τσόχινα	2000	
- Κάλτσες	2000	
- Υποκάμισα	4200	
- Σατέν	250	
- Φόδρα	220	
- Αλατζά 8 και 50/100	3000	
- Ποπλίνες Καρέλα	Δρχ. 400	
- Γερμανικά	Δρχ. 260	
- Εγχώρια	Δρχ. 230	
- Κάλτσες Σπόρτ N4 –340 –24		
- Τσαμκάκια με θήκη	κάτω των 150 δρχ	δωδεκάδα
- Φυτίλι τόπια	6,75	
- 5 δωδ. Κουβαρίστρες Γυάρδες 150		340 δρχ.
- 5 δωδ. Κουβαρίστρες Λευκές γυαρ. 150		340
- 3 δωδ. Κουβαρίστρες , γυαρ. 100		190
- 5 δωδ. Κουβαρίστρες Μαύρες , γυαρ. 500		40
- 1 δωδ. Κουβαρίστρες Λευκ. 500		40

- 10 Γυάρδες σατέν Α	X 270	= 2700
- 5 Γυάρδες Σατέν Β	X 200	=1000
- 30 Πήχεις Αλαντζά	X 68	=2040
- 20 πήχεις λινό	X 70	=1400
- 20 Γυάρδες καναβάτσο τρίχα	X 170	=3400
- 10 γυάρδες μανικόφοδρα	X 220	=2200
- 150 πήχεις δρίλι	X 72	=10800
- 10 μέτρα δρίλι διπλό	X 350	=3500
- 50 μέτρα καμπότ χρωμ.	X 150	=5250
- 50 γυάρδες βατίστα	X 90	=4500
- 5 δωδ. Κουβαρίστρες, 300 γυαρ. X 8 δρχ και 10 λ		=40,50

Δια Ιω. Παπαχρηστόπουλον, 2 οκάδες μπελτέ.

Γεώργιος Θεοδωρόπουλος, Διονυσίου Αρεοπαγίτου 8, με Δρχ. 5000.

Έλαβον και εγώ Δρχ.	9000
Από Βασίλη και Χάρ.	7000
Από Αλεβίζον	<u>1000</u>
Σύνολον	17000 και 29700 = 46700

Παπούτσια θείας Ν. 38	200 δρχ.
Παπούτσια Βάσως, χρωματ. εκτός κόκκινο Ν.40, τακούνι, σπορ 700 δρ.	
Παντελόνι θείου, δρίλι, διπλό, πήχεις 2 και 2/8	585
Παντόφλες Γεωργίας	200 δρχ.
Σύνολον = 200+700+585 + 200=	1685

Νέα του Πολέμου⁹⁷

Την **20-5-41** έκαναν επίθεσιν οι Γερμανοί δια την Κρήτην, εκεί έγινε μεγάλος αγών μεταξύ στόλου και αεροπορίας, αλλά οι Γερμανοί κατόρθωσαν να την καταλάβουν μετά 9 ημέρας εν συνεργασία με τον Ιταλικόν στόλον. Την 1 Ιουνίου είχε καταλειφθεί σχεδόν όλη η Ελλάς και τα νησιά της από Γερμανο-Ιταλικάς δυνάμεις.

Στας 20 Ιουνίου η Γερμανία επετέθη εναντίον της Ρωσίας⁹⁸. Συνεχίζεται ο αγών εκατέρωθεν με μεγάλας δυνάμεις, όσας ποτέ επί της ανθρωπίνης ιστορίας δεν εγράφησαν. Πολεμούν εκατέρωθεν περίπου δέκα εκατομμύρια ανθρώπων. Εναντίον του Σοβιέτ επετέθησαν Γερμανοί,

97 Ασαφής η ημερομηνία που τα γράφει.

98 Η εισβολή της Γερμανίας στην ΕΣΣΔ με το όνομα επιχείρηση Μπαρμπαρόσσα άρχισε στις 22 Ιουνίου 1941

Ρουμάνοι, Ούγγροι, Σλοβάκοι, Φιλανδοί, Βούλγαροι, Ιταλοί κλπ. Επροχώρησαν οι Γερμανοί έως το Σμολένσκ στο κεντρικόν μέτωπον, και εις το νότιον έξωθι του Κιέβου. Την 8^η Αυγούστου γίνεται η 3^η μεγάλη επίθεσις των Γερμανών και συντρίβονται από τους Ρώσους οι οποίοι έκαναν επίθεσιν αμέσως και οι Γερμανοί οπισθοχώρησαν πολλά χιλιόμετρα με τόσας απωλείας ώστε είναι αδύνατον να τας γιατρέψουν. Την 11^η Αυγούστου, οι Φιλανδοί υποκύπτουν και υπογράφουν ανακωχή άνευ όρων. Στο κεντρικόν και νότιον μέτωπον οι Γερμανοί οπισθοχώρησαν πολύ αφού απώλεσαν ανω των 100,000 στρατού.

Η γέφυρα του Ισθμού Κορίνθου εφτιάχθη και την 5^η Αυγούστου άρχισε να διέρχεται η αμαξοστοιχία αλλά την 10^η Αυγούστου την βομβάρδισαν και πάλι επήγε στην θάλασσαν από τους Άγγλους. Σημειωτέον ότι από Λαμίας και άνω έχουν κοπεί όλα τα συγκοινωνιακά δίκτυα και στρατιωτικοί στόχοι από τους Άγγλους⁹⁹. Επίσης βομβαρδίζονται συχνά οι βάσεις των Αθηνών από αεροπλάνα.

Την επομένην, **28-8-41**, επήγα στην αγοράν, είδα τα πράγματα να έχουν ακριβύνει πολύ, αλλά και το εμπόρευμα αυτήν την εποχήν ήτο στο πεζοδρόμιον διότι επώλουν ακριβά και χωρίς έλεγχο. Επήγα αμέσως και εξώφλησα το γραμματίο του «Οκαζιόν» 11800, κατόπιν στου Σακή 6180 δρχ., επήγα είδα και τον φίλον μου Χρήστον Χρηστόπουλον. Το μεσημέρι έφαγα στου Τριφύλη, το βράδυ στου Τσομή κρέας με τον Κώστα. Έμαθα πως ο Δημοσθένης Βουρνάς χωροφύλαξ τοποθετείται στο Κοπανάκι, κατόπιν αξιώσεως του, από τον υπασπιστή του Αρχηγού κύριον Δημ. Πρασσάν. Επειδή θα έφευγε την επομένην δια κάτω, εφάγαμε γρήγορα στην Καλλιθέα, ίσως τον ευρούμε, και τον ηύραμε.

Στο καφενεϊόν όπου συζητούσαμε ακούμε βομβαρδισμούς από Αγγλικά αεροπλάνα, εβγήκαμε έξω και προχωρήσαμε δια το σπίτι. Εκείνο που εγένετο αυτό το βράδυ είναι απερίγραπτο, είχε έβγει το φεγγάρι, τα Αγγλικά αεροπλάνα ήτο πολλά όσο ποτέ άλλοτε, έρριψαν πολλές φωτοβολίδες και κατόπιν εβομβάρδιζαν. Όπως παρατηρούσαμε, βλέπουμε στον ορίζοντα να σχηματίζεται ένα σύννεφο από Τατόϊ-Ελευσίνα-Πειραιά και μεγάλη έκρηξη στο Τατόϊ. Εμάθαμε την επομένη όπως εβομβάρδιζαν εις αποθήκην βενζίνης και βομβών, διότι κάθε λίγο ακούγαμε και μια έκρηξη βομβών, έβάζαν δε τα αντιαεροπορικά συνέχεια, αλλά άνευ αποτελέσματος. Εβομβάρδισαν και το παλάτι Τατοΐου με πολλά θύματα στρατού κατοχής.

99 Το κείμενο αυτό το έχει διαγράψει με το μολύβι.

Την επομένη [29-8-41] ανέβηκα εις Αθήνας, προσπάθησα να εκποιήσω μερικά χρυσαφικά του Σαγώνα Κ., αλλά δεν τα έδωσα, μου έδιναν λίγα. Επήγα στου Κλαουδάτου, εψώνισα λίγα, κατόπιν και σε άλλους. Επήρα και τιμολόγια με τας τιμάς καθώς και Δρίλια 65% προς 75 δρχ., τον πήχην. Το μεσημέρι έφαγα με τον Β. Παπούλη και Παπαγεωργίου στον «Βράχο», Ταβέρνα, οδός Μνησικλέους, το βράδυ στου Τσώμη, ηύρα και τον Δ. Πρασσάν, τα είπαμε, εφάγαμε και επήγαμε δια ύπνο.

Στο ταξίδι αυτό ηύρα κρέας κάθε ημέρα και έτρωγα, ακριβά όμως, 60 δρχ. σχέση μερίδα και 20 δρχ. μια μελιτζάνα (ιμάμ), 40 δρχ. κρασί (νεράκι όμως;).

Την επομένη [30-8-41] ηύρα τον Αρνόκουρον, του έδωσα 40.000 δρχ. από Χαρισιάδη, ηύρα τον Περικλή Κάκαβα, κλπ.

Την Κυριακήν [31-8-41] επήγα στην αγορά (Δημοπρατήριον). Πρωί εκεί βρίσκεις ότι πράγμα θέλεις. Επήρα και εγώ 2 ζεύγη άρβυλα λίγων ημερών φορεμένα προς 800 δρχ. έκαστον -- τα καινούργη Ελληνικά είχαν 1250.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1941

Την άλλην ημέρα [1-9-41] εψώνισα πάλιν διάφορα ψώνια, επήρα τα δύο δέματα υφάσματα που είχα αφήσει στην Καλλιθέα από τον Μάϊον, τάφερα στον Πήγασο να τα φορτώση δια Κυπαρισσίαν, επήρα μια σούστα, έδωσα 300 δρχ. (ενώ τον Μάϊον που τα επήγα εκεί έδωσα 120 δρχ.). Επήγα να πάρω σειρά για εισιτήριο Τρίτην Πέμπτην. Επήγα εθεώρησα την άδειαν μου στο Τμήμα και μου αφαιρέθη το δελτίον άρτου. Την Πέμπτην [5-9-41] επήγα στον σταθμόν και έβγαλα εισιτήριο.

Την Παρασκευή [6-9-41] έφυγα, επήγα με τον Κώστα στον σταθμό Πελοποννήσου, εκεί εισέρχονται μόνον όσοι έχουν εισιτήριο -- οι άλλοι έξω. Ο Κώστας ηθέλησε να με βοηθήση, αλλά του ήτο αδύνατον -- δεν του επέτρεπαν. Εγώ ανέβηκα στο τρένο, έφυγα και δεν τον είδα καθόλου, του παρήγγειλα όμως ότι είμαι εντάξει με συναδέλφους του. Την στιγμήν αυτήν μου ήλθε και ο Περ. Κάκαβας, επειδή δεν εύρισκεν θέσιν, ανέβη στο βαγόνι από το τζάμι. Επροχωρήσαμε όρθιοι μέχρι το Λουτράκι, από εκεί έφυγαν 2 και εκαθίσαμε. Στο Άργος επιβιβάζονται ο Παπούλης και Παπαγεωργίου στο ίδιον διαμέρισμα, είχε αδειάσει μια θέσις, επεράσαμε καλά έως την Τρίπολιν.

Εκεί εκάθισε πλησίον μου μια κυρία. Προχωρώντας το τρένο επιάσαμε συζήτηση και ήτο παρδαλής διαγωγής, όπου εγώ κατ' ανάγκην εξαχάρωσα έως το Διαβολίτσι που εκατέβηκα το βράδυ ώρα 9 ½. Επήγα στον θείον Θεόδωρον Αλεβίζον, τους ηύρα εκεί θείον, θεία και Βάσω, μου είχε πει να τους ψωνίσω πανταλώνι δικό του, παπούτσια της Βάσως και παντόφλες θείας και Γεωργίας, τους τάφερα. Έφαγα σαλάτα – σταφύλια. Επειδή είχα λίγο κρυώσει διότι έκανε κρύο στην Αθήνα τις τελευταίες μέρες, τους είπα και μούκαναν λίγη εντριβή με οινόπνευμα. Προθυμότατη η Βάσω ήλθε και μου επέρασε το κορμί, η μητέρα της εκρατούσε την λάμπα. Επήγε και επήρε οινόπνευμα στην Θυμιά.

Την επομένην [7-9-41] εσηκωθήκαμε, εβάλαμε τη βαλίτσα, ένα κοφίνι και την καπελιέρα απάνω στο γαϊδούρι, καβάλα ο θείος, επήγαμε στο Ζευγολατιό, από εκεί εγώ δια Κυπαρισσίαν. Εδώ πάλιν έβηχα πολύ και είπα του Κώστα, μούκοψε 2 βεντούζες όπου ησύχασα σε λίγες μέρες. Έρχουμε εδώ και μετά 3 μέρες επήγε ο Κωστας στο χωριό να φέρη την Αθανασία -- Νίκη.

21-9-41 Κυριακή, έφυγα ποδαράτο δια το Κοπανάκι, από ώρα 4 ½ πρωινήν δια το Παζάρι. Ο Βασίλης εφόρτωσε 2 τενεκέδες λάδι και ήλθε ύστερα στο Κοπανάκι. Ώρα 3½ μ.μ. ήμουν στου κουμπάρου μου και εσυνεχίσαμε τον δρόμον του Διαβολιτισίου. Περνώντας από το Βασιλικό εκουράστηκα αλλά εβάδιζα σιγά-σιγά, όμως εφθάσαμε ώρα 9 εις του θείου το σπίτι. Είχα κουρασθεί υπερβολικά, εκατέβηκε η Βάσω, ετακτοποιήσαμε το γαϊδούρι και το λάδι (διότι η μία μπικιόνα έσταζε και στο Κοπανάκι ερίξαμε ρετσίνι και κερί, αλλά τίποτε δεν έγινε, μόνον που την εγυρίσαμε ανάποδα και έτσι επήγε στο Διαβολίτσι), εφάγαμε και εκοιμήθηκα σαν ξερός.

Ο Βασίλης εσηκώθη πρωί [22-9-41] επήγε στον Άγιο Θεόδωρο, επήρε ένα κομμάτι δρίλι και τότε εξύπνησα, έφυγε ο Βασίλης δια το χωριό. Εγώ με το θείο επήγαμε στο γροθάρι¹⁰⁰ του και σε κάτι ελιές, μούλεγε να τις αγοράσω, αλλά ήτο άχρηστες. Κατόπιν στον μπαξέ του, εφάγαμε σύκα χλωρά και καρύδια απομείναντα στην κορυφή, ανέβηκα εγώ και τάριξα. Το μεσημέρι σπίτι εφάγαμε, τρώνε κούκλα¹⁰¹ όμως; Το απόγευμα επήγαμε με τη Βάσω στης Θυμιάς το αμπέλι -- ετρύγαγε μόνη της. Επήγαμε και εμείς να βοηθήσουμε τυπικώς όμως. Εγυρίσαμε γρήγορα και το βράδυ έφυγα με το τρένο δια Καλάμας. Εφθάσαμε εις Καλάμας την 11½, εγύρισα μερικά

100 Γροθάρι: Το μόσχευμα φυτού, δηλ. χοντρός και σχετικά νεαρός κλάδος με μάτια, ο οποίος φυτεύεται και αναπτύσσεται σε φυτό. Επίσης, ο χώρος όπου έχουν φυτευτεί.

101 Καλαμπόκι.

ξενοδοχεία ύπνου, εκατέληξα στο «Ακροπόλ», εκοιμήθηκα στο δωμάτιο του διευθυντού κυρίου Μανιάτη διότι ήτο πλήρες το άλλο.

Την επομένη [23-9-41] επήγα στου κουμπάρου Μητρόπουλου με 2 ψωμιά στο σακούλι. Εκεί, εκάθισα εις το σπίτι του 2 ημέρες, η γυναίκα του έλειπε εις Αθήνας. Ήθελα να ψωνίσω, δεν ήύρα άλλο τι και επήρα από τον Β. Μητρόπουλον 90 κούκους έναντι 8.800 δρχ και ½ οκά σαπούνη από Θεόκα υποχρεωτικώς του Γ. Αλεβίζου Λοχαγού, και ο κουμπάρος άλλες 3 πλάκες εργοστασίου.

Φεύγοντας από Καλάμας, αποσκευή το κασόνι δια Κοπανάκι, ήλθε δε και ο Θεόδωρος με τον Κώστα Μητρόπουλον με καπέλα για το πανηγύρι την επομένην Παρασκευήν 26-9. Ήλθε και ο Κώστας από Κυπαρισσίαν μήπως ημπορέσουμε και αγοράσουμε τίποτε τρόφιμα, δεν ήύραμε πολλά πράγματα. Επήραμε 3 οκάδες σιτάρι Χ 150 δρχ., 7 οκάδες αμύγδαλα Χ 80 και 2½ οκάδες λόπια Χ 245 δρχ., 30 οκάδες καρύδια προς 160. Τριγυρνώντας την αγοράν [στο Κοπανάκι] με πιάνει ρίγος από την ακρίβειαν των ειδών:

- Σταφύλια κρασιού	40
- κρέας γίδας	330 οκ.
- καρύδια μυστικά	200
- κρεμμύδια	45
- κούκλα μυστικά	200
- σιτάρι μυστικά	300
- κολοκυθάκια	200
- λάδι	300
- μελιτζάνες	60.

Νομίζω πως διερχόμεθα την χειροτέραν εποχήν. Εγώ κάθε βράδυ επήγαινα στο σπίτι του κουμπάρου για ύπνο, έφαγα όμως και 3 βραδιές πολύ καλά, και ο Κώστας με τους Κ. Μητρόπουλον και Θ. Παπαδόπουλον εκοιμώντο στο μαγαζί. Ήλθε και ο Βασίλης από το χωριό, επήρε μερικά πράγματα και έφυγε πάλι. Ήλθε και ο θείος Θ. Αλεβίζος, τούδωσα πέντε χιλιάδες δρχ. να αγοράση κούκλα στο βουνό. Τελειώνοντας το πανηγύρι, ο Κώστας έφυγε την Κυριακή [28-9-41]¹⁰² απόγευμα. Εγώ έφυγα την Τρίτην [30-9-41] με το τρένο διότι είχα πράγματα να πάρω. Επίσης με πονούσε το ποδάρι μου ακόμα από τον δρόμον της Κυπαρισσίας -Διαβολιτσίου.

102 Στις 27-9-41 ιδρύεται το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ).

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1941¹⁰³

1-10-41 Την 1^η Οκτωβρίου επήγε ο Κώστας στο χωριό να πάρη τα πράγματα και είδη να τα φέρη στην Κυπαρισσίαν διότι ο Βασίλης άλλαξε συμπεριφορά. Από το χωριό ήλθεν εις Κοπανάκιον τη 4^η και ο Βασίλης με το Σταύρο την 5^η πρωί στο παζάρι με τα 2 ζώα. Έφεραν φασόλια, κούκλα και [άλλα] πράγματα. Μου είπε δε ο Κώστας ότι ο Βασίλης εθύμωσε στο χωριό και δεν ήθελε να έλθη πια στο μαγαζί και ότι δεν τον συμφέρει ο μιστός, ενώ ο Κώστας του είπε ότι θα τον ικανοποιήσουμε πολύ καλά. Ήλθαν στην Κυπαρισσίαν, επήραμε 4 τενεκέδες λάδι, ήτοι 55 οκάδες, προς 220 την οκά και έφυγε πάλι δια το χωριό, επήγα και εγώ μαζί του έως την Μαύρη Λίμνα, αλλά όταν εβγήκαμε από το σπίτι εγλύστρησε ο γαιδαρος και έπεσε, πάλι το εξαναφορτώσαμε και έφυγε.

Την Κυριακήν **12^η-10-41** επήγα εγώ στο Κοπανάκι ποδαράτο, με έπιασε και βροχή απέξω του Κοπανακίου -- έκανα 4 ώρες. Επούλησα την Κυριακήν, έπιασα 8,400 χιλιάδες και το απόγευμα αγωγήσα άλογο 150 δρχ. και ήλθα καβάλα, έφερα και ένα κιβώτιον κενό ομβρελών. Την ιδίαν ημέραν ήλθε και ο Κώστας στο Κοπανάκι και από εκεί έφυγε την επομένην δια Μελιγαλά να εύρη τον Αγρονόμον κύριον Μπαγουρδή δια να διορίση τον Σταύρον στο χωριό Αγροφύλακα, όπως μας είχε γράψει ο ίδιος.

Την Παρασκευήν **16-10-41** έφυγα σιδηροδρομικώς δια Ζευγολατιό. Εκεί έμεινα το βράδυ στο ξενοδοχείον Αλεξοπούλου και εκοιμήθηκα στο ίδιον δωμάτιον με τον Σωτήριον Δεβελέκον εκ Σπηλιάς -- επήγαινε στην Αθήνα. Δεν ευρίσκαμε φαγητόν και επήραμε ντομάτα σαλάτα, τα εκόψαμε, είχα και λίγο τυρί εγώ και εφάγαμε στο δωμάτιον, μας έδωσε και κρασί-λάδι ο ξενοδόχος.

Το πρωί **17-10-41** έφυγα για Μελιγαλά. Το τρένο των Αθηνών την προηγουμένην επέρασε στις 7 το πρωί. Κατόπιν επήγα στου Βασίλη Παπουτσή το μαγαζί, ηύρα τον Βασίλη και του ζήτησα μερικό εμπόρευμα, αλλά μούδωσε λίγο διότι ακριβαίνει μέρα παρ' ημέρα. Επλήρωσα το δρίλι 70% 240 τον πήχη, αλαντζά Άργους 175 τον πήχη και χοντρά Άργους 280 τον πήχη. Περνώντας στις 12 το τρένο, έφυγα δια Κοπανάκιον, εκεί έκανα το παζάρι, έπιασα 8100, μούκλεψαν και δύο πηλίκια Μελτώνη Χρήστου Χ 250 έκαστον, και ώρα 2μ.μ. της **18^{ης}-10-41** έφυγα ποδαράτο δια Κυπαρισσίαν.

¹⁰³ Σε περιοχές της Δράμας εκδηλώνεται κίνημα αντίστασης χωρικών κατά των κατακτητών Βουλγάρων οι οποίοι απαντούν με μαζικές εκτελέσεις και άλλα αντίποινα. Μαζικές εκτελέσεις γίνονται επίσης στη Νιγρίτα και το Κιλκίς.

Αι σημεριναί τιμαί των ειδών είναι:

- Κάμποτ	200 ο πήχης,
- Μαλλοβάμβακον Μουρτζούκου	1000 πήχης
- Αλατζά	180 πήχης
- Σιτάρι	350 η οκά
- κούκλα	250 η οκά
- λόπια	400
- μαυρομάτικα	250
- κρασί	40
- λάδι	350 η οκά.

Αρχίζουμε την απαγοήτευσιν.

- Μελιτζάνες	70 η οκά
- Κυδώνια	80
- ρόδια	40
- ντομάτες	40
- μπελτές	350
- αλάτι έλλειψη, αλλά ;; με 25 δρχ.,	
- σπίρτα κουτί	5
- τσιγάρα έκαστον	3
- καρύδια	250
- σύκα	120
- σταφίδα	50
- σόλες δέρμα	450,
- παπουτσόπροκες	900 η οκά
- σολόδεσμα	2.000 και
- πάκο νήμα	6.500.

22-10-41 Ήλθε ο Βασίλης με το γαϊδούρι. Τόχει πλατοπιάσει και είναι πολύ αδύνατον. Την ιδίαν ημέραν ήλθε εδώ ο Κώστας, επήγε στο χωριό. Σήμερα παρουσίασε μεγάλην ασέβεια [ο Βασίλης], ήθελε να πάρη την Νίκη ποδαράτο δια το χωριό, εγώ δεν τον άφησα και αμέσως μου λέει, λογάριασέ¹⁰⁴ με τώρα, δεν ξανάρχουμαι, δεν με συμφέρει, και είμαστε κουτοί που καθόμαστε στο μαγαζί. Την επομένη πρωί έφυγε ποδαράτο δια το χωριό.

31-10-41 Έβγαλα άδεια την προηγουμένην δια Αθήνας, επήρα και την Νίκη να πάη στο χωριό. Από εδώ εφύγαμε ώρα 12½ μεσημβρινή, από Καλό Νερό εφύγαμε στις 6 μ.μ. και στο Ζευγολατιό εφθάσαμε στις 9½ το βράδυ. Ήτο

104 Εκκαθάριση οφειλών

εκεί ο Βασίλης, επήρε την Νίκη και έφυγε για το χωριό, εγώ έμεινα εκεί στο ξενοδοχείο -- μου είχε φέρει και 2 σακούλια λόπια.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1941

Την επομένην όμως [1-11-41] δεν εστάθμευσεν η αμαξοστοιχία και έμεινα λόγω του ότι είχε υπερπληρωθεί. Την στιγμήν που πήγαινα πάλι στο ξενοδοχείο ηύρα τον Ι. Παπουτσή και τούδωσα τα 2 σακούλια, τάβαλε απάνω στο γαϊδούρι και τα πήγε στο Διαβολίτσι. Ύστερα ευρήκα και τον Ανδρέα Αλεβίζον --Δημ. Κορακοβούνη με την Γεωργία γυναίκα του -- έφερον σύκα να πάνε εις Αθήνας και έμειναν. Ανέβηκα στο ξενοδοχείο, άφησα μέσα την μία βαλίτσα, επήρα την έτερη, την πήρε η Γεωργία στο γαϊδούρι και προχωρήσαμε για το Διαβολίτσι. Φθάνοντας στη Σταφίδα του θείου, επήγαμε να την ιδούμε με το Μήδα [;]. Στο Κεντρικό ηύραμε κρέας, επήραμε 360 δράμια και το επλήρωσα εγώ δρχ. 360, διότι είχα υποχρεωθεί πολύ.

Την ημέραν αυτήν εσκοτώθη ο Αθ. Σαραντόπουλοις στου Ίσαρι, έπεσε κάτω. Στο Διαβολίτσι ηύρα τον Βασίλη, μου είπε ότι θέλει να έλθη εις Αθήνας και του είπα να βγάλη άδειαν από Κυπαρισσίαν, καθώς και έγινε. Εφάγαμε το μεσημέρι φασόλια και το βράδυ το κρέας στιφάδο. Το απόγευμα ο θεός εφόρτωσε 20 οκάδες λάδι, επήγε στο Σίρτζη και έφερε 20 οκάδες κούκλα.

Τις κονταυγές το πρωί [2-11-41] έφυγα δια Ζευγολατιό. Κατόρθωσα και επιβιβάσθην στο οτομοτρίς άνευ εισιτηρίου, επλήρωσα μέσα 40% ήτοι δρχ. 870. Εμπήκα ώρα 9 π.μ. και απεβιβάσθην στις Αθήνας ώρα 4 μ.μ.. Έμαθα στον Σταθμό Πελοποννήσου πως ο Κώστας ήτο εις το Γραφείον, εμπήκα στο τραμ, επήγα στην Καλλιθέα και έμεινα στο σπίτι του.

Την επομένην [3-11-41] ημέρα 3^η του μηνός Νοεμβρίου επήγα στην αγορά των Αθηνών. Είδον και εφρικίασα από τας υψηλάς τιμάς των ειδών. Επέρασα και από την Παλαιά Αγορά κατ' επανάληψιν, και εκεί τα ίδια, ακριβά. Ηύρα και τον Χρήστον Παπαδόπουλον με Θεόδωρον Μητρόπουλον για ψώνια, εψώνισα μερικά πράγματα, όχι πολλά.

Για να εισέλθει άνθρωπος αυτήν την εποχήν στις Αθήνας, θα νομίση ότι εισέρχεται στην πραγματικήν κόλασιν, διότι μόνον εκεί πιστεύουμε να τιμωρούνται οι αμαρτωλοί κατ' όμοιον τρόπον. Και ιδού την πραγματικότητα των τιμών:

- Τα ξενοδοχεία ύπνου 200 δρχ. την κλίνη,
- Στα ξενοδοχεία φαγητού σέσκουλα, φασόλια, κρεμμύδια και ότι άλλο άνευ ελαίου και πανάκριβες τιμές
- Κρέας, εάν υπάρχει, 30 δράμια 180 δρχ. σχέτο όμως
- Κρασί τα 100 δράμια η φιάλη 60
- τα σύκα η οκά 400 δρχ.
- η σταφίδα 300
- τα χαρούπια 200
- ο καφές 20, ρεβίθι όμως
- το λάδι 1200
- άρβυλα 7000
- χλαίνες 8000
- τσαντίμια, τα καινούργη 1000
- φορεσιά δρίλι 6000
- παντελόνια 2500
- κάμποτ πήχης 300
- δρίλι πηχης, μονό, 450
- σιγάρα N 1, δρχ. 60
- σπύρτα 15 το κουτί.
- κορδετσίγια 20
- υποκάμισα αλαντζά 1500 δρχ.
- κασμήρια Μαλβάκα Πηχης 2000
- 4 σύκα διπλωμένα ζελατίνα 30 δρχ.

Εδώ πιστεύουμε ότι είναι εποχή τυραννίας και θανάτου.

<Παρέλειψα να γράψω την **8-11-41** το βράδυ επήγαμε στου Τσομή το ξενοδοχείον [φαγητού]. Μπαίνοντας μέσα, φωνάζει ο Φίλιππας του Κώστα «Είναι σωστό για το γέρο; Επέθανε; Έτσι εμάθαμε» λέει. Ο Κώστας δεν ήξευρε τίποτε, τάχασε, αλλά ήλθεν ο Αντώνης και μας είπε ότι επρόκειτο για τον θάνατον του συμπεθέρου Ανδρέα Αλεξόπουλου, και έτσι ησυχάσαμε. Αλλά το πρωί ήλθαν ο Π. και Β. και ενημερώθημεν>.

Την **9-11-41** ήλθε ο Παναγιώτης με τον Βασίλη, τους επεριμέναμε στις 7, έφεραν σύκα, επήγαμε στον σταθμό το πρωί, διότι πρωί έρχεται, και είδαμε να φεύγη το άλλο τρένο. Το τι έγινε δεν γράφεται. Από τον συνωστισμό στα βαγόνια, μέσα, έξω, άνω, ήτο σαν ανθοδέσμη το βαγόνι. Οι Ιταλοί εκτυπούσαν αλύπητα με τον υποκόπανο τον πληθυσμό να κατέβη κάτω διότι προ 3 ημερών έγινε εκτροχίασις στους Αγ. Θεοδώρους και απέθαναν 2, τραυματισμένοι 3.

Το πρωί **[10-11-41]** επήγα με τον Βασίλη στην Αγορά καθώς και την επομένη να ιδή και αυτός την Αθήνα και την γλύκα της. Μούχε ταχυδρομήσει ο Κώστας 4 δέματα φασόλια, επαρέλαβα τα 2 και τα επούλησα προς 700 δρχ. την οκά του Παπαχρηστόπουλου και 750 του Λέπουρα. Τα άλλα δεν ήλθαν, έκανα εξουσιοδότηση εις τον φίλον του Κώστα Ν. Παπαγεωργίου να τα πάρη διότι εγώ θα έφευγα και έτσι έγινε. Εγώ ότι εψώνισα το εσυγκέντρωσα στην Καλλιθέα και από εκεί τα πήρα. Άφησα όμως 1 καπελιέρα με 9 Μερινά καπέλα στο σπίτι του Κώστα.

Την **10-11-41** πρωί επήγαμε στο Ιταλικό Φρουραρχείον να θεωρήσουμε την Άδειαν Αναχωρήσεως και

Την **11-11-41** το απόγευμα εφύγαμε από Καλλιθέα δια Πειραιά να βγάλουμε εισιτήρια και οι 3 μαζί διότι επήρε και ο Κώστας άδειαν το ίδιον μεσημέρι. Επούλησα τα σύκα προς 330 η οκά.

Το βράδυ εμείναμε στα βαγόνια μέσα χάρις σε κάποιον φίλον μου Λεωνίδα Φούτσην που μένει στην συνθέσιν επιστάτης της Αμαξοστοιχίας, και το πρωί ετακτοποιηθήκαμε στο 3^{ης} θέσεως, διότι την μισή νύκτα εκοιμηθήκαμε στην πρώτη θέσιν, επιάσαμε και ψείρες όμως.

Το πρωί **[12-11-41]** εγέμισε η αμαξοστοιχία από Πειραιά, στην Αθήνα δεν χωρούσε παρά λίγους. Είδα έναν Καραμπινιέρο να σπάη το όπλο του στη μέση διότι εβάρωσε έναν ταξιδιώτη. Στον Ασπρόπυργο επερίμενε το τσούρμα Παναγιώτης Δ., Ν. Λυμπερόπουλος, Ν. Μητσόλας, Όθωνας Πρασάς, αυτοί κατάστρωμα όμως. Εβγάλαμε εισιτήριον έως την Τρίπολιν, 399 δρχ., από εκεί και κάτω 50 δρχ. έδωσα μαύρη αγορά.

Στου Δεσύλλα εκατέβηκαν οι Καρνασιώτες, εγώ στο Ζευγολατιό, επήγα ώρα 3.15 πρωινήν **[13-11-41]**. Έμεινα μες στο βαγόνι, πολλοί όμως, και το πρωί εμπήκαμε στο [τρένο] των Πατρών, ώρα 9½ δια Κυπαρισσίαν. Άλλη φασαρία εδώ, δεν εστάθμευσεν η αμαξοστοιχία των Αθηνών¹⁰⁵ λόγω πλήρες και επήγαν πολλοί μέσω Πατρών δια Αθήνας. Ηύρα όμως εντός της αμαξοστοιχίας τον Ν. Κάκαβαν και Ν. Ιωαννίδη, τους έδωσα 3 δέματα και το τέταρτο, μια καπελιέρα, την εκράτησε έξω ο Βασίλης Σπανόπουλος. Δεν έβγαλα εισιτήριο, επλήρωσα μέσα 45 δρχ. έως Κοπανάκι, εκεί εβγήκα έξω διότι ήτο πλήρες και δεν έβγαλα άλλο εισιτήριο, μόνον Καλό Νερό – Κυπαρισσίαν, 15 δρχ. Ήλθα εις Κυπαρισσίαν ώραν 2½ μ.μ. της 13-11-41.

24-11-41 Εφτιάξαμε τον φούρνον.

105 Μέσω Τριπόλεως.

25-11-41 Εποχή φθινοπώρου 1941. Είναι η εποχή και ο καιρός όπου φωνάζουν οι ζωντανοί προς τους πεθαμένους «εβγάτε εσείς οι πεθαμένοι να μπούμε εμείς οι ζωντανοί». Η αγανάκτησις αυτή του βίου είναι αληθινή, όταν βλέπης ανθρώπους οι οποίοι έχουν πολλά λεπτά, εκατομμύρια ακόμη, και τους λείπη 50 δράμια μπομπότα¹⁰⁶. Το μόνον παρήγορον γι' αυτούς είναι η φύσις, όπου πηγαίνουν έξω στους αγρούς και βγάζουν χόρτα και παρασκευάζουν το καθημερινό τους φαγητό.

Το κρέας το ξεχάσαμε, δεν υπάρχει και εάν εύρουμε μυστικά με

- 900-1000 δρχ. την γίδα
- το λάδι 1000 δρχ.
- η σταφίς 200
- τα κρόμμυα 150
- η κούκλα 500
- τα σαλήγκια 2 δρχ. έκαστον
- η κότα 800 δρχ. εκάστη
- το αλάτι 200 η οκά
- ζάχαρη δεν υπάρχει.

Μάλιστα αυτές τις ημέρες συνέλαβε η ασφάλεια Αθηνών 10 περίπου μεγαλεμπόρους όπου είχαν κρυφές αποθήκες ζαχαρώς και ότι πωλούσαν χοντρικώς σε άλλους εμπόρους προς 1900 δρχ. την οκά. Έκανε δήλωσιν ο Πρωθυπουργός κύριος Τσολάκογλου ότι η δικαιοσύνη θα κτυπήση αλύπητα τους μαυραγορίτας αυτούς, ότι και ο θάνατος λίγο είναι. Το Δικαστήριον της πόλεώς μας εκδίκασε εχθές στο αυτόφωρον δύο Φαρακλαδέους 14 μήνες φυλακή [και] 30 χιλιάδες πρόστιμο και δύνανται να εξαγοράσουν την ποινή των προς 400 δρχ. ημερησίως, διότι επώλουν κρέας γίδα προς 900 δρχ. την οκά. Σήμερα, για να φάη κανένας κρέας πρέπει να πάη στο χωριό τους, εις τους ανωτέρω, για να ψωνίση διότι στην Κυπαρισσία δεν σφάζουν τα κρεοπωλεία.

Από τον Ιούνιον τρέχοντος και εντεύθεν τα σιγάρα λείπουν τελείως. Αν φέρη κανένας καπνοπώλης την εβδομάδα ελάχιστα κουτιά, παίρνουν

¹⁰⁶ Από το τέλος του 1941 ανακύπτουν στην Τριφυλία σοβαρές ελλείψεις σε ρούχα, παπούτσια, σαπούνι, αλάτι, φάρμακα, καθώς και σε εργαλεία όπως αλέτρια, αξίνες και υνιά. Αρχίζει να εμφανίζεται η μαύρη αγορά, όπου μπορούσες να βρεις τα πάντα. Οι μαυραγορίτες εφορμούν στην επαρχία με παπούτσια, σολόδερμα, πρόκες, εργαλεία, σαπούνι, αλάτι φάρμακα, κλπ, τα ανταλλάσσουν με σιτάρι, αραποσίτι, όσπρια, τραχανά κοτόπουλα, αρνιά, λάδι κλπ, τα οποία τα μετατρέπουν στην Αθήνα σε λίρες, οικοπέδα, έργα τέχνης κλπ. Κύρια πηγή φαρμάκων παραμένει η μαύρη αγορά.

δελτίον από την Αστυνομίαν οι καπνιστές από τας προηγουμένας ημέρας και στην διανομήν, παρουσία της Αστυνομίας, μπαίνουν κατά σειράν, 1-5 ώρες δια να πάρουν 5 σιγάρα. Γι' αυτό και έφθασαν να πωλούνται 7 δρχ. το σιγάρο στην μαύρη αγορά.

30-11-41 Έκανα εργασία στο μαγαζί εμπιστευτική, δια δευτέραν φοράν από την Ιταλικήν κατοχήν, καθώς και στο σπίτι. Αυτές τις ημέρες έχουμε και το γάιδαρο άρρωστο, δεν τρώγει το άχυρο και έχει αδυνατίσει. Ηναγκάσθημεν να του μαζεύουμε χορτάρια και καλαμόφυλλα, αλλά ευτυχώς που έχουμε τον κουμπάρον Βασίλη Καλογερόπουλον, το περιβόλι, και πηγαίνουμε τακτικά.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1941

Την **1-12-41** έκαναν οι Άγγλοι βομβαρδισμούς στην Πύλο και είχαν περίπου 60 θύματα, οι Ιταλοί τους εβούλιαξαν ένα καράβι πολεμικό. Εψήσαμε το πρώτο ψωμί στο φούρνο, ήτο πολύ καλό.

Σήμεραν, ημέραν Πέμπτην, **4-12-41**, έκανε κρύο πολύ, έριξε χιόνι στο Ψυχρό.

5-12-41¹⁰⁷ Εκατεβήκαμε στο κάτω σπίτι λόγω του ψύχους και εφάγαμε κάτω το μεσημέρι και βράδυ, αυτό θα συνεχισθή εφόσον κάνει κρύο.

9-12-41 Ανεχώρησα δια Αγουλινίτσα¹⁰⁸. Στο Καλό Νερό εμπήκα στην αμαξοστοιχία Καλαμών-Πατρών. Κακώς έχει. Έβρεχε και πολύς συνωστισμός, εκατέβηκα στην Αγουλινίτσα ώρα 2½ μ.μ., επήγα στην Αστυνομία, προσπάθησα να εύρω άλας μέσω του χωροφύλακα Σινάπη Σταύρου, αλλά ατυχώς.

Την επομένην [**10-12-41**] ήύρα τον φίλον μου Π. Γκιόκα ο οποίος μου αγόρασε από κάποιον 55 οκάδες X 120 = 6600. Εις Αγουλινίτσα προσπάθησα να πάρω και ψαρόχελα δι' αυτό επήγα και στο Διβάρι, αλλά ο φίλος μου Ανδρέας Μπάρκας μου είπε ότι εδώ δεν υπάρχουν και έφυγα αδειανός. Έφυγα ώρα 1 μ.μ. με το τρένο, ήλθα στο Καλό Νερό, ήτο ο Κώστας με το γάιδαρο, εφορτώσαμε και επήγαμε στην Κυπαρισσία.

107 Στο διεθνές θέατρο του πολέμου, οι Σοβιετικοί ξεκίνησαν μαζική αντεπίθεση εναντίον των Γερμανικών στρατευμάτων που είχαν προχωρήσει μέχρι τα προάστια της Μόσχας και τα απώθησαν περίπου 100-200 χιλιόμετρα πίσω. Στις 7-12-41 η Ιαπωνία επιτίθεται και καταστρέφει τον Αμερικανικό στόλο στο Περλ Χαρμπορ του Ν. Ειρηνικού με αποτέλεσμα την εισαγωγή των ΗΠΑ στο Β' Π.Π.

108 Παλαιότερη ονομασία του Επιταλίου.

Το επιζήμιο ταξίδι μου¹⁰⁹

13-12-41. Ανεχώρησα πάλι δια Αγουλινίτσα με σακιά δια άλας, ή ψάρια ή πατάτες ή τσιγάρα. Εις Καλό Νερό, ετοποθετήθηκαμε σε κενό βαγόνι, εκάθισα ευχάριστα. Στη Ζαχάρω μας ειδοποιούν να το εκκενώσουμε το βαγόνι διότι θα πάρη Ιταλούς στρατιώτας και ούτω έγινε, επήγα σε άλλο βαγόνι, εστάθηκα όρθιος έως που εκατέβηκα. Εισιτήριον έβγαλα μόνο από Καλό Νερό-Καγιαάφα δρχ. 52, εκείθεν τσάμπα. Κατεβαίνω στην Αγουλινίτσα, ηύρα τον Σινάπη και τον ενωματάρχη Αθανάσιον Καπρούλιαν, τους είπα τον σκοπόν της μεταβάσεως μου, δια αλάτι. Τότε λέγει ο Σινάπης του Καπρούλια να με αφήση να περάσω 200 οκάδες. Αυτός μένει ως αρχιφύλακας στο φυλάκιον Αλφειού δια την κατάσχεσιν του φυγαδεύοντος άλατος. Κατά τον Νόμον απαγορεύεται η μεταφορά του. Μας υπεσχέθη πως θα επερνούσαμε μόνον 100 οκάδες ελεύθερα. Κατόπιν ηύρα τον Γκιόκα, επήγαμε, εφάγαμε μαζί κρέας --γίδα όμως-- στην ταβέρνα του Κάσαρη, επλήρωσα εγώ 2 μερίδες 280 δρχ. εκοιμήθηκα στου Ζώη το ξενοδοχείο, 50 δρχ.

Την επομένη **[14-12-41]** ηύρα τον Γκιόκα και επήγαμε στον Πύργο, ώρα 9 εκκινήσαμε. Στον Αλφειό εμπήκαμε στη βάρκα, επεράσαμε το ποτάμι, είχε νερό αρκετό, πλάτος 150 X 4 μέτρα βάθος. Επεράσαμε απέναντι, επροχωρήσαμε 1000 μέτρα, ανεβήκαμε στο φυλάκιο, εκάθισαμε στον Κύριο Καπρούλια, μαζί και 3 χωροφύλακες, τους επήρα μέτρα δια ηλικία και συνεχίσαμε ποδαράτο δια Πύργο, εφθάσαμε ώρα 11 π.μ. Πρώτη εργασία ήτο να εύρουμε αγωγιάτη δια αλάτι, δεν ηύραμε. Ερωτήσαμε και γνωστούς να μας πληροφορήσουν πως γίνεται η εξαγωγή του από τον Πύργον. Μας είπαν ότι μας δίδουν με την τιμήν των 70 δρχ. την οκά, αλλά θα είναι ανεύθυνοι εάν μας συλλάβουν τα αστυνομικά όργανα έξω από το μαγαζί τους, μας είπε δε ότι τις παρακολουθούν τις αλαταποθήκες μυστικοί.

Τότε εγώ προ τοιούτων πιεστικών μέτρων, μήπως πάω και φυλακή για μαυρέμπορος άλατος, ηναγκάσθην να μην αγοράσω διότι ο συλλαμβανόμενος ετιμωρείτο 3-4 μηνών φυλάκισιν και 20-50 χιλιάδων πρόστιμον.

Ηθέλησα να αγοράσω πατάτα προς 170 δρχ. την οκά, και αυτή η μεταφορά απαγορεύεται κατά τον Νόμον. Τότε εφύγαμε, επλήρωσα εγώ 4 μερίδες χοιρινό δρχ. 320, ήλθαμε στην Αγουλινίτσα, εκατεβήκαμε στον σταθμόν, επερνούσαν αιχμαλώτους Άγγλους δια Αχαγιά εκ Λιβύης. Πληροφορούμαι

109 Ο τίτλος είναι στο πρωτότυπο (μπλοκάκι).

ότι δεν έχει τρένο αύριον και μεθαύριον, πραγματικότης αόριστον για πότε.

Επήγα και ηύρα τον Αθανάσιον Ψαριώτην σε μια ταβέρνα, του είπα σχετικώς και συμφωνούμε να φύγουμε το πρωί **15-12-41** πεζή. Με εκέρασαν, εκέρασα. Επήγαμε σε άλλη ταβέρνα να φάμε, εφάγαμε κρέας στιφάδο επληρώσαμε 3 άτομα 900 δρχ. οι τρεις μας. Επήγαμε για ύπνο σε ένα σπιτο-ξενοδοχείον, εκοιμήθηκα πολύ καλά και καθαρά, αλλά λόγω που ήταν βράδυ ήπιαμε κρασί, εγώ την νύκτα έκανα εμετό.

Την επομένην εξήτησα συγγνώμην από την δεσποινίδα του ιδιοκτήτου, διότι σε αυτήν επλήρωσα μάλιστα και 100 δρχ. να ξεντροπιαστώ. Ο Ψαριώτης είχε σηκωθεί πολύ πρωί, τον ηύρα έξω, επήγαμε εκολατσίσαμε χέλια ψητά δρχ. 360 και μια παπή 160. Επληρώσαμε και εφύγαμε ποδαράτο ώρα 10 π.μ..

Στο Ανεμοχώρι, ώρα 11 π.μ. ήπιαμε λίγο κρασί και εφύγαμε. Στο Σαμικό 12.30', στον Καγιάφα ώρα 2μ.μ., εκαθίσαμε 1 ώρα. Στη Ζαχάρω εφθάσαμε στις 4 μ.μ., επέρασε μια αμαξοστοιχία έκτακτος, δεν εστάθμευσε όμως, επήγαμε στην Άνω Πόλιν σε μια ταβέρνα του Φερέτου, από εκεί σε άλλην, εφάγαμε λάχανα άνευ λάδι. Επήγα για ύπνο στου Αδαμόπουλου το ξενοδοχείον, εκοιμήθηκα σε κρεβάτι εγώ και χάμω στρωματσάδα ένας από την Μεσσήνη. Ο Ψαριώτης εκοιμήθηκε στον αναδεξιμό του. Επλήρωσα δρχ. 70.

Το πρωί **[16-12-41]** συνηνηθηθήκαμε στο καφενείον, εκατεβήκαμε στον σταθμόν, επήρα το δέμα με τα σακιά-ομβρέλα (τα αφήσαμε το βράδυ στον Γ. Καρούμπαλιν, κλειδούχον) και ώρα 9 π.μ. ανεχωρήσαμε. Στον Κακόβατο έμεινε ο Ψαριώτης, εγώ συνέχισα μόνος μου, φθάνω στο Θολό ώρα 12^η, επεινούσα πολύ, ηύρα όμως έναν γνωστό μου Σπύρον Μανιάτην, του είπα πως πεινάω, να μου φέρη ψωμί και να πληρώσω όσο ζητήσουν. Δεν μου είπε τίποτε, έφυγε και ήλθε σε λίγα λεπτά με 100 δράμια μπομπότα, 1 ντομάτα, 2 κρεμμύδια, εκέρασα και ½ οκά κρασί και έφαγα πολύ καλά, λεπτά δεν edέχθη, όμως, ο Μανιάτης δια την μπομπότα. Του είπα και εγώ ότι θα του κάνω τα έξοδα εις Κυπαρισίαν, τον περιμένω. Φεύγω ώρα 12½, φθάνω στο Μπούζι, κάθουμαι λίγο και προχωρώ στον Αι-Γιαννάκη. Ηύρα τον Κώστα Παυλόπουλο με τη φοράδα του φορτωμένη λιγότερες, τούδωσα το δέμα μου και απαλάφρωσα, με είχαν πιάσει τα παπούτσια, αλλά κουτσαίνοντας ήλθαμε μαζί εις Κυπαρισίαν ώρα 4.35 μ.μ.. Στον Καρτελά ηύρα τον Παναγιώτην Παναγόπουλον, καθίσαμε στου Ντούζου, ήπιαμε κρασί ½ οκά, θολό μάλιστα σαν μούστο. Έφθασα στο μαγαζί ώρα 5 μ.μ..

Την επομένην **[17-12-41]** επήγε ο Κώστας στην Κοπανίτσα, επήρε την βρώμη από τον Π. Μπιμπή, 50 οκάδες προς 250 δρχ την οκά και ήλθε.

Την **18-12-41** μεσημέρι άφησε την βρώμη στην Κλήνα πισώρουγα και επήγα εγώ το βράδυ με τον Δημητράκη [και] την πήραμε.

Λόγω της μεγάλης πείνας που επικρατεί σήμερα, όποιος έχει γέννημα το βράδυ το μεταφέρει, και στο μύλο το ίδιον κάνουν, βράδυ πάντοτε.

25-12-41 Τα Χριστούγεννα του 1941 επέρασαν πτωχά και πεινασμένα, κρέας επήραμε μόνον 1 οκά χοιρινόν προς 1200 δρχ. την οκά, να φαν 6 άτομα.

Την **28-12-41** επήγε στο χωριό ο Κώστας να πάρη μερικά πράγματα με το γαϊδούρι. Είχε έλθει στις 27 εδώ ο Πέτρος Γκότσης με το άλογο και επήγαν μαζί στον Άγιο Θεόδωρο το βράδυ, και την επομένην 29-12-41 στο χωριό. Ηύρε τον Βασίλη και στην συζήτησιν του λέει ότι δεν στα δίδω τα πράγματα προτού με εξοφλήσετε. Μόνον επήρε 40 οκάδες βρώμη και έδωσε άλλες 20 του Σταύρου-Αλέξη.

Ο Κώστας ακούγοντας την συμπεριφοράν αυτήν έφυγε παίρνοντας μόνον μερικά σύκα και το βράδυ στις **30-12-41** ήλθε ώρα 7. Έκανε όμως πάρα πολύ κρύο διότι είχε χιονίσει στα βουνά, την νύκτα όμως έριξε χιόνι πάρα πολύ ώστε έφθασε έως τη θάλασσα και έκανε να λιώσει 4 ημέρες εντός της πόλεως.

31-12-41 Του Αγίου Βασιλείου παραμονή επήγα με τον Δημητράκην έως του Μεμι, σε όλα της περιφέρειας τα γρέκια¹¹⁰, αλλά δεν επήρα κρέας, εσφάξαμε τον κόκορα.

1942

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1942

6-1-42 Των Φώτων επήραμε αρνί 1 οκά και 100 δράμια προς 1200 την οκάν.

7-1-42 Επήρα άδειαν από την Καραμπινιερία δια Καλάμας, 8 ημερών, παρέα μου και ο Κώστας Σαγώνας, ανεχωρήσαμε ώρα 3 μ.μ.. Το εισιτήριον

¹¹⁰ Γρέκι: Πρόχειρο περίφραγμα, πρόχειρη κατοικία ή αγρόκτημα.

Κυπαρισσία-Καλάμας έχει 240 δρχ., εγώ επλήρωσα δρχ. 150, μαύρη όμως. Εις Καλάμας εφθάσαμε την 7½ βραδινήν, επήγαμε στο ξενοδοχείον ύπνου «Πανελλήνιον» και ύστερα δια φαγητόν. Εφάγαμε σπανάκι δρχ. 80 η μερίς άνευ άρτου και ελαίου.

Την επομένην [8-1-42] επροσπαθήσαμε να εύρουμε σιγάρα και ηύραμε στη Μαύρη προς 125 το πακέτο, Ζαπάντη Καρέλια. Επήραμε 390 πακέτα ιδικά μου και 500 πακέτα του Σαγώνα από Ηλ. Τσιλιβή, με διατακτική όμως δρχ. 28 έκαστον πακέτο.

Επήγαμε την επομένην [9-1-42] στην Καραμπινιερία, εθεωρήσαμε τις άδειες και τα σιγάρα, το βράδυ τα επήγαμε στο σπίτι του Κώστα Μητρόπουλου.

10-1-42. Το πρωί της 10^{ης} επήγαμε ώρα 5 πρωινήν και τα πήραμε, ποδαράτο όμως δια το Ασπρόχωμα, όπου στην διαδρομή, βρέχοντας, νύκτα, μούπεσε και η ρεμπούπλικα μου, έγινε κοκκινόχωμα από ασπρόχωμα. Εβγάλαμε εισιτήριο δια Ζευγολατιό δρχ. 105 και συνέχεια δια Κοπανάκι όπου εκατεβήκαμε, ετοποθετήσαμε τα σιγάρα στο μαγαζί [στο Κοπανάκι]. Εγώ επήγα το βράδυ στου κουμπάρου μου και ο Σαγώνας στου Μυλωνά.

Την επομένην, Κυριακήν [11-1-42], όπου ετοιμασθήκαμε να φύγουμε, ήλθε και ο Νίκος Σαγώνας. Φεύγοντας επεράσαμε από τον κουμπάρο μου εφάγαμε και εφύγαμε ποδαράτο. Βγαίνοντας έξω από το σπίτι, μας φωνάζουν οι Ιταλοί και παίρνουν 100 πακέτα σιγάρα του Σαγώνα. Ήτο ώρα 4 μ.μ., κινήσαμε δια Κυπαρισσίαν βρέχοντας, εφθάσαμε ώρα 8 μ.μ. νύκτα, αλλά κούραση μεγάλη, νύκτα και βρέχοντας.

17-1-42 Επήγα στο Κοπανάκι καβάλα στο γάιδαρον.

Την επομένην, Κυριακή [18-1-42], έκανα το παζάρι και ώρα 3 μ.μ. της 18^{ης} εφορτώσαμε σταφίδα στο γαϊδούρι με τον κουμπάρο μου και ήλθαμε εις Κυπαρισσίαν ώρα 8 μ.μ. νυκτερινήν βρέχοντας το μισό δρόμο.

24-1-42. Εκίνησα με τον Γ. Μαραγκό ώρα 1 μ., εγώ καβάλα στον γάιδαρο, εφθάσαμε στο Κοπανάκι ώρα 4 ½ μ.μ. Εκοιμήθηκα στον κουμπάρο μου λέγοντας και παραμύθια με τον αναδεξιμό μου Γεώργιο το βράδυ.

Το πρωί [25-1-42] ξυπνάμε και βλέπουμε χιόνια πολλά έως τον Αετό και Λάπι. Επήγα στο μαγαζί, αλλά έκανε πάρα πολύ κρύο και έβρεχε συνέχεια. Στας 10 π.μ. ήλθε ο θείος μου Θόδωρος Αλεβίζος με το γαιδαράκο καβάλα και τρέμοντας από το κρύο, για να συνέλθει τον έστειλα στου κουμπάρου μου το σπίτι. Εκάθισε, επήγα και εγώ το μεσημέρι, εφάγαμε κρέας-χυλοπίτες.

Ώρα 3 μ.μ. ο θεός μου πήγε εις τον Αγιώργη, είχε αφήσει σαπούνι, τούδωσα και ένα μοσχοσάπουννο, της Βάσως χαιρετίσματα. Εγώ με τον Μαραγκό εφύγαμε για Κυπαρισσία βρέχοντας. Στην στάσιν Σιδηροκάστρου εκατέβηκα και εφορτώσαμε ξύλα, τάβραμε κομμένα. Ήλθαμε εδώ ώρα 7 ½ νύκτα.

Την 27^η παρατηρήσαμε στον γάιδαρο πληγή στα πλευρά, τον επλύναμε καθαρά επί 3 ημέρες και δεν τον σαμαρώσαμε για να γιάνη.

Έχουμε τέλος Ιανουαρίου, βρέχει συνέχεια επί ένα μήνα και χιόνια επί τρεις φορές. Εδώ το περισσότερο κρύο το έκανε τη 27-28, είχαμε και θαλασσοταραχή μεγάλη, τόση όση ποτέ άλλοτε να θυμάμαι. Τρώμε καθημερινώς σχεδόν κουνουπολάχανα χοντρά που άλλοτε έτρωγαν τα ζώα προς 40 δρχ την οκά, διότι έχουμε έλλειψιν ψωμιού και τρώμε ολίγον, και πολλή σταφίδα. Το γάλα εδιατιμήθη 100 δρχ., έξω¹¹¹ 120. Ευτυχώς που είχαμε αγοράσει φασόλια το καλοκαίρι και αλλάζουμε το φαί.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1942

Την 7-2-42 επήγα το μεσημέρι στο Κοπανάκι, άφησα το γαϊδούρι στου κουμπάρου, εγώ επήγα στο μαγαζί, εκλείστηκα μέσα και έγγραψα τι εμπόρευμα έχουμε. Εκανόνισα 2 βαούλα και τα επήγα στου κουμπάρου μου. Έχουν φορεσιές, πανταλόνια και φανέλες σώματος, πουλόβερ και ναυτικές παιδων.

Την 8^{ην}-2-42, Κυριακή, στο παζάρι ήλθε ο θεός Θ. Αλεβίζος με τον γαμπρόν του, έφεραν σύκα. Ο θεός έφυγε πάλι, ο Μήτσιος ακολούθησε εμένα δια Κυπαρισσία, έφερε τα σύκα καθώς και ο κουμπάρος μου σταφίδα. Ήλθαμε εις Κυπαρισσίαν 8^η βραδινήν (εκκινήσαμε 3 μ.μ.). Εφάγαμε κρέας-αρνί, είχαμε τυρινή-Απόκριες. Στο Παζάρι έπιασα 26.850.

Το σιτάρι επωλήθη	1100 η οκά,
κούκλα	750
βρώμη	430
φιστίκια	600.

8-2-42 Κοπανάκι –καταγραφή εμπορεύματος:

¹¹¹ Εννοεί στη μαύρη αγορά.

Είδος	Είχα	Πούλησα	Έμειναν
Ζωστήρες Α	12	-	12
Φορεσιές διπλές	19	12	7
» » μονές	21	11	10
Πανταλόνια μονά	24	3	21
» » διπλά	17	7	10
Παλτά παιδων	3	-	3
Βαρέζες	10	-	10
Πετσέτες προσώπου			
Πανταλόνια μικρά	5	-	5
Φορεσιές	2	-	2
Κουβαρίστρες			
Σαπούνια			
Ζωστήρες χύμα			
Φανέλες μαλλοβάμβακες	3	-	3
Σώβρακα » »	2	2	-
Φανέλες 227/18	29	24	5
» » Πάνινες ριγέ	9	9	-
» » Πάνινες μονόχρωμες	29	24	5
Σώβρακα πάνινα	16	-	16
Φανέλες μακό λευκές	6	6	-
» » ναυτών	24	20	4
» » πουλόβερ μαρτ.	32	-	32
Κάλτσες γυναικείες Κωστόπουλου	5	-	5
» » γυναικείες εγχώριες	77	-	77
» Ανδρών Κωστόπουλου	3	-	3
» » Α	18	-	18

» » Β	38	-	38
» » εγχώριες	20	-	20
» παιδων	11	-	11
Σώβρακα κάμποτ	10	-	10
» κοντά	4	-	4
» 227/18	1	-	1
Υποκάμισα Γερμ.	7	5	2
» Λινά	15	6	9

Έχουμε Δρίλια
Λινά
Καπέλα

Την **9-2-42**, ώρα 11 π.μ. ανεχώρησαν από Κυπαρισσίαν δια Κοπανάκιον, εκείθεν εις Διαβολίτσι από Κορακοβούνι, η Γιαννούλα και ο κουμπάρος (ο κουμπάρος έως Κοπανάκι, η Γιαννούλα δια χωριό).

Την επομένην [**10-2-42**] πρωί ανεχώρησαν [από Κοπανάκι] βρέχοντας, έφθασαν εις Διαβολίτσιον και η Γιαννούλα επήγε στο χωριό.

Την επομένην [**11-2-42**] επήγε στους γονείς της, αλλά η συμπεριφορά και ο τρόπος τους ήτο ωσάν να επέρασε ένας εχθρός των από το σπίτι τους, η οποία εξηναγκάσθη κλαίοντας και έφυγε χωρίς να πιη ούτε νερό. Επήρε μετά βίας 19 οκάδες φασόλια και 20 οκάδες σύκα, ήλθε εις Κυπαρισσίαν ποδαράτο.

Της υπεσχέθη ο Βασίλης ότι στις **15-2-42** θα ήρχετο εις Κοπανάκι ίνα εκκαθαρίζαμε τους λογαριασμούς μας. Κατ' ανάγκην επήγαμε και οι δύο στο Κοπανάκι, αλλά αυτός ο διάβολος δεν ήλθε και αυτήν την φοράν. Ήλθε ο Αλέξης δια βρώμη, αλλά άργησε και δεν ηύραμε. Έφυγε ο Κώστας και επήγαν στο χωριό μαζί (μεγάλες Απόκριες και εμείς να γυρίζουμε).

Εγώ ήλθα το βράδυ στο σπίτι, αποκρέψαμε με τα παιδιά και Γιαννούλα.

Την **14^η-2-42** μεσημέρι εμεταφέραμε τα από 25-5-41¹¹².

112 Δεν υπάρχει καταγραφή της 25ης-5-41 στο Ημερολόγιο. Άρα, δεν είναι γνωστό τι μετέφεραν.

18-2-42¹¹³ Ήλθε ο Κώστας από χωριό. Επήγε μαζί με τον Αθ. Θανόπουλον στον Βασίλη, εσυμφώνησαν να του δώσουμε 50 χιλιάδες, πενήντα το έτος 1941, αλλά δεν ήθελε λεπτά σημερινά, παρά είδος και με τιμάς Σεπτεμβρίου 1941. Δηλαδή εμπόρευμα: λάδι 220, βρώμη, η οκά 200, κούκλα, η οκά 200, φασόλια λόπια 500, κούφια 200. Τουτέστιν, τον επληρώσαμε εκατόν πενήντα χιλιάδες δραχμές – 150.000. Και όλα αυτά έγιναν χωρίς να λογαριασθούμε στα βιβλία, ότι ήθελαν έκαναν. Υπέκυψε ο Κώστας χωρίς να θέλη διότι θα εχάναμε και αυτά, η δε συμπεριφορά τους, και ύβρεις και φοβέρες ήτο απερίγραπτος. Ο Θανόπουλος ετραβούσε τον γιακά του, εφρικήσε με αυτόν τον Γέρο Ιούδα¹¹⁴ όπως εφέρετο. Αλλά αυτά δεν ξεχνιούνται, θα πληρώσουν **με το ίδιο νόμισμα**¹¹⁵. Ότι πράγματα επήρε ο Κώστας τα άφησε στον θείον στο Διαβολίτσι και ήλθε με το τρένο.

22-2-42 Επήγα στο Κοπανάκι, ήλθε ο Σταύρος-Αλέξης με τα άλογα να πάρουν βρώμη για ψωμί, επήραμε 38½ βρώμη προς 400-450 η οκά. Φεύγοντας ο Κώστας την περασμένη εβδομάδα είπε του Αλέξη να πάρη τα υπόλοιπα σύκα από τον Βασίλη να τα φέρη. Πηγαίνοντας ο Αλέξης να τα πάρη, την ιδίαν ημέραν, του αρνείται ο Βασίλης. "Δεν τα δίνω αυτά, είπε, εμετάνοιωσα που έδωσα και το εμπόρευμα", και έτσι ήλθαν αδειανοί. Μας έφερε ο Αλέξης μια κότα που γεννούσε.

23-2-42 Πηγαίνω στο Καλό Νερό με τον Κ. Σαγώνα να συναντήσω τον Στάθη Καζάκο εκ Κοπανίτης, μου είχε πεί ότι μπορεί να μου προμηθέψη βρώμη προς 350 την οκά. Πράγματι, επήγα στο τρένο, τον συνήντησα και εμείναμε ότι την επομένη θα την στείλη με τον αδελφόν του. Στην ίδια αμαξοστοιχία βλέπω τον Βασίλη να ταξιδεύη δι' Αθήνας. Επλησίασα το βαγόνι και τον έβαλα πόστα γερή δια την διαγωγήν του. Ηρκέστη μόνον να μου απαντήσει "όταν έλθω κάτω θα έλθω να λογαριαστούμε". Είδα και τον Αντώνη Τσομή δίπλα του, του είπα να τα πη του Κώστα όλα αυτά που ξέρει του Κώστα στην Αθήνα. Επίσης την ίδια στιγμή είπα στο έτερον βαγόνι τα ίδια και του σπιτονοικοκύρη του Κώστα Δημ. Χρηστόπουλον. . .

113 Στις 16-2-42 ιδρύεται ο Ελληνικός Απελευθερωτικός Στρατός (ΕΛΑΣ). Τις ίδιες μέρες ξεσπάει κίνημα σε δύο ταξιαρχίες του Ελληνικού στρατού στη Μέση Ανατολή.

114 Μάλλον είναι ο πεθερός του Κώστα, πατέρας του Βασίλη και της Γιαννούλας.

115 Με κόκκινο μολύβι στο χειρόγραφο. Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Όλα αυτά εγώ τα πλήρωσα που δεν τον είχα τίποτε. Εγώ δεν θα χαθώ, όμως, δεν αδίκησα κανέναν».

Επήγαμε στου Καραβίδα το μαγέρικο, εφάγαμε κρέας, κατόπιν επήγαμε στου Φιλντίση το σπίτι. Εσυμφώνησε ο Κώστας να πάρη 100 οκάδες λούπινα προς 300 δρχ. η οκά, εφύγαμε.

Την επομένην, **24-2-42**, επήγαμε πάλι, επήρα το γαϊδούρι, εφυσούσε πολύ δυνατός αέρας. Την βρώμη δεν την έφερε. Εφορτώσαμε λούπινα και εφέραμε. Ο Σαγώνας επήγε στις Ράχες για νάβρη βρώμη, εγώ ήλθα στο σπίτι.

28-2-42

Περνούν διαβάτες και ρωτούν
τους Αλεβιζαίους,
που είναι τα καλά παιδιά, ~~δεν φαίνονται~~¹¹⁶
τα δυο πρωτοξαδέρλφια,
ο Κώστας και ο Νικόλας μας.
Βγαίν' οι μανάδες και απαντούν ~~στους διαβάτες~~
με μαύρα τα μαντήλια:
Τα δυο πήγαν στον πόλεμο
Πάνω στην Αλβανία
Και μας ειπάν σκοτώθηκαν
Για την Ελευθερία.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1942

1-3-42 Επήγα στο Κοπανάκι, εφυσούσε δυνατός αέρας, ώρα 10 π.μ. πέφτει ο αέρας και πιάνει δυνατή βροχή. Συναντώ τον Στάθη Καζάκο, μου είπε πως υπάρχει βρώμη αλλά να την πάρω εκεί ο ίδιος. Φεύγοντας βρέχοντας, ήλθα εις Κυπαρισσίαν, επήρα και 1 οκά κρέας προς 850 δρχ. (το αγόρασε ο Δήμος)¹¹⁷.

116 Οι διαγραφές στο πρωτότυπο. Οι στοίχοι γράφονται απ' ευθείας στο μπλοκάκι χωρίς προεργασία.

117 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Εμείς είχαμε μαγαζί με ανδρικά είδη και δίνανε ρούχα-διάφορα στους χωρικούς και παίρναμε είδος τρόφιμα, σιτάρι (οκάδες 1000), λάδι (οκάδες 800, σταφίδα (οκάδες 1500), φασόλια (οκάδες 150), καρύδια (100), αμύγδαλα (100), σύκα (50) και ότι τρόφιμα μας έφερναν την εποχή αυτή. Είχαμε ποσότητα στα ανωτέρω είδη, τα γράφω. Και τούτο έγινε διότι οι Ιταλοί-Γερμανοί ερχόνταν και έπαιρναν ότι εμπορεύματα ήθελαν και τα έστελναν στην πατρίδα τους, ενώ οι Αντάρτες με σημειώματα μούστελναν και ήμουν υποχρεωμένος να τους τα στείλω αλλιώς θα με σκότωναν. Έτσι εχάθηκε το εμπόρευμα που είχαμε προπολεμικώς 400.000 χρυσά λεπτά και στο τέλος μας μείνανε τα ράφια. Τότε το παντελόνι τζίν το γνωστό είχε 30 δραχ., ο καλλίτερος κούκος 50 δρχ.».

2-3-42 Επήγα στην Κοπάνιτσα, αγόρασα την βρώμη, οκάδες 44 X 380 = 17700. Το βράδυ κοιμήθηκα --έφαγα στον Θύμιον Καζάκον.

Την επομένην, **3-3-42**, πρωί ώρα 5½ ανεχωρήσαμε, εφορτώσαμε τη βρώμη στο άλογο, ήλθαμε στο Καλό Νερό, άφησα την βρώμη στον Γ. Φιλντίση, αυτός επροχώρησε για Κυπαρισσίαν, εγώ επήγα στου Καραβίδα, έφαγα μια μερίδα μπιρτζόλα και ήλθα εις Κυπαρισσίαν ώρα 11½. Επήραμε τον Θύμιο Καζάκο στο σπίτι με το άλογό του επί 2 ημέρας διότι εγίνετο επίταξις στα ζώα από τας Ιταλικάς Αρχάς. Είχαν την ημέραν αυτήν καλέσει όλους τους Δήμους της Περιφέρειας. Μάλιστα το βράδυ έπιασε δυνατή βροχή και πολλοί άνθρωποι και ζώα έμειναν άστεγοι ελλείψει οικιών και γνωριμιών.

4-3-42 Την ημέραν αυτήν ήλθαμε εν ευθυμία το βράδυ δια τον εξής λόγον: Επειδή ο Αγγελής Κόσυφας και κουμπάρος Τάσος Θεοδώρου, Βρύσες, εκατόρθωσαν και εγλύτωσαν τα άλογά τους από την επίταξιν δια διαφόρων μέσων, είχαν κέφι και χαρά. Άρχισαν να μεζεράδουν και να πίνουν, το βράδυ ήλθαν στο σπίτι, εφάγαμε και έπιαμε πολύ κρασί έως που ετραγουδήσαμε όλοι. Έφυγαν από το σπίτι ώρα 11 νυκτερινή δια τις Βρύσες.

7-3-42 Επήγα στο Καλό Νερό, επήρα τη βρώμη και την επήγα στο Κοπανάκι όπου ήλθε ο Αλέξης την επομένην και την επήρε. Του είπα θα βαστήξη 22οκάδες αυτός και 22 οκάδες θα δώση του Σταύρου. Είχε έλθει με τον Λυμπέρη, κουνιάδο του, και Κωστήν Πουλόπουλον, αυτοί δεν επήραν τίποτε διότι τους ζητούσαν 650 την βρώμη. Εγώ την είχα πάρει από την Κοπανίτσα.

Όταν επήγα στο Κοπανάκι, ο κουμπάρος μου έβγαζε ελιές από το Γροθάρι και τις εφύτευε στο χωράφι. Αφού έφαγα πρώτα αυγά τηγανητά, επήγα και τους εβοήθησα και εφυτέψαμε 20 ρίζες το απόγευμα. Το βράδυ ήλθε και ο Δήμος στο φαί, είχε κρέας -χυλοπίτες. Έφυγα από το Κοπανάκι με τον Δημ. Δράκο, τον Μενέλαον Ιωαννίδη, Ηλίαν Ψηλόπουλον, έφεραν βόδια από Οιχαλία.

Εμπόρευμα εις Κουμπάρον, μετρηθέν **8-3-42**

Φορεσιές διπλές	12
» μονές	11

Πανταλόνια μονά	3
» διπλά, καλό	7
Εσώβρακα μαλλ/κα	2
Φανέλες 227/18	24
» πάνινες ριγέ	9
» πάνινες χρωματιστές	24
» μακό λευκές	6
» ναυτικές ριγέ	20;
Υποκάμισα Γερμ.	5
» Λινά	6

10-3-42 Έβαλα εμπόρευμα στον γάιδαρον και επήγα στα χωριά με τον Κ. Σαγώνα, ανεχωρήσαμε από εδώ στις 9½, επεράσαμε από Βρύσες, Καρβούνι, τίποτε. Ανεβήκαμε στο βουνό, όλο γιδόστρατες, και εφθάσαμε στον Ντάρα στις 1½ μ.μ., εκεί επήραμε λίγο σιτάρι, 3 οκάδες, βρώμη 3, αραποσίτι 4. Από εκεί εφύγαμε για Κάτω Λεντεκάδα, επήγαμε ώρα 4½, δεν εκάναμε τίποτα και εφύγαμε για Άνω Λεντεκάδα. Το βράδυ εκοιμηθήκαμε στο σπίτι του Γερο-Μήτσου Κωστόπουλου στο απάνω μέρος του χωριού, ήτο εκεί τα 2 κορίτσια του, η Αγάπη και η Αγγελική, 30 και 25 ετών. Ο Γέρος και το παιδί, Νίκος, στα πρόβατα. Το σπίτι ήτο ένα δωμάτιον, μέσα φούρνος, αργαλειός, πολύ μικρό και παλαιό, εκοιμηθήκαμε πάνω στο αμπάρι, είχε πολλούς ψύλλους. Εφάγαμε παστό.

Το πρωί, **11-3-42**, εγυρίσαμε στο χωριό, επήραμε 2 σιτάρι και 12 λούπινα, ήτο όμως άλλοι δύο γυρολόγοι. Ώρα 10 εφύγαμε, κατευθείαν άνω στο βουνό και εφθάσαμε στις Βρύσες ώρα 2 μ.μ., επήγαμε στους κουμπάρους, ήτο όλοι εκεί, εφάγαμε παστό, πολύ κρασί, κατόπιν επήγαμε να συγχαρούμε τον Άγγ. Κόσουφα δια το νεογέννητον, Αγόρι. Εκεί έπιαμε πολύ κρασί, εμεθύσαμε, ο Σαγώνας και ο Γεώργος --κουμπάρος έκαναν εμετό, εγώ όχι. Εξανήλθαμε στου κουμπάρου το σπίτι, ετραγουδήσαμε και έπιαμε, εγώ δεν άντεξα και εκοιμήθηκα λίγο. Ήλθε εν τω μεταξύ οι Δημητράκης, εσηκώθηκα, εφόρτωσαν τα πράγματα στον γάιδαρον, εκαβάληκα και ήλθαμε. Εκατέβηκα και έπεσα στο κρεβάτι, μου έβγαλαν τα παπούτσια τα παιδιά, εγώ δεν άντεχα. Ο Σαγώνας έφαγε και ύστερα έφυγε. Δηλαδή, ήλθαμε στο σπίτι ώρα 8 βραδινήν.

24-3-42¹¹⁸ Ανεχώρησα με το οτομοτρίς ώρα 10 π.μ. δια Πάτρας, επεβίβασθην όμως με κόπον και χωρίς εισιτήριο, έβγαλα μέσα δρχ. 1300. Εφθάσαμε εις Πάτρας ώρα 2 μ.μ., επήγα στο ξενοδοχείον Ολύμπια δι' ύπνον προς 200 δρχ. η κλίνη. Ανέβηκα στον 3^ο όροφο, σηκώνοντας όμως το σεντόνι βλέπω να κάνουν ουρά οι ψείρες, αμέσως εκάλεσα τον διευθυντή, τις είδε και επειδή θα έφευγα με εκατέβασε στον πρώτο πάτωμα στο σαλόνι, κοιμήθηκα σε διπλό κρεβάτι, ήτο όμως καθαρόν. Το βράδυ εφάγαμε μαζί με τον διευθυντήν σε μια ταβέρνα Ηπειρώτικη, επλήρωσα εγώ, 800 δρχ.

25-3-42 Το πρωί εβγήκα, εθεώρησα την άδεια μου ~~και κατόπιν επήγα να ψωνίσω, προσπάθησα για σολοδέρματα, δεν ήυρα~~¹¹⁹, και επήγα στην εκκλησία Αγ. Νικολάου, εγένετο και δοξολογία της 25^{ης} Μαρτίου (χωρίς να το θέλουμε μας εδοξολογήσανε -- υποδούλους). Είχανε κλειστά την ημέραν εκείνην τα καταστήματα.

Την επομένη, **26-3-42**, επήγα στον Μαραγκόπουλον, αγόρασα λίγα πράγματα, 57.000 δρχ, στο χέρι τα επήρα. Από εκεί επήγα στον Αλέ. Θεοδωρίδην, επήρα μερικά ψαθοκάπελα, 83.000 δρχ., προσπάθησα να εύρω σολοδέρματα, αλλά δεν ήυρα. Η τιμή των ήτο 7.000 και 5.000 οι πρόκες, δεν επήρα. Αγόρασα μια παλάτζα, 1700 δρχ., και 6 κανταράκια σουστας προς 250 δρχ. Κτένια επήρα λίγα, από καροτσάκια, τα καλά 500 και τα φτηνά 250. Πηγαίνοντας στο ξενοδοχείο να φάω, δεν έμεινα ασυγκίνητος που έβλεπα να έρχονται πεινασμένοι μεγάλοι και μικρά να σου ζητούν το ζουμί, τα κοκαλάκια, τα τρίμματα, και ό,τι είχες για ελεημοσύνη. Επίσης, έξω στα σκουπίδια, τα εκυλούσαν να εύρουν ψίχουλα, έστω και λεμονόφλουδες. Επίσης, έβλεπα εγκαταλελειμμένα μωρά στους δρόμους, 5 ετών να κρατά στα χέρια του ενός έτους παιδί και να φωνάζουν «ελεημοσύνη». Πηγαίνοντας στον Σταθμόν Σιδηροδρόμου, εκεί βλέπει κανείς τα μοιραία της τύχης, το πώς βασανίζονται οι ταξιδιώται. Επειδή αι αμαξοστοιχίαι διανυκτερεύουν εκεί και εκδίδεται μικρός αριθμός εισιτηρίων, εξαναγκάζονται να μένουν εντός του σταθμού και 5 ημέρες να πάρουν σειράν δι' εισιτήρια. Εκεί εξενύχτισα.

Την **27-3-42** στις 0030 νυκτερινήν εσήμανεν συναγερμός, πηγαίνομεν στα καταφύγια, έρχονται αγγλικά αεροπλάνα, άρχισαν βομβαρδισμούς, ανεπιτυχώς όμως, και έληξε στις 4 το πρωί. Επήρα τα πράγματα μου και,

118 Στις 21-3-42 και στις 25-3 42 το ΕΑΜ Τριφυλίας είχε οργανώσει συλλαλητήρια εναντίον της πολιτικής επιστράτευσης.

119 Τη φράση την έχει διαγράψει με κόκκινο μολύβι. Τα διαγραμμένα όμως τα επαναφέρει πιο κάτω. Προκύπτει ότι επιμένει σε καταγραφή κατά ακριβή χρονική σειρά.

επειδή δεν ήτο εύκολον το εισιτήριο, επήρα καροτσάκι και επήγα στο Μιντιλόγλι. Επλήρωσα 500 δρχ. και $\frac{1}{2}$ ψωμί¹²⁰ στο λούστρο, απέχει $1\frac{1}{2}$ ώρα από Πάτρας. Έβγαλα εισιτήριο δια Πύργον, 360 δρχ., ανέβηκα όμως από το τζάμι να προλάβω διότι ήτο πολύς κόσμος.

Από Πύργο έβγαλα μέσα μαύρα 150 δρχ. δια Καλό Νερό, ήλθα όμως όρθιος και τσιτωμένοι πολλοί. Από Καλό Νερό έδωσα 150 δρχ. του αγωγιάτη για τα πράγματα και ήλθα ποδαράτο στο σπίτι ώρα 9½.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1942

3-4-42 Μεγάλη Παρασκευή, επήγε ο Κώστας στο Κοπανάκι, αγόρασε ένα κατσίκι, επήγε 3 $\frac{1}{2}$ οκάδες, έδωσε 6000 δρχ. Τον Επιτάφιοι εκάναμε γύρο έξωθεν της εκκλησίας Μητροπόλεως. Στην αγοράν μας την ημέραν αυτήν δεν ήλθε ούτε ένα αρνίον, τα παίρνανε Γερμανοί – Ιταλοί.

4-4-42 Το Μ. Σάββατον έσφαξα το κατσίκι στο πλυσταριό.

5-4-42 Την Κυριακή του Πάσχα αυγά δεν εβάψαμε. Την παραμονήν επήραμε $1\frac{1}{2}$ οκά γιαούρτι από τον Αντ. Πλέτσα, ίσην μας έφερε ο κουμπάρος Κώστας από Βρύσες. Το Πάσχα επεράσαμε καλά, σχεδόν από τον περισσότερον κόσμον. Το κρέας επωλήθη προς 2000 δρχ. κατ' οκάν.

6-4-42 Την Δευτέραν επήγα με τον Δημητράκην στις Βρύσες καβάλα στον γαΐδαρον. Εμβάπτισε ο κουμπάρος το παιδί του, τότε Παναγιώτη.

10-4-42 Οργώσαμε με 2 ζευγάρια¹²¹ το χωράφι της Εκκλησίας Μητροπόλεως στα Κανελέικα, προς 4500 έκαστον και φαγητόν.

13-4-42 Σήμερα εδιβολήσαμε¹²² με τα γαϊδούρια.

Και στις **14-4-42** επίσης.

15-4-42 Εσπείραμε με το ζευγάρι του Β. Καλογερόπουλου, δρχ. 5000. Και αξίνες Χρήστος, Κώστας, Γιαννούλα, Δημητράκης.

120 Πληρωμή σε είδος, σε ψωμί.

121 Ζευγάρια ζώων, όπως προκύπτει από τα παρακάτω. Τα ενοίκιασε προς 4500 δρχ. το ζευγάρι και τα τίασε.

122 Διβολίζω: Οργώνω χωράφι για δεύτερη φορά για εξόντωση των ζιζανίων.

16-4-42 Εσπείραμε ένα χωράφι κούκλα στους Μύλους, το ενοικιάσαμε, με τα γαϊδούρια, οι ίδιοι αξινάδες, ερίξαμε 7 οκάδες κούκλα, 2 λόπια, ½ γίγαντες, ½ κούφια.

Η αλήθεια είναι κάτι το παράπονο για εμάς, διότι ύστερα από 19 έτη να σκάβουμε¹²³. Αλλά η δουλεία αυτά έχει.

17-4-42 Επήγα στην Μαύρη Λίμνα, όργωσε ο Πλέτσας, ένα ημεροδούλι¹²⁴, επίσης για κούκλα και επότιστα λίγο εγώ, 3 ώρες δεν έκανε.

19-4-42¹²⁵ Αγόρασε από το Κοπανάκι ο Κώστας μια κατσικάδα 6 οκάδων έναντι 17.000 δρχ. για γίδα. Πλησιάζει η εποχή του αλληλοσπαραγμού και της μεγάλης πείνας με τας αστρονομικές τιμές των ειδών.

- Σιτάρι	3.000 η οκά
- Λάδι	3.000
- Φασόλια	2.000
- Λούπινα	1.000
- Κρέας ¹²⁶	2.800
- Κρασί	300
- Τυρί εβδομάδος	2.000
- Σταφίδα	400
- Σύκα	500
- Πατάτα	1.000
- Σανός	200
- Σόλες	4.000 πετσό οκά,
- Πρόκες-Τελάκια	15.000
- η μερίς κρέας εδώ	9.000
- εκάστη αγγινάρα	350

Εμπορεύματα:

- Δρίλι μονό	1.000 ο πήχης,
- διπλό	2.200
- Κουβαρίστρες	150-200 δρχ.
- Βελόνες	5 δρχ. η μία
- Κομπότ	1.000

123 Τον Απρίλιο του '42 το ΕΑΜ της πεδινής Τριφυλίας άνοιξε τις αποθήκες του Αυτόνομου Σταφιδικού Οργανισμού (ΑΣΟ) και μοίρασε τη σταφίδα στον κόσμο.

124 Εργάστηκε με την αξίνα για ένα μεροκάματο.

125 Στις 20-4-42 πραγματοποιείται η Πανελλαδική απεργία των δημοσίων υπαλλήλων. Εκδίδεται η παράνομη εφημερίδα του ΕΑΜ "Ελεύθερη Ελλάδα".

126 Εννοεί αρνί.

- Τσίτια 800
- Κτένια 1.000
- Κάλτσες, οι φθηνότερες 300

και όλα γενικώς τα είδη συνεχώς αυξάνουν καθημερινώς.

23-4-42 Σήμερα, ώρα 6 μ.μ., έκλεισα το μαγαζί, την στιγμήν αυτήν έρχεται ο Γεώργιος Δημόπουλος¹²⁷ και ερωτά δια τον αδελφόν του Βασίλη, μήπως τον είδαμε. Συνεχίζοντας να πάω σπίτι, κινάει και αυτός αφού πρώτα με ρώτησε απάνω θα πάω; Συζητώντας στο δρόμο, ακαδημαϊκώς σχεδόν, στον φούρνο του Κρέσπη με ερωτά αποφασιστικά, και χωρίς να τον παρεξηγήσω μου λέει, Χρήστο θα σου ειπώ κάτι, ή Ναι ή Όχι, εμείς οι δύο θα το ξέρουμε, ανδρίκια, Ναι; Σύμφωνοι του λέω εγώ. Θα παντρευτής; με ρωτάει. Ασφαλώς, του είπα. Τι νομίζεις, μπορείς να ζήσης με την αδελφή Μαγδαληνή; Ανδρίκια μίλα, μπέσα για μπέσα.

Χωρίς όμως εγώ να απαντήσω μου λέει, εκείνο που δεν έγινε κάποτε πρέπει να γίνει τώρα. Δηλαδή, είχε γίνει το '39 συζήτηση να πάρω την Μαγδαληνή, αδελφήν του, και εσταμάτησε από την κατάστασιν. Επειδή δεν ήθελα, είπε, να μας κοινολογούναι στο είπα ο ίδιος. Επίσης, σκέψου και πάλιν, εμένα να απαντήσης ναι ή όχι; Εγώ αυτό περίμενα από 4 χρόνια τώρα, την αγαπούσα αλλά ο κύκλος ήταν στενός και δεν μπορούσες να της μιλήσης εύκολα. Έμεινα άφωνος για λίγο και του είπα θα σου απαντήσω σε λίγες μέρες, αυτό ήταν, το κατάλαβε¹²⁸. Εγώ το είπα στον αδελφό μου τον Κώστα, αυτό θα κάνω, μισοέφερε αντιρρήσεις. Μα τώρα; Κατοχή;

25-4-42 Επήγε ο Κώστας να σπείρη στην Μαύρη Λίμνα κούκλα.

26-4-42 Επήγε ο Κώστας Κοπανάκι. Ήλθον οι Αλέξης-Σταύρος, τους έδωσε 15 οκάδες βρώμη που είχαμε και έφυγαν. Μάλιστα ο Αλέξης είχε και αξιώσεις, να του δώσουμε ακόμη, έστω και με το ζόρι. Τότε ο Κώστας τον εκάκισε και του είπε πως δεν το θέλει πλέον ούτε να μας δώση τίποτε από ότι επήρε.

ΜΑΙΟΣ 1942

1-5-42 Επεράσαμε με ησυχία και κρεμμυδο-μαρουλο-σαλάτα.

3-5-42 Έπιασε πυρετός την Αθανασία και συνεχίζεται μέχρι την 8-5-42, κληνήρης. Αγόρασα ένα σωληνάρι κινίνο ιταλικό προς 500 δραχ. διότι δεν

¹²⁷ Ο Γεώργιος ήταν 2 χρόνια μικρότερος της Μαγδαληνής και ο Βασίλης 2 χρόνια μικρότερος του Γεώργιου.

¹²⁸ Στην Αυτοβιογραφία γράφει: «Όταν πήγε στο σπίτι τους είπε γελώντας, Μαγδαληνή το έπιασα το Χρηστάκι. Αλήθεια μωρέ; τον ρώτησαν. Ναι, τους είπε, όταν του το είπα τον κατάλαβα που χάρηκε».

υπάρχει ελληνικό. Έδωσα σήμερα να μου φτιάξει ο Θανόπουλος το κουστούμι μου.

- Υλικά	10.000
- Μαστορικά	8.000
- Το κουστούμι το είχα ¹²⁹ , αλλά αυτή είναι η τιμή του σήμερα	100.000
	118.000

6-5-42 Στο μαγαζί εсуζήτησα τον Κώστα δια τα είδη του σπιτιού που έχουμε αγοράσει από κοινά λεπτά του μαγαζιού. Πρέπει να τα μοιράσουμε διότι εγώ το αποφάσισα να παντρευτώ, διότι η ζωή μου είναι άχρηστη αν χάσω και 2-3 χρόνια ακόμη. Εσυμφώνησε και αυτός έτσι να γίνη, αφού παντρευτώ πρώτα.

8-5-42 Αι σημεριναί τιμαί των ειδών έχουν ούτω (Κυπαρισσία):

- Σιτάρι, η οκά	3.500
- Αραποσίτι, »	2.500
- Βρώμη, »	2.000
- Λάδι, »	3.600
- Κρέας, »	3.000
- Τυρί, »	3.000
- Κουκιά, »	400
- Σόλες υποδημάτων, η οκά	<u>4.000</u>
	22.000 ¹³⁰
- Κρασί, η οκά	320
- Η σταφίς, η οκά	450
- Γάλα, έλλειψη μεγάλη	400
- Μια καλή γίδα έχει	150.000
- Ένα καλό άλογο έχει	500.000
- Ένα γαϊδουράκι μικρό-κορμο	80.000
- 1 πήχης δρίλι, μονό	1.300
- 1 » » , διπλό	2.500

129 Εννοεί το ύφασμα που είχε «κόψει» στις 16-5-41 στην Αθήνα.

130 Είναι το άθροισμα των τιμών των ειδών που έχουν προηγηθεί.

Ήλθε στο μαγαζί ο Γεώργ. Δημόπουλος, εκάθισε αρκετή ώρα και τον ερώτησα τι έχετε να δώσετε της αδελφής σας ως προίκα. Απάντησε, έχομεν:

- Ένα οικόπεδο 1200 πήχεων έναντι Εθνικής Τραπέζης προερχόμενον εκ δωρεάς εξ Αμερικής θείου τους όπου έγινε συμβόλαιον το 1940 εις συμβολαιογραφείον Πετρόπουλου
- Ένα χωράφι στο χωριό¹³¹ περίπου 8 στρέμματα, χέρσο και
- Το σπίτι τους¹³², να εκποιήσουμε τα υλικά του ή όπως θέλω εγώ να γίνη, διότι είναι ακατοίκητο.

Την προηγούμενη, **7-5-42**, το βράδυ ερώτησα την Γιαννούλα τι τύπος γυναίκας είναι το κορίτσι. Μου απάντησε άλλη καλλίτερη εδώ δεν είναι και, αν θέλω, να την πάρω, μου είπε δε, ότι προ μηνός της το είπε και αδελφή της [Μαγδαληνής] η Φωτούλα. Θέλουν να γίνη διότι μας εκτιμούν δια καλούς ανθρώπους και ότι επέβαλε στα αδελφια της να παν οι ίδιοι στον ίδιον να το συζητήσουν. Ούτω και έγινε, ήλθε ο Γεώργος και μου το επρότεινε.

9-5-42 Το είπα του Κώστα.

10-5-42 (Κυριακή) Έφυγα ώρα 4 πρωινήν δια Κοπανάκιον, έφθασα στις 7.30, επήγα στην λαικήν, ετσακώθηκα διότι μου έπιασαν τη θέση, επενέβη ο Ενωμοτάρχης και ετακτοποιήθηκα. Επήρα ένα σωληνάρι κινίνο από το Δήμο 300 δρχ, του είπα και για άλλα να πάρη έως 500 δρχ. Επήρα και 1½ οκά σιτάρι δι' ένα κούκο. Έπιασα 15.580, ξεπούλησα. Επήγα στον κουμπάρο μου, έφαγα αυγά, μούδωσε 6 αυγά και ½ γάλα δια την Αθανασία. Έφυγα 3.15 μ.μ., με τον Ι. Γεώργα, ήλθα εις Κυπαρισσία 7.20 μ.μ. από τις Ράχες. Αμέσως εντύθηκα και εκατέβηκα στο μαγαζί να εύρω τον Κώστα δια να ετοιμάσω πράμα δια τα χωριά με άλλους παρέα, ήθελα να πάρω τυρί. Αλλά είχε φύγει [ο Κώστας] και έτσι έμεινα, δεν επήγα. Την ημέραν αυτή έκλεισε τα μαγαζί ο Κώστας, επότιζε την κούκλα.

12-5-42 Εκαλέσαμε 2 ιατρούς δια την Αθανασία, τον Βλάχον και Χήναρη, απεφάνθησαν περί πυρετονίτου και πλευρίτιδος υγράς, ο πυρετός συνεχίζεται έως 40, αναλόγως καθόμαστε νυχτέρια συνέχεια.

17-5-42 Επήγα εις Κοπανάκιον με Γ. Μαραγκόν. Επήγε 1 σακούλα θειάφι. Εγώ αγόρασα 2 αρνάκια μικρά προς 23.500. Ήλθαμε στο σπίτι 7 μ.μ. Ηύρα

¹³¹ Σιδηρόκαστρο.

¹³² Πάνω από την δεξαμενή της Κυπαρισσίας, σχεδόν ερειπίο.

στην Αθανασία την Φωτούλα Μαραγκού¹³³, της έβαζε νερό, κρύα, και συνεχίζεται ο πυρετός. Επίσης, όταν πίνει γάλα το κάνει εμετόν.

21-5-42 (Πέμπτη) Σήμερα, Αγ. Κωνσταντίνου, του edώσαμε λίγο κρεατάκι με ζουμό από αυτό που πήραμε 350 δράμια προς 3000 η οκά.

24-5-42 (Κυριακή) Επήγα στο Κοπανάκι, edούλεψα¹³⁴ και επήρα είδος: κοτσίρι¹³⁵ -- σιτάρι -- τυρί. Έφυγα με Γ. Μαραγκόν, είχε και αυτός γαϊδούρι, εφθάσαμε στην Περιστεριά, τα εφορτώσαμε [τα γαϊδούρια] ξύλα στου Μαυροϊδή, με συναντούν οι Κ. Σαγώνας - Γ. Δημόπουλος, επήγα σπίτι ώρα 8 μ.μ.

29-5-42 Ήλθε ο Γ. Δημόπουλος και μούδωσε αντίγραφο συμβολαίου και σχεδιόγραμμα οικοπέδου 1200 μ. Την αυτή ημέραν είπα της Γιαννούλας ότι θα αποφασίσω, έχω ειπεί και του Κώστα αλλά αυτός δεν μου απήντησε, της είπα.

Εν τω μεταξύ, το κορίτσι μένει στην ιδίαν κατάστασιν, ο πυρετός κυμαίνεται από 37-39, ένα μήνα περίπου. Μας είπαν οι ιατροί πως έχει υγρά πλευρίτιδα, θα εξαλειφθή όταν δυναμώση καλά.

30-5-42 Το βραδάκι επήγαμε περίπατο έως την θάλασσα με τους Κ. Σαγώνα, Γ. Δημόπουλον. Εκεί είδαμε την καλλιέργειαν που έχουν κάνει οι Ιταλοί στου Π. Μαραγκού¹³⁶ το χωράφι, σωστός μπαξές ή Ινστιτούτον Κηπουρικών.

31-5-42 Επήγα στο Κοπανάκι, ήτο η κουμπάρα εκεί, ο κουμπάρος στο χωράφι, εθέριζε. Εφάγαμε αγγουροσαλάτα – είχα πάρει εγώ 4 αγγούρια, εκοιμήθηκα έξω διότι είχα τον γάιδαρον και τα κοτσίρια του κουμπάρου, τον αντικατέστησα. Είπα και της κουμπάρας ότι αποφάσισα να παντρευτώ. Edούλεψα καλά, έπιασα 62.000, επήρα 10 κρίθον και 15 κοτσίρια.

Ήλθα εις Κυπαρισσίαν, άρχισε την συζήτησιν η Αθανασία, και μου λέει επί λέξει εγώ βουίζει όλος ο κόσμος πως παντρεύουμαι και έμαθε ποια παίρνω, και ότι δυσκολεύουμαι από το κορίτσι που είναι άρρωστο, άλλως θα την είχα αρραβωνιάσει. Του απήντησα ότι λέν ψέματα.

Επίσης ο Κ. Σαγώνας μου είπε πως την Κυριακή τον ερώτησε ο Κώστας εάν έχει ανακατευτή στην υπόθεσιν αυτήν και τι ξέρει. Του απήντησε ότι δεν

133 Αδελφή της Μαγδαληνής.

134 «Edούλεψα» σημαίνει «είχα δουλειά», έκανα πωλήσεις.

135 Μάλλον είδος ζωτροφής.

136 Ο σύζυγος της Φωτούλας, Παναγιώτης (Πότης). Είναι παράδοξο το ότι δεν αναφέρει πουθενά στο Ημερολόγιο συνάντηση μαζί του.

έχει καμίαν θέσιν και μόνοι τους εсуζήτησαν Χρήστος- Γιώργης χωρίς να μάθω την απόφασή του.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1942

1-6-42 Ώρα 8 ½ π.μ. πηγαίνω βγάζω άδεια αναχωρήσεως δια Πάτρας, δεν προλαμβάνω το τρένο και φεύγω με τον γάιδαρον δια Καλό Νερό, έκανα 1 ώραν. Τον παρέδωσα στον Δημ. Σοφόν και μόλις επρόλαβα να ανέβω, εισιτήριο έβγαλα μέσα. [...]. Φθάνοντας εις Πάτρας 10½ μ.μ. κατέλυσα στο Ξενοδοχείον ύπνου Νεάπολις. Επειδή δεν υπήρχε ξενοδοχείον φαγητού την ώραν αυτήν, έφαγα στο δωμάτιον ψωμοτύρι.

2-6-42 Το πρωί επήγα [σε κουρείο] εξυρίστηκα, τα παπούτσια μου γυάλισα, καφέ, και συνέχεια Θεοδωρίδη. Επήρα μερικά ψαθοκάπελα με πολύ μεγάλες τιμές, τριπλάσιες του Μαρτίου. Επήρα βαρέζια από καρτσάκια 100/00 προς 1850 έκαστον. Οι κουβαρίστρες Ν10 ΕΟΝΓ 150, η δωδεκάδα 6.000. Ένα φαγητό σχεδόν καλό 2.000 στου Μαράτου.

3-6-42 Επήγα στον Σταθμόν, επερίμενα το Οτομοτρίς, επιβιβάσθην ώρα 2 μ.μ. και εβγήκα στον Πύργον ώρα 5 μ.μ. Εντός του Οτομοτρίς εγνώρισα τον Μοίραρχον Κάην Νικόλαο εκ Φιλιατρών, τοποθετείται εις Ανδρίτσαιναν από Αθήνας. Κατελύσαμε στο ξενοδοχείον ύπνου Διεθνές. Μαζί εβγήκαμε να φάμε στην Αθηναϊκή Ταβέρνα από 2 αυγά μάτια και μια σαλάτα, επληρώσαμε 800 δρχ. έκαστος, είδαμε και την αγορά Πύργου, επωλούσανε από όλα τα τρόφιμα ελευθέρως, πολύ ακριβά όμως.

Την επομένην **[4-6-42]** το μεσημέρι εφύγαμε με το τρένο, επρογευματίσαμε όμως στο δωμάτιον ψωμοτύρι, είχα εγώ κάποιο, και το υπόλοιπον που μούμεινε του το έδωσα διότι εστερείτο ψωμιού ο Κύριος Κάης. Ήλθα στην Κυπαρισσίαν, επερίμενε ο Κώστας στον Σταθμόν, επήγαμε στο μαγαζί.

Την επομένην **[5-6-42]** της αφίξεώς μου εκ Πατρών, με ερώτησε ο Κώστας, μάλλον μούκανε παρατήρηση, τι συμβαίνει με την υπόθεσιν του συγκεκριίου, να το ξεύρουν όλοι και εγώ που είμαι αδελφός όχι; Του απήντησα πως του είπα κάτι μια ημέρα και δεν μου απήντησε, εσημείωσα λοιπόν την γνώμην ότι δεν θέλη να έλθω εις Γάμον. Το συμπέρασμα αυτό το βγάζω διότι δεν ενδιεφέρθη καθόλου τόσα χρόνια¹³⁷ δια τον εαυτόν μου όπως του το είπα πως εγώ έχω παράπονο γιαυτό. Μου είτε δε, πως αν έχω

¹³⁷ Ήταν μαζί, σπίτι και μαγαζί, 18 χρόνια, ως ενιαία οικογένεια.

δώση λόγον να αναβάλω για 2 μήνες ίνα συγκεντρώσουμε το σιτάρι και να χωρίσουμε το σπίτι και όλα εν τω μεταξύ τα υπάρχοντά μας, εκτός του μαγαζιού.

Την επομένην [6-6-42] επήγα στο Κοπανάκι.

Ήλθε και ο Κώστας Κυριακή [7-6-42] πρωί αλλά δεν είχε δουλειά το παζάρι, έφυγε πιο γρήγορα να κόψει και ξύλα στου Αλεξόπουλου. Εγώ έφυγα ποδαράτο, ήλθα στο μαγαζί ώρα 6 μ.μ., εκάθισα στου Σαγώνα το καπνοπωλείον¹³⁸, βλέπω την Νίτσα με την Μαγδαληνήν (υποψηφία) πηγαίνουν περίπατο. Με την επιστροφήν των επρόσεξα πως είχε βαμμένο¹³⁹ τα χείλη, μου επροξένησε κακήν εντύπωσιν και αμέσως άλλαξα γνώμην. Η Αθανασία έμεινε απύρετη από τας 8-6-42 και βελτιούται εν τω μεταξύ η ανάρρωση της.

Την 14-6-42 επήγα στο Κοπανάκι, έπιασα 46.000 και 3 οκάδες σιτάρι. Ανεχώρησα στις 2 μ.μ. και έφθασα εις Κυπαρισσίαν στις 5 μ.μ., καβάλα στον όνον.

Τις ημέρες αυτές παρατηρούμε να σφάζουν τα κρεοπωλεία, τους άφησαν ελευθέρους διατιμήσεων.

-	Αρνί η οκά	-	3.000
-	Χοντρά αρνιά	-	2.500
-	Αγγούρια	-	100 δρχ. το ένα
-	Φασόλια φρέσκα, οκά	-	600
-	Ντομάτα	-	650
-	Κεράσια	-	400
-	Κολοκυθάκια	-	250

Νέα εισοδεία

-	Σιτάρι η οκά	-	1.800 -1.500
-	Κριθάρι » »	-	1.200 - 500
-	Κοτσίρι	-	1.000 - 700
-	Αβγόσuka έκαστον	-	40
-	Έλαιον, οκά	-	4.000.

-

21-6-42 Επήγα στο Κοπανάκι με τη συνήθη μεταφορά, έπιασα δρχ. 64.500 και 10 οκάδες σιτάρι.

138 Δίπλα από το μαγαζί των Χρήστου-Κώστα.

139 Βαμμένο, παραφθορά μετοχής παρακειμένου.

28-6-42¹⁴⁰ Επήγε ο Κώστας στο Κοπανάκι, έπιασε 57.000 και σιτάρι 17 οκάδες. Εγώ στο μαγαζί δεν είχα δουλειά, μόνον 4.000.

30-6-42 Ήλθε στο μαγαζί ο Γ. Δημόπουλος, ήμουν μόνος και με ερώτησε τι θα γίνη για το συγκέσιον, του είπα εγώ πρέπει να εξασφαλίσω το σιτάρι πρώτα και γι' αυτό θα παραμείνη η επισημοποίησις για μήνα και πλέον. Είδα ότι ήθελε να επισημοποιηθή, αλλά εγώ τον απέκλεισα για τόσο σύντομα.

Ο Κώστας έφτιαξε καλύβα στην κούκα, στους Μύλους, επήγε τα παιδιά και κοιμούνται εκεί. Την ημέρα όπου θα εκοιμώντο το πρώτο βράδυ επήγα και εγώ το βραδάκι με 2 φίλους μου να ιδούμε, τον Κ. Σαγώνα και τον Γ. Δημόπουλον.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1942

5-7-42 Επήγα στο Κοπανάκι, έπιασα δρχ. 81.600 και 9 οκάδες κριθάρι και 38 οκάδες βρώμη, είχα βοηθόν τον Θεόδωρον Αντωνόπουλον.

Την Κυριακή αυτή ήλθε στο Κοπανάκι [από το Διαβολίτσι] ο εξάδελφός μου Πέτρος [Γκότσης] και τον εσυλλυπήθην δια τον θάνατον της Γυναίκας του, δεν το ηξεύραμε.

Επήρα 1 παντελόνι λευκό
4 υποκάμισσα λινά από βαούλο.

Την εβδομάδα αυτή [6 έως 11 Ιουνίου] εκάλεσα τον Κώστα στο μαγαζί και του είπα πως πρέπει να χωρίσουμε και τα οικονομικά μας, δεν με συμφέρει εμένα η σημερινή κατάσταση να είναι κοινά τα έξοδα. Εστενοχωρήθη λίγο, αλλά έχει και άδικο διότι τόσα χρόνια δεν τούγινε έλεγχος ποτέ, μου είπε να κάνω ότι καταλαβαίνω και συμφωνεί. Στην συζήτηση έρχεται πάλι στην παντρεία, μήπως θέλω και δεν του λέγω, του είπα ότι είναι ιδική μου δουλειά αυτή, θα παντρευτώ εγώ όταν είναι καιρός.

12-7-42 Εγώ εις Κοπανάκι, έπιασα λεπτά 93.000, 25 οκάδες σιτάρι, αλλά μούκλεψαν ένα κουστούμι ύφασμα μαλλοβάμβακο Μουρτζούκου¹⁴¹, σημερινή του Αγορά 70.000. Εκλάπη μυστηριωδώς χωρίς να το πάρω χαμπάρι. Εστενοχωρήθην υπερβολικά αλλά τι να έκανα; Και εάν

¹⁴⁰ Στις 25-6-42 είχε γίνει στο Κοπανάκι σύσκεψη ανταρτών.

¹⁴¹ Μάλλον αναφέρεται στο Υφαντουργείο Μουρτζούκου (σήμερα, 2016, μουσείο), στα όρια της πόλης του Βόλου με το Δήμο Νέας Ιωνίας.

διεμαρτυρήθην στην αστυνομία τίποτε δεν βγήκε. Ήτο και ο Δήμος εκεί. Ερεύνησε ότι μπορούσε αλλά τίποτε δεν παρουσιάσθη. Και την Κυριακήν αυτήν είχαν έλθει ο Γ. Κοντοβουνίσος, ο Κωνσταντίνος Βουρνάς, και ο Σπύρος Πρασάς, αλλά δια κακή μου τύχη την στιγμὴν αυτήν είχαν φύγει όλοι από τον πάγκο.

Ο Σπύρος ήλθε από το χωριό μου και επήρε βρώμη προς 1700 την οκά. Αι τιμαί της ημέρας έχουν ούτω:

- Σιτάρι	4.000
- Κριθάρι	2.500
- Βρώμη	1.700
- Λάδι	8.500
- Μπάμιες	1.100
- Μελιτζάνες	1.100
- Ντομάτα	650
- Πατάτα	1.500
- Αχλάδια	800
- Κρασί (και νερωμένο)	800
- Κρέας	4.000
- Η μερίς	550
- Σταφύλια (σταφίδας)	800

και ούτω καθεξής. Αι τιμαί είναι δυσβάστακται, δεν αντέχουμε πλέον διότι το ίδιον είναι και στα είδη εμπορίου.

- Κασμήρια Α, πήχης	50.000
- Δρίλια διπλά	9.000
- Δρίλια μονά, πήχης	3.500
- Κάμποτ, »	3.000
- Παπούτσια Α	100.000
- Σολόδεσμα, οκά	40.000
- Αλατζάδες ¹⁴² ,	2.500
ο φθηνότερος	

Έχει επικρατήσει όμως το σύστημα της ανταλλαγής ειδών, το τι γίνεται στα χωριά την εποχήν αυτήν δεν περιγράφεται. Έχουν εκστρατεύσει οι δυνάμενοι να περιπατούν¹⁴³ με ότι είναι δυνατόν να έχει ο καθένας, έστω και τα ρούχα του ή τα οικιακά του σκεύη, τα δίνουν για κομμάτι ψωμί. Όλα τα χωριά έχουν Λαϊκή αγορά καθημερινώς και ότι τους χρειάζονται τα πάνε

142 Ευτελές βαμβακερό ύφασμα για ρούχα των φτωχών (τούρκικα: alaca = παρδαλός).

143 Μάλλον εννοεί κατοίκους πόλεων, που μεταφέρουν στα χωριά οικιακά σκεύη και άλλα αντικείμενα προς ανταλλαγήν με τρόφιμα.

οι χωριάτες στα σπίτια τους. Και ωρολόγια εκκρεμές μεγάλα γυρίζουν, ραπτομηχανές, γραμμόφωνα, κρεβάτια και ότι σκεφθεί ανθρωπίνος νους κινούνται όλα στα χωριά.

Και εμείς γυρίζουμε συχνά γύρα, τότε ο Κώστας, τότε εγώ. Σήμερα έχουμε συγκεντρώσει

- Σιτάρι	200 οκάδες
- Οφειλόμενο	150
- Βρώμη έχουμε	70
- Λούπινα	100

15-7-42 Έβγαλα και δελτίον σιγαρέτων από το Ειρηνοδικείο. Το μεσημέρι επήγα στην κούκλα διότι ο Κώστας είχε πάει γύρα. Πρωί η Αθανασία είχε πυρετό 37,5. Μου είπε η μητέρα της ότι είχε και την περασμένη νύκτα.

18-7-42 Εφύγαμε πρωί με τον Κ. Σαγώνα δια Χαλαζόνι, ώρα 5 ακριβώς, ίνα στεφανώση ο Σαγώνας τον Γ. Κανελλόπουλον, φιότσο¹⁴⁴ του Χρ. Σαγώνα πατέρα του Κώστα. Κατεβαίνουμε στο χτήμα του Ι. Φραγκογιάννη να τον πάρουμε μαζί μας, αλλά είχε πάει στην Κυπαρισσία μας είπαν οι γονείς του. Μας επρόσφεραν σταφύλια και ψωμί, εκολατσίσαμε λίγο και ανεχωρήσαμε ώρα 8 ½. Εφθάσαμε στο Χαλαζόνι στο σπίτι του Γαμπρού¹⁴⁵ ώρα 9½. Αυτήν την στιγμήν επήγαιναν να πάρουν τα Προικιά, εμείς εκαθίσαμε με το Γαμπρό σπίτι. Έφεραν τα προικιά, εχορέψαμε, ετραγουδήσαμε, εφάγαμε ως κολατσιό ώρα 11. Επήγαμε να κοιμηθούμε στο σπίτι του Ι. Γαρατζιώτη, γαμπρός¹⁴⁶ επ' αδελφή του Γαμπρού, ανεπαύθημεν λίγο, ώρα 2 εσηκωθήκαμε και επήγαμε στο τραπέζι να φάμε. Είμαστε συντρώγοντες ή Τραπεζοκαθηζόμενοι 30, ετραγουδήσαμε, εχορέψαμε καλά.

Ώρα 5 ½ επήγαμε για τη νύμφη. Εν τω μεταξύ είχε συγκεντρωθεί όλο το χωριό. Επήγαμε την νύμφη, εστεφανώσαμε στην Εκκλησία, έριξα του Παπακόλια 500 δρχ και 500 Δικαιώματα Εκκλησίας, ήμουν και γώ Παρακούμπαρος. Μετά την στέψιν επήγαμε στο σπίτι, εχορέψαμε, ετραγουδήσαμε συνέχεια έως το βράδυ που στρώσαμε Τραπέζι. Στο τραπέζι είμαστε περίπου 50 άτομα χωρίς γυναικόπαιδα. Εφάγαμε κρέας σουπά χυλοπίτες, κρασί καλό. Κουπάρια εσήκωσε ο κουμπάρος 3 ποτήρια μαζί, εγίνετο γλέντι προπολεμικό.

144 Φιότσος = αναδεξιμιός.

145 Αρχικά είχε γράψει «γαμπρού», αλλά το διόρθωσε σε «Γαμπρού».

146 Το «γ» πεζό. Διαφοροποίηση από τον τιμώμενο Γαμπρό.

Παρέλειψα, το βράδυ επήγαμε στα πιστρόφια. Εκεί, κατά το έθιμον, έπρεπε κάτι να πάρουμε, κρυφά όμως. Επήραμε 1 καρέκλα, 1 μαξιλάρι, και ένα σεντόνι, δηλαδή εξεστρώσαμε το κρεβάτι που εκαθίσαμε.

Εκκινήσαμε να φύγουμε, μας βαστάν τη νύφη για λίγο, την πήραμε και εφύγαμε. Επήγαμε στου Γαμπρού, εκλειδώσαμε όλα τα πράγματα εντός του σπιτιού διότι ήλθαν και της νύφης τα επιστρόφια την ιδίαν ώραν. Μας επήραν και αυτοί καρέκλες, σκαμνιά, κουταλοπίρουνα και έφυγαν.

Ώρα 1 διώχνουμε τον Γαμπρό με την νύφη να πάη για το πεπρωμένο. Ο Σαγώνας εν τω μεταξύ εμέθυσε, εν κραϊπάλη, τον επήγε ο Ι. Γαρατζιώτης για ύπνο σπίτι του, εγώ εκάθισα τραγουδώντας και πίνοντας έως τα 3½ πρωινήν όπου σχεδόν εδιελύθησαν όλοι. Στας 2¼ μούφεραν τα συχαρίκια οι γυναίκες, διότι αντιπροσώπευα τον κουμπάρον, έσπασα ένα ποτήρι, επήγα τα συχαρίκια στο σπίτι της νύφης και ήπιαμε ακόμη κρασί, με χαρά περισ-σότερη τότε, διότι είχε γίνει το πεπρωμένο. Στας 3 ½ έφυγα και εγώ για ύπνο.

19-7-42 Εσηκωθήκαμε το πρωί 6 ώρα, εκεί μου είπε ο Σαγώνας ότι τούβγαλαν τις κάλτσες διότι δεν αισθάνετο τίποτε. Το βράδυ επήγαμε στο σπίτι του Γαμπρού, αρχίσαμε πάλι το χορό, τραγούδι κλπ. Ώρα 10 π.μ. εφάγαμε, συνέχεια χορό, το μεσημέρι επήγαμε στο μαγαζί του χωριού, ήπιαμε κρασί, ετραγουδήσαμε, κατόπιν εκοιμηθήκαμε, στας 4 επήγαμε στου Γαμπρού, εκαθίσαμε, έφτιασε αυγά-πατάτες, εφάγαμε και εφύγαμε ώρα 6,10. Μας έδωσε η νύφη δίπλες στο χαρτί και εφέραμε. Επεράσαμε από Φαρακλάδα, Σπηλιά, Αρμενιούς, ήλθαμε εις Κυπαρισσίαν ώρα 9 ακριβώς.

24-7-42 μαρία τον κύβου
 ναι τον είδα ότι έχω
 ευθυμωσώμενο το πρόσωπο,
 τότε ναι έφφοι έρωτα ναχα
 σου, σε έρωτα τον είδα
 2¹/₂ μήνες έρωτα γιαυτό έφφοι
 ότι ων το ναι ναι υπέλαα γ
 26 αὐτό ζυγος μου είσαι 24
 27-7-42 δαι τον χυρίδου
 όφαι, ανωρεθίλας ναι ήδη
 αραιονίδη, ναι έλα έχω
 έχω όρεξη μαρία τον βαλ
 25-7-42 ναι του είδα

ότι μένω ανήθους ναι
 την έχωμεν έρωτα δαι το
 ευθυμωσώμενο ναι έρωτα
 σου ναι έρωτα, προς έρωτα
 τον είδα να συγχίρει από χαρά
 ναι μου έλε μέλας ταίρια να
 νύχαιδου διότι μέλας έρωτα
 ναι τα σενίδια με τα χαρμίνες
 να γίνετι ναι να γίνετι
 δεινός να έλγην το Γαίον
 ζώσε όχι τον είδα αὐτός
 τον έρωτα.

Τάμος και οικογενειακές ιστορίες στην Κατοχή: Ιούλιος 1942 – Αύγουστος 1943¹⁴⁷

24-7-42 Εκάλεσα τον Κώστα πάλι και του είπα ότι εγώ θα επισημοποιήσω το προξενιό, μου είπε ναι, αλλά πρώτα να χωρίσουμε. Σε περιμένω, του είπα, 2½ μήνες γι' αυτό, αλλά τώρα θα πω το ναι και ύστερα γίνεται αυτό. Τέλος μου είπε στις 27-7-42 θα τα χωρίσουμε όλα, ανυπερθέτως, και ύστερα αρραβωνιάζεις – και έτσι έγινε.

Εγώ όμως εκάλεσα τον Βασίλη, μικρότερο αδελφό της υποψηφίας, την **25-7-42** και του είπα ότι μένω σύμφωνος και την ερχόμενη εβδομάδα θα το επισημοποιήσουμε να ησυχάσετε και εσείς. Προς στιγμήν τον είδα να συγχύζεται από χαρά. Ναι, μου λέει, μετά ταύτα να ησυχάσουμε διότι μας έφαγαν και τα παιδιά¹⁴⁸ με τα γράμματα, τι γίνεται και τι γίνεται. Θέλεις να στείλω το Γεώργη¹⁴⁹ τώρα; Όχι, του είπα, αύριο τον βλέπω.

Την επομένην **26 Ιουλίου** είπα στον Γεώργο είμαστε σύμφωνοι όπως είπαμε. Το βραδάκι έρχεται στο μαγαζί με τον θείο του Ιωάννη Κακίση, δικηγόρο, πρώτον εξάδελφον της πεθεράς μου, μπαίνουν στο μαγαζί, Καλησπέρα παιδιά, λέει, τι μου είπε ο ανηψιός μου Γεώργος, είναι σωστό; Ναι του είπα. Τότε με αγκάλιασε ο θείος¹⁵⁰, με φιλεί και μου λέει να ζήστε παιδί μου, η Μαγδαληνή είναι καλή αλλά και συ πολύ καλός.

Στις **30-7-42¹⁵¹** επήγαμε σπίτι και αρραβωνιάσαμε. Ετοιμάστηκε το κανίσκι¹⁵² με τα πρόποντα δώρα, το πήρε ο Δημητράκης στα χέρια και ξεκινήσαμε ώρα 6.30 μ.μ., εγώ με τον Αδελφόν μου πήγαμε.

147 Οι περίοδοι 26/7/42 – 15/9/42 και Αύγουστος – Δεκέμβριος 1943, για τις οποίες δεν βρέθηκε μπλοκάκι, έχουν γραφτεί με βάση τις δύο Αυτοβιογραφίες (1943 και 1980) και τις 14 σελίδες σε κόλλες αναφοράς. Παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στο συντακτικό και τη γραμματική.

148 Εννοεί τους Ηρακλή και Μιχάλη, μεγαλύτερα αδέρφια της Μαγδαληνής.

149 Επισημοποίηση μπορούσε να γίνει μόνο με τον μεγαλύτερο αδελφό στην Κυπαρισσία που ήταν ο Γεώργος.

150 Με το που έδωσαν λόγο, θεωρήθηκε θείος.

151 Στις 30-7-42 ο Ναπολέων Ζέρβας συγκροτεί στην Ήπειρο ανταρτικές ομάδες του Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου (ΕΔΕΣ).

152 Μικρό, αβαθές καλάθι πλεγμένο με καλάμια ή λυγαριά.

Μαγδαληνή

Φθάνοντας στο σπίτι της νύφης μας υποδεχθήκαμε με χαρές, πρώτη η πεθερά, με φίλησε και εγώ το χέρι της. Προχωρώντας στη Σάλα με περίμενε η νύφη στολισμένη και καμαρωτή, αγκαλιαστήκαμε και είπαμε να ζήσουμε αγαπημένα, και τότε ενώσαμε τα χείλη μας τα πονεμένα αγνού και μακροχρονίου έρωτα. Εκαθίσαμε, ανέλαβε ο Κώστας και μας αρραβώνιασε, κατόπιν χορούς και μεζεδάκια, γλυκά κλπ.

Όρα 10 μ.μ. εσηκωθήκαμε να φύγουμε, διότι οι Ιταλοί-Γερμανοί δεν επέτρεπαν πέραν της 11^{ης}, αλλά πώς να αποχωριστώ της Αγάπης; Και όμως έφυγα, αλλά με ένα διαπεραστικό φίλημα που το άκουσαν όλοι.

Εφτάσαμε στο σπίτι, ο Κώστας έφυγε για την κούκλα, εμείς εκοιμηθήκαμε έως το μεσημέρι, εσφάξαμε 1 κουνέλι,

2 πιτσούνια, με χυλοπίτες τα φάγαμε όλη η παρέα μαζί.

Το βράδυ [31-7-42] ήλθε ο Γεώργιος, με πήρε να μου κάνουν το πρώτο τραπέζι, με έμπασαν όπως λένε στο σπίτι της νύφης. Εκαθίσαμε στο τραπέζι όλοι, είχαν κάπου βρεί κρέας αγοράσει, το είχαν καπαμά με μακαρόνια. Ήταν όμως πολύ αλμυρό, εγώ δεν είπα τίποτε ενώ ο Κυριαζής τους φώναξε, ρε νοικοκυράδες, ποια έριξε αλάτι; Εγώ είπα η Φωτούλα και εγώ είπα και η Πετρούλα, δεν την είδα πούριξε και αυτή. Χωρίς να ρωτηθούν, έριξαν αλάτι και οι 3 αδελφές. Έως να πάω για ύπνο ήπια 3 κούπες νερό. Χαρακτηριστικό ήταν που ετοίμαζαν την κοκέτα¹⁵³ του Γαμπρού η Μαγδαληνή με την Μαρίνα, ανεψιά της. Μια ώρα το έφτιαχναν, έριξαν και άρωμα στο σεντόνι.

Εξάπλωσα, αλλά την παρεκάλεσα να αλλάξει το σεντόνι. Ναι, λέει, αλλά θα σκεπαστή αυτή με το σεντόνι και κάθισε δίπλα μου στην καρέκλα. Αρχίσαμε να συζητούμε διάφορα αλλά επλησίασε κοντά την καρέκλα και τότε αρχίσαμε τας ώρας των πρωτο-αρραβωνιασμένων. Δεν είχα νοιώσει

στη ζωή μου τόσο ευχάριστες στιγμές. Εννοείται η βραδιά αυτή επέρασε συζητώντας έως 3½ πρωινή.

Τότε εσζητήσαμε πως θα νοιώθαμε τη ζωή σαν Ανδρόγυνο, μου είπε τη γνώμη της ότι θέλει ήρεμη ζωή και να συνεννοούμεθα, όχι μαλώματα-βλαστήμιες. Επίσης οικογένεια, νάχουμε πολλά παιδιά, θα τα αναστήσω μούλεγε με χριστιανικό σύστημα κλπ. Εγώ συμφώνησα σε όλα διότι και εγώ νοσταλγούσα οικογένεια χριστιανική και προσευχόμουν στον Χριστό μας να μου παρουσιάση μια τέτοια γυναίκα σύντροφο της ζωής μου.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1942

Εξύπνησα το πρωί **[1-8-42]**, έφαγα καφέ –κουραμπιέ, και πήγα στο σπίτι να πάρω τα κλειδιά του μαγαζιού. Το απόγευμα επήγα μόνος μου, πήρα την νύφη και επήγαμε στο εξοχικό του Γενναίου, καθίσαμε σ' ένα τραπεζάκι κοντά στη θάλασσα αλλά μόνον καφέ είχε με κριθάρι καφουρτισμένο, όχι καθαρός. Εγώ όμως είχα καθαρίσει καρύδια από σπίτι μου, εγέμισα την τσέπη μου και της έδινα, έτρωγε, μεγάλη χαρά είχε που ένοιωσε άνθρωπο να ενδιαφέρεται τόσο πολύ για τον εαυτόν της.

Την **2-8-42** (Κυριακή) πήγα πρωί και επήγαμε στην Εκκλησία. Το μεσημέρι φάγαμε μαζί, εκοιμήθηκα στη σάλα, αλλά το ίδιο, φιλιά, συζήτηση. Ώρα 5 μ.μ. εσηκώθηκα χωρίς ύπνο, είχαμε επισκέψεις. Το βραδάκι εβγήκαμε βόλτα στην πλατεία με Γεώργο μαζί. Το βράδυ φαί, ύπνο και πάλι ίδιο συνέβη, και πιο ωραιότερα από την πρώτη. Δεν εκοιμηθήκαμε καθόλου.

Το πρωί **[3-8-42]** στο μαγαζί. Ειδοποιήθηκα να πάω σπίτι, τι να δω, τη Γιαννούλα κλαμένη. Μου είπε πως ήταν άρρωστη και πως το βράδυ επήγαν άγνωστοι να μπουν μέσα και να κλέψουν, φώναξε και έφυγαν. Πήγε η Κυρία Κοντοπούλου, γειτόνισσα, και κάθισαν έως το πρωί. Πολύ με στενοχώρησε, εκόπη πια ο ύπνος στη νύφη¹⁵⁴.

5-8-42 Εβγήκαμε βόλτα στη θάλασσα, βραδάκι, χαρούμενες στιγμές. Αλλά η Γιαννούλα μας πίκραινε, γυρνώντας τη βλέπω κλαμένη, ο Κώστας άρρωστος και μούφερε τα κλειδιά. Αυτή πήγε στον Κώστα [στην καλύβα] και εγώ σπίτι μας, με μια καληνύχτα έφυγα.

Το πρωί **[6-8-42]** πήγα στον Κώστα, απύρετος, μετά μαγαζί. Το μεσημέρι επήγα στη Μάγδα, εφάγαμε ψάρια, τάστειλε ο Μαραγκός από το διβάρι. Ήλθε και

¹⁵⁴ Η πρώτη σύγκρουση προτεραιοτήτων για το Χρήστο. Θα ακολουθήσουν πολλές ακόμα, τραυματικές, καθώς η νύφη καθίσταται πρώτη προτεραιότητα.

ο Κυριαζής να πάρει την Πετρούλα. Εγώ, Γεώργος, Μάγδα, πήγαμε στην καλύβα του Κώστα στα περιβόλια, τους είδαμε. Το βράδυ σπίτι μου.

Το πρωί **[7-8-42]** ήλθε η Μάγδα στο μαγαζί, παρέα έως το μεσημέρι. Επήγε μόνη σπίτι της, εγώ στο δικό μου. Το βράδυ, Μάγδα-Πετρούλα πήγαν σπίτι μου, κατόπιν πήγα και εγώ, τις περιποιήθηκα, η Γιαννούλα χαλβά, ψωμί, μωτζίθρα, κρασί, 2 πιτσούνια ψητά.

9-8-42 Το μεσημέρι ήλθαν στο μαγαζί Γεώργος, Βασίλης, με πήραν, στη μέση εγώ, και φάγαμε σπίτι τους στιφάδο κρέας, εγώ πήρα πεπόνι και ροδάκινα. Μετά κοιμηθήκαμε, ήλθε ο Κυριαζής να πάρη την Πετρούλα με τη σούστα, αλλά εμείς δεν τους αποχαιρετίσαμε, με τη συζήτηση δεν καταλάβαμε πότε πέρασε η ώρα. Το βραδάκι κάναμε επίσκεψιν στον θείον της Γ. Κακκίση και στη φίλη της Ελ. Μπόζου, κατόπιν πήραμε τον Βασίλη και πήγαμε στην καλύβα, μας τάισε η Γιαννούλα πιτσούνια ψητά με χυλοπίτες, κρασί. Εν τω μεταξύ ήλθε και ο Γεώργος, είχε και γι' αυτόν φαί, ώρα 9 εφύγαμε.

10-8-42 Όπως συνήθως βγήκαμε το βραδάκι. Επιστρέφοντας στο σπίτι τους μου λέει, τώρα πήγαινε στο σπίτι σου. Γιατί της είπα να μη καθίσω λίγο με τη Μάνα μας; Την είδα να στενοχωρείται, τι σου συμβαίνει; ερωτώ. Χρήστο μου σε αγαπώ αλλά δεν έχουμε ψωμί ούτε ψίχα. Μα γιατί αγάπη μου δεν μου τόλεγες να σου στείλω εγώ; Ντρεπόμουνα, μου είπε, καληνύχτα της είπα, έφυγα.

11-8-42 Το μεσημέρι έφαγα στη Μάγδα, τους πήγα και ένα καρβέλι, θα ήτο 3 οκάδες. Όταν το είδανε χαρήκανε πολύ. Το βραδάκι ήλθε στο μαγαζί με τον Γεώργο και πήγαμε σπίτι μου και συνέχεια να δούμε το προικοσπιτό της. Το βράδυ φάγαμε φασολάκια και κατόπιν πήρα αγκαζέ τη Μάγδα για το σπίτι της. Εκοιμηθήκαμε εκεί σε μια κλίνη, αλλά μη και μη εκεί.

12-8-42 Επήγαμε και φτιάσαμε στην καλύβα ίσκιο για το τραπέζι της νύφης.

15-8-42 Επήγαμε με τη Μάγδα στην εκκλησία. Μετά εκκινήσαμε όλοι, Μάνα, Μάγδα, Βασίλης, Γεώργος για την καλύβα. Ο Κώστας είχε σφάξει το αρνί, η Γιαννούλα είχε ετοιμάσει την πατσά την οποία φάγαμε αυτήν την στιγμήν, η Μάγδα είχε φτιάσει δίπλες. Εφάγαμε και εσυνεχίσαμε χορό και τραγούδια, με γραμμόφωνον, και πάλι εφάγαμε έως βράδυ που εφύγαμε όλοι χαρούμενοι και τους έδωσα με Βασίλη ½ καρβέλι ψωμί, δεν έχουν.

16-8-42 Της είπα και πήγε σπίτι μου, είχα ειπεί στην Κώσταινα να ζυμώσουν μαζί, εζύμωσαν και ήλθε ο Βασίλης, Αδελφός της, τηλεγραφητής τότε, τα φόρτωσε στο γαϊδούρι 5 καρβέλια και τα πήγε στη Μάνα του.

Εκάναμε επίσκεψιν του Ν. Πετρόπουλου, Ιωαν. Μαρτίνη. Μετά πήγαμε σπίτι μόνοι μας, κάναμε πολλά παιγνίδια, αλλά εφυλάξαμε το Μη. . . .

Αυτήν την στιγμήν ήλθε ο Γεώργος, ήταν στην αδελφή της πεθεράς μου, Όλγα, πέθανε, την επομένη έγινε η κηδεία της. Το απόγευμα πήγαμε σπίτι μου με Βασίλη, του φόρτωσα 1 βαούλο καινούργιο στο γάιδαρο και ένα μεγάλο καρβέλι, να βάλει η Μάγδα τα ρούχα της, διότι δεν είχαν. Το βράδυ επήγα και εγώ, κοιμήθηκα με την Μάγδα αλλά το Μη. . . .

20-8-42 Εψώνισα κρέας, το έστειλα στη Μάγδα, έπλεναν τα προικιά σήμερα.

29-8-42¹⁵⁵ Ηλθε η Μάγδα και πήγαμε στην εκκλησία, στον Αγιάννη Νηστευτή. Το μεσημέρι στην καλύβα, εφάγαμε όλοι μαζί φακές. Εστουπίσαμε λίγο κούκλα και λέγαμε πολλά αστεία. Μεταξύ των πολλών, είπα και εγώ κάτι απερίσκεπτα που η Μάγδα εστενοχωρήθη και εγώ το ίδιο στενοχωρήθηκα. Επενέβη ο Κώστας και το ανέλυσε παραβολικά. Το απόγευμα πήγα στο μαγαζί, το βραδάκι επήρα και τον Γεώργο, επήγαμε πάλι έξω, εφάγαμε και το βράδυ έφυγαν Γεώργος, Μάγδα, Αθανασία.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1942

6-9-42 Με Μάγδα πήγαμε στο Νουνό της στη Γιαννίτσαίνα.

7-9-42 Επήγαμε στην εκκλησία με τα δυο κουνιάδια μου [Γεώργος, Βασίλης] και ανιψιά μου και Μητέρα. Μετά τις πήγαμε σπίτι, φάγαμε γλυκό μελιτζανάκι, επήγα στο μαγαζί.

8-9-42 Επήγαμε να εξομολογηθούμε στον 100 χρονών Παπα-Γαλίσιο. Μετά πήγαμε σπίτι, εφάγαμε και εφύγαμε για το σπίτι μου με Μάγδα. Εφάγαμε και επήγε στη Φωτούλα η Μάγδα για ύπνο.

10-9-42 Ώρα 3 ½ επήγα την εξύπνησα και εφύγαμε όλοι μαζί για Βρύσες και συνέχεια Κατσιμικάδα – μοναστήρι εκκλησία, ώρα 8½ φτάσαμε. Αφού τακτοποιηθήκαμε στο κελί μας με κυρία Μαρτίνη, το βράδυ ήλθε και ο Βασίλης, ανέλαβε ψάλτης. Το βράδυ κοιμηθήκαμε στο κελί, ο Βασίλης στη μέση μας χώριζε. Εκεί ματαλάβαμε **[11-9-42]** εγώ και η Μάγδα, κατόπιν

¹⁵⁵ Στις 23 Αυγούστου 1942 άρχισε η Μάχη του Στάλινγκραντ, η μεγαλύτερη και φονικότερη μάχη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Με τον όρο «Μάχη του Στάλινγκραντ», εννοούμε μια σειρά πολεμικών συγκρούσεων μεταξύ Γερμανών και Σοβιετικών, που έλαβαν χώρα από τις 23 Αυγούστου 1942 έως τις 2 Φεβρουαρίου 1943 στα περίχωρα και στο κέντρο του Στάλινγκραντ (νυν Βόλγκογκραντ), όπου έχασαν τη ζωή τους πάνω από 1.500.000 άνθρωποι (στρατιώτες και πολίτες). Η ήττα των Ναζί στην πόλη αυτή ήταν η αρχή μιας σειράς συγκρούσεων που οδήγησαν τους Σοβιετικούς στο Βερολίνο και το Γ' Ράιχ του Χίτλερ στην ήττα.

βράσαμε τον κόκορα και φάγαμε. Η Γιαννούλα πάντα στενόχωρα [.....]. Το βράδυ την έπιασε μια κρίση έτρεμε [.....].

Επομένην [12-9-42] εφύγαμε προς Βρύσες και συνέχεια Κυπαρισσία.

13-9-42 Επήγαμε στου θείου της Κασίμη το αμπέλι, καλά περάσαμε.

14-9-42 Ήλθε στο σπίτι η Μάγδα, εξύμωσαν με τη Γιαννούλα και φάγαμε. Το βραδάκι ήλθε ο Βασίλης και της έκανε παρατήρηση που έμεινε 2 μέρες σπίτι μου αλλά το βράδυ που φύγανε επήραν τα ψωμιά στα σακούλια στην πλάτη.

16-9-42 Επήγε η Αθανασία στο σπίτι της Μάγδας. Εγώ εκάλεσα τον Κώστα να κάνουμε την διανομήν του σπιτιού και εν γένει τι έχουμε μαζί, δηλαδή γενικήν εκκαθάριση περιουσίας μας. Αρχίσαμε πρώτα του σπιτιού τη δουλειά, μου λέει θέλει το κάτω σπίτι, μάλιστα του λέω, και το απάνω συνέχεια όπως έχει μέχρι πλυσταριό. Με τη διαφορά όμως η σάλα που θα είναι δική του και το πλυσταριό δικό μου θα είναι κοινά και για τους δύο εν όσω η κατάσταση αυτή συνεχίζεται. Εδώ μου προβάλλει μιαν αδικαιολόγητον αξίωσιν, ότι πρέπει να έχη και αυτός από το πλυσταριό διότι ίσως οι γυναίκες να παρεξηγηθούν και τότε που θα πλένη η δική του; Τότε εγώ του απάντησα, πάρε εσύ το απάνω και εγώ κάτω. Ούτε και αυτό το ηθέλησε και μου είπε έχει ζαλισθεί και εάν ήτο τρόπος να ενοικίαζε αλλού σπίτι [.....]. Σηκώνεται και φεύγει για το μαγαζί στεναχωρημένος.

Εγώ τότε εξηναγκάσθην να κατέβω να ανοίξω το μαγαζί. Η στενοχώρια μου δεν γράφεται εδώ. Περιμένω να μου ειπή τίποτα, όχι. Ήλθε, εκάθισε έξω έως ότου ενύκτωσε. Ετότε επίστεψα, καθώς τα είχα και πριν καταλάβει, τους εφάνη βαρύ η παντρεία μου, δεν ήθελαν πράγματι ακόμα να παντρευτώ. Έτσι λογικώς εξηγείται, πότε να κλαίνε και πότε να στεναχωρούνται.

Το βράδυ επήγαμε σπίτι, εφάγαμε ντοματοσαλάτα, ανέβηκα για ύπνο, εκάθισα σκυφτός στο παράθυρο κρατώντας με τα δυό μου χέρια το κεφάλι μου και έκλαψα αρκετή ώρα με πικρό παράπονο πόνου, διότι ουσιαστικώς ότι έκανα 18 χρόνια που συγκατοικούσα με τον αδελφόν μου τα έχασα σαν δροσιά τώρα. . . .

Κάποια στιγμή ήλθε η Γιαννούλα και μου λέει τι κάνω, γιατί δεν κοιμάμαι; Αφού της είπα εν ολίγοις τι συμβαίνει, μου εφέρθη πράγματι σαν πολύ λογικά γυναίκα και αδελφή. Εγώ, μου λέει, δεν ηξεύρω τίποτα από όλα αυτά, αλλά αν είναι έτσι μην στεναχωριέσαι, εγώ θα τα διορθώσω και μην

στεναχωριέσαι, εγώ με την Μαγδαληνή δεν θα μαλώσουμε ποτέ. Έτσι κοιμήθηκα.

17-9-42 Το πρωί άργησα να σηκωθώ, ήλθε με ρώτησε αν σηκωθώ ή είμαι άρρωστος. Το ίδιο με ρώτησε και ο Κώστας, θα σηκωθείς; Του είπα θα σηκωθώ. Επήγε στο μαγαζί, εγώ εсуζήτησα με τη Γιαννούλα για όλα σχεδόν. Έσφαξε τον κόκορα, μου είπε να ειδοποιήσω την Μαγδαληνή και την Αθανασία το μεσημέρι να φάμε. Πράγματι επήγα, αλλά δεν ερχότανε λόγω των παρατηρήσεων. Επήρα τότε τον Βασίλη και την Αθανασία, εφάγαμε καλά. Η Αθανασία, το απόγευμα, επήρε την μερίδα της θείας της [Μάγδας] και της την επήγε. Το μεσημέρι αυτό μου είπε η Γιαννούλα να συντομεύσει ο γάμος, της είπα, την ερχόμενη Πέμπτη, τόπα και του Κώστα, εσυμφωνήσαμε πλήρως.

Το βράδυ εγώ επήγα στη Μάγδα μου, ήτο και η Αθανασία, εφάγαμε φασουλάδα, εκαθίσαμε έξω στο μπαλκόνι, ήτο φεγγαράκι, από κάτω στο δρόμο εγειτονεύαν τα κορίτσια της γειτονιάς, ήτο και Βασίλης Λιακόπουλος, απέναντι κάθεται. Έλεγαν τόσα πολλά αστεία ώστε μας πονούσε η κοιλιά μας από τα γέλια. Εγώ όμως δεν επαρουσιάσθηκα καθόλου, ήμουν αφανής, μόνον που άκουγα, αφού είπαν τόσα, καθώς και για μένα, δηλαδή ήτο τύπος επιθεωρήσεως. Έλεγαν, κάπου-κάπου, μήπως είναι απάνω ο γαμπρός; Όχι, έλεγε η Μάγδα. Δεν επίστευαν όμως, όπου ανέβηκε η Νίτσα Κολοφύρα, ξυπόλυτη, σιγά-σιγά, και με είδε. Ετότε πλέον ήτο πανόραμα να τις βλέπεις να λένουν αυτό δεν το είχαμε πάθει και αύριον θα τα μάθει η αγορά τα όσα είπαμε, διότι ήτο όλο κορίτσια.

Επέσαμε για ύπνο ώρα 10½. Εγώ κοιμήθηκα με τη Μάγδα μου, την τελευταίαν βραδιά των αρραβωνιασμένων, επεράσαμε πολύ ευχάριστες ώρες αλλά εφυλάξαμε το μη. σαν κόρη σφθαλμού.

18-9-42 Επήγα στο μαγαζί, εργάστηκα, και ο Κώστας, αρχίσαμε τώρα να κανονίζουμε τι μας χρειάζονται για τον γάμον, να τα συλλέξουμε πρώτα.

19-9-42¹⁵⁶ Η Γιαννούλα επήγε πρωί στις Βρύσες, πάλι δια τον γάμον μου. Το μεσημέρι έφταξε η Αθανασία πιτσούνια με χυλοπίτες, εφάγαμε. Ο Κώστας έφυγε για το Κοπανάκι, ώρα 3. Ήλθε και ο Βασίλης στο μαγαζί, μου είπε πως επήγε στον Παπα-Νιόνιο για την άδεια, τούδωσε τα στοιχεία και 2.500

156 Στις 21-9-42 ανατινάζονται τα γραφεία της οργάνωσης των δωσιλόγων Εθνικο-σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση στην οδό Πατησίων από την αντιστασιακή οργάνωση ΠΕΑΝ (Πανελλήνιος Ένωσις Αγνοζομένων Νέων).

δρχ, τίποτε άλλο, του έδωσε τα λεπτά και είμαστε εντάξει. Μόνον κουμπάρο ακόμη δεν εκάλεσα.

22-9-42 Επήγα πρωί στις Βρύσες, αγόρασα μήλα, ντομάτα, καρύδια, επήρα και 1 οκά ζάχαρη από κουμπάρο. Ήλθα σπίτι, έφτιαχναν τα γλυκά, η Γιαννούλα, Καλλιόπη-Μάνα της, εβοήθησα και εγώ. Το απόγευμα εκατέβηκα κάτω, εκάλεσα τον Κουμπάρο Σπύρο Χηνόπουλον, υφασματέμπορο, με τούρτα. Η Μάγδα ήυρε τα λευκά νυφικά από την Κυρία Πόλκα, ενοίκιον 2 ψωμιά μεγάλα. Ετακτοποιηθήκαμε εις όλας τας ελλείψεις.

23-9-42 (Παραμονή γάμου) Εκαλέσαμε τους φίλους μας για την συνδρομήν και τους εκλεκτότερους για το τραπέζι το βράδυ του γάμου. Το απόγευμα ο

Κώστας και ο Στρίγγας επήγαν για τα προικιά, με δύο κάρα, τάφεραν στο σπίτι ώρα 6 μ.μ., εχορέψαμε, ετραγουδήσαμε, και εκατέβηκα κάτω, ώρα 7, στο μαγαζί. Επήγα στου Θωμόπουλου, επήρα τα παπούτσια μου, ήυρα και τον Κυριαζή – Γεώργο, εκαθίσαμε λίγο και εφύγαμε. Το βράδυ

εκαθίσανε στο τραπέζι και η Καλλιόπη-Μητέρα της, ήλθε και κουμπάρα μου από το Κοπανάκι με τον αναδεξιμιό μου Γεώργο, ετραγουδήσαμε έως τας 11 μ.μ.

24-9-42 (Πέμπτη) Εσηκώθηκα εγώ, έσφαξα το αρνί, 15 οκάδες, οι άλλοι τις συνεχείς δουλειές τους, ετοιμάσα το αρνί, εκατέβηκα στο μαγαζί, ήλθαν τα κουνιάδια μου και Κυριαζής, μου ανήγγειλαν ότι ήλθε ταχυδρομικό δέμα με παπούτσια και πασούμια της νύφης από την Αθήνα, λευκά, τάστειλε ο Ηρακλής¹⁵⁷, επίσης της έστειλαν και μερικά τσιμπιδάκια. Τα έδωσα του Κυριαζή διότι αυτός μούφερε την παραγγελία.

Ώρα 4½ συγκροτηθήκαμε όλοι και αναχωρήσαμε από το σπίτι, είχαμε συγκεντρωθεί περίπου 40 άτομα, επεράσαμε από τον κουμπάρο, τον επήραμε, εφθάσαμε στο σπίτι της νύφης ώρα 5½, ετύχαμεν ενθουσιώδους υποδοχής. Εντός της οικίας ήτο αδύνατον να μας γίνη χώρος διότι είχε πολλές φίλες της προσκεκλημένες, κατορθώσαμε ολίγο και εφθάσαμε έως

157 Ο μεγαλύτερος αδελφός της Μάγδας, υπάλληλος στην Αθήνα της προπολεμικής εταιρείας ΤΤΤ (Ταχυδρομείων, Τηλεγραφημάτων και Τηλεφωνίας).

την νύφη. Τότε αποφασίσαμε να γίνει η στέψις στην εκκλησία, ήτο και ο Παπα-Νιόνιος εκεί, όπου επήγαμε, είχε συγκεντρωθεί όλη η παραλία.

Έγινε η στέψις μας με επισημότητα, μας ευχήθηκαν όλοι να ζήσουμε ευτυχισμένα. Την ώρα που εχορευάμε τον Ησαία, μας έπλεξαν και έραιναν με σαρπατίνες-άνθη όπου σε μια στιγμή παρ'ολίγον να μας πέσουν τα στέφανα.

Ο Ναός της Ευαγγελιστρίας όπου έγινε ο Γάμος του το 1942.

Επίσης, όταν εσταματήσαμε τον χορό, έπεσε της Μαγδαληνής το δαχτυλίδι από το χέρι, το επήρε η Γιαννούλα και της το φόρεσε αμέσως.

Τελειώνοντας το μυστήριο, εξήλθαμε, επροχώρησαν της νύφης εμπρός, στου Δ. Σαρτζή το σπίτι σταματήσαμε, επροχώρησα εγώ στην νύφη, την παρέλαβα, τους αποχαιρετίσαμε με ασπασμούς τους ιδικούς μας, πεθερά και κουνιάδια μου, και επροχωρήσαμε. Άρχισαν τα τραγούδια, επεράσαμε στην αγορά, προσκυνώντας η νύφη, βγάζοντας εγώ το καπέλο, και ούτω καθ' εξής έως το σπίτι μας, ώρα 6½ εφθάσαμε. Η Γιαννούλα μας δέχτηκε σαν πεθερά, μας έδωσε γλυκό στην είσοδο της Σάλας, προτού εισέλθουμε μέσα. Εκαθίσαμε λίγο, εσέρβιρε η Καλλιόπη κουραμπιέδες, ύστερα εχορέψαμε με όλους. Μετά το χορό μας αποχαιρέτησαν οι συνδρομηταί μας και έφυγαν.

Εκαθίσαμε στο τραπέζι οι εξής: Γαμπρός, νύφη, κουμπάρος, Κώστας, Γιαννούλα, Κοντόπουλος, Πιπίνα, Π. Μπιλιαρδής, Γ. Μαραγκός, Περικ. Κάκαβας, Ν. Κανελλόπουλος, Αναστ. Θεοδωρόπουλος με τη γυναίκα του, η κουμπάρα μου εκ Κοπανακίου με τον αναδεξιμόν μου Γεώργο, Μητρόπουλοι, η μοδίστρα Καλλιόπη με τη Μητέρα της, αι οποίαι πολύ εκουράστηκαν δια τον Γάμο μου και έχω μεγάλην υποχρέωσιν¹⁵⁸. Εσέρβιραν πρώτα μακαρουνάδα, μετά κρέας καπαμά, και συνέχεια τραγούδια, κατόπιν ψητό με πατάτες, ύστερα συκωτάκια τηγανητά τα

158 Δεν αναφέρονται οι 2 αδελφοί, οι 2 αδελφές και η μητέρα της Μάγδας, ούτε τα ανίψια, μάλλον διότι η παρουσία τους εξυπακούεται.

οποία επρόσφερε η νύφη σε όλους, φρούτα μήλα– φιρίκια έξτρα, στο τέλος εσέβριναν και δίπλες. Το τραπέζι εδιελύθη ώρα 5^η πρωινήν. Είχαμε και εκλεκτό κρασί από τις Ράχες. Εδιασκεδάσαμε πάρα πολύ ευχάριστα, δεν εμέθυσε κανένας, μόνον που ήλθαμε εν ευθυμία, και αυτό είναι ευχάριστο. Ο Μπιλιαρδής ήτο πολύ κωμικός, ο Κοντόπουλος αστείος, ο Μαραγκός γλεντζές.

Αφού έφυγαν όλοι, τα νιογάμπρια εκοιμηθήκαμε στην κρεβατοκάμαρα του Κώστα και στο κρεβάτι του. Επειδή είχαμε κουραστεί, αναπαυθήκαμε λίγο. Ώρα **7^η πρωινήν**¹⁵⁹, εξύπνησα δια να εκτελέσω τα συζυγικά καθήκοντα, ως είναι η εθιμοτυπία και η ευλογία του Κυρίου Ημών Ιησού Χριστού. Η Μάγδα δεν ήθελε, επροσποιείτο ότι φοβάται και να το αναβάλουμε για το μεσημέρι. Εγώ όμως, έχων υπόψιν μου τας υποχρεώσεις μας προς τους εξυπηρετήσαντας μας αδελφούς μας και γονείς, το αποφάσισα την ως άνω ώραν και ικανοποιήθην εκ της παρθενικότητος της Μάγδας, όπως επροσευχόμουν στον Θεόν να μου στείλῃ ένα καλόν σύντροφον. Αλήθεια είναι πως η Μάγδα υποφέρει λίγο από αιμοραγία, αλλά αυτά είναι αναγκαία στα κορίτσια.

25-9-42 Παρασκευή. Εγώ έμεινα στο σπίτι κλεισμένος όλη την ημέρα. Το πρωί, προτού ξυπνήσουμε, είχαν φύγει οι κουμπάρες δια Κοπανάκι και Βρύσες. Εγώ εξύπνησα πρώτα, η Μάγδα ύστερα. Φεύγοντας εγώ από το δωμάτιόν μας, επήγε η Γιαννούλα και της υπέδειξε την παρθενίαν της. Έμεινε ευχαριστημένη. Κατόπιν ήλθε και ο Κώστας, μας συνεχάρη, καλήν ζωήν αδέλφια μου, κατόπιν εβγήκε η Μάγδα στο μπαλκόνι με το μεταξωτό νυχτικό¹⁶⁰, ήτο σωστό αγγελούδι, άπλωνε τα σεντόνια. Το μεσημέρι εφάγαμε ψητό, είχε μείνει, και πατάτες.

Ο Κώστας έφυγε δια Κοπανάκι, εγώ εκάθισα στο σπίτι. Το βράδυ όμως αυτό είχα νηστεία. . . .

26-9-42 Το πρωί εκατέβηκα στο μαγαζί¹⁶¹, εκεί ήλθαν ο Γεώργιος, ο Βασίλης, ο Κυριαζής, με συνεχάρησαν. Το μεσημέρι επήγα σπίτι, εφάγαμε, και η Γιαννούλα έφυγε για το Κοπανάκι, για την εμποροπανήγυριν. Φεύγοντας η Γιαννούλα, εκοιμηθήκαμε. Ώρα 4½ ήλθαν στα πιστρόφια η Μητέρα, ο

159 Το «7η πρωινήν» με κόκκινα γράμματα στο πρωτότυπο.

160 Η Μάγδα είχε αφήσει παραγγελία, όταν πεθάνει, να τη θάψουν με εκείνο το μεταξωτό νυχτικό. Το φύλαγε σε ειδικό μέρος. Το φόρεσε πράγματι στο τελευταίο της ταξίδι.

161 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Δεν πήγαμε ταξίδι διότι οι Ιταλοί στο τρένο είχαν πάρει μια νύφη στο Αίγιον και την παρέδωσαν σε 2 ημέρες αφού την κακοποίησαν».

Γεώργος, ο Βασίλης, η Πετρούλα και ο Κυριαζής με τα παιδιά τους. Μας ήυραν ακόμη ατακτοποιήτους, εγώ τους υπεδέχθην με τις μπουτζάμες. Εχορέψαμε, εσυζητήσαμε, είπα στον Κυριαζή να αφήσει την Καίτη¹⁶² στο σχολείον εδώ και πράγματι την άφησε. Το βράδυ εκοιμηθήκαμε έξω στο μπαλκόνι, εκάναμε τα καθήκοντα βράδυ και πρωί.

27-9-42 Κυριακή, επήγα στο μαγαζί. Εψώνισα κρέας γίδα, παχιά όμως, προς 8.000 την οκά, έδωσα 9.000, ήτο 1 οκά 50 δράμια, την έφτιασε η Μάγδα στιφάδο και κεφτέδες για το βράδυ, επεριμέναμε και Κώστα-Γιαννούλα, δεν ήλθαν όμως. Το απόγευμα είχαμε επισκέψεις πολλές. Δεν εβγήκα έξω καθόλου. Εκοιμηθήκαμε πάλι έξω, το βράδυ πάλι τα ίδια. . . .

28-9-42 Δευτέρα, εκατέβην στο μαγαζί. Η Μάγδα εξύμωσε και εγέμισε μελιτζάνες στο φούρνο, εφάγαμε το μεσημέρι, αλλά εξέχασαν το ψωμί στο φούρνο και επαραψήθηκε, διότι εμείς εκοιμηθήκαμε, και το απόγευμα το έβγαλε. Το βράδυ ήλθε ο Κώστας με τη Γιαννούλα, η Γιαννούλα ήτο θυμωμένη πολύ, ίσως η Αθανασία να της έκανε τα συνήθη παράπονα της. Εφάγαμε ησύχως και ψυχραίμως, η Μάγδα τα κατάφερε να γελάμε και πράγματι έχει την χάρη αυτή να είναι πάντα περίχαρη και με γέλια ώστε να μας κάνει να γελούμε όλοι μας με τα αστεία της.

29-9-42. Το πρωί εκαβάληκα τον γάιδαρο, επήγα στον Πλέτσα Αντώνη να καθαρίσω ένα λογαριασμό, μας ώφειλε σιτάρι 14 οκάδες και εξηναγκάσθην να πάρω μόνον 7 οκάδες κριθάρι και 3 κούκλα διότι θα τόχανα και αυτό από τον κακόν οφειλέτην. Ήλθα το μεσημέρι, μου είπαν ότι το απόγευμα θα πάμε στα πιστρόφια. Πράγματι, το βραδάκι επήγαμε εγώ, Μάγδα, Γιαννούλα, Αθανασία. Αυτοί μας είχαν τραπέζι για το βράδυ, εκεί ήυραμε το Γεώργο, Βασίλη, Μητέρα, Φωτούλα. Ο Γεώργος έφυγε και επήγε σπίτι μας, επήρε τον Κώστα και Δημητράκη. Εφάγαμε χέλια, επεράσαμε καλά. Στο τέλος που θελήσαμε να φύγουμε, εσώθη το νερό, δεν είχαν ούτε σταγόνα για πιόσιμο. Εμείς εφύγαμε ώρα 10, μαζί και η Φωτούλα στο σπίτι της¹⁶³. Είχαμε αφήσει τον Τάση της Φωτούλας σπίτι μας και έφυγε όταν επανήλθαμε. Εκοιμηθήκαμε. [.....].

162 Κόρη των Κυριαζή-Πετρούλας. Πιθανόν γεννηθείσα το 1935, άρα ήταν 7 ετών και θα πήγαινε στην 1η τάξη. Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει:

«Όταν παντρευτήκαμε τον Σεπτέμβριον 1942 και άρχισαν τα σχολεία και επειδή στο Μάραθο δεν είχαν διδάσκαλο, επήραμε την Καίτη Πετρούλας να πάη εδώ σχολείο, ούτω και έγινε και μούλεγαν οι φίλοι μου μπράβο Χρήστο επήρες 2 γυναίκες, εγώ όμως έπρεπε να κάνω αυτήν την πράξη προς όφελος του παιδιού».

163 Το σπίτι στο οποίο πήγαν για τα πιστρόφια ήταν στην κάτω πόλη. Επέστρεψαν στο σπίτι του Χρήστου, παρέα με τη Φωτούλα της οποίας το σπίτι ήταν σε απόσταση 50 μέτρων από του Χρήστου.

30-9-42 Η Γιαννούλα ήτο αμίλητη και χωρίς να πιη ούτε νερό επί 24 ώρες. Ετότε να με ρώταγαν τι στενοχώρια είχα, καθώς και η Μάγδα.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1942

1-10-42 Πέμπτη. Εσυνήλθε η Γιαννούλα, αλλά ήτο πολύ ωχρή. Εκείνη την ημέρα δεν ημπόρεσα να της εύρω κρέας, αντί αυτού της εψήσαμε ένα πιτσούνι. Εγώ και η Μάγδα ετοποθετούσαμε τα σύκα σε μια κάσα πετρελαίου, ο Κώστας εκουβαλούσε πέτρες και άμμο με τον γάιδαρον δια την κουζίνα του.

2-10-42 Ο Κώστας εκουβαλούσε πάλι πέτρες-άμμο, η Γιαννούλα ήτο ήσυχη. Η Μάγδα έπλυνε μέχρι και εσώρουχα. Το μεσημέρι μου έκανε λουτρό στη σκάφη και με έλουσε η Μάγδα μου, μένω ενθουσιασμένος από την νέα ζωή μου.

3-10-42 Ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι, εγώ στο μαγαζί. Η Γιαννούλα έχει πόνους από το δόντι της. Η Μάγδα συγυράει το σπίτι. Πολύ άτυχη η Μάγδα μου, την λυπούμαι που δεν εχάρηκε σαν νύφη, αμέσως ανακατεύτη στις δουλειές του σπιτιού. Το βράδυ αυτό η Γιαννούλα υπόφερε πολύ, εκάθισα λίγο αλλά η ίδια με έδιωξε να πάω για ύπνο, εκράτησε τα 2 κορίτσια μαζί της.

4-10-42 Το πρωί εσηκωθήκαμε, ήτο πολύ στενοχωρημένη και επονούσε φοβερά, επήρε την λειτουργιά, κρασί και λάδι, επήγε στην εκκλησία, ξανά ήλθε να πάμε μαζί να εκκλησιαστούμε. Ήλθε εν τω μεταξύ και ο Γεώργιος, ετοιμαστήκαμε να πάμε, μας λέει ότι εγώ δεν έπρεπε να έλθω, να πάτε όπως πήγατε στους αρραβώνες σας, αυτά όμως ήτο λόγια, επήγαμε στην εκκλησία. Η αλήθεια είναι ότι εκρατείτο με το ζόρι, επονούσε το δόντι.

Μετά το Κοινωνικόν, μας εκάλεσε ο παπάς, επήγαμε εγώ και η Μάγδα μου εμπρός στην Αγία Πύλη, μας εδιάβασε τας ευχάς καθώς και το Ευαγγέλιον. Ήτο αυτό κατ' εμέ δεύτερο στεφάνωμα διότι ο ιερεύς αυτός κάνει καινοτομία από εμάς στον κανονισμόν της Εκκλησίας. Όταν εσχόλασε, τούδωσα 1000 δρχ., εφύγαμε, η Γιαννούλα επήγε σπίτι, εγώ και οι άλλοι επήγαμε επίσκεψιν στην Φωτούλα, εφάγαμε κουραμπιέ, κατόπιν εφύγαμε. Επέρασα στο σπίτι, η Γιαννούλα ήτο στενοχωρημένη.

Είπα να βράσουν τραχανά, είχαμε πάρει κρέας, μας έστειλε και χέλια ο μπατζανάκης μου Μαραγκός, δώρον, διότι το βράδυ θα είχαμε τραπέζι της πεθεράς μου με τα κουινιάδια μου. Όλη την Κυριακή αυτή ήταν μαρτύριο για εμένα και την Μάγδα, έκλαιγε η Γιαννούλα όλη την ημερα, πονούσε,

[.....]. Μετά το μεσημέρι επήγα στο φαρμακείο και της επήρα λίγο [κενό] και ασπιρίνες, όλο το απόγευμα της έβαζα αλλά δεν την ησύχαζε. Η Μαгдаληνή είχε επισκέψει το απόγευμα έως το βράδυ. Με το φως ήλθε και η Μητέρα της με τα παιδιά. [.....]. Το βράδυ ήλθε και ο Κώστας, έφερε ξύλα στο γάιδαρο, τα εξηφόρτωσα, τα ετοποθέτησα στο πλυσταριό, κλπ. Της έδωσε μια ασπιρίνη μπάγιερ και ησύχασε. Εκαθίσαμε στην τραπεζαρία¹⁶⁴, εφάγαμε καλά, ετραγουδήσαμε, και έφυγαν οι προσκεκλημένοι ώρα 10%. Εμείς κοιμηθήκαμε, αυτή είχε πόνους όλη την νύκτα, κακή του τύχη αυτού του Κώστα.

5-10-42 Την επήγε στον οδοντίατρον, κακή της τύχη δεν τόβγαλε, της είπε πως θα το θεραπεύσει. Αχ! Όταν έφθασε στο σπίτι άρχισε πάλι, όλη την ημέραν αυτήν εφώναζε και επονούσε, αλλά το βράδυ ήτο μαρτύριον. Μετά το φαγητό, ώρα 9, την πιάνει μια ταραχή νευρική και μένει αναισθητή 1½ ώρα, της έκανε και ένεση της καρδιάς η Μάγδα μου αλλά τίποτε δεν την ησύχαζε. Εγώ έφυγα στις 11, επήγα για ύπνο.

6-10-42 Το πρωί στις 5 εκατέβηκα πάλι, την ηύρα όπως την άφησα, είχε δε και πυρετό. Αυτός ο Κώστας σωστός μάρτυρας, δεν κοιμήθη καθόλου. Εφώτισε καλά, εγώ έφυγα για το μαγαζί. Αυτή επερίμενε να κάνη εξαγωγή σήμερα, αλλά οδοντίατρος δεν υπάρχει, αύριον θάληθ.

7-10-42 Το πρωί επήρα 170 δράμια κρέας και έδωσα 3.700 δρχ. Το μεσημέρι της τόφτιασε η Μάγδα και έφαγε το ½, εμείς εφάγαμε φασόλια κούφια. Μετά το φαί, ο Κώστας εκουβάλησε στο γαϊδούρι αμμοχώριδα και πέτρες, καθώς και εγώ εβοηθούσα στο ξεφόρτωμα. Ώρα 3½ ανέβηκα επάνω σπίτι, εξύπνησα τη Μάγδα, μούδωσε ένα κουραμπιέ, επήγε και της Γιαννούλας. [.....]. Το βράδυ τη βλέπω να είναι πρησμένη όλη η αριστερά παρειά και να συνεχίζονται οι πόνοι. Εφάγαμε το βράδυ φασόλια, εκαθίσα έως τας 10½, έφυγα για ύπνο. Την νύκτα, ώρα 2 πρωινήν 7-10-42 εσηκώθηκα, κατεβαίνω κάτω, εφώναζε και είχε πολύ πρήξιμο, έκλεισε το αριστερό της μάτι, αρχίσαμε ζεστές κομπρέσες. Ώρα 3 εξύπνησα τη Μάγδα, εκατέβηκε, εκαθίσε λίγο, εν τω μεταξύ κοιμήθηκε ο Κώστας. Η Μάγδα και η Αθανασία έστρωσαν στην αποθήκη, κοιμήθηκαν, εγώ εκαθίσα έως τας 5½. Εν τω μεταξύ, κοιμήθη και η Γιαννούλα κανά 2 ώρες, τότε εγώ έφυγα, επήγα για ύπνο.

8-10-42 Εσηκώθηκα το πρωί ώρα 8^η, εκατέβηκα στο μαγαζί, εστείλαμε τον Ιατρόν Βλάχον. Κατόπιν ερωτήσαμε τον οδοντίατρον τι να γίνη, μας είπε να

164 Εξακολουθούν να τρώνε όλοι μαζί, η οικογένεια του Κώστα και το νέο ζευγάρι, στο ισόγειο, αλλά οι νιόπαντροι κοιμούνται στο πάνω πάτωμα.

βάλουμε κομπρέσες από αλουμινόνερο¹⁶⁵ και θα υποχωρήσει το πρήξιμο, η εξαγωγή τώρα είναι αδύνατος. Το απόγευμα κατέβη η Μάγδα στο μαγαζί, επήγε στη Μητέρα της, ασφαλώς την επόνεσε, το βραδάκι επήγα και εγώ, εκαθίσαμε, εφάγαμε και εφύγαμε, ώρα 10^η.

9-10-42 Πρωί, έραψα τα ελαιόπανα. Εν τω μεταξύ, ήλθε και ο Κώστας, άρχισε να μου λήει παράπονα, ότι είπα εγώ στη Γιαννούλα κάτι. Πράγματι, το είπα της Γιαννούλας το ότι την ημέραν που έδωσε στη γυναίκα μου τα εσώρουκά μου και τις φανέλες της είπε, πάρτα διότι εμείς δεν τον επεριοιόμαστε και έχει παράπονο [...].

10-10-42 Ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι και από εκεί δια Διαβολίτσιον να αγοράσει σκύα. [...].

11-10-42 Επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα στην εκκλησία, μετά την εκκλησία ήλθε και η Αθανασία στο μαγαζί. Η Μάγδα μόνη της εμαγείρεψε, το μεσημέρι εφάγαμε. [...]. Εμείς είχαμε επισκέψεις άνω¹⁶⁶. Σήμερα ελάβαμε από Πετρούλα 4 οκάδες πετιμέζι, 1 πλάκα σαπούνη και σταφίδα.

12-10-42. Αδιαθετεί η Καίτη, της εδώσαμε καθαρκτικό λάδι, είχε συνέχεια πυρετό όλην την ημέρα, μέχρι 40 έφτασε και όλην την νύκτα του εβάζαμε νερό στο κεφάλι και κοιλιά. [...].

Το βράδυ μετά το φαγητό εκάθισα με τη Γιαννούλα και εσυζητήσαμε γιατί παραπονείται ή και εγώ γι' αυτήν. Τα είπαμε όλα και αφού εμέναμε σύμφωνοι δια όλα, είπαμε να μην ακούμε τους ξένους διότι οι ξένοι μας συκοβάνουν, μάλιστα το απόγευμα αυτό είχε επίσκεψιν του Σαγώνα και αδελφών του. Στας συζητήσεις αυτάς η Γιαννούλα ήτο πάντα παραπονούμενη και αυτό εστενοχωρούσε την Μάγδα. Το βράδυ είχαμε όλην την νύκτα την Καίτη με πυρετό, της εβάζαμε κρύα πανιά.

13-10-42 Σήμερα έχει πυρετόν 38 - 40½. Το μεσημέρι είχαμε κρέας πιλάφι χυλοπίτες, επήρα 1 οκά και 100/400 και έδωσα 12.000 δρχ. αλλά ατυχώς ήτο προβάτα διότι δεν έβρασε από το πρωί. Εν πάση περιπτώσει, εφάγαμε, εκτός της Καίτης και Βάσως που είναι άρρωστα. Το απόγευμα έφυγα και έστειλα τον Ιατρόν, είχε πυρετόν 40 ½ έως την νύκτα, το πρωί ήτο απύρετο.

14-10-42 Το πρωί εκατέβηκα στο μαγαζί. Η Γιαννούλα εξύπνησε πρωί στις 4, εξύμωσε και όταν εγώ εσηκώθηκα το έριχνε στο φούρνο –και ήτο

165 Μάλλον εννοεί «αλουμινόνερο», το οποίο είναι "γιατροσόφι" για να φύγει το πρήξιμο ή το καρούμπαλο.

166 Εννοεί στο πάνω πάτωμα.

παραπονούμενη γιατί αργούμε να ξυπνήσουμε. Εγώ όμως της έδωσα την απάντηση πως τα μωρά μας κοιμούνται. Το μεσημέρι εφάγαμε φασόλια, εγώ εκοιμήθηκα λίγο, το βραδάκι ήλθε και ο Κώστας από το Διαβολίτσι κουρασμένος. Όμως μόνον αυτό το βράδυ την είδα χαρούμενη τον μήνα αυτόν.

15-10-42 Εγώ στο μαγαζί. Ο Κώστας εκαθάριζε τα σφαγεία, να το φράξουμε το απόγευμα μαζί και να σπείρουμε κάτι. Την επομένην,

16-10-42 Εσπείραμε λίγη βρώμη στα σφαγεία και εφράξαμε την περιοχή των. Τα μικρά έχουν 40 πυρετό, Καίτη-Βάσω έχουν γαστρικά. Η Βάσω από τον εμετόν έβγαλε και μια λεβίθα, έχει και φοβερόν πονοκέφαλον. [.....]. Το βραδάκι στο μαγαζί έκανα μερικά παράπονα στον Κώστα σχετικά για την στάσιν της Γιαννούλας και να της κάνη σύστασιν αλλαγής συμπεριφοράς.

17-10-42 Σάββατο, είπα να πάω στο Κοπανάκι, ο Κώστας μου είπε ότι θα πάη αυτός, και το πρωί, εάν είναι καλά το κορίτσι. Εγώ επέμενα και με ερωτά γιατί, και του απήντησα ότι εν τη απουσία του η Γιαννούλα [.....] στενοχωρείται, γι' αυτόν τον λόγον. Όλον το Σάββατον είχαν πυρετό και τα δύο κορίτσια. Το αφάνταστον για εμάς είναι τούτο: ότι δεν εχαρήκαμε νυχτιές νεοπαντρεμένων παρά μόνον τις 3 πρώτες. Κατόπιν άρρωστη η Γιαννούλα, ξενύχτια, να ξυπνάς μήπως ξεσκεπαστούν τα κορίτσια και κρυώσουν, εν συνεχεία αρρωσταίνει η Καίτη, να ξενυχτάμε σαν να έχουμε μωρό στην κούνια, και τόσες άλλες στενοχώριες.

18-10-42 Κυριακή, εξύπνησα στις 2½ πρωινήν, έφυγα καβάλα για Κοπανάκι, έφτασα εκεί στις 6¾, επήγα στην αγορά, ετακτοποιήθην, άρχισε το παζάρι. Εδούλεψα σχετικά, επήρα 6 οκάδες σιτάρι και 75 χιλιάδες δρχ. Αγόρασα 3 κατοστάρια σιγάρα προς 4.500 και έφυγα. Επήγα στου κουμπάρου μου, έφαγα κοτόπουλο χυλοπίτες, προπολεμικά. Ανεχώρησα στις 4 μ.μ., παρέα είχα τον Κώστ. Παναγιωτόπουλον, ήλθα εις Κυπαρισσίαν ώρα 8 βραδινήν. Έφερα και τα σύκα, 70 οκάδες, που έφερε ο Κώστας από Διαβολίτσι στο Κοπανάκι. Εγώ ποδαρόδρομο. Ερχόμενος σπίτι ηύρα τα κουνιάδια μου—πεθερά μου. Τα μικρά με πυρετό. Εκοιμήθηκα, σαν κουρασμένος.

19-10-42 Όλο στενοχώρια από τα μικρά. Εμείς κάθε βράδυ ξενύχτι, να βάζουμε κρύα πανιά της Καίτης. Εφράξαμε και τον υπόλοιπον κήπον¹⁶⁷.

20-10-42 Ήλθε ο Κυριαζής, επήρε την Καίτη καβάλα στον γάιδαρον, εκατέβη στην πεθερά μου και έφυγε με σούστα ιταλικά. Εκατέβη και η Μάγδα μου κάτω, μαζί και η θεία της, εκάθισε εκεί το μεσημέρι, το βραδάκι επήγα και

167 Ο κήπος είναι δημοτικός χώρος, απέναντι από το σπίτι τους, που νοίκιαζαν.

εγώ, εκατεβήκαμε στη θάλασσα λίγο και εφύγαμε, μαζί και η θεία, την επήγαμε στου Χαρ. Κασίμη, εκεί έμενε, και κατόπιν σπίτι μας.

21-10-42 Έσκαψα λίγον κήπο, έσπειρα βρώμη. Το πρωί έραψα 2 σκισμένα ελαιόπανα. Το βραδάκι πηγαίνω σπίτι, βρίσκω την θείαν, πάλι την επήγαμε στον Κ. Κασίμη. Επιστρέφοντας, τη Μάγδα την επονούσε φοβερά η μέση της, επήγε για ύπνο, εμείς εφάγαμε σαλάτα, η Αθανασία επήρε το μερίδιο της Μάγδας και της το επήγε στο κρεβάτι να φάη.

22-10-42 Ήμαστε όλο μελαγχολικοί από τη ρούντζα¹⁶⁸ της Γιαννούλας [.....]. Το μεσημέρι εγώ έλυσα την μηχανή της Μάγδας διότι είχε κολλήσει [.....]. Το απόγευμα εκατέβηκα με την Μάγδα κάτω, αυτή επήγε στη Μητέρα της εγώ στο μαγαζί. Εκεί έκλεισα την πόρτα και άρχισα να του λέω του Κώστα για την γενική στάσιν των έναντί μας και του ζήτησα να μου ευχή τους λόγους. [.....]. Η κατάληξη ήτο, εάν δεν αλλάξουν τακτικήν, εγώ θα τα μοιράσω όλα δια λαχνού και υπό τοιαύτας συνθήκας, δεν ημπορώ να καθίσω στο ίδιον σπίτι αλλά θα το χαλάσω και θα φύγω και να μοιράσουμε το συντομώτερον, έστω και αύριον. [.....]. Την επομένην

23-10-42 είχαν αλλάξει γενικώς συμπεριφορά, εμιλούσαν πολύ καλά και έφυγε η σκουτούφλα από την Γιαννούλα. Το μεσημέρι εσκάψαμε τον κήπο, όλοι μαζί εργαστήκαμε και εσπείραμε μερικά σπορικά. Το βράδυ αυτό εφάγαμε καλά και είχαμε αστεία και γέλια.

24-10-42 Πρωί ήλθαν οι μαστόροι για να κατασκευάσουν την κάτω κουζίνα, εγώ επήγα στο μαγαζί. Το μεσημέρι εβοήθησα και εγώ στη μεταφορά πέτρας, απ' έξω μέσα.

25-10-42 Ο Κώστας εξύπνησε στις 2½ πρωί, επήγε στο Κοπανάκι, εγώ επήγα στο μαγαζί. Εψώνισα για φαί απ' ότι ευρήκα, διότι σήμερα δεν υπάρχουν τρόφιμα στην αγορά μας, ούτε κηπουρικά. Το μεσημέρι επήγα στο σπίτι, εφάγαμε τραχανά. Το απόγευμα αποφασίσαμε να κάνουμε μερικές απαραίτητες επισκέψεις με τη Μάγδα μου. [.....].

Επήγαμε στου Δελακλέζα επίσκεψιν, κατόπιν στα κορίτσια Κολοφύρα, ύστερα στην Μητέρα, εκεί ηύραμε και τη Φωτούλα-Γεώργο. Εκαθίσαμε, μας εσέρβιραν φουντουκόψυχα και σταφίδα, εφάγαμε αρκετά. Σε μια στιγμή, βγαίνουν Μάγδα και Φωτούλα, πάνε στο σαλόνι και άρχισαν τα σχόλια τους αφορώντας το σπίτι μας. Εσηκώθηκα και εγώ, επήγα στον

168 Μούτρωμα, θυμός (ρουτζώνω: μουτρώνω, θυμώνω).

καμπινέ, τους είπα σας παρακαλώ πάψτε τα σχόλια. Κατόπιν, επιστρέφοντας βλέπω Μητέρα και Γεώργο εκεί. Τότε εστενοχωρήθη και δεν τους επλησίασα αλλά εβγήκα έξω στο μπαλκόνι και αγνάντευα. Σε λίγο ήλθε και η ώρα να φύγουμε, τους εκαληνυκτίσαμε, εφύγαμε, ήλθαμε στου Σαγώνα, μαζί και ο Γεώργος επίσκεψιν. Εγώ εκατέβηκα στο μαγαζί¹⁶⁹, επήρα ένα μπότι¹⁷⁰ λάδι, ανέβηκα πάλι και εφύγαμε. Μας εσέρβιραν σύκα ξερά και σταφίδα. Πηγαίνοντας σπίτι, είχε έλθει ο Κώστας από το Κοπανάκι, έφερε ένα φόρτωμα σύκα. Η Γιαννούλα, φεύγοντας εμείς, δεν εκάθισε καθόλου, έφτιασε χαλβά άνω των 50 τεμαχίων, έσφαξε πιτσούνια, με χυλοπίτες εφάγαμε τέτοιο φαγητό το βράδυ σαν Πάσχα, μάλιστα εμένα με πόνεσε η κοιλιά μου, τρώγοντας βέβαια και 2 τεμάχια χαλβά. Εσυζητήσαμε και εγελάσαμε με ευχαρίστησιν αυτήν την βραδιά.

Προ ημερών που έκανε ξεσκόνισμα στη σάλα η Μάγδα, έσπασε ένα ανθοδοχείο. Εμένα δεν μου είπε τίποτε, το είπε της Φωτούλας. Μάλιστα εστενοχωρήθη και είπε κάλλιο νάχα 40 πυρετό. Η Φωτούλα τότε της Τασούς¹⁷¹, η Τασού της Γιαννούλας και αυτή εμένα. Της έκανα παρατήρησιν διατί το μαθαίνω από άλλους.

26-10-42 Επήγαμε στην εκκλησία, Αγίου Δημητρίου, εγώ, Μάγδα, Γιαννούλα, Αθανασία. Το μεσημέρι εφάγαμε μελιτζάνες. Το απόγευμα εσκάψαμε τον κήπο και εφυτέψαμε 160 ρίζες μάπας. Εστείλαμε το Δημητράκη στο Καλό Νερό με τον γάιδαρο να φέρη τα ψάρια του Βασίλη αλλά ήλθαν σχέτοι και ώραν 9½ βραδινήν.

27-10-42 Ήλθαν οι μαστόροι, έχτισαν όλην την ημέραν, είχαμε μεγάλη κούραση κουβαλώντας πέτρες, λάσπη, προπαντός ο Κώστας.

28-10-42 Το ίδιο σαν την προηγούμενην, εργασία. Το απόγευμα ήθελε η Μάγδα να πάη στην Μητέρα της, μου είπε να πάμε μαζί, εγώ έφυγα για το μαγαζί. Πρώτα εθύμωσε και δεν επήγε, αλλά αργότερα επήγε στην Νουνά της. Έμαθα πως το βράδυ, προτού πάω σπίτι (διότι άργησα λίγο, επήγα να δω τον Γεώργο, έχει βγάλει στο πρόσωπο κάτι εξανθήματα, ελαφράς μορφής όμως;) έκλαιγε και εγώ όταν επήγα την είδα να είναι όλο παράπονα. Ας είναι, εγώ της emίλησα και την ησύχασα και επεράσαμε την πιο ευχάριστη βραδιά.

169 Το σπίτι του Σαγώνα ήτο δίπλα στο μαγαζί τους. Στο ισόγειο ήταν το μαγαζί του Σαγώνα και στον όροφο η κατοικία.

170 Πολύ μεγάλο μπουκάλι.

171 Κουνιάδα της Φωτούλας, γειτόνισσα.

29-10-42 Ο Κώστας εκαθάρισε τα αποχώματα της κουζίνας και ο μάστορας έχτενε την πόρτα. Εγώ εξύπνησα στις 5 το πρωί, εκαβάληκα τον γάιδαρο, επήγα στο Μαλενίτη να πάρω τα ελαιόπανα, δεν τάφερε ο Δημητράκης το βράδυ. Έφυγα στις 6, επήγα στις 7, έφυγα πάλι και στις 8 ακριβώς επαρέδωσα τα ελαιόπανα στην παραλία του Κώστα Ψυχομάνη για 4 ημέρες.

31-10-42 Επήρα τον γάιδαρο, τα πανιά, έκοψα 2 τέμλες¹⁷² από τα σφαγεία, ακολούθησε και η Μάγδα, επήραμε ψωμί, 4 χέλια, και επήγαμε εραβδίσσαμε τις ελιές στα οικόπεδα¹⁷³, ήλθε και ο Κώστας, μας εβοήθησε, εγώ απάνω, Κώστας-Μάγδα κάτω. Στη 1μ.μ. ετελειώσαμε, επήγαμε στην πεθερά μου, είχε ετοιμάσει χέλια, εφάγαμε και στις 2 επήγαμε πάλι οι δύο μας, ελιχνίσαμε, εγεμίσαμε 2 σακιά, επήγα εγώ στον Αλαγούδη, επότισα τον γάιδαρον, έφερα και μια βίκα σπίτι, κατόπιν εφόρτωσα, έφερα στο μαγαζί τις ελιές, και ξανά επήγα, επήρα τα πανιά και ελιόκλαρα. [...]. Βγάλαμε 50 οκάδες λάδι.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1942

1-11-42 Ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι, ώρα 2½ νύκτα, εγώ στο μαγαζί. Η Μάγδα επήγε στον Γεώργο, ήτο ασθενής, συγχρόνως το απόγευμα έκανε και μερικές επισκέψεις. Προτού φύγουμε ρώτησα τη Γιαννούλα τι θα φάμε και μου απαντά θυμοτά «τη γυναίκα σου να ρωτήσης όχι εμένα». Έφυγα. Το μεσημέρι επήγα, είχε μαγειρέψει χυλοπίτες. Το απόγευμα επήγε να ιδή τον Γεώργο, εγώ έσκαβα τον κήπο με τον Πολύδωρον. Προτού φύγει όμως εσφάξαμε 2 κουνέλια και τάβαλε στιφάδο, ύστερα έφυγε. Το βραδάκι έβαλα, έφαγε ο Πολύδωρας, και δεν ηθέλησε λεπτά. Τότε ήλθαν και αυτές καθώς και ο Κώστας, έφερε ξύλα φορτωμένα στο γαιδούρι. Εφάγαμε καλά, τα κουνέλια.

2-11-42¹⁷⁴ Ήλθε ο Γουρουνάς, έφτιασε τις πόρτες και το παράθυρο της νέας κουζίνας, έκανε 2 ημέρες, την εσκέπασε με τσίγκους.

3-11-42 Το πρωί έφτιασε η Μάγδα χυλό, μια τσουκάλα, ενόμιζε πως θα φάν και οι άλλοι, αλλά δεν έφαγαν κανέναν, μόνον εγώ. Εν τω μεταξύ, ήλθε και ο Βασίλης, έφαγε και αυτός, και επήρε το γαιδούρι, επήγε για ξύλα στο

172 Τέμλες (γραμμένο καθαρά) ή δέμπλες: μακρυά ραβδιά για το ράβδισμα της ελιάς.

173 Το οικόπεδο που είχε πάρει προίκα, κοντά στην παραλία, είχε λίγες ελιές.

174 Παραιτείται η κυβέρνηση Τσολάκογλου και αναλαμβάνει η κυβέρνηση Λογοθετόπουλου.

ποτάμι. Ήλθε το βράδυ, χωρίς ήλιο. Εγώ το μεσημέρι, μαζί και η Μάγδα, εφυτέψαμε σκόρδα, κρεμμύδια και σέσκουλα. Πρωί τα επότισα όλα, και το επόμενο μεσημέρι.

4-11-42 Επήγα στο μαγαζί. Ο Κώστας έφερε άμμο από θάλασσα. Το μεσημέρι που επήγα είδα άλλα πρόσωπα. Η Μάγδα επήρε από το γιούκο τα παπλώματα μου και της Γιαννούλας εκακοφάνηκε [.....]. Επήρα το κρεβάτι και το επήγα στο άνω δωμάτιον [.....]. Η αφορμή ήτο η Αθανασία, [.....] που θέλει να έχη φως όλη την νύχτα και να μην κουβεντιάζουμε και την ενοχλούμε, αξιώνει να μην κλείνουμε την εσωτερική πόρτα. [.....]. Εγώ όμως της έκανα παρατηρήσεις και ότι ήτο να της ειπώ αυτές τις στιγμές. Ο Κώστας εκοιμότανε, πιστεύω όμως ότι τα άκουγε όλα. Αφού ετακτοποιήθηκαν αυτά έφυγα και επήγα στο μαγαζί.

5-11-42 Επιστρέφοντας το μεσημέρι σπίτι, είδα μια πραγματική χαρά στις συννυφάδες και έτσι συνεχίζουμε να τρώμε γλυκό ψωμί.

6-11-42 Ώρα 6 πρωινήν επήγαμε στο μαγαζί, εδώσαμε τα ελαιόπανα με ενοίκιον λάδι. Το βράδυ ασθένησε η Βάσω, είχε πυρετό.

Το βραδάκι ήλθε η Μάγδα μου στο μαγαζί και επήγαμε στου Κολοφύρα, επήραμε 2 σωληνάρια κινίνο υδροχλωρικής όμως. Κατόπιν επήγαμε στην Μητέρα, την ηύραμε μονάχη, αναμμένο το λυχναράκι της και εκάθητο στην τραπεζαρία. Εγώ καθώς την είδα μόνη την εσυμπόνεσα και είπα ενδομύχως, κοίταξε, έπειτα από τόσα παιδιά να κάθεται μονάχη.

7-11-42 Πρωί-πρωί είχαμε τέτοια γέλια οι δυό μας από ένα πολύ ανέκδοτο αστείο ώστε εγελούσαμε ώρες. Το μεσημέρι έφτιαξα μια γωνιά στην τραπεζαρία. Το απόγευμα στο μαγαζί εγνώρισα τον εξαδελφό-κουνιάδο Λεων. Κολοφύρα. Την αυτήν ημέρα εκαβάληκα τον γάιδαρο, επήγα στην Φαρακλάδα στου Σ. Νικολακοπούλου να πάρω 60 οκάδες σταφίδα και 1 δοχείο λάδι που είχα προπληρώσει προ μηνός. Αυτός όμως ο δυστυχής είναι σώγαμπρος και ατυχώς έχει μια πεθερά η οποία όταν με είδε άρχισε να λήη ο κερατάς με κατέστρεψε και δεν σου δίνω τίποτε. Ευτυχώς όμως ήτο η γυναίκα του ψύχραιμη και μούδωσε το λάδι μόνον και αύριον θα μούστελνε τη σταφίδα.

8-11-42 Δεν επήγα στο Κοπανάκι διότι την νύκτα είχαμε βροχές και αστραπές. Επήγαμε στην εκκλησία, εγώ, Μάγδα, Γιαννούλα. Το μεσημέρι εφάγαμε κοτόπουλο χυλοπίτες. Το απόγευμα επήγαμε στην Μητέρα, συμφωνήσαμε

να πάμε στο Σιδηρόκαστρο¹⁷⁵ να δούμε το χωράφι. Το βραδάκι εγυρίσαμε αργά λίγο.

9-11-42 Έφτιασα κάτι σοφάδες σπίτι με χοριδο-λάσπη, καθώς και ο Κώστας την κουζίνα του.

10-11-42 Το βραδάκι εκατέβη η Μάγδα, επήγε στη Μητέρα της με την Αθανασία, εγώ επήγα στου Μαρτίνη το ελαιοτριβείον και πέρασα και να την πάρω. Επήρε και την νυττήρα από Μάνα της.

11-11-42 Το μεσημέρι εκαθαρίσαμε αντιδόσπορο και ραπανόσπορο. Το βραδάκι επήγαμε στην κηδεία του Παπαγιάννη Χρονοπούλου, ενορίτη μας, μετά ήλθαν σπίτι η Μητέρα και ο Βασίλης, είπαμε για το χωράφι να πάμε να το δούμε. [.....].

12-11-42 Εκατέβη η Μάγδα στη Μάνα της, επήγα και εγώ κατόπιν [.....]. Εν τω μεταξύ, ήλθαν ο Βασίλης με τον Ιωάννη Φιλντίση, υπομοίραρχον, πρώτος εξάδελφος τους¹⁷⁶. (Ήτο στη Ζαχάρω, έπεσε όμως στην δυσμένειαν των Ιταλικών Αρχών και τον έδιωξαν από εκεί, ήλθε ενταύθα, υπηρετεί και μένει σπίτι τους). Αρχίσαμε την συζήτησιν, εφάγαμε χόρτα και την μερίδα του Γιάννη κρέας μακαρόνια. Εφύγαμε ώρα 8½, μου είπε ο Βασίλης ότι το πρωί θα πάμε στο Σιδηρόκαστρον, Ναι του είπα¹⁷⁷.

Ήλθε την επομένην [**13-11-42**] ώρα 6 πρωινήν. Ανεχωρήσαμε ώρα 8 π.μ., εφθάσαμε στις 12. Επήγαμε στου θείου το σπίτι, ηύραμε την θεία, μας εδέχθη καλώς, εσέρβιρε καρύδια. Εν τω μεταξύ, ήλθε και ο Χρήστος Λαμπρόπουλος με την μητέρα του, αδελφή του πεθερού μου, την αγκαζάραμε να πάμε να δούμε το χωράφι. Πράγματι μας επήγε, εκάναμε ¾ να πάμε, το είδαμε, είναι περίπου 8 στρέμματα, έχει 7 δέντρα βαλανιδιές.

Εφύγαμε, ήλθαμε στο χωριό ώρα 3 μ.μ., επήγαμε στο σπίτι της θείας, μας εσέρβιρε δίπλες, καρύδια και τσίπουρο. Την προηγουμένην αρραβώνιασε τον γιό της, της ευχηθήκαμε, ύστερα επήγαμε πάλι στου θείου, επεριμέναμε για φαί αλλά και εκεί μας εσέρβιραν λαλαγγίδες. Εκαθίσαμε αρκετήν ώρα, κατόπιν επήγαμε στην νύφη, μαζί και ο Γαμπρός, την είδαμε, είναι μεγαλύτερη του 10 ετών και πολύ χωρική. Μας εσέρβιραν μελομακάρωνα, καρύδια, σύκα, κυδώνι και κρασί. Τους ευχήθημεν να

175 Ορεινό χωριό της Τριφυλίας.

176 Γιός της Σοφίας, αδελφής του πατέρα της Μάγδας Ντίνου.

177 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 αναφέρει ότι είχε πάρει προίκα ένα χωράφι του πεθερού του εις θέσιν Καλόγερος στο Σιδηρόκαστρον.

ζήσουν, εφύγαμε, επήγαμε στου Δ. Παπαδόπουλου ή Κατσιάμπελα. Και εκεί καρύδια και τσίπουρο.

Είπα εκεί να εύρουν ένα σέμπρο να σπείρη το χωράφι. Η κόρη του Φωτούλα είναι αδελφική φίλη της συζύγου μου Μαγδαληνής και ενδιαφέρονται πολύ. Ύστερα επήγαμε στου θείου, ώρα 8 βράδυ, είχε έλθει και ο θείος από το χωράφι, είδα όλα τα παιδιά του, εσυζητήσαμε, μου είπε τι παράπονα έχει με τα ανίψια του. [.....]. Ο Βασίλης δεν έβγαλε ούτε μια λέξη.

Αφού επέρασε μια ώρα συζητώντας, τον ερώτησα για το χωράφι, να εύρη σέμπρο. Μου είπε θα προσπαθήση να εύρη αλλά είναι αργά τώρα, έπρεπε γρήγορα, και θα παίρνω καθαρό σιτάρι έως 200 οκάδες. Τους είπα έστω και βρώμη, να σπαρθή. Τελειώνοντας την συζήτησιν (επήραμε ρεκόρ πείνης, εφάγαμε το βράδυ μόνο, την ημέρα δεν τρώνε αυτοί) αποφασίσαμε να φύγουμε, να πάμε στο σπίτι της θειάς για φαί και ύπνο, διότι εκεί, ως είδαμε, είμαστε σαν ξένοι. Τους καληνυχτήσαμε, έφυγε ο Βασίλης και Χρήστος εμπρός, εγώ με τον θείο ακολουθούσαμε. Μου είπε πολλά παράπονα στο δρόμο για το Γεώργο και Μάγδα. Δεν έπρεπε, πρώτη φορά έβλεπε τον γαμπρό του, μου κακοφάνηκε και δεν τον αγάπησα. Ήλθε έως το σπίτι, έπιαμε και κρασί και έφυγε. Εμείς εφάγαμε χυλοπίτες, εκοιμηθήκαμε στη θεία Τασούλα.

Πρωί **[14-11-42]** εσηκωθήκαμε στις 4, αλλά έβρεχε, εκαθυστερήσαμε λίγο, εφύγαμε ώρα 4½. Εκαβάληκα εγώ και ο Βασίλης εμπρός. Στο δρόμο έβρεχε λίγο, έδωσα του Βασίλη ομπρέλα και καπέλο μου, εγώ εδιπλώθηκα με την κουβέρτα. Στα Γκονέικα εκατέβηκα εγώ, εκαβάληκε ο Βασίλης. Καθώς τον έβλεπα με το καπελάκι δεν ημπορούσα να βαστήξω τα γέλια, ήτο σαν βλαχοδάσκαλος.

Όταν εφώτισε, στη στάση Σιδηροκάστρου, εκόψαμε ξύλα κάψαλα, εφορτώσαμε καλά το γαϊδούρι, εγεμίσαμε όλοι μπουζούρες. Εγώ επλύθηκα στο ποτάμι, τον Βασίλη εσκούπισα με το παλτό μου. Προχωρώντας εφάγαμε και το ψωμομύζηθρο μας.

Φθάνοντας στο σπίτι ώρα 10½ εξεφόρτωσα, με υπεδέχθη η σύζυγος μου στην εξώπορτα με γέλια, αυτό με ευχαρίστησε και μου επήρε όλην την κούρασιν. Αφού επλύθηκα και άλλαξα επήγα στο μαγαζί, εργάστηκα λίγο. Το μεσημέρι μετά το φαγητό, έφυγε ο Κώστας δια Κοπανάκι, εγώ επήγα στο μαγαζί. [.....].

15-11-42. Εξυπνήσαμε, η Μάγδα επήγε στην εκκλησία, εγώ στο μαγαζί. Είπα, προτού φύγω, στην Γιαννούλα να βράσουν τα φασόλια. Ήλθε ο Δημητράκης στο μαγαζί, αγοράσαμε μάπες, λεμόνια, πορτοκάλια. Έδωσα

και τα ελαιόπανα με ενοίκιον. Έκλεισα, εφύγαμε. Ερχόμενοι σπίτι, είχαν φάει όλοι εκτός της Μάγδας που με περιμένε. Η Γιαννούλα άρρωστη, χωρίς να μιλά. Την ερώτησα επανειλημμένως καθώς και η Μάγδα, αυτή μιλιά, παρά να φωνάζη Μάνα και πατέρα, να λέη δεν μπορώ, θα πεθάνω, δυνατές φωνές της, ακούγονται έξω.

Εφάγαμε και εμείς οι πικραμένοι που, αφότου επαντρευτήκαμε, δεν εχαρήκαμε καθόλου. Εξηναγκάσθημεν να καθίσουμε όλο τα απόγευμα μέσα και ας μη μας μιλά έως να έλθη ο Κώστας να του την παραδώσω να ησυχάσω, πλέον δεν αντέχω [.....], και να χωρίσω οπωσδήποτε την κουζίνα μου. Εμείς, ότι και να της δίναμε δεν έπαιρνε, ούτε λέξη έβγαζε. Όταν έφυγα εγώ για το μαγαζί, το βραδάκι, ήλθε η Αθανασία [.....]. Τότε έβαλε θερμόμετρο, έφαγε πορτοκάλι, ήπια νερό και εκουβέντιαζε. Το βράδυ ήλθε ο Κώστας, την είδε, του είπε τι συνέβη βέβαια, εφάγαμε στενοχωρημένα, επήγα για ύπνο.

Στας 9½ μ.μ. εφώναξαν να πάω στο ελαιοτριβείο να βγάλω 1 φόρτωμα ελιές από προίκα. Επήγα, εκάθισα έως 1 μεσονύκτιον, επήρα καθαρόν 14 οκάδες ελαίου, τόφερα σπίτι και εκοιμήθηκα με το άστρο μου.

16-11-42 Εσηκώθηκα ώρα 7, επήγα και επήρα 1 φόρτωμα λιοκόκκι, κατόπιν επήγα στο μύλο του Ντασκάκη 34 οκάδες αραποσίτι και 36 σιτάρι, τόφερα σπίτι ώρα 12 μεσημέρι. Είχε σηκωθεί η Γιαννούλα. Η Μάγδα έφαγε πρώτη διότι επήρε το γαϊδούρι και επήγε στις ελιές της Φωτούλας να φέρη χόρτα-κλαρί-ελιές. Εμείς εφάγαμε ύστερα χόρτα. Μετά εγώ εξυρίστηκα και ήλθα στο μαγαζί, έραψα ένα σκισμένο ελαιόπανο, το βράδυ επήγα σπίτι, η Μάγδα άργησε νάρθη, επήγα και εγώ στου Μαραγκού που ήλθαν, έφερε 8 οκάδες ελιές, 2 σάκους ελαιόκλαρα και ένα κοφίνι χόρτα. Εφάγαμε χόρτα, αλλά, όταν εμπήκε σπίτι, είπε καλησπέρα και η Γιαννούλα δεν εμίλησε [.....].

17-11-42 Πρωί εκατέβηκα κάτω, επλύναμε την πληγήν του γαιδάρου, ύστερα είπαμε κάτι παράπονα και δικαιολογίες ο ένας στον άλλον στο πλυσταριό. Κατόπιν αρχίσαμε να ζυγίζουμε το σιτάρι, αραποσίτι, φασόλια, κλπ., η Γιαννούλα ήτο άρρωστη. Ώρα 10 ½ εκατέβηκα στο μαγαζί, ήλθε και ο Κώστας για το γιατρό, είχε 40 πυρετό η ασθενής, αφού ήτο έτσι έμειναν τα ζυγίσματα ως έχουν στη μέση.

18-11-42 Εκατέβηκα πρωί κάτω, τους είπα να μαγειρέψη η Μάγδα, είχαμε κρέας, μου απάντησαν ότι τόχουν κόψει σε μερίδες και θα μας δώσουν το ιδικό μας χωριστά να μαγειρέψουμε. Έτσι και έγινε, αφού εσηκώθη η Γιαννούλα, μαγειρέψαμε χώρια, ποτέ μαζί πια. Εμείς τόχαμε σιφάδο. Το

μεσημέρι είχε 40% [.....], το απόγευμα φωνάζει την Τασού να την αλλάξει και εφώναζε δεν έχω κανέναν. Επήγε και ο γιατρός, της είπε θέλει ησυχία, του απαντά εσηκώθη να μαγειρέψει να μην κουράσει το κορίτσι. Η Μάγδα ήτο μπροστά, σκεφθείτε την στενοχώρια της. Το βράδυ εμείς εφάγαμε στιφάδο, υπόλοιπον, και χόρτα. Συνεχίζουμε τώρα χωριστά κουζίνα.

Εδώ ας αναφέρουμε το κόστος της ζωής, που δεν υποφέρονται. Αι τιμαί των ειδών έχουν ούτω:

- Έλαιον, η οκά	14.000
- Σιτάρι	13.000
- Κρέας η οκά, το μικρό	22.000
- Κρέας η οκά, το μεγάλο	16.000
- Τυρί	20.000
- Αραποσίτι	9.000
- Κριθάρι	2.500
- Βρώμη	7.000
- Φασόλια λόπια	15.000
- Φασόλια κούφια	10.000
- Σαπούνι	20.000
- Κυδώνια	1.000
- Καρύδια	5.000
- Ντομάτα	2.500
- Πατάτα	1.500
- Αχλάδια	800
- Παπούτσια	300.000
- Σόλες	50.000
- Κοστούμι μάλλινο, ο πήχης	200.000
- Δρίλι διπλό, πήχης	35.000
- Δρίλι μονό, 60 %, πήχης	22.000

Απ' εδώ ας κρίνομεν όλα τα είδη.

19-11-42 Συνεχίζεται πυρετός Γιαννούλας. Το μεσημέρι εφάγαμε λόπια, το απόγευμα εκατέβηκα και επήρα το αλεύρι 7 ατόμων, οκάδες 16 και 250 δράμια, δρχ. 3010, το άφησα στην πεθερά μου. Με εσέρβιρε γλυκό με ζάχαρη κυδώνι και ένα πορτοκάλι, έφυγα, έστειλα τον Δημητράκη να το πάρη, το φόρτωσε. Περνώντας από το μαγαζί, εφόρτωσα και 14 οκάδες λόπια. Κλείνοντας το μαγαζί, ήλθε και η Μάγδα και επήγαμε πάλι στην Μητέρα, μας έδωσε και φάγαμε μπάμιες και ζεστό ψωμί, είχα και εγώ τρία πορτοκάλια στην τσέπη μου τα οποία εφάγαμε. Ύστερα ήλθε και ο Βασίλης, εσηκωθήκαμε να φύγουμε, επήραμε 2 φύλα κουρελού, επήγαμε σπίτι.

Ηύραμε και την Αθανασία αδιάθετη, εκοιμότανε, καθίσαμε λίγο και επήγαμε σπίτι μας. Εφάγαμε λόπια και χόρτα, εκοιμηθήκαμε ώρα 10.

20-11-42 Πρωί στο μαγαζί, το μεσημέρι επήρα ραδίκια – ράπανα. Το απόγευμα άρχισε η διανομή των ειδών μας τροφίμων: σιτάρι, σμιγάδι¹⁷⁸, κούκλα, αλεύρι, κριθάρι, βρώμη, κρεμμύδια, σταφίδα, λούπινα, φασόλια, σύκα, λάδι και εν γένει ό,τι έχουμε με τον Κώστα. Στα τρόφιμα η διανομή έγινε κατ' άτομον και αναλογίαν ο καθένας χρεώνεται. Ευτυχώς που ετελειώσαμε καλά την 21-11-42 μεσημέρι. Εκουράστηκα όμως πολύ διότι όλα τα ανέβασα στο σπίτι μου απάνω στην πλάτη μου.

21-11-42 Πρωί, η Μάγδα έφτιασε λαγανίδες, το απόγευμα επήγα στο Κοπανάκι. Χαρακτηριστικόν είναι όμως τούτο: Προτού φύγω εκατεβήκαμε κάτω. Ερωτά η Μάγδα την Γιαννούλα, πώς είσαι, και της απαντά, δεν μπορώ [.....]. Μου εκακοφάνη πολύ. Εν τω μεταξύ ήλθε και η Πεθερά μου, επήγε κάτω, δεν της εμίλησε καθόλου, μόνο της είπε νάρθης άλλη μέρα να σου ειπώ. Εγώ έφυγα, έφτασα στο Κοπανάκι ώρα 7 βραδινήν, ηύρα τους κουμπάρους μου όλους καλά, εφάγαμε, εκοιμηθήκαμε, ήτο και η νύφη του εκεί.

22-11-42 (Κυριακή) Πρωί επήγα στο μαγαζί [στο Κοπανάκι], δεν ήτο δουλειά, επήρα 3 οκάδες σιτάρι και 16.800 δρχ. Επήρα της Μάγδας παντόφλες μονές χρωματιστές δρχ. 12.000. Επίσης έδωσα και 40.000 του υπάλληλου Καρμπυλιώτη για 2 ζεύγη οματουιάλια του Κώστα, αν του κάνουν θα τα βαστήξη. Έφυγα ώρα 2½, επήγα στον κουμπάρο μου, εφόρτωσα τα σύκα, έφερα και του Βασίλη 20 οκάδες¹⁷⁹. Ήλθα εις Κυπαρισσίαν ώρα 7 βραδινήν, ηύρα στο σπίτι μου την Μάγδα, Γεώργο, Καίτη, εφάγαμε κρεμμύδια βραστά, έφυγε ο Γεώργος, εκοιμηθήκαμε πολύ ευχάριστα....

23-11-42 Πρωί επήγα στο μαγαζί, το γαϊδούρι το επήρε ο κουμπάρος να οργώσει, το μεσημέρι επήγα σπίτι και εχώρισα το κιβώτιον στα 2 να ρίξω την κούκλα και την βρώμη. Εφάγαμε αντίδια βραστά, το βράδυ εφάγαμε ντοματοσαλάτα. Επήρα λάδι από μαγαζί διότι εμύριζε το δικό μας, 2 οκ. και 170 δράμα.

24-11-42 Εκατέβηκα στο μαγαζί, αγόρασα ψάρια, οκάδες 1⁰²⁵/₄₀₀ έδωσα 13.000. Επειδή ξύλα δεν έχουμε καθόλου, επήρε ο Κώστας κάρβουνα να μαγειρέψουμε και έφυγε γρήγορα. Επήγα το μεσημέρι, εφάγαμε

178 Μείγμα από σιτάρι και κριθάρι.

179 Μάλλον εννοεί σύκα που είχε φέρει ο Βασίλης, αδελφός της Γιαννούλας, από το χωριό στο Κοπανάκι με προορισμό την Κυπαρισσία.

προπολεμικά, μεσημέρι βραστά, βράδυ τηγανητά, επήρα και κρασί το βράδυ.

25-11-42 Μεσημέρι εφάγαμε χόρτα. [.....].

26-11-42¹⁸⁰ Επήρα λάδι, 4½, το άδειασα σε μια στάμνα, εχώρισα το κασόνι που βάζουμε αλεύρι εις 2, εφάγαμε φασόλια κούφια. Ο Κώστας επήγε και όργωσε το χωράφι.

27-11-42 Έστειλα του Ηρακλή 4 οκάδες σιτάρι ταχυδρομικώς. Επήρα τα δελτία τροφίμων από το Ειρηνοδικεϊόν, επήρα αλάτι και σπύρτα. Έδωσα για 2²⁵⁰/₄₀₀ αλάτι και 6 κυτία σπύρτα 2.220 δρχ. Το απόγευμα επήγε η Μάγδα για χόρτα, έφερε για 2 φαγητά. Το βράδυ εξήτησα λίγο ξύδι του Κώστα για αλοιφή, έχουμε τώρα 15 ημέρες φαγούρα και ξιόμαστε εις όλον το σώμα μας.

28-11-42 Εκατέβηκα κάτω, είδα τους Ιταλούς να μαζεύουν τα καλώδια έξω των μαγαζιών και τις λάμπες εντός και εκτός, δεν άνοιξα. Επήγα επήρα ψάρια 1 οκά 13.000 δρχ., άνοιξα, επήρα κάρβουνα, τα επήγα σπίτι και εκατέβηκα. Ήλθε και ο Κώστας εν τω μεταξύ, μας έφερε ο Π. Χρονόπουλος 4½ οκάδες λάδι, το επήρε ο Κώστας σπίτι του.

Η Μάγδα στο πλυσταριό με ερώτησε για μια στάμνα μισοσπασμένη, να την πλύνω για το αλάτι, της είπα ναι, την ανέβασε σπίτι. Ο Κώστας την είδε και λέει τη στάμνα την θέλω να βάλω ελιές, εγώ είπα να βάλουμε αλάτι, έχει άλλες στάμνες για ελιές, αλλά θα την φέρω. Την εκατέβασα στην κουζίνα του, μου λέει η Γιαννούλα, έ, δεν την θέλω, πάρτην. Ούτε και εγώ την θέλω, λέω, αλλά έχουμε και άλλα πράγματα να μοιράσουμε και θα καθαρίσω γρήγορα τη δουλειά μου. Την στιγμὴν αυτήν βγαίνει ο Κώστας και την σπάζει έξω.

Εφάγαμε ψάρι τηγανητό και χόρτα το μεσημέρι, κατόπιν ο Κώστας έφυγε για Κοπανάκι, εγώ εκατέβηκα στο μαγαζί, το βράδυ επήγα έναν μπότρη λάδι

29-11-42 Κυριακή. Το πρωί ήλθα στο μαγαζί, εψώνισα πορτοκάλια και σέσκουλα, 6 οκάδες 5.000 δρχ. Το μεσημέρι είχαμε τα ψάρια βραστά, εφάγαμε προπολεμικά. Το απόγευμα επήγαμε στην Μητέρα, εκεί ηύραμε τον Γεώργο και Γιάννη [Φιλντίση], υπομοίραρχο, ήλθε και ο Βασίλης, εсуζητήσαμε αρκετές ώρε, εφύγαμε ώρα 6, επήρε η Μάγδα και μια φρουτιέρα. Όταν ήλθαμε σπίτι είχε έλθει ο Κώστας.

¹⁸⁰ Ανατίναξη από τους αντάρτες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ της σιδηροδρομικής γέφυρας του Γοργοποτάμου με τη σύμπραξη ομάδας Άγγλων σαμποτέρ.

30-11-42 Εκατεβήκαμε στο μαγαζί, έβρεχε όλην την ημέρα αυτήν, άρχισα την συζήτησιν με Κώστα γιατί έσπασε την στάμνα [.....]. Του είπα να μου δώση τις κουβέρτες μου και ό,τι κάνει να πάρω, δεν θέλω τίποτε μαζί τους. Αυτό του εφάνη βαρύ, μα θα πάρης τις κουβέρτες, μου λέει; Μάλιστα, του λέω, έχουμε 8, θα μοιραστούν. [.....]. Καθώς και το σπίτι, να κάνουμε διανεμητήριο, όχι έτσι. Τότε του είπα πόσα λεπτά έχει, καθώς και εγώ, και τα εγράψαμε, ας χαλάη ο καθένας από την τσέπη του. [.....]. Κατεβαίνω και εγώ μετά το φαί κάτω να πάρω το σκεπάρνι να φτιάξω ένα κασονάκι για το αλάτι. [.....]. Πηγαίνοντας απάνω πράγματι εστενοχωρήθην διότι δεν μου είχε πει λεπτομέρειες η Μάγδα, μου εφέρθη ψυχρώς αυτή όλο το απόγευμα έκλαιγε καθώς και το βράδυ στον ύπνο μας. Αλλά εγώ εφέρθην σαν σύζυγος και την ησύχασα. . .

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1942

1-12-42 Εξύπνησε πρωί, εζύμωσε, επήγα εγώ κάτω και επήρα την κρησάρα και την σκάφη, εφύτεψα στον κήπο τις ρίζες σέσκουλο. Αυτή έφτιαξε λαδοψώματα, εφάγαμε και επήγα στο μαγαζί. Το μεσημέρι εφάγαμε φασόλια, το απόγευμα επλύναμε τις 2 ζάρες¹⁸¹, στην μία είχαμε λούπινα, είχαν ψοφήσει 4 ποντίκια και εβρωμούσαν, αυτήν την αφήσαμε, επλύναμε άλλη και την ανεβάσαμε στο σπίτι με την Μάγδα. Ετοποθετήθη στην κουζίνα, εκεί ετακτοποιήσαμε και τα κασόνια. Επλύναμε μια καπάρα, την ετοποθετήσαμε στην κουζίνα, εβάλαμε λάδι. Το βραδάκι μας επεσκέφθη ο Λεωνίδας Κολοφύρας, εξαδέλφός της, θάφευγε την επομένην δια Αθήνας, εφάγαμε και έφυγε.

2-12-42 Εσηκώθηκα πρωί, επήγα στο ποτάμι για ξύλα, έκοψα κάψαλα, εφόρτωσα καλά το γαϊδούρι, ήλθα σπίτι, εξεφόρτωσα και εκεί έχασα την αρραβώνα μου. Αφού επλύθηκα, εφάγα, εκοιμήθηκα λίγο, εσηκώθηκα, πηγαίνοντας στο μαγαζί εθυμήθην την βέρα μου. Επήγα στην πεθερά μου, έστειλα ένα κουτάκι χαλβά του Ηρακλή με τον Λεωνίδα. Επιστρέφοντας σπίτι, το είπα της Μάγδας για την βέρα, εστενοχωρήθη υπερβολικά.

3-12-42 Εξύπνησα πρωί, επήγα στα περιβόλια, επήρα την φοράδα του κουμπάρου μου και τα αλέτρια, επήγαμε με τον Κώστα στα οικόπεδα και τα οργώσουμε έως το μεσημέρι¹⁸². Το απόγευμα μετά το φαί επήγαμε στο

181 Γυάλινο βάζο (jar).

182 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει:

«Στην παραλία είχε η Μαγδαληνή 3 οικόπεδα, δώρον του Λουδοβίκου, εξαδέλφου της, ήταν στην Αμερική, τα οποία έφραξα γύρω-γύρω, έκοψα ξύλα από το δάσος, είχαμε ένα

χωράφι και το αυλακώσαμε για τα νερά διότι ήτο βάλτος. Ήλθα στο μαγαζί, επήρα ψάρια προς 12.000 – κατόπιν όμως, το βραδάκι, τάβαλαν 8.000. Την εβδομάδα αυτήν αρχίζουν να εκπίπτουν όλα τα είδη, πολλά δε εις τα $\frac{3}{4}$ της αξίας των εκπίπτουν.

4-12-42 Πρωί μαγαζί. Το μεσημέρι εφάγαμε ψάρια, στο φαί ήλθε και ο Βασίλης, μετά το φαί η Μάγδα εισιδέρωνε, εγώ είχα εξάψεις.

Εξέχασα το ευχάριστο. Αρχίζοντας το φαγητό μου προσφέρει η Μάγδα την αρραβώνα μου, την ηύρε στην αυλή σκουπίζοντας. Ε, την χαρά μου, την εφίλησα πολλές φορές για το καλό μου.

6-12-42 Κυριακή, δεν επήγαμε στο Κοπανάκι. Το πρωί εγώ εκατέβηκα στην αγορά, εψώνισα κρέας, μεγάλο, προς 14.000 την οκά, ανέβηκα σπίτι, επήγαμε στον Άγ. Νικόλα με την Μάγδα μου. Το μεσημέρι εφάγαμε στις 2, και δεν έβρασε. [.....].

Το απόγευμα επήγαμε στην Πεθερά μου, εκαθίσαμε, εφάγαμε το βράδυ εκεί, ήλθαμε στο σπίτι στις 8 $\frac{1}{2}$, ηύραμε την Καίτη στου Κώστα και είχαν φάει, μας είπαν ότι εκαθίσε πολύ ώρα έξω, δεν επήγαινε μέσα.

7-12-42 Έσπειρε ο Κώστας, τον εβοήθησα και εγώ. Συνέχεια, την 8^η και την 9^η έως το μεσημέρι.

Την 9^η το βράδυ επήγαμε στην πεθερά μου.

Το πρωί της **10-12-42** έβαλα έναν εργάτη και άνοιξε την ανατολική πλευρά των οικοπέδων, μια γράνα, τον εσυμφώνησα δρχ. 20.000. Σήμερα η Μάγδα πλένει μπουγάδα. Εφάγαμε φασόλια κούφια. Το απόγευμα επήγε στο πλυσταριό η Φωτούλα να πλύνει, με εστενοχώρησε όμως, έφυγα.

12-12-42 Αγίου Σπυρίδωνος, εφάγαμε χόρτα με φασόλια. [.....].

13-12-42 Δεν επήγαμε στο Κοπανάκι. Το βράδυ επέρασαν τα παιδιά του Μπαρδέλια με το κάρο, εβάλαμε 2 σακιά σύκα και τα επήγα εγώ στο μαγαζί ώρα 8 βραδινήν.

Το πρωί επουλήσαμε το ένα σακί προς 1450 την οκά. Το άλλο το επουλήσαμε εμείς στο μαγαζί έξω με την παλάντζα προς 1800 δρχ. την οκά. Πηγαίνοντας σπίτι, προτού φτάσουμε, άρχισε ο Κώστας να κάνη

γάιδαρο σαν μουλάρι, και τα έμπεξα παλούκια γύρω, αγόρασα καλάμια και σύρμα τα οποία έφραξα να μην μπαίνουν κότες, κοντά τα καλάμια, το όργωσα και το έσπειρα σιτάρι, έγινε καλό, το θέρισα-αλώνισα, έβγαλε 150 οκάδες».

παράπονα, και μπαίνουμε στο πλυσταριό και αρχίζει η λογομαχία [.....]. Πηγαίνοντας απάνω βρίσκω τον Γεώργο, μάλιστα άργησα, ώρα 2½. Είχε μαγειρέψει κουνέλι, εγώ δεν το ήξευρα. Έσφαξε ο Κώστας το πρωί 2 καίδωσε το ½, εφάγαμε καλά. Το απόγευμα είχαμε επίσκεψιν της εξαδέλφης της, εγώ και ο Γεώργος εκατεβήκαμε στην παραλία. Ανέβηκα πάλι γρήγορα, εφάγαμε αντίδια και επήγαμε στον Κοντόπουλον, ασθενούντα, εκαθίσαμε 3 ώρες.

14-12-42 Εγώ στο μαγαζί, ο Κώστας έσπερνε κριθάρι, το μεσημέρι επήγα σπίτι, εφάγαμε λόπια με χόρτα ξινάδα, ωραία ήτο. Αφού εκαθάριζα την ζάρα ήλθε η Φωτούλα, την ανέκρινα, γιατί είπε εκείνο, γιατί είπε τούτο και μου εδημιούργησαν έχθρητα στο σπίτι μου. Αφού μου απελογείτο, άλλα ναι και άλλα όχι, επετάχθη η Γιαννούλα, «δεν είναι έτσι», από κάτω εμπήκε στο κατώγι, δήθεν να δέση την γίδα και κρυφoαφρουγκάζετο. Της είπα ό,τι έπρεπε, επήγα κάτω και της λέω με καλόν τρόπον, εγώ την ρωτούσα, εσύ γιατί αφρουγκράζεσο; Και αύριο θα την έφερνα σε αντιπαράστασιν, ενώπιον του αδελφού μου, και την γυναίκα μου και εσένα, να ιδούμε ποία φταίτε. Εν τω μεταξύ έφυγε η Φωτούλα χωρίς να την ιδώ [.....].

Το βραδάκι ήλθε η Μάγδα στο μαγαζί, επήγαμε στην Μητέρα της να ιδούμε την γυναίκα του Γιάννη Φιλντίση, κυρ. Μαρίκα. Εκαθίσαμε αρκετήν ώρα, ήλθε και ο Κυρ. και Κυρία Καλλίνικου, εφάγαμε λαλαγγίδες και ελιές, ο Γιάννης τα είχε κοπανήσει λίγο. Επήγαμε σπίτι, ηύραμε την Μαρίνα, είχε φέρει την Καίτη, εκοιμηθήκαμε, αλλά ήμουν στενοχωρημένος και έμενα ακίνητος σαν γέρος. Η Μάγδα εστενοχωρείτο και με ερωτούσε, γιατί αυτό, απόψε; Αρχισα πλέον να της αναφέρω τις αφορμές κατά σειράν, ορκίζετο, εστενοχωρείτο, έκλαιγε, κλπ. Εγώ της λέω πως σκέπτομαι να απαλλαγώ από αυτά, θα χαλάσω το σπίτι μου και χώρια τα μαγαζιά μας, και θα ενοικιάσω αλλού. Τότε μου είπε ότι η αδελφή μου δεν έρχεται πλέον εδώ, εγώ δεν ξαναμαλώνω και να μην πουλήσης το σπίτι μας και όχι να χωρίσετε από το μαγαζί.

15-12-42 Πρωί επήγα στο μύλο του Δ. Πανταζόπουλου 20 οκάδες κούκλα και 12 ½ σιτάρι. Εν τω μεταξύ όμως έκοψα και 3 αγκαλιές ξύλα, ήλθα, το μεσημέρι επήγα στο μαγαζί, εφόρτωσα τις 2 δαμιζάνες λάδι και έφερα σπίτι. Το απόγευμα επήρα τον Δημητράκη και επήγαμε στο μεταλείο, εφορτώσαμε το γαϊδούρι σκίντα.

16-12-42 Επήγε ο Κώστας με τον υιόν του στο ποτάμι, έφεραν αρκετά ξύλα. Ερχόμενος και εγώ το βράδυ, κοιτάζω, τα ξύλα από κάτω στη σκάλα και όχι στα κατώγια. Εστενοχωρήθην πολύ.

17-12-42 Είχαμε εργασία στο μαγαζί, καθώς και το Σάββατον, όπου η Μάγδα μου έπλυνε μπουγάδα, πολλά ρούχα και μόνη της, μόνον στο σιδέρωμα εκάλεσε την Μαρίνα. Την ημέραν αυτήν η Γιαννούλα εσφουγγάρισε την σάλα— κάμαρα, εκουβάλησε νερό από κάτω και δεν έπιανε από την κουζίνα μας. [.....].

20-12-42 Ο Κώστας επήγε πρωί στο Κοπανάκι, εγώ στο μαγαζί με το Δημητράκη. Επουλήσαμε και σύκα προς 2.000 την οκά, εδουλέψαμε και στο μαγαζί, έπιασα 165.000, εκτός των σύκων καμιά 25.000. Επήγα σπίτι, εφάγαμε πατάτες, το απόγευμα ήλθε η Καλλιόπη να της κάνη πρόβα στο φόρεμα, επίσης ήλθε επίσκεψι και η Δίδα Τασία Τζέμου, εξαδέλφη της, γι' αυτό δεν εβγήκα έξω το απόγευμα. Ήλθε και ο Κώστας, έφερε 2 σκούπες και ό,τι είχε μείνει κούκλα και σιτάρι.

21-12-42 Η Γιαννούλα έπλυνε εκτός του πλυσταριού μας, στον κήπο, μπουγάδα, και εκτός αυτού, δεν πιάνουν νερό από τη βρύση παρά πηγαίνουν έξω στο δρόμο, καίτοι τάχω κάνει συζήτηση εγώ του Κώστα αυτά, για όλα. Αλλά δυστυχώς είναι άνθρωπος και αυτός που ακούει την γυναίκα του, [.....], και όλα αυτά βγαίνουν γενικά συμπέρασμα αλλά πραγματικές εκ τους γείτονες ότι δεν ήθελαν τον χωρισμόν μας, αυτό τους εκόστισε πάρα πολύ, και είναι κάθε μέρα άρρωστη, συνέχεια, τώρα 1 μήνα που δεν της πέφτει ο πυρετός.

22-12-42¹⁸³ Είχαμε εργασία στο μαγαζί. Η Μάγδα ετακτοποιεί τα της γιορτής μας, είχε το μεσημέρι και την Μαρίνα στο τραπέζι διότι της εσιδέρωνε όλη την ημέρα. Εν τω μεταξύ, ήλθε πάλι η Καλλιόπη, της έκανε πρόβα στο φόρεμα, μάλιστα το πρωί έφτιασε η Μάγδα λαλαγγίδες και ήλθε η μητέρα της οποίας έδωσε 3 να της πάει και γι' αυτό μας ευχαρίστησε.

Το βραδάκι στο μαγαζί εκάλεσα τον Κώστα και του είπα πολλά που βλέπω και ακούω τα οποία θα ξεσπάσουν εις βάρος μας. Αυτός το βιολί του, πάντα αριστερός¹⁸⁴ και δεν με μέλει ας τα χάσουμε όλα τώρα. Δηλαδή, χωρίς λογικό, σαν να συζητώ με άνθρωπο που νάχη πάθει κάτι, έτσι τον χαρακτηρίζω διότι δεν βάζει ποτέ την λογική, θέλει να είναι πάντα δικαιολογημένος. Ενώ αντιθέτως εγώ έχω παράπονα να εκθέσω διότι εργαζόμενος και συγκατοικών μαζί από το 1924 και ό,τι καλό είχα να προσφέρω το επρόσφερα ευχαρίστως ψυχικώς και υλικώς. Ενώ αυτοί αμέσως μου εκήρυξαν μπούκοτάζ και τα εξέχασαν όλα δια μιάς διότι τους επήρα 3 ποτήρια, 3 καρέκλες, 2 σκουτέλες, μια λυχναρόλαμπα, και ένα

183 Μεγάλες διαδηλώσεις και απεργίες σε Αθήνα και Πειραιά.

184 Μάλλον με την έννοια του «ανάποδος».

καφόμπρικο, καθώς και ένα ταψί της μητέρας μου, 1 επίσης καζανάκι τρύπιο και αυτό.

23-12-42 Εργασία στο μαγαζί, ήλθα το μεσημέρι, έφαγα και έφυγα αμέσως, το απόγευμα εψώνισα ένα τσουκάλι 5.000 δρχ., ½ οκά ούζο-τσίπουρο 3.000, 100 δράμια αμύγδαλα 750 δρχ., 5 σκονάκια πιπερί 500, και διάφορα που χρειάζονται για ψωμιά και κουραμπιέδες.

Το βραδάκι είπα του Κώστα να φάμε του Χριστού μαζί και να σβήσουμε τα περασμένα, μου απήντησε Όχι. Τότε του λέω [.....] εχθές, λείποντας η γυναίκα μου, ήτο αναυτό το ηλεκτρικό στο δωμάτιό μου και δεν επήγε η κόρη σου να το σβήσει, ενώ ηξεύρουμε όλοι τας συνεπείας των Ιταλικών Αρχών. Και δεύτερον, διότι επήγε η Βάσω εκεί που εκοπάνιζε τη ζάχαρη η γυναίκα μου και όταν επήγε στο σπίτι το εβάρωσε η μητέρα του γιατί να πάη στη θεία της. Του είπα ότι αυτά είναι εγκλήματα που κάνουν οι γονείς στα παιδιά τους και θα τιμωρηθούν.

Επήγα σπίτι, εφάγαμε, επλύθηκα, η Μάγδα ετακτοποίησε τα αλεύρια της για ψωμιά και γλυκά.

24-12-42 Πρωί η Μάγδα εζύμωσε Χριστόψωμα – Λειτουργιά, εκατέβηκε κάτω, εσυνήντησε την Γιαννούλα, της εξήτησε συγχώρεσιν και εμιλήσανε. Εγώ επήγα στο μαγαζί, εψώνισα

- κρέας χοιρινό 1 οκά και 300 δράμια, 16.000 δρχ.
- 2 αυγά, 2.000
- 2 ½ οκάδες κρασί, 3.500
- 2 οκάδες πατάτες, 5.000 δρχ.
- ½ οκά ρύζι 6.500.

Αφού εμίλησαν, της έριξε και το ψωμί στο φούρνο η Γιαννούλα, κατόπιν έφτιασαν τους κουραμπιέδες με την Αθανασία και συνέχεια ετακτοποίησαν το σπίτι. Ο Κώστας έσφαξε τον γάλο, μας έστειλε τον μισό. Το βράδυ εφάγαμε ελιές - ψωμί.

25-12-42 Το πρωί ήλθε η Γιαννούλα και με ερώτησε αν θα μαγειρέψουμε μαζί, της είπα ναι. Αφού επλύθηκα, επήγα κάτω, εξήτησα και έδωσα συγχώρεσιν διότι θα ματαλάβω, επήγαμε στην εκκλησία με την γυναίκα μου, επήραμε και την Αθανασία. Τελειώνοντας, εματαλάβαμε και ήλθαμε σπίτι, είχε η Γιαννούλα τηγανίσει μεζέ συκωτάκια και εφάγαμε. Κατόπιν εβγήκαμε στον κήπο όλοι μαζί, ελιαζόμαστε, εγώ έφτιαχνα το νερό και επότιζα. Στας 11 η ώρα μας έστειλε γλυκό ο κύριος Ιωάννης Φιλντίσης.

Το μεσημέρι είχαμε ωραία γαλόσουπα ψητή, ήταν θαυμάσια. Το απόγευμα είχαμε επισκέψεις, το βραδάκι είχαμε και τα κουινιάδια μου επίσκεψι με την οικογένειαν Ιωαν. Φιλντίση, εκάναμε πολλά γέλια.

Φεύγοντας τους είπα το πρωί περιμένω την πεθερά μου. Το βράδυ πάλι εσυμφάγαμε στου Κώστα.

26-12-42 Το πρωί εφυσούσε αέρας, επήγα στο μαγαζί, ήλθε ο Κώστας, ο Γεώργιος, ο Νέστωρ και άλλοι, ήτο 6 παρέα, επήγαν στου Αλτάνη την ταβέρνα, έπιναν κρασί και μεζέ, εγώ έκλεισα το μαγαζί, επήγα στην Πεθερά μου, την επήρα για το σπίτι, περνώντας από το μαγαζί αυτοί τραγουδούσαν στην ταβέρνα. Τους επαρακάλεσα να φύγουν. Έφυγα εγώ και ήλθαν ύστερα αφού επλήρωσαν από 8.000 έκαστος. Ήτο ώρα 12½ μεσημέρι που ήλθαν σπίτι ο Κώστας και ο Γεώργιος. Τον Νέστωρ τον επήγε αγκαζέ ο Γεώργιος στο σπίτι του διότι έκανε εμετούς. Το απόγευμα επήγαμε στα Περιβόλια, εβαφτίσαμε του Χρήστου Αργύρη. Το αγοράκι το εβάφτισε ο Κώστας, εγώ το λάδι, το όνομα αυτού Χαραλάμπης. Έκανε πολύ κρύο αυτήν την ημέρα. Η πεθερά το βράδυ εκοιμήθηκε εδώ [στο σπίτι] διότι έκανε πολύ κρύο.

27-12-42 Κυριακή, είχαμε πολλές επισκέψεις και επισήμους, κυρίως φίλες της Μάγδας μου.

28-12-42 Επήγα το πρωί στο ποτάμι, εφόρτωσα τον γάιδαρο παλούκια για να φράξω τα οικόπεδα -- μου είχε φτιάξει και λαλαγγίδες, είχα μαζί μου. Την ημέραν αυτήν ήλθε από το Λουτρό στου Κώστα το σπίτι η Παναγιώτα του Μπαρδέλια, εκάθισε 3 ημέρες να ιδή την Γιαννούλα. Ερχόμενος από τα ξύλα ηύρα νέο γλυκό φτιαγμένο διότι ετελείωσε το πρώτο. Το βράδυ αυτό επήγαμε εκαθίσαμε για 2 ώρες στου Δ. Κοντοπούλου.

29-12-42 Εφάγαμε φασουλοκεφτέδες, ήτο θαυμάσιες. Το βράδυ αυτό εκατεβήκαμε να καθίσουμε για λίγο στον Κώστα, πηγαίνοντας όμως βλέπουμε 2 ξένους άγνωστους μέσα, ο ένας εξ αυτών με φωνάζει το όνομά μου, ήταν συγχωριανός, ο έτερος από την Γαραντζά. Ήλθαν στην μάγισσα Τούρκα να θεραπεύση ένα κορίτσι που ετρελάθηκε, του Κώστα Σταυροπούλου, ετών 22. Τους έδωσε φαγητόν, τους εκοίμησε στην Σάλα και το πρωί τους επήγε ο Κώστας στην μάγισσα, έφυγαν όμως τα ζώα χωρίς να μας αποχαιρέτισουν.

Το απόγευμα αυτό έφυγε και η Παναγιώτα, και αυτή, παρ' όλην της την καλήν συμπεριφορά της προς την νυφούλα μου, φεύγοντας δεν την αποχαιρέτισε. Το βράδυ εφάγαμε πατατοκρέμμουδα βραστά, μας έστειλε και η Γιαννούλα συνάπια, εφάγαμε ευχάριστα. Το αυτό βράδυ επήγαν γατιά στον περισσότερέωνα και έφαγαν τα πιτσουνάκια, μας έδιωξαν τα περιστέρια, εκατόρθωσε ο Κώστας και εσκότωσε ένα γατί. Η Μάγδα μου ετοιμάζει το επανωφόρι της με νυκτέρι.

31-12-42 Έφτιασαν την κουλούρα μαζί, έσφαξε ο Κώστας τον κόκορα, εγώ αγόρασα ½ οκά χοιρινό, έδωσα 6.300, επήρα και 2 οκάδες κρασί 2.000 δρχ. Επήρα πορτοκάλια κλπ. Το βράδυ εφάγαμε μακαρονάδα τον ½ κόκορα. Στην κουλούρα η Μάγδα έβαλε 2-δραχμο ασημένιο του Γεωργίου Α, έτυχε στο τεμάχιο του σπιτιού. Έκανα μπουναμάδες στα παιδιά, με κέρματα όμως, έπαιξα και επήγαμε για ύπνο.

1943

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1943

1-1-43 Επήγαμε στην Εκκλησία, μετά εφάγαμε ψωμοτύρι κάτω, το μεσημέρι εφάγαμε πιλάφι λευκό, κόκορα και χοιρινό. Είχαν φτιάσει γλυκό, η Μάγδα μελομακάρονα, η Γιαννούλα δίπλες. Μετά το φαγητό έκανα μπουναμά στα παιδιά από 500 δρχ. και στις γυναίκες από 1000 δρχ., το απόγευμα επήραμε την Αθανασία και επήγαμε επίσκεψιν στην Κα Καλλίνικου και στον κουνιάδο μου Βασίλη. Εκεί επαίξαμε με τον κύριον Φιλντίση 31, όλοι οι σπιτικοί όμως, και στις 7 εφύγαμε βρέχοντας από εκεί έως το σπίτι μας. Της Μάγδας εξεκόλλησε το τακούνι της. Πηγαίνοντας σπίτι εφάγαμε πορτοκαλοσαλάτα.

2-1-43 Ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι, εγώ στο μαγαζί με τον Δημητράκη. Το απόγευμα είχαμε πάλι επισκέψεις, την **3-1-43** εννοώ, ήτο Κυριακή.

4-1-43 Ήτο θαλασσοταραχή και βροχή. Επήγα στο μύλο 33 οκάδες σιτάρι. Ερχόμενος, το μεσημέρι εζύμωσε η Μάγδα, εγώ επέταξα το φουσκί με το κοφίνι στον κήπο, δεν επήγα κάτω. Το απόγευμα εκαθάρισα τα 100 παλούκια για τα οικόπεδα.

5-1-43 Παραμονή Φώτων. Εψωνίσαμε κρέας έκαστος χωριστά και τα συνήθη, η Γιαννούλα ήτο λίγο χολιασμένη.

6-1-43 Επήγαμε στην Εκκλησία, Αγ. Τριάς, εματάλαβε η Γιαννούλα, επήρα αγιασμόν, τον εδιένεμε ο Παπάς. Το μεσημέρι εφάγαμε πιλάφι αρνάκι. Δια πρώτην φοράν εφέτος είχαμε και την αναδεξιμιά μου, την Παναγιωτούλα Βλαχούλη, μας έστειλε δίπλες η κουμπάρα μου. Το απόγευμα είχαμε επισκέψεις την Αμαλία Θ. Γκουντούνα και την Κική Φούρναρη, το βραδάκι ήλθε η Τασού Μπιλιαρδή, αφού εσυζητούσαμε ήλθε η Γιαννούλα, ήτο θυμωμένη [.....]. Ήλθε ο Γεώργος, μετά ήλθε ο Βασίλης, εκάθισαν λίγο, τους εδώσαμε μεζέ και κρασί, έφυγαν.

7-1-43 Επήγα στο μαγαζί πρωί. Το απόγευμα επίσκεψιν στου Νουνού της Μάγδας μου, απ' εκεί στου Θανάση Νικολοπούλου, ύστερα στου Ιωαν. Μαυρογένη, απ' εκεί στου Ιωαν. Μαρτίνου¹⁸⁵ και στου Ιωαν. Αντωνοπούλου και τέλος στον Κύριον Ιωάν. Φιλντίση, αυτός επήγε στα Φιλιατρά. Εκαθίσαμε αρκετά, ήλθαν τα παιδιά, η Μητέρα, είπαμε πολλά αστεία, είδαμε και την μάνα του Ι. Φιλντίση από την Βανάδα, ήλθαμε σίτιμας με βροχή και σκοτάδι.

8-1-43 Έβρεχε πρωί, το μεσημέρι επήγα για ξύλα, έφερα το απόγευμα. Είπαμε την επομένην να σπείρουμε το κριθάρι αλλά έβρεχε όλην την ημέραν του Σαββάτου. Το μεσημέρι της 8^{ης} με εκάλεσε η Γιαννούλα, μούκανε παράπονα ότι της είπε η Μάγδα έδωσε πόρτα, μαλλιά, κλπ. Τότε ήλθε η Μάγδα και εξηγείται, σου τα είπαν αυτοί της λέει ότι σας αγαπώ και δεν έχω κανένα μίσος. Από εμέ έχεις παράπονο; Όχι, έχω από την αδελφή σου. Εγώ την έδιωξα νάχουμε την αγάπη, έτσι, δόξα τω Θεώ έχουμε ησυχία. Τους εδώσαμε το κρεβάτι τους¹⁸⁶, εμείς κοιμόμαστε στο μονό μου προσθέτοντας μια τάβλα, έχουμε κρεβατοκάμαρα την πρώην τραπεζαρία.

10-1-43 Την νύκτα και ημέραν είχε θαλασσοταραχή, βροχές και κρύο πολύ, εψώνισα κρέας αρνάκι προς 14.000 την οκά, πατάτες προς 2.500. Εφάγαμε το μεσημέρι καπαμά, θαύμα ήτο, επίσης μας έμεινε για το βράδυ, μας έστειλε και η Γιαννούλα μακαρονάδα με κοτόπουλο. Το απόγευμα εκατεβήκαμε κάτω στου Κώστα, είχαν φωτιά, είπαμε πολλά αστεία, μετά η Μάγδα επήγε στο φαρμακείο, εγώ στου Κοντόπουλου επίσκεψιν, και εκεί ήλθε και αυτή. Εκαθίσαμε αρκετή ώρα, είπαμε πολλά. Εν από αυτά είναι το εξής: Μας έλεγε ο Κοντόπουλος ότι η κρεβατοκάμαρα πρέπει να είναι διακοσμημένη με ωραία κάδρα και φως χρωματιστό, αυτά όλα συντείνουν ώστε την ώρα της συλλήψεως το αντρόγυνο να είναι εύχαρο δια να κάνει ωραία παιδιά. Αυτά τα εβεβαίωνε και η κόρη του Πιπίνα, ετών 19. Η Μάγδα του έδωσε και έναν κουραμπιέ. Φεύγοντας, το βράδυ εκοιμηθήκαμε με κρύο στο δωμάτιό μας, αυτό το βράδυ έριξε χιόνι.

11-1-43 Πρωί κρύο και βροχή, χιόνι στις αργές¹⁸⁷. Επήγα στο μαγαζί, ήλθε και ο Κώστας, εψώνισε ψάρια, και για μένα εννοείται. Τότε του λέω, να μου δώσης τις κουβέρτες μου διότι τώρα κάνει κρύο και δεν το αντέχω. Αμέσως

185 Υποδηματοποιός, είχε μαγαζί απέναντι από το δικό τους. Η γυναίκα του μοδίστρα, φίλη της Μάγδας

186 Από το γάμο τους στις 24-9-42 μέχρι τότε κοιμόντουσαν στο κρεβάτι των Κώστα-Γιαννούλας που το είχαν δανειστεί.

187 Περιοχή της Κυπαρισσίας;

του εβαρυφάνη και μου λέει, ποιες κουβέρτες; Αυτές που εφτιάσαμε από τα κόπια μου, του απαντώ με άγρια φωνή, τις 9, και επειδή σε συμμερίζομαι, δεν θέλω να τις μοιράσω, να πάρω μόνο τις 3. Αυτού του εφάνη βαρύ και ξαναρχίζει τα παλιά. Τότε και εγώ του λέω είσαι αχάριστος και εγώ δεν θα πληρώσω τις αμαρτίες του Διονυσόπουλου [.....]. Του λέω ότι δεν θα υπάρξει άνθρωπος στον κόσμο να ακούη τη γυναίκα σαν εσένα, διότι αυτά μόνον οι γυναίκες επαναλαμβάνουν. Μεσημέρι ήλθαμε σπίτι, το απόγευμα έκανα λογαριασμό του ισολογισμού, το βράδυ είχαμε σινάπια με ψάρια, εκάναμε τραπέζι στον Γεώργο, κουινιάδο μου.

12-1-43 Το πρωί επήγα στα περιβόλια, έφερα τη φοράδα, επήρα και τον Πολύδωρα και τον Δημητράκη, εκολατοσίσαμε ψαράκια, επήγαμε στην παραλία να σπείρουμε τα οικόπεδα κριθάρι, εκάναμε αρχή. Εγώ έκανα το ζευγάρι και ο Δημητράκης και Πολύδωρας έσκαβαν. Είχαμε σπείρει 2 σποριές, πιάνει νερό, αφήσαμε τα πράγματα στην πεθερά μου, η οποία μούδωσε και μεζέ ψάρι και εφύγαμε βρέχοντας. Ήλθαμε σπίτι, εγώ άλλαξα, είχα βραχή, εφάγαμε φασόλια λόπια. Ο Δημητράκης επήγε την φοράδα, εγώ εκάθισα σπίτι το απόγευμα, άναψα φωτιά στο σούγλο¹⁸⁸ για μαγκάλι, έφτιαξα την κλειδωνιά στην πόρτα μας. Το βράδυ εφάγαμε φασολάδα-ψάρια. Ενυκτερεύσαμε, έραβε η Μάγδα μου το επανωφόρι της, είχαμε όμως τη φωτιά, ζέστα και καλή καρδιά.

13-1-43 Έβρεχε όλην την ημέρα, έμεινα στο μαγαζί.

14-1-43 Το μεσημέρι εφάγαμε σπανακόπιτα, το βράδυ επήρα ένα χέλι, ετηγανίσαμε και πατάτες.

15-1-43 Ειδοποίησα τον Μπινίσκο, έκοψε καλάμι προς 2.500 τα 100. Επήγα στα περιβόλια, δεν μούδωσε ο κουμπάρος τη φοράδα να σπείρω, είχε εργασία αλλού. Επιστρέφων, εφόρτωσα το γαϊδούρι, τα παλούκια, καλάμια κλπ. ο Πολύδωρας, επήγαμε στα οικόπεδα, εβάλαμε τα παλούκια σε όλο, γύρωθεν. Ο Δημητράκης επήγε στου Μπινίσκου 2 φορές με το γαϊδούρι, έφερε τα καλάμια. Το μεσημέρι πιάνει η βροχή, άργησαν να μας στείλουν φαγητό, μας έστειλαν ώρα 1 μ.μ. φασόλια κούφια ψηλά και κουλούρα ζεστή. Εφάγαμε στην πεθερά μου, κρασί μας εκέρασε η Μαρίκα¹⁸⁹ ιταλικό, ήτο και στενοχωρημένη επήγε ο Γιάννης στον Πύργο.

¹⁸⁸ Κουβάς.

¹⁸⁹ Σύζυγος του Ιωαν. Φιλντίση.

Μετά το φαγητό αρχίσαμε να δέσουμε το καλάμι, ετελειώσαμε τον σπάγκο, μούδωσε η πεθερά μου κάτι σχοινιά, ετελείωσαν και αυτά, έβρεξε, πάλι σπίτι, ήλθε το σχοινί, πάλι εργασία, βρέχει, πάλι σπίτι. Αυτό εξηκολούθη έως ότου εβραχήκαμε όλοι και δεν ετελειώσαμε τον φράχτη. Αφήσαμε το καλάμι στο σπίτι της πεθεράς, εφύγαμε, έδωσα του Πολύδωρα 6.000 δρχ., επήγαμε σπίτι βρεγμένοι. Έβραζαν πετιμέζι και οι δυο νοικοκυράδες, η Μάγδα έφτιασε χαλβά.

16-1-43 Έβρεχε όλην την ημέρα, έριξε χιόνι στο βουνό. Εργαστήκαμε στο μαγαζί, εγώ έκανα τους λογαριασμούς του ισολογισμού μας, εκάναμε καταγραφή από τας 2 του μηνός. Το βράδυ είχαμε βροχές πολλές, καθώς και την ημέρα.

17-1-43 Πρωί εψώνισα κρέας, εκατέβηκα στο μαγαζί, επήρα πατάτες, τις έστειλα με Δημητράκη, έφτιασε ωραίον καπαμά, εφάγαμε μεσημέρι-βράδυ. Το απόγευμα επήγαμε στον Κοντόπουλον μετά το φαγητό. Το βράδυ επήγαμε στον Ιωαν. Κακίση, ασθενούντα εκ πυρετονήτου, εκαθίσαμε έως τας 11, είναι όμως εις κίνδυνον να αποθάνη.

18-1-43 Επήγα στο μαγαζί, κατόπιν επήγα να ιδώ τον Γιάννη Φιλντίση εάν ήλθε από Πύργο, ήλθε, μούδωσε ένα χέλι η Μαρίκα για την Μάγδα μου. Το μεσημέρι εφάγαμε σπανακοφάσουλα, κατόπιν εχαιρετίσαμε την Αθανασία στη γιορτή της, εδέχοντο στο κάτω σπίτι, όχι στη Σάλα¹⁹⁰. Ήλθαν οι Μαραγγαίοι¹⁹¹, Σκαλτσαίοι νεαροί ετραγούδησαν, εχόρεψαν. Εγώ επήγα στο μαγαζί, το βράδυ εφάγαμε σπανακοφάσουλα.

19-1-43 Πρωί επήγε η Μάγδα στον Ιω. Κακίση, ασθενή, τον εματάλαβαν, το βράδυ επέθανε ώρα 7^η βραδινήν. Επήγαμε εκαθίσαμε έως τας 11 μ.μ. και εξαναπήγαμε το πρωί. Η κηδεία του έγινε την **20-1-43** ώρα 2 μ.μ., εψάλη στον Ναόν της Αγ. Τριάδος, του έπλεξε το εγκώμιον της βιογραφίας του ο Ιω. Μαυρογένης και Κ. Ιωαννίδης, Δικηγόροι, ετάφη στον Αγ. Γεώργιον. Την πεθερά μου επήραμε και εκαθίσε σπίτι μας 2 ημέρας.

21-1-43 Επήγα πρωί επήρα φοράδα στα περιβόλια και επήγα στα οικόπεδα με τον Δημητράκη και έναν εργάτη να σπείρουμε κριθάρι. Έσπειρα 10 οκάδες. Το μεσημέρι εστάλη το φαγητόν από την πεθερά μου διότι η Μάγδα έφτιανε προξενειό του Νέστωρα, έμενε σπίτι μας. Κρασί αγόρασα από του Σαλούπη, 300 δράμια 1200 δρχ., με αυτό έπιαν και τα παιδιά και Μαρίκα.

190 Η σάλα ήταν επάνω και είχε μετατραπεί σε κρεβατοκάμαρα των Χρήστου-Μάγδας.

191 Δύο γιοι της Φωτούλας, Τάσης και Λουκάς.

- 22-1-43** Επήγα στο ποτάμι για ξύλα, είχα παρέα τον Δημ. Μπέσκον¹⁹², επιστρέψαμε στις 3 μ.μ. Έφερα κάψαλα σκίντα, τα έκοψα μικρά τεμάχια σπίτι, για ευκολία της Μάγδας. Η Μάγδα φτιάχνει συγκέσιο του Νέστωρα και της Τασίας Τζέμου, επήρε η Αθανασία απολυτήριο, έφτιασαν χαλβά¹⁹³ η Μάγδα-Γιαννούλα.
- 23-1-43** Σάββατο, εργασία στο μαγαζί, ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι. Εφάγαμε σπανακόρυζο, το τελευταίο μας φαγητό από τον κήπο μας. Η Μάγδα ετελείωσε το παλτό της, της έφερα και 5 πήχεις φανέλα να φτιάξει 2 κομπινεζόν.
- 24-1-43** Στο μαγαζί όχι πολλή εργασία. Το απόγευμα επήγαμε και ετελειώσαμε του Νέστωρα και Τασίας το συνοικέσιον, ετραγουδήσαμε, εχορέψαμε κλπ. Το βράδυ ήλθε ο Κυριαζής οικογενειακώς, εφάγαμε κουνουπίδια, ήλθε και ο κουμπάρος μου από Κοπανάκι, έφαγε στου Κώστα.
- 25-1-43** Το πρωί εφτιάσαμε λαλαγγίδες, εκάλεσα και τον κουμπάρο, εφάγαμε όλοι μαζί. Εκατεβήκαμε στο μαγαζί, ο κουμπάρος έφυγε το μεσημέρι, ο Κυριαζής έφυγε το μεσημέρι, την Καίτη άφησαν εδώ, σχολείο. Κατάπληξη τους έκανε, καθώς και εμάς, που δεν ήλθε ο Κώστας-Γιαννούλα να τους ειπούν το καλώς ήλθατε. Ο Κώστας το βράδυ αυτό επονούσε, έβγαλε έναν καλόγερο στο σβέρκο.
- 26-1-43** Εγώ στο μαγαζί, ο Κώστας έπεσε κλινήρης με πολλούς πόνους και καούρα, εμεγάλωσε ο πόνος, του βάζουμε καταπλάσματα συνέχεια.
- 27-1-43** Έφερα το γιατρό, μας είπε είναι ψευδάνθραξ αλλά συνεχίσατε πολλά ζεστά. Ξενυχτάμε όλην την νύκτα να τον ζεσταίνουμε.
- 28-1-43** Είχε πολλούς πόνους, ακόμη να σπάση, είναι δε πολύ ξερό. Εφάγαμε κάτω μαζί, αγόρασα κρέας, εκάθισα με την Μάγδα έως 12 νυκτερινήν οπότε εξύπνησε η Γιαννούλα. Αυτό γίνεται για να μην σταματάμε τα ζεστά.
- 29-1-43** Συνέχεια πόνους, ακόμη να σπάση, είναι ξερό σαν πέτρα και έχει φτάσει στην μεγαλύτεραν του έντασιν, κλαίει και μοιρολογάει. Έφτιασε μετά αλοιφή-χάπια, έδωσα 7.000 στον Σκορδούλη, γάζες 2.400-3.000.

192 Ο εγγονός του, Δ. Μπέσκος, ήταν συμφοιτητής του υιου του Χρήστου, Δημήτρη, στο διδακτορικό πρόγραμμα του Cornell (Η.Π.Α.), 1969-1972.

193 Θυμάμαι από μικρός ότι, κάθε φορά που κάποιο παιδί έπαιρνε ενδεικτικό ή απολυτήριο, η μητέρα μας έφτιαχνε χαλβά.

Η εξομολόγησις του Αδελφού

Το βράδυ εκάθισα εγώ έως την 1½ μεταμεσονύκτιον, μου είπε τους πόνους του, δεν ήθελε να φεύγω από κοντά του, έκλαιγε με αδελφικό παράπονο. Σε μια στιγμή μου λέει ότι θα σου πέση πολύ φορτίο αλλά τι να γίνη, έτσι τόχε η τύχη μου, και έκλαιγε, δεν αντέχω πλέον, λέει, παλεύω με τόσες αρρώστιες που δεν θα δυνηθή άνθρωπος ν' ανθέξη. Εννοούσε την οικογενειακήν του στενοχώρια που δεν λείπει ποτέ ο γιατρός από το σπίτι του. Εγώ τούκανα κουράγιο και θάρρος να μην φοβηθή τίποτε [.....]. Εκοιμήθηκα στις 2 πρωινή, είχα στενοχωρηθεί τόσο πολύ για τον Αδελφό μου που δεν ημπορούσα να σταματήσω τα δακρυά μου μέσα στην αγκαλιά της Μάγδας μου, συμπονούσα. Εξύπνησα το πρωί στις 8.

30-1-43 Μου έπλυνε τα χέρια μου με ζεστό νερό η Μάγδα διότι το αριστερό έχει 3 πληγές και βάζω αλοιφή. Έρχεται η Γιαννούλα κλαμένη, τι να κάνω Χρήστο, δεν είναι καλά, από την ώρα πούφυγες έκλαιγε, κλπ. Επήγα τον είδα, τον ησύχασα, έστειλα τον ιατρόν, του έστειλα κρέας, εμείς το μεσημέρι εφάγαμε κρεμμυδο-πατάτες, αλλά είδα να παρουσιάξη μια ανακούφιση, άρχισε λίγο να βγάξη χωρίς να μαλακώση καθόλου. Μετά το φαγητό, η Μάγδα επήγε στη μητέρα της, εγώ στο μαγαζί, επήγα την επήρα και επήγαμε ενωρίς σπίτι.

31-1-43 Επήγα στο μαγαζί, ήλθε και ο Δημητράκης, είχαμε λίγη εργασία. Αγόρασα κρέας βοδινό 1¹⁰⁰/₄₀₀, έδωσα 5.000, εφάγαμε το βράδυ στιφάδο, πολύ καλά, εμείς επήγαμε στην πεθερά μου, το εμαγέρεψε η Γιαννούλα. Ο Κώστας ανακουφίστη λίγο, έσπασε η πληγή. Αγόρασα και 11 οργιές τριχιά σπάρτινη¹⁹⁴ με 12.000 για το γαίδαρο.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1943

1-2-43 Άρχισαν οι αλλαγές στον Κώστα, βγάζει ύλη, αλλά συνεχίζονται τα ζεστά, ακούραστη πολύ η Γιαννούλα, εάν ήτο άλλη δεν εξούσε, να ξενυχτάη όλη την νύκτα. Εγώ συνεχίζω να τόχω δεμένο το χέρι, τα βράδια κάθουμαι έως τας 10-12, η Μάγδα κοιμάται μοναχή της πρώτα.

2-2-43 Εγώ στο μαγαζί. Έφεραν τα παιδιά του Μπαρδέλια ένα κιβώτιον κενό από Κοπανάκι.

3-2-43 Είχα πολλή εργασία στο μαγαζί, έπιασα 152.000, είχε έλθει και ο κουμπάρος εκ Κοπανακίου, του εκάναμε τραπέζι εμείς και ύπνο, το

194 Τριχιά από το φυτό σπάρτο.

μεσημέρι είχαμε πατάτες-αυγά τηγανητά, το βράδυ αρνάκι πιλάφι, εκοιμήθη στο ντιβάνι.

4-2-43 Εσηκωθήκαμε πρωί, επήγαμε στην τράπεζα, δεν είχαν έλθει λεπτά και έφυγε στις 11 π.μ. Εφάγαμε πατατοκρέμμυδα βραστά.

5-2-43 Ο Κώστας εβγήκε στον ήλιο, η Γιαννούλα επήγε για κλαρί γίδας, εγώ στο μαγαζί. Η Μάγδα επήγε επίσκεψιν στου Ψώφιου, εμάζεψε και χόρτα, από εκεί στην Μητέρα της, επήγα και εγώ, την επήρα στις 7 μ.μ. και εφύγαμε. Στο σπίτι είχαν φέρει τη ρόμπα της η μοδίστρα. Η Καίτη, κατ' απαίτηση της Μαρίνας, την επήγε στου Μαραγκού. Η Γιαννούλα ενόμιζε πως της την εκλέψανε οι ζητιάνοι και είχε στενοχωρηθεί, μας τάπε αυτά με παράπονο και εγώ εστενοχωρήθην. Εκοιμηθήκαμε. Τας πρωινάς ώρας η Καίτη έκλαιγε, είδε όνειρο, κάποιος της έπαιρνε το πάπλωμα, την έφερε η Μάγδα στο κρεβάτι μας. Με εστενοχώρησε αυτό, χωρίς παιδί μας να μας χωρίζει το ξένο.

6-2-43 Εκτός του αριστερού χειρός πούναι πληγιασμένο, έχω και στο δεξιό 2 πληγές. Εστενοχωρήθην υπερβολικά διότι όσο μένουν έτσι δεν έχουμε ξύλα καθόλου. Την εποχήν αυτήν δεν αγοράζουμε ξύλα με 5-10.000 το φόρτωμα, έχουμε το γαϊδούρι μας. Σήμερα έστειλα κάρβουνα για μαγείρεμα, επήγαν για ξύλα ο Δημητράκης με την μητέρα του.

7-2-43 Επήρα κρέας, τόφτιαξε τσιγαριστό, εφάγαμε το μεσημέρι, το βράδυ χόρτα και την Δευτέρα μακαρονάδα κρέας. Η Καίτη έφυγε, επήγε στην γιαγιά της διότι δεν εκοιμάτο μοναχό του.

8-2-43 Ο Κώστας λίγο καλλίτερα, οι πληγές οι δικές μου τα ίδια. Είχαμε βροχές και κρύα.

9-2-43 Βροχές και κρύα — χιόνια στις αργιές.

10-2-43 Επήγα στον Αγιώργη και φόρτωσα τον γαϊδάρο ελαιόκλαρα. Αγίου Χαραλάμπους, η Μάγδα επήγε στην εκκλησία, Ευαγγελίστρια, άργησε να έλθη διότι εγώ επήγα ξύλα σπίτι και εκατέβηκα στα μαγαζί, είχε καθίσει για λίγο ο Κώστας, εβγήκε σήμερα. Το μεσημέρι εφάγαμε χυλοπίτες, το βράδυ άρχισε σφοδρός αέρας και βροχή πολλή.

11-2-43 Η Μάγδα εсуναχώθηκε διότι έκανε κρύο, άναψε μαγκάλι, είχε και 37½ πυρετό, την ημέραν αυτήν δεν εσηκώθη από το κρεβάτι. Επειδή ήθελε να δώση την βέρα της Γιαννούλας, εξηναγκάστηκα και αγόρασα βέρες μπρούτζινες προς 2.000 εκάστη διότι οι χρυσές έχουν 50.000, θα

φτιάσουμε αργότερα όμως. Εγώ εξακολουθώ να μπανιάρω τα χέρια μου πρωί, μεσημέρι, βράδυ και ακόμα να γιάνουν. Εζύμωσε εχθές και εκρύωσε στο φούρνο διότι εκάπνιζε πολύ και εφυσούσε αέρας.

12-2-43 Η Μάγδα εξακολουθεί κλινήρης με 37 – 37½, βήχει, βράχνιαξε, ήλθε η ανεψιά της Μαρίνα, της έφτιαξε σιναπισμό, εγώ εντριβές με οινόπνευμα και επαλείψεις με βάμμα κάθε βράδυ. Είχα αγοράσει χόρτα εχθές, τάβρασα σήμερα, δηλαδή άναψα τη φωτιά τάβαλα στον τέντζερη και επήγα στο μαγαζί. Το μεσημέρι επήρα και σαρδέλες, κρασί, εφάγαμε, το βράδυ είχα και τον Βασίλη. Εκεί που εσέρβιρα χόρτο μου πέφτει το πιάτο γεμάτο και σπάζει. Μήπως έχουμε πολλά; 3 είχαμε και ένα τσίγκινο, έχουν σήμερα 10.000 έκαστον. Της Μάγδας είχα πάρει γιαούρτι προς 2.000 την οκά. Το βράδυ κοιμηθήκαμε ήσυχοι.

13-2-43 Το πρωί εγώ στο μαγαζί, η Μάγδα επήγε για ξύλα στον Αγιώρη. Εγώ έχοντας υπόψη μου για το Κοπανάκι, είχε έλθει ο κουμπάρος μου, τον εβάστηξα να φύγουμε μετά το φαγητόν. Πηγαίνοντας σπίτι, ο Κώστας πάλι κλινήρης, έχει απόστημα στη μασχάλη και έτσι δεν επήγα διότι δεν είναι εις θέσιν για το μαγαζί. Η Μάγδα μετά το φαγητό επήγε πάλι για ξύλα. Το βράδυ αγόρασα συκωτάκια και εφάγαμε.

14-2-43 Κυριακή, στο μαγαζί. Αγόρασα κρέας του Κώστα, εμείς εφάγαμε συκωτάκια πιλάφι, υπομείναντα¹⁹⁵ βράδυ. Το απόγευμα είχαμε επίσκεψιν τους αρραβωνιασμένους Νέστωρα-Τασία, έως το βράδυ.

15-2-43 Πρωί εφόρτωσα το γαϊδούρι φουσκι και το κοκκάρι 8 οκάδες και ο εργάτης στα οικοπέδα έσκαβε, οι Βασίλης –Μάγδα εφύτευαν, στις 1 μ.μ. ετελειώσαμε. Εφάγαμε στου Βασίλη φασόλια, εννοείται επήγαμε και ένα ψωμί 2 οκάδες διότι δεν είχαν, εφύγαμε στις 7 μ.μ. Εμαγείρεψε τραχανά η Μάγδα αλλά την νύκτα έκανε εμετούς και καούρες κλπ. Αδιαθεσίες που δεν της είχαν συμβεί άλλοτε, πιστεύουμε να είναι προοίμια εγκυμοσύνης¹⁹⁶. Της έκανα εντριβές, είχε κουραστεί και συναχωθή πολύ καθώς και εγώ, μούριξε βεντούζες.

16-2-43 Εψώνισα χόρτα, εφάγαμε κρεμμύδια το μεσημέρι, το βράδυ χόρτα και μπαρμπούνια τηγανητά, καθώς και την επομένην ψαράκια αλλά και τα χόρτα. Έκανε εμετό η Μάγδα.

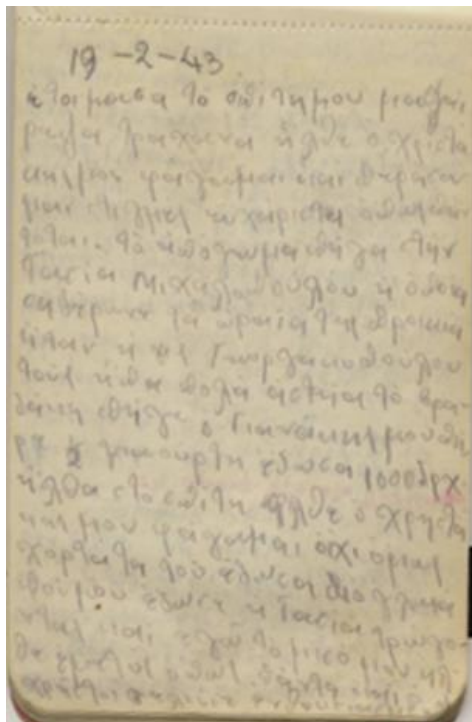
195 Απομείναντα.

196 Στις 8-1-42 έδωσαν το δανεικό κρεβάτι και πλέον κοιμούνταν στο δικό τους – αμέσως έμεινε έγκυος.

17-2-43 Επήγε ο μαραγκός Γουρουνάς το τραπέζι σπίτι, τούχα δώσει τάβλες, καντρόνια κλπ. Εκτός της τάβλας εστοίχισε 20.000. Το ανέβασαν με τριχιά από το μπαλκόνι και εκατέβασαν το παλαιό, που εγώ είχα φτιάξει το 1924, στο κατώγι. Μούλεγε η Μάγδα πως οι Κωσταίοι δεν εκοίταξαν καθόλου ούτε μας ρώτησαν, πολύ αντιπαθητικοί όλοι τους, προπάντων αυτή η γυναίκα του, είναι πολύ ζηλιάρα. Εγώ επήρα το αλεύρι Ερυθρού Σταυρού, 3 οκάδες το άτομον προς 220 δρχ. η οκά.

18-2-43 Ήλθε και ο Κώστας στο μαγαζί, έφερε ο Δημητράκης το γαϊδούρι, εφορτώσαμε το αλεύρι, σιτάρι και φασόλια, τάχαμε στο μαγαζί. Το εμοιράσαμε από 4 οκάδες λόπια και 6 οκάδες σιτάρι. Το μεσημέρι εφάγαμε τραχανά.

19-2-43¹⁹⁷

19-2-43

Ετοίμασα το σπίτι μου, μαγειρεύω τραχανά, ήλθε ο Χριστάκης μου, φάγαμε και περάσαμε στιγμές ευχάριστες όπως πάντοτε. Το απόγευμα πήγα στην Τασία Μιχαλοπούλου η οποία σιδέρωνε τα ωραία της προικιά, ήταν και η Τερ. Τεωργακοπούλου, τους είπα πολλά αστεία. Το βραδάκι πήγε ο Γιαννάκης μου πήρε $\frac{1}{2}$ γιαούρτι, έδωσα 1000 δρχ., ήλθα στο σπίτι, ήλθε ο Χρηστάκης μου, φάγαμε, όχι όμως χορτάτα, του έδωσα δυο γλυκά που μου έδωσε η Τασία. Τρώγοντας και εγώ το μισό μου ήλθε εμετός όπως πάντα και ο Χρήστος να γελάει ενθουσιασμένος.

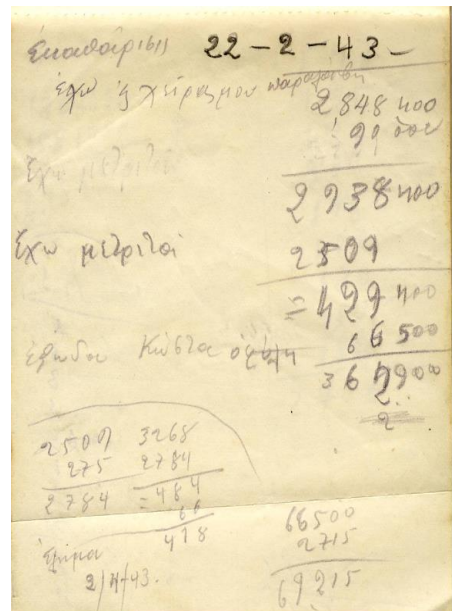
197 Την 19η-2-43 στο μπλοκάκι γράφει η Μάγδα. Ο γραφικός της χαρακτήρας και το στυλ είναι ίδια με αυτά που είχε στα πάμπολλα γράμματα που έστελνε σε μας τα παιδιά της, συνεχώς, μέχρι το τέλος της το 1980. Οι γραμμές «πέφτουν» προς τα κάτω καθώς προχωρεί από αριστερά προς τα δεξιά. Αντίθετα από το Χρήστο, δεν βάζει αύξηση αορίστου χρόνου.

20-2-43 Εψώνισα κρέας. Το βράδυ είχε έλθει ο Γεώργιος, ετηγανίσαμε κρέας, εφάγαμε, το υπόλοιπον επήρε ο Γεώργιος και ψωμί, τα επήγε σπίτι του.

21-2-43 Στο κριθάρι πρόβατα Παρτσακλού¹⁹⁸. Πρωί, στο μαγαζί εγώ, η Μάγδα στην εκκλησία. Είπαμε σπίτι ότι το μεσημέρι θα μείνουμε στην πεθερά μου. Έκλεισα το μαγαζί στην 1 μ.μ., ήλθε και ο Βασίλης, επήγαμε σαν αρραβωνιασμένοι, εφάγαμε πιλάφι, εκαθίσαμε στον Ήλιο, έκανε πολύ καλή ημέρα, εγώ εβγήκα έξω με το Γεώργο, επήγαμε περίπατο με τον Σαγώνα έως το Ροντάκι¹⁹⁹, η Μάγδα επήγε επίσκεψιν στου Παπα-Νιόνιου. Όταν επιστρέψαμε η Μάγδα ήτο στο σπίτι Β. Λιακοπούλου, επήγα και εγώ, εφάγαμε καρύδια, κυδώνια και ούζο, είπαμε πολλά αστεία με την Φροσύνη (Γκόμηνά του)²⁰⁰. Επήγαμε ξανά σπίτι, εφάγαμε κρέας ροσμπίφ και ώρα 8 εφύγαμε. Περνώντας από το μαγαζί άνοιξα, επήραμε αυγά και πράσα πούχα ψωνίσει και ήλθαμε σπίτι.

22-2-43 Εφάγαμε πρασόρυζο. Το απόγευμα αρχίσαμε να καθαρίζουμε τους λογαριασμούς μας με τον Κώστα. [.....]. Φθάνοντας στη συζήτηση των γυναικών, εκείνο είπε η μία και εκείνο η άλλη, εγώ δε κατεφέρθην εναντίον του πολύ [.....]. Ενύκτωσε εν τω μεταξύ και εφύγαμε (είχαμε κλείσει το μαγαζί, εσυζητούσαμε στο βάθος).

23-2-43 Επήγα στο μαγαζί, δεν εμιλούσαμε, το απόγευμα επανήλθαμε κατά τον ίδιον τρόπον, εκάναμε πάλι λογαριασμό, τι λεπτά έχουμε, τι εμπόρευμα χρεώνεται ο καθένας κλπ. Η Μάγδα έπλυνε την ημέρα αυτή μπουγάδα. Εφάγαμε χυλοπίτες, από την Τασού δανεικές επήρε, αλλά η

198 «Στο κριθάρι πρόβατα Παρτσακλού» είναι γραμμένα με κόκκινο μολύβι.

199 Οικισμός Κυπαρισσίας.

200 Όπως προκύπτει από τα επακόλουθα κείμενα, το γράφει με θετική προδιάθεση. Εννοεί ότι δεν είναι ακόμα παντρεμένοι, αλλά συζούν.

Μάγδα έχει όλο αδιαθεσίες και εμετούς. Επήρα ½ γάλα και 8 αυγά, έφτιασε χυλοπίτες 2 οκάδες.

24-2-43 Είχαμε εργασία στο μαγαζί. Και οι δύο εμαγειρέψαμε λόπια, η Μάγδα δεν τα ήθελε και έμειναν, το βράδυ επήγα κρέας για την επομένην, επήρα και μια τσουκάλα 3.000 δρχ.

25-2-43 Η Μάγδα εμαγείρεψε κρέας μακαρονάδα, εγώ επήγα στο μαγαζί, κατόπιν επήγα με τον αγροφύλακα στο χωράφι να εκτιμήσουμε τι ζημία έκαναν τα πρόβατα του Παρτσακλού στο κριθάρι, έκαναν 3 οκάδες. Το μεσημέρι εφάγαμε προπολεμικώς, είχα πάρει και πορτοκάλια, το βράδυ εκάναμε τραπέζι και του Γεώργου, από το ίδιον φαγητόν, ώρα 8 μ.μ. έφυγε από το σπίτι, εμείς κοιμηθήκαμε. Η Μάγδα παρουσιάζει συμπτώματα εγκυμοσύνης.

26-2-43 Πρωί η Μάγδα ήτο αδιάθετη, επήγα στο μαγαζί, εργαζόμουν, ήλθε ο Κουμπάρος από Κοπανάκι, το μεσημέρι τον επήρα σπίτι, είχε μαγειρέψει λόπια. Μπαίνοντας σπίτι έβγαине η Τασού, μου λέει είναι αδιάθετη, έχει αίμα, εκόντεψα να πάθω ακούγοντας αυτά. Εσέρβιρα, εφάγαμε, τελειώνοντας επήγε στο κρεβάτι, είχε πόνους. Ο Κουμπάρος έφυγε, εγώ έμεινα, της έφτιαξα μια λεμονάδα. Εν τω μεταξύ, εκοίταξε την πάνα, είχε λίγο αίμα, το πρώτο. Ήλθε πάλι η Τασού, εκαθίσαμε αρκετήν ώρα, είπαμε και αστεία. Εγώ εκατέβηκα στο μαγαζί ώρα 5 μ.μ., επήρα λεμόνια-πορτοκάλια και γιαούρτι, η Μάγδα ύπνο. Επιστρέφοντας βρίσκω την Μαρίνα, έπλυνε τα πιάτα και έφυγε. Εμείς εφάγαμε, εγώ λόπια, η Μάγδα γιαούρτι. Συμπέρασμα των ανωτέρω, πρόκειται περί αιμορραγίας.

27-2-43 Η Μάγδα κοιμάτο όλη την ημέραν. Εγώ το μεσημέρι επήγα στο Κοπανάκι, το βράδυ έφαγα στου Κουμπάρου.

28-2-43 Κυριακή, το πρωί επήγα στο παζάρι, εδούλεψα, έπιασα 105.000, έδωσα 6000 δια ενοίκιον²⁰¹ του Τσελουτρέ, αγόρασα 1 μυτσήθρα 300 δράμια 10.000 δρχ., έφυγα. Έφαγα στου Κουμπάρου κρέας χυλοπίτες, μούδωσε και 1½ οκά κρασί, ήλθα εις Κυπαρισσίαν ώρα 7 μ.μ., ηύρα στο σπίτι την Μάγδα να κοιμάται, τον Βασίλη-Αθανασία να χορεύουν και να μου παριστάνουν τον Νέστωρα γαμπρό με την Τασία. Έφυγαν τα παιδιά, εφάγαμε κρέας, της είχε πάρει ο Βασίλης, μου είπε πως το πρωί έκλαιγε, την άκουσαν και έστειλε ο Κώστας τα κορίτσια να την εξυπηρετήσουν [...].

201 Μάλλον αφορά το μαγαζί στο Κοπανάκι.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1943

1-3-43²⁰² Επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα ύπνο, επέστρεψα το μεσημέρι, εμαγέρεψα, εφάγαμε, έπλυνα τα πιάτα, ετακτοποίησα το σπίτι. Εκείνο το απόγευμα δεν εκατέβηκα στο μαγαζί, έκανα παρέα της Μάγδας, της είπε η μαμή πως είναι έγκυος, ήτο δε ήσυχη χωρίς πυρετούς, μόνον αδιαθεσία είχε.

2-3-43 Εσηκώθηκα, της επήρα γάλα ως συνήθως κάθε πρωί, έφυγα. Εσηκώθη και αυτή αργά το βράδυ. Της αγόρασα ένα τηγάνι 11.000, μια τσουκάλια μικρή 2.000 και πατάτες.

3-3-43 Εργάστηκα στο μαγαζί όλη την ημέραν, το μεσημέρι εφάγαμε χόρτα-λέργουδες²⁰³, έφτιαξε γλυκό κέκ.

4-3-43 Εφάγαμε φασόλια ψιλά, εγώ έσκαψα τον κήπο, το απόγευμα η Μάγδα επήγε στην μάνα της, το βραδάκι επήγα και εγώ. Εχάλασα μια σκάλα που είχα να φτιάσω σκαφίδα.
Έηλθε ο Κυριαζής να πάρη την Καίτη, το άλογό του το επήρα στο κατώγι μου. Μας έδωσε ελιές χοντρές Α.

5-3-43²⁰⁴ Επήρα το άλογο, το επήγα κάτω, εφυσούσε αέρας κρύος, είχε φτιάσει χυλό η Πεθερά, εφάγαμε. Το απόγευμα επήγα και έδεσα τα καλάμια, που είχαν σπάσει τα παιδιά, στο κρεμμύδι.

6-3-43 Επήρα το πρωί το Βασίλη, εφτιάσαμε δέση στα οικόπεδα δια να ποτίσουμε το κρεμμύδι. Το απόγευμα εβάλαμε το νερό της ψηρού,

202 Στην Αθήνα γίνεται η κηδεία του εθνικού μας ποιητή Κωστή Παλαμά με παλλαϊκή συμμετοχή. Στην Κυπαρισσία, όπου ο Παλαμάς είχε μείνει αρκετά χρόνια, έγινε τιμητική εκδήλωση στο Γυμνάσιο, στο τέλος της οποίας, έκλεισαν τα παράθυρα και χαμηλόφωνα τραγούδησαν, μαθητές και καθηγητές, τον Εθνικό Ύμνο.

203 Αγριόσκορδο.

204 Στις αρχές του 1943 και μετά την πανωλεθρία των ναζι στο Στάλινγκραντ (πάνω από 850.000 νεκροί), αρχίζει να γέρνει οριστικά η πλάστιγγα στην πλευρά των συμμάχων. Οι Γερμανοί, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα των εφεδρειών, επιστρατεύουν βιομηχανικούς εργάτες που στέλνονται στο μέτωπο. Για την αναπλήρωση των κενών στη πολεμική τους βιομηχανία, και καθώς το πρόγραμμα «εθελοντικής» εργασίας από τις κατεχόμενες χώρες έχει αποτύχει, στρέφονται στη λύση της πολιτικής επιστράτευσης στις χώρες αυτές. Στις 19 Φεβρουαρίου ο Γκέμπελς δηλώνει: «Ο γερμανικός λαός δίνει το αίμα του, η υπόλοιπη Ευρώπη ας δώσει την εργασία της». Εν όψει αυτών, στις **5 Μαρτίου** γίνεται Γενική Απεργία Δημοσίων Υπαλλήλων και το ΕΑΜ οργανώνει διαδήλωση ενάντια στην επιστράτευση. Τα σχέδια των Γερμανών για πολιτική επιστράτευση ακυρώνονται. Ένα μήνα μετά, οι Γερμανοί αντικαθιστούν τον «ανεπαρκή» πρωθυπουργό Λογοθετόπουλο με τον Ιωάννη Ράλλη.

επότσια έως που δεν εφώταγε το κρεμμύδι όλο και το άφησα μέσα όλη την νύκτα στο κριθάρι.

Ο Βασίλης αγόρασε κρέας να αποκρέψουμε αύριον μαζί, του είπα και μου επήρε ½ οκ. συκωτάκια, τα ετηγανίσαμε το βράδυ έμεινα εκολατίσαμε. Το πρωί επήρα και 80 δράμια ζάχαρη του Δελτίου, έδωσα 400 δρχ. Έδωσα τη σκάφη του Γουρουνά να φτιάσση.

7-3-43 Εξυπνήσαμε ευδιάθετοι, ετοιμάσαμε τα πράγματα, ήλθε ο Λουκάς της Φωτούλας, τα δώσαμε τα πήγε κάτω²⁰⁵, εκκινήσαμε και εμείς κατόπιν. Στο δρόμο συναντούμε τον Καλλίνικο - κυρία του. Τότε διέκρινα την Μάγδα να έχη βάψει τα φρύδια της με μελανί μολύβι, αγρίεψα και εστενοχωρήθην φοβερά. Επήγαμε στο μαγαζί, εκαθαρίστη, αλλά εγώ δεν επήγα στην Εκκλησία, εκάθισε και έκλαιγε, κατόπιν εκκίνησε και επήγε μονάχη της στη μάνα της, εγώ εκάθισα στο μαγαζί, ούτε και αυτή επήγε στην εκκλησία.

Το μεσημέρι ήλθε ο Γεώργος, επήγαμε σπίτι, είχε γίνει το φαγητόν, κρέας μακαρονάδα, εφάγαμε πολύ καλά, μόνον η Μάγδα δεν ήτο ευδιάθετη όπως έπρεπε. Προτού φάμε, επήγα στην κουζίνα, ήτο η μητέρα της μόνη, της είπα τι με συνέβη το πρωί και επιπλέον να της είπη ότι εάν δεν αλλάξη συμπεριφορά στο τραπέζι εγώ θα φύγω το απόγευμα. Και πράγματι, μετά το φαγητόν που επήγα να κοιμηθώ ήλθε και η Μάγδα και μου εξήτησε συγχώρησιν για ότι έγινε και δεν θα επαναληφθῇ άλλοτε.

Εξύπνησα, εντύθηκα, επήγα στο κριθάρι, ήτο μια γίδα και ένα χοιρινό μέσα του Λυμπερόπουλου, επανήλθα πάλι σπίτι. Κατόπιν επήγαμε επίσκεψιν στου Τάση Κολοφύρα, μετά επήγαμε στην Λιακοπούλου Φροσύνη, μας επεριποιήθη με φρούτα και καρύδια. Το βράδυ εκαθίσαμε για φαγητόν, εφάγαμε κρέας πιλάφι ρύζι, γιαούρτη, φρούτα. Εν τω μεταξύ ήλθον Τάσης Κολοφύρας με την Τούλα - Μαγδαληνή, μετά ο Β. Λιακόπουλος-Φροσύνη-Πανδρόρα αρχίσαμε τραγουδία διάφορα, γέλια, αστεία. Εν τω μεταξύ, ντύνεται η Μάγδα γύφτισσα, ήλθε μέσα και μας έριχνε τις τύχες μας, εγελάσαμε πολύ, κατόπιν επαιξαμε διάφορα παιγνίδια με πρωτοστάτη την Μάγδα. Η βραδιά αυτή θα μας μείνη αξέχαστη, εδιελύθη η παρέα ώρα 1 μεταμεσονύκτιον. Εκοιμηθήκαμε στο ντιβάνι της Σάλας, ενθύμιον της αρραβωνιασμένης ζωής, αλλά το **Μη** έγινε **Ναι**.

8-3-43 Εξυπνήσαμε ώρα 8^η, επήγα στο μαγαζί, δεν είχαμε δουλειά, το μεσημέρι αγόρασα χαλβά, επήγα με το Γεώργο μαζί είδα τους Ιταλούς να βγάζουν αυλάκι στο κριθάρι να ποτίσουν τον αποκάτω κήπο τους.

205 «Κάτου πόλη», στο σπίτι της Πεθεράς.

Εφάγαμε πολύ καλά, έφτιαξε η Μάγδα κουλούρα, ως συνήθως, την Καθαρά Δευτέρα, ήλθε και ο Λιακόπουλος με το Φροσυνάκι του, είπαμε πάλι αστεία. Το απόγευμα επήγα στο μαγαζί, ήλθε και η Μάγδα το βραδάκι και επήγαμε σπίτι μας, κοιμηθήκαμε σαν αγαπημένο ανδρόγυνο.

Το πρωί **9-3-43** έριξα φουσκί στον κήπο, κατόπιν εκαβάληκα τον γάιδαρο και επήγα έφερα ελιόξυλα από του Κατράλη τις ελιές. Το απόγευμα ξαναπήγα και έφερα το βράδυ χοντρά μαζί με τον Νουνό της Μάγδας. Ήλθαμε σπίτι, εφάγαμε ψωμί, ελιές και ½ οκ. κρασί.

10-3-43 Εργασία στο μαγαζί.

11-3-43 Είχαμε αέρα και κρύο, εφάγαμε κολοκυθοκεφτέδες, εργασία στο μαγαζί, έκοβα κούκους.

12-3-43 Εφυσούσε κρύος αέρας, έριξε χιόνι στις κορυφές των βουνών, το εβλέπαμε. Εζύμωσε η Μάγδα λειτουργιά υπέρ των ψυχών των γονέων μας. Το πρωί επήρα το αλεύρι με δελτίο, από 2 οκ. έκαστος. Μάλιστα το βράδυ άργησε από τον Εσπερινό η Μάγδα και την επερίμενα στο μπαλκόνι με Βασίλη και Κική Κοντοπούλου.

13-3-43 Πρωί στο μαγαζί, το μεσημέρι έφυγα για Κοπανάκι, επήγα χαλβά-λειτουργιά του αναδεξιμού μου, εφάγαμε χυλοπίτες το βράδυ. Κοιμήθηκα ώρα 10, εκουβεντιάζαμε και με τον Παναγιώτη, αδελφό του.

14-3-43 Επήγα στο παζάρι, ετακτοποιήθη καλά. Αγόρασα 7 ζευγάρια αυγά προς 600, αγόρασα κρέας. Ώρα 10 ½ έγινε συλλαλητήριο, ετότε εγώ εμάζεψα αμέσως το εμπόρευμα όπως ήτο στο πανί, ήλθε και ο Κουμπάρος το επήγαμε στο μαγαζί, επήγα και το βαούλο, τα ετακτοποίησα βιαστικά και εφύγαμε για το σπίτι του Κουμπάρου, εφάγαμε κρέας χυλοπίτες. Προτού φύγω εζήτησα της Κουμπάρας λίγο παστό για τη Μάγδα, μου το ζητούσε από ημέρες, μούδωσε, τόβαλα στο κοφίνι εντός 2 πιάτων δεμένων με πετσέτα, έφυγα ώρα 1 μ.μ., ήλθα εδώ ώρα 4¾.

Η εξώπορτα ήτο κλειστή, άνοιξε η Γιαννούλα, [.....], ανεβαίνω στο σπίτι, ήτο κλειστό, η Μάγδα έλειπε στην μάνα της. Ετότε εστενοχωρήθη υπερβολικά, έστειλα την Σία, ανεψιά της, να την ειδοποιήση. Αυτή όμως είχε πάει επίσκεψιν, μου ήλθε ώρα 6 ½. Την εσυνεχάρην δια την τακτικήν της και της είπα ότι εξέχασε το καθήκον της. Εστενοχωρήθη και αυτή αλλά εγώ περισσότερον διότι έκανα βόλτες 1½ ώρα στο μπαλκόνι σαν φυλακισμένος. Άναψε τη φωτιά, έφτιασε καγιανά με 2 αυγά-παστό, εφάγαμε καλά.

- 15-3-43** Επήγα στο μαγαζί, έβρεχε λίγο, δεν εργαστήκαμε. Το μεσημέρι εφάγαμε φασόλια ψιλά, το βραδάκι επήρα το γαιδούρι, εφόρτωσα από μαγαζί 2 δαμιζάνες λάδι, οκάδες 23, και 10 οκάδες σιτάρι του Κυριαζή, τα έφερα σπίτι. Επίσης, εσόλιασα τα παπούτσια μου, χωρίς τακούνια, δρχ. 15.000. Το βράδυ εφάγαμε φασολάκια ψιλά.
- 16-3-43** Εζύμωσε 1 ταψί και 1^{av} κουλούρα, το μεσημέρι εφάγαμε κρέας μακαρονάδα βραστό, καθώς και βράδυ. Εργασία στο μαγαζί μου οληήμερον. Επήγα στο κριθάρι και έδεσα 3 καλάμια που επήραν.
- 17-3-43** Έστειλα χόρτα σπίτι, τα έβρασε το μεσημέρι, έκανε και κρύο σήμερα, εγώ εκαθάρισα καπέλα στο μαγαζί όλη μέρα, το βράδυ εφάγαμε ελιές-λάδι και σκορδοσαλάτα. Η Μάγδα επήγε στου Αβδουραμάνη επίσκεψιν, ειδοποίησε την Λούκαινα αύριο να πλύνη τα ελαιόπανα. [.....].
- 18-3-43** Ήλθε η Λούκαινα, έπλυνε τα πανιά, εσφουγγάρισε την σκάλα και μπαλκόνι, εβράσαμε λόπια και εφάγαμε. Ο Κώστας επήγε για ξύλα στο ποτάμι, εγώ είχα εργασία πωλήσεις στο μαγαζί, έπιασα δρχ. 125.000. Από εχθές ανετιμήθησαν τα είδη από 30 έως 70 %. Το βράδυ επήγα στο κριθάρι, πιάνω 1 γίδα με τον Βασίλη, την δίνω του Αγροφύλακα, ήταν του Καραμίχαλου, εδέχθη να μας αποζημιώσει την ζημίαν, αύριον θα εκτιμηθή. Αγόρασα και μαρούλια για σαλάτα, κατά πρώτην φοράν, 200 δρχ.
- 19-3-43** Εργασία στο μαγαζί. Πρωί έφτιασε λαλαγγίδες, το μεσημέρι εφάγαμε μακαρόνια, τάφτιασε το πρωί η Μάγδα. Το απόγευμα επήγαμε στον Εσπερινόν εις Αγ. Τριάδα, κατάπληξιν μας έκανε που έψελνε ένα παιδάκι 11 ετών, Θεόδωρος Αλέκου Παπαθεοδωρόπουλος, έψαλε πολλά τροπάρια της Παναγίας εξαιρετικά. Εσχόλασε, επεράσαμε στου Νιόκου, επήρα ½ οκά γιαούρτι και 50 δράμια τυρί, όλα 1650 δρχ., ήτο και ο Γεώργιος μαζί μας, επήγαμε σπίτι, είχαμε ζεστό ψωμί, εζύμωσε σήμερα, εφάγαμε και έφυγε ώρα 8, εμείς εκοιμηθήκαμε.
- 20-3-43** Πρωί αγόρασα γάλα, κατόπιν επήρα τον γάιδαρον για ξύλα στο Τζανέτου. Επήγα, έκοψα πουρνάρια και απόκλαρα ελαιών. <Από εκεί και πέρα εις το Καλό Νερό απαγορεύεται η διέλευσις και παραμονή ατόμων και ζώων διότι κάνουν βολή οι Ιταλοί από το Δημόσιον Δρόμον Μεμί – Γεφύρας ποταμού έως το απόγευμα στις 5 ώρα>. Επέστρεψα σπίτι στα 10 ½, εκατέβηκα στο μαγαζί, εκλείσαμε στις 12½. Πηγαίνει ο Κώστας στο Κοπανάκι, έφτιασε γλυκό η Μάγδα και έστειλε στην κουμπάρα της εις ανταπόδοσιν του δώρου του παστού που μούδωσε. Το απόγευμα στο μαγαζί πληροφορήθημεν πως έπεσαν πάλι τα είδη 50%.

21-3-43 Επήγα στο μαγαζί, εψώνισα κρέας, μετά το φαγητόν επήγαμε βόλτα με την Μάγδα έως το Ροντάκι και εγυρίσαμε τον κάτω δρόμον, επήγαμε στην Πεθερά μου. Το βραδάκι ήλθε και ο Νέστωρας με την Κυρίαν του, είπαμε πολλά οικογενειακά μας, το βράδυ ήλθαμε μαζί απάνω.

22-3-43 Εργασία στο μαγαζί. Εφάγαμε χέλι (Πεταλίδι), τόδωσε η Φωτούλα. Είπα του Κώστα να υποβάλουμε άδεια δι' Αθήνας να ψωνίσουμε και δεν μου απήντησε σταθερώς.

23-3-43 Έβρεξε Καλό Νερό, στο βουνό έριξε χιόνι, της Μάλης. Επήγα το βραδάκι στη Φροσύνη και επήρα κολοκυθιές να φυτέψω, έφαγα κυδώνι και μούδωσε 3 μήλα της Μαγδαληνής.

24-3-43 Επήγα πρωί στα οικόπεδα και έβαλα καλάμι γύρω πυκνό για φράχτη. Το μεσημέρι ήλθα απάνω, ηύρα τη Μάγδα να κοιμάται. [.....]. Εσηκώθηκα, έφυγα, επήρα την γυναίκα μου επήγα στην μάνα της. Εσουνέχισα τον φράχτη με τον Βασίλη, εφάγαμε το βράδυ εκεί χόρτα-φασόλια, ήλθαμε αργά.

25-3-43 Πρωί μας κτυπάει την πόρτα ο Δημητράκης, έφερε ένα κομμάτι κρέας, έσφαξε το κατσίκι της γίδας, ορίστε θείε κρέας από το κατσίκι. Όχι, του απήντησα, δεν το τρώγω, πάρτο και φύγε. Εμείς επήγαμε στην Ευαγγελίστρια, κατόπιν στην πεθερά μου, είχαν ψάρι βραστό, εφάγαμε πολύ καλά, εγώ τους έστειλα λίγη μυτζήθρα και 1 οκά κρασί.

Εσηκωθήκαμε, επήγαμε στου Ψόφιου την κυρία επίσκεψιν. Επιστρέφοντας το βραδάκι εφάγαμε κρέας ξινάδα, θαυμασία, επήρα και δυο καρέκλες στο χέρι και ήλθαμε, διότι εγώ δεν έχω ακόμη καρέκλες αγοράσει, δεν υπάρχουν εδώ. Εκοιμηθήκαμε το βράδυ πολύ ευχάριστα.

26-3-43 Εξύπνησα πρωί, επήγα στην αγορά, αγόρασα 2 ποτήρια νερού,

2 Πιάτα	7000	7000
1 Κατσαρόλα	10000	11000
2 Τσουτσου	6000	3800
1 Τηγανητό	11000	22500
2 Πατάτες νερό	3800	6000
1 Τραπέζι	22500	5030
2 Καρέκλες	6000	
1 Καρέκλα	10000	
3 Μπιάτσα	14000	
	70300	
	77000	
	167300	

δρχ. 3.800, και χόρτα, ήλθα σπίτι, έσκαψα τον κήπο, εφύτεψα κολοκυθιές-αγγουριές. Πηγαίνοντας σπίτι εκολάτισσα τηγανόψωμα.

Άρχισα να γράφω την βιογραφίαν²⁰⁶ μου στο Δωμάτιον. [.....].

27-3-43 Εγώ αδιαθέτησα και δεν εσηκώθηκα από το κρεβάτι. Το μεσημέρι ήλθε ο Κώστας από μαγαζί, έστειλε τη Βάσω, τι κάνω και αν είμαι άρρωστος να μην σηκωθώ, δεν θα πάη στο Κοπανάκι. Εγώ του απάντησα θα σηκωθώ, το απόγευμα αν θέλη ας πάη. Το απόγευμα εσηκώθηκα, εκατέβηκα στο μαγαζί, το βράδυ εφάγαμε συκωτάκια τηγανητά και σαλάτα καρότα-κουκόφυλλα.

28-3-43 Επήγαμε στην εκκλησία Μητρόπολη, κατόπιν ήλθα στο μαγαζί. Δεν κρεοφάγαμε σήμερα, είναι της Ορθοδοξίας, εφάγαμε λόπια. Το απόγευμα εκατεβήκαμε στην πεθερά μου, εκαθίσαμε το βράδυ για φαγητό, είχαν χόρτα, ήλθαμε επάνω αργά.

29-3-43 Το πρωί εφύτεψα κολοκυθιές-φασόλια-μαρούλια στον κήπο, η Μάγδα έπλυνε, το μεσημέρι επήγα στου Κώστα και έδωσα της Γιαννούλας το κρεβατοστρώμα μου, είπε ότι είναι δικό της, αλλά της είπα να μου δώσει τα δικά μου που φορούν ο Άντρας της και το παιδί της. Τέλος, είπαμε πολλά, της ανακεφαλαίωσα όλα τα παρελθόντα, εσηκώθηκα και έφυγα²⁰⁷.

30-3-43 Ήλθα στο μαγαζί, είχαμε εργασία μάλιστα και πούλησιν. Το μεσημέρι που επηγαίναμε στο σπίτι ο Κώστας μου λέει άλλοτε να μην ζητώ εξηγήσεις από την γυναίκα μου διότι δεν αντέχω πλέον να ξενυχτάω και να φέρω γιατρούς διότι το βράδυ αυτό δεν κοιμήθηκε καθόλου. Του απήντησα να μαζέψη τη γλώσσα της και να μην με αδικούν.

31-3-43 Ήλθα στο μαγαζί, η Μάγδα επήγε στη μάνα της, επήγα και εγώ το μεσημέρι, εφάγαμε κολοκυθόπιτα και ελιές, εζύμωσε το πρωί και έστειλε μπομπότα η Μάγδα. Το βράδυ εφάγαμε χόρτα, εμάζεψε η Μάγδα από το

206 Εννοεί τη **Συνοπτική Αυτοβιογραφία** για το διάστημα 1906-1940, την οποία έγραψε σε μπλοκάκι υπό την πίεση της διαμάχης με τον αδελφό του, μάλλον προς επιζήτηση αυτό-δικαίωσης. Την ολοκληρώνει σε λίγες μέρες.

207 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει:

«Ο Αδελφός μου δεν ήθελε να παντρευτώ, έτσι κατάλαβα εκ των υστέρων [.....] και σε 3 μήνες, συμφωνία με τον αδελφό μου, εχωρίσαμε το σπίτι, [.....], η μυαλωμένη Γυναίκα μου μούπε υποχώρησε, [.....] αργότερα θα φύγουμε από εδώ. Τότε δέχτηκα [.....]. Και θυμάμαι, επαλήθεψε η Μαγδαληνή, μετά από 20 χρόνια πουληθήκανε και τα 2, εγώ πήρα 22.000, ο Αδελφός μου 20.000. [.....].

χωράφι μας, εφύγαμε στις 8½. Ερχόμενοι σπίτι, δεν είχε πιάσει η Μάγδα νερό στην βίκα, η βρύση εκόπη, επέσαμε να κοιμηθούμε, εδιψούσα πολύ, άρχισα τις γκρίνιες και παρατηρήσεις της Μάγδας, ώπου εσηκώθη στις 10 ½, εκατέβη στη βρύση, έπιασε νερό από το κακάβι, ήπια και έφερε και εμένα νερό. Δεν της εμίλησα καθόλου όλην την νύχτα, έως το πρωί που εσηκώθηκα, της είπα να αλλάξει τακτική και να μην επαναληφθούν άλλοτε αυτά.

Υ.Γ. Περνώντας από το μαγαζί, άνοιξα και επήρα ένα κοφίνι κάρβουνα.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1943

1-4-43 Επήγα το πρωί στο μαγαζί, εψώνισα ½ οκά κρέας προς 8.000 η οκά, αγόρασα 2 πιάτα Β χρωματιστά Χ 3500= 7.000, 3 λεμόνια Χ 150= 450, τάφερα σπίτι, κατόπιν επότισα τον κήπο. Κατεβαίνοντας στο μαγαζί, ήλθε ο Παναγιώτης Σταθόπουλος εκ Σιδηροκάστρου, θείος της Μάγδας, τον επήρα σπίτι, εφάγαμε κρέας χυλοπίτες, αγόρασα 100 δράμια κρασί διότι δεν είχα άλλο μπουκάλι μεγαλύτερο, μετά το φαγητό έφυγε. Εγώ επήγα στο μαγαζί, εργάστηκα, το βραδάκι έκανα μια βόλτα στο κριθάρι με τον Κώστα Σαγώνα, επιστρέφοντας έφυγα, ήλθα σπίτι, η Μάγδα εσιδέρωνε, εκαθίσαμε και εφάγαμε κρέας, από το μεσημέρι έμεινε, και σκορδοσαλάτα. Εκοιμηθήκαμε ήσυχοι και αγαπημένοι απόψε—

2-4-43 Επήγα στο μαγαζί, έκοβα κούκους. Έβρασε λόπια σήμερα, εφάγαμε το μεσημέρι καλά. Επήρε η Γιαννούλα τα κουνέλια από το κατώι μας, καθώς και μια σωλήνα και καλώδιο εγκατάστασης ηλεκτρικού, έμεινε τώρα μόνο το βαρέλι που δεν μεταφέρεται — εσκούπισε όμως. Το απόγευμα επήρα τον Κ. Σαγώνα και επήγαμε στους χαιρετισμούς στη Μητρόπολη. Όταν εσχόλασε, πήρα το Γεώργο και επήγαμε σπίτι, η Μάγδα είχε στην Αγ. Τριάδα πάει. Ήλθε επίσκεψη η κ. Καλινίκου, κουνιάδα της Αδαμαντίνης, έφυγαν, ο Γεώργιος εκάθισε, εφάγαμε λόπια και βορβούς. Η Μάγδα απόψε είχε φλωμωθεί πάρα πολύ και την επονούσε η κοιλιά της.

3-4-43 Πρωί μαγαζί, έκοβα κούκους, η Μάγδα αγόρασε χόρτα για το μεσημέρι λεγουρδιασά, ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι. Μετά το φαγητό και η Μάγδα επήγε στη μητέρα της, είναι άρρωστη από κρυολόγημα. Το βραδάκι επήγα και εγώ, της επήγα και 100 δράμια κονιάκ (έδωσα 2.500). Εφάγαμε ελιές και γιαούρτι, εφύγαμε στις 9, ήλθαμε σπίτι καλά. Τη νύχτα υπέφερε από συνάχι η Μάγδα, δεν μπορούσε να ανασάνει.

4-4-43 Το πρωί εξύπνησα, επλύθην, άκουσα την Γ. Μαραγγίνα στην Γιαννούλα, έμαθα πώς η Θανάσω είχε ένα σπυρί στο χέρι και εφώναζαν στους ξένους

να τους παρηγορήσουν, ας είναι καλά! Επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα επήγε στη μάνα της, έστειλε την Καίτη, αγόρασα κρέας, 325 δράμια προς 6.500, το μεσημέρι επήγα και εγώ, εφάγαμε ξυνάδα. Της γριάς έβαζαν ζεστά, είχε πυρετό 39. Το απόγευμα ανέβηκα στο σπίτι μου, επότισα τον κήπο μου, εκάθισα λίγο σπίτι μου και το βράδυ επήγα να πάρω τη Μάγδα μου. Εφάγαμε πρώτα κρέας βραστό και έφυγα εγώ. (Ηλθε ο Κώστας από Κοπανάκι και μετά έφυγα). Η Μάγδα έμεινε εκεί το βράδυ.

5-4-43 Επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα στη μάνα της, το μεσημέρι επήγα και εγώ, εφάγαμε φασόλια ψηλά και ελιές. Το απόγευμα επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα ήλθε το βράδυ. Εψώνισα τυρί-γιαούρτι και εφάγαμε σπίτι μας. Τη νύχτα με έπιασε κρυάδα και πυρετός, τα μεσάνυχτα ιδρώσα επί 2 φορές. Εσηκώθη η Μάγδα, με έτριψε με οινόπνευμα και με άλειψε ιώδιο, αλλά έχω φλομώσει πολύ.

6-4-43 Το πρωί εσηκώθηκα, εφόρτωσα το γαϊδούρι 25 οκάδες σιτάρι και 11 οκάδες κούκλα και επήγα στο μήλο να αλέσω (είχαμε σπίτι και 3 οκάδες αλεύρι). Στας 11 ήλθα σπίτι, η Μάγδα επήγε στη μάνα της. Το μεσημέρι επήγα και εγώ, εφάγαμε κρέας σουπόριζο. Μετά το φαγητό επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα ήλθε το βραδάκι. Εψώνισα 1 μάτσο μαρούλια, 250 δρχ., εφτιάσαμε σαλάτα-τυρί, βράδυ είναι, επεράσαμε. Επειδή έχω φλομωθεί από γρίπη, μούριξε βεντούζες, αλλά η σούμα οινόπνευματος δεν είχε την δύναμη και δεν έπιαναν καλά, συνεπώς, χειροτέρεψα. Τη νύχτα πάλι ιδρώσα, άλλαξα φανέλα, με άλειψε ιώδιο.

ΥΓ. Το βραδάκι η Καίτη μούφερε άλλη μια καρέκλα, με σπασμένα 2 ξύλα μικρά. Τα έφτιαξα αμέσως και αύριο θα δώσω και τις 2 καρέκλες για πλέξιμο – διότι έχω 2 πάρει από την πεθερά μου.

7-4-43²⁰⁸ Εσηκώθηκα, επήγα στο μαγαζί, έραβα στη μηχανή. Το μεσημέρι εφάγαμε λόπια, έμειναν και για το βράδυ. Το απόγευμα αγόρασα 2 πατσούλες με τα ποδαράκια τους, 3.000 δρχ., τις έστειλα στην πεθερά μου διότι αύριο το μεσημέρι θα φάμε εκεί. Σήμερα αγόρασα οινόπνευμα καθαρόν, 25 δράμια, ένα βερνίκι και μια σκουτέλα για ξύρισμα. Το βράδυ μούριξε βεντούζες η Μάγδα, έχω κρυώσει. Απόψε έβρεξε καλή βροχή. Σόλες –πασούμια 9000. Ζύμωσε 2 ταψιά Χ 100 ψηστικά.

8-4-43 Πρωί, επήρα γάλα 1600 δρχ. η οκά, κατόπιν εκατεβήκαμε κάτω μαζί, επήγε στη μάνα της, έφτιαξε τις πατσές, εγώ επήγα το μεσημέρι έφτιαξε μαγειρίτσα, ήτο θαυμάσια.

208 Η κυβέρνηση Λογοθετόπουλου αντικαθίσταται από την κυβέρνηση Ι. Ράλλη.

Το πρωί επήγα και έρριξα λίπασμα στο κρεμμύδι, σε 8 οκάδες κοκάρι 8 οκάδες λίπασμα. Εσυζητήσαμε και με τον Κώστα πράγματα οικογενειακής φύσεως, και για το ταξίδι ψωνίων στην Αθήνα, θέλει να πάη αυτός, ενώ εγώ έχω ανάγκη και για ψώνια²⁰⁹. Ακόμη δεν απεφασίσθη ποιος θα πάει, πάντως, θα πάω εγώ διότι έχω ανάγκη. Το απόγευμα έγραψα επιστολή του Αλέξη να έλθη προ του Πάσχα. Είχε πάει στο Κοπανάκι την Κυριακή, τον εκάλεσε ο Κώστας, προφανώς για παράπονα. Το βραδάκι επήγα, φάγαμε χόρτα-συκωτάκια, εφύγαμε ώρα 8 ½, επήγαμε σπίτι μας, καλά. Μου έκοψε 2 βεντούζες, έχω γρίπη.

9-4-43 Έβρεχε, εγώ επήγα στο μαγαζί. Όταν ήλθε ο Κώστας, επήγα με τον Σαγώνα και Ι. Φραγκόγιαννη και εκολατίσαμε στου Αλτάνη. 1 εντόσθια και ½ κρασί, 2.500. Στας 12 επήγα σπίτι, εφάγαμε λόπια, εκοιμήθηκα, αδιαθέτησα.

10-4-43 Επήγα πρωί στο μαγαζί, εψώνισα 1 πατσιά 1500 και ½ βοδινό 3500. Επήγα σπίτι το μεσημέρι, ήμουν αδιάθετος, εκοιμήθηκα όλη τη μέρα, εφάγαμε το βράδυ τις κεφτέδες καίτοι ήμουν αδιάθετος από γρίπη. Έφαγα και επήρα βεντούζες.

11-4-43 Ήμουν άρρωστος, έφτιασε την πατσιά, εφάγαμε το μεσημέρι, είχαμε επίσκεψη την νουνά της Μάγδας. Το βραδάκι ήλθε η Τασού, κατόπιν ο Αποστόλης Καναβός, ο οποίος εκάθισε, εφάγαμε το βράδυ τραχανά.

Στας 8 ½ ώρα ήλθαν τα αδέλφια μου Σταύρος και Αλέξης από το χωριό μου Καρνάσιον καβάλα στο άλογο. Επήγαν στον Κώστα πρώτα διότι αυτός τους εδέχθη πρώτα, εγώ ήμουν άρρωστος από γρίπη, έφαγαν κάτω και μετά ήλθαν επάνω με τη Βάσω, εκοιμόμουν στο κρεβάτι. Η Μαγδαληνή τους εδέχθη στην είσοδο, επροπορεύετο ο Σταύρος ο οποίος είπε καλησπέρα και της έδωσε το χέρι συγχυσμένος, αυτή αυτοσυστήθηκε, Κυρία Παναγιωτακοπούλου, λέει, ενώ ο Αλέξης με περισσότερο θάρρος την χαιρετά, της εύχεται καλή ζωή (διότι πρώτη φορά την γνωρίζουν ως γυναίκα μου).

Έρχονται στο κρεβάτι μου, με χαιρετούν, με ερωτούν, κλπ., καθώς και εγώ τους ερώτησα για τας οικογενείας των, πώς περνούν, είναι καλά και τα συνήθη. Τους επρόβαλα την ερώτηση για ποιόν ήλθαν και ποιος τους κάλεσε, μου απάντησαν μόνοι τους και για τους δυό μας. Αφού εκαθίσαμε αρκετά, ο Αλέξης εκατέβη στον Κώστα για ύπνο, ο Σταύρος εκοιμήθηκε σε μένα.

209 Μάλλον θα εννοεί λόγω του γάμου του.

12-4-43 Εσηκωθήκαμε το πρωί, εсуζητήσαμε και επήγαμε στο μαγαζί, είμαστε και οι 4 αδελφοί, είχαμε να σμίξουμε 18 χρόνια, από το 1924 στο πατρικό μας. Έλαβε τον λόγο ο Σταύρος (δεύτερος στην ηλικία μετά τον Κώστα, ο Αλέξης τέταρτος) και μας ερωτά γιατί εδημιουργήθησαν αυτά αφού είστε αγαπημένοι και γιατί μας εκάλεσες είπαν του Κώστα. Απήντησεν ο Κώστας, δεν μπορούμε να ζήσουμε, θα χωρίσουμε [.....].

Το μεσημέρι ήλθαμε σπίτι, εφάγανε στον Κώστα, μετά το φαγητόν ήλθαν επάνω, έδωξα τη Μάγδα κατ' απαίτηση του να μην ακούση, επήγε απέναντι στην αδελφή της Φωτούλα. Άρχισαν να μετρούν το σπίτι να δουν τη μέση, όταν όμως είπαν να μετρήσουν και το κάτω σπίτι, ε, τότε έγινε σαν τρελός, εκείνο είναι κατώγι, φωνάζει, αυτοί του είπαν, εσύ κάθεται εκεί, είναι καλλίτερο από το επάνω του Χρήστου [.....]. Μου εξητούσε το κλειδί του μαγαζιού, δεν του τόδωσα.

Επήγε και εκάθισε απέναντι του μαγαζιού, εκατεβήκαμε και εμείς, άνοιξα το μαγαζί, επήρα τον Αλέξη και επήγαμε στα οικοπέδά μου. Επιστρέφοντας στην αγορά, συναντώ τον Ιω. Μαυρογένη, δικηγόρον, και του ανέφερα τα γεγονότα, ως εσυνέβησαν, και τον επαρακάλεσα, ως τύπου πατριώτου, όχι ως δικηγόρου, να επέμβη. Πράγματι, ενδιαφέρθη και ελυπήθη για όλα αυτά, ήλθε στο μαγαζί, μας είπε πολλά, παραβολές και συμβουλές, κλπ., αλλά σε αυτά ο Κώστας δεν εδέχετο τίποτα, και έφυγε ο Άνθρωπος αυτός χωρίς καληνύχτα. Ήλθαμε στο σπίτι πικραμένοι. Εγώ αγόρασα κρέας και τους έκανα το τραπέζι, εсуζητήσαμε πολλά, είπαμε τα παράπονά μας εγώ και η Μάγδα, μας εδικαίωσαν [.....]. Εκοιμήθηκε ο Σταύρος σε μένα, ο Αλέξης κάτω.

13-4-43 Εσηκωθήκαμε, επήγαμε στο μαγαζί, δεν εδέχετο συζήτηση, εκάθητο έξω [.....]. Στας 12 ήλθε ο Μαυρογένης, μας είπε θάλη στο σπίτι, εφύγαμε, ήλθαμε σπίτι, εφάγαμε χυλοπίτες, ήλθε και ο Μαυρογένης, πρώτα στου Κώστα κατόπιν σε μας. Άρχισε να μας συμβουλευή, απευθύνετο στη Μάγδα, να υποχωρή γιατί οι γκρίνιες έχουν άσχημα αποτελέσματα και θα πεθάνουν οι άντρες σας. Η Μάγδα απαντούσε καταλλήλως ώστε δεν της εύρισκε άδικον. Τέλος, πηγαίνουν στην κρεβατοκάμαρα του Κώστα, του φωνάζουν να έλθη επάνω, ηρνείτο, εκάθισε κάτω στην πόρτα του πλυσταριού. Εκείνοι έκαναν τη διανομή του σπιτιού χωρίς να μας ρωτήσουν, έδωσαν στον Κώστα αυτό που θέλει και εμένα μου αφήνουνε το επάνω σπίτι του δρόμου, 2 μέτρα μπαλκόνι, να βάλω σκάλα και να κλείσει η πόρτα του Κώστα, να βγάλη άλλη πιο κάτω. Επίσης, εχώρισαν την είσοδο του δρόμου να μένη σε μένα όπως είναι και να ανοίξη αυτός άλλη στον κήπο του. [.....]. Καταλήξαμε εδώ χάριν στην

υποχώρησιν εμού. Τον καλούν στη Σάλα, επήγα και εγώ, ήλθε το ζήτημα του νερού [.....]. Είπαν να συνδέση από το πλυσταριό σωλήνα στον κήπο προσωρινώς όμως έως ότου βάλη άλλη.

Κατόπιν ήλθαμε εν γένει στα έπιπλα του σπιτιού, ό,τι έχουμε αγοράσει εδώ που ήλθαμε. Λέει ο Μαυρογένης να δώσης και του Χρήστου αφού από το κοινό ταμείον έβγαιναν. [.....] Δεν του δίνω τίποτα, ας αγοράση μόνος του, έπρεπε να μου τα ειπή τότε, οπότεν εγώ θα χώριζα. Ετότε, του λέω, θα ήσουν χαμένος, δεν θυμάσαι τόσες αρρώστιες που έχεις υποφέρει στην οικογένειά σου, με μεγάλες δαπάνες, πως τα ανάστησες αυτά τα παιδιά; Εάν δεν ήμουν εγώ τι θα έκανες; Και ποιος θα με εξυπηρετήσει εμένα εάν μου συμβούν όσα περιστατικά σε εσένα;

Τίποτε, όλα αυτά τα σβήνει. Εμένα θα βγη η προίκα μου λέει από το μαγαζί και τα άλλα μαζί <καθώς και τα εργαλεία μου που είχα αγοράσει προτού γίνει συνεταίρος (δηλαδή, προ του 1930)>. Ετότε αυτός ζημιώνεται λένε οι αδελφοί και ο Μαυρογένης, είναι αδικία αυτό που κάνεις, αυτός ήταν ανένδοτος. [.....]. Μου επέμεναν οι άλλοι να υποχωρήσω αφού έχω τέτοιο αδελφό, ούτω και έγινε, είπα πως τώρα αρχίζω να ξαναγεννιέμαι στην αγορά [.....].

Τα όσα ειπώθηκαν και διαδραματίστηκαν δεν είναι δυνατόν να γραφτούν, διότι χρειάζονται τόμοι. Ας είναι. Ο Μαυρογένης ήλθε στις 1 και έφυγε στις 5½. Μας είπε, όπως σας τα είπαμε θα γίνουν συμβόλαια, να είσαστε ήσυχοι και να μην ακούτε τις γυναίκες σας και έφυγε.

Επήγαμε στο μαγαζί, εσυζητήσαμε ηρέμως μαζί με άλλους πελάτας κοσμικής φύσεως πράγματα, ήταν και ο Γεώργιος ο κουνιάδος μου εκεί. Το βράδυ εφάγανε ο Αλέξης στου Κώστα, ο Σταύρος σε εμάς. Εγώ δε, εστενοχωρήθην πολύ αυτό το βράδυ [.....].

14-4-43 Εσηκωθήκαμε πρωί, επήγαμε στο μαγαζί, ήλθαν και αυτοί. Τους είπα πως το γαιδούρι είναι δικό μου, το αγόρασα εγώ, αφού αυτός τα λέει όλα δικά του τάλλα. [.....]. Επήγε απέναντι στο Δικαστήριο για ένορκος, εμείς εκαθήσαμε στο μαγαζί, [.....] αυτοί τώρα βλέπουν το άδικο, αλλά [.....] με παρακαλούσαν να υποχωρήσω για τη ζωή της Μαγδαληνής. Και πράγματι παρ' όλην μου την στενοχώρια που δεν είχα δοκιμάσει ποτέ στην ζωήν μου σαν αυτή, εκρατήθην, επήγα στου Κ. Σαγώνα [.....].

Σε λίγο γίνεται διακοπή του Δικαστηρίου, έρχεται, του μιλούν πάλι τα αδέλφια, τι θα γίνη, εμείς θα φύγουμε, τους απήντησε πως και το γαιδούρι

στη μέση θάναι. Εγώ τότε του λέω γιατί με αδικείς; και με αποξενώνεις; Ας το βρής από το Θεό του λέγω ότι μου κάνεις, και ποίος είναι εδώ στην Κυπαρισσία που να μην γνωρίζει την πολυδάπανον ζωήν των Καπελαίων²¹⁰ με την άρρωστη οικογένειαν του Κώστα; Ο Χρήστος λέγω έκανε τόσα καλά και τον εσταύρωσε, πως εγώ να μην υποφέρω αφού έχω αδελφόν συμφεροντολόγον; Αυτά δεν ετελείωναν και παρεμβαίνουν οι Αδελφοί να μην χαλάση το μαγαζί και ας αδικήθηκες, θα σε βοηθήσουμε και εμείς μου είπαν και του λένε μεγάλε συμφεροντολόγε δεν θα τα χαρής.

Το μεσημέρι ήλθαμε σπίτι αλλά τους έκανε αυτός τραπέζι. [.....]. Εζύγισα 21 οκάδες βρώμη του Αλέξη και από 5 οκάδες κούκλα του καθενός και ό,τι άλλο είχαμε όπως και αυτοί κάτι μας έφεραν. Ώρα 3 το απόγευμα μας αποχαιρέτησαν και έφυγαν, μας περιμένουνε στο χωριό. Εγώ επήγα στο μαγαζί, η Μάγδα επήγε στη μάνα της, το βραδάκι επήγα και εγώ, την επήρα και επήγαμε σπίτι μας. <Εγώ το απόγευμα επήρα το αλεύρι το Ερυθρού Σταυρού, 3 οκάδες το άτομον, και επήγα στου Νιόκου για γιαούρτι -- εφάγαμε το βράδυ>.

15-4-43 Αρρώστησα από γρίπη, δεν εσηκώθηκα όλη την ημέρα, καθώς και τις επόμενες 16 και 17 ήμουν κλινήρης, από γρίπη τους έλεγα, αλλά δεν ήτο γρίπη, είχα πολύ στενοχωρηθεί για τα γεγονότα με τον αδελφό μου. Εζήτησα το θερμόμετρο, μου τόφερε η Βάσω, εκτός αυτού, δεν ήλθε κανένας να με ιδή από του αδελφού μου την οικογένεια, ούτε ο ίδιος, ενώ τα κουινιάδια μου έρχονται κάθε ημέρα. Ήλθε και ο Κυριαζής να πάρη την Καίτη, μας έφερε έως 1 οκά τυρί δώρο. Μούστειλε ο Απόστολος Καναβός κινίνο, δεν υπάρχει πουθενά.

Την 18-4-43 Κυριακή Βαΐων, εσηκώθηκα, επήγα στην αγορά, επήρα ½ οκ. κρέας, έδωσα 5000, το εφτιάξαμε βραστό, εφάγαμε το μεσημέρι καλά. Το απόγευμα επήγαμε στην πεθερά μου και εκαθίσαμε ως το βραδυ. Η Μάγδα αγόρασε τον καθρέπτη από τη Νίτσα Κολοφύρα 10.000. Το έφερε σπίτι, μετά επήγαμε στην εκκλησία (+ Ιδού ο Νυμφίος έρχεται +), μετά επήγαμε σπίτι, μας έδωσε η πεθερά μου ψωμοτύρι, εφάγαμε, μούδωσε και νερό ήπια αλλά εβρώμαγε, έριξε από μια παλιοβίκα που είχε πιάσει μούχλα επειδή δεν είχε άλλο μούδωσε εμένα και αποτόμως μούρχεται εμετός. Εξαπλώθηκα στο κρεβάτι 1 ώρα, εσυνήλθα και εφύγαμε, επήραμε και τον καθρέπτη, ήλθαμε σπίτι, καλά εκοιμηθήκαμε.

19-4-43 Επήγα στο μαγαζί, εργάστηκα όπως και ο Κώστας, εφτιάναμε κούκους. Δεν εμαγειρέψαμε σήμερα, έχουμε νηστεία ελαίου. Η Μάγδα έπλυνε

210 Παρατσούκλι για τους πιλοποιούς.

μπουγάδα, το μεσημέρι ελούστηκε εις κεφαλὴν και πόδια. Το βράδυ η Μάγδα επήγε στην εκκλησία, ελιποθύμησε, έφυγε γρήγορα, όταν ήλθα στο σπίτι το βράδυ, την ηύρα στο κρεβάτι και τάχε χαμένα, αλλά εσυνήλθε -- αργά, 00.20.

20-4-43 Εργασία στο μαγαζί, εσιδέρωσα 80 κούκους έως το μεσημέρι. Εφάγαμε κουκιά από τον κήπο δια δευτέραν φοράν. Το απόγευμα εκαθαρίζαμε τσόχινα, πάλι είπα του Κώστα να βγάλη άδεια ταξιδιού, μου λέει πως είναι το παιδί του άρρωστο και αν δεν σηκωθή δεν θα πάη. Εγώ δεν τόξερα αν είναι άρρωστο διότι δεν πηγαίνω καθώς και αυτοί δεν έρχονται σπίτι μου. Τότε του είπα να όψει, τι κακό μας έκανες εφέτος που δεν με άφησες να ψωνίσω τόσο καιρό και τώρα τα είδη έχουν διπλασιαστεί, και εμείς φυλάμε 5.000.000 από 2 μήνες. Το βράδυ η Μάγδα πήγε στην εκκλησία, εγώ όχι, ήλθα αργά, επήγα στη Φωτούλα και την επερίμενα νάλθη.

21-4-43 Εσηκώθηκα το πρωί, επότισα τον κήπο, επήγα στην αγορά, αγόρασα 100 δράμια χρώμα φυσικί και 100 κόκκινο, επήρα και το αλάτι-σπίρτα με δελτίο, ήλθα σπίτι άσπρισα την κουζίνα, και το σαλονάκι, ήτο κόκκινο, τόκανα φυσικί, επέρασα 3 χέρια όμως. Το μεσημέρι εφάγαμε φασόλια κούφια, άνευ ελαίου, είχαμε και τη Λούκαινα, εσφουγγάριζε. Το απόγευμα επήγα στο μαγαζί. <Προτού φύγω βλέπω τη Γιαννούλα να μαζεύη κουκιά στα δικά μου και της έκανα την παρατήρηση να μαζεύη στο δικό της, τάχουμε χωρίσει>. Αγόρασα από τον Κ. Σαγώνα 7 λεμόνια επί 200 δρχ έκαστον, επίσης εχθές αγόρασα από τον Κ. Σαγώνα 4 οκάδες χωρίδι προς 500 δρχ την οκά. Επήρα 1 μάτσο μαρούλια, 200 δρχ και εφάγαμε ελιές-χαλβά, είμαστε κουρασμένοι, εκοιμηθήκαμε γρήγορα.

22-4-43 Μ. Πέμπτη, εργασία στο μαγαζί, καθαρίσματα παναμάδων²¹¹. Το μεσημέρι εφάγαμε κουκιά από τον κήπο. Σήμερα ήλθε ο Κουμπάρος μου από Κοπανάκι, του εκάναμε τραπέζι. Το εσπέρας εφάγαμε κουκιά και κρασί μισόξυνο από Μπακολιά. Το βράδυ επήγαμε στην εκκλησία μαζί με τη Μάγδα.

23-4-43 Αγ. Γεωργίου, Μ. Παρασκευή +. Επήγα πρωί στο μαγαζί, αγόρασα αρνί με το Βασίλη μαζί, το μεσημέρι ήλθα σπίτι, η Μάγδα επήγε στην εκκλησία. Εγώ αφού δεν την ηύρα έφυγα πάλι, στις 4 η ώρα έρχεται στο μαγαζί, πηγαίνει στη μητέρα της, μου φέρνει ψωμί και τουρσί, επειδή εγώ ήμουν έξω το άφησε στου Σαγώνα. Στας 6 ώρα ήλθε πάλι, εφύγαμε μαζί επήγαμε στην εκκλησία, άρχισε από τις 5, εμείς πήγαμε στις 7, είχαν

²¹¹ Άσπρα, καλοκαιρινά αντρικά καπέλα.

ψάλλει τον επιτάφιο, τότε εβγήκαν έξω. Ταυτοχρόνως, επειδή τα παιδιά έκαναν οχλαγωγία, ο παπάς άρχισε να υβρίζει σκασμός γουρούνια, τότε το εκκλησίασμα τον εμίσησε για την άπρεπον συμπεριφοράν του. Άρχισε η έξοδος του επιταφίου, επήγαμε στον Άγ. Δημήτριον²¹² αγκαζέ όμως το ανδρόγυνο, επιστρέψαμε στην εκκλησίαν γρήγορα, στις 8½ εσχόλασε και εδώ ο παπάς έδειξε την κακίαν του, δεν μας εκαληνύκτισε ως συνήθως εγίνετο άλλοτε.

Μας έφερε ο Νίκος Λεντεκαδίτης 1 οκά τυρί 5000, εγώ το εδοκίμασα χωρίς να θυμάμαι την νηστείαν, έκλαυσα πικρά και επροσευχήθην να με συγχωρήση ο Θεός.

24-4-43 Μέγα Σάββατον, επήγα στο μαγαζί, δεν είχαμε πολλή εργασία, το μεσημέρι επήγα στην πεθερά μου, έφαγα φασόλια κούφια, έσφαξα το αρνί, ήτο πολύ παχύ, εζύγισε 4 ½ οκάδες, το εμοίρασα με το Βασίλη. Το είχα αγοράσει 60.000 δρχ, μας εκόστισε 13 χιλιάδες η οκά, εγώ πήρα 2 οκάδες. Έβαλα κρεμμύδια από τον κήπο, μούδωσε και παστόν η πεθερά μου, 2 αυγά κόκκινα και τάφερα στο μαγαζί. Ύστερα αγόρασα

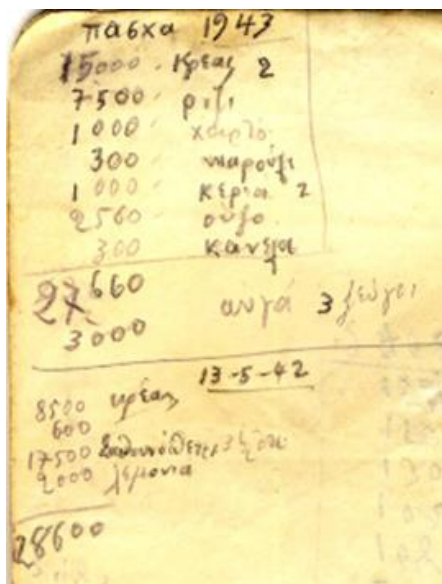
- 100 δράμια ούζο	3.000 δρχ,
- 2 κεριά	1.000 δρχ
- Κανέλλα	300 δρχ
- Μαρούλι	300 δρχ
- 1 μέτρο χαρτί	1.000 δρχ
- ½ οκά ρύζι	8.000
- Κρασί 1 οκά από το Χαϊνη	1.200 δρχ.

Ήλθα σπίτι το βράδυ, η Μάγδα έραβε το σεντόνι του παπλώματος, είχε στενοχωρηθεί που δεν ήλθα το μεσημέρι. Εφάγαμε ψωμοκρέμμυδα και κρασί, ετηγάνισε τα συκωτάκια, έτοιμα, εκοιμηθήκαμε.

25-4-43 Άγιον Πάσχα +. Εκτύπησαν οι καμπάνες στις 5½ το πρωί, εσηκώθηκε η Μάγδα, εγώ είχα κόψιμο στην κοιλιά, μου έδωσε ένα ούζο και έβρασε ζεστό μέλι, σα το ήπια σε ½ ώρα εσηκώθηκα, ετοιμαστήκαμε, επήγαμε στην εκκλησία την Μητρόπολη αγκαζέ. Τι ευχάριστον Πάσχα για εμάς και τους 2, πρώτη χρονιά χαιρόμαστε και εμείς τη ζωή Εσχόλασε η εκκλησία στις 9¾, ήλθαμε στο σπίτι εφάγαμε τα συκωτάκια, τυρί-αυγά, ετσουγκρίσαμε, της τόσπασα της Μάγδας, κατόπιν εβράσαμε κρέας για το μεσημέρι, το εφτιάσαμε σούπα, ήτο εξαίρετη. Εκοιμηθήκαμε σαν ανδρόγυνο. Το απόγευμα ήλθε και ο Γεώργιος, επήγαμε στην εκκλησία, από

212 Το νεκροταφείο της πάνω πόλης.

εκεί στον Άγ. Δημήτρη να κάνουμε την αγάπη κατά το έθιμον, μετά ήλθαμε σπίτι. Μπαίνοντας στην εξώπορτα εσαμάρωνε ο Κώστας το γαϊδούρι, το άφησε και ετσακίσθη να μπει σπίτι του μήπως του μιλήσουμε. Ανεβήκαμε

σπίτι μας, εκολατοσίσαμε μεζέ και γλυκό, κατόπιν εμείς επήγαμε στην πεθερά, ο Γεώργιος στην πλατεία. Τους εχαιρετήσαμε, εφάγαμε μαγειρίτσα, εχαιρετήσαμε τον Τάσο Κολοφύρα. Το βράδυ εφύγαμε, επήγαμε σπίτι μας, εφάγαμε καλά πάλι κρέας, εκοιμηθήκαμε σαν ανδρόγυνο. <Φεύγοντας, επήραμε μαζί μας το Βασίλη και του δώσαμε το γλυκό που φτιάσαμε για το Γεώργιο>.

26-4-43 Εσηκωθήκαμε στις 5 π.μ. και στις 6 εξεκινήσαμε δια την εξοχήν. Επήραμε τον γαιδαρον, μια πίτα, γλυκό, εκαβάληκε η Μάγδα μου, φτάνοντας στους Αγ.

Σαράντα εκαθίσαμε, ήτο ανοικτή η εκκλησία, επήγε η Μάγδα έριξε λάδι στα καντήλια, τα ανάψαμε, επροσευχηθήκαμε, εβγήκαμε έξω, εκολατοσίσαμε αυγά – μαρούλια. Στας 7½ αναχωρήσαμε, εβγήκαμε στη λεωφόρο Κυπαρισσίας – Φιλιατρών, εφθάσαμε στου κουμπάρου Ευθ. Βλαχούλη το κτήμα που μας εκάλεσε στις 8¼, είναι στο 4° χιλιόμετρο εις θέσιν Τερψιθέας, μας υπεδέχθησαν με χαρά, ήτο ασθενής η πεθερά του από τα νεφρά της. Μετά από 1½ ώρα επήγαμε στην θάλασσα όλοι παρέα, εκαθίσαμε αρκετή ώρα, επλύναμε τα πόδια μας, εφύγαμε. Επιστρέφοντας ήτο μεσημέρι, η κουμπάρα είχε ρίξει ψητό στο φούρνο, αρνί τετράπαχο, ώρα 12 έστρωσαν το τραπέζι. Δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτό το αρωματικό ψητό, αυτή τη γιανούρη σακούλας, το καλό κρασί, το χλωρό τυρί, την εξαίρετη μαρουλο-κρεμμυδο-σαλάτα, κλπ. Επεράσαμε όπως μας βοηθάει ο Θεός και μας αγαπά. Μετά το φαγητό εκοιμηθήκαμε 2 ώρας σε ιδιαίτερον δωμάτιον. Ταυτοχρόνως είχαν έλθει ο μπατζανάκης του κουμπάρου με τη γυναίκα του από τη Σπηλιά – Ηλίας Παπαδόπουλος – να ιδούν τη μάνα. Εσηκωθήκαμε και εμείς, εσυζητήσαμε, πολλά αστεία, εγελάσαμε, κλπ.

Επήγα άλλαξα, το γαιδούρι το επότισα, επήγα με τον κουμπάρο στον γείτονα του Καντίλα για καλάμι, ηύραμε καλό, επήραμε 3 Κινητηνιαρια Χ 2000 = 6000. Μούδωσε και ½ δώρον, ήτοι 7 δέματα. Η Μάγδα με τη

φιότσα εμάζεψαν χόρτα, εφόρτωσα τα καλάμια, τους αποχαιρετήσαμε και εφύγαμε κατενθουσιασμένοι αλλά προτού φύγουμε εφάγαμε και πάλι καθώς το πρωί που επήγαμε εκολατσίσαμε. Μας έβαλαν στο σακούλι 100 δράμια τυρί, 5 αυγά, 5 κουλούρια και μισή οκά ψωμί. Ήλθαμε σιγά διότι η Μάγδα εκουράσθη με τα ξυλοντάκουνα. Στο σπίτι της πεθεράς ήλθαμε στις 8, εξεφόρτωσα τα καλάμια, εχαιρετίσαμε τον Γεώργιο για την γιορτή του, εξεκουρασθήκαμε και εφύγαμε στις 9. Ήλθαμε σπίτι, μας είπε ο Δημητράκης ότι ήλθε ο Αλέξης με την Αγγέλω και 2 παιδιά τους²¹³. Εμπήκαμε σπίτι, σε λίγο ήλθε ο Αλέξης με τον Χρηστάκη μας εχαιρέτησαν, εκαθίσαμε λίγο, η Αγγέλω είχε το μικρό και θα μας επισκεφθή το πρωί πάλι, επήγε κάτω να κοιμηθή.

27-4-43 Πρωί επήγα στον κήπο, εσκάλισα τις κολοκυθιές, τις ελίπανα, τις επότισα, μετά ανέβηκαν σπίτι μας, επήγα και εγώ ύστερα, μας ευχήθη η Αγγέλω καλή ζωή, κλπ. Το μεσημέρι τους είχαμε τραπέζι κρέας μακαρόνια, τάφτιασε η Μάγδα αμέσως, ήτο πετυχημένο, θαυμάσια, επήραμε κρασί 1 οκά, εφάγαμε πολύ καλά. Μετά ο Αλέξης εκοιμήθη, εξάπλωσα και εγώ, εσυζητούσαμε με την Αγγέλω πολλά, κατόπιν εκατέβηκε στον κήπο με την Αθανασία, εκοιμήθη και η Μάγδα λίγο, εσηκωθήκαμε, εκατεβήκαμε στο μαγαζί, κοντά και ο Χρηστάκης ξυπόλυτος. Του δώσαμε 1 φορεσιά, τη φόρεσε, και καπέλο. Το βραδάκι επήραν τα ζώα και επήγανε στο χωράφι να τα βοσκήσουνε και οι Αλέξης-Κώστας ήλθαν στο μαγαζί πάλι. Ενύκτωσε, επήγαμε σπίτι, επήρα 2 μάτσα μαρούλια Χ 200 δρχ., εμαγέρεψε χόρτα, είχε μείνει και κρέας από το μεσημέρι. Το κοριτσάκι τους είχε πυρετό 39, επήγε στου Κώστα η Αγγέλω να του βάλουν σιναπισμό, ο Αλέξης και ο Χρηστάκης έμειναν και εφάγαμε και εκοιμήθηκαν σε εμάς, εσυζητήσαμε πολύ ώρα. Στας 10½ μας κτυπούν οι Ιταλοί, είχαμε φως στο καντήλι, ετρομάξαμε, απαγορεύονται τα φώτα, τέλος έφυγαν.

<Εξέχασα, μας έφεραν από Σταύρο 1 μπότι κρασί, 150 δράμια κρέας. Ο Αλέξης κρέας 150 δράμια, 5 αυγά, ½ τυρί, ½ μυντζήθρα, γαλόπιτα και άλλα>.

28-4-43 Επήγα πρωί στο μαγαζί, στις 8 ήλθαν Κώστας-Αλέξης. Ο Κώστας αγόρασε μια βίκα και επήγε στο χωράφι, ο Αλέξης έμεινε, τον ρώτησα για την Αγγέλω και μου είπε με θυμό την επήρε η Γιαννούλα να βοτανίσουν το χωράφι. Το μεσημέρι δεν επήγε ο Αλέξης εκεί, έμεινε σπίτι, εφάγαμε ντολμάδες και το απόγευμα ήλθε στο μαγαζί. Το βραδάκι επήγαμε στην πεθερά μου, του είπαν που είναι η συμπεθέρα; και τότε εστενοχωρήθη

213 Χρήστος και Αθανασία, περίπου 8 – 11 ετών.

και τους είπε την επήραν από το πρωί να τους βοτανίσω, αλλά σκοπίμως, την έδιωξαν μήπως τη βγάλω και ξεσκάσει να έλθουμε σε εσάς. Εσυζητούσε με την γριά και της απήντησε πως εμείς θα τον βοηθήσουμε να φτιάση εδώ σπίτι και να φύγει από εκεί. Κατόπιν ήλθε και ο Βασίλης, εβγήκαμε περίπατο έως τη θάλασσα, ευχαριστήθη ο Αλέξης αλλά εστενοχωρήθη που δεν ήτο και η γυναίκα του. Ενύκτωσε, ήλθαμε σπίτι, τότε είχαν έλθει και αυτοί από το βότανο.

Η Μαγδαληνή εξύμωσε και 2 ψωμιά επί πλέον να στείλη 1 του Σταύρου και 1 για τον Αλέξη διότι θα φύγουν αύριον πρωί. Το βράδυ σε συζήτηση μου λέει η Μάγδα ότι ο Κώστας αφαίρεσε ένα κουτί των περιστεριών από το μέρος μας και τόβαλε στο δικό του, της είπα εγώ δεν το είδα, θα το δεις το πρωί μου λέει. Ετότε, του λέγω του Αλέξη, πέστου γιατί το επήρε το κουτί και χαλάει τη φωλιά; Καλά μου λέει, επήγε κάτω να φάνε και τους τα είπε, ετότε έγιναν έξω φρενών, όπως μου είπαν και οι δυο τους, ότι δεν το επήραμε κλπ.

Αυτό το βράδυ δεν ημπορούσα να κοιμηθώ, εξύπνησα από τας 3 και είχα στενοχώρια, μάλιστα είχαμε ανοικτή την πόρτα να έλθω ο Αλέξης για ύπνο αλλά δεν ήλθε, είχε άρρωστο το κοριτσάκι του με 40 πυρετό.

29-4-43 Το πρωί εσηκώθηκα, ήλθε ο Αλέξης και μου λέει ότι δεν παραδέχεται ο Κώστας τίποτα, εκατέβηκα και εγώ κάτω, είδα πράγματι πως δεν έχουν πάρει κουτί. Ετότε τι με θέλεις, είπα πως ήτο εκεί κουτί αλλά όχι αυτό άλλο. [...].

Έφυγα για το μαγαζί, έστειλα το γιατρό Χ. Βλάχο να ιδεί το μικρό, το είδε, είναι γριπωμένο, τούδωσε ο Αλέξης 3.000 τα οποία του επέστρεψα εγώ όταν τόμαθα. Επήγα πάλι σπίτι, ετοιμάστηκαν να φύγουν, τους αποχαιρέτησα, επήγα στο μαγαζί, κατόπιν ήλθαν ο Αλέξης και Κώστας, εδώσαμε του Αλέξη 7 οκάδες βρώμη και 3 κούκλα, εφόρτωσε στ' άλογο και ανεχώρησε. Τον εξέβγαλε ο Κώστας μέχρι το χωράφι του διότι έως εκεί επήγε και η Αγγέλω με τα παιδιά του. Είπα του Κώστα να έλθω στο μαγαζί το απόγευμα για να πάω να φράξω τα οικοπέδα, εν τω μεταξύ ήλθε και ο Βασίλης κουνιάδος μου, του είπα την κουταμάρα της αδελφής του και εστενοχωρήθη. Απόγευμα επήγα να φράξω με τον Βασίλη αλλά δεν ήτο εύκαιρος και εγύρισα σπίτι γρήγορα, η Μάγδα ήτο επίσκεψιν και ήλθε στις 8½, εγώ εκάθισα στον κήπο και εκρύωσα, τότε την εμάλωσα, δια 2 φοράν το κάνει.

30-4-43 Ήμουν άρρωστος από γρίπη και στενοχώρια, είχα και πυρετό 38. Μούστειλε ένα ποτήρι γάλα ο Κώστας από τη γίδα, δεν εσηκώθηκα όλη την ημέρα.

ΜΑΙΟΣ 1943

1-5-43 Σάββατο, εκοιμώμουν άρρωστος. Το απόγευμα εσηκώθηκα, επήγε στο Κοπανάκι ο Κώστας, αγόρασα κρέας 1 οκά προς 12.000 κασίικι και ήλθα γρήγορα στο σπίτι. Το βράδυ εφάγαμε γιαχνιστό.

2-5-43²¹⁴ Κυριακή, επήγα στο μαγαζί, λίγη δουλειά, όμως ακρίβυναν ακόμη τα είδη. Λάδι εδώ 7.800, σιτάρι 8.500, αραποσίτι 6.000 κλπ. Αγόρασα ντομάτα φυτό προς 10 δρχ. τη ρίζα, εφάγαμε κρέας τραχανά πιλάφι. Το απόγευμα εγώ εφύτεψα τις ντομάτες, η Μάγδα εσυλλυπήθη την Ντεμίραινα Δημήτραйна. Μου είπε ο Ν. Σαγωνας ότι ο Κώστας στο Κοπανάκι εσυζητούσε με τον Βασίλη κουνιάδο του στον μπάγκο <με αυτόν το λωποδύτη που μας έκλεψε>.

3-5-43²¹⁵ Η Μάγδα εκαβάληκε στον γάιδαρο και επήγε στους Αρμενιούς, έφερε 2½ οκάδες μαλλιά και ένα μεζέ παστό, της το όφειλαν, επέρασε καλά, εγώ έφαγα το μεσημέρι στην πεθερά. Ήλθε ο Κυριαζής με την Καίτη. Το βράδυ επήγα γρήγορα σπίτι και κρεμμύδια από ιδικά μας δια σαλάτα, τότε είχε έλθει η Μάγδα.

4-5-43 Επήγα στο μαγαζί πρωί, το μεσημέρι εφάγαμε κουκιά κήπου, το απόγευμα επήγα στα οικοπέδα με τον Βασίλη και τα εφράξαμε εν τέλει όλα. Το βραδάκι εποτίσαμε 2 βραγιές²¹⁶ κρεμμύδια με το καταβρεχτήρι, εκουραστήκαμε και τα αφήσαμε, επήγα το βράδυ σπίτι κουρασμένος, εφυσούσε λίβας ισχυρός ημέρα και νύκτα.

214 Στις 2-5-1943, ιδρύεται το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ ο οποίος μετατρέπεται από αντάρτικη δύναμη σε απελευθερωτικό στρατό. Έχει ήδη καταστεί σαφές ότι οι Γερμανοί θα χάσουν τον πόλεμο.

215 Στις αρχές Μαΐου του '43, η Νομαρχιακή Επιτροπή του ΕΑΜ Μεσσηνίας αποφάσισε να ανοιχτούν οι αποθήκες του ΑΣΟ (είχαν σταφίδα, κρασί, σύκα και λάδι που είχαν συγκεντρωθεί από την φορολογία της παραγωγής του 1942). Τον ίδιο μήνα έφθασε στην ορεινή Τριφυλία η πρώτη συμμαχική αποστολή με 2 Άγγλους αξιωματικούς -- τον ταγματάρχη Ρηντ και τον υπολοχαγό Πήτερ -- και τον Έλληνα ανθυπολοχαγό Θ. Γιαννόπουλο με σκοπό να βρεθεί κατάλληλο μέρος για ρίψεις πολεμικού υλικού για τον εξοπλισμό ανταρτών.

216 Σειρές.

Σήμερα έριξε ο πρωθυπουργός Ιωάννης Ράλλης προκηρύξεις με αεροπλάνο να παραδοθούν οι αντάρτες και τους δίδουν αμνηστειάν διότι λυμαίνονται την ύπαιθρον.

5-5-43 Ο Κώστας ασθενεί. Το πρωί επήγε η Μάγδα στη μάνα της, επήγε και κουκιά, εφάγαμε το μεσημέρι κάτω. Το απόγευμα αγόρασα λαγό, το επήγε και τον εφτιάσανε για το βράδυ στιφάδο, εφάγαμε πλούσια, ήτο 350 δράμια, 7.000 δρχ. Φεύγοντας επήραμε και μια μερίδα και την εφάγαμε την επομένην

6-5-43 το μεσημέρι, είχαμε και χόρτα. Το βράδυ εφάγαμε μαρουλοσαλάτα-τυρί. Το βραδάκι με ρωτά ο Κώστας τι να γίνη για ταξίδι, να παραμείνη; διότι ακρίβαιναν πολύ τα είδη. Εννοείται του έχει έλθει άδεια προ 8 ημερών. Εγώ του απήντησα ότι δεν έπρεπε να καθίση καθόλου, [.....], εχάσαμε σημερινά 3.000.000 δρχ. από την ύψωσιν, αλλά θα σε τιμωρήση ο Θεός με την νοοτροπία σου που ακολουθείς.

7-5-43 Εργασία στο μαγαζί. Ήλθε ο κουμπάρος μου από Κοπανάκι να πάρη θειάφι, του ζητούσαν 30.000 την οκά, δεν επήρε. Το μεσημέρι έφαγε στου Κώστα, ήλθε είδε και την Μάγδα, το απόγευμα έφυγε. Το βραδάκι εσυζητούσα με τον Γιάννη Βλάχο και μούλεγε και αυτός τα παράπονά του, τα ίδια τα δικά μου ετράβηξε και αυτός από τους γονείς του, και η μάνα του επέστρεψε την χάρη της νύφης. Επήγα λίγο αργά σπίτι, εφάγαμε κουκιά, είχαμε από το μεσημέρι. Προτού φάμε εκάναμε λουτρό και οι δύο μας, είχα να πλυθώ από τον Δεκέμβριον 1942.

8-5-43 Ιωάννου Θεολόγου, εορτή τεχνητών Κυπαρισσίας, ο Κώστας επήγε στην εκκλησία. Γίνεται και διανομή αλεύρου, Ερυθ. Σταυρού, επήραμε 3 οκάδες έκαστος προς 180 δρχ η οκά. Εγώ μετά το φαγητό ανεχώρησα δια Κοπανάκι, επέρασα από τα Περιβόλια, επήρα 1 οκά μέσκουλα προς 1000 δρχ, έχουμε συννεφιά και λίβα. Έφθασα στο Κοπανάκι ώρα 7½, έκανε κρύο, εφυσούσε αέρας, το βράδυ εφάγαμε κουκιά -- αγκινάρες στου κουμπάρου, εκοιμήθηκα αλλά ήσαν ψήλοι.

Πρωί 9-5-43 εσηκώθηκα στις 5½, επήγα στο παζάρι, ετακτοποιήθην γρήγορα, εργασία δεν ήτο καλή, ακρίβεια μεγάλη, σιτάρι 8.500, κούκλα 6.000. Έδωσα λούπινα 35 οκάδες Χ 1050= 36.725 δρχ. επήρα, επήγα από το σπίτι μετά το παζάρι επήγα τα πράγματα στου Τσελοντρέ το μαγαζί, εμετεφέρθη στο προικιών του, ήλθε ο κουμπάρος και με εβοήθησε. Αγόρασα κρέας 1 οκά προς 10000, αρνί, καθώς και αυγά προς 900 το ζεύγος. Μου άφησε ο Κ. Σαγώνας 60 εκατοστάρια σιγάρα Χ 4200 και τάφερα. Επήγα στην κουμπάρα, ετηγάνισε αυγά, έφαγα, ανεχώρησα ώρα 3,20 μ.μ. Περνώντας

στο κακόρεμα επήρα 2 ξύλα από παλαιόσπιτα, φθάνοντας στο 10 χιλιόμετρο εκατέβηκα έκοψα ξύλα, άργησα 1½ ώρα, εφόρτωσα στις 6½ και έφθασα στην Κυπαρισσία ώρα 8¼. Έφτιασε κρέας γιαχνί, εφάγαμε, είχα κουραστεί όμως πολύ.

Σήμερα έγραφε η εφημερίς ότι οι Αγγλοαμερικανοί εκατέλαβον όλη την Αφρική. Ήλθε η Πετρούλα με παιδιά της.

10-5-43 Πρωί ήλθα στο μαγαζί, έκοψα κούκους. Το μεσημέρι εφάγαμε κρέας – κουκιά, εκοιμήθην ½ ώρα, το βράδυ ίδιον φαγητόν.

11-5-43 Εργασία μαγαζί, ο Κώστας πάντα αποφεύγει να εργάζεται και φορεμένο το καπέλο. Εφάγαμε κρέας-μακαρονάδα, έμεινε και για το βράδυ. Το απόγευμα η Μάγδα επήγε στη μητέρα της, επήγα και εγώ και έδεσα το καλάμια με σύρμα. Το βράδυ εφάγαμε και χαλβά, έφτιαξε η Πετρούλα, κατόπιν εφύγαμε.

12-5-43 Επήγα πρωί στο κριθάρι, το τρώνε οι κότες, ειδοποίησα τους γείτονες να τις κλείσουν. Το μεσημέρι εφάγαμε κουκιά με κορφάδες. Το βραδάκι επήγα ένα ξύλο στο κριθάρι να φτιάξω πόρτα και ένα σκέπασμα. Η Μάγδα εγύρισε το λάδι να φτιάξουμε σαπούνι, έβγαλε ακάθατο 19 οκάδες.

13-5-43 Επήγα πρωί, έφτιαξα την πόρτα, είδα να μου έχουν κλέψη σύρμα από τον φράχτη. Το μεσημέρι εφάγαμε τραχανά, το απόγευμα επήγε η Πετρούλα σπίτι μας να ψήση σαπούνι, αγόρασα 3½ οκάδες σαπουνόπετρα, έδωσα 17.500. Αγόρασα 1 οκά κρέας 10.000, επίσης 10 λεμόνια 2000. Επήγα σπίτι και άρχισε η εργασία, αλλά δεν το κατάφεραν. Το βράδυ έμεινε η Πετρούλα σπίτι με τα παιδιά της, ο Γεώργιος έφυγε μετά το φαγητό, εφύτεψα και 6 ρίζες ντομάτα αμερικάνικη, έστειλε ο Κυριαζής.

14-5-43 Πρωί μαγαζί, ήλθε και ο Κώστας, αρχίσαμε την ιστορία, γιατί δεν πάει να ψωνίση του είπα, θέλω να χωρίσουμε όλα πρώτα, μου είπε, και γι' αυτό δεν πηγαίνω. Του είπα ότι είναι υπεύθυνος για τη ζημιά κλπ. Φεύγοντας πηγαίνω στο κριθάρι, είχαν πάρει κι άλλο σύρμα, ειδοποίησα τους γείτονες για τις κότες, εστενοχωρήθην. Ήλθα στο μαγαζί, επήγαμε στην ταβέρνα του Κουτρομπή με τον Ι. Φραγκόγιαννη, όπου είχε μια κατσαρόλα κοτόπουλο με μακαρόνια, ο Κ. Σαγώνας, Αθ. Κόρδας και Κ. Πανταζής, ήπιαμε κρασί αρκετό, επλήρωσα 2000 μερίδιό μου. Το μεσημέρι επήγα σπίτι λίγο κεφάτος, εφάγαμε κουκιά, το μεσημέρι εκοιμήθηκα, το απόγευμα στο μαγαζί εργασία.

15-5-43 Πρωί στο μαγαζί, είπα του Κώστα να πάη στο Κοπανάκι, μου απαντά όχι προτού κάνουμε συμβόλαιον για όλα. Το απόγευμα ήλθε ο Κ. Σαγώνας και Ιω. Μαυρογένης, εκλείσαμε το μαγαζί, όλοι μέσα αρχίσαμε τις διαφορές μας. Αυτός επέμενε να γίνη ως είπαμε το σπίτι με τα αδέρφια μας και από το κεφάλαιον του μαγαζιού να βγάλη 30.000 προπολεμικές της προίκας²¹⁷ του και ό,τι είχε ιδικά του, μηχανή, ψαλίδι, μόστρες κλπ. Αρχίσαμε να διαπληκτιζόμεθα, εγώ όχι, αυτός ναι, επέμεναν οι ανωτέρω μάρτυρες να ησυχάσουμε, ήυραν αυτοί μια λύση και μας ησύχασαν αφού όμως έκανα όλες τις θυσίες εγώ, τα δε υπόλοιπα έπιπλα του μαγαζιού καθώς και το εμπόρευμα στη μέση εκτός των 30.000. Σε στιγμές ο Κώστας ήλθε σε σημείον παραφροσύνης να μην ξέρη τι λέει. Το βραδάκι εδialiυθήκαμε, ενύκτωσε, εγώ επήγα στο κριθάρι με το Βασίλη να φυλάξουμε, εκάθισα έως τας 9¼ και έφυγα. Ήλθα σπίτι, εφάγαμε μαρουλοσαλάτα, επήρα και ½ οκά ψάρια.

16-5-43 Εσηκωθήκαμε το πρωί, επήγαμε μαζί έως το μαγαζί, η γυναίκα μου επήγε στη μάνα της, επήρε τα ψάρια-ψωμί. Το μεσημέρι εκλείσα το μαγαζί επήγα και εγώ, εφάγαμε μπαρμπούνια τηγανητά και κολοκυθάκια σούπα, εκοιμηθήκαμε το μεσημέρι . . . + . . .²¹⁸. Το απόγευμα επήγα βόλτα με τον Γεώργιο έως τον Άγ. Γεώργιο, μου είπε πρέπει να υποχωρήσης και να φύγη από το σπίτι για να ησυχάσετε. Πού ναύρω σπίτι τώρα; του είπα, έλα στο δικό μας, λέει, αν θέλεις, όμως, μήπως το μετανιώσεις αργότερα και ρίχνεις την ευθύνη σε εμάς, σκέψου το καλά πρώτα.

Εγυρίσαμε στο σπίτι, εκάναμε βόλτες και με τη Μάγδα, κατόπιν εφάγαμε ψάρια βραστά και κολοκυθόσουπα. Εφύγαμε στις 9½, ήλθαμε σπίτι καλά, εκοιμηθήκαμε καλά. Σήμερα αγόρασα και 1½ οκά τυρί προς 7.000 την οκά.

17-5-43 Επήγαμε στο μαγαζί, εργασία Όχι, ήλθα γρήγορα στο σπίτι, εμάζεψα κουκιά από τον κήπο, τα τελευταία, ήλθε και η Μάγδα από την εκκλησία, εμαγέρεψε, εφάγαμε, εκοιμήθηκα λίγο, επήγα στο μαγαζί, ήλθε ο Μαυρογένης με τον Σαγώνα, εκαλέσαμε το συμβολαιογράφο Ν. Πετρόπουλον, ήλθαμε όλοι στο σπίτι, επήρε τα στοιχεία να συντάξη το συμβόλαιο διανομής του σπιτιού, κατόπιν επήγαμε στο μαγαζί. Έπιασε ένα πολύ νερό στις 6 μ.μ., καλό για την παραγωγή. Επήγα στο κριθάρι, έβγαλα

²¹⁷ Όπως αναφέρει και στις δύο αυτοβιογραφίες του (1943 και 1980), η προίκα ήταν 30.000 δρχ. εκ των οποίων οι 20.000 αμέσως και οι 10.000 μετά ένα χρόνο. Από τις 20.000, οι 11.000 διατέθηκαν για επισκευή του σπιτιού στο χωριό και έξοδα γάμου και οι 9.000 για το μαγαζί στην Κυπαρισσία. Στο μαγαζί μπήκαν επίσης οι υπόλοιπες 10.000 της προίκας.

²¹⁸ Με το σύμβολο « . . + . . » υπονοεί ερωτική συνεύρεση.

κρομμύδια²¹⁹, ήλθα σπίτι αργά, εφάγαμε σαλάτα και τυρί. <Την ώρα της βροχής έγραφα ταύτα, εβγήκα έξω, εξέχασα το παρόν επάνω στο γραφείο επί μια ώρα, ήτο ο Κώστας, ίσως να το εδιάβασε, δεν μου είπε τίποτα>.

18-5-43 Επήγα στο μαγαζί, κατόπιν επήγα στο κριθάρι <εδώσαμε το γαϊδούρι στον Μαυρογένη να πάη στο μήλο>, με έπιασε νερό, επήγα στην πεθερά μου, έβρεχε μια ώρα ισχυρά βροχή, έφυγα 11, ήλθα σπίτι, η Μάγδα έπλενε μπουγάδα. [.....]. Ανέβηκα σπίτι, άναψα τη φωτιά να βράσουμε χυλοπίτες, ήλθε και η γυναίκα, έγινε το φαγητόν, εφάγαμε. [.....]. Επήγε εκοιμήθηκε, εγώ έγραψα στην τραπεζαρία το περιεχόμενον των γεγονότων.

Έρχεται ο Ν. Σαγώνας, με ειδοποιεί να κατέβω κάτω αμέσως, έφυγα, επήγαμε στο συμβολαιογραφείον Ν. Πετρόπουλου εμείς οι δύο Αδελφοί και Ιω. Μαυρογένης -- Κων. Σαγώνας ως μάρτυρες, εγένετο το συμβόλαιον διανομής του σπιτιού, επληρώσαμε 70.000 δρχ. και εφύγαμε. Εγώ με τον Σαγώνα επήγαμε στο κριθάρι, ηύραμε κότες -- μικρά παιδιά να κόβουν στάχυα, τα εμαλώσαμε και εφύγαμε. Ήλθαμε στο μαγαζί, εκοιμήθηκα λίγο στην καρέκλα, ώρα 4½ μ.μ., το βραδάκι επήγα πάλι στο κριθάρι, εκάθισα μέχρι την 9½, επήγα σπίτι, εφάγαμε σαλάτα-τυρί.

Ήλθαν ένα σύνταγμα Ιταλών. Λέγουν πως θα έλθει μεραρχία.

19-5-43 Εσηκώθηκα πρωί, επήγα στο κριθάρι, έδεσα τα καλάμια με σύρμα, χωριστά έκαστον, όλην την ημέρα εργάστηκα, η Μάγδα εβαρούσε τις κότες. Το μεσημέρι εφάγαμε κολοκυθολουλουδα, το βράδυ εφύγαμε γρήγορα για σπίτι. Περνώντας από του Κοτσιώρη επήρα μπαρμπούνια, 120 δράμια 3.000 δρχ.

20-5-43 Πάλι πρωί στο κριθάρι η Μάγδα, εγώ εργάστηκα και στο μαγαζί, επήγαμε και το γαϊδούρι να βοσκήση. Το μεσημέρι η Μάγδα εκοιμήθη με βαρυστομαχιά από τη φασολάδα, εγώ έφυγα, εφύλαγα το κριθάρι κι από εκεί επήγα στο μαγαζί. Το βραδάκι ήλθε η Μάγδα και της επήρα παπούτσια λινά από του Μαρτίνη, 30.000 δρχ. Ήλθε χαρούμενη, εκάθισε και μου είπε εκείνον τον επισκέπτη που περιμέναμε τόσον καιρό μας ήλθε σήμερα και είναι πολύ ζωηρός. Ετότε η χαρά μου δεν περιγράφεται, να νοιώθω πως εντός 4½ μηνών θα γίνω πατέρας, ενθουσιάστηκα. Αυτή επήγε σπίτι, εγώ επήγα να πάρω το γαϊδούρι, αλλά εν τω μεταξύ, εσκέφθηκα με το σέμπρο μου το Βασίλη να βγάλουμε το κρεμμύδι διότι θα μας το φάνε. Ούτω και έγινε, επήγαμε και εβγάλαμε το ½ σχεδόν μετά προσοχής στο σκοτάδι, και

219 Γραμμένο καθαρά: κρομμύδια.

ζαλιά στον ώμο, σπίτι. Κούραση υπερβολική, για 1 ώρα εβγάλαμε οι δυο μας 4 σακιά, εγώ έφυγα για σπίτι, η Μάγδα εκοιμότανε. Εφάγαμε σαλάτα-τυρί.

21-5-43 Πρωί στο μαγαζί. Η Μάγδα έκοψε κολοκυθάκια από κήπο να φάμε. Στας 10 ώρα ήλθα σπίτι, εφώνασα την Πάνενα Κουτούλιενα, εφάγαμε και επήγαμε στην πεθερά να δέσουμε μάτσα, επήρα και το γαϊδούρι, ο Βασίλης είχε δέσει το περισσότερο. Αφού το τελειώσαμε, εφόρτωσα 2 σακιά, 350 μάτσα για το μαγαζί. Επήγα πάλι το γαϊδούρι, τόδεσα να βοσκήση, ήλθα στο μαγαζί, είχα κουραστεί πολύ, ιδρώσα, και εσετέγνωσα. Έδωσα 17 μάτσα του Θ. Κοτσιώρη προς 110 = 19.140. Ξανά επήγα επήρα το γαϊδούρι, ήλθα σπίτι και βλέπω –χαράς ευαγγέλια – τη Μάγδα μου να χορεύη στη γιορτή του Κώστα. Εχάρηκα για την συμφιλίωσιν που μας έκανε ο Άγ. Κωνσταντίνος, επήγα και εγώ, τους ευχήθην χρόνια πολλά, κλπ., εχόρεψα. Το βράδυ εφάγαμε μπαρμπούνια τηγανητά, εκοιμηθήκαμε ήσυχοι.

22-5-43 Επήγα στο μαγαζί, μαθαίνω πως αι συγκοινωνίαι εσταμάτησαν. Ο Κώστας αύριο θα αναχωρούσε δι' Αθήνας. Έφερε τα λεπτά σε δέμα, 7.000.000 περίπου να καταθέση στην Τράπεζα, διότι ήτο ένα δέμα 30 πόντους τετραγωνικό, βάρος 4 οκάδες. Ετότε εστενοχωρήθην πολύ διότι τα είδη ακριβαίνουν, με ρώτησε τι να κάμη, απήντησα το μυαλό μου έχει σταματήσει, μας εκατέστρεψες με την νοοτροπία σου, άς όψεσαι το τι έκανες, εχάσαμε τα λεπτά μας και μας εκατέστρεψες, δεν μου απήντησε. Έφυγα επήγα στο κριθάρι, κατόπιν ήλθα σπίτι. Η Μάγδα αρρώστησε από γρίπη.

Εκάθισα το απόγευμα, επήγα αργά στο μαγαζί, εψώνισα 1 οκά κρέας κριάρι, 9.000 δρχ. Ήλθα σπίτι, εφάγαμε γιαούρτη, τη νύκτα με επόνεσε ο λαιμός μου.

23-5-43 Κυριακή. Το πρωί δεν εσηκώθηκα, η Μάγδα είχε πυρετό 37½, εγώ όχι, εβάλαμε το μισό κρέας βραστό, εκοιμόμαστε και οι δύο στο κρεβάτι και μας επεριποιείτο η Γιαννούλα, εκάθισε όλη την ημέρα. Ο Βασίλης²²⁰ επούλησε στη λαϊκή 100 μάτσα Χ 100, τα άλλα έδωσε προς 70-80 δρχ. Ήλθε και ο Γεώργιος, μας είδε, άρρωστη και η μάνα του, η Πετρούλα έφυγε, την νύκτα είχα κρυάδες και πυρετό.

Το πρωί **24-5-43** είχα πυρετό 38,6. Εφέραμε το γιατρό Χ. Βλάχο, μας ακροάσθη και τους 2, έχουμε γρίπη, να πίνουμε ζεστά και βεντούζες, είπε.

Το απόγευμα δεν είχα πυρετό, η Μάγδα εσηκώθη, τι νάκανε, το κρέας έγινε στιφάδο, έδωσε και της συννυφάδας. Μου έφερε η Γιαννούλα 100 δράμια γάλα φρέσκο, τόπια, ήλθε και ο Κώστας το πρωί, 2 φορές, να με ιδή, ήλθε και ο Βασίλης -- το απόγευμα ο Γεώργιος. Έφαγα γάλα -- χυλοπίτες βραστές. Το βράδυ μας επεσκέφθη ο Γεώργιος Μαραγκός, την νύκτα ίδρωσα τρεις φορές, ήμουν βρεγμένος και είχα ατονία.

- 25-5-43** Ήμουν απύρετος, η Μάγδα βράζει το πετιμέζι, έδωσε και μια πλάκα σαπούνι της συννυφάδας διότι πλένει, έχω πολύ βήχα και βγάζω ρόχαλα, το πετιμέζι είχε πολλή στάχτη και είναι άχρηστο, από 6 οκάδες σταφίδα εκαθάρισε 1 οκά. Σήμερα εφάγαμε πιτσούνι γιαχνί.

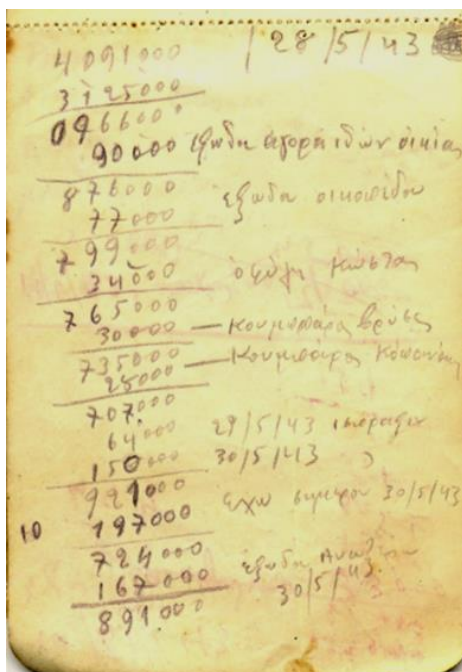
- 26-5-43** Εσηκώθηκα, επήγα στο κριθάρι, έχουν φάει οι κότες πολύ, το βραδάκι εσοκώτσωα ένα κοτόπουλο, το επήγα σπίτι, το έβρασα και το φάγαμε. Καλόν δεν είναι, αλλά τα έχω αναστήσει με το κριθάρι; Και οι έχοντες αυτά με κοροϊδεύουν, φύλα το.

- 27-5-43** Επήγαμε στην πεθερά, πρωί εβγάλαμε το σκόρδο, εφάγαμε κρέας-πατάτες. Το βράδυ εφύγαμε σπίτι, εφάγαμε αυγά ομελέτα, εκοιμήθηκα ήσυχος, αλλά η Μάγδα υπέφερε από βήχα και δύσπνοια.

- 28-5-43** Έσκαψα τον κήπο, ο Κώστας θερίζει κριθάρι, εγώ στο μαγαζί, εφάγαμε κολοκυθάκια. Το βράδυ ίδρωνα σχεδόν όλη την νύκτα, έχω αδυνατίσει από την αρρώστια.

- 29-5-43** Στο μαγαζί. Ο Κώστας εκατέθεσε στην Εθν. Τράπεζα 3.000.000, έλαβε μαζί του 2.625.000 δηλαδή, τούδωσα εγώ 3.125.000. Το μεσημέρι επήγα στην πεθερά μου, εφάγαμε ρεβύθια, το βράδυ εφάγαμε ψάρια, επήρα εγώ. Εκόλησα τη νιπτήρα, 500 δρχ., έβγαζε.

- 30-5-43** Ο Κώστας ανεχώρησε δια Πάτρας, εγώ μαγαζί, επήρα κρέας, τόφτιαξε με χυλοπίτες, το μεσημέρι είχα και τον κουμπάρο μου εκ Κοπανακίου. Το

απόγευμα εφύτεψα 50 ρίζες μελιτζάνα και 20 ντομάτα συμπλήρωμα, το βραδάκι εκατέβηκα στην αγορά, επήρα ψάρια 160 δραμ. 4.000 δρχ, άλλα τόσα του Κώστα, τα επήγα σπίτι, τα τηγάνισα το βράδυ, εφάγαμε, έμειναν για αύριον δι' εμέ, η Μάγδα θα ματαλάβει, νηστεύει. Συνεχίζουν οι υψώσεις των τιμών.

- Έλαιον εδώ 13.000 η οκά,
- σολόδεσμα 200.000,
- δρίλι διπλό 30.000 το μέτρο, το μονό 10.000,

έχουμε απογοητευτεί.

Εδώ έχει έλθει πολύς ιταλικός στρατός, οχυρώνουν τα παράλια, αρχίζουν να εκκενώνουν τα σπίτια της παραλίας και να ανεβαίνει ο κόσμος στην άνω πόλη. Άρχισε να πωλείται νέος κρίθος προς 4.500 η οκά, η αγορά μας έχει έλλειψιν στα τροφίματα και μποστανικά, τα παίρνουν οι Ιταλοί, γι' αυτό και εμείς προσπαθούμε όλοι να φτιάσουμε κήπους. Εμείς εσωθήκαμε με τα κρεοπωλεία. Έχουμε φυτέψει απ' όλα: σκόρδα, κουκιά, ραπανάκια, σπανάκι, καρότο, σινάπι, κρεμμύδι, κολοκυθιές, αγγουριές, ντομάτα, μελιτζάνα, μπάμια, φασόλια, κλπ. Είχαμε σπείρει και βρώμη γρασίδι.

31-5-43²²¹ Επήγα στο μαγαζί, το μεσημέρι εφάγαμε εγώ ψάρια η Μάγδα μπλουγούρι-κολοκυθάκια, το απόγευμα εκατέβηκα στην πεθερά μου,

²²¹ Οι Άγγλοι δεν έβλεπαν με συμπάθεια την ανάπτυξη του ΕΑΜ και πολύ περισσότερο του ΕΛΑΣ. Όμως οι απαιτήσεις του πολέμου μέχρι το 1942 τους είχαν αναγκάσει να συνεργαστούν. Στις αρχές του 1943, μετά την πανωλεθρία των Ναζί στο Στάλινγκραντ, η Αγγλία άρχισε να δίνει προτεραιότητα στα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο. Ο Π. Θ. Κανελόπουλος στο βιβλίο του "Η Εθνική αντίσταση στην Τριφυλία", σελ. 137-138, αναφέρει ότι στα μυστικά αρχεία του Φόρειν Όφισ που δημοσιεύτηκαν πολλά χρόνια μετά τη λήξη του πολέμου υπάρχουν δηλώσεις όπως: "Πρέπει να διακόψωμεν αμέσως σχέσεις με τους σημερινούς ηγέτας του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ (έχομεν αποσύρει την υποστήριξιν από αυτούς) και να κατευθύνωμεν την προπαγάνδα εναντίον των (...). Θα ηδυνάμεθα να ελπίζωμεν εις την δημιουργίαν ακραιφνών εθνικιστικών ομάδων εντός των περιοχών του ΕΛΑΣ (...). Θα ήτο επίσης εναντίον των συμφερόντων μας να κυβερνάται η Ελλάς μεταπολεμικώς από το ΕΑΜ".

Έτσι, με πρόσκληση του ταγματάρχη Ρηντ, από τα τέλη Μαΐου '43 άρχισαν να φθάνουν στην ορεινή Τριφυλία μόνιμοι Έλληνες αξιωματικοί. Έως τις 20 Ιουνίου είχαν συγκροτηθεί στο Πλατανίτικο Βουνί δύο αντάρτικα συγκροτήματα με 150 περίπου άνδρες το καθένα: αυτό του ΕΛΑΣ και αυτό του Ελληνικού Στρατού (ΕΣ). Το τελευταίο άρχισε να εξοπλίζεται με όπλα που κρατούσε ο Ρηντ στις αποθήκες του. Μερικά τμήματα του Ε.Σ. μετονομάστηκαν σε Εθνικές Ομάδες Βασίλοφρονων (Ε.Ο.Β.). Μέχρι τα τέλη Ιουλίου ο Ε.Σ. έχει στελεχωθεί με 48 συνολικά αξιωματικούς, πολλοί από τους οποίους ήταν φιλοβασιλικοί και αντικομμουνιστές. Για την πλειοψηφία όσων δεν ταυτίζονται με το ΕΑΜ, ο αγώνας μετατρέπεται σε αντικομμουνιστικό προσφέροντας άλλοθι σε βασιλικούς, μεταξικούς και συνεργάτες των Γερμανών. Αρκετοί από τους αξιωματικούς του Ε.Σ. θα πρωταγωνιστήσουν στη συγκρότηση των Ταγμάτων Ασφαλείας (Τ.Α.).

επήρα μπαμιόσπορο, επήγα γρήγορα, τον έσπεια. Το βράδυ εφάγαμε κολοκυθάκια βραστά, υπέφερα όμως την νύκτα από ιδρώτα, ιδρώνα συνεχώς, έχω πάθει αναιμία.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1943

1-6-43 Επήρα το γαϊδούρι, τόδεσα στη λάκκα του Μαρτίνη, επήγα στο μαγαζί, έκαναν και την εμφάνισή τους τα κεράσια με 3000 η οκά, επήρα 100 δράμια. Το μεσημέρι εφάγαμε λόπια, μετά τον ύπνο είχε ζεστό νερό, επλύθηκα από τη μέση και κάτω, επήρα πάλι το γαϊδούρι και τόδεσα στα ίδια. Το βραδάκι εκατέβηκα στο κριθάρι, αύριον θα θερίσουμε. Και απόψε μαύρη νύκτα πέρασα, ιδρώνα όλη την νύκτα.

2-6-43 Το πρωί εφύτεψα λίγα φασόλια άνευρα, η Γιαννούλα επήγε στου Λεωνίδα, αλωνίζουν το κριθάρι, η Μάγδα επήρε τη Λούκενα να θερίσουμε. Το μεσημέρι εφάγαμε στην πεθερά, μετά εγώ επήγα στον Καρτελά να μοιράσουμε το κριθάρι με τον Λεωνίδα. Αγόρασα 1 σωληνάρι κινίνο από Κ. Σαγώνα προς 5000, είναι όμως, καθώς μου είπε, του ιατρού Β. Κακκίση <προέρχεται εκ της κλοπής του κινίνου της κοινότητος που προήδρευε>. Την αυτήν ημέρα αγόρασα ιταλικό κινίνο, 21 κουφέτα αντί 5250 δρχ. Σήμεραρον εθερίσαμε το κριθάρι, εβγάλαμε 108 δεμάτια, το βράδυ εκοιμήθηκα εκεί μήπως μας κλέψουν, δεν εκοιμήθηκα καλά καθώς ιδρώνω αυτήν την εβδομάδα στον ύπνο, έτσι κι απόψε, μου είπε ο ιατρός έχω αδυναμία. Ο Βασίλης εκοιμήθη στο σπίτι μου. Σήμεραρον επαρέλαβα ένα κιβώτιον ψαθοκάπελα, τάστειλε ο Κώστας από Πάτρας, πολύ ακριβά, ροκανίδη εργατικά 7.000.

3-6-43 Πρωί ο Βασίλης-Μάγδα επήγαν στην Τερψιθέα, εορτήν της Αναλήψεως, τους είχε τραπέζι ο κουμπάρος Βλαχούλης, επέρασαν βασιλικά. Εγώ αδιαθέτησα στις 11 π.μ., επήγα σπίτι, η Γιαννούλα έσφαξε κουνέλι, εφάγαμε καλά, το βραδάκι ήλθε η Μάγδα, εκοιμήθηκα σπίτι απόψε.

4-6-43 Είχε λίγο αθέριστο, το εθέρισε η Μάγδα, εγώ στο μαγαζί, εβοήθησε όμως πολύ ο Βασίλης.

5-6-43 Επήγαμε πρωί, εκουβαλήσαμε τα δεμάτια στο αλώνι του Κ. Μιχόπουλου, αλώνισε τ' αλογό του, εβγήκε 17½ τενεκέδες, εμείς επήραμε 16, περίπου 150 οκάδες, το εκουβάλησα σπίτι, καθώς και το άχυρο, εκουράστηκα πολύ. Εφάγαμε κρέας-χυλοπίτες, το βράδυ τραχανά.

6-6-43 Κυριακή, επήγα στο μαγαζί, εψώνισα κρέας δικό μας–Γιαννούλας, εφάγαμε στιφάδο, ωραίο. Εκοιμηθήκαμε το μεσημέρι σαν ανδρόγυνο, το βράδυ εφάγαμε από το ίδιο, εκόψαμε 2 αγγούρια από κήπο μας.

7-6-43 Πρωί μαγαζί, το μεσημέρι εφόρτωσα το υπόλοιπον κριθάρι, το επήγαμε σπίτι. Το απόγευμα επήγε η Αθανασία στο οικόπεδο με τη γίδα, την συνόδευσε ο Π. Καλτσάς και εγώ της έκανα πικράς παρατηρήσεις, εδικαιολογήθη να περάση από τους Ιταλούς και του φώναξε. Το βράδυ έφερε ο Βασίλης στο σπίτι την πρώτη καριά [κάρο γεμάτο], φεύγουν από παραλία.

8-6-43 Το πρωί ο Βασίλης έφερε άλλη καριά, εγώ στο μαγαζί, το βραδάκι έφερε 2 φορτία με το γαϊδούρι καθώς και οι ίδιοι, απόψε εκοιμήθηκαν στο σπίτι μου για πάντα. Το πρωί έβγαλα το κριθάρι στον ήλιον, ήτο χλωρό, το βράδυ κουβάλημα μέσα, και την άλλην ημέραν πάλι στον ήλιον.

Ώρα 11 π.μ. επέρασαν 3 αεροπλάνα ήγκλις, εμυδραλιοβόλησαν εμπορική αμαξοστοιχία στον Αγιαννάκη, εφόνευσαν 1 σιδηροδρομικόν, ετραυμάτησαν 4 και έναν Ιταλό. Με το γεγονός αυτό, μεταφέρεται ο πληθυσμός στην άνω πόλιν και εξοχάς, διότι η παραλία είναι οχυρωμένη πόλις, φοβόμαστε βομβαρδισμούς. Απόψε δεν είχαμε ψωμί, εβράσαμε χυλό για τους επισκέπτας. Ο Βασίλης επήγε το πρωί στο μύλο Βρυσών και ήλθε στις 3μ.μ..

9-6-43 Έφτιασε λαλαγγίδες πρωί, θα φάμε λόπια, εγώ στο μαγαζί, η Γιαννούλα θερίζει, ο Κώστας δεν ήλθε. Το βράδυ επήγα στο χωράφι να κοιμηθώ, εκεί μου είπε η Γιαννούλα πολλά παράπονα και δεν μας θέλει ούτε εμένα ούτε τη γυναίκα μου και όταν έλθη ο Κώστας θα φτιάσουμε σκάλες να μην μιλιόμαστε ποτέ. Τέλος, την έστειλα σπίτι, εκοιμήθηκα εγώ.

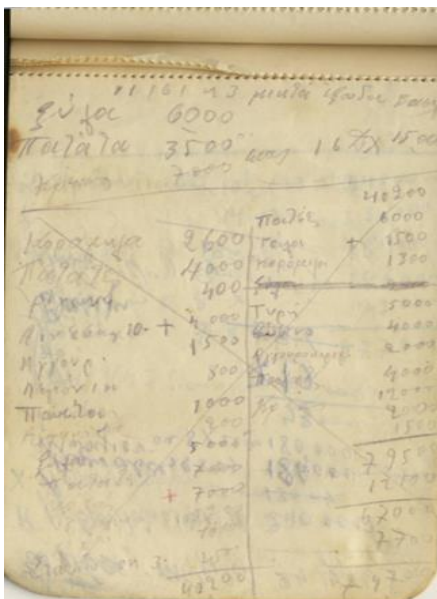
10-6-43 Ήλθα σπίτι, από σπίτι έκοψα κολοκυθάκια από κήπο με κρέας, ήλθε και ο Κυριαζής να πάρη την Καίτη, μετά το φαγητόν εκοιμηθήκαμε. Ξυπνώντας εσηκώθη η Μάγδα, τότε της είπα θα με στείλουμε στον Αγ. Δημήτρη, γιατί να συνεχίζετε λόγια; [.....] Άρχισε τότε να λέη πως εάν δεν ημπορής να ζήσης με εμένα να χωρίσουμε να σου δώσω διαζύγιον, εθύμωσα και έφυγα.

Επέρασε αεροπλάνο, έκανε στροφές άνω τη πόλεως. Ήτο ήγκλις.

Επήγα στο μαγαζί στεναχωρημένος, από μαγαζί επήγαινα στο χωράφι, συναντώ την Θεώνη Κασίμη, την ρώτησα τί είπε η Γιαννούλα, τί ρώτησε η Φωτούλα. Ούτε είπε ούτε ερώτησε λέει, σας ανακατεύουν οι απέξω.

Πηγαίνοντας στο χωράφι, τις επρόλαβα πριν φύγουν τη Γεώργινα Μαραγγίνα και Γεωργία Πανταζή, τις όρκισα στα παιδιά τους να μου ειπούν τί ξέρουν για την ανακατωσούρα μας, μου είπαν πως εμείς δεν ηξεύρουμε κακές τις γυναίκες σας, αλλά οι απέξω τα φταίνε. Τότε είπαν στην Γιαννούλα, σώπα και δεν έχεις δίκαιο, να είσαι επιφυλακτική στα λόγια σου. Εφύγαμε μαζί, στο δρόμο η Γεώργινα μου λέει [.....] αυτά θα τραβάτε με τη Γιαννούλα σε όλη σας τη ζωή. Επήγα σπίτι, της είπα να κοιμηθώ εγώ έξω, αυτό της είπαν και αυτές εκείνη όχι θα πάω εγώ. Το βράδυ εφάγαμε κολοκύθια.

- 11-6-43** Μαθαίνω πως, πηγαίνοντας το βράδυ, η Γιαννούλα απηγόρευσε στους Παυλοπουλέους να δέσουν τη φοράδα στη βοσκή. Την άρχισαν στις βρισιές πατέρας-παιδιά-γυναίκα, εγλύτωσε το ξύλο μόνον. Το μεσημέρι πηγαίνω και εγώ, μου παρέστησε πως έγινε <μάλιστα, την στιγμήν αυτήν την ήυρεν ο κουμπάρος της Χρ. Κανελλόπουλος, φωνάζει του Παυλόπουλου, δέστην στο δικό μου, ρε!>. Της είπα να πάω εγώ το βράδυ, δεν ήθελε. Έφυγα, ήμουν αδιάθετος από τις ατεμπρίνες²²² έχω κιτρινίσει ολος. Επήρα λίγο κρέας 175 γραμμάρια δρχ. 5200 έφτιαξε μπιρτζόλα, εφωνάξαμε και τα παιδιά, Αθανασία-Δημητρακή, εφάγαμε. Μετά το φαγητό στο μπαλκόνι ετραγουδήσαμε.

Εμυδραλιοβόλησαν οι Άγγλοι, το καΐκι του Δραγώνα επυρπολήθη και εσκώτωσε 3 Έλληνες, στον Κυπαρισσιακό κόλπο, εψάρευε.

- 12-6-43.** Πρωί ήλθε η Γιαννούλα θυμωμένη, φεύγοντας εγώ για το μαγαζί, να σου ειπώ, μου λέει με ύφος άγριο, να ανοίξης είσοδο από πάνω, εδώ που τους εμάζεψες θα πεθάνουμε, δεν ημπορούμε να τους βλέπουμε. Χριστιανή μου, είπα, για σκέψου καλλίτερα, και έφυγα. Της εμίλησε η

²²² Atabrine: Φάρμακο για λοίμωξη από σκουλίκια και για ελονοσία. Παρενέργειες: κιτρινίσμα δέρματος.

πεθερά μου και Μαγδαληνή, δεν εμιλούσε. Το μεσημέρι εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα, επήραμε και 1½ κρέας, το βράδυ ήλθε ο Κώστας.

13-6-43 Το πρωί μας έστειλε ο Κώστας το ύφασμα για το φόρεμα της Μάγδας που τούχα ειπή και 100 δράμια ψωμί λευκό και ένα μπακλαβά. Επήγε πρωί στο χωράφι, επήγα στο μαγαζί, ήλθε και αυτός. Το βράδυ είχα παραλάβει ένα δέμα εμπορεύμα 70 κιλών. Το μεσημέρι εφάγαμε καπαμά πατάτες-κρέας, το απόγευμα εβγήκαμε βόλτα με Βασίλη, παραλία-ελαιώνα που είναι οι Ιταλοί, ήλθα κουρασμένος. Είχαμε κρέας γι' αύριον, την νύκτα τόφαγε η γάτα.

14-6-43 Της Αγ. Τριάδος, επήγαμε στην εκκλησία, ήμουν σαν λεμόνι κίτρινος, ήλθα από την εκκλησία, έπεσα στο κρεβάτι, το βραδάκι εσηκώθηκα, καβάληκα το γαιδούρι, επήγαμε με τον Βασίλη εβγάλαμε το υπόλοιπον κρεμμύδι. Ερχόμενοι στο μαγαζί, με κοιτάζει ο ιατρός, έχω μεγάλη αδυναμία, να τρώγω πολύ καλά. Πιστεύω ότι έχω υπερχειλίσει χολής και κάνω δίαιτα. Το κρεμμύδι εφέραμε στο σπίτι, χλωρό όμως.

15-6-43 Κοιμάμαι όλη ημέρα, έφαγα κρέας βραστό, ο Κώστας αλωνίζει, το μαγαζί κλειστόν, η Μάγδα έκοψε το φόρεμα της, θα το ράψη.

16 και 17 -6-43 Άρρωστος, έχω πολύ κιτρινίσει.

18-6-43 Είπα του Κώστα τα γεγονότα σπίτι απουσία του. Ερώτησε και την γυναίκα του και κατόπιν την δικαιολογεί την τρελή, που ότι του λέει τα πιστεύει. Αυτοί έχουν πάθει και οι δύο τους.

19-6-43 Ασθενής. Εθιάφισα το κλήμα και έκοψα τις ουρές των κρεμμυδιών.

20-6-43 Επήγα πρωί το κρεμμύδι στου Κωτσιώρη, ήτο 36 οκάδες, επήρα 12.600, εψώνισα κρέας και μισή οκά τυρί, επήγα σπίτι. Το απόγευμα εκοιμήθηκα, το βραδάκι εβγήκαμε περίπατο στην πλατεία με την οικογένεια Π. Παπαδοπούλου, καθηγητού.

21-6-43 Επήγα το γαιδούρι στο οικόπεδο, το βράδυ εφόρτωσα τα τελευταία των Γκονέων²²³, δεν έχουν τίποτε στην παραλία. Επήρα κρέας, το φτιάσαμε μπιρτζόλες-βραστό.

22-6-43 Έφτιασα την ντομάτα κρεβάτι, αγόρασα ρίγανη-ντομάτα –σούκα-κορόμηλα.

223 Αναφέρεται στην οικογένεια της πεθεράς του, με το παρατσούκλι.

23-6-43 Επήρα 2 πατσές τις οποίες εφάγαμε αύριον **24^η-6-43**. Ήτο θαύμα, εφάγαμε, κατά κόρον έφαγα, και το βράδυ με ντοματοσαλάτα.

25-6-43 Επλύναμε το πρωί, μας εχάλασε η βρύση, εφάγαμε λόπια.

26-6-43 Ήλθε ο Βασίλης από Μάραθο ποδαράτο, 30 χιλιόμετρα, 5½ ώρες. Ετοιμαζόμαστε για το χωριό. Εφτιάξαμε κεκ, βύσσινο γλυκό, αγόρασα 1 οκά παχή νεφραριά. Εθειάφισα τα κλήματα.

27-6-43 Κυριακή, ετοιμαστήκαμε για το τρένο, ώρα 3½ μ.μ. αναχωρούμε δια Ζευγολατιό. <Το μεσημέρι ήλθε ο Αδελφός της Γιαννούλας, Βασίλης, λωποδύτης, δεν εδημιούργησα φασαρία διότι έφευγα, δεν θέλω να τον βλέπω>.

Δεν εκατόρθωσα να πάρω εισιτήρια, επλήρωσα 1.000 δρχ έως το Καλό Νερό, εκεί έβγαλα εισιτήρια δια Ζευγολατιό, 6.000 δρχ., μαύρη. Εις Ζευγολατιό εφθάσαμε ώρα 6½ μ.μ., αγωγιάσαμε γαϊδούρι 8.000, επήγαμε εις Διαβολίτσιον στα 8½, στου θείου μου Α. Αλεβίζου, εκαθήσαμε 2 ημέρας. Επαρήγγειλα του Αλέξη, την επομένην εθερίζανε και ήλθε την 29 βράδυ. Στο Διαβολίτσι επεράσαμε πολύ καλά, μας υπεδέχθησαν με ανοιχτάς τας αγκάλας, περιποίησιν εξαιρετικήν.

29-6-43 Σήμερον αγόρασα κρέας και 130 δράμια ψητό γουρουνόπουλο Χ 24.000 η οκά, εφάγαμε και παστό στου θείου. Το βράδυ έφερε ο Αλέξης 2 άλογα, αγόρασα και 15.000 ψώνια τρόφιμα, η Μάγδα εκαβάληκε ανδρικά στον ανήφορο, στο χωριό μας επερίμενε η Αγγέλω, μας υπεδέχθησαν με χαρά, είδε και η γυναίκα μου τους συγγενείς μου και εχάρηκε που αφότου επαντρευτήκαμε δεν εχαρήκαμε καθόλου. Το βράδυ ήλθε και ο Δημητράκης με το γαϊδούρι, εκοιμηθήκαμε καλά, είχαμε όμως ψήλους.

30-6-43 Πρωί επήγαμε βόλτα στα ρέματα (χωράφι), μας εφιλοξένησε του Αγγελή Πρασιά η γυναίκα, τυρί χλωρό και ψωμί. Το απόγευμα επήγαμε στην εκκλησία, είδαμε το κεφαλόβρυσο, μετά επήγαμε στα Καλύβια (χωράφι Αλέξη), επήγα και στο Δεσύλα, είδα τον Λυμπέρη, τραυματία. Το βραδάκι στον συμπέθερο Λυμπερογιάννη, εφάγαμε ζεστό ψωμί και τυρί, επιστρέψαμε στην Αγγέλω πολύ φαγωμένοι.

Εξέχασα, το βράδυ ήλθε και η Παναγιωτίτσα, γυναίκα του Σταύρου. Απόψε εκοιμηθήκαμε έξω στο μπαλκόνι, εκάμαμε ύπνο στα αστέρια με ευχαρίστηση, το μόνο που μας στενωρεί, δεν ευρίσκουμε γάλα.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1943

1-7-43 Το πρωί ήλθε ο Σταύρος, μας επήρε και επήγαμε στο αγρόκτημα του (θέσιν Μεσοράχη), η Μάγδα στο γαϊδούρι εγώ στην φοράδα καβάλα, απέχει 1½ ώρα, περάσαμε καλά, εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα. Το βράδυ ξαναήλθαμε στο χωριό, καβάλα η Μάγδα το ½ του δρόμου, τον άλλον εγώ.

2-7-43 Αλώνισε ο Αλέξης, επήγα και εγώ, η Μάγδα σπίτι. Το βράδυ ήλθα στο χωριό παρέα με τον Παναγιώτη Διονυσόπουλο, εκεί μου είπε πολλά παράπονα για την αδελφή του Γιαννούλα και τον αδελφό του Βασίλη, ο οποίος είπε ότι ο Χρίστος επήρε γυναίκα και θέλει να μοιράση τις βελένζες της Θανασομήτρινας. Του επαρήγγειλα και εγώ να μην παρουσιασθή εμπρός μου διότι θα τον πελεκήσω. Το βράδυ που ήλθα ηύρα την Μάγδα αδιάθετη, την πονούσε η μέση της.

3-7-43 Επήγα στο παζάρι στο Διαβολίτσι, εψώνισα τρόφιμα και φορεματάκια της Αθανασίας Αλέξη και της Ευσταθίας Σταύρου, ήτο μεγάλη ακρίβεια εις όλα τα είδη. Επέστρεψα στις 12½, εφάγαμε φακές. Το απόγευμα επήγε ο Δημητράκης στο Ζευγολατιό να φέρη την μάνα του. Το βράδυ εφάγαμε ντοματο-αγγουρο-σαλάτα και αυγά. Εκοιμηθήκαμε έξω, αλλά στον ύπνο τον καλό μας ανησυχούσε η Αγγέλω

4-7-43 Επήραμε με την Μάγδα την γίδα πολύ πρωί και επήγαμε στα ρέματα, εποτίσαμε τον κήπο, εφουρκαδιάσαμε τα φασόλια. Ήτο ρομάντζα, η Μάγδα εκατενθουσιάσθη με την πρασινάδα και τις δροσιές, επήγαινε για όρεξη μέσα στην καλαμιώνα και στα πλατάνια. Το μεσημέρι, στο σπίτι, εφάγαμε το κρέας καπαμά-πατάτες. Ήλθε ο Αλέξης κτυπημένος από το άλογο (αλώνιζε) στα χέρι-πόδι-στήθος, αμέσως εκόψαμε βεντούζες και θερμά λουτρά, το βραδάκι επήγε στο αλώνι. Εμείς πάλι με τη γίδα στις ρομάντζες. μας έφερε η Παναγιωτίτσα καβούρια.

5-7-43²²⁴ Αλωνίζει ο Αλέξης το σμιγάδι. Εμαγειρέψαμε πατάτες, έφυγε και η Αγγέλω, τα παιδιά, εμείναμε μόνοι μας. Επιστρέφοντας από τη γίδα, μας φωνάζει η δις Ελένη Παπαντωνοπούλου, πηγαίνομεν σπίτι της, μας έκαμε τραπέζι αυγά μάτια-τυρί, τηγανητά με βούτυρο και μυζήθρα, εφάγαμε φαγητό προπολεμικό. Το βραδάκι επήγα την γίδα στην Μουτσιάρα, η Μάγδα έφτιανε το φόρεμα της Θανασίας. Το βράδυ εμείναμε μόνοι μας, εφάγαμε αυγά ομελέτα, πίνουμε και σταφιδόκρασο (όνομα Γιαννούλα), εκοιμηθήκαμε καλά, αλλά ιδρώσα την νύκτα πολύ. (Όνειρο Μάγδας: είδε τον Ιωαν. Κακκίση με την Μάνα του).

224 Ο ΕΛΑΣ τίθεται υπό τις διαταγές του Συμμαχικού Στρατηγίου Μέσης Ανατολής.

6-7-43 Εμάζεψα τα αγριόσυκα και η Μάγδα μου εξύμωσε, εγώ με την γίδα στα ρέματα, πιάνει 300 δράμια την ημέρα και πίνουμε, δεν βρίσκουμε να αγοράσουμε ούτε γάλα ούτε αυγά, γι' αυτό γίναμε και τσοπάνηδες. Το μεσημέρι εφάγαμε φακές. Ήλθε η Αγγέλω, εμαγείρεψε η Μάγδα κολοκυθολούλουδα, και έφυγε (αλωνίζουνε βρώμη), αφού έριξε τα αγριόσυκα πρώτα Πουλικά—Αγ. Ελένη. Εννοείται εγώ τα εμπούρλιασα²²⁵. Το απόγευμα εσκάλισα την ντομάτα-μελιτζάνα του Αλέξη, εφύλαγα και τη γίδα διότι εφάγαμε 2 ποτήρια νερού²²⁶ προτού φύγω. Αυτό γίνεται καθ' εκάστην πρωίαν και απόγευμα. Μετά ήλθε η Μάγδα, έφερε χαλβά, επέρασε η Ελένη Παπαντωνοπούλου, μας έδωσε 2 αγγούρια, μετά, περνώντας από το σπίτι της, η Μάγδα της έδωσε 2 χαλβάδες, αυτή της έδωσε ένα πορτοκάλι και μυζήθρα. Το απόγευμα μας έφεραν 2 οκάδες τζάνερα Χ 2000 την οκά, ήταν όμως πολύ μεγάλα. Το βράδυ ήλθε η Αγγέλω και έφερε 2 φορτώματα σιτάρι. Ο Δημητράκης το πρωί αναχωρεί εις Κυπαρισσίαν με το γαίδαρο.

7-7-43 Ο Αλέξης αλώνιζε, μένουμε μόνοι μας σπίτι, πηγαίνουμε την γίδα στα ρέματα, σκαλίζουμε, ποτίζουμε τον κήπο τους. Ήλθε ο Λυμπέρης.

8-7-43 Επήγαμε στη Φωτούλα Πανταζή, εφάγαμε αυγά-τυρί βουτύρου και καλό κρασί. Κατόπιν επήγαμε στο Λυμπέρη, εφάγαμε ψωμοτύρι. Ερχόμενοι σπίτι εβράσαμε κολοκυθοφάσουλα, εφάγαμε στις 3 ½ ώρα. Το βράδυ ανάπιασε προζύμι για λειτουργιά, εφάγαμε κολοκυθάκια-αυγά τηγανητά. Η Μάγδα επήγε – έφαγε παστό— στην Παναγιώτα Ι. Νικά.

9-7-43 Εβράσαμε λαθούρι²²⁷, άργησε όμως να βράση, εφάγαμε στις 3 μ.μ.

Το πρωί εξύμωσε η Μάγδα πρόσφορα, εκαθαρίσαμε σιτάρι για σπερνά, το βράδυ άργησε η Αγγέλω να έλθη και επήγαμε αργά στον εσπερινό.

<Πολύ περίεργο συμβαίνει σε εμάς, δεν είδαμε υποδοχή-τραπέζια-παρέα-συζήτηση, τίποτα, παρά ελέγχους από την Γιαννούλα και κοτσιομπολιά και εδώ. Πηγαίνοντας στα καλάμια-ρέματα, ανοίγει η όρεξη της Μάγδας, έχει ευχάριστη κένωση>.

10-7-43 Επήγαμε πρωί στην εκκλησία οι δυο μας, η Μάγδα επήγε τα σπερνά στα χέρια, εψάλλαμε τους νεκρούς γονείς μας. Όταν εσχόλασε η εκκλησία η Μάγδα διένημε τα σπερνά (η Γιαννούλα έφυγε αμέσως να μην πάρη

225 Μπουρλιάζω: περνώ την κλωστή (από το βούρλο).

226 Εννοεί, ήπιαμε 2 ποτήρια του νερού γάλα. Το γάλα «τρώγεται».

227 Το όπριο από το οποίο συνήθως φτιάχνεται η φάβα.

συχώριο). Εψώνισε κρέας η Αγγέλω, το φτιάχνουμε καπαμά κολοκυθάκια, το μεσημέρι εφάγαμε καλά. Η Αγγέλω επήγε στο αλώνι, η Μάγδα στου Κουτσιού να φτιάξει φόρεμα της κόρης του, εγώ με τη γίδα στα ρέματα. Το βράδυ ήλθε ο Αλέξης, του είπα τα νέα μου και ότι θα φύγουμε την Πέμπτην, εστενοχωρήθη, να μη φύγετε, είπε, και θα την βάλω εγώ στη θέση της την ζουρλή. Επήγαμε στον Λυμπέρη, ήλθε η Μάγδα, έραβε στη μηχανή, επιστρέψαμε από την εκκλησία, εφάγαμε κολοκύθια τηγανητά, εκοιμηθήκαμε ευχάριστα .. + . . .

11-7-43²²⁸ Έφεραν γάλα, εφτιάξαμε χυλοπίτες, εζύμωσα και εγώ με την Μάγδα χυλοπίτες, η Αγγέλω εζύμωσε ψωμί, εφάγαμε μπιργιάνι κολοκύθια. Απόγευμα, οι Αγγέλω-Παναγιωτίτσα έφτιαχναν χυλοπίτες, εγώ έκοβα, η Μάγδα έραβε. Το βραδάκι επήρα σπέρτα από κοινότητα, 4 κουτιά Χ 200 το κουτί. Επήγαμε περίπατο στις Υψηλές Πέτρες οι δυο μας, εφύγαμε με φεγγάρι, επεράσαμε ευχάριστες στιγμές. Επιστρέφοντας εφάγαμε στου Σταύρου κρέας-χόρτα. Είπαμε πολλά, και η Γιαννούλα.

- Επήρα μια γυναίκα ξεπλεκούτα και άμυαλη.
- Εχώρισα βελένζες της Θανασομήτραινας.
- Με πήρε αυτή και με ανάστησε.
- Με επεριποιήθη 6 μήνες που ήμουν άρρωστος.
- Φεύγουνε τα αδελφια μου, μας αφήνουν μονάχους διότι δεν μας θέλουν.
- Να αγαπήσω τον αδελφό μου και να μισήσω τη γυναίκα μου.
- Όλα τα πράγματα του σπιτιού τάχει προίκα της, τα αγόρασε ο πατέρας της.
- Να της δώσω το καπερώνι διότι είναι χάρη της.
- Ερωτά την Αγγέλω: Εσείς ψωνίζετε ή εκείνοι;
- Ήταν ανάγκη να τους τάισετε κρέας; (της Σταύραινας).
- Τα πουκάμισα από το μαγαζί σας τάδωσε; (και πρόπερι τα ίδια τους είπε, που τους επήγα 2 παντελόνια, εγώ σουκανα έλεγχο;).
- [.....].
- Μας εκοινολόγησε πως κοιμόμαστε με την γυναίκα μου στο χωριό.

Είδα τον Δημητράκη, μούφερε 100.000. Επήραν οι Γερμανοί τα κατώγια του Διαμάντη για τα ζώα, ίσως και το σπίτι.

12-7-43 Η Αγγέλω πλένει, εγώ με τη γίδα. Αγόρασα 12 αυγά 6000, η Μάγδα τρίβει τραχανά, το μεσημέρι θα φάμε στου Σταύρου. Άλλα 8 αυγά 4000.

²²⁸ Από το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουλίου αρχίζουν τα επεισόδια μεταξύ των ομάδων του ΕΑΜ και του Ε.Σ.-Ε.Ο.Β. που εξελίσσονται σταδιακά σε ένοπλη σύγκρουση στις περιοχές Τριφυλίας-Ολυμπίας.

Έφερε η Παναγιωτίτσα 1½ οκά γάλα από Αλέξη, 3½ οκάδες αλεύρι, 18 αυγά, τα ζύμωσε, επήγαμε στου Σταύρου, εφάγαμε κρέας χυλοπίτες, πολύ παχύ, εσυζητήσαμε διάφορα, κοιμηθήκαμε. Το απόγευμα εφτιάναμε χυλοπίτες η Παναγιωτίτσα-Μάγδα, εγώ έκοβα έως το βράδυ, ετρίψαμε και τραχανά 2 οκάδες. Το βράδυ εφάγαμε λαλαγγίδες και κορφάδες. Η Μάγδα παρίστανε της Αγγέλως την πείνα που πέρασαν το 1941-42, ως κόρη όμως. Η Αγγέλω κουτσαίνει από το δεξιό μηρό, την πόνεσε σήμερα.

13-7-43 Πρωί την γίδα στα ρέματα, η Μάγδα φτιάνει φορέματα. Το μεσημέρι εφάγαμε χυλοπίτες, το βράδυ κοτόπουλο με χυλοπίτες, ήτο και ο Αλέξης, ετραγουδήσαμε. Εσυζήτησα και με τον Σταύρο καθώς και με τον Αλέξη. Ήθελα να πάρω την Μάγδα αλλά δεν με άφηνε ο Αλέξης. Το βραδάκι επήγαμε στον Λυμπέρη, μας έδωσε η Παναγιώτα ένα καρβέλι και 100 δράμια τυρί και μια πουλακίδα, την έφερα μαζί μου, καθώς και 6 οκάδες χυλοπίτες, 3 οκάδες τραχανά.

15-7-43 Εσηκωθήκαμε στις 5, ανεχωρήσαμε στις 6 με τον Αλέξη, η Μάγδα έμεινε στο χωριό. Φθάσαμε εις Ζευγολατιό στις 8, εψώνισα μπάμιες-ντομάτες, έφυγε ο Αλέξης [επέστρεψε στο χωριό], εγώ στο τρένογια Κυπαρισσία. Στη γέφυρα Κυπαρισσίας είχαν οι Ιταλοί ένα πυροβόλο, δεν πρόλαβαν να το περάσουν και το παίρνει η μηχανή εμπρός έως 100 μέτρα, δεν έγινε κανένα ατύχημα. Ήλθαμε εις Κυπαρισσίαν στις 12½, επήγα στο μαγαζί, έτρωγαν οι Κώστας και Σαγώνας πιτσούνια ψητά, επήρα μεζέ-κρασί, επήγα σπίτι, εφάγαμε μελιτζάνες, η πεθερά μου - κουινιάδια μου υγιάινουν²²⁹. Εκοιμήθην. Το απόγευμα ο Κώστας επήγε για άχυρο, εγώ δεν άνοιξα το μαγαζί, το βράδυ ήπιαμε ούζα στην πλατεία με Βασίλη, Σαγώνα, Λιακόπουλον, επήγα σπίτι, εφάγαμε πάλι μελιτζάνες-τυρί. Η βρύση έχει χαλάσει, βγάζει λίγο, ο κήπος θα ξεραθή. Έλαβον επιστολήν του Μιχάλη, η Φεβρωνία έτεκεν κόρην.

16-7-43 Πρωί μαγαζί, απόγευμα για άχυρο στου Καρκάλη (Μεμί), εκεί ήύρα τον Μήτσο και 2 Ιταλούς, μου έδωσαν πεπόνι, έφαγα πρώτην φορά εφέτος, εγέμισα άχυρο τους σάκους, έβαλα πάρα πολύ, εφορτώσαμε και έφυγα. Στο δρόμο δεν προχωρούσε το γαιδούρι, εκουράστη, είχε φορτίον άνω των 120 οκάδων, αποφάσισα στο δρόμο να το αδειάσω, αλλά δεν είχα βοηθό να το ξαναφορτώσω. Ήλθα στο σπίτι σε 2½ ώρες σπρώχνοντας το γαιδούρι, το έχουμε 3 χρόνια, δια πρώτην φοράν εδοκίμασε τέτοιον φορτίον. Έφερε ο Γεώργιος τις χυλοπίτες, που είχα αφήσει στο μαγαζί, 5¹⁰⁰/₄₀₀ τραχανά.

229 Έμεναν στο σπίτι του, μετά την μετακόμισή-τους από το σπίτι που είχαν νοικιάσει στην παραλία.

17-7-43 Εργασία στο μαγαζί, έκανα αίτησιν για αλεύρι, ο Κώστας ανεχώρησε δια Κοπανάκι το μεσημέρι, του έδωσα ένα δέμα να δώση στον Αλέξη, παλιά παπούτσια της Μάγδας, 1 βιβλίων, 1 πούδρα και 100.000 να δώση της Μάγδας για χυλοπίτες του Ηρακλή, της έγραψα επιστολήν. Εφάγαμε κολοκυθοπατάτες, έμειναν και για το βράδυ, εγώ το βράδυ έφαγα ντοματοσαλάτα, το απόγευμα στο μαγαζί, το βραδάκι βόλτα στην πλατεία Ηρώων με Βασίλη, ουζάραμε.

<Παρέλειψα, όταν ήλθα η πεθερά μου εκλιβάνισε²³⁰ το κρεβάτι μου από κοράιους>.

18-7-43 Πρωί έπιασα 2 πιτσούνια, θα τα φτιάσουμε με χυλοπίτες, τα ετοίμασα, έφαγα τα συκωτάκια και ένα αυγό. Κατόπιν μαγαζί, ο Βασίλης έπότησε λίγο, είχα εργασία σήμερα Κυριακή.

Τιμαί αγοράς:

- Πατάτες	4.000
- Πεπόνι	2.500
- Καρπούζα	1.500
- Φασόλια άνευρα	2.500
- Χυλοπίτες	4.300
- Τραχανάς	1.300
- Κρεμμύδι χλορό	1.000
- Σιτάρι	6.000
- Αχλάδια	3.600
- Σταφύλια σταφίδας	2.600
- Τυρί	18.000
- Έλαιον	15.000.

Όλα τα είδη έχουν ακριβύνει πάρα πολύ.

Εφάγαμε καλά, αφήσαμε και μερίδα του Κώστα, έφαγε όταν ήλθε. Το απόγευμα εκατέβηκα κάτω, το βραδάκι εις σταθμόν, άργησε το τρένο. Εφάγαμε ντομάτα σαλάτα το βράδυ, κοιμήθηκα καλά.

19-7-43²³¹ Πρωί μαγαζί, εκολάτισσα με Βλαχούλην κρέας, 1 μερίδα 4.400 και κρασί 200 δρχ., επλήρωσα. Το μεσημέρι εφάγαμε μπάμιες. Εδώσαμε το γάιδαρο στον Μαυρογένη, επήγε στο μύλο. Το βράδυ εφάγαμε ντοματοσαλάτα. Εσυναχώθηκα λίγο.

²³⁰ Κλιβανίζω: Καθαρίζω με καυτό νερό (από το κλίβανος).

²³¹ Από τις 19 Ιουλίου μέχρι το τέλος του ίδιου χρόνου ο ΕΛΑΣ δραστηριοποιείται στην περιοχή: Μάχες στο Κακόρεμα (19-7), στον Αετό (9-9), στου Πάστρα (9-9). Επιδίδεται σε δολιοφθορές, όπως ανατινάξεις σιδηροδρομικών γραμμών και γεφυρών στα χωριά Φίλια και Μελιγαλά.

20-7-43 Εκαβάληκα το γάιδαρο πρωί, επήγα στην Τερψιθέα, Βλαχούλη, εκάθισα, εξεκουράστηκα, εκολάτισα, εκάναμε μπάνιο, το πρώτο λουτρό θαλάσσης από την κατοχή των ξένων στρατών, μετά εφάγαμε αρκετά φρούτα. Το μεσημέρι εφάγαμε κρέας χυλοπίτες, ωραίο κρασί, καρπούζα, σταφύλια, κλπ., εκοιμήθηκα αρκετά. Το βραδάκι πάλι έφαγα ψωμοτύρι και αμύγδαλα, έφυγα κατευχαριστημένος. Ήλθα σπίτι ώρα 8, εβγήκα έξω στο Ηρώων με τα κουινιάδια μου, επήραμε ούζα, επιστρέψαμε σπίτι ώρα 10¼, εφάγαμε σαλάτα ντομάτα, ύπνο.

21-7-43 Πρωί εργασία στο μαγαζί, μεσημέρι πατάτες-μπάμιες. Έκανα επιστολήν, έστειλα της Μάγδας μου με Βάσω Παρτσακλού ή κυρία Σπηλιοπούλου. Απόγευμα εργασία μαγαζί, το βράδυ ντοματοσαλάτα. Αγόρασα ούζο 140 δράμια 5.000 δρχ.

22-7-43 Ήλθε πρωί ο εργάτης, εξέθαψε την βρύση, κατόπιν ήλθα στο μαγαζί. Πηγαίνοντας στις 10 π.μ. την είχε φτιάξει ο μάστορας, την εσκέπασε, τους έδωσα εργάτου 7.000, μάστορα υδρονομέως 4.000. Έδεσε την ντομάτα με χόρτο, είχε πέσει. Εκολάτισα κρέας από το γιάνισμα, το μεσημέρι εφάγαμε κρέας στιφάδο, πολύ παχύ, νεφραμιά χωρίς νεφρό όμως; Υποφέρουμε στον ύπνο κάνει ζέστη έχει και κουνούπια.

<Αφίχθη η Γιαννούλα>²³².

Το απόγευμα στο μαγαζί άνευ εργασία. Το βράδυ θα φάμε λίγο κρέας και χέλι, ντοματοσαλάτα. Εδώσαμε το γαϊδούρι του Μπιλιαρδή, έφερε άχυρο από Αγρίλη.

23-7-43 Πρωί εργασία στο μαγαζί, το απόγευμα είχαμε συζήτησιν με Κώστα, πάλι τα οικογενειακά, επήγε η γυναίκα του στο χωριό και δεν ήξερε τι έλεγε εναντίον μας. Εκεί απεκαλύφθη πως είχε υπόψιν του τον χωρισμόν μαγαζιού και συνεργασίαν με λωποδύτη κουινιάδο του κλπ.

24-7-43 Πρωί επότισα τον κήπο, εκουβάλησα 30 τενεκέδες από τη βρύση. Εφάγαμε μελιτζάνες, το βράδυ σαλάτα, το βραδάκι για ούζα στου Κασίμη με παρέα τα κουινιάδια μου. Εδώσαμε το γαϊδούρι στον Μαυρογένη, επήγε στον μύλο. Θα επήγαινα και εγώ στο Κοπανάκι, παζάρι, αλλά φοβόμουν το γαϊδούρι, λένουν ότι τα παίρνουν [οι Ιταλοί], ήθελα να αγοράσω σιτάρι αλλά δεν επήγα. Σήμερον πώλησιν 366.000 δρχ.²³³

25-7-43 Κυριακή, πρωί μαγαζί, επήρα ξύλα 5.000, δεν είχαμε πολλήν εργασία σήμερα, έφευγε η Γιαννούλα για το χωριό το απόγευμα. Προτού κλείσω

232 Από το Καρνάσι. Η Μάγδα έμεινε εκεί.

233 Εννοεί εισπράξεις στο μαγαζί.

το μεσημέρι το μαγαζί, έξαφνα, βλέπω τον λούστρο με βαλίτσα μου, ακολούθως την Μάγδα μου, δεν εκάθισε στο χωριό ως είχαμε εξηγηθεί. Επονούσε και αδιαθέτησε, γι' αυτό έφυγε²³⁴. Έφερε 1 κότα, 1 πουλί, 1 πίτα (1 μυζήθρα και ½ τυρί από κουμπάρο της), εβάφτισε το Σάββατον του Αγγελή Πρασά αγοράκι, όνομα Δημητράκη – τάστειλε χαιρετίσματα ο νέος κουμπάρος.

Αφήσαμε τη βαλίτσα στου Σαγώνα, με χυλοπίτες και τ' άλλα, επήγαμε σπίτι, ώρα 1 μ.μ., εφάγαμε κρέας-μπάμιες. Στον ύπνο μου είπε την ιστορία της, πώς πέρασε μόνη, εστενοχωρήτο που έφυγα, η Γιαννούλα της επαρέγγελνε θα την βαρέσουν τα αδέρφια της, τότε, τα εκάλεσε ο Αλέξης σπίτι του και διέψευδαν την αδελφή τους, ότι όλα τα βγάζει μόνη της. Εκτός αυτού, αδιαθέτησε και εφοβήθη, γι' αυτό έφυγε, εκατέβη από χωριό εις Ζευγολατιό ποδαράτο, με παρακάλια της έδωσαν ένα γαιδουράκι και εφόρτωσε τα πράγματα (διαδόσεις χωρικές ότι οι Γερμανοί παίρνουν τα ζώα και άνδρες κάτω των 40 ετών, γι' αυτό την εσυνόδευσε η Σταύραινα εις Ζευγολατιό). Από Ζευγολατιό είχε παρέα τον Κώστα Αρβανιτάκη, έφερνε την γυναίκα του από τας Σπέτσας, δηλαδή, το γαμήλιον ταξίδι των. Το βραδάκι εβγήκαμε περίπατον εις Πλατείαν, επήραμε ούζα με παρέα, επλήρωσα 5000 για 100 δράμια ούζο.

(Η Σικελία αμύνεται ακόμα στην περιοχήν Μεσσήνης-Κατάνης. Η υπόλοιπη παρεδόθη εις Αγγλοαμερικανούς).

234 Έταν 7 μηνών έγκυος.

ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ : 27-6-43 ΈΩΣ 25-7-43²³⁵

27-6-43	<u>Έξοδα</u>	3000 παπούτσια	670.000
έλαβον :	4600 βερίκοκα	3000 κουβέρ	147.000
227000	7000 εισιτήριο	4000 κορόμηλα	<u>817.000</u>
22500	80000 αγώγι	5000 εκκλησία	Μείον 249.000
<u>35000</u>	7500 κρέας	10000 αυγά	<u>568.000 (σπίτι)</u>
284.500	γουρνοπούλα	1600 αλάτι	Επέστρεψα 92.000
100.000	3000 αγγούρια	<u>15000 ψώνια</u>	στις 15/7/43
	15000 τρόφιμα	41.600	
	1000		
	2000		
	44000 φόρεμα	16-7-43	
	11000 πατάτες	60000 φόρεμα	
	6000 ντομάτα	<u>1000 κουρείον</u>	
	3500 αγγούρια	61.000	
	<u>18000 κρέας</u>		
	130. 400	Επέστρεψε η	
	<u>100.000 Μάγδας</u>	Μάγδα	
	<u>(17/7/43)</u>	25-7-43,	
	<u>230.000</u>	δρχ 15.000	
		Βαφτίσια	
	<u>Συν 41.600</u>		
	Σύνολον 271.600		
	Συν 92.000		
	Σύνολον		
	363.600		
Σύνολον			
384.500			

26-7-43 Πρωί στο μαγαζί, η Μάγδα στον οδοντίατρον, το μεσημέρι επήγα καρπούζι, έφαγε πρώτη φορά η Μάγδα εφέτος. Εφάγαμε κολοκυθοπατάτες, το βράδυ ντοματοσαλάτα. Επρίστη το δόντι της.

27-7-43 Πρωί εκατέβηκα στο μαγαζί. [.....]. Αυτός ήλθε το βράδυ σπίτι, εγώ δεν εβγήκα έξω [.....].

28-7-43 Ήλθα πρωί στο μαγαζί, τον ηύρα μέσα, δεν του εμίλησα, εκάθισε λίγο και έφυγε για το σπίτι. Έγραψα του Αλέξη, Αγγελή Πρασσά, επιστολές. Το μεσημέρι εφάγαμε τραχανά, το απόγευμα στο μαγαζί μόνος μου, δεν εφάνη καθόλου έξω, το βράδυ εφάγαμε ντοματοσαλάτα-τυρί, έμαθα πως αρρώστησε.

235 Από το πίσω εξώφυλλο του μπλοκακιού.

29-7-43 Πρωί μαγαζί, επήγε ο Σαγώνας να τον ιδή, ήτο άρρωστος, εκάλεσε ιατρόν, επήγε η πεθερά μου να τον ρωτήση τι θέλει και απήντησε, όχι, δεν θέλει εξυπηρέτηση. Τον είδε ο Βασίλης, είπε ο Σαγώνας, έχει 37 πυρετό και ένα πόνο στη μέση. Το απόγευμα ήλθε ο Μαυρογένης και μούλεγε τα συνήθη, να φύγω από το σπίτι, του απήντησα ως έπρεπε, και, εάν θέλη να χωρίσουμε το μαγαζί, να φύγη αυτός. Του παρήγγειλε να πάη ο Μαυρογένης και πηγαίνει μαζί με τον Σαγώνα.

30-7-43 Εγώ στο μαγαζί. Επήγε ο Βασίλης, επήρε άχυρο, καθώς και η πεθερά μου να τον ιδή. Την πόρτα της αυλής την κλειδώνει και πηγαίνουν από τον δρόμον. Πηγαίνει ο Σαγώνας και τον βλέπει, λέει τον πονάει η μέση του. Εφάγαμε μελιτζάνες από κήπο, εζυμώσαμε στα τεψιά, την πινακοτή εκλείδωσε σπίτι της η κυρά. Το βράδυ εφάγαμε χυλοπίτες – μυζήθρα. Το μάτι μου δεν εκαθάρισε ακόμα, είναι μαύρο.

31-7-43 Μαγαζί. Ο Γεώργιος εκατέβασε το κριθάρι κάτω, τόπλυναν και λιάζεται στο δρόμο, ο Βασίλης εψώνισε κρέας. Επήρα τον Βλαχούλη-Σαγώνα, επήγαμε στου Κουτρουμπή, εφάγαμε κολατσιό, 1½ πατσιά, 1 εντόσθια, 1 κρασί, τρία ψωμιά, επλήρωσα 12.500. Πιάνοντας την συζήτησή μας, με εσυμβούλευαν να υποχωρήσω, όταν όμως τους είπα την αλήθεια με εδικαίωσαν. Τον Σαγώνα βλέπω να με κατηγορή διότι τούπε πολλά ψέματα, του ανάλυσε δουλειές του 1926 (του Κώστα-Αλέξη-Σταύρου). Αυτά του είπα ανήκουν στο παρελθόν και δεν έχουν θέσιν σήμερα, εμένα με αδικούν όπως το βλέπεις.

Το μεσημέρι εφάγαμε κρέας-πατάτες, ο γάιδaros είναι νηστικός, δεν έχει άχυρο, το έχει κλειδώσει σπίτι του. Τον επεσκεφθή ο Στρίγγας και ο Χαρίλης, του πότισε η Ρούλα τις γλάστρες, το βραδάκι ήλθε στο μαγαζί. Ανεβαίνοντας σπίτι το βράδυ, η Μάγδα είχε βγει βόλτα, την ηύρα στο Ηρώον με το Γεώργο, επήραμε λουκούμια, 500 δρχ έκαστον. Το βράδυ εφάγαμε πατάτες για απόκριες.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1943

1-8-43 Πρωί μαγαζί, δεν είχαμε εργασίαν, εφάγαμε μελιτζάνες κήπου, εφύτεψα 30 ρίζες ντομάτες το απόγευμα, το βραδάκι εκατέβηκα στου Σαγώνα, ήλθε και η Μάγδα από επίσκεψιν εις Ελένην Καρατζά – την συνεχάρη για τον νεογέννητον γιό της. Επήγαμε σπίτι αργά, εφάγαμε ντοματοσαλάτα, έκοψα από κήπο 4 οκάδες.

2-8-43²³⁶ Πρωί μαγαζί, καθίσι όμως, ούτε εγώ ούτε ο Αδελφός εργάζεται, αρχίσαμε διάλυσιν μαγαζιού, σχεδόν. Έπλυναν το υπόλοιπον κριθάρι, εφάγαμε φασολάκια χλωρά, 2.500 η οκά. Το μεσημέρι είχαμε μπουμπούνισμα, έβρεχε στην Μεσσηνία. Το απόγευμα εχάλασα ένα κιβώτιο μαγαζιού να επισκευάσω το σπίτι, κατεβάσαμε τα περισσότερα πράγματα στο υπόγειον, το καθαρίσαμε, θα βάλω κλειδί αύριον.

Ήλθε ο Βασίλης με γάιδαρο, το πήραμε βράδυ²³⁷.

236 Για την περίοδο 3-8-1943 έως 8-1-1944 δεν βρέθηκαν μπλοκάκια Ημερολογίου.

237 Συνθηκολόγηση Ιταλίας

Στις 3/9/43 η Ιταλία συνθηκολογεί. Οι περίπου 140.000 Ιταλοί στην Ελλάδα παραδίδονται, οι μισοί στον ΕΛΑΣ, με τον εξοπλισμό τους. Το φθινόπωρο του '43 ο ΕΛΑΣ αριθμεί περί τους 50.000. Οι Ιταλικές μονάδες φεύγουν από την Τριφυλία μαζί με τα τμήματα της Χωροφυλακής. Στην περιοχή δραστηριοποιείται η ΙΙΙ Μεραρχία του ΕΛΑΣ συνολικής δύναμης 8000 ανδρών, εκ των οποίων οι 6000 ΝΔ της Μεγαλόπολης με επικεφαλής τον Άρη Βελουχιώτη. Ο Ε.Σ. της περιοχής διαλύεται.

ΟΠΛΑ

Από το καλοκαίρι του 1943 μέχρι το 1947 δραστηριοποιείται η ένοπλη **Οργάνωση Προστασίας Λαϊκού Αγώνα (ΟΠΛΑ)** με καθήκοντα ασφαλείας, συλλογής πληροφοριών και εκτέλεσης ειδικών αποστολών. Οι μαχητές της επιλέγονταν από τα πλέον δραστήρια μέλη των ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ. Δεν διατηρεί οργανική διοικητική σχέση με τμήματα του ΕΛΑΣ. Τα τμήματα της ΟΠΛΑ υπάγονταν απ' ευθείας στις λεγόμενες "Αχτίδες" του ΚΚΕ. Την άνοιξη του 1944, όταν η ΠΕΕΑ (βλέπε Υποσημείωση 10-3-44 και 1-10-44) αποφάσισε να συγκροτήσει μονάδες πολιτοφυλακής, με καθαρά αστυνομικά καθήκοντα, τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην ύπαιθρο, που βρίσκονταν υπό τον έλεγχο του ΕΛΑΣ, η ΟΠΛΑ μετονομάστηκε σε **Εθνική Πολιτοφυλακή (ΕΠ)** και με την ονομασία αυτή συνέχισε τη δράση της, ως προέκταση του ΕΛΑΣ.

**Οκτώ δραματικοί μήνες:
Ιανουάριος – Αύγουστος 1944**

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1944²³⁸

9-1-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, επέστρεψα, εκολάτισα κρέας, επήγα στο μαγαζί, εψώνισα 18 οκάδες βελάνι, έδωσα 53.000, επήρα κρασί 1 οκά 12.000, πορτοκάλια. Μεσημέρι εφάγαμε αρνί χυλοπίτες. Το απόγευμα θα πάω²³⁹ στην Τερψιθέα να πάρω τα ρούχα. Επήγαν χθες βράδυ εις Αρμενιούς οι Γερμανοί²⁴⁰, επήραν ό,τι έβρισκαν στα σπίτια, χοιρινά, κότες, ρούχα. Δεν ήτο εδώ το γαϊδούρι, επήγα το πήρα στο ½ δρόμο Μπλεμενιάνων, έβοσκε, ώρα 2½ μ.μ. ανεχώρησα από σπίτι, επήγα στις 3½, ηύρα τους κουμπάρους καλά, με κέρασαν κρασί, εφόρτωσα, έφυγα. Τα έφερα στο μαγαζί 2 σακιά, τη βαλίτσα σπίτι, επήγα ακριβώς 6 μ.μ., ότι είχε έλθει ο Βασίλης, εφάγαμε χυλοπίτες και σαλάτα. Είχαμε 3 πιάτα, ανά 2 εφάγαμε, το τρίτο είχε σαλάτα. Αυτή τη στιγμή ετσάκωσα ένα ψήλο διότι εκάθισε εμπρός στο άγραφο χαρτί. Εκοιμηθήκαμε ήσυχα.

10-1-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, επεσκέφθην τον Κ. Λαμπρινόπουλον, ασθενή, εψώνισε²⁴¹ 300 δράμια κρέας δώρον του Γεώργου, επήρα τις φακές από μαγαζί, επήγα σπίτι, ήλθε και ο καροτσιέρης, εφάγαμε χόρτα, ετοιμάσαμε λίγα απ' όλα, φασόλια-ρεβίθια-φακές-σιτάρι-κάρβουνα-κρεμμύδια. Ανεχώρησαν²⁴² ώρα 12^η, είχε φέρει την Σταυρούλα, επήραν και την πεθερά μου και ανεχώρησαν δια Μάραθον. Επειδή έβρεχε, τους έδωσα το μουσαμά, εσκεπάσθηκαν οι 2 Σταυρούλες, γιαγιά και εγγονή. Εγώ

238 Στο εξώφυλλο του μπλοκ περιόδου 9-1-44 έως 27-7-44 γράφει «7-10-43, Δρχ. 2.000». Μάλλον αφορά την αγορά του μπλοκ, που έγινε τον Οκτώβριο του '43.

239 Συμπεραίνεται ότι έγραφε συνεχώς. Είχε το μπλοκάκι στην τσέπη του και σημείωνε γεγονότα και σκέψεις. Λέει «εφάγαμε» και αμέσως μετά «θα πάω», μη παραλείπων το στιγμιαίο γεγονός «τσάκωμα του ψήλου».

240 Η Ιταλία είχε συνθηκολογήσει από τις 3-9-43 και οι Ιταλοί αποχωρούν από την Τριφυλία όπου έρχονται οι Γερμανοί. Αρχίζουν να αναφέρονται περιστατικά πλιάτσικου από Γερμανούς.

241 Πολύ συχνά αναφέρεται αορίστως σε κάποιο τρίτο πρόσωπο εννοώντας τη Μάγδα.

242 Αναφέρεται στην οικογένειαν Κυριαζή - Πετρούλας που προκύπτει ότι ήταν στην Κυπαρισσία επίσκεψη. Η Σταυρούλα είναι η μικρότερη κόρη τους.

ετακτοποίησα την αποθήκη. Είχαμε επίσκεψιν την νέαν κουμπάραν με το Γιαννάκη, την Φωτούλα Σω. Δρούλια. Το βράδυ εφάγαμε χυλοπίτες.

Απόψε επήγαν στη Σπηλιά οι Γερμανοί για πλιάτσικα.

11-1-44²⁴³ Επήγα πρωί στο μαγαζί, εργάστηκα, επήγα στην κηδεία της Φροσύνης Αρβανιτάκη, επέθανε στην παραλία, ελειτουργήθη στην Αγ. Τριάδα, εθάφτη Αγ. Δημήτρη. Επιστρέφοντας, μεσημέρι εφάγαμε κρέας ξινάδα, απόγευμα μαγαζί, εκαθάρισα καπέλα, έγραψα Ηρακλή. Συγκοινωνία εδώ δεν υπάρχει, ποδαράτο πηγαίνουν στον Πύργο – Καλαμάτα, εχάλασαν τις γέφυρες οι Αντάρτες²⁴⁴.

Μου είπε ο Σαγώνας να φτιάσω την σκάλα του σπιτιού μου, αφήντησα και εγώ στον αδελφό να μου δώση την πόρτα πρώτα και αν δεν χαλάση το σπίτι μας τότε θα την φτιάσω, τώρα όχι. Βράδυ έφερα το υπόλοιπο βελάνι σπίτι. Εφάγαμε ίδιον --υπόλοιπο μεσημεριανού. Εκοιμηθήκαμε ήσυχοι. Μας φαίνεται άσχημο που έφυγαν πεθερά και κουινιάδια και μείναμε σαν νιογάμπρια μόνοι μας.

12-1-44 Επήγα μαγαζί, είχα εργασία, επήγα στον Βαρβαρίγκον, εκολάτησα με Σαγώνα, επλήρωσα 25.000. Βγαίνοντας έξω, επερνούσαν οι Γερμανοί συγκεντρωμένοι διμοιρία τραγουδώντας, μαζί τους και ο φρούραρχος. Επήγα στο μαγαζί, εσταμάτησαν έξωθι στο σταυροδρόμι του Μαυρογένη, έριξαν μια φωτοβολίδα και αμέσως έλαβον θέσιν για συλλήψεις, ώρα 10 π.μ. Εγώ ταυτοχρόνως έκλεισα το μαγαζί με το τζάμι, όχι το ρολό, ανέβηκα στου Σαγώνα και κατέβηκα στην τρύπα στο πίσω δωμάτιον του μαγαζιού μας – τόχαμε για καταφύγιον— μαζί και ο Νίκος Σαγώνας. Ακούμε τους στρατιώτας απάνω στο ξενοδοχείον²⁴⁵, έκαμαν έρευνας, κατόπιν κτυπούσαν το μαγαζί. Έρχονται στο παράθυρο (το είχα με το τζάμι) του στενού δίπλα στο μαγαζί, εκτύπησαν πολλές φορές, εμείς δεν μιλούσαμε, το άνοιξαν και κατευθύνονται στο μέρος μας, άνοιξαν την πόρτα και μας ήγραν στο σκοτεινό, μας εφοβέρισαν, μας έβγαλαν έξω από το παράθυρον,

243 Αμερικανο-βρετανικά αεροπλάνα βομβαρδίζουν Γερμανικούς στόχους στον Πειραιά. Σκοτώνονται 6000, σχεδόν όλοι άμαχοι, και προκαλούνται τεράστιες καταστροφές στην πόλη. Ο κατοχικός «πρωθυπουργός» Ι. Ράλλης μίλησε για «πρωτάκουστο κακούργημα» ενώ η Κυβέρνηση του Καΐρου για «επιτυχή επιχείρηση».

244 Από το φθινόπωρο του 1943, η κυριαρχία του ΕΑΜ στην Πελοπόννησο, όπου η ΙΙΙ Μεραρχία του ΕΛΑΣ με επικεφαλής τον Ά. Βελουχιώτη, επεκτείνεται δημιουργώντας απελευθερωμένες ζώνες και δίκτυο τοπικών οργανώσεων.

245 Δίπλα στο μαγαζί τους ήταν το οίκημα του Σαγώνα: στο ισόγειο μαγαζί και στον όροφο δωμάτια προς ενοικίαση.

μας κατεύθυναν προς τον Σταθμόν που ήτο όλοι συγκεντρωμένοι, επήγαμε με σταυρωτά τα χέρια.

Εκεί ηύραμε άνω των 1000, έκαναν έλεγχο στις ταυτότητες, επέρασα και εγώ, σε 2 μέρη χωρίστηκαν ελεύθεροι και ένοχοι. Με ετοποθέτησαν στους ελεύθερους. Στο τέλος που εδόθη η διαταγή διαλύσεως, ήλθαν οι 2 στρατιώτες που μας ήσαν στο μαγαζί, με συλλαμβάνουν από το ελεύθερο πλήθος και με τοποθετούν στους ενόχους, μούλεγαν πολλά αλλά δεν καταλάβαινα. Ήλθε ο ιατρός Πετρόπουλος Στασηνός, ξεύρει Γερμανικά, είμαστε 40 περίπου, μας έβαλαν στη σειρά, έκριναν τον καθένα χωριστά, έφθασεν και η σειρά μου, με κατηγορούσαν γιατί ήμουν κρυμμένος και γι' αυτό θα μείνω 8 μέρες κλεισμένος.

Έ, τότε η στενοχώρια που με περιέβαλε ποτέ άλλοτε στη ζωή μου δεν με είχε πιάσει, τότε προσευχήθην στην Παναγία να με φυλάξη διότι ήμουν αθώος. Διελύθησαν όλοι, εβάστηξαν 8, με αυτούς και εγώ, μας παρέλαβε ισχυρά φρουρά με τα όπλα ανά χείρας και μας κατεύθυναν προς το Φρουραρχείον, επροχωρούσα με το κεφάλι κάτω, φθάσαμε, μας έβαλαν σε σκοτεινό δωμάτιον, κατόπιν μας έκαναν έρευνα για όπλα ή μαχαίρια, δεν ήσαν τίποτα. Εκαθίσαμε όρθιοι βέβαια για 1 ώρα οπότε ήλθε ο Φρούραρχος, βαθμόν υπολοχαγού, αλλά διάνοια Έλληνας στρατηγού, εφώνασε άλλον πρώτα, παρτί του είπε, δεύτερον εμένα και με ύφος γελαστό παρτί μου λέει, εχαιρέτησα κανονικά και έφυγα.

Ήλθα στο μαγαζί, έκλεισα και έφυγα για το σπίτι, είχε ειδοποιήσει ο Σαγώνας τη γυναίκα μου για τη σύλληψή μου, επήγε αμέσως στον Β. Κακκίση, ήτο ασθενής, ήρχετο κάτω, την συνήνητσα στου Πόλκα, κοψο-αιματισμένη ήτο, την ησύχασα, επήγαμε πάλι στου Κακκίση, εκαθίσαμε λίγο, τον εχαιρετήσαμε και εφύγαμε. Σπίτι ήτο η Διονυσία, εκρατούσε το μωρό²⁴⁶, εφάγαμε λόπια.

Το απόγευμα εκατέβηκα στο μαγαζί, περνούσαν οι σκοποί Γερμανοί, ο ένας ήτο ο συλλάβοντάς με, έδειχνε το μαγαζί στον άλλον. Το βραδάκι έφυγα γρήγορα, περνώντας στου Πόλκα βλέπω στον Σταθμόν να βγαίνει μεγάλος καπνός, άκουσα και 2 χειροβομβίδες, έκαναν γυμνάσια ασφυξιογόνων. Επέρασα από τα ορφανά, ήλθα, εφάγαμε και κοιμήθηκα ήσυχα.

13-1-44 Εφόρτωσα το γαϊδούρι 37½ οκάδες σιτάρι, επήγα στο μύλο, στις Βρύσες, άλεσα, έκοψα και ασφάκες, το φόρτωσα, αφού πρώτα εκάθισα

246 Την κόρη του Ευσταθία, 2 μηνών περίπου.

λίγο στον κουμπάρο μου. Έφυγα το απόγευμα, ήλθα γρήγορα, έφαγα χόρτα, εκατέβηκα στο μαγαζί για λίγο, είδα νάχη σημειώσιν κάνει ο Κώστας πόσο σιτάρι έχουμε εισπράξει, και το πήρε, τότε έγραψα και εγώ τόσο είναι και να επιστρέψη το επιπλέον. Εβγήκα έξω, το είδε, επιστρέφω, μου φωνάζει τι γράφω, του απήντησα μην το κάνη σαν το λάδι, να επιστρέψη το δικό μου, και έπρεπε να το ζυγίση, διότι το πήρε αζύγινο. Μου είπε να φτιάσω τη σκάλα, θα τη φτιάσω του είπα, τώρα όχι όμως, διότι κινδυνεύουμε να χαθούμε εμείς. Έφυγα, ήλθα σπίτι, εκοιμηθήκαμε ήσυχα.

14-1-44 Επήγα στο ~~μαγαζί~~ κριθάρι, εδιόρθωσα μερικά καλάμια, εμάλωσα τα παιδιά, μπαίνουν και ρίχνουν πλακοπαῖδες²⁴⁷, επέστρεψα στο μαγαζί. Το μεσημέρι επήρα πορτοκάλια Χ 1000, ήλθα σπίτι, εφάγαμε σπανακομπουγλούρι, πάλι στο μαγαζί, ετελειωποίησα τα καπέλα, έφτιασα και ένα κούκο. Το βράδυ έφερε η Βάσω το γαϊδούρι, εφόρτωσα το σαπούνι-σάισμα-μηχανή, τα έφερα σπίτι. Επληρώσαμε το βιβλιάριον συντάξεως όλο το 1944 -- 9.600 δρχ. έδωσα. Βράδυ εφάγαμε ιδιον και πορτοκαλο-κρεμμυδο-σαλάτα. Εκαθίσαμε στο μαγαζί έως 8½. Εκοιμηθήκαμε ήσυχα.

Σήμερον έφυγαν δι' Αθήνας 20 άνθρωποι με Γερμανικά αυτοκίνητα μέσω Πύλου-Καλαμών, διότι από Τρίπολη κάτω δεν συγκοινωνεί τρένο, καθώς και από Αμαλιάδα.

Σήμερα ελουστήκαμε με τη Μάγδα, άλλαξε κόμμωσιν, εγύρισε ρολό τα μαλλιά της τα μέχρι σήμερον κομμένα.

15-1-44 Ετοίμασα τα τσόχινα και έναν κούκο (φτιαστικά 100.000). Επήρα ½ οκά φασόλια κούφια Χ 44.000. Το βράδυ επέρασα από Γεώργ. Μαραγκόν, είναι άρρωστος, σπίτι. Εφάγαμε κρεμμύδια βραστά. Απόψε εφυσούσε αέρας και κρύο.

16-1-44 Κυριακή, ξυπνάμε πρωί, είδαμε χιόνι έως τον Άγ. Γεώργιο²⁴⁸, επήγα στην εκκλησία, κατόπιν εκατέβηκα στο μαγαζί, έφυγα γρήγορα όμως, επήρα κρασί μόνον, το απόγευμα δεν βγήκα έξω, έκανε κρύο. Αγόρασα 7 οκάδες βελάνι, 20.000.

17-1-44 (Αγ. Αντωνίου) Επήγα στην εκκλησία, έχουν παγώσει τα νερά, κρύο, εφάγαμε φασόλια κούφια, εκατέβηκα λίγο στο μαγαζί, έφυγε ο Κ. Σαγώνας

247 Προφανώς εννοεί *πλακοπαγίδες*, με τις οποίες έπιαναν πουλιά.

248 Νεκροταφείο κάτω πόλης, κοντά στη θάλασσα.

δια Πατρίδα του, τούδωσα 20/25 χιλιάδες, πάλι σπίτι, εμαζέψαμε σινάπια, εφάγαμε. Το βράδυ ανάβουμε το μαγκάλι, κάνει κρύο, απόψε έκανε περισσότερο κρύο από άλλες βραδιές.

18-1-44 (Αγ. Αθανασίου) Επήγα στην Μητρόπολη, τα νερά ήσαν παγωμένα. Γερμανοί στρατιώται επήγαν στους Μπλεμενιάνους, από την δεξαμενήν -- στις Βρύσες. Έφεραν 10 Βρυσαίους το απόγευμα, τους πήραν τα τρόφιμά τους, έκαψαν ένα σπίτι. Εφάγαμε λόπια, εκατέβηκα λίγο στο μαγαζί, αγόρασα κρασί, 10 οκάδες λούπιναΧ 10.000 = 100.000. Γερμανός στρατιώτης εσκότωσεν ένα αγωγιάτη Πύργιον, ήτο μεθυσμένος. Ήλθα γρήγορα σπίτι, κάνει πολύ κρύο, βράδυ εφάγαμε χόρτα βραστά. Επήρα μισθό²⁴⁹ 3.928.000.

19-1-44 Επήγα στο κάψαλο των Βρυσών δια ξύλα, έκανε πολύ κρύο, τα νερά παγωμένα, εφόρτωσα καλά τον γάιδαρο αλλά εγέμισα μουτζούρες. Χθές έκαψαν τον μύλο του Σαραντζιώτη -- του Ευθυμίου Ντασκάκη. Ήλθα σπίτι, έφαγα χορτοφάσουλα.

20-1-44 Αγίου Ευθυμίου, στο μαγαζί, εσκάλισα τα μπιζέλια, έχουμε ήλιο την ημέρα, το βράδυ κρύο. Εφάγαμε σινάπια κήπου.

21-1-44 Μαγαζί. Μας έστειλε ο Βασίλης ψάρια, 3 τσιπούρες εξαιρετες. Επιστολή Ηρακλή, προήχθη Διευθυντής ΤΤ. Η αγορά μας έχει έλλειψιν από όλα τα είδη.

- Έλαιον	300.000
- Αλάτι	40.000
- λόπια	100.000
- Σίτος	100.000
- Κούκλα	65.000
- Σταφίδα	15.000
- Κλπ.	

Έχει ψείρες το γουρούνι μας, το αλείψαμε με μούργα να χαθούν. Εφάγαμε χυλοπίτες το μεσημέρι, ψάρια το βράδυ βραστό.

22-1-44 Αγόρασα 52 οκάδες σταφίδα Χ 15.000, έδωσα 780.000. ~~Ανεχώρησα δια Μάραθον ώρα 11 1/2~~²⁵⁰. Εφάγαμε ψάρι πλακί, ανεχώρησα δια Μάραθον²⁵¹

249 Μάλλον είναι του κουνιάδου του Γεώργγου, υπάλληλου στην ΑΤΕ.

250 Η διαγραφή των λέξεων στο πρωτότυπο.

251 Μαραθόπολη, 7 χιλιόμετρα δυτικά των Γαργαλιάνων, περίπου 30 χιλιόμετρα από Κυπαρισσία. Μάλλον επήγε με το γαϊδούρι. Πήγαινε για πρώτη φορά.

ώρα 1 μ.μ., επήρα μαζί μου 3.000.000. Περνώντας από Φιλιατρά δεν εκάθισα καθόλου, ερώτησα για το δρόμο του Μαραθού, μου έδειξαν, συνεχίζω. Φθάνοντας στην Αγ. Κυριακήν έφθασα ένα ψαρά Μαραθοπολίτη, Βαγγέλης Ευλογημένος, επήγαμε μαζί σπίτι Κυριαζή ώρα 6¼ μ.μ., εξαφνιάστηκαν όταν με είδαν, τους είπα τον λόγον της αφίξεως μου και ησύχασαν όταν τους είπα ότι ήλθα να πάρω σταφίδα. Έδωσα στα παιδιά αμύγδαλα (μούχε δώσει η Μαγδαληνή), εφάγαμε χορτοπίλαφο και 2 αυγά μάτια, καλό κρασί. Επίσης, είχαν στο μαγκάλι φωτιά από λιοκόκκια, σπουδαία ήτο, εδιατρείτο έως το πρωί. Εκοιμήθηκα πολύ καλά, έχει μεγάλο σπίτι, αρχοντικό, με 8 δωμάτια, επίπλωση εξαιρετική, χρωματισμένο όλο με λαδομπογιά – το εσωτερικόν εννοείται.

23-1-44 Εξυπνήσαμε ώρα 8, επήραμε ρόφημα φασκόμηλον με βούτημα. Έξεξε το άλογο στη σούστα, επήγαμε εις Γαργαλιάνους Κυριαζής, Βασίλης, Νώντας, Σπύρος²⁵². Φθάνοντας στην αγορά, είχε συγκεντρωθεί ο κόσμος στην πλατεία, έναντι Αγροτράπεζας, έβαλε λόγο ένας ρήτωρ, υπάλληλος Αγροτράπεζας, ότι την επομένην Κυριακήν ο πληθυσμός των Γαργαλιάνων θα συνέλθη να ψηφίση την Διοικούσαν Επιτροπήν της πόλεως, θα γίνη Αυτοδιοίκησις²⁵³ κλπ.

Επήγαμε στο χημείον του Σταθόπουλου να μας δώση σταφίδα, αυτός έχει εξουσιοδότηση από την οργάνωσιν να διαθέτη την σταφίδα. Μας έδωσε σημείωμα δια πεντακοσίας (500) οκάδας, επληρώσαμε την Ένωσιν Χ 8500 κατ' οκάν και θα την παραλάβουμε από τας αποθήκας Μαραθού. Εκάναμε βόλτα στην πλατείαν, με ευχαρίστηση, ενόμιζα πως είμαι σε Ελευθέραν Ελλάδα, δεν είναι Γερμανοί εδώ. Επήγαμε στο Λαϊκόν Φαρμακείον, επήρε ο Βασίλης ένα σωληνάρι παστίλιες, έδωσε 126.000, προς θεραπείαν σταφυλοκοκκιάσεως. Έχει σπυριά στο πόδι-χέρι-στήθος, προήλθον από ψωρίασιν. Αναχωρήσαμε στις 12½, στον δρόμον εκατεβήκαμε από την σούσταν και εμαζέψαμε φασκόμηλον, εφθάσαμε εις Μάραθον 1½ μ.μ., εφάγαμε ψάρια εκλεκτά με σαλάτα μάπα. Το απόγευμα εκάναμε βόλτα με Κυριαζή στην παραλία, το βράδυ πάλι ψάρια με χόρτα. Επεράσαμε αρκετές ώρες συζητώντας και θερμαινόμενοι από τη φωτιά των λιοκοκκιών. Εκοιμήθηκα πολύ καλά.

24-1-44 Ώρα 8 επήραμε ρόφημα φασκόμηλον, ετοίμασε 9 σακιά η Πετρούλα, ο Κυριαζής εσκούπισε μέρος της αποθήκης να τοποθετήσουμε τη σταφίδα, κατόπιν επήραμε τα σακιά και το κάρο, επήγαμε στις αποθήκες του ΑΣΟ,

252 Νώντας: Μικρότερος αδελφός του Κυριαζή. Σπύρος: Γιος του Κυριαζή.

253 Η περιοχή είχε καταστεί από το ΕΑΜ απελευθερωμένη ζώνη.

επήραμε 500 οκάδες, την μεταφέραμε εις αποθήκην Κυριαζή, επληρώσαμε εργατικά και κάρων 105.000 (εκατόν πέντε χιλιάδες). Εγώ έμεινα αδέκαρος, επήρα από Βασίλη 100.000. Μεσημέρι εφάγαμε ρεβίθια, πολύ καλά βρασμένα, τάχε τρίψει στον τρίφτη η Πετρούλα, είχαν γίνει σαν φάβα. Το απόγευμα στα μαγαζιά εκαθίσαμε, εννοείται μόνον τσιγάρα πωλούνε. Βραδάκι με επήγε ο Νώντας σπίτι του²⁵⁴, με εσέρβιρε γλυκό η κυρία του Ειρήνη, είχε φωτιά, εκαθίσαμε λίγο, έφυγα, ανέβηκα στου Κυριαζή, εφάγαμε, κοιμήθηκα ήσυχα.

25-1-44 Ξυπνώντας, μετά το ρόφημα επήγαμε βόλτα με το Βασίλη από την αποβάθρα έως $\frac{1}{2}$ ώρα προς Βρομονέρι, ήτο λιακάδα, από εκεί βλέπουμε την Πύλο, απέχει 23 χιλιόμετρα απ' εδώ. Μεσημέρι εφάγαμε φασόλια μαυρομάτικα και ελιές με τουρσί κουνουπίδι τα οποία δεν λείπουν από το τραπέζι, καθημερινώς. Απόγευμα επήγαμε με Κυριαζή στα χωράφια του και σταφίδα του, έχουν σπείρει κριθάρι τριμηνίτικο, το θερίζουν την πρωτομαγιά αυτό, κατόπιν επήγαμε στο αμπέλι του και εκεί που έχει πέσει ένα Γερμανικό υδροπλάνο κατόπιν αερομαχίας τον παρελθόντα Αύγουστον, τόριζαν 3 αγγλικά, έχει μείνει μόνον ο σκελετός, το κάλυμμα κλπ. τάχουν πάρει. Για ενθύμιον επήρα και εγώ 50 πόντους σωλήνα αλουμινίου, ψιλή σαν καλώδιο. Επιστρέψαμε σπίτι, έκανε κρύο.

Αφίχθησαν από Κατάκολο 2 ψαροκάικα μηχανοκίνητα, λαθραία, τάχει η οργάνωσις. Ο Μάραθος είναι μικρό χωριό, έχει περίπου 60 σπίτια, Αποθήκες-εργοστάσιον εκκαθαρίσεως και συσκευής σταφίδος ΑΣΟ, Αποθήκες συνεταιρισμού, Αποθήκες πολλές ιδιόκτητες, Αποβάθρα ημι-κατεστραμμένην, Υπο-Τελωνείον, Παπά, Δημοτικόν Σχολείον. Οι κάτοικοι του είναι θαλασσινοί, όλοι ψαράδες--φορτοεκφορτωταί σταφίδος, ολίγοι είναι εκλεκτοί, μεταξύ αυτών ο Κυριαζής εκλεκτότερος, είναι Πρόεδρος Κοινότητος. Ο Μάραθος έχει ωραίαν ρυμοτομίαν, φαρδιούς δρόμους, σχέδιον μελλοντικής πόλεως. Μούδωσε ο Κυριαζής μερικές ταυτότητες να δώσω στο Γερμανικόν Φρουραρχείον της Κυπαρισσίας, αύριον θα φύγω. Σήμερον δεν έβγαλαν ψάρια λόγω του καιρού, επήρα μια συναγρίδα 160 δράμια 50.000 και $\frac{1}{2}$ οκά ο Κυριαζής να φάμε με χόρτα το βράδυ.

26-1-44 Τετάρτη, ο καιρός βροχερός, τον Κυριαζή πονάει το χέρι του. Με καθυστέρησε ο Νώντας να φύγουμε αύριον με τη σούστα εις τους Αρμενιούς, εκάθισα, αγόρασα 2 ψάρια 1 οκά και $\frac{25}{400}$, δρχ. 170.000. Εφάγαμε μαυρομάτικα φασόλια, το βράδυ χόρτα-ελιές.

254 Το σπίτι του Νώντα ήταν ισόγειο, δίπλα στο αρχοντικό του Κυριαζή.

27-1-44 Πρωί βροχή - κορκοσιέλι²⁵⁵. Εκολάτισσα ένα αυγό μάτι με τυρί, εφορτώσαμε στη σούστα 200 οκάδες σταφίδα, έκανε κρύο και καθαρός καιρός, εφύγαμε ώρα 9 π.μ. και εφθάσαμε εις Αρμενιούς ώρα 2 μ.μ. Μπαίνοντας σπίτι, άρχισε η βροχή, εκαθίσαμε, εφάγαμε ψωμοτύρι και καλό κρασί (παρέλειψα, στο σπίτι του Τάσου Αδαμόπουλου, πεθερού του Νώντα). Μετά ½ ώρα έφυγα βρέχοντας²⁵⁶, στα μισά του δρόμου εσταμάτησε.

Ήλθα σπίτι στις 3½ μ.μ., ήυρα τη Μάγδα και την κόρη μου υγιέστατες. Έφτιασε το ένα ψάρι βραστό, το άλλο αύριον, το 3^ο έδωσα της Φωτούλας, ήτο 300 δράμια. Εκατέβηκα στην αγορά, ησυχία - νέκρα, επέστρεψα γρήγορα σπίτι, εφάγαμε πολύ καλά, επήρα και καλό κρασί. Εκοιμηθήκαμε σαν νεοπαντρεμένοι . . . + . . .

Απόψε οι Γερμανοί άνοιξαν το μαγαζί του Μαρτίνου-Κοτούλια, επήραν πολλά δέρματα και παπούτσια.

28-1-44 Πρωί έκανε κρύο, επήρα τον γάιδαρον και επήγα στους Αρμενιούς, εφόρτωσα τη σταφίδα και έφυγον αμέσως, μετά το μεσημέρι ξανά επήγα και έφερα την υπόλοιπη. Βράδυ εφάγαμε χόρτα, μεσημέρι ψάρι τηγανητό.

29-1-44 Επήγα στο μαγαζί, ήλθα πάλι, έριξα φουσκί στον κήπο, η Μάγδα έπλυνε, εργάστηκα στον κήπο έως το βράδυ.

30-1-44 Επήγα στην αγορά το πρωί, μεγάλη ακρίβεια. Ήθελα κοκκάρι, ζητούν 150.000, επαρήγγειλα στις Βρύσες να μου φέρουν.

- Τυρί 200.000
- Λόπια 180.000
- Παπουτσόπροκες 5.000 το δράμι κλπ.

Εφάγαμε χορτόπιτα φούρνου, το απόγευμα ησυχολήθην με τον κήπο, έσπειρα ντοματόσπορον, εσκάλισα τα κουκιά. Εμάθαμε στις Καλάμας επήγαν Τάγματα Ασφαλείας²⁵⁷, συνέλαβον 400 και έφυγαν ησύχως.

Έφερε το Ταμείον Τριφυλίας 800 εκατομμύρια δια μισθόν των υπαλλήλων, έναντι 7 δισεκατομμυρίων που οφείλει. Βράδυ χόρτα βραστά. Επήρα 2 οκάδες κουνουπίδι Χ 16.000 η οκά.

255 Χαλάζι.

256 Έφυγε με τα πόδια και τα 4 χιλιόμετρα μέχρι την Κυπαρισσία τα κάλυψε σε 1 περίπου ώρα. Μάλλον πήγε από τον «πάνω δρόμο», όχι από το δρόμο Φιλιατρών-Κυπαρισσίας. Τη σταφίδα, που είχε φέρει από το Μάραθο με τη σούστα, την πήρε την επομένη.

257 Από τον Ιανουάριο 1944 οργανώνονται τα Τάγματα Ασφαλείας στη Μεσσηνία για "επανάκτσήν της" από το ΕΑΜ.

31-1-44 Πρωί στο μαγαζί, έφυγε ο Σ. Μαρτίνης δια Αθήνας, τούδωσα επιστολήν του Ηρακλή. Επήγα στο κριθάρι, κατόπιν στην Τράπεζα, επήρα 8.120.000. Επήγα σπίτι, εφάγαμε φακές, η Μάγδα έκανε επίσκεψιν του Γ. Αδαμάκου, Κυρίας Γεωργίας, έδωσε 2.000.000, επήρα μισθόν Βασίλη, δύο 15νθήμερα, 581.000.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1944²⁵⁸

1-2-44 Εκάθισα σπίτι και μαγαζί. Εγενιάσθη μια κότα μας.

2-2-44 Επήγα το πρωί στο Φρουραρχείον, επήρα τις 16 ταυτότητες Μαράθου, ετακτοποίησα τον γάιδαρον, επούλησα 50 οκάδες σταφίδα, έχει 24.000 = 1.200.000, έφαγα και ανεχώρησα ώραν 12^η, επήρα κρεμμύδια, σκόρδα κλπ., λεπτά Φωτούλας 4.050.000 και δικά μας 7.250.000 δια σταφίδα. Έφθασα εις Μάραθον ώρα 6½ βράδυ, τους ηύρα όλους καλά, είδα τον Γεώργη, εφάγαμε μαυρομάτικα φασόλια, κοιμήθηκα ήσυχος σε ένα δωμάτιον 3 άτομα, εγώ στο κρεβάτι, τα 2 παιδιά χάμω.

3-2-44 Πρωί επήγαμε εις Γαργαλιάνους με τον Βασίλη, επήγαμε στο χημείον του Κων. Σταθοπούλου, μας έδωσε 600 οκάδες σταφίδα X 17.000, επληρώσαμε 10.200.000, θα την παραλάβουμε από τας Αποθήκας Μαράθου. Εφύγαμε αμέσως, φθάσαμε στον Μάραθο στις 2 μ.μ., εφάγαμε κουνουπίδι καπαμά. Το απόγευμα ο Βασίλης εβόσκησε το γαϊδούρι στου Μποζιώτη, εβγήκα βόλτα με τον Γεώργη, εσυζητήσαμε αρκετά, έκανε κρύο.

4-2-44 Επήγαμε στο χτήμα, εκόψαμε τη σταφίδα του Κυριαζή, θα σπείρη κούκλα, το απόγευμα επήραμε τη σταφίδα από την αποθήκη, 600 οκάδες, εργατικά, σάκιασμα, φόρτωμα, 1000 η οκά. Το βράδυ έκανε πολύ κρύο. Μούκανε το βράδυ τραπέζι ο Νώντας, ψάρια βραστά, αυγά μάτια, πολύ καλά.

5-2-44 Πρωί ήλθαν να πάρουν τη σταφίδα Κυπαρισσιακά κάρα. Είπαν ότι έκαψαν οι Αντάρτες του Χήναρη του ιατρού το σπίτι, τόμαθα το μεσημέρι. Είχαμε βροχή, αέρα, κρύο πολύ.

258 Το Φεβρουάριο πληθαίνουν οι επιθέσεις του ΕΛΑΣ κατά των Γερμανών με ενέδρες και απώλειες. Συλλήψεις ανταρτών και αντίποινα στα χωριά Σκάλα, Χριστιφιλαίικα, Τσουκαλέικα.

6-2-44 Κυριακή. Θαλασσοταραχή, αέρας, βροχή, κρύο, δεν μπορούσα να βγω έξω, με κόπο επήγαμε το γαϊδούρι στο χτήμα, και αυτό δεν τρώγει άχυρο, ούτε σταφίδα, το νερό είναι αλμυρό, δεν πίνεται, έχει γίνει χάλια. Επήρα από Νιόνιο²⁵⁹ 1½ τυρί Χ 150= 225.000, θα του αγοράσω κοκκάρι. Το απόγευμα διεδόθη νέον εκ Γαργαλιάνων πώς συνεπλάκησαν εις Κυπαρισσία Γερμανοί – Αντάρτες με πολλά θύματα²⁶⁰. Τη βραδιά αυτή δεν κοιμήθηκα καθόλου, είχα μεγάλη στενοχώρια για το σπίτι μου και γυναίκα-κόρη μας.

7-2-44 Σηκώθηκα πρωί, ο γάιδαρος είχε λυθεί από το αχούρι, εξενύχτησε κάτω από την κουζίνα, τον ετοποθέτησα, τούβαλα να φάη σταφίδα, επλύθηκα, έπια τσάι, εκολάτσισα 2 αυγά μάτια. Επήρα τα λεπτά από τις 16 ταυτότητες 240.000 (είχα δώσει 160.000 μόνον) και ώραν 9½ ανεχώρησα, έκανε κρύο, εκβάληκα στο Λαγκούβαρδο προτού φθάσω εις Φιλιατρά, έβρεξε λίγο. Προχωρώντας – περνώντας τα Φιλιατρά – έμαθα ότι επικρατεί ησυχία, έφθασα εις Κυπαρισσίαν 3 μ.μ., τους ήυρα όλους υγιείς. Μετά 1 ώραν εκατέβηκα στην παραλία, επέστρεψα σπίτι, κοιμηθήκαμε ήσυχοι, εφάγαμε λόπια. Εβράσαμε λούπινα για το γαϊδούρι, 5 οκάδες.

8-2-44 Εκατέβηκα στην αγορά, δεν ανοίξαμε το μαγαζί, έκανε κρύο, εψώνισα κρέας αρνί 170 δράμια, δρχ. 73.000, η οκά 220.000. Εκολάτσισα με Σ. Δρούλια – Ν. Κόσυφα συκωτάκια, στου Αλτάνη, εψώνισα λεμόνια, ήλθα σπίτι. Το απόγευμα δεν κατέβηκα στην αγορά, έβρεχε, έκοψα ξύλα για τη φουφού. Το βράδυ εφάγαμε κρέας ξυνάδα – κρασί, πολύ καλά . . + . . .

Επί τη απουσία μου οι Αντάρτες έκαψαν τα σπίτια Ιατρού Χήναρη και το σπίτι στο χτήμα, και Γεωργ. Μαυροϊδή και πήραν την οικογένεια στα βουνά. Επίσης στην Πρόκα οι Γερμανοί επυροβόλησαν την Πολιτικήν Οργάνωσιν, ετραυμάτισαν ελαφρώς τον Λ. Κοζάκον. Άρχισε να βρέχει, συνεχώς απόψε όλη τη νύχτα έβρεχε με βροντές, έριξε χιόνι έως τον Αγ. Γεώργιον.

9-2-44 Επήγα στην αγορά, εκάθισα μέσα, είδα διπλοσκοπούς τους Γερμανούς και κινήσεις πονηράς, έφυγα, ήλθα σπίτι, εκάθισα μέσα όλη την ημέρα. Εφάγαμε σινάπια από κήπο –βροχή συνεχώς – και από 1 αυγό έκαστος, μάτια.

259 Είναι ο μεγαλύτερος αδελφός του Κυριαζή που είχε μπακάλικο στο Μάραθο.

260 Έγιναν μάχες Γερμανών-Ανταρτών στον Άγιο Φλώρο Τριφυλίας με 39 Γερμανούς νεκρούς και λάφυρα πολεμικό υλικό, αυτοκίνητα, τρόφιμα.

10-2-44 Αγίου Χαραλάμπους, επήγα στην εκκλησία, Μητρόπολη, επέστρεψα σπίτι, έβρεχε, εφάγαμε ρεβίθια. Το βραδάκι επήγα στο μαγαζί, έφερα της μπεμπέκας σκουφί πλεκτό λευκό. Έχουμε φωτιά όλη την ημέρα στο σπίτι, κάνει κρύο και βρέχει συνεχώς. Χθες οι Γερμανοί επήγαν στου Χ. Σαγώνα την νύκτα, 12^η, τον φοβέρισαν και του πήραν το ωρολόγιον ξυπνητήρι, μια πετσέτα, είχαν μαζί τους και ένα πάπλωμα από άλλο σπίτι. Εφάγαμε ρεβίθια-τουρσί . .+. . .

11-2-44 Απόψε οι Γερμανοί επήραν τον Μένη Αγγελάκο από το σπίτι του, ώρα 2½ μεσονύκτιον, απέναντι οικίας Μοθωνιού τον σκότωσαν. Το πρωί τον πήραν οι οικείοι του, εκηδεύθη το απόγευμα στον Αγ. Γεώργιον. Εφάγαμε χόρτα –μπλουγούρι, επήρα ½ κρασί, 12.000.

Σημερινάί τιμαί των ειδών έχουν ούτω:

- Έλαιον	360.000
- Σιτάρι	140.000
- Κρέας αμνού	250.000
- Λόπια	140.000
- Αραποσίτι	100.000
- Σόλες	1.500.000
- Πρόκες παπουτσιών	2.000.000 η οκά, κλπ.

Ζωή αφόρητος, και μη χειρότερα. Επεσκέφθη η Μάγδα την κυρίαν Πετροπούλου, θα βαπτίση την κόρη μας.

12-2-44 Επήγα στο κουρείον εκουρεύτηκα, 20.000, επέστρεψα σπίτι, εφάγαμε φακές. Το απόγευμα εκατέβηκα στην αγορά, επήρα κρέας αμνού 1 οκά και 80 γραμ. $X 240.000 = 290.000$, επέστρεψα σπίτι βρέχοντας, άλλαξα παντελόνι-κάλτσες-παπούτσια, βρέχει συνέχεια 3 ημέρες. Το βράδυ ετηγάνισε γαρδούμπα, λίγο κρέας-αυγά, εφάγαμε πλούσια. Απόψε η μπεμπέκα έκλαιγε όλη την νύκτα, εκοιμήθη το πρωί.

13-2-44 Επήγα στην Εκκλησία Αγ. Τριάδα, Κυριακή Ασώτου Υιού. Μετά προσοχής άκουσα την ερμηνείαν της σημερινής παραβολής του Ευαγγελίου, ηυχαισθήτην. Στην λήξη της λειτουργίας ειδοποίησα τον παπά, Πάτερ Θεόκλητον, ότι το απόγευμα ώρα 2½ - 3 να έλθω σπίτι μου, θα βαπτίσουμε την κόρη μου. Έχω ειδοποιήσει τον κουμπάρον, κύριον Νίκο Πετρόπουλον, ειδοποίησα την μαμή Τσοχαντάρη να παρευρεθή στο μυστήριο. Εκατέβηκα στην αγορά, βρέχοντας, επήρα 4 πορτοκάλια $X 4.000 = 16.000$, $1^{50}/_{400}$ κρασί $X 32.000 = 36.000$. Ήλθαν τα κορίτσια της Φωτούλας Μαρίνα-Σία εχθές και σήμερα, εβοήθησαν την Μάγδα στο σιδέρωμα και γενικώς την τακτοποίησιν του σπιτιού, το μεσημέρι τα κράτησα να φάμε, διότι δεν έχω και εγώ κανέναν άλλον, έχουν φύγει, με

τους εδώ δεν μιλάμε, έχω όμως τας ελπίδας μου στον Θεόν, είχα γεννήσια χωρίς δικούς μου και βαπτίσεια το ίδιο. Αντιθέτως, εγώ ήμουν κερί αναμμένο στις χαρές τους και τα μυστήρια του αδελφού μου, αυτοί δεν παρευρέθησαν, δεν πειράζει, ας τους κρίνη ο Κύριος. Ώρα 1½ ήλθαν οι κουμπάροι, ο Νίκος, η Τούλα και ο γιός των Κωστάκης, στις 2½ ήλθεν ο παπάς και τα παιδιά με την κολυβήθρα, κατόπιν η μαμή, εξεστάναμε νερό διότι κάνει κρύο. Ώρα 3 μ.μ. άρχισε το μυστήριο, και το όνομα αυτής Ευσταθία. Μετά έδωσε ο κουμπάρος τα μαρτυρικά κλπ., μητέρας 50.000, εμένα 5.000. Ο παπάς έφυγε, κουμπάροι-μαμή εκάθισαν, αφού πρώτα εδώσαμε ούζα σε όλους, κατόπιν επήραμε μεζέ, είχαμε φτιάσει κεφτεδάκια και τυρί φέτα-ψωμί-κρασί, εκάθισαν έως τας 4½, έφυγαν. Έφεραν της βαφτιστήρας 1 υποκάμισον, 1 πανταλόνι, 1 σκουφάκι πλεκτό ωραίο, 2 ½ πήχεις χασέ. Μετά μας επεσκέφθη ο Τάσης Μαραγκός, Ελισάβετ Ψηρή, το βράδυ έφυγαν. Εφάγαμε χυλοπίτες-κρέας από μεσημέρι, εκοιμηθήκαμε ευχάριστα διότι εξύπνησε μόνο 2 φορές απόψε η Ευσταθία μας.

14-2-44 Επήγα στο κριθάρι, έφραξα μερικά καλάμια, επέστρεψα, έδωσα το γαϊδούρι του νέου κουμπάρου να πάη στο μύλο. Σήμερα εφάγαμε λόπια, καθώς και το βράδυ. Ήλθαν και άλλοι Γερμανοί, επήγαν στα Φιλιατρά και Γαργαλιάνους όπου έως σήμερα ήσαν ελεύθερα εκεί. Έγραψα του Βασίλη²⁶¹ σημείωσιν να έλθη, θα σφάξουμε το γουρούνι. Κάνει πολύ κρύο, έχουν πέσει πολλά χιόνια στα βουνά, η αγορά μας είναι σχεδόν κλειστή, άπρακτος, 1 σιγάρο 3.000.

15-2-44 Έμαθα ότι ήλθε ο μικρός²⁶², επήγα στον Αγρίλη, του έδωσα λεπτά, επέστρεψα με κρύο και βροχή. Σήμερα εξύμωσε η Μάγδα, μεσημέρι έφαγα λαλαδόψωμα-τυρί, το βράδυ σπανάκι μπουλουγούρι. Εμάθαμε ότι στην Καλαμάτα εκτέλεσαν 330 πολίτας οι Γερμανοί.

16-2-44 Εβράσαμε ρεβίθια, μεσημέρι ήλθε ο Βασίλης, έφερε ½ οκά βούτυρο, 1 οκά μαρίδα, έδωσε ½ στη Φωτούλα, τα εφάγαμε το βράδυ με χόρτα, ευχαριστηθήκαμε που ήλθε.

17-2-44 Τσικνοπέμπτη. Ετοίμασα το θερμό, έσφαξα το γουρούνι εγώ, εβοήθησε ο Βασίλης, στο πλυσταριό. Όταν ετοιμάσθη το κρέμασα στην αποθήκη, η Μάγδα έπλυνε τα έντερα, την πατσία εξέχασε έτοιμη στο θερμό και την χάσαμε. Εγώ έκοψα το μισό συκώτι-καρδιά και τάδωσα της

261 Ήταν στο Μάραθο, μάλλον υπάλληλος ΤΤΤ.

262 Ασαφές το ποιον εννοεί.

Φωτούλας, το τάζε και αυτή, το άλλο συκώτι εφάγαμε το μεσημέρι, κρασάτο. Το απόγευμα εκατέβηκα στο μαγαζί, επειδή δεν ανοίγουμε τακτικά, οι ποντικοί τόχουν γεμίσει χαρτοκόμματα μέσα, τα σκούπισα. Το βράδυ εφάγαμε τα κεφαλοπόδαρα πηχτή, εκοιμηθήκαμε ήσυχοι. Το εζυγίσαμε, επήγε 16 οκάδες κρέας νέτο.

18-2-44²⁶³ Εκατέβηκα στο μαγαζί, επήρα 1 κούκο του Νιόνιου Πετρόπουλου, έστειλα. Επήγα στην Τράπεζα, επήρα 6.000.000, επήγα στο Φρουραρχείο, επήρα 2 ταυτότητες Κατριτσαίων²⁶⁴, έδωσα 30.000. Επέστρεψα σπίτι, έδωσα του Βασίλη ένα κομμάτι (το μπούτι) και έντερα-πλεμόνι-κεφαλοπόδαρα, κλπ. Επήρε πάστα-ρίγανη, εφάγαμε φακές, έδωσε της Φωτούλας 1 οκά κρέας, ανεχώρησε με 5 οκάδες βάρος, ώρα 12^η, με σούστα έως τα Φιλιατρά, συνέχεια ποδαράτο δια Μάραθο, μου άφησε 2 φωτογραφίες για άδεια δι' Αθήνας. Μετά το φαγητό ετεμάχισα το κρέας, έτριψα αλάτι, το πάστωσα. Μας επεσκέφθη η γριά Κολοιρού, εγώ εκατέβηκα στο μαγαζί το βραδάκι.

19-2-44 Εκατέβηκα για λίγο στο μαγαζί, επήρα 2 οκάδες κοκκάρι Χ150= 300.000, επήγα σπίτι, έβρεχε συνέχεια. Ερώτησα για τα έντερα του χοίρου την Κυρία, μου είπε πως τάδωσε του Βασίλη όλα, καίτοι εγώ της είπα να βαστήξη λίγα. Είχε γκρίνια γι' αυτό, και θάχη πολύ καιρό ακόμα. Το μεσημέρι εφάγαμε κρέας με χόρτα, το βράδυ έφαγα μπριτζόλα-πηχτή, είχα στενοχωρηθεί σήμερα. Πολύ χαλάζι, έβρεξε.

20-2-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, έφερε η Μάγδα την Ευσταθία, εματάλαβε, έγινε τέλεια χριστιανή. Εστείλαμε κρέας στο φούρνο-χυλοπίτες, μας έβγαλε όμως τις ½ χυλοπίτες-λίπος ο φούρναρης. Επήρα ½ κρασί 16.000, ψηστικά 3.000, εφάγαμε καλά. Επήγα στην κηδεία γρια-Κατραλήνας, απόγευμα στο κριθάρι, μας ζημιώνουν πολύ οι κότες του Μενέλαου Αντωνόπουλου, επέστρεψα, στο καφενείο έπαιξα φάντη,

²⁶³ Στη Μεσσηνία, ο πρώτος πυρήνας των Ταγμάτων Ασφαλείας ιδρύθηκε στις 18-2-1944 με Διοικητή τον Δ. Αλεξόπουλο. Την υποστήριξή του ανέλαβε μια «πολιτική επιτροπή», με πρόεδρο τον πολιτευτή Περικλή Μπούτο. Ήταν παραστρατιωτικές ομάδες που έδρασαν στην Ελλάδα κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σε ρόλο υποστηρικτικό των Γερmano-Ιταλο-Βουλγαρικών δυνάμεων κατοχής. Δημιουργήθηκαν στις 18-6-43 με Νόμο της κατοχικής κυβέρνησης του Ιωάννη Ράλλη, με την έγκριση της Βέρμαχτ, με σκοπό τη τήρηση της έννομης τάξης, κυρίως στην ύπαιθρο, πλήττοντας την όποια αντίσταση προέβαλε ο Ελληνικός λαός. Ο Ι. Ράλλης καταδικάστηκε ως δοσίλογος και για την ενέργεια αυτή. Δεν καταδικάστηκε ο Ιωάννης Βουλπιώτης, γαμπρός της οικογένειας Ζήμενης, συνεργάτης των Γερμανών, πρωτοστάτης της δημιουργίας των Τ.Α.

²⁶⁴ Οικογένεια στο Μάραθο.

έχασα ένα ποτό 5.000, επήγα σπίτι, βροχή, χαλάζι. Βράδυ εφάγαμε κρέας ψητό, πηχτή -- τελείωσε. Βροχή συνέχεια.

21-2-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, έβρεχε. Στο Δώριον οι Αντάρτες εσκότωσαν έναν σοφέρ -- επαρήγγειλαν να πάνε οι Κυπαρίσσιοι που έχουν εμπορεύματα στο αυτοκίνητον να τα πάρουν, με άλογα μόνον και από μονοπάτια, διότι έχουν κόψει όλα τα γεφύρια από του Αλεξόπουλου το μύλο και άνω. Ετώρα δεν έχουμε καμιάν συγκοινωνίαν έξω του Δήμου Κυπαρισσίας, συνεπώς ούτε Άλευρα του Ερυθρού Σταυρού θα έλθουν, οπότε θα υποκύψουμε εις τον εξ ασιτίας-ιματισμού θάνατον. Εφάγαμε κρέας-τραχανά, το βράδυ σινάπια κήπου, την νύκτα είχα κόψιμο έως το πρωί οπότεν εσηκώθη η Μάγδα και έβαλε κεραμίδια ζεστά. Επεσκέφθηκα τον Τάσο Κολοφύρα σπίτι του, έριξα σπίρτο στο κριθάρι.

22-2-44 Τρίτη, εξακολουθεί να βρέχει, να ρίχνη χιόνια, πολύ κρύο, εσηκώθηκα αργά, δεν εβγήκα έξω, μεσημέρι έφαγα λαχανόπιτα. Εζύμωσε στο φούρνο μας 5 ½ οκάδες αλεύρι, 7 οκάδες ψωμί, από αυτό θα αρχίσουμε το Σάββατο να φάμε. Το απόγευμα εκατέβηκα στο μαγαζί, επήγα στην αποβάθρα να ιδώ ένα υδροπλάνο τρικινητήριον Γερμανικό, έπαθε βλάβη, 28 θέσεων. Επέστρεψα, έβρεχε, ήλθα σπίτι γρήγορα, το βράδυ έφαγα τραχανά ζεστόν δια τον πόνο της κοιλιάς. Έστυψα πολλά λεμόνια, έβαλα ξινό σε φιάλες για το θέρος. Γεννούν όλες οι κότες μας μέρα παρ' ημέρα.

23-2-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, ήλθε ο Κω. Σαγώνας, με παρακαλούσε να συμβιβαστούμε με τον αδελφό, αλλά να υποχωρήσω εγώ, δηλαδή, όπως θέλει αυτός. Του απήντησα και εγώ ότι δεν δέχομαι με κανέναν τρόπο, είναι υπεύθυνος για την κατάντια μας και ας όψεται. Θυμήσου όπου επανειλημμένως υποχωρούσα και ήθελα να συμβιβαστούμε; Και έλεγε ότι όχι; Θα σβήσουμε τελείως; Αυτά να θυμάσαι κύριε Σαγώνα και να του τα πης, όχι εμένα. Εγώ είμαι εν απολύτω δικαίω, μέξευρες τόσα χρόνια, καθώς και η κοινωνία, εργαζόμενοι και έτρωγα άχυρο, τώρα που ζήτησα και εγώ να φάω καρπό δεν είμαι καλός. <Θα ήθελε βέβαια να καθίσω ανύπαντρος και να μοιράσω τα κόπια μου με τα παιδιά του>. Σήμερα εφάγαμε λόπια, ήλθε έτερον υδροπλάνον, επήρε τραυματίας και έφυγε.

24-2-44 Σήμερον εσηκωθήκαμε πρωί να βράσουμε το παστό καθώς έγινε, από 9 οκάδες κρέας έμεινε παστό 5 οκάδες, 1½ του Βασίλη, υπόλοιπον δικό μας. Το πρωί έφυγε το υδροπλάνο, επεσκευάσθη. Υπέβαλα άδεια του Βασίλη δι' Αθήνας, την οποία επήρα την επομένην έναντι 30.000. Εφάγαμε λόπια. Με συνήντησε ο κύριος Δημητρακόπουλος, Δικαστής ενταύθα, καταγόμενος εκ Μελιγαλά, και μου συνέστησεν την συνεργασίαν μετά του

Αδελφού, αφού μου είπε ότι ενόμιζεν καλόν, σαν πατριώτης. Του απήντησα και εγώ με τας απόψεις μου—δικαιώματά μου. Αποχωριζόμενοι είπε θα εύρω και τον ημέτερον, θα τον συζητήσω, και κατόπιν θα σε καλέσω πάλιν. Ενύκτωσε, επήγα σπίτι.

25-2-44 Επήγα για λίγο στο μαγαζί, εκουρεύτηκα και επήγα στο κριθάρι, ηύρα κότες πολλές του Μενέλαου. Έφυγαν 5 αυτοκίνητα πλήρη υλικών-στρατού με 2 κανόνια προς Πύλον από τους πρώτους, από τους νέους έχουν καταλύσει στο Πρωτοδικείον περίπου 70. Εφάγαμε χόρτα, η κατάσταση επιδεινώνεται προς την απελπισίαν.

26-2-44 Αφίχθη ένας στρατηγός μετά του Επιτελείου του, επήγαν στο Μεμί, θα φτιάσουν αεροδρόμιον. Επεσκέφθην τον Τάσην Κολοφύραν σπίτι του, επέστρεψε από Πύργον, εκεί μεγάλη ακρίβεια. Μου είπε «άξιος προσοχής είναι ο Αδελφός, ο οποίος περιφέρεται στην αγορά, έξωθι του μαγαζιού, σαν τον χειρότερον απηλπισμένον άνθρωπον του κόσμου, δεν ανοίγει το μαγαζί καθόλου». Εφάγαμε τραχανά, το βράδυ σινάπια, επήρα 2 πορτοκάλια Χ 5.000= 10.000, δεν αγόρασα κρέας διότι δεν έχω μετρητά, έμεινα στις 125.000, ίσον τίποτε, το μαγαζί κλειστόν και εγώ δεν ξέρω τι θα γίνη. Εφύτεψα φασόλια άνευρα, κλπ.

27-2-44 Κυριακή Τυρινής, επήγα στην εκκλησία ήλθε και η Μάγδα με την Ευσταθία, την εματάλαβε δευτέραν φοράν. Το μεσημέρι εφάγαμε χοιρινό παστό με χυλοπίτες, επήγα στο μαγαζί, άνοιξα, δεν εμπήκε κανείς να ψωνίση, ο Αδελφός εγύριζε έξω, σαν να είχε αφανιστεί από το πρόσωπον της γης. Μεσημέρι εψώνισα ½ κρασί 16.000, εδανείσθην 100.000 από Σαγώναν. Το απόγευμα επήγα στην εκκλησία εσπερινόν, εκεί ήτο ο Κύριος Μάλιαρης και συζητώντας εκήρυττε τον λόγον του Θεού με διάφορες παραβολές για το σημερινό χάλι μας, τάλεγε πολύ καλά. Άρχισε ο Εσπερινός, εσχόλασε η εκκλησία, επήγα σπίτι, εφυσούσε σκληρός αέρας-βροχή, δεν εβγήκα έξω. Το βράδυ εφάγαμε καγιανά με αυγά, αυτές είναι οι απόκριες σημερινές, δοξάζουμε τον Κύριο όπου έχουμε και αυτά, μερικά σπίτια δεν έχουν ούτε σταφίδα να φάνε, μεγάλη πείνα έχουμε. Εφέτος διερχόμεθα την χειρότεραν φάσιν της ζωής μας επί Δουλείας, παρακαλούμε τον Ύψιστον να μας προστατεύση, μη χειρότερα. Αγόρασα ½ ποτηράκι ποτού αγγουρόσπορον και τον έβαλα στο νερό και στο φουσκί ... + ...

28-2-44 Καθαρά Δευτέρα, πρωί έβρεχε, εφάγαμε στραγάλια-ρεβίθια. Επειδή πέρασε η Βάσω στην εξώπορτα και την άφησε ανοικτή, την παρατήρησε η

Μάγδα, να την κλείνει όταν περνάει [...]. Το απόγευμα εκατέβηκα στο κριθάρι.

Έφυγαν 10 αυτοκίνητα Γερμανών, οι πρώτοι όμως.

Έριξα 4 βόλους φαρμάκι για τις κότες. Επέρασα από Χριστίνα, μούφτιαξε καφέ, επέστρεψα σπίτι γρήγορα, το βράδυ εφάγαμε χόρτα βραστά.

29-2-44 Πρωί εφύτεψα κολοκυθιές-αγγουριές, εκαβάληκα τον γάιδαρον (ανεχώρησα στις 8½), επήγα απάνω στους Αγ. Πάντες, έκοψα σκηντα-ασφάκες με την αξίνα, εφόρτωσα και επέστρεψα, αλλά ταυτοχρόνως εφύσησε αέρας σκληρός, ετρόμαξα να φορτώσω και να το κατεβάσω το ζώ, το εκρατούσα στα οπίσθια με την τριχιά καθ' όλην την διαδρομήν, άλλως θα εκυλούσε. Ήλθα σπίτι 12¼, εφάγαμε λόπια, επήρα ½ οκά κρασί, το απόγευμα εκατέβηκα στο καφενείο, έπαιξα φάντη, έχασα ένα καφέ 5.000, επέστρεψα σπίτι, πάλι βράδυ εφάγαμε λόπια-τουρσί.

Έφυγε ο Φεβρουάριος.

MΑΡΤΙΟΣ 1944

1-3-44 Πρωί επήγα στον κήπο, έφτιασα μέρος να φυτέψω κρεμμύδι, 2 οκάδες κοκκάρι Χ 150.000 = 300.000, ήλθε η Μάγδα, το φυτέψαμε, εκλάδεψα το δέντρο, έπιασε βροχή. Το απόγευμα εφύτεψα εντός των κουκιών ρεβίθια, κατόπιν έβρασα 2 τεζερέδες τσίπουρα σταφίδος δια σούμα (αλλά δυστυχώς δεν είχαν ξινίσει και δεν εβγήκε καλό, ήτο σαν νερό), κατά τον εξής τρόπον: Βάζουμε τα τσίπουρα, στο μέσον ένα πιάτο τσίγκινο, το καπάκι του τέξερη ανάποδα, σφραγίζουμε με σταχτοπρόζυμο, ρίχνουμε νερό στο καπάκι και έτσι γίνεται ούζο-τσίπουρο²⁶⁵ εγώ όμως δεν έβγαλα καθόλου. Εφάγαμε ρεβίθια μεσημέρι-βράδυ.

2-3-44 Έβρεχε όλη την ημέρα, εφάγαμε χόρτα, το απόγευμα επήγα στο κριθάρι, έχω ανησυχία με τις κότες, μου τρώνε τα μαρούλια στον κήπο και το κριθάρι. Μας ειδοποίησαν να πληρώσουμε φόρον 2.000.000 και δεν έχουμε δεκάρα, θα δώσουμε είδος²⁶⁶.

²⁶⁵ Από περιγραφές άλλων, μάλλον γίνεται ως εξής: Βάζουμε τα τσίπουρα στον τέξερη, απάνω σ' αυτά, στη μέση του τέξερη, βάζουμε το τσίγκινο πιάτο, και σφραγίζουμε τον τέξερη όπως περιγράφει. Καθώς βράζουν τα τσίπουρα, οι ατμοί υγροποιούνται στο αναποδογυρισμένο καπάκι, το οποίο διατηρείται κρύο με το νερό, και στάζουν μέσα στο πιάτο.

²⁶⁶ Αξιοσημείωτο ότι ακόμα και ο φόρος πληρώνεται σε είδος.

3-3-44 Επήγα στην εκκλησία (προηγιασμένου), εφάγαμε λόπια άνευ ελαίου, το απόγευμα επίσης στους χαιρετισμούς. Ήλθαν εξ Αθηνών Β. Κακκίσης, Σ. Μαρτίνος και άλλοι, την κατάσταση εις Αθήνας την παρουσιάζουν να είναι μακρά και απελπιστική, άλευρα είναι αδύνατον να έλθουν λόγω κοπής συγκοινωνίας. Μεγάλη ακρίβεια είναι π.χ. έλαιον εις Αθήνας 1.000.000, κρέας 800.000. Εζύμωσαν λειτουργιά, έχω τάμα στον Αγ. Θεόδωρον να πάω, αλλά ελλείπει παπά, θα πάμε άλλοτε, θα γίνη αύριον στην Αγ. Τριάδα στο όνομά τους.

4-3-44 Αγίων Θεοδώρων, εξυρίστηκα πρωί στο σπίτι, επήγα πρωί στην εκκλησία με το πρόσφορο-οίνον-έλαιον, έδωσα του ιερέως 25.000, κεριά 16.000, ήλθε και η Μάγδα με Ευσταθίαν, έψαλλε υπέρ υγείας – υπέρ ψυχών, εματαλάβαμε, επιστρέψαμε σπίτι, εκολατίσαμε αυγά-παστό, εκατέβηκα στο μαγαζί, ολίγος κόσμος.

Οι Γερμανοί ανέβηκαν στην απάνω ρούγα και διέταξαν να κατεδαφισθούν 8 σπίτια, τα ακραία, και τα ερημοκλήσια Αγγελουδιώτισσα, Αη-Γιώργης, Αγ. Πάντες, Αγ. Θεόδωροι. Εφάγαμε παστό-τραχανά το βράδυ γιαούρτι.

5-3-44 Κυριακή Ορθοδοξίας, επήγα στην Αγ. Τριάδα, περιφορά των Αγίων Εικόνων από Σταυροπάζαρο, Μιχαλόπουλου, σπίτι μας, γυμνάσιον, Ηρώων. Εκεί εψάλη δέησις υπέρ της ψυχής των υπέρ της πίστewς και πατρίδος πεσόντων και ανάθεμα στους αιρετικούς και εικονομάχους. Επιστρέψαμε στην εκκλησίαν, τελειώνοντας έφυγα, εκολάτισα αυγό μάτι, επήγα στο μαγαζί, άνοιξα, δεν έπιασα πεντάρα, δεν ψώνισα κρέας και επαραπονέθη η Μάγδα, έχει και δίκαιο, θηλάζεται, αλλά έχω και εγώ δίκαιο που δεν έχω λεπτά; Τι να γίνη, εφάγαμε σπανάκι μπουλογούρι. Ήλθε ο Βασίλης από Μάραθον, το απόγευμα επήγαμε στην εκκλησία στον εσπερινόν – έψαλλε, ακούσαμε την ερμηνεία του Ευαγγελίου, ο Φίλιππος εύρε τον Ναθαναήλ. Το βράδυ εφάγαμε τραχανά και παστό, εσυζητήσαμε, ο Βασίλης ήλθε για λεπτά, είναι αδέκαρος, εδώ δεν υπάρχουν και δεν ξέρω τι θα γίνη.

Είδε στα Φιλιατρά κατάλογον εκτελεσθέντων εις Τρίπολιν, 250 άνδρες, 4 Κυπαρίσσιοι και 2 Καμαραίοι (Βασίλης Στρατήγης, Ταγματάρχης, και Κωνστ. Στρατήγης, γιος του) <διότι συνεπλάκησαν στην Ασέα Αντάρτες με Γερμανούς και εχτύπησαν 5 Γερμανούς>²⁶⁷. Μου επέστρεψε ο Νιόνιος Πετρόπουλος τον κούκο που τούστείλα, του ήταν ακριβός 3 οκάδες τυρί.

267 Ο Βασίλης Στρατήγης από το Καμάρι Τριφυλίας ήταν μόνιμος ταγματάρχης πεζικού και από τον Μάιο του '43 ο πρώτος διοικητής του 9ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ. Συνελήφθη

6-3-44 Επήγα πρωί για ξύλα στου Ζουρτσάνου, έκοψα-έφερα σμιρτιές-σφάλαχτρα να φράξω τον κήπο, επέστρεψα στην 1 μ.μ., έφαγα λόπια. Χθες εις Κοπανάκιον επήγαν Γερμανοί-Ταγματασφαλίτες, έκαναν μπλόκο, συνέλαβαν 50 και εκτέλεσαν 3, σύντομα τους περιμένουμε και εδώ. Απόγευμα έφραξα τον κήπο, η Μάγδα πλένει, ο γάιδαρος κινδυνεύει από έλλειψιν αχύρου. Έχουμε συνέχεια βροχές, οι αμυγδαλιές ετώρα είναι ανθισμένες διότι κάνει πολύ κρύο.

7-3-44 Πρωί επήγα στους Αρμενιούς. Επιστρέφοντας επήρα τα υπόλοιπα Φεβρουαρίου 1897, μεσημέρι εφάγαμε ρεβίθια, απόγευμα μας είπε ο Χαρ. Κασίμης ότι τον Ηρακλή να θεωρούμε μακάριον, έτσι τούγραψε ο Γ. Ζαχαρόπουλος. Έχουμε μεγάλη στενοχώρια, του προτείναμε να πάη εις Αθήνας και να προκαταβάλουμε τα έξοδα, μας αρνήθη, ότι δεν είναι υγιής, μόνον να γράψη, και εμείς θα γράψουμε αλλά θα αρνήσουν να φύγουν ταξιδιώτες. Γνώμη μας είναι να στείλουμε τον Κυριαζή, ως για λεπτά, θα πουλήσουμε 20 οκάδες λάδι, θα πάρουμε 10.000.000.

8-3-44 Εκατέβηκα στην αγοράν, έβρεχε, με εсуζήτησε ο Ν. Κόσουφας για την εργασία μας, τι θα κάμε, του εξιστόρησα και αυτού, όπως και του Δημητρακόπουλου, με εδικαίωσαν. Εγώ, λέει, έστειλα τον Δημη/λον, επέμενε, να μας συμβιάσουν, θα δω και τον άλλον μου λέει και θα ξανασυζητήσουμε. Μεσημέρι εφάγαμε χόρτα, το βράδυ αγόρασα γιαούρτι 350 δράμια 54.000, ο Βασίλης επήγε στο μύλο 18 οκάδες σιτάρι, άλλο δεν έχουμε, εγώ επήρα το λίπασμα, 27 οκάδες, 183.000, τόχω στο μαγαζί. Εστείλαμε επιστολάς στην Αθήνα ταχυδρομικώς εκ Πύργου.

Απόψε, ώρα 12 μεσονύκτιον, επήγαν στου Μπακολιά 2 Γερμανοί, εκτύπησαν δυνατά το μαγαζί, τους άνοιξε, ανέβηκαν σπίτι, εζήτησαν κρασί, ήτο μεθυσμένοι, πάλι ήπιαν, τους έβαζαν στη σειρά και εσκοπέυαν να τους σκοτώσουν, 3 κορίτσια-πατέρα, άρχιζαν τις φωνές τα κορίτσια. Αυτό έγινε πολλές φορές, επί 1½ ώρα, όπου εξηναγκάσθη ο πατέρας να πάρη ενός το όπλο, τόδωσε της κόρης και εβγήκε έξω, του άλλου είχε πάθει εμπλοκή. Επηκολούθησε πάλι στα χέρια και επειδή δεν έκαναν τίποτε εζήτησαν το όπλο και έφυγαν. Το αυτό έκαναν και σε άλλα σπίτια. Βγαίνοντας έξω επυροβόλησαν και κτυπάει στον τοίχο μας, προχωρώντας έριξαν 5-6 πυροβολισμούς, το φόβο που είχαμε ήτο τρομερός, ο Βασίλης δεν εκοιμήθη καθόλου. Ο Μπακολιάς εσώθη χάρη στην ψυχραιμίαν του, την

τη νύχτα της 11ης προς 12η Δεκεμβρίου του '43 μαζί με τον γυιο του Κώστα και τους Κ. Ρούσο και Σ. Μπίκο. Μεταφέρθηκε στις φυλακές Τρίτολης όπου και εκτελέστηκαν στις 24-1-44 (Π. Κανελόπουλος, σελ. 211, ό.π.).

επομένην παρεπονέθη στο Φρούραρχον, τους στρατιώτας αυτούς έδιωξαν δια Τρίπολιν αμέσως, έμαθα.

9-3-44 Εξύμωσε η Μάγδα στον φούρνο μας, εξυγίσαμε το ψωμί, $9^{100}/_{400}$, αρχίσαμε από σήμερον τρώγοντες. Ο Βασίλης έφυγε το μεσημέρι, επήρε και το παστό του, ο Αδελφός χτένει την πόρτα στο μπαλκόνι για να φτιάσω εγώ τη σκάλα, μεγάλη μου λύπη αυτή, σήμερον που κινδυνεύουμε από ώρας εις ώραν να χαθούμε, αυτός έχει τα χωρίσματα. Εφάγαμε παστό με ζεστό ψωμί, το απόγευμα επήγα στου Χαρ. Μαρτίνου, αγόρασα 30 οκάδες άχυρο προς 6.000 την οκά. Βράδυ εφάγαμε ίδια.

10-3-44²⁶⁸ Εκατέβηκα στο μαγαζί, έπιασα 500.000, αγόρασα 50 δράμια τυρί, έδωσα 35.000, 1 λεμόνι 2.000. Εφάγαμε λόπια. Είχαμε γράμμα Ηρακλή, πολύ στενοχωρημένος με τα εδώ γεγονότα, κινδυνεύει και αυτός, είχαμε επιστολή Μιχάλη από 7-1-44. Έλθε ο διορισμός της Μαρίνας στην εδώ Αγροτράπεζα. Το ψωμί 180.000 η οκά, σιτάρι 280.000, έλαιον 700.000, κλπ. Ετελειώσαμε το ρύζι της κόρης και δεν βρίσκουμε, θα της δώσουμε τραχανά να φάη.

11-3-44 Επήγα στο μαγαζί, κατόπιν στο κριθάρι, έδεσα μερικά καλάμια, αγόρασα κρέας 250 δράμια, έδωσα 190.000, επήρα πολλά λεμόνια, έστυψα ξινό, τόβαλα στα μπουκάλια, έχω φτιάσει περίπου 1 οκά ξινό. Το απόγευμα εκουρεύτηκε, 25.000.

Οι Γερμανοί επήραν του Κ. Μιχαλόπουλου από την αποθήκην ένα φορτηγό αυτοκίνητο τομάρια σφαγείων. Έδωσα του Ευθ. Βλαχούλη 2 ενέσεις κινίνης, επέρασα από την Φωτούλα, έχει χαλάσει το νταβάνι κάπου, επήγα να το φτιάσω, εστενοχωρήτην με τη συμπεριφορά της Μαρίνας και έφυγα. Το βράδυ εφάγαμε τραχανά με κρέας, μεσημέρι εφάγαμε παστό. Επήρα 500.000 από ΑΤΕ.

²⁶⁸ Ιδρύεται στη Βίνανη της Ευρυτανίας η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ), με πρωτοβουλία του ΕΑΜ. Σκοπός της ήταν να οργανώσει τη διοίκηση της «Ελεύθερης Ελλάδας». Αποκαλείται «**Κυβέρνηση του Βουνού**» και δεν έχει οργανική διοικητική σχέση με τον ΕΛΑΣ. Την εποχή εκείνη υπήρχαν τρεις Κυβερνήσεις: α) η κατοχική των Αθηνών του Ι. Ράλλη, β) η Κυβέρνηση του Καΐρου και γ) η Κυβέρνηση του Βουνού. Πρόεδρος της ΠΕΕΑ ανέλαβε ο στρατηγός Ευριπίδης Μπακιρτζής, ο οποίος στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από τον Αλέξανδρο Σβώλο. Η ΠΕΕΑ αυτοδιαλύθηκε στις 5-11-1944.

Η ΠΕΕΑ κυκλοφόρησε ένα χαρτονόμισμα που είχε βάση, όχι τη δραχμή, αλλά την **οκά του σιταριού**. Στην ουσία επρόκειτο για άποκη **ομολογία**, για να προμηθευτεί το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ από τους χωρικούς τα αναγκαία για το αντάρτικο, υποσχόμενο την εξόφληση του χρέους μετά την απελευθέρωση. Μετά την ήττα του ΕΛΑΣ, έμεινε ανεξόφλητο.

12-3-44 Κυριακή, επήγαμε στην εκκλησίαν, εματάλαβε η Ευσταθία, κατόπιν έφαγα ψωμοτύρι, επήρα ½ κρασί 20.000 και ανέβηκα στο Γκονέικο σπίτι, μισογκρεμισμένο. Η σημερινή Κυριακή ήτο ύποπτος, η αγορά διελύθη γρήγορα. Μεσημέρι εφάγαμε κρέας – χυλοπίτες, το ίδιο και το βράδυ, το απόγευμα επήγα στην κηδεία του Δημ. Ματσούκα, στον Αγ. Γιώργη, άφησε χήρα γυναίκα με κόρη 14 ετών. Επιστρέφοντας σπίτι επήγαμε επίσκεψιν στον Χαρ. Κασίμη, έδωσαν της Ευσταθίας λίγη ζάχαρη, έθιμον, σήμερα την επήραν τα κορίτσια του Χ. Μπακολιά σπίτι τους, της έδωσαν ολίγη ζάχαρη, 1 αυγό και βαμβάκι. Το βράδυ έβρεχε όλη την νύκτα ... +...

Είχε ανησυχία η Ευσταθία όλη την νύκτα, ενεργήθη το πρωί κανονικά και την νύκτα πάλι, το αυτό δεν είχε συμβεί άλλοτε, θα σταματήσουμε τον τραχανά.

13-3-44 Πολλές βροχές έχουμε, κάνει κρύο πολύ. Έπιασα νερό στο κακάβι, έριξα στον καμπινέ να καθαρίση το μέρος. Βράζουμε λόπια να φάμε σήμερα. Το απόγευμα εκατέβηκα στην αγορά, επήγα στο κριθάρι, εχάσαμε μια κότα πουλακίδα η οποία εγένναγε, βροχή όλη την ημέραν. Το βραδάκι επήγαμε στην ταβέρνα με τον Σωτήριον Δρούλια και Ιωάννη Σαμαρτζή, μου είπαν ότι προξενεύουν τον Ιωάννη και θα πάμε να δούμε την νύφη.

14-3-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, κατόπιν εγύρισα όλα τα μαγαζιά καθώς και πολλά σπίτια στην παραλία να εύρω ολίγον ρύζι και ηύρα στο Παναγιώτη Σπυρόπουλου Χ 600.000 η οκά, μούδωσε 65 δράμια, 100.000. Έκανα επίσκεψιν στην οικία Γεωρ. Κακκίση. Μας ζήτησε μια γειτόνισσά του 1 ρύζι 2 λάδι²⁶⁹, δεν επήρα. Εφάγαμε χόρτα βραστά. Ήλθε ο Κ. Σαγώνας από την Κοπάνιτσαν, είχε πάρει το γαϊδούρι. Μεγάλη ακρίβεια παρατηρείται σε όλα τα είδη, επικρατεί ησυχία ενταύθα, έφερα σπίτι το λίπασμα και ένα μπόγο μπαντανίες που είχαμε πάει στο μαγαζί τον Δεκέμβριον. Μου φώναξε ο Σ. Δρούλιας και Ιω. Σαμαρτζής στον Μπακολιά, έπιαμε κρασί.

Εμάθαμε ότι ετοιχοκόλλησε διαταγήν το Φρουραρχείον, από αύριο θα κυκλοφορούμε από 9 π.μ. έως 12^η μεσημβρίας, τις άλλες ώρες θα μένουμε κλειστοί στις οικίας μας – περιορισμό 8 ημερών δια τα γεγονότα της Ασέας την 1^η Μαρτίου. Τας ώρας της κυκλοφορίας ημπορούμε να φθάσουμε εις ακτίνα 2 χιλιομέτρων έξω της πόλεως. Εφάγαμε τραχανά, έδωσα της Φωτούλας σταφίδα 10½ οκάδες, εμάζεψε η Χρηστίνα χόρτο στο χωράφι μας και μας έστειλε με τον Γιαννάκη. Απόψε έβρεχε όλη την νύκτα.

269 Εννοεί ότι τους πούλαγε ρύζι ζητώντας 2 μέρη λάδι για 1 μέρος ρύζι.

15-3-44²⁷⁰ Η κυκλοφορία άρχισε στις 9 π.μ., επήγα στον κήπο, εξέχωνα τις κολοκυθιές μην χαλάσουν από τις βροχές τις πολλές, εκεί ηύρα ένα δακτυλίδι χρυσό Ανδρικό με ραβδώσεις λοξές και πέτρα λευκή γυάλινη, ήτο πολλά χρόνια όμως σκεπασμένο με χώματα όπου φαίνεται σαν άχρηστο παλιό σίδερο σγουριασμένο. Παίρνοντας το, το εδοκίμασα σε μια πέτρα είδα ότι ήτο χρυσό, το φόρεσα, ήλθε η Μαγδαληνή, το πήρε να το καθαρίση. Εν τω μεταξύ, επέρασε ο Ιω. Σαμαρτζής, με επήρε να πάμε να δούμε την νύφη, αμέσως ακολούθησα, επήγαμε στο κουρείον, εξυρίσθη, μαζί και ο Δρούλιας, επήγαμε στον Άγιο Νικόλα, εκεί είχε έλθει η υποψηφία, εκ Ραχών, του Κωστ. Κάβουρα. Την είδαμε στο περιβόλι, εννοείται για λίγα λεπτά, και έφυγαν, ήτο με τον Αδελφόν της— εξάδελφόν της. Εμείς αγοράσαμε πράσα και επήγαμε σπίτια μας, επεράσαμε από την ταβέρνα, έπιαμε κρασί, και είπαμε ότι καλή ήτο η υποψηφία, αλλά ότι θα γίνη μετά τον περιορισμόν, την άλλη Πέμπτην. Επήγα σπίτι, εφάγαμε ρεβίθια, επήρα ½ οκά κρασί, όλο το απόγευμα κλεισμένοι μέσα, μεγάλη πληγή αυτό, να κλειόμαστε 21 ώρες το 24ωρον; Όλο το απόγευμα εκαθάριζα το δακτυλίδι, είναι εξαιρετικό, χρυσό 18 καρατίων. Βράδυ εφάγαμε χόρτα από το χωράφι μας, αγριοράδικα.

16-3-44 Πρωί επήγα πάλι στον κήπο, εξαναφύτεψα αγγουριές, είχαν χαθεί οι πρώτες, επήγα στο μαγαζί, έκλεισα γρήγορα, επήγα στο κριθάρι, ηύρα παιδιά και μαζεύανε χόρτα, τα μάλωσα, έκανα παρατηρήσεις στους γονείς τους καθώς και της κυρίας Λυμπέρη, ήτο και αυτή.

Διαταγή του Γερμανικού Φρουραρχείου να πάνε όλα τα ζώα, άλογα, μουλάρια, γαιδούρια, για μεταφοράν ξύλων εκ Ραχών, εμείς δεν το πήγαμε, ήτο έξω ο γάιδαρος για βοσκήν. Αγόρασα λεμόνια, ήλθα σπίτι, εφάγαμε πράσα. Το απόγευμα εδιάβαζα, όπως και χθες, την «Αμαρτωλών Σωτηρίαν», βιβλίον θρησκευτικό ορθοδόξων. Έχουμε βροχή και ψυχρό κρύο με χαλάζια συνέχεια όλην την ημέραν, αλλά έχουμε συνέχεια βροχές από τον Φεβρουάριον. Η κόρη μας είναι χαριτωμένη, δεν θέλω να το αφήσω από τα χέρια μου, το αγαπώ πολύ, αρχίζει να γελά. Βράδυ εφάγαμε λόπια. Επιάσαμε 2 ποντικούς στη φάκα εχθές-σήμερα, πολύ μεγάλους.

270 Ο Παναγιώτης Στούπας, ταγματάρχης από το χωριό Λεύκη των Γαργαλιάνων, βετεράνος της Μικρασιατικής εκστρατείας και του Ελληνοαλβανικού πολέμου, αντικομμουνιστής, βασιλόφρων, ήταν μοιραίο πρόσωπο για τον εμφύλιο στη Μεσσηνία. Είχε έλθει σε επαφή με το Βρετανικό σύνδεσμο ταγματάρχη Ρηντ και είχε οργανώσει την Εθνική Ομάδα Αντίστασης (ΕΟΑ) στην ορεινή Τριφυλία. Το Μάρτιο του 1944 δημιούργησε τα Τάγματα Ασφαλείας του Μελιγαλά, πολύ σύντομα απέκτησε δύναμη τουλάχιστον 1000 ανδρών και έβαλε φρουρές σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά της Μεσσηνίας.

Έκοψα φόντια²⁷¹ από τσόχα για παντόφλες της Μάγδας, εννοείται χειροποίητες, τις φτιάχνουν όλοι μονάχοι τους διότι σήμερα οι σόλες ανδρικές έχουν 2.000.000, τα παπούτσια 10.000.000, μεγάλη απογοήτευση έχει ο κόσμος. Οι Γερμανοί στην άνω πόλιν χαλούν όσα σπίτια μένουν ακατοίκητα και παίρνουν την ξυλεία για φωτιά.

17-3-44 Σήμερα οι χαιρετισμοί έγιναν στις 9-11 το πρωί, εκατέβηκα πρώτα στην αγορά, αγόρασα 2 μάτσα ράπανα, έδωσα 40.000, 2 λεμόνια έδωσα 6.000, τάδωσα σπίτι και επήγα στην εκκλησία. Το μεσημέρι ήτο άβραστα, εφάγαμε στις 2, πάλι άβραστα, το εν μάτσο έφτιασα σαλάτα, τις καρδιές. Πάλι σήμερα ασχολήθην με το δαχτυλίδι το έκανα τέλειον ωσάν αν το πήρα καινούργες.

Κατεβαίνοντας στην αγορά, των Γερμανών η ώρα πήγαινε 20 λεπτά πίσω και εκλειστήκαμε μέσα στα σπίτια, εγώ εκλείσθην στου Καριδομάτη, με άλλους, διότι επυροβόλησαν έναν ανεπιτυχώς που εκυκλοφόρησε γρήγορα.

Επέρασαν οι εντεταλμένοι χωροφύλακες, έκαμαν απογραφή του πληθυσμού, εμείς έχουμε 3 άτομα.

18-3-44 Εφύτεψα τις αγγουριές στον κήπο, εξέχασα τις φασολιές, έχουν πιάσει όλες, επήγα στο κριθάρι, επέστρεψα γρήγορα, εφάγαμε ρεβίθια. Έφτιαξα ένα μικρό σκαμνί, αγοράσαμε μια καρεκλίτσα του μωρού από τον Χρήστον Σεγκουνά αντί 1½ οκάς σαπούνι. Έφτιασα ½ οκά πρόκες στραβές ίσες.

Προ 8 ημερών εφόρτωσαν σταφίδα από Μάραθον, 3 βάρκες, δια Κατάκολον, ανά 2 πλήρωμα εκάστη, τους ηύρε θαλασσοταραχή και εξηφανίσθησαν όλοι στο βυθό.

Διαταγή γερμανικού Φρουραρχείου: Από 1½ έως 3 τα σπίτια των κεντρικών οδών θα είναι κλειστά – τα πορτοπαράθυρα— διότι θα περάσει ο Στρατηγός των εν Ελλάδι ενόπλων Γερμανικών Δυνάμεων να κάμη επιθεώρηση των φρουρών. Τι κρίμα, να είναι ήλιος έξω και εμείς κλεισμένοι μέσα. Από χθες εσταμάτησεν η βροχή, έχουμε καλοκαιρίαν.

- Τιμή σίτου:	300.000 η οκά
- Πράσα	35.000
- Σταφίδα	36.000
- Αραποσίτι	200.000
- Τυρί	300.000

Όλα προς τα πάνω.

271 Φόντια: τα δέρματα στο πάνω μέρος του παπουτσιού. Εν προκειμένω, αντί για δέρμα έβαλε τσόχα.

Το βράδυ εφάγαμε ρεβίθια άνευ ελαίου, αύριο θα μεταλάβουμε, κοιμηθήκαμε, στην 1 μεσονύκτιον ακούσαμε πολλές ομοβροντίες κανονιών, εσηκώθηκα και βλέπω το θέαμα στα νερά της Ζακύνθου να γίνεται επίθεσις στόλου, αεροπλάνων και υποβρυχίου, Αγγλικών, εναντίον μεταγωγικών Γερμανικών που εμετέφερον πολεμικό υλικόν από Κατάκολον εις Πύλον. Το θέαμα αυτό κατά πρώτην φοράν το βλέπει η Περιφέρειά μας, να ρίχνουν δέσμες τις φωτοβολίδες και βόμβες, έλαμπε η θάλασσα. Ξάφνου βλέπουμε 2 φωτιές μεγάλες και συνεχείς κρότους, εκτύπησαν τα πυρομαχικά και έπιασαν πυρκαγιές. Η Αεροθαλασσομαχία αυτή ετελείωσε στις 2 μεταμεσονύκτιον. Το πρωί ήλθε ένα ρυμουλκό στο λιμάνι με ναυαγούς, αυτοί είπαν τα νέα, ότι εβυθίστηκαν 4 πλοία πλήρη πολεμικού υλικού.

Μας έστειλε η Μήτσαϊνα Βλάχου ½ οκά κρασί, δώρον, διότι ζυμώνει στο φούρνο μας.

19-3-44 Επήγαμε στην εκκλησίαν, εκτύπησε η καμπάνα στις 9¼, εματάλαβαμε και οι δύο, εσχόλασε στις 11, το μικρό εκρατούσε η Μαρίνα σπίτι. Επήγα μια βόλτα στην αγορά, επέστρεψα γρήγορα, επήρα ½ οκά κρασί, εφάγαμε λόπια, είχαμε και τη Μαρίνα. Το απόγευμα κλεισμένοι, μας επεσκέφθη η Κυρά Κατίνα.

Έλαβε επιστολήν ο Κώστας, επέθανε η πεθερά του, τον εσυλληπήθην. Ο Αλέξης γράφει χαιρετισμούς στον Χρήστον, μας είπε η Αθανασία. Αυτό με λύπησε του Αλέξη, σε μένα δεν με συνεχάρη για την κόρη μου, τον Κώστα συλλυπείται. [.....].

Το βράδυ εφάγαμε τραχανά, κοιμηθήκαμε ήσυχοι. Ελάβαμε επιστολήν από Ηρακλήν από 9 τρέχοντος, ζητά έλαιον διότι θα πρησθούν από την πείνα.

20-3-44 Ώρα 9½ επήγα στην αγορά. Από Καλονερό έως Μπούζι εβγήκαν 16 Γερμανοί ναυαγοί και επειδή τους επεριποιήθησαν οι χωρικοί, τους έφεραν εδώ με τα βαγονέτα, ενθουσιάσθη ο Φρούραρχος και αίρει την Διαταγήν του περιορισμού από Κυπαρισσίαν-Μπούζι. Είμεθα ελεύθεροι και από 21^η Μαρτίου η κυκλοφορία άρχεται από της 5^{ης} πρωινής έως 6½ βραδυνής.

Αυτήν τη εβδομάδα θα έλθουν τα άλευρα Ερυθρού Σταυρού. Τα στερούμεθα από τον Ιανουάριον λόγω κοπής συγκοινωνίας από τους Αντάρτες. Το μεσημέρι εφάγαμε λόπια, εκαφουρτίσαμε ρεβίθια για καφέ με πετιμέζι, το βράδυ τραχανά. Εζυγίσαμε την Ευσταθία, 5 οκάδες. Εστείλαμε στο χωριό τη ρόμπα της Παναγιώτας και ένα ζιλέ του

αναδεξιμού Μαγδαληνής Δημ. Αγ. Πρασά με Γιαννούλα. Το απόγευμα έφτιασα την πόρτα του κήπου. Αρραβωνιάστη ο Ιω. Σαμαρτζής με αυτήν που είδαμε, στις Ράχες, οικογένεια Κάβουρα.

21-3-44 Εβράσαμε φακές. Πέρασαν το πρωί 3 αεροπλάνα αμερικανικά, κατόπιν επεριπολούσαν 3 υδροπλάνα μονοκινητήρια Γερμανικά παραλιακώς έως την Πύλο, το μεσημέρι επέρασε ένα 3-κινητήριον Αμερικάνικο κτυπημένο από αντιαεροπορικό Πύλου, έπεσε φλεγόμενον εις το μεταλλείον λιχνίτου, θέσιν Καρτελά, οι 3 αεροπόροι απανθρακώθησαν. Εκατέβηκα στο μαγαζί, εκαθάρισα 3 τσόχινα με το δικό μου. Έπειτα από 5 μέρες καλοκαιρία, βρέχει σήμερα πάλι. Το βράδυ θα φάμε φακές και ½ κρασί, το απόγευμα έφραξα κήπο. Έπλυναν σήμερα μπουγάδα με τη Φωτούλα.

22-3-44 Τετάρτη. Είχαμε βροχή όλη την ημέραν, εφάγαμε χόρτα, ετοίμασα ένα μπιικιόνι λάδι $3^{300}/_{400}$, το κόλλησα και το έστειλα στο ταχυδρομείον Πύργου με τον Κω. Σαγώνα να ταχυδρομηθή δια τον Ηρακλή, καθώς και επιστολάς. Βράδυ εφάγαμε τραχανά. Εκαθάρισα το καπέλο μου.

23-3-44 Εργασία στο μαγαζί, εφάγαμε καγιανά, το βράδυ γιαούρτι, 80.000 η οκά, ίδιον και το γάλα. Ανεχώρησαν το πρωί δια Πύργον με βαγονέτο της ομάδας, στις 6 η ώρα ήμουν στο σταθμό, έδωσα την ομπρέλα μου του Σαγώνα. Στην ορεινήν Τριφυλίαν δρουν οι Ραλικοί-Γερμανοί. Εκατελήφθη η Οδησός από τους Ρώσους. Έστειλα τον Τάση Φωτούλας στον Μάραθον με τας επιστολάς του Ηρακλή και να επιστρέψη με τον Βασίλη.

24-3-44 Επήγε η Λούκαινα να βοτανίση το κριθάρι, στις 10 π.μ. αρρώστησε και έφυγε. Ήλθε η Ζωή του Καναβού σπίτι, όλην την ημέραν έραβε της Μάγδας και της Κόρης φορέματα για το Πάσχα. Εφάγαμε λόπια, επήγα στο μαγαζί, εχάλασα ένα κιβώτιον, το χρειάζομαι σπίτι, ήλθε ο Κώστας, με ρωτά γιατί το χάλασα, και έπρεπε να τον ρωτήσω, τότε του είπα έχεις σπίτι πολλά. Επήγε και έφερε τον Σ. Μαρτίνη, Νίκο Κόσουφα, Σπύρο Χηνόπουλον ότι του χαλάω από μεικτά πράγματα, τότε άρχισα και εγώ να τους απαντώ σε όλα, είπαμε πολλά, τότε αυτοί, αφού βλέπουν την επιμονήν μας και των δύο, μας έκαναν πολλές προτάσεις συμβιβασμού, δεν εδεχόμεστε, στο τέλος επιμένει ο Χηνόπουλος να τους δώσουμε υπογραφάς δια διαιτησίας και αυτοί θα μας κάνουν την διανομήν. Τους είπα θα υπογράψω τότε όταν ιδώ τον Κώσταν να υπογράφη πρώτος, και με την φώτησιν του Θεού υπογράφει αυτός και κατόπιν εγώ. Παίρνουν τας υπογραφάς μας και θα συνέλθουν αυτοί να μας κάνουν υποχρεωτικήν διανομή την οποίαν θα αποδεχούμε νομίμως.

25-3-44 Επήγα στην εκκλησία του Ευαγγελισμού, ημέρα Εθνικής Εορτής άλλοτε, και σήμερα ημέρα πένθους για τους Έλληνες. Ας είναι, επικαλούμεθα τον Κύριον να μας ελευθερώση. Επιστρέφοντας εκολάτισσα ριγανάδα, πηγαίνω στο μαγαζί, παίρνω 220 δράμια ρύζι από κάποιον, έδωσα 440.000, δεν είχα λεπτά και πούλησα $\frac{1}{2}$ λάδι, επήρα 360.000, αγόρασα 1 μάτσο μαρούλια 10.000. Επιστρέφοντας σπίτι, ήταν οι κότες του Μπιλιαρδή στον κήπο, τους εμίλησα, γιατί δεν κόβουτε τα πτερά τους, αφού μας το υποσχέθήκατε προχθές; Δεν τα κόβουμε, λέει ο Νίσος θυμωτά, να τον φράξης. Τότε εγώ απαντώ, θα τις σκοτώσω, αν σου βαστάη σκότωτες, λέει, και δεν λογαριάζω ούτε τον Χριστό. Ο Χριστός θα σου βγάλη τα μάτια, του λέγω, και οι παληκαρισμοί μόνον στο σπίτι σου περνούν. Αρχίζει να βλαστημά, να παίρνη πέτρες και να 'ρχεται στο σπίτι να βαρέση, εγώ στο μπαλκόνι, τον έσπρωξε ο Κώστας, εβγήκε έξω και του φώναξε ο Τάσης²⁷² και πήγε σπίτι του. Αλλά δεν χωνεύω τη γλώσσα της μάνας του, αυτή η μέγαιρα που θέλει όλος ο κόσμος να τσακώνεται σαν το σπίτι της.

Εφάγαμε φακές, μας επεσκέφθη η Φωτούλα και κατόπι η Αθανασία, εκάθισα έως το βράδυ σπίτι, κάνει πολύ κρύο σήμερα, εχθές είχαμε όλη την ημέρα θαλασσοταραχή και κρύο. Περιμένουμε τα άλεια Ερυθρού Σταυρού απόψε ή αύριον. Την 27^η θα διανείμουν σταφίδα από τας αποθήκας ΑΣΟ στον πληθυσμόν Κυπαρισσίας. Εις Τρίπολιν εξετέλεσαν και άλλους 6 έξι, τουτέστιν μέχρι σήμερα 27 Κυπαρισσιους έχει φάει η Τρίπολις. Μεγάλη μας δυστυχία, κινδυνεύουμε να πεθάνουμε από το φόβο μας ζωντανοί. Σημερινά τιμαί:

- Δρίλυ διπλό 250.000 ο πήχης
 - Το κομμάτι κάμποτ 25.000.000
 - Το σολόδεσμα 12.000.000 η οκά
 - Ψωμί 240.000
 - Κρέας 400.000
- Κλπ.

26-3-44 Επήγα στην αγορά, εψώνισα 170 δράμια κρέας Χ 400.000, επέστρεψα σπίτι, επήγα στο μνημόσυνο Π. Θανόπουλου, κατόπιν σπίτι. Ώρα 10½ επήγα σπίτι Ιωάννου Σαμαρτζή, συγκεντρωθήκαμεν για τις αρραβώνες του, με εσέρβιραν μεζέ-κρασί-γλυκό. Ώρα 11½ αναχωρήσαμε δια Ράχες, με ησυχίαν, ετραγουδήσαμε στο δρόμο, είχαμε συγκεντρωθεί περίπου 40 διαφόρου ηλικίας, εφθάσαμε στας 1, έγινε η αρραβώνα από τους πεθερούς, εχορέψανε, μας έδωσαν κουραμπιέδες, κατόπιν, εμείς οι

272 Γιος του Μπιλιαρδή, ανιψιός της Φωτούλας.

εκλεκτοί, 8 τον αριθμόν, επήγαμε στο καλό δωμάτιον τραπεζαρία, εφάγαμε και ήπιαμε. Κατόπιν μας περνούν στα σπίτια να χαιρετίσουμε, επήγαμε σε 5, μεζέ-τυρί-κρασί. Επροσπάθησαν να μας μεθύσουν, δεν το κατόρθωσαν, εφύγαμε στις 4½, ήλθαμε σπίτι στις 6. Εγώ έφυγα την απαγορευμένη ώρα, 6 ½, ήλθα σπίτι, ηύρα τον Βασίλη, είχα λίγο κέφι, έλεγα λόγια και γελούσανε. Έφερε ντοματόριζες. Εκοιμηθήκαμε ευχάριστα . .+ . .

Στην Σηληιά, Φαρακλάδα, Αρμενιούς, Στασιό, οι Αντάρτες συνέλαβαν 50 άτομα, άνδρες-γυναίκες.

27-3-44 Έσκαψα τον κήπο, εφύτεψα τις ντομάτες και φασολιές, το απόγευμα επήγα στο κριθάρι, είπα να το βοτανίσουν αύριον η χήρα Αγγελουπούλου. Εφάγαμε λόπια, ο Βασίλης το βράδυ θα καθίση στον Τάση Κολοφύρα. Ήλθε ο Σαγώνας από Πύργο, μούφερε 70 δράμα έρουζα Χ 1.800.000 την οκά, η σταφίδα πιάνει εις Πύργον 95.000, εδώ πιάνει 40.000. Κάνει πολύ κρύο, στα βουνά εχιόνισε.

28-3-44 Σήμερα διανέμουν σταφίδα, 6 οκάδες κατ' άτομον Χ 6.500 την οκά. Εβοτάνισα το σμιγάδι, εφάγαμε φακές. Η κόρη μας είναι έκτακτη, όλο μεγαλώνει. Μας εκάλεσε ο Σ. Μαρτίνοσ και υπογράψαμε το συνυποσχεθέν της διαιτησίας και εδέχθημεν οι δύο να υπακούσουμε στην διαιτησίαν και την απόφασίν της.

29-3-44 Πρωί εκαθάρισα το αυλάκι κήπου και εντός εφύτεψα μαϊντανό, σέλινο κλπ. Το απόγευμα επήρα την σταφίδα, 18 οκάδες Χ 6.500, ώρα 4½ την εφόρτωσα πανωγόμι²⁷³ στο γαϊδούρι του Ν. Αρβανιτάκη. Έξωθι του Μαυρογένη μου φωνάζει ο Χ. Σκλήβας «φεύγα, Χρήστο, θα γίνη μπλόκο», φωνάζω τον Ν. Σαγώνα, του τόπα και να ειδοποιήση τον Αδελφό μου να φύγη, εγώ την κόβω τη σταφίδα στον ώμο και γρήγορα σπίτι, από εκεί στην Φωτούλα, εκρύφτημεν εκεί, εν τω μεταξύ ήλθε και ο Βασίλης. Οι Γερμανοί είχαν πάει στο κάστρο και όλους τους δρόμους, έριξαν μερικούς πυροβολισμούς, ανέβη και ο Φρούραρχος με την κούρσα του στην άνω πόλιν, άρχισαν να κάνουν μπλόκο για ταυτότητες, επήγαν και σε πολλά σπίτια, έπιασαν τον Δημ. Κιντζήρη και Κων. Καραβίσιον, κουλόν, τούχουν κοπέι οι παλάμες και των δύο χειρών του στην Αλβανίαν, σε 1 ώραν ετελείωσε, επήγα σπίτι, ο Βασίλης στην Φωτούλα εκοιμήθη. Εφάγαμε λόπια, όπως και το μεσημέρι, η κόρη μας τρώγει ρύζι, άνευ ζάχαριν, δεν υπάρχει. Εστείλαμε του Ηρακλή και άλλο μπικικωνάκι έλαιον.

273 Πανωγόμι (σύντμηση του "πάνω στο γομάρι") είναι το πρόσθετο φορτίο που μπαίνει πάνω στο σαμάρι του ήδη φορτωμένου ζώου (γομάρι: φορτίο που μεταφέρει το ζώο).

30-3-44 Εκατέβηκα στην αγορά, με βρίσκει ο Γ. Γρηγοριάδης, Πρόεδρος, τον ρώτησαν οι Γερμανοί χθες που κάθεται ο Γ. Δημόπουλος, τους είπα, λέει, δεν έχει σπίτι εδώ, έχει φύγει. Το ίδιο μου είπε και ο Π. Τσελοντρές. Μάλιστα τον ρώτησαν που κάθεται ο γαμπρός του; μένουν μαζί; Ανησύχησα. Αλλά τους ηρνήθη, δεν γνωρίζει. Ήυρα τον ιατρόν Κακκίση, του τα είπα, μου είπε θα ρωτήσει αυτός, έφυγα, επήγα στην αποθήκη, επήραμε τη σταφίδα του Βασίλη, 18 οκάδες, την οποίαν επουλήσαμε προς 40.000 την οκά, ήλθαμε σπίτι, τάπαμε, εκαθησα στην Φωτούλα. Εφάγαμε φακές μεσημέρι, βράδυ γιαούρτι. Έχω μείνει αδέκαρος, το μαγαζί κλειστό, δεν πουλάμε, έχω δάνειον περίπου 1.000.000. Ετέθησαν εις κυκλοφορίαν τραπεζογραμμάτια των 100.000, 500.000 και 1.000.000, εξευτελίσθη το χρήμα μας.

31-3-44 Ημέρα πραγματικής ανοίξεως, ζέστη, είμαι όμως ανήσυχος και στενοχωρημένος, περιμένουμε τους Ραλικούς νάλθουν. Εφάγαμε χόρτα, βράδυ την τελευταία τσιγκαρίδα χοίρου, επλύναμε την στάμνα μας. Επήγαμε οικογενειακώς στην εκκλησία, τελευταίοι χαιρετισμοί, ήλθαν και 2 Γερμανοί στην εκκλησία, μεθυσμένοι όμως, εκάθισαν λίγο και έφυγαν, ο Βασίλης έψελνε, μόλις τους είδε εφοβήθη. Επούλησα τη σταφίδα, 18 οκάδες, διότι δεν είχα λεπτά, επήρα 710.000. <Τελευταίοι χαιρετισμοί>.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944

1-4-44²⁷⁴ Εβράσαμε ρεβίθια, ο Βασίλης ανεχώρησε ώρα 10½ π.μ, επήρε 2.000.000, μας είπαν στα Φιλιατρά ήλθαν Ραλικοί, δεν είναι βέβαιοι εδώ. Το απόγευμα εκλάδεψα τα κλήματα, επότισα²⁷⁵ τον κήπον από την καράπα²⁷⁶, δηλαδή τα μαρούλια-σκόρδα-κολοκυθιές-φασόλια-ντομάτες. Εσκάλισα το κρεμμύδι.

Απεβίωσε του Γεωρ. Δρούκα ο Πάνος, ετών 26. Προ επτά ετών έως σήμερα έχουν πεθάνει 3 αδέλφια από φυματίωσιν και σε ηλικία άνω των 20 ετών.

274 Όλος ο Απρίλιος '44 χαρακτηρίζεται από σχεδόν καθημερινές συμπλοκές του ΕΛΑΣ με τους Γερμανούς κυρίως στην περιοχή του Μελιγαλά.

275 Το πότισμα του κήπου ήταν μια δύσκολη και χρονοβόρος δουλειά δεδομένου ότι δεν είχαν ούτε λάστιχο ούτε τρεχούμενο νερό. Μάλλον έφερνε το νερό από πηγή (παζαρόβρυση;), ή από βρύση της γειτονιάς, ή από το ρέμα δίπλα από το σπίτι της Φωτούλας.

276 Καράπα: κεφάλι ή νεκροκεφαλή [αρχ. Κάρα]

2-4-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, επιστρέφοντας εκολατοίσαμε αυγά ομελέτα, επήγα στο μαγαζί, δεν πιάνουμε φράγκο, κατόπιν στο κριθάρι, είναι πολύ καλό. Αγόρασα από Π. Κάκαβαν 1 κουτί ταλκ 150.000, επίσης αγγουροκολοκυθίδες 25.000 στου Μπραχάκου, τις έβαλα στο νερό για σπόρο και αύριον στο φουσκί. Το βράδυ εφάγαμε τυρί, αγόρασα 60 δράμια 60.000, και σαλάτα. Εστάλη και το άλλο μπικιωνάκι Ηρακλή με Τάση Κολοφύρα δια μέσου Πύργου.

3-4-44²⁷⁷ Επήγα στο μαγαζί. Εμάθαμε δυσάρεστα γεγονότα, μεταξύ Χώρας -- Κορυφασίου συνεπλάκησαν Αντάρτες-Γερμανοί με αποτελέσματα, δεν μάθαμε τα των Ανταρτών, αλλά τον φόνον 7 Γερμανών. Συνεπεία τούτου, οι Γερμανοί έκαυσαν τα δύο πλησιέστερα χωριά, εσκότωσαν 200 περίπου γυναικόπαιδα, διότι έφυγαν οι άνδρες, καθώς στη Χώρα --Γαργαλιάνους συνέλαβαν αρκετούς και εξετέλεσαν, δεν μάθαμε τον αριθμόν. Δια το αυτό γεγονός, ευφέκισαν στα Φιλιατρά 4. Εδώ επικρατεί πανικός των ανδρών, με συνεβούλευσε ο Γ. Γρηγοριάδης να προσέχω την κατάσταση, κατόπιν αυτού, επήγα σπίτι, έσκαψα τον υπόλοιπον κήπον, εφύτεψα αραποσίτι γύροθεν κήπου.

Εφάγαμε λόπια, καθώς και το βράδυ. Η κόρη μας φοράει ζακετούλες από παντελόνι μου --πλεκτή. Είναι εξαίρετη, γνωρίζει τους γονείς της, της αρέσει να την χορεύουνε, έστω και όλη την ημέρα και όλο γελά και χαίρεται. <Ευχαριστούμε τον Κύριον+ που μας το χάρισε>.

4-4-44 Πρωί εις κήπον, έσκαψα, επότισα. Επήραμε του Ιω. Φιλντίση 36 οκάδες σταφίδα με το δελτίον, του παραγείλαμε να έλθη να την πάρη, είναι πολύ δυστυχής στην Βανάδα, στερείται τα πάντα. Έφτιασα την κληματαριά μου, την χώρισα από τα μικτά, την περιόρισα στην είσοδό μου, έβγαλα λάδι από το κιούπι στην δαμιζάνα, 13 οκάδες, έχω και 1 στο μπουκάλι. Η Μάγδα με την Κόρην επεσκεφέθησαν την νουνά της, κατά πρώτην φοράν από την βάπτισιν. Επέστρεψε από το χωριό η Γιαννούλα, δεν μας έφερε καμίαν επιστολήν, έμαθα από τον Δημητράκη ότι απεβίωσαν η θεία Χρηστίτσα και η θεία Παναγιώτα, αδελφές της μάνας μου, και η γυναίκα του θείου Γεώργη, αυτός ακόμα είναι εν τη ζωή από τα αδέλφια της μάνας μου. Και εκεί η ζωή είναι όπως και εδώ, περισσότερον απειλούνται από τα Ταγμάτα Ασφαλείας, εδρεύουν στου Μελιγαλά.

Τιμαί ειδών στην Κυπαρισσία:

²⁷⁷ Οι Σύμμαχοι βομβαρδίζουν τις κατεχόμενες από τους Γερμανούς Βουδαπέστη και Βουκουρέστι ενώ οι Σοβιετικοί πλησιάζουν στη Ρουμανία.

- Έλαιον 1.250.000
- Σίτος 350.000
- Αραποσίτι 250.000
- Κρεμμύδι 60.000
- Γάλα 120.000
- Λόπια 600.000

Δηλαδή, για να πουλήση ένας σήμερα πρέπει να πολλαπλασιάσει το είδος με την προπολεμική τιμή 50.000 απάνω. Ένα ζεύγος κορδεσίνοι είχαν 1,5 δραχμή, ήδη έχουν 75.000. Απελπιζόμεθα και παρακαλούμε τον Θεόν μην μας χειροτερέψει, δόξα νάχη το ονομά του. Το σολόδεσμα 25.000.000 η οκά. Δεν επήγα στο μαγαζί σήμερα. Επέστρεψαν εκ Τριπόλεως οι αποζήσαντες Γερμανοκρατούμενοι πλην 2, Κυπαρίσσιοι, εννοείται. Έχουμε ημέρας πραγματικές Απριλιάτικες, καλές.

Έφυγε ο Δ. Κοντόπουλος από του Φερδιανάκη το σπίτι, πρώτος γείτων, το κατεδαφίζει ο Χαρ. Μπακολιάς, θα φτιάση κήπο, ερημιά κατήντησε η άνω πόλις.

Εζύμωσε χθες το τελευταίο αλεύρι, έβγαλε 5 οκάδες ψωμί.

Δια τα γεγονότα Χώρας ουδεμία σύλληψις έγινε από τους Γερμανούς, σκοτεινή η σιωπή τους. Το κρασί 80.000, η σταφίς 90.000.

5-4-44 Εφύτεψα φασόλια από τα πηχιάρικα λεγόμενα στον κήπο. Εκατέβηκα λίγο στο μαγαζί, πάλι έφυγα, αγόρασα χόρτα άγρια, 20.000 η οκά, το απόγευμα εμπάλωσα τα παπούτσια μου – Μάγδας, έκανα και αυτή την δουλειά. Εφάγαμε χόρτα.

6-4-44 Ήλθα στο μαγαζί, επούλησα ένα παντελόνι 4.500.000, μπλέ, δίμιτο²⁷⁸, καλό, προπολεμική αξία 100 δραχμών, ήλθε ο Κώστας, τούδωσα τα μισά, έχουμε έλλειψιν και οι δύο από λεπτά, εφάγαμε λόπια. Φήμη— λέγεται ότι αύριο θα έλθουν οι Ραλικοί, μένουν στο Μελιγαλά. Γίνεται απογραφή των κατοίκων Κυπαρισσίας και υπ' αύξων αριθμόν αι οικίαι και καταστήματα. Αφαιρέσαμε τις φασκιές από την Ευσταθία, δεν δένεται πλέον, της φοράμε βρακάκια. Απόψε τρώγοντας ρυζάκι και κρατώντας την εναλλάξ μας εκατούρησε, γελά χαριτωμένα.

Η εδώ Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού έλαβε σημείωμα από την Τριπόλεως Επιτροπήν Ερυθρού Σταυρού να στείλουμε 500.000.000 ίνα μας στείλουν 10.000 οκάδες άλευρα, μένουν εκεί. Επειδή δεν έχουν λεπτά αι τράπεζαι,

278 Χοντρό και πυκνούφασμένο βαμβακερό ύφασμα (δίς + μίτος, μίτος: κλωστή).

λόγω συγκοινωνίας, εντελέστησαν στο κοινό Κυπαρισσίας να καταθέσουμε όλοι όσα έχουμε ίνα συγκεντρωθή ο αριθμός των χρημάτων και να αναχωρήσουν να τα φέρουν να κάνουμε Πάσχα με ψωμί. Έχουν να φάνε μήνες ψωμί, ο πολύς κόσμος. Το βράδυ είχαμε και μαρουλο-σκόρδο-κουκόφυλλο-μαντανο-σαλάτα.

7-4-44 Επήγα στη Μαυρηλίμνα, στου Παν. Πλέτσα, να πάρω 2 οκάδες σιτάρι, μας όφειλε, δεν είχε και επήρα 2 οκάδες κούκλα μόνον. Αγόρασα ½ οκά τυρί, τούδωσα 200.000, έκοψα και ξύλα, εφόρτωσα τον γαίδαρο και ήλθα ώρα 2 μ.μ., εφάγαμε σινάπια, επήρα 100 δράμια κρασί, έδωσα 20.000. Επότιστα την ντομάτα και τις φασολοκολοκυθιές, διότι χθες βράδυ τους έριξα νίτρο και έκαψα 3 ντομάτες, 2 φασολιές, 3 κολοκυθιές, επρόλαβα τις άλλες που τις επότιστα. Το βράδυ εφάγαμε κρεμμύδο-σκόρδο-μαρουλο-σαλάτα. Έφτιασα τα παλούκια δια φουρκάδες των φασολιών.

Λέγεται μετ' επιτάσεως ότι έγινε απόβασις στην Σερβία, εγώ δεν το πιστεύω ακόμη, οι Γερμανοί συγκεντρώνονται στις Ράχες, εκεί έχουν τα κανόνια τους, πολλοί λένουν ότι θα φύγουν διότι οι Ρώσοι πολεμούν στο κέντρο της Ρουμανίας, πλησιάζουν το Βουκουρέστιον. Η Κυβέρνησις της Ελλάδος έχει έλθει στο Πρίντεζι της Ιταλίας υπό την προεδρίαν του Σοφοκλή Βενιζέλου, ο οποίος είτε μεταπολεμικώς γίνεται συγχώνευσις Ελλάδος-Σερβίας με Βασιλέα τον Γεώργιον Β' και Αντιβασιλέα τον Πέτρον της Σερβίας.

Εγώ γράφω και η Μάγδα σιδερώνει με το φως.

8-4-44 Επήγα στο μαγαζί, δεν έχει εργασία, επέστρεψα σπίτι, έσκαψα τον κήπον, εφάγαμε χόρτα, αγόρασα μαρούλια.

9-4-44 Κυριακή, επήγαμε στην εκκλησία, επειδή δεν είχε άρτον, εσχόλασε προτού βγουν τ' άγια, δηλαδή μετά το Ευαγγέλιον. Εφάγαμε ρεβίθια μεσημέρι-βράδυ, πούλησις καθόλου. Σήμερα το απόγευμα επήγαμε στους Χαιρετισμούς²⁷⁹.

Εις Μελιγαλά συνεπλάκησαν Αντάρτες-Τάγματα Ασφαλείας, δεν μάθαμε τα θύματα.

10-4-44 Η Μάγδα πλένει μπουγάδα, εκάθισα σπίτι σήμερα, εφάγαμε φακές, την βοήθησε η Φωτούλα, εφύτεψα λίγες αγγουριές. Μεγάλες ακρίβειες συνεχίζονται.

279 Κάνει λάθος, είναι η Ακολουθία του Νυμφίου.

- Σιτάρι 750.000
- Αραποσίτι 480.000
- Κρέας 1.000.000
- Έλαιον 2.000.000

Και ούτω καθεξής.

Εσκάλιστα το κρεμμύδι.

11-4-44 Εφύτεψα κολοκυθιές-αγγουριές, ετοποθέτησα ένα κασόνι στα κεραμίδια, έριξα χώμα, εφύτεψα αγγουριές-κολοκυθιές, εις κουτί βασιλικό, επότισα τα κουκιά, επήγα στην εκκλησία επήρα 1 ρίζα βιολέτα. Το βραδάκι επήγα στην ημέρα της Κασσιανής, στην εκκλησία βλέπω τον Βασίλη, κατόπιν ήλθαν και άλλοι του βουνού, μετά τον ρώτησα γιατί, έφερα σταφίδα της Φωτούλας, είπε. Το βράδυ εφάγαμε (φασόλια τέλος)²⁸⁰. Επήρα 36 οκάδες σταφίδα του Ιω. Φιλντίση με το Δελτίον, την έστειλα με τον ανεψιόν του Τάση Φιλντίση.

12-4-44 Ο Βασίλης ανεχώρησε μέσω Αρμενιών, επήρε και το ντιβάνι του. Αποψε δεν κοιμήθη καθόλου, είχε κορέους. Εφάγαμε φακές [τέλος]. Επήγα στο μύλο του Σαράτση 1³⁰⁰/₄₀₀ κούκλα και 2 οκάδες σιτάρι, επλήρωσα αλεστικά 75.000, επέστρεψα. Για 1 ώρα εξωμολογήθην στον Θεόκλητον.

13-4-44 Εζύμωσε 2 ψωμιά, εφάγαμε αμέσως. Παραμονάι Πάσχα, εισιέρωσα ένα τσόχινο, επήρα 450.000, εφάγαμε κουκιά από τον κήπο μας. Πηγαίνω όλα τα βράδια στην εκκλησία, άρχεται από τας 5 και τελειώνει στις 7½ όπου τελειώνει η κυκλοφορία.

14-4-44²⁸¹ + Μεγάλη Παρασκευή.

Έβγαλα από δαμιζάνα 1½ λάδι, επήγα στο μαγαζί, καθόλου πούλησις, επήραμε από 340.000 έκαστος, δεν ηξεύρω πώς θα αγοράσω κρέας. Η Μάγδα με κόρη επήγαν στην παραλία στην εκκλησία, το μεσημέρι εφάγαμε στη Χριστίνα φακές –μπομπότα λειψή. Επιστρέφοντας έκανε κρύο, εφυσούσε αέρας, εφοβόμαστε το μικρό. Το βράδυ ώρα 5½ επήγα στον Επιτάφιον, ώρα 7 τον εβγάλαμε έξω, εβάστηξα και εγώ από του Θανόπουλου- Μιχαλόπουλου έως το σπίτι μας. Η Μάγδα με την κόρη ήταν στο παράθυρο, έκαιγαν λιβάνι. Επιστρέφοντας από τον Άγιο Δημήτρη στην εκκλησία, επέρασα πρώτος υποκάτω του Επιταφίου. Τελειώνοντας έδιδε ο παπάς άνθη, τάκοψε όλα τα στολίσματα σε μια κανίστρα. Επεστρέψαμε

280 Η υπογράμμιση στο πρωτότυπο.

281 Η Κρμαία και η Οδησός καταλαμβάνονται από τους Σοβιετικούς.

σπίτια στις 9, έχουμε παράτα κυκλοφορίας για 2 ημέρες. Εφάγαμε τουρσί-πετιμέζι.

15-4-44 Πρωί επήγα και εματάλαβα, κατόπιν στο μαγαζί άνευ εργασίαν και πούλησιν, επήρα το αλεύρι, δελτίον, 300 δράμια το άτομον, 1 οκά ρεβίθια, 150 δράμια σιτάρι, έκαστον άτομον θα πληρώση για όλα 265.000. Εγώ επλήρωσα για 3 άτομα 785.000, άλλα τόσα για τους Γκονέους. Μεσημέρι εφάγαμε ρεβίθια, το απόγευμα επήγα στην Αγροτράπεζα, επήρα 4.000.000 έναντι μισθού Γεώργου, αγόρασα κρέας 1 οκά και 235 δράμια, έδωσα 2.420.000, κρασί 1 οκά 120.000, γιαούρτι 1 οκά 200.000, τάφερα αυτά σπίτι. Βαφή αυγών 80.000, έβαψε 8 αυγά. Το βράδυ η Μάγδα, μετά το φαγητόν, έφτιασε χυλοπίτες, 2 φύλλα, να φτιάσουμε το κρέας αύριον. Η κόρη μας εκοιμήθη, εγώ γράφω τα παρόντα. Έριξα τη γιαούρτη στη σακούλα.

16-4-44 + Άγιον Πάσχα. Εκτύπησε η καμπάνα στις 6, εξυρίστικα, εκόπηκα, εκάθισα στο τραπέζι ½ ώρα να σταματήση το αίμα, επήγα στην εκκλησία μόνος μου στην 3^η καμπάνα. Αγόρασα κερί διδράχμου προπολεμικά, [σήμερα κοστίζει] 100.000 να σηκώσω Ανάστασιν. Επιστρέφοντας είχε τηγανίσει κρέας η Μάγδα, εκολατίσαμε, ετσουγκρίσαμε αυγά, μου τόσπασε, κατόπιν επήγα στον κήπο, το επότισα. Το μεσημέρι εφάγαμε κρέας καπαμά με χυλοπίτες-γιαούρτι-σαλάτα-τυρί-κρασί. Ήλθε η Βάσω, της έδωσα ένα αυγό, εστείλαμε 6 αυγά της Φωτούλας, το απόγευμα επεσκεφθην τη Φωτούλα, κατόπιν στον Χαρ. Κασίμην, κατόπιν στου Ιατρού Β. Κακκίση (αυτός έχει συλληφθεί από τους Αντάρτες στη Ζαχάρω, προ 10 ημερών, τον επεριμέναμε νάλθη)²⁸². Κατόπιν έκανα επίσκεψιν στον Κων. Λαμπρινόπουλον, αυτός που ενδιαφέρεται πολύ για τον Γεώργο, καλός φίλος, μούδωσαν και αυγό, επέστρεψα σπίτι ώρα 7½, εφάγαμε πάλι το ίδιον φαγητόν. Παρέλειψα όμως, το απόγευμα επήγαμε στην Εκκλησία στην Αγάπη με την Μάγδα, στην Αγία Τριάδα, και συγκεντρωμένοι επήγαμε

282 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Τον Μαυρογένη τον εγλύτωσα εγώ, θα τον σκότωναν μαζί με τον Κακκίση και άλλους 18 που έπιασαν τότε. Ένα πρωί πήγα στο σπίτι του, τον ζήτησα να του ειπώ τι έμαθα πως θα τον έπιαναν. Η γυναίκα του τρομαγμένη, τι συμβαίνει Χρήστο; με ρωτά. Τίποτε της είπα, που είναι; Στην Εκκλησία Μητρόπολη μου είπε. Επήγα τον βρήκα, κρυφά του λέω να κρυφτείς θα σε πιάσουν. Αμέσως έφυγε και την άλλη ημέρα βρέθηκε στο Διαβολίτσι στον πεθερό του, εκεί τον κρύψανε. Συνέχεια πηγαίνω στο Κακκίση Βασίλη στο σπίτι, θείος Μαγδαληνής, ο οποίος εξεγένησε την Μάγδα στην κορούλα μας. Το ίδιο του είπα. Μπα. . . . μου απαντά, έχω παιδιά δικά μου και με φυλάνε. Ρε Μάρμπα, του είπα, κάνε μια επίσκεψη στο σπίτι μου και μείνε το βράδυ εκεί και το πρωί θλέπουμε. Μπροστά στη γυναίκα του Τασία τα είπα, δεν με άκουσε και το βράδυ τον πιάσανε. Έλεγε, Αχ Χρήστο δεν σε άκουσα. . . ».

στην Άγ. Δημήτριο, το ίδιο επιστρέψαμε στην Αγία Τριάδα και εδιαλύθη. Η σημερινή ημέρα ήτο πιο ευχάριστη από τις άλλες . .+. . .

17-4-44 Πρωί επότισα τα κουκιά – μπιζέλια. Άναψαν το φούρνο μας και έριξαν ψητά, η Μπακολιού- Κακαβίνα-Φωτούλα. Επήγα μια βόλτα στο μαγαζί, είδα το νουνό της Μάγδας, μου είπε να πάμε στη Γιαννίτσα, εφάγαμε το μεσημέρι ωραίο ψητό-σαλάτα, το απόγευμα επήγαμε στο νουνό της, επεράσαμε πολύ καλά, εφάγαμε ένα κεφαλάκι, 3 αυγά, τυρί, κρασί κλπ., μας έδωσε έως 1 οκά κουκιά. Επισκεφθήκαμε τον Ιωάννη Δράκο, γαμβρό επ' αδελφή του νουνού, εφάγαμε ένα κομμάτι μεγάλο γαλόπιτα, μας εξέβγαλε η Ζωή λίγο και εφύγαμε. Ήλθαμε στο σπίτι στις 7, εκόψαμε μαρουλοσαλάτα και ψητό, εφάγαμε.

18-4-44 Εφάγαμε ψητό, σαλάτα. Περιμένουμε τα Τάγματα Ασφαλείας. Το βράδυ ετηγανίσαμε αυγά. Εφύτεψα φασόλια, μούδωσε ο Δημητράκης. Το βράδυ ήλθαν οι Ασφαλίτες, 15 Κυπαρίσσιοι.

19-4-44 Επήγα για ξύλα στον Καρτελά, εμάζεψα πολλά σύρματα καημένα από το αεροπλάνο να δένω τα καλάμια, έφερα και μια σφαίρα μυδράλιου κενή για ενθύμιον. Εφάγαμε κουκιά και κρασί, εκατέβηκα στην αγορά το βραδάκι, εχαιρέτησα τα παιδιά της Ασφαλείας, το βράδυ φάγαμε κουκιά.

20-4-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, κατόπιν επεσκέφθην τους ασφαλίτας του Γκιουλέ όπου είχε έλθει και η μουσική των Γερμανών, επαιάνισε, και ώρα 10 π.μ. ανεχώρησαν, εμπρός οι Ασφαλίτες και κατόπιν οι Γερμανοί. Ήλθα μαγαζί, ήύρα τον Μενέλαον Ιωαννίδη, μούδωσε ένα σημείωμα για τον Γεώργο, αυτοί επήραν λάδι από την ΑΤΕ, ο Γεώργος όχι, επίσης και 5.000.000 επήρα²⁸³. Ήλθα σπίτι, εφάγαμε ρεβίθια, επεσκέφθην τον Κων. Λαμπρινόπουλον σπίτι του, κατόπιν στο μαγαζί, κάθισα, έπαιξα φάντη, με κέρασαν κομπόστα, επέστρεψα σπίτι, επότισα τα κουκιά, επήγα τα παπούτσια της Μάγδας στον Πανταζή, τα έραψε, επλήρωσα 100.000. Το βράδυ εφάγαμε τα ίδια.

Ετοιμαζόμαστε για το Μάραθο λίαν πρωί. Έκοψα μαρούλια, έδωσα και της Φωτούλας, η Μάγδα έφτιασε χαλβά να πάμε για γλυκό.

21-4-44 Ετοιμαστήκαμε, πρωί έκοψα 12 μαρούλια μεγάλα, τάβαλα στο κοφίνι, το γλυκό κλπ., εφόρτωσα το γαίδαρο, ώρα 6½ πρωινήν

283 Ήταν για το Γεώργο, του τάδωσε στο Μάραθο στις 22-4-44.

ανεχωρήσαμε. Φθάνοντας στου Ψυρρή εκαθήσαμε, ήτο ο Γεροκώστας, μας έφερε ψωμί, αυγό και κρασί, εκολατοσήσαμε καλά, εθήλασε και η Ευσταθία και εφύγαμε. Από εδώ, εκαβάληκα εγώ, επήρα το μικρό έως το φιλιατρινό ποτάμι, όπου εκαβάληκε η Μάγδα ώστε βγαίνοντας έξω των Φιλιατρών εκαθήσαμε στην κυπαρισσώνα, εθήλασε το μικρό, εκαβάληκα εγώ έως τον Λαγκούβαρδο, εκατέβηκα, εκαβάληκε η Μάγδα και εφθάσαμε εις Μάραθον ώρα 2½ μ.μ., είχαμε όμως μαγιάτικη ημέρα. Τους ηύραμε όλους παρόντες και εντάξει, εξεκουραστήκαμεν ολίγον και εφάγαμε κουκιά. Η Μάγδα εξάπλωσε στο κρεβάτι, εγώ επήγα το γάιδaro στο χτήμα να βοσκήση, έχει θερίσει ο Κυριαζής κριθάρι. Οι Κυριαζής-Πετρούλα-Βασίλης-Γεώργος επήγαν στην κηδεία του Θαλασσινού, μετά ήλθαν στο κτήμα, εκοιμήθη ο Κυριαζής εκεί να φυλάξη το κριθάρι. Το βράδυ εφάγαμε λαλαγγίδες και κουκιά, δεν έχουν ψωμί απόψε, μετά το φαγητό ήλθαν ο Πέτρος, αδελφός του Κυριαζή, η κυρία του, 2 γιοί του, ο Νώντας με την κυρίαν του—υιόν του, ο Πίπης-Νάσος του Νιόνιου, επεράσαμε πολύ καλά με τα πολλά αστεία, πολύ ευχάριστο γεγονός που συγκεντρώθησαν όλοι οικογενειακώς όταν επήγαμε χαρά στα αδέρφια. Ώρα 12 έφυγαν, εμείς κοιμηθήκαμε στο κρεβάτι του Κυριαζή.

22-4-44 Ξυπνώντας, επήραμε το γάλα, εζύμωσε η Πετρούλα κριθάρι, εβγήκα έξω, έκανα βόλτα με το Γεώργο, τούδωσα 5.000.000, μεσημέρι εφάγαμε ρεβίθια, εκοιμηθήκαμε λίγο, το απόγευμα επήγαμε στο κτήμα, εκαθάρισε το αλώνι ο Κυριαζής, επότισε τις ντομάτες, ο Βασίλης έβγαζε νερό από το πηγάδι. Το βράδυ εκοιμήθη ο Βασίλης στο κριθάρι, οι άλλοι σπίτι, εφάγαμε ρεβίθια, τυρί, σαλάτα, εσυζητήσαμε για διάφορα εποχιακά περιστατικά και εκοιμηθήκαμε στας 11 η ώρα. Αλλάξαμε δωμάτιον για την ησυχία του μικρού.

23-4-44 Αγίου Γεωργίου, επήγαμε στην εκκλησία με την 4^η καμπάνα, εδώ 4 βαράει ο παπάς, εγώ, η Μάγδα, Γεώργος, Βασίλης, Πετρούλα—παιδιά, Ειρήνη, υιός της, έχουν καλή εκκλησία, υστερούν παπά. Δεν πηγαίνουν οι άνθρωποι, κάθονται στα καφενεία. Επιστρέφοντας σπίτι, ήπιαμε γάλα, εφάγαμε γλυκό, πρώτα ευχηθήκαμε έτη πολλά του Γεώργου, μετά επήγα στο καφενείον, με κέρασε ο Νώντας γλυκό. Μεσημέρι μας είχε τραπέζι ο Νώντας με την Ειρήνη, είχε κρέας ψητό έξτρα και μαρουλοσαλάτες, δηλαδή εφάγαμε για 4 μερίδες έκαστος, μετά 2 αυγά μάτια με βούτυρο και τυρί. Εφάγαμε προπολεμικά. Το βράδυ εφάγαμε κρέας εις Πετρούλαν. Το απόγευμα εκουβάλησαν με το γαϊδούρι το κριθάρι στο αλώνι, άδετο, μέσα σε λιόπανα.

24-4-44 Επήγαν πρωί να αλωνίσουν, έβγαλαν 70 οκάδες, επήγαμε και εμείς, Μάγδα-κόρη. Το γαϊδούρι έχει 3 πληγές στο σαμάρι. Το βραδάκι επήγαμε στη Χοχλαστή με Κυριαζή, επήραμε φυτάδι ντομάτα Χ 2.500 η ρίζα²⁸⁴, επήρα 200 ρίζες=500.000, τις έβαλα στο νερό. Έβγαλα χορτάρια αγκαλιές να φάει το γαϊδούρι. Το βράδυ ο Νώντας κρυφά μου έκοψε 2 οργιές τριχιά από το γαϊδούρι, αυτό το είπα του Βασίλη-Πετρούλας οι οποίοι επήγαν την είδαν, είχε δέσει τη γίδα του. Το βράδυ εφάγαμε κουκιά. Επήραμε 10 οκάδες κριθάρι δανεικό, το ½ να δώσουμε της Φωτούλας.

25-4-44 Ετοιμαστήκαμε να φύγουμε. Ήλθε η Οργάνωσις του ΕΑΜ και μάζευε τη σταφίδα από αυτούς που την είχαν πάρει από τις αποθήκες που τους έδωσαν οι Γερμανοί. Ανεχωρήσαμε ώρα 8½ π.μ., εψιχάλισε, επήραμε 2 ομπρέλες, ήλθε και ο Γεώργιος μαζί μας. Περνώντας τα Φυλιατρά, στην εκκλησία εκολατσίσαμε ψωμοτύρι. Προχωρώντας περάσαμε από το Κατσιμπαλι, επήγαμε στου Γιάννη Κωτσάκη, εξαδέλφη του πεθερού μου η γυναίκα του Νικολέτα, εφάγαμε αυγά τηγανητά και καλό κρασί με σιταρένιο ψωμί, εφύγαμε το απόγευμα, τους δώσαμε 25 ρίζες ντομάτα δώρον. Περνώντας στου Ψυρρή, του δώσαμε 75 ρίζες Χ 4000 = 300.000, μας κέρασε κρασί, κατόπιν περάσαμε από του Βλαχούλη, του δώσαμε 100 ρίζες Χ 4000 = 400.000, ήλθαμε σπίτι στις 6 μ.μ., το ηύραμε εντάξει, εφάγαμε μαρουλοσαλάτα.

26-4-44²⁸⁵ Πρωί είδα τον Κων. Λαμπρινόπουλον, μου είπε τα εδώ γεγονότα φεύγοντας μας, επήγα μια βόλτα έξω, συνάντησα τον Κ.Γ.²⁸⁶, τούδωσα λεπτά-αυγά, κλπ, έφυγε. Επήγα στον Σπύρον Βαρβαρίγκον, του είπα το νέον, να του ζήση ο εγγονός της κόρης του, μένει στο Μάραθο, έχαρη σφόδρα, έβαλε 1 μερίδα λαγό και κρασί. Αγόρασα ½ οκά ψωμί 300.000, επήγα σπίτι, εφάγαμε κουκιά και συνέχισα το πότισμα του κήπου μας. Φύτεψα ντομάτες.

27-4-44 Επήγα στο κριθάρι, έχουν κάνει ζημιά, λίγη. Είμαι αδιάθετος, έχω συνάχι. Αγόρασα ½ οκά ψωμί, 300.000, εφάγαμε κεφτέδες από χορτόσουπα, επήρα και κρασί, έστειλε ο Ιω. Φιλντίσης 100 δράμια τυρί.

284 Ενεργεί ως έμπορος. Τις ρίζες επούλησε προς 4.000 τη μία.

285 Ο Γ. Παπανδρόν, που διετέλεσε (όπως και ο Π. Κανελλόπουλος) σύμβουλος του κατοχικού «πρωθυπουργού» Τσολάκογλου στην αρχή της Κατοχής, γίνεται πρωθυπουργός της «εξόριστης» κυβέρνησης στην Αίγυπτο.

286 Όπως στο πρωτότυπο, μόνο τα αρχικά, άγνωστος (βλέπε Υποσημείωση στις 13-9-45).

28-4-44 Επήγα στο μύλο 5 κριθάρι, 1 σιτάρι, 2 ρεβίθια, επιστρέφοντας εξύμωσαν αμέσως, κατόπιν επήρα από σπίτι Ν. Αρβανιτάκη 25 οκάδες λάδι. Είμαι αδιάθετος, εγώ, η Μάγδα και η κόρη μας από γρίπη. Εφάγαμε ρεβίθια, έριξα σιναπισμό της Μάγδας και βεντούζες, το ίδιο έριξε και σε μένα. Απόψε η κόρη μας έκλαιγε τη $\frac{1}{2}$ νύκτα, εσηκώθη και της έφτιασα ζεστό.

29-4-44 Αγόρασα $\frac{1}{2}$ οκά γάλα 70.000 από Γ. Μπρούστη. Εφάγαμε κουκιά, κοιμάμαι όλη την ημέρα, είμαι άρρωστος, γρίπη.

30-4-44 Κυριακή, εκατέβηκα πρωί, επήρα $\frac{1}{2}$ οκά κρέας, έδωσα 600.000, εκουρεύτηκα 82.000, επήρα 1.600.000 από μαγαζί μερίδιό μου πουλήσεως και ήλθα σπίτι, κοιμήθηκα όλη την ημέρα. Εφάγαμε κρέας – χυλοπίτες αυγολέμονο. Ήλθε ο Βασίλης, επήρε πράγματα και έφυγε αμέσως με αυτοκίνητο.

ΜΑΙΟΣ 1944

1-5-44²⁸⁷ 1^η Μαΐου και πέρυσι άρρωστοι είμεθα. Εσηκώθηκα λίγο, επήγα στον κήπο, εμάζεψα αρακά, εφτιάσαμε το $\frac{1}{2}$ κρέας, ήτο εξαιρετικόν φαγητόν, και πάλι ύπνο, βεντούζες, σιναπισμό, εντριβές, κλπ., η Μάγδα εμένα και εγώ της Μάγδας. Δεν βρίσκω ρύζι για το μωρό και στενοχωρούμαι, είχαμε ολίγον φιδέ, τον κάναμε αλένη²⁸⁸ και του δίνουμε.

2-5-44 Σηκώνουμαι πρωί, πηγαίνω και παίρνω γάλα $\frac{1}{2}$ οκά, επήγα στο σιτάρι, εχάλασαν το φράχτη και έχουν κάνει ζημία. Επιστρέφοντας έπαθα ζάλη από το κινίνο, επρόλαβα και εμπήκα στο μαγαζί μου και εξαπλώθηκα λίγο. Αγόρασα 50 δράμα ζάχαρη, έδωσα 350.000, ήλθα σπίτι, εκάθισα μέσα, εφάγαμε χόρτα. Ο αδελφός μετράει εμπόρευμα μόνος του, του είπα να σταματήσει και όταν γίνω καλά να μετρήσουμε.

Εμάθαμε μεταξύ Πύργου-Αμαλιάδος οι Αντάρτες εσκότωσαν ένα Γερμανό συνταγματάρχη και 2 άλλους ακολούθους. Εις αντίποινα, ετυφέκησαν στις φυλακάς 600 Έλληνες. Έχουν έλθει εις Πύργον 3 βαγόνια τρόφιμα για την Κυπαρισσίαν, επήγαν να τα φέρουν με βαγονέτα. Το βράδυ εφάγαμε κουκιά.

3-5-44 Επήρα γάλα, επήγα στο σιτάρι, επέστρεψα σπίτι, το απόγευμα ασχολήθηκα στον κήπο, επότισα και φύτεψα κούκλες, εφουρκάδιασα

287 Εκτέλεση 200 Ελλήνων στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

288 Η λέξη είναι καθαρά γραμμένη, αλλά ακατανόητη.

φασολιές. Επήρα 100 δράμια κρασί, 40.000 έδωσα, [κρασί] από σταφίδα, διότι σταφίλι αμπέλου δεν έφτιασε κανείς εφέτος. Εφάγαμε μπιζέλια.

4-5-44 Αρχίσαμε να μετράμε μαζί το εμπόρευμα. Μεσημέρι ήλθε ο Βασίλης, τους καλεί το 9^ο σύνταγμα²⁸⁹ να παρουσιαστούν έως αύριον 5 όλους τους τηλεγραφητάς, δεν θα παρουσιαστή όμως. Εφάγαμε χόρτα. Εγίναμε καλά, αδιαθετεί όμως η Ευσταθία, της εβάλαμε δια πρώτην φορά θερμόμετρο, έχει 38.

5-5-44 Εμετρούσαμε συνέχεια στο μαγαζί, εφάγαμε γιαούρτι, ο Βασίλης εκοιμήθη στου Κολοφύρα χθες-απόψε, έβγαλε άδεια από τους Γερμανούς για Αθήνα²⁹⁰. Επήρα 100 δράμια ρύζι έναντι ½ οκάς λάδι.

6-5-44 Ήρχοντο 3 βαγόνια άλευρα. Στο Γιαννιτσοχώρι επήραν οι Αντάρτες 5.000 οκάδες, πλήγμα δια την Κυπαρισσίαν. Αγόρασα χόρτα και φάγαμε. Η Γιαννούλα πηγαίνει στο χωριό γαιδουράτο.

7-5-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, κατόπιν αγόρασα 1 οκά γάλα, το πήξαμε γιαούρτι, εφάγαμε και το μεσημέρι, αγόραστη Χ 220.000 η οκά. Απόγευμα επήγαμε στο σιτάρι αφού πρώτα εφύτεψα 150 ρίζες μαρούλι στον κήπο, εσκάλισα τις κολοκυθιές-φασολιές-ντομάτες. Εστείλαμε τον Τάση Φωτούλας στο Μάραθο να φέρη τα ρούχα του Βασίλη²⁹¹, αγωγιάσαμε γαϊδούρι 1.500.000, έφυγε στις 6 π.μ.

8-5-44 Αγίου Ιωάννου Θεολόγου, επήγα στην Εκκλησίαν, έγινε η περιφορά της εικόνας, κατόπιν σπίτι, εφύτεψα ολίγο μαρούλι, επήγα στο μαγαζί, κατόπιν στο σιτάρι. Ηύρα τον Κων. Χριστοδούλου, του ζήτησα το κλειδί της οικίας Ανδ. Κοκέβη να καθίσουμε σε ένα δωμάτιον έως να θερίσω το σιτάρι διότι θα το χάσω από τα ζώα-ανθρώπους. Ευχαρίστως μου τοδωσε, επήγα με την Μαγδαληνή, εσφουγγαρίσαμε ένα δωμάτιον-κουζίνα-είσοδο-σκάλα, και έτσι θα γλυτώσω το σιτάρι μου, αύριο θα κουβαληθούμε για ένα μήνα. Ήλθε ο Τάσης²⁹², διετάχθη ο Βασίλης να πάη επίστρατος από τον Γ²⁹³, ούτω και έγινε, ανεχώρησε από εδώ ώρα 1 μ.μ.

289 Πρόκειται για το 9ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ το οποίο στις 15-9-44 μπήκε στην Κυπαρισσία μετά από μάχες. Στα μέσα του 1944, πριν την αποχώρηση των Γερμανών, ο ΕΛΑΣ είχε χαρακτηριστεί συμμαχικό στράτευμα.

290 Προφανώς για να αποφύγει την στρατολόγηση από τον ΕΛΑΣ.

291 Δεν επήγε ο ίδιος λόγω φόβου σύλληψης.

292 Από το Μάραθο, όπου ευρίσκετο ο Γεώργιος.

293 Γράφει μόνο το γράμμα «Γ» κεφαλαίο. Αν εννοεί τον Γεώργο, αδελφό του Βασίλη, γιατί η μυστικότητα; Η διαταγή του Γ στον Βασίλη μάλλον έχει σχέση με τη διαταγή

9-5-44 ²⁹⁴ Επήρα το αλεύρι, 4 οκάδες 350 δράμια, δραχμαί 585.000, επήγα σπίτι, εφόρτωσα στη γαιδούρα Ευθ. Βλαχούλη κρεβάτι μας μονό, τάβλες, την κούνια του παιδιού, ρούχα, σκεπάσματα. Ώρα 11 π.μ. τα εξεφόρτωσα, ετακτοποίησα, μετά ήλθε η Μαγδαληνή με 2 μπόγους στα χέρια, την Ευσταθία έφερε η Βάσω. Επήγα πάλι σπίτι, επήρα βίκα, στο κοφίνι οικιακά σκεύη κουζίνας και την τσουκάλα με φαγητόν²⁹⁵. Το βράδυ είδαμε πολύ κουνούπι, ευτυχώς έχουμε κουνουπιέρα, εκοιμηθήκαμε πολύ καλά.

10-5-44 Τετάρτη, επήγα πρωί σπίτι, εφυσούσε αέρας, έχωσα τις κολοκυθιές-ντομάτες, επότισα το κρεμμύδι, κλπ., επέστρεψα το μεσημέρι, απόγευμα στο μαγαζί, εμετρούσαμε εμπόρευμα. Φαγητό γιαούρτι-σαλάτα.

11-5-44 Επήγα σπίτι, επέστρεψα στο μαγαζί, εδώσαμε 2 παντελόνια και πήραμε 2 αρνιά, ένα έκαστος, δια μαρτίνια²⁹⁶. Το βράδυ εφάγαμε γιαούρτι – μεσημέρι.

12-5-44 Ήλθε ο Βασίλης, εσυνεννοήθη με τον Κώστα Θεοδωρόπουλον²⁹⁷ – Αντώνη Δαλακούρα δια να έλθη ο Γεώργος στην εργασίαν του, επήγαν στο Φρούραρχον, ήλθε νέος (πρώην Μελιγαλά) και τους υπεσχέθη θα τον συγχωρήσει. Εφάγαμε πάλι γιαούρτι με 240 την οκά²⁹⁸. Έχουμε αγανακτήσει με τις κότες του Λυμπέρη-Μενέλαου, μας τρώνε το σιτάρι. Η κόρη μας είναι λίγο άρρωστη, το βράδυ επήγαμε σπίτι, έμεινε ο Βασίλης στου Κοκέβη, θα ζυμώση αύριον η Μάγδα. Εκοιμηθήκαμε ήσυχα χωρίς κουνούπια, έχουμε πανικοβληθεί, στην παραλία πολύ κουνούπι.

13-5-44 Εξύπνησα πρωί, έριξα λίπασμα στα κηπουρικά, εσκάλισα το κρεμμύδι και τα πότισα, η Μάγδα εξύμωσε, εκατέβηκα στο σιτάρι στις 10 ½, επήγε ο Βασίλης σπίτι και ώρα 12 επέστρεψε με τη Μάγδα. Έφυγε με τη σούστα για Μάραθο να φέρη τον Γεώργο την Δευτέρα. Εφάγαμε ψωμοτύρι, το βράδυ αρακά.

του 9 Συντάγματος (βλέπε 4-5-44). Την 13-9-45, όταν ο Γεώργος είναι φυλακισμένος, αναφέρει ότι έστειλε σημείωμα στον Κυριαζή με τον Γ. Άρα, ο Γ δεν είναι Γεώργος.

²⁹⁴ Ο Κόκκινος Στρατός καταλαμβάνει τη Σεβαστούπολη.

Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Το καλοκαίρι αυτό αγρίεψαν οι Γερμανοί και παίρναν από τας σπίτια τους για την Τρίτολη για κρεμάλα, φοβηθήκαμε τότε και πήγαμε στην παραλία, οικία Κοκέβη, είχαν πολλούς ψήλους, το μωρό μας όλο έκλαιγε, όταν το ξεσκεπάσαμε ήταν στο λαιμό του πάρα πολλοί ψήλοι. Τότε οι Γερμανοί κάψανε σπίτια στην Κυπαρισσία».

²⁹⁶ Μικρά αρνάκια.

²⁹⁷ Στέλεχος των Ταγματασφαλιτών.

²⁹⁸ Εννοεί χιλιάδες, άρα αρχίζει το κόσμιμο των μηδενικών.

14-5-44 Σάββατον, ησυχία²⁹⁹.

14-15-5-44 Επήγα στο μαγαζί, εψώνισα ½ οκά μέσκουλα 50.000 και ½ οκά κρέας 600.000, τα έστειλα με το Γιάννη Κολοφύρα. Μας κάνουν μπλόκο και συγκεντρωνόμεθα στην άνω πλατεία, δηλαδή επήραν από την αποβάθρα έως την δεξαμενή - Περιβόλια όλους, μας διέλυσαν στις 12½. Επήγα στη Μαγδα, εφάγαμε κρέας- αρακά, ήτο πολύ καλό, έμεινε και για το βράδυ . . + . . .

15-16-5-44 Είχα εργασία στο μαγαζί, εφάγαμε ψωμοτύρι, το βράδυ γιαούρτι. Πηγαίνω μια φορά την ημέρα σπίτι και κουράζομαι³⁰⁰, φέρνω το κοφίνι γεμάτο κάρβουνα, τρόφιμα κλπ. Επειδή δεν αντέχουμε την ζημίαν στο σιτάρι μας από τις κότες, αποφάσισα και έριξα φαρμάκι, δηλαδή, επήρα ένα χαρτί, έτριψα ψίχουλα ψωμί, ειδοποίησα τους γείτονες ότι ρίχνω φαρμάκι και με έβλεπαν. Από αυτήν την στιγμήν ησυχάσαμε, τις φυλάνε τις κότες τους μονάχοι τους, κατ' ουσίαν όμως είναι ψωμοψίχουλα και όχι φαρμάκι και έτσι με αυτό το ψέμα γλυτώσαμε. Εμάλωσα με την Λυμπέραйна - Μενελαήνα, αυτές είπαν δεν τις μαζεύουν τις κότες, εγώ είπα θα ρίχνω κάθε πρωί, ούτω και γίνεται κατά τον ίδιον τρόπον. Αλλά τις φυλάνε όλοι.

16-17-5-44 Πρωί εβόσκησα το αρνί, έφτιασα το φράχτη διότι απόψε μου χάλασαν μερικά μέτρα από καπρίτσιο οι γείτονες, κατόπιν μαγαζί, επήρα 5 οκάδες αλεύρι και 1 μπουλουγούρι Ερυθρού Σταυρού, εφάγαμε μπουλουγούρι. Σήμερα το βραδάκι επήγα σπίτι, εμάζεψα αρακά, επότισα τον κήπο, έφερα κάρβουνα, ήλθα αργά ώρα 8, μετά απαγορεύεται η κυκλοφορία.

17-18-5-44 Επήγα στο κουρείον, εκουρεύτηκα με 85.000. Έκανα λογαριασμούς στα βιβλία μας, κατόπιν καταμετρήσεως και κοστολογήσεως με προπολεμικές τιμές του υπάρχοντος εμπορεύματος εδώ και ενός μπαούλου στο Κοπανάκι, και βρίσκω κεφάλαιον 118.000 καθαρόν εντός του μαγαζιού και 7.000 περίπου στο Κοπανάκι. Πρώτα τα γράψαμε στο

299 Η αρίθμηση των ημερών, από την 15η έως την 31η, έχει διορθωθεί στο χειρόγραφο με αύξηση κατά 1 της αρχικής καταγραφής. Π.χ. το 15 είναι διόρθωση του αρχικού 14, το 31 είναι διόρθωση του αρχικού 30. Φαίνεται ότι είχε κάνει λάθος και είχε παραλείψει το 14-5-44, το οποίο προσέθεσε εκ των υστέρων με μικρά γράμματα. Η διόρθωση γίνεται με πιο χοντρά γράμματα πάνω στο γραμμένο. Δεν χρησιμοποιείται σβήστρα, αν υπήρχε. Όμως, υπάρχει σύγχυση καθώς στις 22-5-44 (διορθωμένο από 21) αναφέρει εορτή Αγ. Κωνσταντίνου που αντιστοιχεί στο αρχικό 21-5-44 και όχι στο διορθωμένο.

300 Μένουν προσωρινά στην παραλία. Το σπίτι που αναφέρει είναι την άνω πόλη.

πρόχειρο τετράδιον και κατόπιν τα εκαθαρόγραφα εγώ στο καθαρόν. Ταύτα γράφω στο παρόν δια κάθε κακόν. Ερχόμενος το μεσημέρι βρίσκω το Βασίλη φερμένος μονάχος του. Εφάγαμε αρακά, έχει η κόρη μας πυρετό 38, και γριπωμένο, το βράδυ ο Βασίλης επήγε στη Φωτούλα.

~~18~~**19-5-44** Εργασία στον κήπο, επότισα όλα. Είδαμε Γερμανική Διαταγή ότι από αύριον 19/5/44 απαγορεύεται η κυκλοφορία από της 6 βραδινής έως της 6 πρωινής, απαγορεύεται η μετάβασις από χωρίου-χωρίον. Εφάγαμε μπλουγούρι, το βράδυ αυγά – ψιλοκομμένα 2 κολοκυθάκια, έκοψα από τον κήπο.

~~19~~**20-5-44**³⁰¹ Εφάγαμε πάλι αρακά, το απόγευμα επήγαμε σπίτι μας, έμεινε ο Βασίλης στου Κοκέβη με το αρνί, εκλειστήκαμε από τις 6 μέσα. Επήρα από ΑΤΕ 30 δράμια υγρό θειάφι να κάνω ανάλυση σε λάδι και να κάνω επάλειψη να φύγει η φαγούρα πούχουμε, έδωσα 16.000 και 250 δράμια σταφίδα.

~~20~~**21-5-44** Εζύμωσε η Μάγδα 4 ψωμιά, εγώ επότισα-εσκάλισα τον κήπο, έκοψα κολοκυθάκια, ετηγάνισε, και έβγαλα το λάδι από τον κήπο που είχαμε χωμένο. Ήλθα εις παραλίαν ώρα 12½, εφάγαμε με Βασίλην, εκοιμήθηκα εγώ, ο Βασίλης επήγε απάνω, απόγευμα ήλθε η Μάγδα με κόρη μας. Επήρα ½ γάλα και ζύμωσε 2 οκάδες αλεύρι τραχανά.

~~21~~**22-5-44** Αγ. Κωνσταντίνου³⁰² Κυριακή, εβάραγα τις κότες από το σιτάρι, δεν επήγα στην εκκλησία, εφάγαμε ρεβίθια, το βράδυ μαρουλοσαλάτα. Κάθε πρωί παίρνουμε 100 δράμια γάλα.

~~22~~**23-5-44** Επήγα σπίτι [πάνω], εφυσούσε λίβας, έδεσα τις ντομάτες σε φουρκάδες, επέστρεψα το μεσημέρι σπίτι, εφάγαμε μπιζέλια-αρακά, εμένα

301 Υπογράφεται η **Συμφωνία του Λιβάνου** που πολλοί θεωρούν το Βατερλώ του ΕΑΜ και του ΚΚΕ επειδή ανέδειξε τη Βρετανία σε τοποτηρητή της Ελλάδος. Στη διάσκεψη έλαβαν μέρος η κυβέρνηση του Καΐρου υπό τον Γ. Παπανδρέου, η κυβέρνηση του Βουνού, ο ΕΛΑΣ, το ΕΑΜ, το ΚΚΕ, άλλα πολιτικά κόμματα και οργανώσεις. Αποφασίστηκε η διάλυση του ΕΛΑΣ και η υπαγωγή όλων των στρατιωτικών σωμάτων κάτω από το συμμαχικό στρατηγείο. Το ζήτημα του αφοπλισμού των αντιστασιακών οργανώσεων καθώς και συνταγματικά και πολιτειακά θέματα παρέμειναν ανοιχτά. Θα ακολουθήσουν η **Συμφωνία της Καζέρτας** (26-9-44) και η **Συμφωνία της Βάρκιζας** (12-2-45) με την οποία αφοπλίστηκε ο ΕΛΑΣ. Είχε προηγηθεί η **Διάσκεψη της Τεχεράνης** (Νοέμβριος του '43) η οποία θεωρείται προοίμιο της **Διάσκεψης της Γιάλτας** το 1945 όπου και καθορίστηκαν οι μεταπολεμικές σφαίρες επιρροής των Μεγάλων Δυνάμεων.

302 Αρχικά η ημερομηνία ήταν 21, αλλά την διόρθωσε σε 22. Η Κυριακή πέφτει στις 21.

μούφερε σπίτι η Φωτούλα και έφαγα. Εφόρτωσα το γάιδαρο πράγματα και επήγα 1 μετά μεσημβρίας κάτω.

2324-5-44 Εχθές βράδυ ήλθε η Γιαννούλα από το χωριό, τα Τάγματα - Γερμανοί έκαψαν το σπίτι του αδελφού μου Αλέξη, ενταγμένος στον ΕΛΑΣ (και 3 άλλα στο χωριό), δεν τούμεινε τίποτε και ζητά ενίσχυσιν. Με στενοχώρησε το κακό του, αλλά το μυαλό του τάθελε και τα τραβάει. Εφάγαμε τραχανά, το βράδυ μαρουλοσαλάτα.

2425-5-44 Πέμπτη, επήγα στην αγορά, εψώνισα ½ οκά κρέας τράγο, επλήρωσα 800.000, αγόρασα 1 οκά κολοκύθια Χ 200.000 και λουλουδοκορφάδες. Επίσης, ½ κρασί 140.000. Τόφτιασε το μεσημέρι, εφάγαμε καλά και βράδυ με κολοκυθάκια καπαμά. Έφυγε ο Βασίλης. Οι Γερμανοί έφυγαν όλοι από εδώ, επήγαν στις Ράχες. Μεγάλη ανησυχία έχουν οι πολιτο-ασφαλίτες που φεύγουν οι Γερμανοί³⁰³.

2526-5-44 Επήγα πρωί στο σπίτι, εμάζεψα κολοκυθάκια-μπιζέλια, έσεψα³⁰⁴ ολίγον τόπον για μελιτζάνα, επέστρεψα [κάτω] το μεσημέρι, εφάγαμε κολοκυθολούλουδα. Το βραδάκι επυροβόλησαν τον Χρήστον Παρτσακλόν, εντός του μαγαζιού του, 2 τραύματα ελαφρά στην ωμοπλάτη οι Αντάρτες. Απόψε και χθες βράδυ έχουμε περίπολο πολιτο-ασφαλιτών. Έριξα φαρμάκι με σταφίδα στο σιτάρι αλλά δεν την τρώνε οι κότες.

2627-5-44 Εζύμωσε η Μάγδα αλεύρι 4³⁵⁰/₄₀₀ στο φούρνο της Λυμπέραινας. Εφάγαμε αρακά-κολοκυθάκια. Από σήμεραν εβαστήξαμε την αναδεξιμά μου Τούλα Βλαχούλη να μας βοηθή. Επήγα στον κήπο, έβγαλα τα σκόρδα, το έσεψα, εφύτρεψα 5 ρίζες καρπουζιές, έσκαψα για μελιτζάνα και επότισα, έκοψα κολοκύθια και έφυγα ώρα 5½ μ.μ. Μούστειλαν ½ οκά ψάρια, επλήρωσα 600.000. Το βράδυ εφάγαμε κολοκυθάκια τηγανητά.

2728-5-44 Κυριακή, επήγε η Μάγδα στην εκκλησία, εγώ στο κορίτσι, Τούλα τις κότες. Επήγα λίγο στην αγορά, διετάχθημεν να κλείση η Αγορά στις 11 η ώρα, επέστρεψα σπίτι, εφάγαμε ψάρια πλακί, αγόρασα 30 ρίζες μελιτζάνα και θα την φυτέψω. Απόψε η τοπική Ασφάλεια συνέλαβε μερικά πρόσωπα ύποπτα, στο Κοπανάκι δρα η Ασφάλεια, η γέφυρα του Αλφειού εκόπη από τους Αντάρτες. 1 οκά πατάτες φρέσκες 1.000.000, φρικιαστική η ακρίβεια των ειδών, το βράδυ μαρουλοσαλάτα.

303 Βάσει υποδείξεων της «εξόριστης» Κυβέρνησης, ο ΕΛΑΣ θεωρούσε ότι τα δοσίλογα στοιχεία αποτελούσαν εχθρικά τμήματα.

304 Έριξε νερό να μουλιάσει το χύμα.

2829-5-44 Εφύτεψα τις μελιτζάνες, έβγαλα το σκόρδο, έφυγε η αναδεξιμιά μου, εφάγαμε φασολάκια φρέσκα–κολοκυθάκια, εκάθισα όλη την ημέρα σπίτι.

2930-5-44 Εκάθισα όλη την ημέρα στο σιτάρι, βαράω τις κότες, αγανάκτησα πλέον, με πονάν τα χέρια μου πετώντας πέτρες. Εφάγαμε ρεβίθια. Επήρα του Βασίλη 2.000.000 μισθό³⁰⁵. Έριξα φαρμάκι πραγματικό (οξαλικόν) στο σιτάρι διότι με κοροϊδεύουν οι γείτονες.

3031-5-44 Τετάρτη. Ξυπνώντας ακούω ύβρεις και φωνές από την Μενελαίνα – τις κόρες της, τους εψόφησαν 8 κοτόπουλα και μια κότα της Δασκάλας – Ληδιώτη. Εν τω μεταξύ, παίρνει μια μαγκούρα ο γιός της Γιάννης και έρχεται να με κτυπήσει, βροντάει την πόρτα, ήτο κλειδωμένη, τον πιάνουν οι Τάσης Γεωργακόπουλος και Δάσκαλος Λ. Λυμπερόπουλος, τον διώχνουν, η μάνα του και αδελφάδες του να μας βρίζουν χυδαιότατα, εμένα ρε κερατά, άτιμε, πρόστυχε, πεινασμένε, βλαστήμιες ο γιος τους, κλπ., της Μάγδας ύβρεις τόσες όσες δεν γράφονται. Από την σύγχυση αυτή είχαμε το αρνί έξω το χάσαμε, ψάχνοντας η Μάγδα 1 ώρα το βρήκαμε. Εν τω μεταξύ, στέλνουν έναν ταγματасφαλίτη, Πάνον Κανελλόπουλον, εκ Σπηλιάς, και με φωνάζει, με τη χειροβομβίδα στο χέρι, να κατέβω κάτω, εκατέβηκα αμέσως, μου είπε έκανες ένα μεγάλο κακό και θα το πληρώσεις, θα πας στην Τρίπολη, τώρα πάμε για μέσα, σε λίγο θάρθω ο φρουράρχος να σε παρουσιάσουμε. Του είπα που είναι ο κύριος Κ. Θεοδωρόπουλος, στην αγορά μου είπε, πάμε να τον ευρούμε διότι τον ρώτησα και αυτός μου επέτρεψε διότι βλέπει τι υποφέρω κάθε μέρα. Πηγαίνοντας στην αγορά, μου είπε, εψόφησαν 15 κότες, αντιστοιχούν σε 50 οκάδες σιτάρι, το οποίον μόνο ελάχιστο σου φάγανε, αυτές πρέπει να τις πληρώσεις να γλυτώσεις την Τρίπολιν. Ηύραμε τον Κωνστ. Θεοδωρόπουλον, ως ανώτερον, του τα ανέφερα τα γεγονότα ως έχουν και απαντά καλά έκανες, εγώ σου υπέδειξα το φάρμακο, και πρέπει να φαρμακώσεις όλες τις κότες της γειτονιάς, διότι εγώ βλέπω τι τραβάς, τους το είπες από 15 μέρες τώρα, κατόπιν έφυγα. Μου είπε πως θα τον καλέσει τον ίδιο να του κάνει παρατηρήσεις για όλα και να συμμορφωθεί. Του είπα με απείλησε θα μου κάψει το σιτάρι, ας το κάψει, είπε, και θα το φέρη έτοιμο.

Εψώνισα 1 οκά αλάτι 500.000, εβράσαμε τραχανά, δεν επήγα σπίτι σήμερα, φοβάμαι. Επήραμε 15.000.000 Γεώργου³⁰⁶.

³⁰⁵ Αντιστοιχεί σε 2 οκάδες πατάτες.

³⁰⁶ Οι Τράπεζες, ακολουθώντας πολιτική αμεροληψίας, καταβάλλουν μισθούς σε υπαλλήλους στρατευμένους στον ΕΛΑΣ, ακόμα και πριν αποχωρήσουν οι Γερμανοί.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1944

1-6-44 Πέμπτη, εμαζέψαμε τη φακή, εστουμπίσαμε, θα βγει περίπου 2½ οκάδες, βράζουμε σήμερα το μεσημέρι. Επήγα σπίτι, έπλεξα τα σκόρδα, 5 πλέχτρες και επότισα τον ½ κήπο, έκοψα κολοκυθάκια και ήλθα [κάτω] στις 6. Βράδυ ετηγανίσαμε κολοκυθάκια --σάλτσα.

Το μεσημέρι, περνώντας στο δρόμον, ο Γιάννης Αντωνόπουλος με τους κυρίους Ζωντανόν, Γεωπόνον, και Κωνστ. Δολκοφίτην, ένα χωρικό εξάδελφόν του, είχαν την συζήτησιν, του είπε ο εξάδελφός του να βάλη φωτιά από το άνω μέρος έως το κάτω, να με εκδικηθή. Αυτά θα αναφέρω εγώ στον Κ. Θεοδωρόπουλον, επιπλέον, πρέπει να το εκτιμήσω, τι ποσότητα θα κάψη, εάν το κάψη.

Απόψε ώρα 11 ½ είχαμε πολλούς πυροβολισμούς, χειροβομβίδες, φωτοβολίδες, κλπ., εφοβηθήκαμε, αλλά το πρωί εμάθαμε τα ρίχνουν οι περίπολοι. Ήλθε η νουνά Μάγδας, μας έφερε 1 οκά ψωμί φρέσκο, κριθάρι, είναι σαν σιτάρι.

2-6-44 Επήγα σπίτι, έκοψα κολοκυθάκια-φασόλια, τάστειλα με την Μαρίνα να τα μαγειρέψη, εγώ επότισα και ήλθα το μεσημέρι, έφερα κάρβουνα — καβάλα στο γαϊδούρι— έφερα μαρούλια και επιπλέον τα πρώτα φρούτα της εποχής, μια ντομάτα έως 40 δράμια και ένα αγγούρι, έφαγα πρώτος στην Κυπαρισσία από αυτά εφέτος. Από αυτά εδώσαμε το ½ εκάστου στον Τάσην Γεωργακόπουλον, το βράδυ εφάγαμε τα ίδια κολοκυθοφάσουλα. Η κόρη μας είναι μια χαρά, αλλά ετελείωσε το ρύζι και τρώγει από σήμερα τραχανά.

- Κρέας	3.200.000
- Αλάτι	800.000
- Κριθάρι φρέσκο	650.000
- Κρασί	400.000
- Σταφίδα	350.000.

3-6-44 Εμαγερέψαμε φακές, έφαγα και επήγα σπίτι, επότισα, εμάζεψα κολοκυθοφάσουλα, έχασα 3 αυγά από τη φωλιά, εστενοχωρήθην διότι έχουν 100.000 έκαστον, έφυγα. Εψώνισα 100 δράμια κεράσια, 150.000 έδωσα, έφτιασα τα παπούτσια μου 50.000, έφτιασα σε ένα λουκέτο κλειδί να βάλω στον κήπο. Το βράδυ φακές-μαρούλια, επήραμε δανεικό 1 οκά ψωμί από Φωτούλα. Εφόρεσα τα καινούργια γκρι ρούχα.

4-6-44 Καθώς και κάθε μέρα, ξυπνώ στις 4½, βαράω τις κότες με πέτρες από την ταράτσα, ενώ η κυκλοφορία επιτρέπεται στις 6, δεν χορταίνω ύπνο διότι δεν κοιμούμαι το μεσημέρι, επήγα στο [πάνω] σπίτι, είδα και έφυγα. Εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα-αγγούρια, εφτιάξαμε 1 οκά τραχανά γλυκόν δια το κορίτσι, μας επεσκέφθη η Σία της Φωτούλας, το απόγευμα είχαμε επίσκεψιν την κυρίαν Εφόρου (Κουνούση το επώνυμον) με την κόρη της. Το βράδυ ίδιον φαγητόν.

5-6-44 Επήρα δανεικό 3 οκάδες αλεύρι από Βλαχούλη, 2 οκάδες κριθάρι από Παν. Κωνσταντόπουλον ή «Ψόφιον». Μεσημέρι εφάγαμε ρεβίθια-βράδυ, επήγα σπίτι το αλεύρι.

6-6-44³⁰⁷ Επήγα πρωί σπίτι, επήρα το αλεύρι και ξύλα στο γάιδαρο, και ζύμωσε στου Λυμπέρη. Εφυσούσε αέρας και δεν τόψησε καλό. Εφάγαμε το απόγευμα λαλαδόψωμο, και το βράδυ ψωμί – έγινε πολύ σκληρό.

7-6-44 Επήγα σπίτι και εις το προικώ μου, εμάζεψα φύλλα στη μουριά, επιστρέφοντας φασόλια από κήπον, κολοκύθια, αγγούρια. Εφάγαμε αγγουροντοματομαρουλοσαλάτα. Αυτά έβλαψαν το κορίτσι και χάλασε το στομάχι του, ενεργείται 4-5 φορές την ημέρα. Τώρα θα νηστέψη η Μάγδα αυτά που έχουν λίπασμα, τι θα φάη αυτή και το μωρό; Δεν βρίσκω ρύζι.

Συνεπλάκησαν στο Καμάρι Τάγματα-Αντάρτες. Στη Γαλλία έγιναν αποβάσεις στη Χάβρη – Καλαί, επέτυχαν, διέθεσαν χιλιάδες αποβατικά μέσα οι Αγγλοαμερικανοί. Οι Γερμανοί έφυγαν από Κυπαρισσίαν μέχρι ενός, μένουν στις Ράχες.

8-6-44 Ήλθα σπίτι, εμάζεψα φασολάκια κλπ., έδωσα στον Λυμπέρη Λυμπερόπουλον 1 αγγούρι, 1 ντομάτα, ένα³⁰⁸ πιάτο φασολάκια βραστά, εχάρηκαν πολύ διότι έφαγαν πρώτα από τα χέρια μας 3 φρούτα νέα σήμερα.

9-6-44 Επήραμε την Τασία Μιχοπούλου και θερίζει, εβράσαμε φακές, το πρωί εκολατσίσαμε αγγουροσαλάτα, το βράδυ η ώρα 6 εσχόλασε, αρρώστησε. Έμεινε λίγο, το θέρισε την επομένη η Μάγδα, εγώ έδενα τα δεμάτια. Κατεβάσαμε την κόρη με την καρεκλίτσα στον ίσκιο της ελιάς και τα μικρά μας κλέψανε ένα κομπολογάκι κίτρινο, τόχα να παίζη, αγορά το 1935 εις

307 Στις 5-6-44 οι Σύμμαχοι καταλαμβάνουν τη Ρώμη και στις 6-6-44 κάνουν απόβαση στη Νορμανδία (D-day).

308 Ενδιαφέρον το ότι χρησιμοποιεί, ορθώς, τον αριθμό «1» για το αγγούρι και το αόριστο άρθρο «ένα» για το πιάτο.

πανηγύρι Γαργαλιάνων. Το βράδυ κοιμήθηκα στην ταράτσα για να μην μου κλέψουν το σιτάρι, και πολλά κουνούπια, δεν κοιμήθηκα καθόλου.

10-6-44³⁰⁹ Ετελειώσαμε το λίγο, και το βραδάκι επήγα είδα το σπίτι. Ήλθε το γαϊδούρι, το πήρα, εβόσκησε απόψε, αύριο να τα μεταφέρω στο αλώνι. Ήλθαν μερικοί Γερμανοί και επίταξαν σπίτια, θα έλθη στρατός αύριο, εμείς θα παραδώσουμε το σπίτι³¹⁰.

11-6-44 Κυριακή, εμετέφερα τα δεμάτια στου Λούτου το αλώνι, 69 δεμάτια, και το μεσημέρι εμεταφέρθην στο σπίτι μου. Εφόρτωσα το γαϊδούρι, τα ½, τα υπόλοιπα άφησα στου Λυμπέρη, θα τα μεταφέρω αύριο. Εκοιμηθήκαμε ήσυχοι, χωρίς κουνούπια.

12-6-44 Εκατέβηκα στο μαγαζί, επανήλθα σπίτι, επότισα τον κήπον, εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα. Ήλθε ο Βασίλης, επήρε 100 οκάδες Αλάτι προς 1.200.000 την οκά και έφυγε πάλι.

13-6-44 Πρωί, βρέχοντας, επήγα και μετέφερα τα υπόλοιπα πράγματα. Επήγα στο μύλο Σαράτση, επήρα 5 οκάδες αλεύρι σμιγάδι, δανεικό, εφόρτωσα το γαϊδούρι ξύλα, σκίντα, επέστεψα στο σπίτι ώρα 2 μ.μ., έφαγα φακές, με αγκαζάρουν οι Γερμανοί και μετέφερα μια ντουλάπα από του Μανούσου εις τον Παπανιόνιον, παραλία. Επιστρέφοντας, κοιμήθηκα. Παίρνουμε γάλα 1 προς 1 ψωμί, η κόρη είναι καλλίτερα.

14-6-44 Επισκευάζει ο Κώστας τη σκάλα του, εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα. Του Αρκούδα η κλώσα θα μούχει φαγωμένο 2 οκάδες ντομάτα – και μαλώνουμε. Ήλθαν πολλοί Γερμανοί, εκοίταξαν και το σπίτι μας, πόσοι μένουμε, πόσα δωμάτια.

15-6-44 Φτιάνω τη σκάλα, 6.000.000 μάστορα, εδανείσθην από Μαρίνα, δεν είχα [.....]. Εφάγαμε κολατσιό αγγουροντοματοσαλάτα, το μεσημέρι φακές.

16-6-44 Έφτιαξε ο Κώστας φράχτη στην αυλή, με βούκιθρα³¹¹ τη χώρισε.

17-6-44 Αλώνισα σήμερα στου Λούτου. Εφάγαμε φασολάκια, ντομάτες, αγγούρια, κρασί η μία οκά 600.000, ήλθε και η Μάγδα το μεσημέρι. Το απόγευμα επήγε στην Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και έγγραψε την κόρη μας στα συσσίτια των μωρών, παίρνουν σιμιγδάλι αντί 20.000 την ημέρα.

309 Σφαγή του Διστόμου Βοιωτίας. Εκτελούνται 218 Έλληνες.

310 Αυτό όπου μένουν προσωρινά, δεδομένου ότι εκεί επήγαν για προστασία του σιταριού.

311 Ένα είδος φυτού.

Το ετοιμάσαμε το σιτάρι και επήραμε 15½ μπικιόνες και 1½ ο Λούτος³¹², το έφερα σπίτι και εκουράσθηκα πολύ σήμερα.

18-6-44 Κυριακή, επήγα με Δημητράκη και εκουβάλησα το άχυρο στο σπίτι του Γκόνη. Εκατέβηκα στην αγορά, εψώνισα ½ οκά γίδα, έδωσα 1.500.000, εφάγαμε τραχανά μεσημέρι, το απόγευμα επότισα τον κήπο. Δεν έβρασε το βράδυ η γίδα, μένει για αύριον. Την νύκτα η γάτα τόφαγε όλο, από την τσουκάλα, εμείς εφάγαμε τον ζουμό με κολοκύθια.

19-6-44 Εφύτεψα μελιτζάνα, εφάγαμε φασόλια, η κόρη είναι εντάξει τώρα, την παίρνουν τα κορίτσια του Κώστα και την κρατούν. Επήρα 1 οκά ρύζι, έδωσα 1½ λάδι. Συγκοινωνία δεν έχει όλη η Πελοπόννησος από την 1 τρέχοντος.

20-6-44 Μαγαζί, καθίσι, η Μάγδα πλένει μπουγάδα. Οι Γερμανοί αχρήστεψαν όλα τα λιμάνια της Ελλάδος, καθώς και της Κυπριασίας, διαταγή του Φύρερ μετά την απόβασιν στην Γαλλία των Αγγλοσαξόνων-Αμερικανών.

21-6-44 Ο Κώστας πηγαίνει στο Κοπανάκι δια να μεταφέρει το εκεί εμπόρευμά μας που έχουμε αφήσει διότι κινδυνεύει να χαθή στο μαγαζί που τόχαμε. Μέγα Τσελοντρέ κατελήφθη από Τάγματα Ασφαλείας, μένει προσωρινώς στο έλεος. Έστειλα 100 δράμια ντομάτα και 3 αγγούρια στον νουνό της Ευσταθίας, αγόρασα ½ ξύδι 200.000. Το βράδυ επέστρεψε ο Κώστας και έφερε το εμπόρευμα. Αγόρασα 2 οκάδες πατάτα X 1.000.000 = 2.000.000.

22-6-44 Μας εστάλησαν τα βαούλα-τάβλες με κάρο, του δώσαμε 5.000.000. Επήγα στο μύλο 40 οκάδες σμιγάδι, εφάγαμε φασόλια, έσφαξα το αρνί, επήγε 7 οκάδες, το τσιγαρίσαμε, εφάγαμε την πατσιά, εντόσθια, κεφάλι.

23-6-44 Εζύμωσε ψωμί, το απόγεμα επήγα ένα ψωμί του Τάση Κολοφύρα, ένα του Χριστοδούλου δια ενοίκιον ενός μηνός που κάθισα στου Κοκέβη. Εφάγαμε μπιργιάνι στο φούρνο. Αγόρασα 30 οκάδες σταφίδα X 270.000 = 8.100.000.

24-6-44 Μου είπε ο Κώστας να καθαρίσουμε τις δουλειές μας, και εγώ το θέλω του απάντησα, αλλά να μου εξοφλήσης πρώτα τι μου χρωστάς, σιτάρι, λάδι, κλπ. Εστενοχωρήθη και είπε θα κάνη αίτησιν στην επιτροπή διανομής κλπ ότι δεν θέλω να χωρίσω. Έφτιασα το σιτάρι με κόσκινο, το βάλαμε χύμα στο δωμάτιον.

312 Περίπου 9% για τα αλωνιστικά.

25-6-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, μετά αγόρασα 3 οκάδες πατάτα Χ 800.000 και 1 μάτσο βασιλικό 20.000. Εφάγαμε κρέας –πατάτες, εκοιμήθηκα μεσημέρι. Το βράδυ ίδιον φαγητό . . + . . .

26-6-44 Επήγα στο Χαράλαμπο Κασίμην ντομάτες–αγγούρια δώρον από κήπο μας, εθειάφισα την ντομάτα και κλήματα, εφάγαμε κολοκυθοφάσουλα. Η κόρη μας έχει ευκοιλιότητα πολύ.

27-6-44 Εφύτεψα 20 μελιτζάνες, επούλησα³¹³ 3 αγγούρια Χ 100.000. Ήλθαν ασφαλίτες, περίπου 20-50.

28-6-44 Εργαστήκαμε λίγο στο μαγαζί. Έδωσα την ταυτότητα μου για ανανέωσιν – θεώρησιν στους Γερμανούς.

29-6-44 Επήρα την ταυτότητά μου, γίνεται επίταξις των ίππων, ημιόνων, όνων, τα εξετάζει κτηνίατρος, τα παίρνουν οι Γερμανοί μας είπαν για 8 ημέρες. Εφέραμε σπίτι έκαστος 40 οκάδες σιτάρι από είδη μαγαζιού. Εφάγαμε πατάτες κοκκινιστές, η κόρη μας το ίδιον είναι. Έδωσα 1.000.000 και επήρα ένα δέμα χαλασμένα σακιά. Εζύμωσε σήμερα.

30-6-44 Οι Ασφαλίτες συνέλαβαν τον Χαμιγά -- Ι. Πόλκα -- Αθ. Νικολόπουλον, επίσημοι αντάρτες, τους φέραν στο ξενοδοχείον Πανελλήνιον, έφαγαν ξύλο που ακούγονταν οι φωνές στην αγορά. Ειδοποιήθην από Σιδηρόκαστρον να πάω να αλωνίσουμε, έβγαλε 90 δεμάτια³¹⁴.

Ξενοδοχείο «Πανελλήνιον»

313 Φαίνεται ότι τα προϊόντα του κήπου αποτελούσαν και εμπόρευμα. Στις 5-7-44 πούλησε και ντομάτες.

314 Στην Αυτοβιογραφία γράφει: «Όταν ήλθε η εποχή του θειρισμού να πάρω το σιτάρι 120 οκάδες, αλλά για να βγω έξω της Κυπαρισσίας έπρεπε να πάρω άδεια από τους Αντάρτες. Τότε πήγα στη Σπηλιά να μου δώσουν άδεια, πρωί, άφησα το γαϊδούρι σε ένα φίλο μου στους Αρμενιούς και πήγα. Τότε ακούσαμε να λένε τα παιδιά (σκοποί) έρχονται οι Γερμανοί. Τότε φεύγαμε όλοι για το βουνό Γεράνιο ψηλά κι αγναντεύαμε. Κάτω οι Γερμανοί στάθηκαν στο δημόσιο δρόμο και κάψανε ένα σπίτι και μαγαζί συνεχόμενο, έκαψαν 5 άτομα, μια γυναίκα ήταν έγκυος, την κάψανε, βάρβαρος λαός. Όταν έφυγαν κατέβηκα στους Αρμενιούς, με κράτησαν για φαγητό, έφαγα μπάμιες στο φούρνο με πολύ λάδι, έφυγα, όλο τον ελαιώνα πέρασα, εβγήκα στην κάτω πόλη και επήγα στο σπίτι μου το βραδάκι. Η Γυναίκα κοψοαματισμένη με δέχτηκε με δάκρυα.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1944

1-7-44 Ώρα 7½ π.μ. εσκότωσαν οι αντάρτες τον Θεοχάρην Θεοδωρόπουλον στο περιβόλι του, απάνω απ' τη συκιά, έτρωγε σύκα, επήραν και ένα όμηρο ασφαλίτη, Ιω. Τζόρβαν. Μετά επηκολούθησεν πανικός στην αγορά διότι ήτο αστυνόμος της πόλεως (΄Ραλλικός³¹⁵), έγιναν πολλές συλλήψεις, το απόγευμα έγινε η κηδεία του στον Άγ. Γεώργη, είχε συγκεντρωθεί όλη η πόλις, μικροί-μεγάλοι. Το βραδάκι εξυρίστηκα-κουρεύτηκα. Εκ μέρους του Γερμανικού Στρατού emίλησεν ένας αξιωματικός Γερμανός τον επικήδειον.

2-7-44 Κυριακή, επήγα στην αγορά, επλήρωσα το εβδομαδιαίο σισσίτιον της κόρης, 120.000 δια σήμερα, επέστρεψα σπίτι, έφαγα και ανεχώρησα δια Σιδηρόκαστρον με τον γάιδαρο, σήμερα τα παίρνουν οι Γερμανοί τα επιταγμένα ζώα, ανεχώρησα ώρα 12½ μέσω ελαιώνος— σιδηροδρομική γραμμή— Καλονερό— Ασέρι— Σιδηρόκαστρον. Έφθασα ώρα 5 μ.μ., ηύρα την Χρήσταινα του σέμπρου μου, έφαγα 2 αυγά-άρμη³¹⁶, ήλθε ο Αγγελής— Χρίστος, το βράδυ εφάγαμε πατάτες, επήγαμε ειδοποιήσαμε, θα αλωνίσουμε αύριον.

3-7-44 Επήγαμε το πρωί στο αλώνι, ήλθε τ' άλογο, αρχίσαμε να αλωνίζουμε 92 δεμάτια. Εκολατσίσαμε αγγουροντομάτα, ελάχιστον λάδι, το μεσημέρι φακές άνευ ελαίου. Στας 5 η ώρα ετοιμάστη, εβγάλαμε 208 οκάδες, έξω 14 αλωνιστικά = 194, έκαστος 97 οκάδες, τα εφέραμε σπίτι όλον— άχυρο. Βράδυ εφάγαμε σαλάτα.

4-7-44 Εσηκώθηκα, επήγα στη Βανάδα, είδα τη Μαρίκα, το Γιάννη Φιλντίση, παιδιά, είναι όλοι αδύνατοι. Έφαγα κορφάδες με άρμη χωρίς λάδι, δεν έχουν. Επέστρεψα στην 1 στο Σιδηρόκαστρο, με φώναξε ο Βενετσάνης Κάκαβας, έφαγα 2 αυγά με βούτυρο μάτια— κρασί. ³¹⁷Το απόγευμα επήγαμε στην εξοχήν, είδα την θεία Τασούλα, έφαγα γάλα, επέστρεψα με το θείο Παναγιώτη σπίτι του, εκολατσίσαμε αυγά μάτια, το βράδυ μούχε ο Βενετσάνης τραπέζι λαγό, διάφορα φρούτα και καλό κρασί.

Τον Ιούλιο επήγα εις Σιδηρόκαστρον, επήρα το σιτάρι, χωρίς άδεια, δεν με πείραξαν, 120 οκάδες».

315 Στο Ρ έχει βάλει δασεία.

316 Άρμη ή άλμη (λατ. *saltus*, κοινά: αλατόνερο, σαλαμούρα): Νερό με μεγάλη περιεκτικότητα σε αλάτι. Χρησιμοποιείται κυρίως για τη συντήρηση τροφίμων.

317 Από το σημείο αυτό και μέχρι την 12η Ιουλίου γράφει με μελάνι-πένα, χωρίς ούτε μια μουντζαλιά.

5-7-44 Εφόρτωσα πρωί 85 οκάδες σιτάρι στο γάιδαρο και έφυγα, άφησα εκεί 26 οκάδες³¹⁸. Παρέα είχα τον Ιω. Σταματογιαννόπουλον, στα Γκονέικα έστριψα δεξιά, μέσω Καλού Νερού, ήλθα ώρα 11½, ηύρα τη γυναίκα μου και κόρη μου καλά, έπλυνε το σμιγάδι όλο. Επούλησα 3 οκάδες ντομάτα Χ 800.000.

6-7-44 Επότιστα τον κήπο, εξεκόλωσα κολοκυθιές και φύτεψα ντομάτα, 25 ρίζες 75.000. Εφάγαμε κρέας αρνιού. Ο Κώστας επήγε γύρα για λογαριασμό του, εχρεώθη εμπόρευμα, να μαζέψη σιτάρι.

Η Ασφάλεια εσκότωσε τον Ιω. Γκόγκαν — Ανδρέα Δρεκόλιαν εδώ, εθάφτησαν στον Αγιώργη χωρίς παπά.

7-7-44 Εκάθισα στο μαγαζί, εφάγαμε πατάτες. Ένα παιδί του Ανδρέα Σαρτζή εσκοτώθη από νάρκη, 13 ετών, και 2 αδελφάκια τραυματισμένα, επήγα στην κηδεία.

8-7-44 Αγόρασα 125 δράμια σαλάχι 1.100.000 για αύριον.

9-7-44 Κυριακή, επήγαμε οι δύο στο μνημόσυνον Ιωάννη Κακκίση, κατόπιν μαγαζί, καμίαν εργασία σήμερα. Το σαλάχι τόχε παρακάψει και ήτο άχρηστο, έφαγα ντοματοσαλάτα, την παρατήρησα πικρά, δεν μου απήντησε καθόλου. Το βράδυ μεζέ από αρνί εφάγαμε.

10-7-44 Επήγα για ξύλα, επέστρεψα στις 12 και ασχολήθην με τον κήπο.

11-7-44 Απόψε εξετέλεσαν εις θέσιν Αγ. Δημήτρη παραλίας, η Ασφάλεια, τους Ιω. Πόλκαν -- Δ. Χαμψάν -- Κανελλόπουλον. Αγόρασα 1 τσουκάλια 3 οκάδων 3.500.000, 1 κοφίνι 800.000. Εφάγαμε χυλοπίτες της ημέρας.

12-7-44 Έφτιασε σιτάρι δια το μύλο, εφάγαμε φασόλια. Η κόρη άρχισε να μιλάη, τάτα, τάτα, τάτα.

13-7-44 Επήγα στο μύλο Σαράτση 46 οκάδες νέο ½ σιτάρι -- ½ σμιγάδι. Το απόγευμα εζύμωσε καθαρό σιτάρι, είναι ευχάριστο ψωμί. Εφάγαμε βράδυ κουλούρα με παστό αρνιού, έφτιασε κουλούρα της Ευσταθίας, πρώτη, την κρατά στα χέρια και στο στόμα.

318 Πρέπει να υπάρχει λάθος στα νούμερα διότι 85+26 = 111, ενώ το μερτικό του ήταν 97.

14-7-44 Μας έκλεισαν ο Γερμανοί από τας 2 μ.μ. έως τας 5 πρωινής, μεγάλη ανησυχία έχουν. Το μέτρο αυτό ισχύει και δια τους Έλληνες στρατιώτας³¹⁹ και ισχύει δια όλη την Ελλάδα. Εφάγαμε φασόλια κήπου μας.

15-7-44 Ευτυχώς μας ήραν την διαταγή σήμερα και κυκλοφορούμε όπως πρώτα έως τας 7 βραδινής. Εφάγαμε φασόλια κήπου μας.

16-7-44 Επήγα στην εκκλησία, ο Κώστας έχασε 1 κότα, την έκλεψε του Δ. Αρκούδη η γυναίκα και την φάγαν σήμερα. Δουλειά καθόλου στο μαγαζί διότι δεν έρχονται χωρικοί, τους απαγορεύουν οι Αντάρτες νάρθουν στην πόλιν καίτσι εμείς υποφέρουμε.

Χθες η Ασφάλεια επήρε τα έπιπλα και ότι είχε ο Ιω. Ζάστερος, μηχανικός, διότι είναι στα βουνά κομμουνιστής. Έφτιασε η Μάγδα χυλοπίτες με κρέας. Επήρα αχλάδια 800.000 η οκά κοντούλα, 2 οκάδες αλάτι 3.000.000.

- Η μπάμια 300.000
- ψωμί 1.000.000
- τυρί 6.000.000
- κρασί 1.000.000
- λάδι 8.000.000, κλπ.

17-7-44 Επότισα τον κήπο, εφάγαμε φασόλια, εβράσαμε μπουλουγούρι 5 οκάδες.

18-7-44 Επλύναμε το σιτάρι, 70 οκάδες περίπου. Η Κυπαρισσία εξακολουθεί να είναι πολιορκημένη από τους Αντάρτες, δεν επιτρέπουν εις κανέναν χωρικόν να έλθη. Ο Ζάστερος παρουσιάσθη και αφέθη ελεύθερος. Εφάγαμε τραχανά.

19-7-44³²⁰ Εφάγαμε μπουλουγούρι. Ήλθαν από Αθήνας Β. Κακκίσης, Φώτης Αρβανιτάκης, μας είπαν αισιοδοξίες να λήξη ο πόλεμος σε 2 μήνες. Διερχομένη φάλανξ εκ Χώρας-Γαργαλιάνους εκτυπήθη από τους Αντάρτες, επήγε από εδώ απόψε ενίσχυσις Γερμανικά, δεν γνωρίζουμε τι έγινε και τα επακόλουθα.

319 Μάλλον αναφέρεται στους Ταγματασφαλίτες που οι Γερμανοί χαρακτήριζαν ως Έλληνες στρατιώτες ή εθελοντές.

320 Ο ΕΛΑΣ της περιοχής εκτέλεσε μια από τις πλέον επιτυχείς επιχειρήσεις εναντίον των Γερμανών. Σε ενέδρα Γερμανικής φάλαγγας στη θέση Γεφύρι του Μανούσου μεταξύ Χώρας και Γαργαλιάνων κατέστρεψε 13 οχήματα, σκότωσε 80 Γερμανούς επί τόπου και αιχμαλώτησε 30.

20-7-44³²¹ Του Προφήτου Ηλία. Διετάχθησαν οι προϊστάμενοι υπηρεσιών από το Γερμανικό Φρουραρχείο να δώσουν καταλόγους των απόντων υπαλλήλων τους οποίους θα απολύουν³²². Εφάγαμε χυλοπίτες μακαρουνάδα και αυγά μάτια, γεννούν οι κότες μας τακτικά. Επήρα μερικά πράγματα από μαγαζί να πάω γύρα για σιτάρι.

21-7-44 Εργασία στον κήπο, εφάγαμε φασόλια, επήρα αχλάδια.

22-7-44 Η γερμανική φάλαγγα στη Χώρα εκμηδενίσθη τελείως, 100 περίπου σκοτωμένοι και 20 πολίτες, τα αυτοκίνητα εκάησαν. Επέρασε ο Φρούραρχος από το μαγαζί μου και μούκοψε φόρο 11.000.000, ανάλογα και σε όλα τα μαγαζιά, δια τους εργάτες πολίτας στα Γερμανικά έργα. Εστείλαμε 70.000.000 του Βασίλη, τέλος μισθού Γεώργου _ _ _ _ _.

23-7-44 Κυριακή, επότισα τον κήπο, η Μάγδα επήγε στην εκκλησία, εματάλαβε η Ευσταθία, εφάγαμε κρέας χυλοπίτες. Εργασία καθόλου στο μαγαζί, απόγευμα επήγαμε στην Γιαννίτσαιναν στου νουνού-της Καναβού, εφάγαμε σταφύλια – αχλάδια άφθονα. Εκάναμε μπάνιο στη θάλασσα με Δίδες Γεωργίου Κακκίση και Ζωή νουνού-της, «μπενμίξ», εκάναμε και της κόρης μας. Επιστρέφοντας εφέραμε στο κοφίνι αχλάδια-σταφύλια, εμείς τους πήγαμε φασόλια-ντομάτες και 75 δράμια λάδι³²³, δεν έχουν καθόλου.

24-7-44 Πρωί, καβάλα το γάιδαρο, επήγα στους Αρμενιούς, τον άφησα στου Τασιού Αδαμοπούλου εξοχικό [στη] Μερίδα από εκεί δια Σπηλιά.

Όταν επήγα, ώρα 8, έγινε συναγερμός, έρχονται Γερμανοί, ετρέξαμε όσο ημπορούσαμε έως την Ποδογορά³²⁴ απέξω, εκεί εκάθισα εις κτήμα Δήμου Χήναρη, έφαγα αχλάδια, δεν ήύρα τους Διοικητάς να πάρω άδειαν δια Σιδηρόκαστρον να φέρω το σιτάρι μου, επιστρέφω πάλι, εφάγαμε στη Μερίδα ψάρι πλακί. Ανεχώρησα να φύγω δια Κυπαρισσίαν, με ημπόδισαν οι σκοποί του χωριού διότι δεν είχα άδεια, επιστρέφω πάλι, κάθομαι πάλι στον μπάρμπα Τασιό, τρώμε μπάμιες και τυρί και κρασί κονιάκ, τη σημερινή εποχή σπάνιο. Εκοιμήθηκα στην κοκέτα, μονή, από κάτω στην δροσερή καρυδιά.

321 Αποτυχημένη απόπειρα δολοφονίας του Χίτλερ από τον Claus von Stauffenberg.

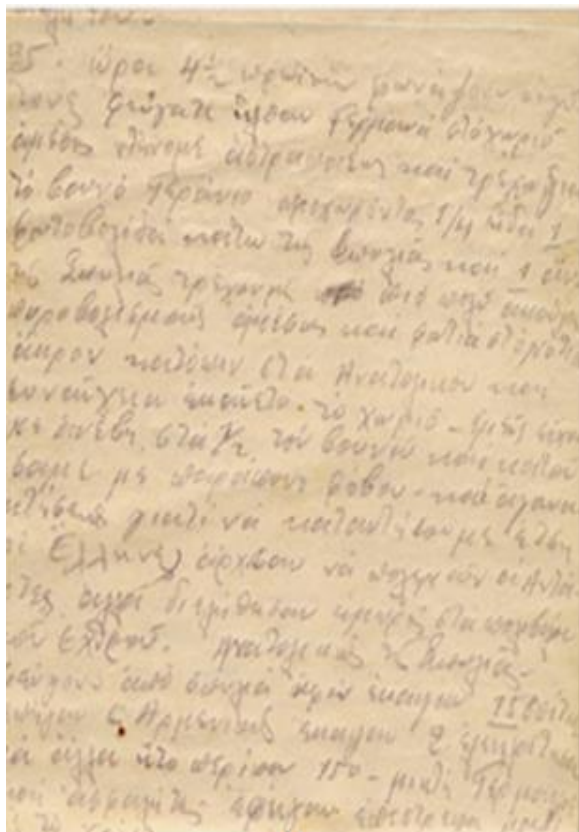
322 Άρα, υπήρχαν υπάλληλοι που δεν προσήρχονταν στην υπηρεσία. Π.χ. συχνά αναφέρει ότι παρέλαβε από την ΑΤΕ το μισθό του Γεώργου.

323 Περίπου 1 ποτήρι.

324 Όνομα περιοχής. Υπάρχουν κι άλλα χωριά στην Ελλάδα με το όνομα Ποδογορά ή Ποδαγορά.

Επήγανε στα Χάνια οι Γερμανοί κατέκαψαν το σπίτι Αδελφών Αριστείδου Αναγνωστοπουλέων, μαζί και τον Ηλία, την Γυνάικα του έγκυον, το μωρό 6 μηνών, τη Μάνα του και 2 αδελφές του. Η βαρβαρότητα έφθασε στο κατακόρυφον. Επίσης, οι ίδιοι επετέθησαν εναντίον μιας χαριτωμένης κόρης του Ιω. Ματζαβού να την κακοποιήσουν και επειδή αμύνθη την τιμήν της την έσφαξαν, 3 μαχαιριές.

Εχθές βράδυ εσκότωσαν τον Αθανάσιον Πολίτην μετά τας 7 η ώρα, ήτο στην αυλήν του.

25-7-1944

25-7-44 Ώρα 4½ πρωινήν φωνάζουν οι γείτονες, φευγάτε, ήλθαν στο χωριό οι Γερμανοί, αμέσως ντύνομαι αστραπιαίως και τρέχω για το βουνό Γεράνιο. Προχωρώντας ¼, είδα 1 φωτοβολίδα κάτω της Σπηλιάς και 1 άνω της Σπηλιάς. Τρέχοντας πιο πολύ ακούμε πυροβολισμούς αμέσως, φωτιά στο Νότιον άκρον, κατόπιν στο Ανατολικόν και συνέχεια εκαίετο το χωριό. Εμείς είχαμε ανέβει στα ½ του βουνού και κοιτούσαμε με παράπονο φόβου και αγανακτήσεως, γιατί να καταντήσουμε έτσι οι Έλληνες;

Άρχισαν να πολεμούν οι Αντάρτες αλλά εμπρός στα πολύβολα

του εχθρού διελύθησαν, Ανατολικάς της Σπηλιάς. Φεύγουν από Σπηλιά, αφού έκαψαν 15 σπίτια, επήγαν εις Αρμενιούς, έκαψαν 2, ελεηλάτησαν τα άλλα. Ήτο περίπου 150, μεικτοί Γερμανοί και Ασφαλίτες, έφυγαν.

Επέστρεψα μαζί με τον Χρήστον Μαρκόπουλον, γαμπρό του γέρου. Εφάγαμε στου Χρήστου ψωμί, τυρί, ντομάτα, κρασί, άφθονα. Επήγα στο γέρο, το μπαρμπα Τασιό στους Αρμενιούς, επήρα το γάιδaro και δι' άλλης οδού, μέσω ελαιώνος, έφυγα άνευ αδείας. Ήλθα σπίτι μου ώρα 3½ μ.μ. Η Μαγδαληνή είχε πολύ στενοχωρηθεί, αλλά όταν ήλθα ησύχασε. Εφτιάσαμε 10 οκάδες τραχανά με 3 οκάδες γάλα, 15 αυγά.

26-7-44 Επήγα στο μαγαζί. Άλλαξα στη γειτονιά μερικά αυγά δια σπόρο, εμείς δεν έχουμε κόκορα, και το βράδυ της εβάλαμε 14 αυγά της κότας. Οι Γερμανοί κατέσχον τα άλευρα προοριζόμενα δια την Τριφυλιάν, του Ερυθρού Σταυρού.

27-7-44 Επήγα στο μαγαζί, έστειλε 30 οκάδες σιτάρι ο Χρήστος Λαμπρόπουλος – τούστειλα πράγματα. Επήρα 1 οκά πεπόνι 800.000, τιμή σήμερα, το σιτάρι 2.500.000, επέστρεψα τα 12.000.000 του Χρήστου, μετρητά.

28-7-44 Έφτιαξα ένα κούκο ταγματoσφαλίτη από μουσαμά, αγόρασα ½ ξύδι 200.000, έφτιασα πέδιλα της Μάγδας από πανί τσόχα. Εφάγαμε μελιτζάνες. Επήγαν οι Αντάρτες στη Σπηλιά, έκαψαν άλλα 15 σπίτια – και εις Αρμενιούς.

29 & 30-7-44 Κυριακή. Εφάγαμε καγιανά παστό - αυγά. Έβαλαν εις Σιδηρόκαστρον με κανόνι από Ράχες. Αγόρασα 1 καρπούζι, έδωσα 1.200.000 την οκά. Αχλάδια 1.000.000.

Ο Χίτλερ ετραυματίσθη θανασίμως από βόμβα εκραγείσα στο γραφείον του τοποθετηθείσα από φίλους του.

31-7-44 Εφάγαμε μελιτζάνες φούρνου. Εζύμωσε 5 ½ αλεύρι. Το βράδυ παστό. Διερχομένη αμαξοστοιχία εξ Αθηνών-Καλαμών, εις περιφέρεια Ίσαρι ανετινάχθη ένα βαγόνι, εσκοτώθησαν Κυπαρίσσιοι, ο Ιωάννης Μαρτίνος, Ιωάννης Δράκος, οικογενειάρχαι, και Αριστομένης Μπρούστης, Τάσης Γκόγκας, Δήμος Κουντούνας, φοιτηταί. Ήλθαν σήμερα φάλαγγα 15 αυτοκίνητα με Ταγματoσφαλίτες.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1944

1-8-44 Ησυχία³²⁵.

325 Τον Αύγουστο πραγματοποιούνται οι μεγαλύτερες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του ΕΛΑΣ εναντίον των Γερμανών.

2-8-44 Έκαναν βολή οι Γερμανοί εντός και εκτός της άνω πόλεως από Ράχες, με κανόνι στας 5 μ.μ., εμείς επήγαμε στο υπόγειο της Φωτούλας, κάτω στον υπόνομο. Εκ των ριφθεισών οβίδων, έπεσε 1 στην Μητρόπολιν έξω και 1 έξω από σπίτι Παναγιώτη Σταθούλη, δεν υπήρχαν θύματα. Νηστεύουμε λάδι να μεταλάβουμε της Σωτήρος. Έχουμε αδεκαρίες και στενοχωρούμεθα πολύ.

Αρχίζει ως εξής:

Γράφω εις μπλοκ χειροποίητο δικό μου διότι δεν υπάρχουν της μηχανής.

1 Αυγούστου, ησυχία.

2. Έκαναν βολή

3-8-44 Επήγε στους Μύλους η Κίτσαίνα, πεθερά του Ιατρού Χήναρη, και την απήγαγαν οι Αντάρτες. Προς καταδίωξιν των έτρεξαν η Ασφάλεια με δύναμιν, έως την Μουριατάδα, δεν την ήυραν. Απελευθέρωσαν 2 παιδιά του Λεβέντη, είχαν πάει στο μύλο και τα πήραν. Έστω και άδεια να έχεις, δεν ημπορείς να πας πουθενά διότι οι πρώτοι που θα σε συναντήσουν δεν

θα την αναγνωρίζουν και κινδυνεύεις, συνεπώς, η Κυπαρισσία έχει αποκλεισθεί τελείως. Εφάγαμε μπάμιες–μελιτζάνες από τον κήπο μας.

4-8-44 Επήγα το πρωί για ξύλα στου Ζουρτσάνου, επέστρεψα στις 11 π.μ., το απόγευμα ησχολήθην με τον κήπον. Συνέλαβε η Ασφάλεια τον Αντώνη Κορμπάκην.

5-8-44 Ποτίζω τον κήπο, έριξα και φουσκή εκεί που έβγαλα το κρεμμύδι, έπλεξα 8 πλέχτρες, περίπου 25 οκάδες. Επήγε η Φωτούλα στο Μπούζι, της έδωσα και εγώ 1 κούκον και 2 βελόνια μηχανής και μια κουβαρίστρα 150 γυαρδών, μου έφερε 20 οκάδες σιτάρι. Έκοψα την πρώτη καρπούζα από τον κήπο, ήτο άγουρη. Εφάγαμε τραχανά, ντομάτα, άνευ ελαίου. Εις Άγιον Δημήτριον έξω ευρέθη σκοτωμένος ο Αντώνης Κουρμπάκης, τον έθαψαν -- η Ασφάλεια-- άνευ παπά. Επλύναμε λίγο σιτάρι στη βρύση. [...]. Εζύμωσε λειτουργιά για αύριο και 3 ψωμιά. Επήρα 100 οκάδες άχυρο από Κώστα Ψυχομάνη, δωρεά από Πανηγυρίστρα.

6-8-44 Κυριακή, Αγ. Σωτήρος, επήγαμε στην εκκλησία, Αγ. Τριάδα. Ελευθέρωθη ο παπάς, εματαλάβαμε οικογενειακώς, μετά επήραμε την Μαρίνα και επήγαμε στην Γιαννίτσαιναν, στου Καναβού. Αφού επήραμε ψωμί, έλαιον, φασόλια, ντομάτες εκαβάληκεν η Μάγδα το γαϊδούρι. Εγώ επήγα στο μαγαζί [...]. Ώρα 11 π.μ. επήγα στην Γιαννίτσαιναν, επήρα τον γάιδαρο, μαζί Μάγδα, εσακιάσαμε 3 σακιά άχυρο έως γίνη το φαγητό, ο νουνός της είναι άρρωστος, 39 ½ πυρετό, μετά το φαγητό εφάγαμε σύκα και αχλάδια, πάρα πολλά και καλά, εκοιμήθηκα από κάτω στην αχλαδιά, το απόγευμα επήγαμε για μπάνιο, μετά επίσκεψιν στου Γ. Νικολοπούλου το εξοχικό, έχει ωραίο αμπέλι, εφάγαμε σταφύλια, το βραδάκι εφύγαμε.

7-8-44 Άνοιξα το βαρέλι κρασιού και το έπλυνα, μετά επήγα στον Κασίμη, επήρα μια βούτα, μια από Φωτούλα και μια από Ξουραφά και 1 κακάβι από τον Νίκο Βαρδιάνο. Εζύγισα τη σταφίδα, 201 ½ οκάδες, αφαίρεσα 10 δια 5 οκάδες ρετσίνι και 10 οκάδες για το σπίτι, έμειναν 181½ δια 520 οκάδες νερό αναλογία.

8-8-44 Το πρωί ελούτριάσα το βαρέλι, έριξα σταφίδα στα δοχεία και νερό 234 οκάδες. Επήρα το ρετσίνι.

9-8-44 Εργασία στο μαγαζί και κήπο, επήρα το μουστόμετρο του Κ. Σαγώνα. Εφάγαμε μελιτζάνες – μπάμιες, επήρα καρπούζι 1.000.000 δρχ.

10-8-44 Έριξα το πρώτο νερό στο βαρέλι - τενεκέδες, έχει 16 βαθμούς από 18, τόπια η σταφίδα,

11-8-44 έριξα άλλο 11 τενεκέδες στα δοχεία. Επήρα πεπόνι 850.000.

12-8-44 Έπλυνε μπουγάδα η Μάγδα και εγώ παραβρίσκομαι σπίτι αφού είμαστε μόνοι, έχουμε την κόρη και κλαίει. Εφάγαμε τραχανά, επήρα πεπόνι 1.000.000.

13-8-44 Εμάθαμε ότι οι Άγγλοι κατέλαβον τα Δαρδανέλλια δια θαλάσσης, και όλα τα αεροδρόμια της Τουρκίας, επίσης, στο Ιταλικό μέτωπο, κατέλαβον τας Δαλματικές ακτές, κατέλαβον την Φλωρεντίαν. Γαλλικόν μέτωπο: ευρίσκονται έξωθι Παρισίων, το παρέκαμψαν. Ρωσικόν μέτωπο: ευρίσκονται στην Ανατολικήν Πρωσίαν, στο Βιστούλα Πολωνίας.

Επότισα τον κήπον, έσκαψα τόπον για λάχανα-μάπα-σέσκουλα, ερέντισα την ντομάτα με χαλκό. Εζύμωσε 6 ψωμιά και ντοματο-μελιτζάνες φούρνου με μπλουγούρι. Επήρα πεπόνι 1 οκά 1.200.000, αύξηση 40% εντός τριών ημερών. Κουραζόμαστε πολύ και οι δυο μας, δεν έχουμε βοηθόν κανέναν.

14-8-44 Εφύτεψα μάπα 50 ρίζες και σέλινο και πράσο, έδωσα 1.500.000. Επήρα 255 δράμια κρέας έδωσα 3¹⁰⁰ οκάδες σιτάρι, επήρα ½ κρασί 1.200.000.

15-8-44 Κοίμησις της Θεοτόκου+. Επήγαμε στην εκκλησίαν, μετά εφάγαμε αυγά τηγανητά, ντομάτες, κολατσιό, το μεσημέρι τόκανε φρικασέ, σκέτο, ωραίο ήτο. Απόγευμα εσυλληπήθην την χήρα Ιω. Μαρτίνη και την Φώνταινα για την κόρη της, θύματα των Ανταρτών. Ανετινάχθη η αμαξοστοιχία στο Μάναρι Τριπόλεως.

Εγώ επάτησα την σταφίδα, την έστυψα και εγέμισα το βαρέλι, ήτο όμως αδύνατο σε βαθμούς και έβρασα άλλες 13 ½ οκάδες σταφίδα, την έλιωσα και την έριξα όλη μέσα, και 5 οκάδες ρετσίνι.

16-8-44³²⁶ Αφίχθη φάλαγγα από Τρίπολη με 40 αυτοκίνητα περίπου, επικεφαλής των Ταγμάτων Ασφαλείας ο Στούπας. Εδώ άφησαν τους

³²⁶ Ο Στούπας φθάνει στους Γαργαλιάνους με περίπου 60 Ταγματасφαλίτες. Τον προηγούμενο χρόνο, μετά την συνθηκολόγηση της Ιταλίας το Σεπτέμβριο του '43 και την αποχώρηση του Ιταλικού τάγματος, στην πόλη εγκαταστάθηκε το ΕΑΜ και παρέμεινε 11 μήνες. Τον Οκτώβριο του '43 ο ΕΛΑΣ είχε επιχειρήσει να συλλάβει τον Στούπα κάνοντας επίθεση στο σπίτι του στη Λεύκη (Μουζούστα) με εκατέρωθεν

Κυπαρίσσιους, περίπου 100, και επιπλέον 200 όπλα δια νέους επίστρατους, και ανεχώρησαν δια έδρα Τάγματος Γαργαλιάνων.

17-8-44 Επήγε η Ασφάλεια εις Σπηλιά, συνεπλάκησαν με αντάρτες. Ετραυματίσθη ο Δημήτριος Ζάχαρης, ανθυπολοχαγός έφεδρος.

18-8-44 Επήγα στον μύλο πρωί, 26 οκάδες σιτάρι και 30 σμιγάδι, επέστρεψα στις 11 ½, έφαγα αυγά τηγανητά - ντομάτα. Το απόγευμα επότισα.

19-8-44 Επότισα τον κήπο, έσπειρα σέσκουλο. Ειδοποίησε η Ασφάλεια δια ατομικών προσκλήσεων τους επιστρατευομένους³²⁷ πολίτας, εμένα όχι ακόμη. Έφτιασα περίπου 300 πλακάκια για φωτιά³²⁸. Επήρα από το μαγαζί 22½ οκάδες σμιγάδι και 20 οκάδες κούκλα. Εις τους επιστρατευομένους δίδουν όπλο, φυσίγγια και πηλίκιον, τίποτε άλλο προσωρινώς. Τιμαί εδώ σήμερα, ανά 1 οκά:

- Σιτάρι	10 εκατομμύρια η οκά
- Έλαιον	55 εκατ.
- Κρασί	4 εκατ.
- Πεπόνι	3 εκατ.
- Καρπούζι	2 εκατ.
- Φασόλια άνευρα	2,5 εκατ.
- Ντομάτα	2,5 εκατ.
- Κρεμμύδια	2 εκατ.

Και συνέχεια όλα τα είδη ακριβαίνουν διότι εβγήκαν χαρτονομίσματα 1.000.000 και 5.000.000.

20-8-44 Εμάζεψα τα πλακάκια και στο μαγαζί καθόλου εργασία. Επήρα 3 οκάδες γάλα (1 σιτάρι = 1 γάλα), εφτιάσαμε χυλοπίτες. Άλλαξα. Εφάγαμε παστό χυλοπίτες, είχαμε και τη Μαρίνα.

21-8-44 Η Ασφάλεια επήγε στη Σπηλιά και συνεκρούσθη με Αντάρτας, ίσον Κουμμουνιστάς, και εσκοτώθη ο Δ. Ζαχάριος εκ Σπηλιάς, ανθυπασιιστής. Εφάγαμε φασόλια.

νεκρούς και τραυματίες χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ο Στούπας διέφυγε στην Αθήνα και επανήλθε στη Μεσσηνία τον Αύγουστο του '44.

327 Το ΕΑΜ, από 15-8-44, έχει προσχωρήσει στην Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας ενώ οι Γερμανοί είναι ακόμα στην Ελλάδα. Άρα, δεν πρόκειται για επιστράτευση αλλά για αναγκαστική στρατολόγηση από τους Ταγματασφαλίτες.

328 Μάλλον εννοεί κάποιου είδους μπρικότες που έφτιαχνε από λιοκόκι.

22-8-44 [.....] Το απόγευμα επήγαμε στην Γιαννίτσαιναν. Επιστρέφοντας επήρα από Ευθύμιον Αντωνόπουλον 35 οκάδες σιτάρι, τα όφειλε από 1 παντελόνι, μονό δρίλι.

Ήλθε ο Ιωάννης Φιλντίσης, πρώτος εξάδελφος της Μάγδας, υπομοίραρχος από Βανάδα στην Ασφάλεια και ανέλαβε καθήκοντα αστυνομικού Ανακριτού, διότι μέχρι σήμερα, από τότε που ήλθε το Τάγμα Ασφαλείας, έχουν κλείσει στο στρατόπεδο 200 άτομα (μικρούς, μεγάλους, γυναίκες) κατηγορούμενους ότι περιθάλλουν τους Κουμμουνιστάς (Αντάρτες). Η φυγή του Ιω. Φιλντίση από Βανάδα έγινε νύκτα και έφθασε το πρωί εις Στάσιν Σιδηροκάστρου, στους Γερμανούς (εκεί έχουν στρατοπεδευθεί) οι οποίοι του παρεχώρησαν αυτοκίνητο να έλθη η γυναίκα του και 4 παιδιά, από 2 έως 12 ετών. Ήλθαν εδώ με ό,τι φορούσαν, τα δε υπάρχοντα των τα ~~πήραν οι αντάρτες~~ άφησαν στην Βανάδα.

23-8-44 [.....] Επήγα στο μαγαζί, το απόγευμα επήγε να δη τον Ιω. Φιλντίση η Μάγδα, πρώτον εξάδελφον της. Μας έφερε η Λούκαινα μια ζαλιά ξύλα για ενοίκιον του Σεπτεμβρίου.

24-8-44 Επότισα τον κήπο. Απόψε η Ασφάλεια εσκότωσεν τον Κωνσταντίνον Βλάχον διότι κατηγορείται ότι είχε αναλάβει με τους Κουμμουνιστάς να ρίξη δηλητήριο στην Δεξαμενή να φαρμακώση την πόλιν (απεκαλύφθη όμως ότι ήτο ψέμα). Εις Φαρακλάδαν συνεκρούσθη η Ασφάλεια με αντάρτες, εσκότωσαν 3 σημαίνοντα πρόσωπα Ανταρτών που ήσαν τύραννοι της περιφέρειας.

25-8-44³²⁹ Απόψε έβρεξε αρκετήν βροχήν, και αστραπές, έχω λίγο κρυώσει, πολύ φλομωμένος.

26-8-44 Εκόπη ένα κολοκύθι που είχαμε στον κήπο, 11 ½ οκάδες, έδωσα Φωτούλας 4½, έστειλα και του Ι. Φιλντίση 2½ οκάδες. Εζύμωσε. Αγόρασα 225 δράμια αρνί προς 4 οκάδες σιτάρι την οκά, το ρίξαμε στο φούρνον με χυλοπίτες, εφάγαμε το βράδυ και την Κυριακήν.

27-8-44 Κυριακή, επήγαμε στο μνημόσυνον Ιωάν. Μαρτίνου μαζί, την κόρη εκρατούσε η Φωτούλα, πραγματική ημέρα πένθους δια την Κυπαρισσίαν. Ήταν 6 μνημόсуна των τραγικώς αποθανόντων έξωθι της Τριπόλεως εκ της ανατινάξεως της αμαξοστοιχίας υπό των Ανταρτών. Αγόρασα 2 κοτόπουλα, 1½ οκά, έδωσα 1 οκά και 100 δράμια σαπούνι.

³²⁹ Οι Σύμμαχοι απελευθερώνουν το Παρίσι.

28-8-44 Επήγα για ξύλα στον Καρτελά, εφάγαμε ρεβύθια, επήρα από τον Ερυθρό Σταυρό ένα κουτί γάλα Νεστέ αντί 250.000 δραχμών.

29-8-44 Αδιαθέτησα με πόνο του συκωτιού, επήρα ατεμπρίνες και εκιτρίνισα, εφάγαμε λόπια.

30-8-44 Αρρώστησε η Ευσταθία με πυρετό 39½ όλη ημέρα, ακόμα δόντι δεν έβγαλε, στους 11 μήνες πηγαίνει. Απόψε εξενυχτήσαμε το κορίτσι.

31-8-44 Ανατέλλει ο Ήλος της Ελευθερίας των Ελλήνων και πρώτα εκ της Πελοποννήσου. Στην Κυπαρισσίαν οι Γερμανοί αναχωρούν όλοι από την περιφέρειαν μας και παραδίδουν πολεμικόν υλικόν και αποθήκες στα Τάγματα Ασφαλείας, η δε Ασφάλεια έχει στρατολογήσει εντός της πόλεως Κυπαρισσίας 400 στρατιώτας διαφόρων κλάσεων και συνεχίζει. Εγκατέλειψαν το μεγάλο οχυρό των Ραχών αφού επήραν τα βαρέα- μικρό κανόνια.

Αντάρτες στην Κυπαρισσία (Άνω Πόλη)

Μια προσωρινή Λαϊκή εξουσία : Σεπτέμβριος 1944– Φεβρουάριος 1945

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944

1-9-44 Σήμερα η κόρη έχει λίγο πυρετό, επήρα από Ερυθρό Σταυρό 180 δράμια όρουζα Αμερικής για το μωρό, εγώ έχω κιτρινίσει και έχω λίγο πυρετό. Εφάγαμε λόπια, εφτιάσαμε $\frac{1}{2}$ οκά μπελτέ ντομάτας.

Πολεμικά Νέα: Οι Γερμανοί εξεκένωσαν όλη την Γαλλία οπισθο-χωρώντας πολεμώντας. Η Ρουμανία εσυνθηκολόγησε με τους συμμάχους. Την Πολωνία όλη την έχουν καταλάβει οι Ρώσοι, έφτασαν μέχρι το Δάντζιντ. Η Βουλγαρία εσυνθηκολόγησε με τους Συμμάχους και υπεχρεώθη να εκκενώσει τα Ελληνικά εδάφη, να αποζημιώσει για τις καταστροφές και επί 2 έτη να έχει στρατό κατοχής Ελληνικό.

Ζήτω η Ελευθερία των Ελλήνων. Ο βασιλεύς Γεώργιος Β' ευρίσκεται από χθες στην μεγαλόνησον Κρήτην και η κυβέρνησίς του, υπό τον Παπανδρέου ως πρόεδρον. Αναμένονται να φθάσουν εις Πύλον και συνέχεια Κυπριαρισιακού Κόλπου Ελληνικά - συμμαχικά στρατεύματα εντός της αύριον. Οι Γερμανοί έδιδαν στον κόσμο πολλά πράγματα, εγώ επήρα ένα μπουκάλι 300 δράμια.

Επήραμε από το φαρμακείον Ευανθίας Καλόσακας κάτι σκονάκια και ήταν αποτελεσματικά, με το πρώτο έπεσε ο πυρετός και εκοιμήθη απόψε.

2-9-44 Διαταγή Ασφαλείας:

1. Απαγορεύεται εις όλους να εξέλθουν της πόλεως, εκτός αδείας Φρουραρχείου. Φρούραρχος Νικόλαος Κρέσπης, τηλεγραφετή Κυπριαρίσις, έφεδρος ανθυπολοχαγός.
2. Τα καταστήματα να ανοίγουν από 9 έως 11 π.μ. και 3-5 μ.μ.
3. Εντέλλονται οι Κυπριαρίσιοι να εφοδιασθώσι τρόφιμα δια 5 ημέρας.

Ίσως έχουμε πολιορκία, φοβούμεθα μήπως έχουμε καμιά επίθεση των Ανταρτών-Κουμμουνιστών εκ των βουνών, διότι αυτοί δεν θέλουν βασιλεία, θέλουν Κουμμουνισμόν, και δυστυχώς δια τους Έλληνας δεν είναι ενωμένοι, αλλά ούτε και υπήρξαν ποτέ αδελφωμένοι, αλλά προδότες,

ρουφιάνοι, αυτά βλέπουμε από αρχαιοτάτων χρόνων στην Ελληνική Ιστορίαν.

Νεωτέρα Διαταγή, να κλειστούμε στα σπίτια μας από τις 12 συνέχεια. Εφάγαμε αντίδια, ήτο πολύ καλά³³⁰.

3-9-44 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, διαλυομένη έμαθα τα θλιβερά γεγονότα ότι οι Αξιωματικοί της εδώ Ασφαλείας φεύγουν με τους Γερμανούς δια Μελιγαλά, προς ασφάλειάν των. Εξ αυτών είναι Θεοχαρόπουλος, διοικητής, Ιω. Φιλντίσης, υπομοίραρχος, Κανέλλος Γαλάνης, ανθυπολοχαγός, Στασινόπουλος, υπολοχαγός, Νικόλαος Κρέσπης ανθυπολοχαγός και εγκαταλείπουν την πόλιν και τους επιστρατευθέντας³³¹ πολίτας στην τύχην των. Ηθέλησαν όλοι οι Κυπαρίσσιοι στρατιώται να τους βαστήξουν, αλλά τους προστάτευσαν οι Γερμανοί και με Γερμανικά αυτοκίνητα έφυγαν. Οι Κυπαρίσσιοι όμως δεν χάνουν την ψυχραιμίαν των, συγκεντρωμένοι όλοι, έχουν καλούς αξιωματικούς-υπαξιωματικούς, θα αμυνθούν αν έχουν επίθεσιν ανταρτών.

Η κυκλοφορία των πολιτών είναι 3 ώρες την ημέρα, έως την στιγμήν, δεν γνωρίζουμε τας διαθέσεις των ανταρτών. Εφάγαμε κοτόπουλο με ρύζι. Είχα δώσει μερικά οικιακά σκεύη και ρούχα στον Ιω. Φιλντίση και έφυγε χωρίς να τον ιδώ, άφησε μερικά από αυτά στον Ιωάννη Σταματογιαννόπουλον τα οποία επήρα. Ώρα 6 μ.μ. μας κλείνουν μέσα στα σπίτια μας, ώρα 7½ παίρνουν ~~τον ελληνικόν σταθμόν~~ την Ελληνικήν εκπομπήν της Κυβερνήσεως του Καίρου, ομίλησεν ο Βασιλεύς, επήλθε συμφωνία του Ελληνικού λαού, Ασφαλείας-Ανταρτών. Εδόθησαν εξ ημίσεως τα Υπουργεία και πρωθυπουργός ο Παπανδρέου και από κοινού είπαν να κτυπήσουμε τον βάρβαρο εχθρό μας.

Πολεμικά Νέα: Ελευθερώθη όλη η Γαλλία και διέβησαν την γραμμή Ζίνφριδ 11 μίλια. Οι Ρώσοι κατέλαβον όλην την Ρουμανίαν και έφθασαν στα Βουλγαρικά σύνορα. Κατέλαβον όλη την Πολωνίαν και πολεμούν στα Γερμανικά σύνορα. Η Φιλανδία ζητάει ειρήνη, η Βουλγαρία διετάχθη από τους συμμάχους εντός 48 ωρών να αφοπλίση τον εχθρόν, στην Σερβία ο στρατηγός Τίτο έχει αποκόψει όλες τις συγκοινωνίες των Γερμανών και πολεμώντας έχει ελευθερώσει πολλά εδάφη.

330 Εν μέσω πολιορκίας, τρόμου και φόνων, βρίσκει χώρο στην ψυχή του και στο χειροποίητο μπλοκάκι του να σημειώσει ότι τα αντίδια, «ήτο πολύ καλά»!

331 Τα Τάγματα Ασφαλείας εκτός από τις εθελοντικές κατατάξεις αύξησαν τη δύναμή τους με ατομικές προσκλήσεις σε νέους που ήταν σε ηλικία επιστράτευσης.

Στη Βόρειο Ελλάδα ο συνταγματάρχης Ζέρβας με ελληνικό στρατό³³² έχει ελευθερώσει πολλούς νομούς και απέκοψε την συγκοινωνία των Γερμανών, είναι αδύνατον να διεύουν τον Όλυμπον, συνεπώς οι ευρισκόμενοι εντός του ελληνικού εδάφους θα μείνουν αιχμάλωτοι.

Στις Ράχες, που είναι τα οχυρά τους, οι Γερμανοί τα κατέστρεψαν όλα, είχαν φτιάξει 30 σπίτια, τα έκαψαν όλα καθώς και όλον τον εφοδιασμόν τους και πυρομαχικά, ολίγοι έχουν μείνει για να αποτεφρώσουν όλα και απόψε είχαμε όλο βροντές από τα πυρομαχικά τα καιόμενα. Εμείς απόψε πανηγυρίζουμε πυροβολώντας και τραγουδώντας και κτυπούν οι καμπάνες των εκκλησιών χαρμωσύνως.

4-9-44 Εκατεβήκαμε στην αγορά, ώρα 8 π.μ. μας έκλεισαν πάλι σπίτια μας διότι εξουσιοδοτήθη μια Επιτροπή από σεβαστούς πολίτας να πάη να συνεννοηθή με τους Αντάρτες δια συμφιλίωσιν όπως ανήγγειλαν οι αρχηγοί μας δια να αποφύγουμε άσκοπον αιματοχυσία, διότι εδώ μας χωρίζει αίμα και συνεπώς θα γίνουν παρεκτροπαί. Γι' αυτό εκλειστήκαμε έως ότου έλθη η Επιτροπή να ιδούμε τι θα γίνη. Εάν δεν δεχθούν, οι Κυπαρίσσιοι θα αμυνθούν δια την προστασίαν της πόλεως.

Εφάγαμε φασόλια χλωρά, εζύμωσε 5 οκάδες αλεύρι, 7 οκάδες ψωμί. Απόψε η κόρη μας έκανε εμετό. Αι πλέον μεγαλύτεραι τιμαί των ειδών, εις αστρονομικούς αριθμούς, μέχρι σήμερα διότι τώρα θα κατέλθουν:

- σιτάρι η οκά	12.000.000
- έλαιον	60.000.000
- κρέας	50.000.000
- κρασί	6.000.000
- γάλα	10.000.000
- σύκα χλωρά η οκά	4.000.000
- καρπούζι-πεπόνι	5.000.000
- αλάτι	25.000.000
- σπίρτα το κουτί	10.000.000 , κλπ.

Ώρα 5½ μ.μ. επέστρεψε η Επιτροπή και οι Αντάρτες εξήτησαν την παράδοσιν των όπλων από την Ασφάλεια. Μετά ταύτα, διέλυσαν τους ανθρώπους από την αγορά και κλειστήκαμε σπίτια μας. Η ασφάλεια έλαβε την προστασίαν της πόλεως δια των όπλων. Τώρα, 8 μ.μ., διήλθον εκ της Άνω Πόλεως 2 Αντάρται υπεείς με κατεύθυνσιν Σπηλιά. Εκοιμηθήκαμε ήσυχα.

332 Επρόκειτο για τους αντάρτες του ΕΔΕΣ.

5-9-44 Επήγα το πρωί να πάρω τα πράγματα μας που εγκατέλειψε ο Ιω. Φιλντίσης, με γύρισαν από του Τσελοντρέ το σπίτι, κατόπιν επιτράπη κυκλοφορία 8-10 π.μ., επήγα και επήρα όσα ηύρα, επήρα δε επιπλέον 2 παπλώματα, 1 κουβέρτα μάλλινη, 1 κατσαρόλα, 1 ποτήρι νερού, 3 κουτάλια αλπακά, 2 πιρούνια, 1 κατσαρόλα μικρή του χεριού αλουμίνιον, 1 καρέκλα σκάρτη και 6 οκάδες αλεύρι σμιγάδι.

Ήλθε χθες βράδυ βενζινάκατος από Πάτρα, αφίχθησαν 20 περίπου Κυπαρίσσιοι της Ασφαλείας ευρισκόμενοι εις Πάτρας και πολεμικών υλικόν. Μας ανήγγειλαν το θλιβερόν γεγονός ότι οι Γερμανοί επήραν πολλές χιλιάδες ανθρώπων ομήρους από τας Αθήνας – και καταστρέφουν τα πάντα.

Επήραμε 2 οκάδες γάλα, για τραχανά, έναντι 2 σμιγάδι. Εφάγαμε μελιτζάνες – μπάμιες κήπου. Φεύγοντας τελικώς οι Γερμανοί από τις Ράχες ανετίναξαν την σιδηροδρομικήν γέφυραν του Καλού Νερού, η οποία είχε κατασκευασθεί το 1901, και την γέφυραν της αμαξιτής οδού η οποία είχε κατασκευασθεί επί βουλευτού Ανδρέα Κοκέβη εν έτει 1890. Επήγε ένας Ραχίτης και τους επρόσφερε κοτόπουλα–αυγά δια να του δώσουν ένα ζεύγος άρβυλα και τον εσκοτώσαν, ενώ έκαιγαν άνω των 5000 ζευγών παπούτσια, όταν εμείς υποφέρουμε περισσότερον παντός άλλου από την υπόδησιν. Δεν υπάρχουν δέρματα, τα πήραν οι Γερμανοί όταν ήλθαν.

Για να νοιώσετε³³³ την έλλειψιν, 1 δράμι τελάκια έχει 2.000.000 και 1 οκά σολόδεσμα έχει 2.000.000.000 δρχ. Δεν αντέχουμε πλέον, γι' αυτό μας ελυπήθη ο ΠΑΝΑΓΑΘΟΣ ΘΕΟΣ και μας ελευθέρωσε από τον βαρβαρότερον λαόν της Γης, τους Ούννους.

Προ μηνός απεσύρθησαν εκ της κυκλοφορίας τα χαρτονομίσματα των 1000 δραχμών, εκκυκλοφόρησαν του 1.000.000, τώρα αποσύρονται της κυκλοφορίας τα 5.000 και 10.000 διότι εβγήκαν 5.000.000. Τα ανωτέρω αχρηστευθέντα δεν τα μαζεύει η τράπεζα αλλά μένουν όπου υπάρχουν. Όλος ο κόσμος έχει γεμίσει τσουβάλια-μαξιλάρια. Εγώ ευτυχώς έχω μόνον 2.000.000 τα οποία μεταχειριζόμαστε στην κουζίνα, να κατεβάζει την τσουκάλα από την φωτιά, και στον καμινέ³³⁴.

333 Σε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο. Άρα, είχε κατά νου ότι κάποιοι κάποτε θα το διαβάσουν.

334 Και στον καμινέ. . . ! Το μεγαλύτερο σε ονομαστική αξία χαρτονόμισμα, 100 δισεκατομμυρίων δραχμών, κόπηκε στις 3-11-44 φέροντας την υπογραφή του νέου διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Ξεν. Ζολώτα. Η αξία του ήταν σχεδόν μηδενική.

6-9-44 Τετάρτη, εφάγαμε μπάμιες-μελιτζάνες. Ήλθαν δύτες από Πάτρας και βγάζουν από τη θάλασσα τον Ιταλικό οπλισμό που εβύθισαν οι Γερμανοί το 1943. Εντύσανε και άλλους πολίτες. Η Κυβέρνησις του Καίρου διέταξεν την διάλυσιν των Ταγμάτων Ασφαλείας που συνεργάζονται με τους Γερμανούς, επίσης να διαλυθούν και οι Αντάρτες, δεν έχουν κανένα να αυτοδιοικούν. Ήλθε και επήγε Επιτροπή αμφοτέρων των παρατάξεων προς συμφιλίωσιν, κατέληξαν να μείνουν εκεί που είναι ο καθένας και όταν έλθη αποβατικός στρατός να παραδώσουν τα όπλα.

7-9-44 ³³⁵Αφίχθησαν εκ Πύλου-Γαργαλιάνων 160 στρατιώται ασφαλίτες με τον έφεδρον υπολοχαγόν Δημητρακόπουλον, έφεραν και πολεμικό

8-9-44 Επήγα πρωί στο ρέμα Καρτελά, έκοψα ξύλα, εφόρτωσα το γαϊδούρι. Το μεσημέρι εφάγαμε τραχανά. Το απόγευμα εκατέβηκα στην αγορά και έμαθα τα νέα του κουινιάδου μου Γεώργου, ότι επαρήγγειλε από την Φαρακλαδα, με τον Ηλία Παυλόπουλον, να ειπή του Βασίλη Κακκίση ότι αν θα τον πιάση θα τον γδάρη μαζί με τους Ιω. Μαυρογένη, Γεώρ. Πετρόπουλον, και Στασίον Πετρόπουλον και ότι θα την κάψουν την Κυπαρισσίαν αν δεν τους παραδώσουν τα όπλα οι Ασφαλίτες. Μαθαίνοντας αυτά τα βάρβαρα λόγια, οι Κυπαρίσσιοι γογγύζουν εναντίον του, καθώς και ημείς που το ακούσαμε το ίδιον λέμε και τον καταράμε που ζει. Φαίνεται ο άνθρωπος αυτός απώλεσεν το διοικείν της κεφαλής και από σήμερα να τον συγχωράμε. Αυτά τα λόγια δεν τα επαρήγγελλον ούτε αυτοί που τους σκότωσαν τους γονείς, τους έκαψαν τα σπίτια τους κλπ.

³³⁵ Στις 5-9-44 οι Γερμανοί αποχωρούν από την Καλαμάτα. Μετά την απόρριψη της απαίτησης του ΕΛΑΣ να παραδώσουν οι Ταγματασφαλίτες τον οπλισμό τους, ο ΕΛΑΣ τους επιτέθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου και 100-120 Ταγματασφαλίτες κατέφυγαν στο Μελιγαλά, όπου βρισκόταν εγκατεστημένη ισχυρή δύναμη 800 Ταγματασφαλιτών. Η κατάληψη του Μελιγαλά απέκτησε μεγάλη σημασία για την επικράτηση του ΕΛΑΣ στην Πελοπόννησο. Ο αρχιμανδρίτης Ιωήλ Γιαννακόπουλος μαζί με δύο Βρετανούς αξιωματικούς μεσολάβησαν και μετέφεραν στους Ταγματασφαλίτες πρόταση για παράδοση και μεταφορά τους σε ασφαλές στρατόπεδο μέχρι την άφιξη της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας, για να διασφαλισθεί η ζωή και η περιουσία των ιδίων και των συγγενών τους, αλλά ο Περρωτής την απέρριψε. Η επίθεση του ΕΛΑΣ, με περίπου 1.200 άνδρες από το 9ο και το 8ο Σύνταγμα, ξεκίνησε το πρωί της 13ης Σεπτεμβρίου. Η μάχη διήρκεσε δύο μέρες και έληξε με ήττα των αμυνόμενων. Τη λήξη της ακολούθησε εισβολή στο Μελιγαλά και ανεξέλεγκτη λεηλασία και εκτελέσεις με οργανωμένο τρόπο. Στο ανταρτοδικείο που οργανώθηκε στην πόλη καταδικάστηκαν με συνοπτικές διαδικασίες οι περίπου 60 επικεφαλής των Ταγμάτων, αλλά και πολλοί άλλοι με διαδικασίες διαβλητές που σχετίζονταν και με προσωπικά κίνητρα. Οι εκτελέσεις έγιναν στην "πηγάδα", έξω από το Μελιγαλά. Τα γεγονότα του Μελιγαλά, αλλά και της Καλαμάτας, αμαύρωσαν την εικόνα της ηγεσίας του ΕΑΜ, η οποία αρχικά αρνήθηκε τις σφαγές, αργότερα όμως αναγκάστηκε να αποδεχτεί τα γεγονότα και να τις καταδικάσει.

Αντιθέτως, αυτού του κουμμουνιστή δεν του πείραξαν τίποτε, δι' αυτό τον συγχωράμε από σήμερα.

Η Ευσταθία μας έβγαλε, ή εφύτρωσε, ένα δοντάκι δεξιό της κάτω σιαγώνος.

9-9-44 Επειδή συνεχίζουν να επιστρατεύουν ακόμη, σήμερα δεν βγήκα έξω, έχω γλυτώσει έως σήμερα. Εφάγαμε ρεβύθια.

10-9-44 Κυριακή, εκατέβηκα στο μαγαζί, καμία εργασία, είμαι αδέκαρος, ευτυχώς που έχω τα προς το ζην τρόφιμα συγκεντρώσει. Επήρα 275 δράμια αρνί, έδωσα 3 οκ. και 100 δράμια σιτάρι. Το απόγευμα επήγαμε επίσκεψιν στον Διαμαντήν Δημόπουλον, εχαιρετίσαμε την νύφη του.

Εκπομπή Λονδίνου: Η Ελληνική Κυβέρνησις εγκατεστάθη εις Νεάπολιν της Ιταλίας, οι Γερμανοί φεύγουν συνεχώς από την Ελλάδα και από τα κατεχόμενα νησιά του Αιγαίου, παραδίδονται στους Τούρκους και αφοπλίζονται και κρατούνται. + νέος άνθρωπος.³³⁶

11-9-44 Απαγορεύεται πάσα έξοδος άνευ αδείας, εκάθισα στο σπίτι, εφάγαμε μελιτζάνες και ντομάτες μπουλουγούρι φούρνου. Εζύμωσε 5 ½ οκάδες αλεύρι, εκ Φιλντίση. . . .

12-9-44 Η Ασφάλεια ανεχώρησεν στις 2 η ώρα πρωινήν δια τα χωριά, επέστρεψε στις 2 μ.μ., εσκότωσαν έναν κουμμουνιστήν και συνέλαβον 12, εκ τούτων 1 γυναίκαν. Εις Χαλαζώνιον έπιασαν τις 2 βαλίτσες του βουλευτού του Σταθόπουλου εκ Γαργαλιάνων, μετέφερον όλην την αλληλογραφίαν του Αντάρτικου της Επαρχίας Τριφυλίας, των πολιτικών Οργανώσεων από την ίδρυσίν του μέχρι σήμερα. Εντός αυτών εύρον όλους τους Τριφύλιους εγγεγραμμένους, άλλους κατηγορουμένους και άλλους συμπαθούντας. Ευτυχώς δια την Τριφυλίαν που ευρέθησαν τώρα που έφυγαν οι Γερμανοί, αλλιώς θα περνούσαμε³³⁷ όλοι από ντουφέκι.

13-9-44 Επήγα στις Βρύσες, ελεηλάτησαν και εκεί τα σπίτια.

14-9-44 Επήγα στην εκκλησίαν. Οι ασφαλίτες ετοιμάζονται να φύγουν για τους Γαργαλιάνους να συμπυχτούν με τον Στούπα κατόπιν καταστροφής των

336 Ανεξήγητο, γραμμένο με μικρότερα γράμματα. Το + πιθανόν σημαίνει ότι συνευρέθη ερωτικώς με τη Μάγδα, ή ότι εμετάλαβε (είναι Κυριακή) και έγινε «νέος άνθρωπος».

337 Το «μ» στο «περνούσαμε» είναι ξεκάθαρο. Άρα, ήταν σε μια από τις τρεις κατηγορίες: συμπαθούντες, κατηγορουμένους, ή εγγεγραμμένους. Η επικρατούσα εντύπωση το Σεπτέμβριο του '44 ήταν ότι, αντίθετα με τους Γερμανούς, οι Ασφαλίτες, ως Έλληνες, δεν θα «πέραναν από ντουφέκι» τους αριστερούς.

στον Πύργον. Απόψε εκοιμηθήκαμε οικογενειακώς στου Σωτηρίου Πετρακοπούλου το σπίτι, είχαμε τον φόβο μην μας πάρουν ομήρους, ήπιαμε καλό κρασί καμούσι³³⁸.

15-9-44 Έφυγαν απόψε οι αλήτες, εισήλθον στην πόλιν αι πολιτικά οργανώσεις. Οι Κυπαρίσσιοι, ενθουσιασμένοι, εχαίροντο την απελευθέρωσιν των χωρίς αιματοχυσίαν. Στας 1 μ.μ. ακούσαμε πυροβολισμούς στην παραλία, την στιγμήν αυτήν είχαν έλθει από τα χωριά με σημαίες, βλέπουν ασφαλίτες από τον ελαιώνα να έρχονται, τρέχει ο κόσμος να κρυφθή, εγώ και η γυναίκα μου και η κόρη μου εμπήκαμε στον υπόνομον Μαραγγού επί 2 ώρας. Αυτοί έφεραν 5 αυτοκίνητα, εφόρτωσαν όλες τις αποθήκες τροφίμων και πολεμικού υλικού. Εν τω μεταξύ, εγύρισαν όλην την πόλιν, εσυγκέντρωσαν τους άνδρες στην πλατείαν και ζητούσαν αυτούς που δεν τους παρέδωσαν τα όπλα, εκ των στρατευθέντων, διότι οι περισσότεροι Κυπαρίσσιοι δεν τους ακολούθησαν. Εις τα σπίτια που έμπαιναν τα ελεηλάτησαν σε ωρολόγια, χρυσαφικά και ρούχα, ήλθαν σωστοί πειραταί. Κατόπιν από 2 ώρας ανεχώρησαν.

Εγώ το πρωί επήγα στο Φρουραρχείον, εκεί ηύρα τον Ξάστερον και ανέλαβε την διοίκησιν³³⁹ (είχε παραμείνει ο Γιώργος Μισερλής για κατάσκοπος) και εδήλωσα φιλίαν (αλλά το απόγευμα έφυγε και αυτός). Στας 5 μ.μ. επήρα την Μάγδα και την κόρη και επήγαμε στο κάστρο να ξεσκάσουμε, εκαθίσαμε έως τας 7 μ.μ. Κάποια στιγμή, βλέπουμε να κατεβαίνει την σκάλα του σπιτιού μας³⁴⁰ ο Γεώργιος, τον γνωρίσαμε και τρέχουμε, τον ηύραμε στην Πλατεία, μαζί με τον διοικητήν του 4^{ου} Τάγματος του 9^{ου} Συντάγματος του ΕΛΑΣ κύριον Ανδρέαν Τασιόπουλον εκ Αναζηρίου, τον Τιμόθεον εκ Γαργαλιάνων και Νιόνιον Χρηστόπουλον. Επήγαμε σπίτι, εφτιάξαμε ντομάτα σαλάτα και ντομάτα-αυγά τηγανητά, κρασί από το βαρέλι, εφάγαμε καλά, ώρα 10 μ.μ. έφυγαν για ύπνο στα περιβόλια. Εμείς από φόβο επήγαμε στου Χαρ. Κασίμη για ύπνο, εκεί ήλθαν ο Νίκος Αντωνόπουλος, ο Σπύρος Νομαρχιακός και Χρήστος Στρίγγας, εκαθίσαμε αρκετές ώρες, κατόπιν εκοιμηθήκαμε. Εγώ είχα μαζί μου και το αρχείον του Τάγματος διότι το ξέχασαν όταν έφυγαν από το σπίτι μου.

338 Καμούσι: Το τελευταίο κρασί στο βαρέλι.

339 Η διοίκηση αυτή σχετίζεται με την ΠΕΕΑ, δεν έχει οργανική σχέση με τον ΕΛΑΣ.

340 Από το Κάστρο μπορούσαν να δουν το σπίτι. Η Πλατεία της Άνω Πόλης είναι μεταξύ του Κάστρου και του σπιτιού τους.

16-9-44 Πρωί επότισα, επήγα στην παραλία το απόγευμα, κατόπιν στο φρουραρχείον, εβγήκα βόλτα με τον Διοικητήν Ξάστερον, επήγαμε στο μαγαζί μου, επήρα 4 αστέρες³⁴¹, έφτιαξε στολή υπολοχαγού. Κατόπιν εκάναμε επίσκεψιν εις την οικία Σωτηρίου Κυριακού, είναι φίλος του, ώρα 6½ ήλθα σπίτι, είχε ζυμώσει η Μάγδα. Κατόπιν έσφαξε τον κόκορα, επήγα στου Λούτου, επήρα 1 οκά τυρί, μου το όφειλε. Επιστρέφοντας σπίτι, ήλθαν πάλι οι 4 μουσαφιρέοι που είχα εχθές βράδυ, έγινε το κοτόπουλο με χυλοπίτες, εφάγαμε καλά, ήπιαμε κρασί καλό και έφυγαν για ύπνο έξω της πόλεως. Εμείς εκοιμηθήκαμε σπίτι μας.

17-9-44 Έγινε δοξολογία στην Αγία Τριάδα, έχουν συγκεντρωθή περίπου 50 αντάρτες οπλισμένοι. Μετά την δοξολογίαν της απελευθερώσεως, παρήλασαν στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου, εκεί εκατέθεσαν οι αντάρτες στέφανον και μετά 1 λεπτού σιγήν έψαλλον το πένθιμον εμβατήριον του Στρατιώτου, ΕΠΕΣΕΣ ΘΥΜΑ. Εις το άκουσμά του, έκλαψα, το τραγουδούσαν οι αντάρτες. Παρέλειψα να γράψω ότι είχαν συγκεντρωθεί όλοι οι πολίτες και τα σωματεία με τα λάβαρα.

Κατόπιν επήγαμε στην Πλατεία παραλίας. Εκεί εξεφώνισε τον απελευθερωτικόν λόγον ο Λαϊκός Αντιπρόσωπος (βουλευτής) του Κουμμουνιστικού Κόμματος κύριος Κώστας Σταθόπουλος εκ Πυργακίου [Γαργαλιάνων], Χημικός. Εξιστόρησε το τι υπέφερε ο Ελληνικός λαός τα 4 χρόνια σκλαβιάς. Μετά από αυτόν, emίλησε αντιπρόσωπος της ΕΠΟΝ³⁴², και τέλος ο Αναστάσιος Ρηγόπουλος, πρώην Αντισυνταγματάρχης με θέμα «Ηλθαμε να εφαρμόσουμε την Διδασκαλίαν του Κυρίου Ημών Ιησού Χρηστού».

Συνεχώς ήρχοντο από τα χωριά του Δήμου Τριπύλης ολόκληρος ο λαός με λάβαρα και τραγουδώντας, υπεείς και πεζοί, άνδρες, γυναίκες, παιδιά. Όταν τελείωσαν, 12½, έριξε το φυλάκιον μερικούς πυροβολισμούς, σύνθημα συναγεμίου. Ε, τότε να μας βλέπατε πως τρέχαμε, εγώ έφτασα στον Αγιώργη (Νεκροταφείον στην παραλία), αλλά έγινε παρεξήγησις — άκουσαν αεροπλάνο και νόμισαν αυτοκίνητα. Επέστρεψα σπίτι με τον Γεώργιο στα 2 μ.μ., εφάγαμε ντοματοσαλάτα-τυρί. Αγόρασα 3 κοτόπουλα και έδωσα 1³⁰⁰/₄₀₀ λάδι. Εφάγαμε ντοματοσαλάτα.

341 Τα μεταλλικά αστεράκια που χρησιμοποιούσε στα καπέλα αξιωματικών. Εν προκειμένω, θα εχρειάζοντο για τις επωμίδες της στολής υπολοχαγού.

342 Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων (Ε.Π.Ο.Ν.), ιδρύθηκε το Φεβρουαρίου 1943, ήταν μέλος του ΕΑΜ.

18-9-44 Εμάθαμε ότι η Καλαμάτα κατελήφθη από τους αντάρτες μετά 24-ωρον πόλεμον, το Μελιγαλά κατελήφθη μετά 3-ημερον πόλεμον. Έγινε μεγάλη καταστροφή εις σπίτια και εις άμαχον πληθυσμόν, συνέλαβον 2500 αιχμαλώτους, διαφόρους ασφαλίτες και τους ετουφέκισαν όλους. Από Κυπαρισσίαν είχαν ακολουθήσει 30 Αξιωματικοί-οπλίτες, ένας επέστρεψε, ο Νίκος Μπακόπουλος. Εφάγαμε φασολάκια κήπου.

19-9-44 Αγόρασα ½ οκά κρέας βοδινό Χ 48.000.000, επούλησα 1 οκά λάδι 85.000.000 να οικονομηθώ, το φτιάξαμε στιφάδο, ήτο εξάισιο. Έβαλα κάνουλα στο βαρέλι του κρασιού και πίνουμε καθημερινώς. Επήρα 5 οκάδες κούκλα από Βλαχούλη, τούδωσα φάρμακο για το κρασί (21 δράμια μεταμπουσουλφίτ). Απόψε έκαμε συλλήψεις το ΕΑΜ στα πρόσωπα που θεωρούνται υπεύθυνα για την εποχήν της δουλείας επί ασφαλιτών-Γερμανοιταλικής εποχής, τον αριθμό 21.

20-9-44 Εφάγαμε μπάμιες-μελιτζάνες, επήρα ½ οκά τυρί με είδος. Η οικογένεια Ιωαν. Φιλντίση αφίχθη εις Βανάδαν, εκτός από τον ίδιον ο οποίος εξηφανίσθη κατά την μάχη Μελιγαλά. Έγινε μερική επιστράτευση³⁴³ εδώ και πηγαίνουν προς Γαργαλιάνους. Εκλήθημεν από τον Επιτετραμμένον της Οργανώσεως επί των Συνδικαλιστικών Ζητημάτων, Ν. Αντωνόπουλον, εις την οικίαν Δ. Κουκάκη, οι αντιπρόσωποι των Επαγγελματικών Σωματείων -- Συμβούλιον της Ομοσπονδίας, της οποίας είμαι ταμίας, και αφού μας κατατόπισεν εις την νέαν Λαϊκήν κατάστασιν, μας έκανε 2 ερωτήματα:

Α) τι εντύπωσιν έκανε ο ερχομός του Αντάρτικου εις Κυπαρισσίαν και

Β) τι εντύπωσιν έκαναν οι συλλήψεις του Διευθυντηρίου των Ασφαλιτών.

Εγώ απήντησα στο Α πως ήλθαν όπως ο Κύριος Ημών Ιησούς Χριστός, να κηρύξουν την Αλήθειαν, Δικαιοσύνην και το Φως³⁴⁴, και στο Β, εμείς δεν είμαστε εις θέσιν να γνωρίζουμε περί των κατηγορουμένων διότι δεν μας είχανε την εμπιστοσύνην να μας αποκαλύπτουν τα μυστικά των. Από όλους, μόνον εμένα συνεχάρη που είπα την αλήθεια και επανέλαβε ότι αυτοί γνωρίζουν το γιατί συλλαμβάνουν, και εμάς απλώς μας παίρνει γνώμας.

343 Μάλλον πρόκειται για στρατολόγηση από τον ΕΛΑΣ εν όψει της μάχης των Γαργαλιάνων. Από τις 18 Σεπτεμβρίου τρία Συντάγματα του ΕΛΑΣ (το 9ο Μεσσηνίας, το 8ο Λακωνίας και το 11ο Αρκαδίας) είχαν περικυκλώσει τους Γαργαλιάνους για να επιτεθούν στα Τ.Α. του Στούπα και να κάνουν "εκκαθάριση της αντίδρασης".

344 Προφανώς είχε πεισθεί από την ομιλία του πρών Αντισυνταγματάρχη Α. Ρηγόπουλου που είχε γίνει δημόσια πριν από μόλις 3 μέρες.

Ακούσαμε από Ράδιο Λονδίνου ότι η Ελληνική Κυβέρνησις έστειλε αντιπροσώπους εις Ελλάδα, 1 στην Πελοπόννησον, 1 στα Επτάνησα, 1 στο Αιγαίον. Επίσης, εκατελήφθη το Μεσολόγγι με πολυάριθμον υλικόν, η Κομοτηνή, η Αλεξανδρούπολις και γενικώς η Δυτική Θράκη.

21-9-44³⁴⁵ Επότισα κήπον. Εις Γαργαλιάνους άρχισε η επίθεσις από τους Αντάρτας χωρίς να έχουμε αποτελέσματα μέχρις εσπέρας. Εφάγαμε φασολάκια – μελιτζάνες. Ήλθεν εκ Σιδηροκάστρου η Παναγιώτα Χρ. Λαμπροπούλου να πάρη λάδι με σιτάρι, δεν πήρε διότι ζητούσαν 7 οκάδες σιτάρι δια 1 οκά λάδι. Της γέμισα τον μπότι 2 ½ οκάδες κρασί, της έδωσα 2 οκάδες σαπούνι να μας πάρει 2 κότες να γενούν. Εστείλαμε και ½ οκά σαπούνι της Μαρίκας Φιλντίση (επέστρεψε εις Βανάδα με παιδιά διότι ο Γιάννης εχάθη).

22-9-44 Επότισα τον κήπο, επήγα στο μαγαζί, εφτιάξαμε 4 σακιά από κομμάτια λινάτσα Γερμανική, χάρτινα δεν υπάρχουν σακιά, εφάγαμε τραχανά. Έχουμε τακτικά επισκέψεις για το Γεώργο από τις οικογένειες των φυλακισμένων, διότι θα κατέχη την Έδραν του Εισαγγελέως στα Λαϊκά Δικαστήρια.

- Το αλάτι έχει 25.000.000
- το λάδι 100.000.000
- το κρασί 16.000.000
- σιτάρι 16.000.000.

Εφτιάξαμε τα πρώτα παπουτσάκια της κόρης μας, πάνινα, το σχέδιον έκοψε ο Νίκος Κόσουφας.

23-9-44 Εκατελήφθησαν οι Γαργαλιάνοι από τους αντάρτες κατόπιν διημέρου μάχης, εσκοτώθηκαν αρκετοί, δεν εγνώσθη ο αριθμός των ακόμα. Άρχισαν οι ανακρίσεις δια τους κρατούμενους εις φυλακάς. Ο Γεώργος απόψε δεν ήλθε σπίτι, εξενύχτισε η Ανακριτική Επιτροπή.

24-9-44 Κυριακή, επήγα στην Εκκλησίαν, κατόπιν στην πλατεία, emίλησε επί μακρόν ο συναγωνιστής³⁴⁶ Σταθόπουλος. Κατόπιν επήγε επιτροπή

345 21-22/9/44: Ο ΕΛΑΣ με αρχηγό τον Άρη Βελουχιώτη επιτίθεται στα Τάγματα Ασφαλείας των Γαργαλιάνων από ανατολικά (χωριό Πυργάκι). Ο ΕΛΑΣ, με υπέρτερες δυνάμεις, επικρατεί πλήρως. Ακολουθεί σφαγή και λεηλασία όσων θεωρήθηκαν αντιδραστικοί. Ο Στούπας αυτοκτονεί.

346 Πρώτη φορά χρησιμοποιεί τον όρο «συναγωνιστής», μάλλον επηρεασμένος από τη φρασεολογία της ΠΕΕΑ της οποίας ο Σταθόπουλος ήταν Αντιπρόσωπος. Η ΠΕΕΑ διόρισε για την καθοδήγηση και τη σύνδεσή-της με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, διοικητικούς

γυναικών και έκανε παράκληση για τους κρατούμενους, να αποφυλακισθούν, αυτό το εισηγήθη η Μαγδαληνή. Εσφάξαμε κόκορα, ο Γεώργιος ήλθε το βράδυ. Το απόγευμα εμίλησεν ο Συναγωνιστής Σταθόπουλος, εις της αίθουσας Δικαστηρίου, προς τους επαγγελματίες και μετά προς τους διανοομένους.

Εκπομπή Ραδίου: Η Ελληνική Κυβέρνησις διεμαρτυρήθη στον πολιτισμένον κόσμον διότι οι Βούλγαροι κάνουν βασανιστήρια εις τους Έλληνες της Θράκης και Μακεδονίας και τους καίνε ζωντανούς.

25-9-44 Συνεχίζονται οι ανακρίσεις, έχουν συλληφθεί 20 περίπου. Εμάθαμε ότι η Πύλος παρεδόθη αμαχητί και οι εκεί ευρισκόμενοι εκλείσθησαν εις τας φυλακάς. Ο Στούπας αυτοκτόνησε. Εφάγαμε σέσκουλα.

26-9-44 Απέλυσαν τους κρατούμενους, εκτός 5 τους οποίους έστειλαν εις το Ανταρτοδικείον: Β. Κακκίσην, Αντ. Δημητρακόπουλον, Γεώ. Πετρόπουλον, Φώτην Γρηγορόπουλον και Ζόγαν.

27-9-44 Ανεχώρησα πρωί δια Μάραθον, έφθασα στις 3½ μ.μ. (με τα πόδια). Η Πετρούλα είναι άρρωστη από 2 μήνες και πολύ αδύνατη. Ο Κυριαζής ανεχώρησε με βάρκα την ημέρα που πολεμούσαν οι Γαργαλιάνοι φοβούμενος τιμωρία των ανταρτών. Επήρε και τα 3 παιδιά του και κατευθύνθησαν δια Στροφάδες, μαζί με άλλους 25 χωριανούς του, και ακόμα δεν έχουν μάθει εάν υπάρχουν, τους ήύρα πολύ στενοχωρημένους. Το βράδυ ήλθε βάρκα από το Κατάκωλο και ανήγγειλον ότι έγιναν αποβάσεις από Άγγλους με 8 καράβια, έβγαλαν τρόφιμα και πολεμικόν υλικόν.

28-9-44 Ανεχώρησα, στην Αγία Κυριακή συνήντησα τον Γεώργιον να πηγαίνει, έμαθε την απουσία του Κυριαζή. Επέρασα στα Φιλιατρά με παρέα τον Αντώνη Παρασιράκην, εφάγαμε στου αναδεξιμιού μου το σπίτι σέσκουλα, ανεχωρήσαμε στις 12, εφθάσαμε ενταύθα στις 3½. Έμαθα ότι τους 5 κρατούμενους τους έστειλαν στο Ανταρτοδικείον.

29-9-44 Εκάθισα στο μαγαζί, ησυχία.

αντιπροσώπους για κάθε επαρχία χρησιμοποιώντας κυρίως τους Αντιπροσώπους του Εθνικού Συμβουλίου που είχε συγκληθεί το Μάιο του 1944 στις Κορυτσάδες Ευρυτανίας. Αντιπρόσωπος από την Ηλεία ήταν ο Μητροπολίτης Αντώνιος.

30-9-44 Αγόρασα σταφίδα 100 οκάδες X 2.500.000. Έφερε και 200 οκάδες ο Γεώργος έναντι μισθού του από Αγροτικήν Τράπεζαν³⁴⁷. Επέστρεψε ο Γεώργος.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944

1-10-44 Κυριακή, μνημόσυνον υπέρ των πεσόντων Ανταρτών έγινε στην Αγία Τριάδα, παρευρέθη όλη η πόλις. Εφάγαμε κόκοραν. Ήλθε στην Πολιτοφυλακή³⁴⁸ ενταύθα και ετοποθετήθη ο Αθ. Γιαλαμάς, πρώτος εξάδελφος εκ Γαράντζης, υπενωματάρχης. Το ράδιον ανήγγειλεν την κατάληψιν της Θράκης από τους Αντάρτες, έως τον Στρυμόνα. Οι Ρώσοι ενώθηκαν με τους Σέρβους, απέκοψαν τους Γερμανούς της Ελλάδος.

2-10-44 Επήγα στο μύλο 60 οκάδες σιτάρι, είχα και 10 κούκλα αλλά μούπεσε και έσπασε η σακούλα, τις έφερα πάλι με χώματα. Επειδή ο μύλος έχουν πολλά σιτάρια, θα το πάρω την Τετάρτη.

3-10-44 Επεριποιήθην τον κήπο, έβρεξε πολύ.

4-10-44 Επήγα στο μύλο, άλεσα μαζί και την κούκλα 10 οκάδες.

5-10-44 Ο Αντιπρόσωπος της ΠΕΕΑ Σταθόπουλος εσυγκέντρωσε όλους τους επαγγελματίες και αγρότας και εργάτες δια να λύσουμε την σημερινή ακαταστασία των τιμών. Ορίστηκαν τα εξής:

- Τα γεωργικά προϊόντα να ανέρχονται 1.700.000 απάνω της προπολεμικής των τιμής.
- Τα εργατικά 2.000.000 άνω
- Τα βιομηχανικά είδη, 2.400.000 πάνω.

6-10-44 Επήγα για ξύλα στου Κώστα Λαμπρινοπούλου το περιβόλι.

7-10-44 Σάββατον. Στο μαγαζί, άνευ εργασίας. Είχε έλθει ο Μήτσος της Θείας Τασούλας από το Σιδηρόκαστρο, έγγραφε στο Γυμνάσιον, όλην την εβδομάδα, έφυγε σήμερα.

347 Άρχισε πάλι να πλήρώνεται ο Γεώργος από την ΑΤΕ, αλλά εις είδος (σταφίδα).

348 Την άνοιξη του 1944 η ΠΕΕΑ αποφάσισε να συγκροτήσει μονάδες Εθνικής Πολιτοφυλακής, με καθαρά αστυνομικά καθήκοντα, για να απαλλάξει τις μάχιμες μονάδες του ΕΛΑΣ από τα καθήκοντα διατήρησης της τάξης. Είχε τη φιλοδοξία να αντικαταστήσει την παλιά Χωροφυλακή με ένα νέο, πιο δημοκρατικό σώμα.

8-10-44 Αγόρασα κρέας προς 100.000.000 την οκά, είχαμε και μήλα. Η πρώτη συναυλία στην αίθουσα της ΕΠΟΝ με μουσική και λαχειοφόρο.

9-10-44 Επήγα δια ελαιόκλαρα στου Κώστα Λαμπρινόπουλου, εφόρτωσα τον γάιδαρο.

10-10-44 Ησυχία.

11-10-44 Βροχή. Σήμερα κατελήφθη η πρωτεύουσα Αθήνα από τους Αντάρτες, 40.000 απέξω επετέθησαν και 30.000 εσωτερική επανάστασις. Είχαν όλοι καλώς εξοπλισθεί, λεπτομέρειες δεν μάθαμε δια το πώς παρεδόθη και μετά από πόσες ημέρες αγώνα.

12-10-44³⁴⁹ Αγόρασα συκωτάκια 130 δράμια, 25.000.000 δραχμάς. Ο Γεώργος επήγε εις Μάραθον με τον γάιδαρο καβάλα, αρρώστησε ο Βασίλης από κοιλιακά, γι' αυτό επήγε ο Γεώργος. Επέστρεψε ο Κυριαζής από τα Στροφάδια εντάξει.

13-10-44 Αγόρασα μαρίδα, ½ οκά, 25.000.000.

14-10-44 Συνεχής συνεδρίασις από αντιπροσώπους σωματείων και της αυτοδιοικήσεως δια την εφαρμογήν διατιμήσεων, όπου εκαθορίσθησαν αι τιμαί όλων των ειδών 2.000.000 απάνω των προπολεμικών δραχμών. Όλα τα είδη θα έχουν βάση το λάδι (1 λάδι ίσον 4 σιτάρι) κλπ., βιομηχανικά, εγχώρια προϊόντα και εργατικά. Επήγα στις Βρύσες, αγόρασα 9 οκάδες καρύδια αφράτα (προς 1 με 2 σιτάρι), 11 οκάδες μήλα έναντι μια-μια, κούκλα, κυδώνια 3½ X 6.000.000.

15-10-44 Κυριακή, αγόρασα 300 δράμια χοιρινό X 80.000.000, το φάγαμε ξινάδα. Το απόγευμα είχαμε πάλι συγκέντρωση, εμίλησε ο Αντιπρόσωπος του ΕΑΜ. Το πρωί έγινε δοξολογία επί τη απελευθερώσει των Αθηνών στην Ευαγγελίστριαν, κατόπιν εμίλησε ο Αντιπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Δημήτρης Σταθόπουλος³⁵⁰ εκ Ρίψεσι, δικηγόρος. Το βράδυ επήγαμε στη συγκέντρωση της ΕΠΟΝ, είχε συναυλία, μαζί και η οικογένεια, η κόρη μου όλο γελούσε και εχόρευε στο παιάνισμα της μουσικής, μετά το ράδιον. Εφύγαμε ώρα 9 μ.μ.

349 Απελευθέρωση της Αθήνας.

350 Υπάρχει και ο Κώστας Σταθόπουλος, χημικός, από το Πυργάκι Γαργαλιάνων.

16-10-44 Εις την εφαρμογήν των διατιμήσεων ζημιώνουμε και αποσύραμε από το μαγαζί εμπόρευμα εις άγνωστον κρύπτην. Εφάγαμε σέσκουλα. Ο Γεώργος επήγε εις Φιλιατρά, η σταφίδα ανήλθε στα 20.000.000.

17-10-44³⁵¹ Εφάγαμε φασολάκια χλωρά. Επανήλθε ο Γεώργος, ο Βασίλης αρρώστησε από κοιλιακά, τούστειλα 500.000.000 από τον Γεώργον.

18-10-44 Ήλθε αντιπρόσωπος των συνδικαλιστικών ζητημάτων και εις συγκέντρωσιν μας ανέπτυξε την κατεύθυνση και τον δρόμον που πρέπει να ακολουθήσουμε δια τα συμφέροντα του λαού. Εφάγαμε χυλοπίτες.

19-10-44 Ανηγγέλθη εκ ραδιοφώνου ότι ήλθε εις Αθήνας η Κυβέρνησις Παπανδρέου, ακολούθως έφθασαν στην Ελλάδα και 150 πλοία με διάφορα τρόφιμα και με στρατό. Υπόλοιπον της Βορείου Ελλάδος μένει ακόμα εις χείρας Γερμανών, η άλλη ελευθερώθηκε. Ανηγγειλεν η Κυβέρνησις ότι πρώτα θα γίνη δημοψήφισμα και κατόπιν εκλογαί βουλευτικά. Εργασία στο μαγαζί.

20-10-44 Διαταγή της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως να παίρνουμε εις συναλλαγάς τα κυκλοφορούντα χαρτονομίσματα υποχρεωτικώς, ενώ σε άλλες αγορές δεν κυκλοφορούν καθόλου, και αυτό γίνεται εις βάρος των επαγγελματιών, τους οποίους καμία κατάστασις δεν υποστήριξε ποτέ. Περισσότερον είναι εναντίον μας η σημερινή λόγω του ότι πιστεύεται πως το χαρτονόμισμα θα αχρηστευθή διότι εκυκλοφόρησαν των 500.000.000 και 1.000.000.000. Τα είδη ανήλθον εις αστρονομικάς τιμάς.

- Έλαιον εδώ 300.000.000.
- Κρέας και τυρί 400.000.000.
- Σιτάρι 50.000.000 και κατ' αναλογίαν τα άλλα,
- π.χ. αλάτι 60.000.000.

Εχάθη η εμπιστοσύνη του χαρτονομίσματος³⁵².

21-10-44 Εργασία στο μαγαζί. Αγόρασα λάδι προ ημερών, 6 οκάδες προς 125.000.000 και 5 οκάδες προς 160.000.000. Επήρα 12 από μαγαζί. Εφάγαμε λόπια.

351 Ο Βρετανός αντιστράτηγος Ρ. Σκόμπι αποβιβάζεται στον Πειραιά επικεφαλής δύναμης 4000 ανδρών με εντολή από τον Τσώρτσιλ "Μη διστάσετε να ενεργείτε σαν να ευρίσκεσθε σε μια κατεχόμενη πόλη όπου θα ξεσπούσε μια τοπική εξέγερσις."

352 Η τιμή του ψωμιού (1 οκά) ήταν 10 δρχ. τον Απρίλιο 1941, 230 δρχ. τον Ιανουάριο 1942, 38.000 δρχ. τον Ιούλιο του 1944 και 153.000.000 δρχ. το Σεπτέμβριο 1944. (Από το Χρονικόν της Τραπεζικής της Ελλάδος του Η. Βενέζη, 1955, σελ. 305). Τη Μεγάλη Πείνα διαδέχτηκε η Μεγάλη Τρομοκρατία και αυτήν ο Μεγάλος Πληθωρισμός.

22-10-44 Κυριακή. Ό,τι είδος παρουσιάζεται στην αγορά το άρπαζαν στα χέρια και επλήρωναν χωρίς παζάρια το ανύπαρκτο χαρτονόμισμα. Έχουμε έλλειψη από όλα τα είδη, οι άνθρωποι έχουν σιαστίσει το τι θα γίνη η κατάστασις αυτή, αν συνεχισθή έτσι το οικονομικόν ζήτημα. Εφάγαμε χυλοπίτες κρέας, δεν υπάρχει πλέον με λεπτά. Ήλθε ο εξάδελφός μας Πέτρος Γκότσης από Αγ. Θεόδωρους³⁵³, έφερε σύκα στο άλογο, επήγε στα χωριά με τον Δημητράκη και τα άλλαξε με λάδι, 5 προς 1, και με κούκλα, 1 προς 1. Το απόγευμα επέστρεψε, τα άλλαξε και έφυγε, θα ξανάρθη είπε.

Όρα 3 μ.μ. εις την αίθουσαν του Δικαστηρίου συνήλθαν οι αντιπρόσωποι των σωματείων και έγιναν αρχαιρεσίαι του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας επαγγελματιών και βιοτεχνών. Εξελέγησαν οι Σταύρος Μαρτίνοσ Πρόεδρος, Βασίλειος Λιακόπουλος Αντιπρόεδρος, Γεώργιος Γεωργακόπουλος Γραμματέας, Χρ. Παναγιωτακόπουλος, εγώ, Ταμίας. Σύμβουλοι οι Αθ. Ιωαννίδης, Γεώργιος Μπρούστης, Ν. Κόσσυφας, Π. Τσίγγανος. Εκανονίσθη η μηνιαία εισφορά συνδρομής των μελών 5.000.000 και των Σωματείων στην Ομοσπονδία συνδρομή 200.000.000.

23-10-44 Όλα τα κυκλοφορούντα χαρτονομίσματα αχρηστεύθησαν, συναλλαγαί γίνονται μόνον με είδος, σπεύδουν όλοι να τα αντικαταστήσουν με είδη, αλλά από σήμερα εσταμάτησεν η κυκλοφορία των, όλος ο κόσμος το έμαθε. Λοιπόν, οι ανώτεροι τιμαί των ειδών με χρήμα ήταν έως χθες:

- Λάδι 1 δισεκατομμύριο
- Ψωμί 500 εκατομμύρια
- Κρασί 400 εκατ.
- Σιγάρο 200 εκατ. κλπ.

Αλλά σήμερον επέθαναν όλα, η αλήθεια είναι ότι έχουμε οικονομική αναρχία, τώρα δεν ξεύρομεν πότε θα έβγη νέο και σταθερό χαρτονόμισμα. Εις Αθήνας, Πάτρας, Καλαμάταν, Πρέβεζαν βγαίνουν συνεχώς συμμαχικά στρατεύματα, πολεμικό υλικό και τρόφιμα, τα οποία δίδουν στο λαό καθημερινώς δωρεά. Σε πόλεις όμως όπως η Κυπαρισσία που δεν έχουν συγκοινωνίες θα υποφέρουν ακόμα. Άρχισε εντατικά η συλλογή ελαιών κάμπου στην Περιφέρειά μας. Εφάγαμε αντίδια, αγόρασα 3 οκάδες κυδώνια προς 15.000.000. Μας έφερε ο εξάδελφος Αθανάσιος Γιαλαμάς από την Αλαγονία 2 οκάδες κάστανα μαρόνια.

353 Χωριό στην περιοχή Διαβολιτσίου.

24-10-44 Εορτάζουμε τα γενέθλια της Ευσταθίας μας, ενός έτους, η Μαγδαληνή έφτιαξε λουκουμάδες, έδωσε στους Κωσταίους και Μαραγγαίους και σε όποιον ήλθε σήμερα, είμαστε πολύ ενθουσιασμένοι που εορτάζουμε γενέθλια του παιδιού μας. Αρχίζει να τα καταλαβαίνει όλα και να τα μιμείται. Πώς κάνει η γίδα; η κότα; το γαϊδούρι; κλπ. Να λείη παππού, γιαγιά, να κάνει το σταυρό της παρουσιάζοντας της το εικόνισμα, να λείη ευχαριστώ, κλπ.

25-10-44 Εργασία στο μαγαζί, επήρα το 6-κουτι γάλα, ήλθε ο Βασίλης από Μάραθον, εφτιάσαμε λειτουργιά για αύριον.

26-10-44 + Αγίου Δημητρίου, επήγαμε οικογενειακώς στον Άγιον Δημήτριον, ο Βασίλης έψαλε δεξιός ψάλτης, εγώ, Μαγδαληνή, Ευσταθία εματαλάβαμε. Επιστρέφοντας εφάγαμε χυλοπίτες το μεσημέρι. Η συναλλαγή μας στο μαγαζί γίνεται με λάδι, σιτάρι, τα λεπτά αχρηστεύθησαν.

Ανεσχηματίσθη η Κυβέρνησις και προσέλαβε και άλλους υπουργούς από τα Δημοκρατικά Κόμματα, ανεβλήθησαν αι επαρχιακαί Δημοσικαί εκλογαί επ' αόριστον, εκateleλήθη η Λαμία και ο Βόλος. Οι Ρώσοι απέκοψαν τους Γερμανούς της Ελλάδος από τη Σερβία.

Το βράδυ επήγαμε στο θέατρο, έπαιζε η ΕΠΟΝ «Να ζη το Μεσολόγγι».

27-10-44 Οι Αντάρτες κατέλαβον την Λάρισαν.

28-10-44 Τμήματα ανταρτών κατέλαβον την Κοζάνην. Αγόρασα ½ οκά γίδα, έδωσα ½ οκά λάδι.

29-10-44 Κυριακή, αφίχθη το 4^ο Τάγμα του 8^{ου} Συντάγματος [του ΕΛΑΣ Λακωνίας] και εγκατεστάθη εδώ 500 Αντάρτες και 1 λόχος εις Γαργαλιάνους, 250. Ο ενθουσιασμός μας είναι απεριγράφτος διότι βλέπουμε Ελληνικό Στρατό³⁵⁴, καλώς εξοπλισμένον, μετά την απελευθέρωσιν μας. Έξαλλος ο λαός από ενθουσιασμόν, χειροκροτούσε και ζητωκραύγαζε από χαρά τους Ελευθερωτάς του Λαού.

30-10-44 Εμάζεψα τις ελιές στα οικόπεδα, επήρα ένα σακί. Εφάγαμε φασουλάδα. Η κόρη μας έβγαλε σάγριο και εγέμισε σπυριά, έχει μεγάλη χάρη τώρα, ξυπνά την νύκτα και τας πρωινάς ώρας ανεβαίνει στο κρεβάτι μας και φωνάζει ΤΑ! Αυτό μας ενθουσιάζει.

354 Για τους περισσότερους, ο ΕΛΑΣ εκλαμβάνεται ως Ελληνικός Στρατος.

31-10-44 Έσπειρα αρακά, εφάγαμε φασολάκια χλωρά, απόψε ξενύχτισα στο λιτρουβιό, αντιπροσώπευα τη γριά Κανελέταινα στις ελιές της, είναι μια γριά έρημη.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1944

1-11-44 Τετάρτη, αφίχθη ένα φορτίο με άλευρα και σιτάρια από την Αγγλία. Εξεφόρτωσαν 60 τόνους μαζί και ρούχα, υποδήματα, φάρμακα, κλπ. από τους εράνους της Αμερικής, προορίζονται για τους πυροπαθείς και θυμάτων ανταρτών.

2-11-44 Αγόρασα 1 οκά χοιρινό προς 1³⁰⁰/₄₀₀ λάδι, το εφάγαμε με χυλοπίτες. Επίσης αγόρασα 1 οκά ντομάτα με 1 κούκλα, 1 σύκα χλωρά με 1 κούκλα.

3-11-44³⁵⁵ Επήρα 8 σιγάρα με το δελτίον, τα έδωσα και επήρα 8 πορτοκάλια. Εφάγαμε λόπια. Εκατεληφθη η Θεσσαλονίκη στις 30 Οκτωβρίου από την 11^η μεραρχία του ΕΛΑΣ.

Εδώσαμε τον γαϊδάρο για αγώγι στα Φιλιατρά, θα πάρουμε 3 πήχες σαμαροσκούτι το οποίο έχει 4½ οκάδες λάδι. Επέστρεψε το γαϊδούρι το βράδυ ώρα 9½.

Απόψε emίλησε στην Πλατεία ο Διοικητής του 8^{ου} Συντάγματος Συνταγματάρχης Ρουμπέας (το 8^ο είναι της Σπάρτης, έγινε αντικατάσταση με το 9^ο της Μεσσηνίας).

4-11-44 Εφάγαμε χοιρινό ντολμάδες. Εσυμπεριελήφθην στο Δελτίον της Αυτοδιοικήσεως ως Σύμβουλος.

5-11-44³⁵⁶ Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, κατόπιν στην αγορά, emίλησε ο Διοικητικός Αντιπρόσωπος³⁵⁷ συναγωνιστής Κ. Σταθόπουλος, καθοδήγησε τον λαό στην αναδιοργάνωσιν της λαοκρατίας, είπεν ότι η Ηπειρωτική Ελλάς ελευθερώθη από τον κατακτητή. Τέλος, εξεφώνησεν τα 15 άτομα της Νέας Αυτοδιοικήσεως τα οποία θα διοικήσουν τον λαό και ο λαός τα

355 Όλη η Ελλάδα εκτός της Κρήτης έχει απελευθερωθεί.

356 Ο Παναδρέου ανακοινώνει τη διάλυση του ΕΛΑΣ. Η ΠΕΕΑ αυτοδιαλύθηκε, 5-11-1944.

357 Σύμφωνα με αποφάσεις της ΠΕΕΑ, η Αυτοδιοίκηση αναπτύχθηκε συγκροτώντας κοινοτικά, δημοτικά και επαρχιακά συμβούλια με αποφασιστικές αρμοδιότητες για τις υποθέσεις τους. Η Λαϊκή Δικαιοσύνη ενισχύθηκε με τη δημιουργία αναθεωρητικών δικαστηρίων και ακυρωτικών στις έδρες των νομών. Τα πρόσωπα που θα πλαισίωναν τους αυτοδιοικητικούς θεσμούς έπρεπε να συμβολίζουν μιαν πέραν του ΕΑΜ κοινωνική και πολιτική συμμαχία προς την ολοκλήρωση της Εθνικής Ενότητας, που συμβολιζόταν από την ύπαρξη της Εθνικής Κυβέρνησης. Συμμετοχή στα συμβούλια δεν σημαίνει προσχώρηση στο ΕΑΜ.

ενέκρινε με ζητωκραυγές. Εις το Συμβούλιο συμπερι-ελήφθην και εγώ. Εφάγαμε φασόλια – χόρτα, το βράδυ ντομάτα σαλάτα. Επήρα 205 δράμια μυντζήθρα έναντι 410 δράμια λάδι.

6-11-44 Ειδοποιήθην το πρωί στις 8 και παρέστην στην Επιτροπήν της Αλληλεγγύης εις την διανομήν των βοηθημάτων ειδών ιματισμού και παπούτσια προερχόμενα εξ Αμερικής. Κατόπιν συνήλθαμε στην Κοινότητα η Ολομέλεια του Συμβουλίου δια πρώτην φοράν και εξελέξαμε Πρόεδρον τον Κωνστ. Στρατικόπουλον, Αντιπρόεδρον Χρήστον Ζαφειρόπουλον, Γραμματέα Βασιλικήν Σκλάβου (δεσποινίς). Κατόπιν Υποεπιτροπές, όπως π.χ. Λαϊκής Ασφαλείας, Ταμειακή, Επιστημονική, Αγροτική, Στεγάσεως (είμαι ο ίδιος), Συντονισμού, Εκκλησιαστική, Εκπαιδευτική, κλπ. Είμαι εγώ πρόεδρος του συμβουλίου δια τα Εκκλησιαστικά ζητήματα. Το μεσημέρι εφάγαμε χυλοπίτες-μυντζήθρα, το βράδυ σαλάτα.

7-11-44 Πρωί, ώρα 7, συνήλθε το Κοινοτικό Συμβούλιο δια να επιλύση διάφορα ζητήματα και κατόπιν όλοι μαζί επήγαμε στην εορτήν του Κουμμουνιστικού Κόμματος. Σήμερον εορτάζει το Κουμμουνιστικόν Κόμμα την 27^η επέτειο της Οκτωβριανής μπολσεβικικής επανάστασεως. Το απόγευμα εβγήκα για έρανον, έκτακτον κοινοτικόν, ελαίου εις ορισμένους παραγωγούς να διανείμουμε στους πιο πτωχότερους υπαλλήλους της πόλης. Εσυγκεντρώσαμε 20 οκάδες λάδι και 10 σιτάρι. Εφύτεψα κουκιά.

8-11-44 Διέθεσα όλην την ημέραν προς εξεύρεσιν σπιτιών κενών δια τους αστέγους, μαζί με τον Δ. Μεριδιώτην. Ετοποθετήσαμε μερικούς και ησυχάσαμε. Εφάγαμε μπιζέλια.

9-11-44 Πάλιν ησχολήθην δια την στέγασιν. Το μεσημέρι εφάγαμε λόπια. Επήραμε από την ΕΤΑ³⁵⁸ 255 οκάδες σταφίδα, τους εδώσαμε είδη από το μαγαζί. Από την ημέρα που εισήλθα στην κοινότητα, δεν αδειάζω να παρευρεθώ στο μαγαζί καθόλου.

Αγόρασα 7 οκάδες πατάτες με λάδι. Απόψε έκλαιγε όλη την νύκτα η κόρη, την πονούν τα σπυριά, έβγαλε σάγγριο, είχαμε βροχή, επήρε ο Γεώργος 200 οκάδες σταφίδα από την Τράπεζα, από μισθούς.

10-11-44 Πάλι για κενά σπίτια σήμερα.

358 ΕΤΑ: Επιμελητεία του Αντάρτη. Κύριο μέλημά-της ήταν ο ανεφοδιασμό του διοικητικού μηχανισμού της ΠΕΕΑ αλλά και του ΕΛΑΣ. Μετατράπηκε σε οικονομική υπηρεσία της Ελεύθερης Ελλάδας, συγκεντρώνοντας πόρους μέσω υποχρεωτικής εισφοράς.

11-11-44³⁵⁹ Συμβούλιο στην Κοινότητα και επίταξε το ελαιοεργοστάσιον του Γεωργακόπουλου, φορολογεί 12^{τοις}/εκ. Εφάγαμε λόπια.

12-11-44 Κυριακή. Στην αγορά γίνονται αγοραπωλησίες μόνο με λάδι. Επήγα στην εκκλησία στο μνημόσυνον του Β. Κακκίση, στις 40, κατόπιν επήγα στην συγκέντρωση του Κομμουνιστικού Κόμματος, εμίλησε ο Δ. Μενύχτας³⁶⁰, κατά πρώτην φοράν τον άκουσα. Μας κατατόπισε δια τους νέους κινδύνους που διατρέχει η Ελλάς από τους φασιστο-βασιλικούς, να είμαστε έτοιμοι δια κάθε κίνδυνο. Ετελειώσαμε στις 2 μ.μ. Δεν αγόρασα σήμερα τίποτα, εφάγαμε χυλοπίτες με μυντζήθρα και βούτυρο.

13-11-44 Εφάγαμε κολοκυθοκεφτέδες. Επήρε ο Βασίλης 40 οκάδες σταφίδα βοήθημα από την ΕΤΑ. Εγώ με Ι. Σχηνά εισπράξαμε το λάδι του εράνου για τους απόρους υπαλλήλους. Συνεδριάσαμε 3^η φορά στην Αυτοδιοίκησιν, διάφορα θέματα. Εφάγαμε πατάτες καπαμά προπολεμικώς.

14-11-44 Προσπαθούμε να συγκεντρώσουμε λάδι για το σπίτι μας με είδος μαγαζιού και κρασί, πουλώντας προς 4X1, και πάλι δεν θα το συγκεντρώσουμε διότι εφέτος είναι το 1/3 της παραγωγής. Εφάγαμε κόκορα για απόκριες. Επήρε ο Γεώργος 100 οκάδες σταφίδα από μισθό του.

15-11-44 Συγκέντρωσις στην Κοινότητα του Συμβουλίου, ελήφθη απόφασις να δοθή βοήθημα στους απόρους υπαλλήλους έλαιον-σιτάρι.

16-11-44 Σήμερον αφίχθη πλοίον με 200 τόνους σιτάρι και όσπρια, θα διανεμηθούν στον πληθυσμόν της Τριφυλίας εξ ίσου και δωρεάν διότι τα στέλνει η διασυμμαχική επιτροπή.

17-11-44 Είχαμε Συμβούλιο στην ΕΑΜ, το απόγευμα επήγαμε στις Βρύσες για συλλογή «Κουβέρτα του Αντάρτου», εγώ ως αντιπρόσωπος της Αυτοδιοικήσεως και 2 άλλοι. Επειδή οι άνθρωποι του χωριού εργάζονται την ημέρα, εκάναμε αρχή στις 7 μ.μ. με φανάρι έως τας 9½, εσυγκεντρώσαμε 19 κουβέρτες, επέρασεν η ώρα, τους εσηκώναμε από τον

359 Με το Νόμο 18/44 (Νόμο Σβώλου, πρωθυπουργού της Κυβέρνησης του Βουνού και, από το Σεπτέμβριο του '44, υπουργού Οικονομικών της κυβέρνησης Γ. Παπανδρέου), εισήχθη η νέα δραχμή με ισοτιμία 1 νέα δραχμή = 50 δισεκατομμύρια παλιές. Η χώρα οδηγήθηκε στη χρεωκοπία του 1944.

360 Εθνοσύμβουλος Σερρών της ΠΕΕΑ, καταγόμενος από τα Φιλιατρά, ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ. Το 1934 εκλέχτηκε δήμαρχος Σερρών. Στη διάρκεια της κατοχής μεταφέρθηκε στο Στρατόπεδο συγκέντρωσης Χαϊδαρίου, απ' όπου απέδρασε το 1944.

ύπνον. Κατόπιν εφύγαμε και ήλθαμε εις Κυπαρισσία στις 11 τη νύκτα. Έφαγα ντοματοσαλάτα.

20-11-44 Ασχολούμαι συνέχεια με την Οργάνωσιν και όχι στο μαγαζί. Το απόγευμα εμπλόκαρα στην Ταβέρνα του Κ. Σαγώνα ένα φίλο και μου εκμυστηρεύθη την λυσσαλέα αντίδραση του. Κατάγεται από την Κοπανίσταν, Γεώργιος Φλάρης, είναι αγγλόφιλος και θα πολεμήση εναντίον Ελλήνων για το Βασιλιά. Συνελήφθη.

21-11-44 Κυριακή, αγόρασα 1 οκά ρύζι, έδωσα 3 οκάδες σιτάρι, ένα γάλο 2½ οκάδες, έδωσα 3 λάδι. Εφάγαμε λόπια.

22 & 23-11-44. Έδωσα 1 λάδι, επήρα 3½ πατάτες, επίσης, 6 οκάδες σταφίδα 4 οκάδες κουκιά φάβα. Έβρεξε αρκετό νερό, εφάγαμε ροδάκινα.

24-11-44 Σήμερα ανεχώρησαν οι στρατεύσιμοι του 1936 δια την έδραν του Συντάγματος. Εκλήθησαν υπό τα όπλα δια Εθνοφυλακή (Χωροφυλακή)³⁶¹. Ελλείπει συγκοινωνίας, πηγαίνουν ποδαράτο, επήραν μαζί των 2 κουβέρτες και 2 ημερών ξηρά τροφή, με τους αναχωρήσαντας είναι και ο Γεώργιος Δημόπουλος, η υπηρεσία που προσέφερε στο Κόμμα Κ.Κ.Ε. ήτο Α' Οργανωτικός Γραμματέας, έβαζε τακτικά λόγους από τα μπαλκόνια στο κοινόν προς διαφώτισιν. Αφίχθησαν περαστικοί 3 άγγλοι στρατιωτικοί της στρατιωτικής διασυμμαχικής επισιτιστικής Εταιρείας Ούντρα³⁶².

25 & 26 -11-44 Ησυχία, εργασία με την Αυτοδιοίκησιν.

27&28-11-44 Κυβερνητικάί κρίσεις παρατηρούνται εις όλα τα ελευθερωθέντα κράτη, καθώς και σε εμάς. Απόψε απεχώρησαν της Κυβερνήσεως

361 Αναφέρεται στην Εθνική Πολιτοφυλακή που ίδρυσε η ΠΕΕΑ με στόχο να εξελιχθεί σε Χωροφυλακή. Ο ημερολογιογράφος, βάζοντας σε παρένθεση το Χωροφυλακή, φαίνεται να έχει ενημερωθεί για την πρόθεση αυτή της ΠΕΕΑ. Στις 2-12-44 το ΕΑΜ θα διατάζει την Εαμική πολιτοφυλακή να μην παραδώσει τον οπλισμό στην Κρατική Εθνοφυλακή.

362 UNRRA: United Nations Relief and Rehabilitation Administration. Ιδρύθηκε το 1943 για να βοηθήσει τις πληγείσες χώρες του πολέμου και έπαψε τυπικά να υφίσταται το 1947. Γνωστή και ως Συμμαχική ή Αμερικάνικη Βοήθεια (το 73% των κεφαλαίων ήταν Αμερικανικά), στη διετία 1945-47 εισήγαγε στη χώρα μας τρόφιμα αξίας \$172 εκατ., διέθεσε γεωργικά μηχανήματα αξίας \$ 45 εκατ. και φάρμακα αξίας \$ 7.5 εκατ. Όμως, όπως δήλωνε το 1952 ο Κ. Βαρβαρέσος (υπουργός Εφοδιασμού το 1945), για να συμπληρώσει τη βοήθεια αυτή, το ελληνικό Δημόσιο υποχρεώθηκε να διαθέσει «ολόκληρον σχεδόν το συναλλαγματικόν απόθεμα της χώρας, εις χρυσόν, δολάρια και λίρας Αγγλίας». Τα είδη της Ούντρα πωλούνταν στην αγορά, πολλά όμως απ' αυτά δίνονταν δωρεάν, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη ευνοιοκρατίας και διαφθοράς (βλέπε Υποσημειώσεις 13-3-47 και 10-6-47).

Παπανδρέου 7 ΕΑΜικοί υπουργοί δια τον λόγον ότι η Κυβέρνησις δεν εφαρμόζει την Συμφωνίαν του Λιβάνου και θέλει πραξικοπηματικώς να φέρη την Βασιλοδικτατορίαν. Οι υπουργοί αυτοί είναι οι Σβώλος, Πορφυρογένης, Τσιριμώκος, Σάντος, Σαριγιάννης.

29-11-44 Ώρα 5^η πρωινήν εκτύπησαν οι καμπάνες, εξήλθεν ο λαός εις Πανελλαδικόν Συλλαλητήριον δια το πραξικόπημα Παπανδρέου³⁶³. Ώρα 11π.μ. έγινε συγκέντρωσις του λαού εις την πλατείαν, εμίλησεν ο συναγωνιστής διοικητικός αντιπρόσωπος Κ. Σταθόπουλος δια την στάσιν του Παπανδρέου. Εστάλησαν ψηφίσματα προς την Προσωρινήν Κυβέρνησιν, την Διασυμμαχικήν Αποστολήν, την Κεντρική επιτροπή ΕΑΜ, αξίωσαν παραίτησιν της Κυβερνήσεως. Ο Γεώργιος επέστρεψε.

30-11-44 Σήμερον έγινε Πανελλαδική Απεργία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1944

1-12-44 Συνεχίζεται η Απεργία.

2-12-44 Η Κυβέρνησις διέταξε την Χωροφυλακήν και τους οπαδούς του Βασιλιά Ταγματασφαλίτες και εκτύπησαν τον άοπλο λαόν. Έχουμε 17 σκοτωμένους και 148 τραυματίας στην Αθήνα. Οι προσκληθέντες του 1936 δια Εθνοφυλακήν προσχώρησαν στο ΕΛΑΣ, όσοι ήθελον, οι λοιποί επανήλθον σπίτια τους.

3-12-44³⁶⁴ Εις την Καλαμάταν, το ΕΛΑΣ άνοιξε τις συμμαχικές αποθήκες και διένειμε τα τρόφιμα εις τον λαόν. Συνεχίζεται η απεργία στην Αθήνα, συνεπλάκησαν οι ένοπλοι διαδηλωταί με τους Ταγματαλήτες του Παπανδρέου, στο Θησείον υπάρχουν πολλά θύματα. Ο Διοικητής των Αγγλικών Δυνάμεων των ευρισκομένων εις Ελλάδα στρατηγός Σκόμπι

³⁶³ Τελεσίγραφο της κυβέρνησης Παπανδρέου για αφοπλισμό όλων των ανταρτικών ομάδων. Η Αγγλία είχε σφίξει τον κλοιό γύρω από τον ΕΛΑΣ. Ήδη από τη Συμφωνία του Λιβάνου τον Μάιο του ίδιου χρόνου είχαν σηματοδοτηθεί ανεπιστρεπτί οι εξελίξεις του Ελληνικού ζητήματος. Η εμφύλια σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη.

³⁶⁴ Έναρξη της Μάχης της Αθήνας («Δεκεμβριανά»). Ένοπλες συγκρούσεις μέχρι τον Ιανουάριο του '45 μεταξύ του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, αφενός, και Βρετανικών δυνάμεων και Ταγμάτων Ασφαλείας, αφετέρου. Όμως, φαίνεται ότι η επίδειξη δύναμης των Βρετανών στην Ελλάδα εξελισσόταν σε μπουέμερανγκ. Ενδεχομένως οι ΗΠΑ, αφήνοντάς-τους μόνους απέναντι στον ΕΛΑΣ, ήθελαν να τους καταδείξουν τον ηγετικό ρόλο των ΗΠΑ στο μεταπολεμικό κόσμο.

διέταξε τους Αντάρτες να φύγουν από την Αθήνα εντός 24 ωρών. Απεναντίας, ο Αρχηγός του ΕΛΑΣ Άρις Βελουχιώτης, στρατηγός, καταφθάνει στην Αθήνα με 30.000 Θεςσαλούς Αντάρτες.

4-12-44 Απεφασίσθη η λύσις της απεργίας μερικώς στις επαρχίας, η Αθήνα συνεχίζει. Το ΕΛΑΣ συνεπλάκη επανειλημμένως με το ΕΔΕΣ, στο Θησεϊόν υπάρχουν πολλοί νεκροί και τραυματίες.

Σήμερα έγινε συγκέντρωση των επαγγελματιών στην αίθουσα Γκουντούνα, emίλησεν ο συναγωνιστής Β. Λιακόπουλος, ράπτης. Κατόπιν emίλησε ο Διοικητικός Αντιπρόσωπος και στη συνέχεια ο Πρόεδρος της Λαϊκής Επιτροπής ακολουθούμενος από το Συμβούλιόν του.

5-12-44 Τρίτη, Νέα Αθηνών. Το ΕΛΑΣ ανετίναξε τις φυλακές Συγγρού στον Αέρα με 2000 κρατούμενους και φυλακές Ζαλοκώστα επίσης. Οι φυλακές Αβέρωφ εκκαθαρίσθησαν από το ΕΛΑΣ, σαν τους Γαργαλιάνους. Συνεχίζονται οι οδομαχίες στις Αθήνας, ο Πειραιάς κατελήφθη ολόκληρος από το ΕΛΑΣ.

6-12-44 Η Κυβέρνησις Παπανδρέου εξηφανίσθη, συνελήφθησαν 2000 Χίτες, εκατελήφθη το Στρατηγείον ΕΔΕΣ, από τα 28 Αστυνομικά Τμήματα τα 21 προσχώρησαν στο ΕΛΑΣ. Αγγλικό αεροπλάνο επυροβόλησε αυτοκίνητα του ΕΛΑΣ φέροντα στρατόν, αλλά εβλήθη από τα αντιαεροπορικά και εφλέγη στην Ελευσίνα. Ο Τσώρτσιλ είπε από ραδιοφώνου ότι θα επιβληθούν τα αγγλικά στρατεύματα δια των όπλων εις όποιον θελήσει να επιβάλη δικτατορίαν στην ΕΛΛΑΔΑ. Ολόκληρος ο Τύπος του Λονδίνου τον κατηγορεί διότι επεμβαίνει η Αγγλία στην Ελλάδα. Ο Αμερικανός πρέσβης και ο Ρώσος έκαναν διαβήματα στην Αγγλία δια την στάσιν της. Ιερολοχίτες επυροβόλησαν ρωσικόν αυτοκίνητον – επιβαίνων ένας Ρώσος συνταγματάρχης.

7-12-44 Μέτωπον Αθηνών. Ιερολοχίτες³⁶⁵ και Άγγλοι κτυπούν την Καισαριανή-Βύρωνα, καθώς και αεροπλάνα με εσβησμένα σήματα πολυβολούν. Το ΕΛΑΣ τους αναχαίτισε και συνέλαβε 200 αιχμαλώτους. Κατελήφθη το Σχολείον Χωροφυλακής και Αρχηγείον Χωροφυλακής με 800 αιχμαλώτους χωροφύλακας – ιερολοχίτες. Γίνονται οδομαχίες σε πολλά σημεία της πόλης. Ελληνικός στόλος-Αγγλικός κτυπούν το εργοστάσιο ηλεκτρο-

³⁶⁵ **Ιερός Λόχος:** Μονάδα ειδικών δυνάμεων που συγκροτήθηκε το 1942 στη Μ. Ανατολή. Αποτελείτο από Έλληνες αξιωματικούς των τριών όπλων, της τότε Βασιλικής Χωροφυλακής και από μαθητές της Σχολής Ευελπίδων, υπό τον συνταγματάρχη Τσιγάντε. Η δράση του Ιερού Λόχου ήταν κυρίως καταδρομικές και εκκαθαριστικές επιχειρήσεις με αξιόλογα αποτελέσματα στη Β. Αφρική και κυρίως στο Αιγαίο.

φωτισμού στο Βοτανικόν -- το κατέχει το ΕΛΑΣ προ 8 ημερών, η Αθήνα έχει βυθιστεί στο σκότος και χωρίς νερό. Βάλλεται το ξενοδοχείον Μ. Βρετανία όπου μένει ο Παπανδρέου.

8-12-44 Ο Παπανδρέου έριξε προκηρύξεις από αεροπλάνου, ρίχνει τας ευθύνas εις την αριστεράν παράταξιν και κολακεύει τον στρατόν του ΕΛΑΣ να υπακούση στη Κυβέρνησίν του. Κατόπιν αυτού, έγινε Πανελλαδική απεργία και διαμαρτυρία διατί η Αγγλία επεμβαίνει ενεργώς, στρατιωτικώς, εις Ελλάδα. Κατόπιν, ο Αμερικανός πρέσβης και ο Ρώσος έκαναν διαβήματα στο Λονδίον. Ο Στρατηγός Σκόμπι μετέβη εις Ελευσίνα στο στρατηγείον του ΕΛΑΣ να κάνη διαπραγματεύσεις αλλά δεν τον εδέχθησαν. Μετά ταύτα, ανάλαβε Αμερικανός Συνταγματάρχης να διευκολύνη την συνεννόησιν. Κατελήφθη η Σχολή Ευελπίδων από τον ΕΛΑΣ. Ο Αρχηγός του ΕΛΑΣ Άρης Βελουχιώτης ανεχώρησεν από Λαμίας με 30.000 Αντάρτες και 60 άρματα μάχης. Επίσης, ο Συνταγματάρχης Μπακιρτζής, φρούραχος της Θεσσαλονίκης, ανεχώρησε δι' Αθήνας με πολύ στρατό. Εις Καλάμας ήλθε Αγγλικό αντιτορπιλικό και απείλησε να υπακούσουν στας διαταγάς του και να μην φορτώσουν δια Πειραιά πολεμικό υλικό και Άνδρας.

9-12-44 Συνήλθαμε στο κόμμα, ελάβαμε οδηγίας δι' αυριανόν συλλαλητήριον. Έχουμε βροχήν. Ο Γεώργος επήγε εις Ποδογορά.

10-12-44 Κυριακή. Μετά την εκκλησία, έγινε συλλαλητήριο όλου του Δήμου Κυπαρισσίας στην Άνω Πόλιν, συγκεντρωμένος ο λαός, με την Μουσικήν, κατηυθύνθη στην Πλατείαν, καθώς και όλοι οι κλάδοι χωριστά τους ακολούθησαν εις όγκον και μαχητικότητα, πρώτη φορά έγινε αυτό. Εμίλησαν 3 ομιλητές: Δήμος, Ανάργυρος, Συντυχάκης. Σκοπόν είχε την διαμαρτυρίαν του Ελληνικού Λαού στας Κυβερνήσεις Αμερικής, Αγγλίας, Ρωσίας διατί επεμβαίνουν δυναμικά οι Άγγλοι στον Ελληνικό Λαό και έβγαλαν από τις φυλακές τους φασιστο-αλήτες, τους πήγαν στην Αθήνα και όλοι μαζί κτυπούν τον Ελληνικόν λαόν.

Η μάχη των Αθηνών πλησιάζει στο κέντρον, οι Άγγλοι πολεμούν και με αεροπλάνα.

Ανεχώρησεν ο Βασίλης δια Μάραθον με την Σία της Φωτούλας, επήρε το γαϊδούρι να φέρει την μάνα του. Εφάγαμε πατάτες με αυγά, γεννούν 2 κότες μας.

11 & 12-12-44 Είχαμε βροχές, και στας 12.

13-12-44 Επανήλθε ο Βασίλης άνευ μάνας, έφερε 1 οκά κρέας χοιρινό και 1 οκά λάδι. Να τους στείλουμε 1 κτένη³⁶⁶. Το κόμμα με ετοποθέτησε ως επιτετραμμένον στο ΕΑΜ καθώς και μέλος της Αχτιδικής Επιτροπής.

14-12-44 Αι μάχαι εις Αθήνας συνεχίζονται όλο και σφοδρότεροι, οι Άγγλοι μεταχειρίζονται τανκς και αεροπλάνα, κτυπούν και τον άμαχο πληθυσμό, έχουμε καθημερινώς πολλούς νεκρούς και τραυματίας. Αφίχθη ο Άγγλος Διοικητής Μεσογείου Στρατηγός Αλεξάντερ και ο Υπουργός Μίλερ και ανεχώρησαν αφού επεσκέφθησαν μόνον τον Σκόμπι.

15-12-44 Παρασκευή, σκληρές μάχες γίνονται στην Αθήνα, κατελήφθησαν οι Αγγλικοί Στρατώνες από το ΕΛΑΣ, οδοφράγματα εγείρονται από τον Λαό εις Αθήνα και Πειραιά. Οι Άγγλοι κτυπούν από αέρα και θάλασσα τον Πειραιά καθημερινώς, αυξάνουν τα θύματα. Επέστρεψε ο Βασίλης, έφερε και 1 οκά κρέας χοιρινό και 1 οκά λάδι, εφάγαμε, όχι η Μαγδαληνή, νηστεύει.

16-12-44 Επήγα και έκοψα ξύλα από τις ελιές της Κανελέτενας, τις επήρα μισιακές. Γίνεται μια συνεννόησις με το ΕΑΜ να πάψουν οι εχθροπραξίες, αλλά πρέπει να γίνη Αντιβασιλεία από τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό + και αμέσως εκλογάς. Χαλαρώνονται αι μάχες.

17-12-44 Έγιναν και άλλες αποβάσεις εις Φάληρον και Πειραιά, εκτυπήθησαν από το ΕΛΑΣ και αποδεκατίσθησαν. Εφάγαμε πατάτες. Εις Κρυονέρι των Πατρών έκαναν απόβασιν Ινδοί στρατιώτες, εκτυπήθηκαν από το ΕΛΑΣ και επιβιβάστηκαν πάλι στα πλοία- ανεχώρησαν. Σήμερον έγινε έρανος υπέρ των θυμάτων Αθηνών και ότι είδος έχει ο καθένας διότι δεν έχουμε λεπτά.

18-12-44 Συνεχίζω εντατικά να εργάζομαι στην Λαϊκή Επιτροπή, κάνουμε έλεγχο των καταλόγων διανομής σίτου, κλπ. Επήραμε από τον συμμαχικό επισιτισμό, δι' έκαστον άτομον, 50 δράμια αλεύρι λευκό, 55 δράμια αλεύρι σκούρο, 150 δράμια σιτάρι, 1/3 κονσέρβας, 2 κιτία σπύρτα, 50 δράμια ζάχαρη. Εδώσαμε, ανά άτομο, 10 δράμια λάδι.

Έριξαν προκηρύξεις αγγλικά αεροπλάνα και μας θωπεύουν, πώς να ησυχάσουμε, διότι ήλθαν ως σύμμαχοι και θέλουν να διανείμουν ιματισμόν και τρόφιμα. Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ λαός δεν τους πιστεύει, μας

366 Μάλλον εννοεί «χτένα».

εκτύπησαν περισσότερο από τους Γερμανούς³⁶⁷. Γι' αυτό θα πολεμήσουμε μέχρις ενός για τη λευτεριά, να φύγουν από την Ελλάδα.

18, 19 και 20-12-44. Συνεχίζονται οι μάχες πιο σκληρές, οι Άγγλοι κτυπούν την Αθήνα από αέρος και θαλάσσης, υπάρχουν πολλά θύματα από τον άμαχο πληθυσμό. Επανήλθε στην Ελλάδα ο Στρατηγός Πλαστήρας. Το ΕΑΜ έδωσε όρους προς τον Σκόμπι αλλά δεν έγιναν δεκτοί.

21, 22 και 23-12-44 Έγιναν συλλήψεις στους αντιδραστικούς και ταγματα-σφαλίτες, ένας έφυγε και τον σκότωσαν, ήτο προδότης, τους έκλεισαν στις φυλακές Μαντά. Εννοείται οι συλλήψεις είναι γενικές, καθόλην την χώραν, διότι η αντίδρασι τους συγκεντρώνει μυστικά στην Αθήνα να πολεμήσουν το ΕΛΑΣ. Άρχισε γενική επίθεσις κατά του Ζέρβα από τον ΕΛΑΣ, ο οποίος κυριαρχούσε στους νομούς Ιωαννίνων, Άρτης, Πρεβέζης.

24-12-44 Έγινε διανομή σίτου από 150 δράμια το άτομον. Έσφαξα τον γάλλον, εξύγιζε 2½ οκάδες κρέας. Αγόρασα

- Με 1 οκά σταφίδα, 6 πορτοκάλια
- Με 1 οκά λάδι, 1 οκά τσίπουρο- ρακί
- Με 1 οκά λάδι, ½ τυρί.
- Η 1 οκά κρέας έχει 2 οκάδες λάδι.

Εδόθησαν εις τους υπαλλήλους από 6 χάρτινες λίρες Αγγλίας στρατιωτικές, εξαργυρώνονται προς 4 οκάδες λάδι.

Ο Ζέρβας εκτυπήθη σκληρά, έφυγε από τον Νομό Ιωαννίνων και Άρτης και κατευθύνεται προς την Πρέβεζαν, ζητάει επειγόντως ενισχύσεις, αλλά ποιος να στείλη ενώ όλη η Ελλάς κυριαρχείται από τον ΕΛΑΣ; Συνεπώς θα σβήση εντός ολίγου, είχε δύναμιν 15.000 έως 20.000, το ένα σύνταγμα αυτομόλησε, πολλοί εσκοτώθησαν και άλλοι διελύθησαν. Η σημερινή δύναμις του ΕΛΑΣ καθ' όλην την χώραν είναι 100.000 εκατό χιλιάδες στρατός ενεργός και άλλος 100.000 εφεδρικός, αλλά και αυτός έτοιμος είναι. Έχουμε από τριημέρου πολλά κρύα και συνεχίζονται κρυότερα. Έφτιασε δίπλες.

25-12-44 + Γέννησις Χριστού. Εκτύπησε η καμπάνα στις 5, επήγαμε στην εκκλησίαν, έκανε πολύ κρύο, εκρύωνα στην εκκλησία, η Μάγδα δεν ήλθε με την κόρη. Επιστρέφοντας εκολατίσαμε κρέας –τυρί. Μας επεσκέφθη ο Χαράς. Κασίμης και Νίκος Κόσουφας και τα ανήψια μου Αθανασία- Βάσω-

³⁶⁷ Αναπάντεχη διαπίστωση, όταν ακόμα ζη τις «βαρβαρότητες των Ούννων». Από τα γεγονότα που καταγράφει στη συνέχεια, φαίνεται ότι η δήλωση είναι και προφητική.

Δημητράκης. Το μεσημέρι εφάγαμε γάλο-σούπα-ρύζι, είχα και τον πρωτο-εξάδελφόν μου Αθανάσιον Γιαλαμάν, υπενωματάρχη στην Πολιτοφυλακή και Αρχιφύλακας στου Μαντά τις φυλακές. Επεράσαμε πολύ καλά, το τραγουδήσαμε, εγώ, Γεώργιος, Αθανάσης. Το απόγευμα επήγα στο Χριστουγεννιάτικο Δένδρο με την Αθανασία, επήρα 2 εισιτήρια, έδωσα 300 δράμια λάδι, δεν μούτυχε τίποτα στη λαχειοφόρο.

Αφίχθη εις Αθήνας ο Άγγλος Πρωθυπουργός Τσόρτσιλ, ο υπουργός Εξωτερικών Ήντεν και άλλοι ακόλουθοι. Είπε πως στην Ελλάδα φέρνει ένα καλόν δώρον.

26-12-44 Είναι κρυωμένο το κορίτσι και εκάθισα όλην την ημέρα σπίτι, το πρωί ανάψαμε τη φωτιά με τον Βασίλη και πλύναμε τα πιάτα, το μεσημέρι μας επεσκέφθη ο κουμπάρος Βλαχάκης με την κυρίαν του. Εφάγαμε ροσμπίφ μακαρονάδα με καρυδάκια, το βράδυ επίσης. Αντί κάρβουνα καίμε λιοκόκκι στο μαγκάλι και αντιμετωπίζουμε το κρύο.

27-12-44 Εφάγαμε φασολάδα. Δριμύ κρύο, επάγωσαν τα νερά -- λίγο.

Κατά σύστασιν του Τσώρτσιλ, συνήλθον οι Έλληνες πολιτικοί εις σύσκεψιν με πρόεδρον τον Αρχιεπίσκοπον + Δαμασκηνόν να λύσουμε τις διαφορές μας, εκεί αντιπροσωπεύεται και το ΕΑΜ ολοκληρωτικώς. Ας τους φωτίση ο Θεός να πάψη ο πόλεμος μεταξύ των Ελλήνων.

28-12-44 Πέμπτη. Συνήλθαμε ως Επιτροπή της Εθνικής Αλληλεγγύης και εκάναμε διανομή 56 ζευγών παπούτσια σε πυροπαθείς, βομβόπληκτους και απόρους. Το απόγευμα στην Αυτοδιοίκησιν emίλησεν ο Σταθόπουλος στο Συμβούλιον και μας εξήτησεν απολογισμόν εργασίας εκάστης Υποεπιτροπής. Επεστράφη το Ραδιόφωνον Κυπαρισσίας, ανεχώρησεν ο Τσώρτσιλ δια Λονδίνον, ο πόλεμος συνεχίζεται εις Αθήνας.

29-12-44 Κάνει πολύ κρύο και βροχή. Στο Δυτικόν Μέτωπον, οι Γερμανοί προελαύνουν προς το Βέλγιον, στη Βουδαπέστη γίνονται οδομαχίες σπίτι σε σπίτι. Εις Αθήνας γίνομαι σκληρές οδομαχίες και κατακρημνίζονται τετράγωνα εις Μοσχάτο οι Άγγλοι εχρησιμοποίησαν και δακρυγόνα αέρια τα οποία μέχρι σήμερον δεν εχρησιμοποίησαν στους Γερμανούς.

30-12-44 Άρχισε διανομή σιγαρέτων, 40 έκαστος, δωρεάν, εργασία ουδεμίαν στο μαγαζί, έχουμε έως τώρα συγκεντρώσει λάδι στο μαγαζί 450 οκάδες το οποίον μοιράσαμε. Επαρεξηγήθηκα με τον Βασίλη διότι είναι βλάκας. Ο Βασίλης αρρώστησε με γρίπη.

31-12-44 Ο Γεώργιος Β΄ έδωσε διαταγή τηλεγραφικώς να γίνη Αντιβασιλεία υπό τον Αρχιεπίσκοπον Δαμασκηνόν, ο οποίος και ορκίσθη σήμερον. Ο Παπανδρέου υπέβαλε την παραίτησίν του εις τον Αντιβασιλέα. Συνεχίζονται αι μάχαι στην Αθήνα, Μοσχάτο-Καλιθέα-Στάδιον. Το ΕΛΑΣ ανατίναξε τον κινηματογράφον ΑΛΑΜΠΡΑ με πολλούς Άγγλους.

Έσφαξα μια κότα, 1½ οκά, το μεσημέρι εφάγαμε τη σούπα, το βράδυ, με τη βασιλόπιτα, ψητή με πατάτες στο φούρνο. Πολύ καλλίτερα εφέτος από πέρυσι, αποκτήσαμε τη λευτεριά μας.

Μας μίλησε ο Γενικός Γραμματέας Νομαρχιακής Δ. Γιαννακόπουλος στην αίθουσα Γκουντούνα, εμίλησεν για την γενικήν πολιτικο-στριατωτικήν κατάστασιν, τα είπε πολύ ωμά, όπου τάνοιωσε ο κάθε αγράμματος. Ακόμα εξήγησε την επέμβασιν, της Αγγλίας; Ή της Αγγλικής Κυβερνήσεως; Επήραμε σιτάρι 1080 δράμια το άτομον.

Σήμερον, στους κόλπους του ΕΑΜ είναι τα 3.500.000 Έλληνες.

1945

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1945

1-1-45 Επήγα στην Εκκλησία, εκεί εκατατόπισα την νέα Ενοριακή Εκκλησιαστική Επιτροπή βάσει του νέου Κώδικα Αυτοδιοίκησης για τα εκκλησιαστικά ζητήματα. Το μεσημέρι εφάγαμε κότα πιλάφι. Το απόγευμα είπε το ράδιον ότι ωρκίσθη ο Αρχιεπίσκοπος+ Δαμασκηνός, ενώπιον Επισκόπων και Πολιτικών Αρχηγών, καθώς και του Σκόμπι, Αντιβασιλεύς. Οι Ρώσοι κατέλαβον την Βουδαπέστην εξ ολοκλήρου.

2-1-45 Επήγα στον Διοικητικόν Αντιπρόσωπον και επήρα μια διατακτικήν 2000 οκάδες κρασί για ενίσχυσιν επαγγελματιών από το εργοστάσιον Αγίας Κυριακής. Το απόγευμα εμίλησεν στους επαγγελματίας, στην αίθουσα του Δικαστηρίου, ο Διοικητικός Αντιπρόσωπος για συγκέντρωσιν ελαίου προς κατασκευήν των γεφυρών και αποκατάστασιν συγκοινωνίας.

3-1-45 Ανετέθη η Κυβέρνησις εις τον Στρατηγόν Πλαστήρα άνευ της συμμετοχής του ΕΑΜ και όλων των πολιτικών κομμάτων³⁶⁸. Η μάχη

368 Ο Πλαστήρας αμφισβήτησε ανοικτά την προσφορά των ανταρτών του ΕΛΑΣ στην Εθνική Αντίσταση και στην απελευθέρωση κάνοντας λόγο για "ξεπάστρεμα όλων των δεξιών" και "κάψιμο χωριών". Είχε την ιδιότητα του αρχηγού του ΕΔΕΣ.

συνεχίζεται πιο σκληροτέρα εις Αθήνα, ανετινάχθη το κινηματοθέατρον ΑΛΑΜΠΡΑ, επίσης το ξενοδοχείον Μεγάλης Βρετανίας με όλους τους Άγγλους³⁶⁹. Έχουν συλληφθεί μέχρι σήμερα 10.000 Άγγλοι αιχμάλωτοι.

4-1-45 Η Αθήνα υποφέρει από καύσιμον ύλην και νερό, το οποίο βράζουν και πίνουν, εμφανρώθη επιδημία τύφου μας λένουν πίναμε οι Άγγλοι και ο Λαός των Αθηνών συγκεντρώνει τις κονσέρβες στους δρόμους και τις ανατινάσσει καίγοντάς τες. Με μια φωνή, όλοι, να φύγουμε και ας πεθάνουμε ελεύθεροι. Συλλαμβάνουν ομήρους, γυναίκες-παιδιά τα οποία στέλνονται στα νησιά. 2000 γυναίκες στην νήσο Ψυτάλλεια και άλλους αλλού.

5-1-45 Είχαμε Συμβούλιο στη Λαϊκή Επιτροπή για πολλά θέματα, όλη την ημέρα. Έχουμε τακτικά τα βράδια σεισμούς τον Ιανουάριον. Αγόρασε ο Βασίλης 2 οκάδες κρέας αρνί γάλακτος προς 1 λίρα Αγγλίας, χάρτινη, στρατιωτικήν, ήτοι, 4 οκάδες λάδι περνάει.

Η Ρωσία έστειλε Πρέσβη στην Αθήνα, στις 20 τρέχοντος θα συναντηθούν οι Ρούσβελτ-Στάλιν-Τσώρτσιλ για το Ελληνικό. Ο Πλαστήρας ουσιαστικώς έγινε δικτάτωρ, κατέχει όλα τα κύρια Υπουργεία, ο Αγών συνεχίζεται πιο σκληρός, εξακολουθούν να συλλαμβάνουν αιχμαλώτους και οι δυο παρατάξεις – ομήρους. Συνεχώς καταφθάνουν από Μακεδονία και Ήπειρο ενισχύσεις με τανκς και άλλα μηχανοκίνητα, η Αθήνα έχει σχεδόν κατά το 1/3 καταστραφεί εις οικίας, οι ανθρώπινες απώλειες δεν είναι εξηκριβωμένες, ανέρχονται εις πολλές χιλιάδας. Ανά την θάλασσάν μας περιπολούν τορπιλάκατοι Αγγλικάί, επεχείρησαν να αποβιβασθούν εις Κατάκωλον, εκτυπήθησαν από τον ΕΛΑΣ, έφυγαν, το αυτό έγινε και εις Ζάκυνθον και εις Μεθώνην. Επήγα στην Εκκλησία, Μητρόπολι, στον Αγιασμόν, εκεί συζήτησα με τον Κ. Χριστοδούλου ο οποίος είναι φοβερά αντίδρασις.

6-1-45 + Φώτων, επήγα στην Αγία Τριάδα με την κυρίαν μου, επήραμε αγιασμόν, μεσημέρι εφάγαμε αρνί πατάτες. Η κόρη μας είναι πολύ εύχαρις και υγιέστατη, θέλει πάντα να της τραγουδάμε και να κτυπά τα παλαμάκια, φωνάζει τατά, νάνι, γκιαγκιά, και τα καταλαβαίνει όλα όσα τη ρωτάμε. Έχουμε χιόνια και βροχές από 10 ημέρες και συνεχίζονται. Η Μάγδα επήγε

369 Πρόκειται για ψευδή είδηση. Στα θεμέλια του ξενοδοχείου "Μεγάλη Βρετανία" είχαν τοποθετηθεί εκρηκτικά από τις 24-12-44 αλλά η επιχείρηση αναβλήθηκε λόγω της άφιξης του Τσώρτσιλ την επομένη στην Αθήνα — και τελικά ματαιώθηκε.

στους Αρμενιούς να πάρη τη μάνα της (θα ερχόταν από το Μάραθο όπου ήτο) με το γάιδαρο, αλλά δεν είχε έλθει από Μάραθον.

7-1-45 + Αγίου Ιωάννου. Το ΕΛΑΣ απεφάσισεν να αποχωρήση των Αθηνών εις την γραμμήν που εκαθόρισεν το Στρατηγείον – 25 χιλιόμετρα έξω – κατόπιν του ενός μηνός σκληρού αγώνος με τους εθνοπροδότας και τας ορδάς του Σκόμπι για την ζωήν του υπόλοιπου λαού. Διότι, καθώς γνωρίζουμε, ο Σκόμπι έβαλλε κατά του πληθυσμού της πόλης με όλα τα πολεμικά μέσα – ξηρά, θάλασσα, αέρα. Και αν θέλουν, ας έβγουν έξω στην γραμμή αυτή να πολεμήσουν. Ο Λαός το φωνάζει ξεκάθαρα, Λευτεριά ή Θάνατος! Όχι μόνον ο Ελληνικός αλλά και όλοι οι υπόδουλοι λαοί που λευτερώθηκαν από τους Γερμανούς. Εφάγαμε αρνί- χυλοπίτες.

8-1-45 Είχαμε συμβούλιο στην Αυτοδιοίκηση για να αρχίση ο ηλεκτροφωτισμός της πόλης. Η Σύμβαση με την εταιρεία έγινε με λάδι: Ένας λαμπτήρ 25 κηρίων 1 ½ οκά λάδι μηνιαίως. Εφάγαμε λόπια, ο Βασίλης είναι άρρωστος από γρίπη. Οι Άγγλοι με τους πράκτοράς των στην Θεσσαλονίκη αγοράζουν σιτάρι με λίρες και το καίνε ή το ρίχνουν στη θάλασσα. Μας μεταχειρίζονται σαν τους μαύρους.

9-1-45 Εσυγκεντρώθηκαν στην Αίθουσαν του Κόμματος όλοι αι ακτιδικαί και άλλα γραφεία του Τομέως ή Ακτίδος γιατί έτσι, κατά πρώτην φοράν, έγινε το Αχτίφ αυτό και όλοι έδωσαν απολογισμό εργασίας, και πάλι διαφωτιστήκαμε για συνέχεια εργασίας, από τας 10½ π.μ. έως τας 5 μ.μ. Εφάγαμε πατάτες στο φούρνο.

10 έως 12-1-45³⁷⁰ Ήμουν άρρωστος από γρίπη.

13-1-45 Επήγα για ξύλα ελιές στου Κανελέτου.

14-1-45 Κυριακή, έγινε συλλαλητήριο δια να πέση η Κυβέρνησις Πλαστήρα. Αφίχθη η πεθερά μου, αγόρασε κρέας ο Βασίλης, 1 λίρα 2 οκάδες κρέας. Εφάγαμε με πατάτες.

15-1-45 Επήγε στο μύλο ο Βασίλης σιτάρι 33 οκάδες, σμιγάδι 31. Εμείς είχαμε συμβούλιο στην Αυτοδιοίκησιν όλην την ημέραν.

³⁷⁰ Από τις 11-1-45 είχε υπογραφεί ανακωχή ανάμεσα στις Βρετανικές δυνάμεις και τον ΕΛΑΣ. Η ηγεσία του ΚΚΕ-ΕΑΜ προβληματίζεται για ένα περίπου μήνα αν θα συνεχίσει την ένοπλη σύγκρουση. Τελικά στις 12-2-45 υπογράφηκε η Συμφωνία της Βάρκιζας.

16-1-45 Ανάλαβα και έβαλα εργάτη στο κάστρο να καθαρίση τα δένδρα και να το περιφράξη και τα ξύλα θα τα πάρω εγώ. Επληρώθη από την Αυτοδιοίκησιν 20 οκάδες λάδι για 10 ημέρας.

17-1-45 Νέα και πληροφορίες. Κατόπιν συμφωνίας της Κυβέρνησης και Σκόμπι, και αντιπροσώπων του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ετέθησαν οι παρακάτω όροι για να σταματήσει το αιματοκύλισμα:

Το ΕΛΑΣ να φύγη από την Αθήνα έως την Λαμία και τη Θεσσαλονίκη. Επίσης, της Πελοποννήσου να περιορισθή από Άργος, Λαγκάδια, Πύργον. Το βόρειον μέρος θα έχει η Κυβέρνησις και το Νότιον το ΕΛΑΣ. Επίσης να φύγη από όλα τα νησιά. Το αυτό θα ισχύη από 20^{ην}-1-45 καθ' όλην την Ελλάδα.

18-1-45 Επήγε στον Πύργο Ηλείας ο Ιωάννης Στρίγκας, μέλος της Αχιδικής—Τομεακής Επιτροπής, να φέρη αλάτι με το βαγονέτο, το αλάτι εδώ έχει 1 λάδι με 2 αλάτι. Έχουμε συνέχεια βροχές και κρύα. Αγόρασα παπούτσια της Μάγδας από Ν. Κόσουφα, ημιπέσημα, έδωσα 30 οκάδες λάδι. Επίσης, κάρβουνα 28 οκάδες προς μια σταφίδα.

19-1-45 Εμετέφερα από Κάστρο ξύλα χοντρά και λιανά, 10 φορτώματα, με εβοήθησε ο Βασίλης. Αφίχθησαν σήμερα 3 καΐκια από Ζάκυνθον, εμετέφερον την Πολιτοφυλακήν και οπλισμόν, πολεμικόν υλικόν. Από αρχάς πληροφορήθημεν ότι, επιστρέφον από Πύργον το βαγονέτο, συνεκρούσθη με άλλο και εφονεύθη ο Ιωαν. Στρίγκας, ετών 30. Ήτο ο γενναιότερος Συναγωνιστής—Σύντροφος της πόλης μας.

20-1-45 Ο Τσώρτσιλ είχε επίθεσιν στην Βουλήν των Κοινοτήτων από τους βουλευτάς δια τα γεγονότα που εδημιούργησε στην Ελλάδα, του είπαν ότι η πολιτική του αυτή θα βλάψει την Αγγλία. Άλλος βουλευτής του είπε ότι λέει κουραφέξαλα.

Έγινε η κηδεία του Ιωάννη Στρίγγα στα Εισόδια της Θεοτόκου. Στα χρονικά της Κυπριασσίας δεν έχει γραφεί παρόμοια κηδεία, κοσμοπλημύρα άνω των 2000, του κατέθεσαν 20 στεφάνια όλων των οργανώσεων, ΕΑΜ, επαγγελματιών -- εργατικού κέντρου, το ΚΚΕ-ΕΑ. Του εκφωνήθησαν λόγοι που τούπρεπε, σαν πρώτος επαναστάτης και παλικάρι αλύγιστο. Η απώλεια του Γιάννη μας πίκρανε πολύ σαν σύντροφοι.

21-1-45 Κυριακή, αγόρασα 4 κοτόπουλα 3½ οκάδες, έδωσα 4½ οκάδες λάδι. Εσφάξαμε κόκορα. Έκανα επίσκεψιν του κουμπάρου μου Ευθύμιου

Βλαχούλη με τη Μάγδα. Πρωί έγινε μνημόσυνο στην Αγ. Τριάδα για τα θύματα Αθηνών-Πειραιώς του Σκόμπι.

22-1-45 Είχαν συγκέντρωσιν ή σύσκεψιν στην αίθουσα του Δικαστηρίου το ΕΑΜ και όλαι αι υπό αυτό οργανώσεις και κόμματα, τα γραφεία των και έκαναν απολογισμό δουλειάς. Το αχτίφ αυτό συνέχισε 2 ημέρας και έγινε νέα εκλογή των προσώπων των γραφείων.

23-1-45 Έχουμε συνέχεια βροχές και χιόνια έως τον Αγ. Γεώργη. Εις την συνοικίαν γυφτόρουγα, έως τον Άγιο Δημήτρη, έγινε καθίζησις του εδάφους και πολλά σπίτια κατέρρευσαν. Ο Μηχανικός Τριφυλίας διέταξε τους κατοικούντας αυτά να φύγουν για στέγασιν αλλού και υποχρεώνεται η Αυτοδιοίκηση να τους στεγάση. Εγώ, ως Επιτροπή Στέγασης, έχω πολλή δουλειά, δεν κάθομαι καθόλου, ούτε στο μαγαζί μου. Υπάρχει κίνδυνος για την Νοτίαν Άνω Πόλιν να βυθισθή όλη.

24-1-45 Εξωτερικά νέα: Οι Ρώσοι ~~απέχουν~~ διέβησαν τα γερμανικά σύνορα και σαν θύελλα που παρασύρει τα πάντα στο πέρασμα της διέλυσαν τους Γερμανούς στα Πολωνο-Γερμανικά σύνορα. Σήμερον απέχουν από το Βερολίνο 250 χιλιόμετρα.

25-1-45 Συνεχίζεται η καθίζησις του εδάφους, έχουμε συνέχεια βροχές. Έκανα έλεγχο στην εκκλησιαστικήν Επιτροπήν Αγίας Τριάδος, τους ηύρα εντάξει, αλλά η εκκλησία δεν έχει καθόλου λάδι πλεόνασμα. Πληρώνει τον ιερέα 15 οκάδες λάδι το μήνα, 5 τον ψάλτη και 5 τον νεωκόρον. Συνέχισα τον έλεγχο και στα Εισόδια Θεοτόκου, εκεί ηύρα πλεόνασμα λάδι 250 οκάδες και αυτό οφείλεται στην καλήν τακτικήν των συμβούλων. Αγόρασα 1 οκά ψάρια σαργούς, έδωσα ½ λίρα χάρτινη.

Πολεμικά νέα: Οι Ρώσοι εκατέλαβαν το Μπρεσλάου, πρωτεύουσαν της Σιλεσίας, απέχουν 230 χιλιόμετρα από το Βερολίνο.

26-1-45 Οι Ρώσοι κατέλαβον το Πόσδεν, διέβησαν τον ποταμόν Όντερ, σε πολλά σημεία απέχουν 190 χιλιόμετρα από Βερολίνο. Δυτικόν Μέτωπον: Μάχονται οι Σύμμαχοι κατά μήκος της γραμμής Ζίνγκφιδ.

Είχαμε Κοινοτικήν Συμβούλιον, απηλλάγην ή αντεκατεστάθην από την Στέγασιν διόλου.

27-1-45 Εμετέφερα από φρούριον 5 φορτώματα ξύλα, υπόλοιπα. Εφάγαμε ρεβύθια. Η κόρη μου στέκει όρθια μόνη της, δεν αλλάζει όμως βήματα και αρχίζει να εκφράζει περισσότερα λόγια. Είναι υγιέστατη, Δόξα τω Θεώ +.

Οι Γερμανοί πανικόβλητοι εγκαταλείπουν την Ανατολική Γερμανία και πάνε στη Δύση και δάση, όλα τα συγκοινωνιακά μέσα μεταχειρίζονται υπό του Στρατού, το ψύχος έχει 20 βαθμούς υπό το μηδέν. Το Βερολίνο κινδυνεύει, ο Ρωσικός στρατός απέχει 130 χιλιόμετρα, η προσοχή του σημερινού κόσμου στρέφεται προς την ραγδαία προέλαση των Ρώσων, καμία ανθρωπινή δύναμις δεν είναι ικανή να τους εμποδίσει. Εφάγαμε σέλινο-τραχανά.

28-1-45 Κυριακή. Όλα τα είδη ακριβαίνουν. Με βάσιν το λάδι, και αυτό είναι σήμερον της συναλλαγής,

- 1 ζεύγος σόλες πετσί,	2 οκάδες λάδι
- λάστιχο ρόδα,	14 οκάδες λάδι
- 1 οκά τελάκια,	25 οκάδες λάδι
- 1 οκά κρέας,	2 οκάδες λάδι
- 1 οκά ρύζι	1 ½ οκά λάδι
- 1 οκά κερύ	20 λάδι.

Εβγήκε εις πλειοδοτικήν δημοπρασίαν κατά 3^{ην} φορά το περιβόλι του Αγ. Νικολάου, δεν προσφέρουν το ποσόν των 320 οκάδων αλεύρι που είχε ορισθεί από την Εκκλησιαστική Επιτροπήν και έμεινεν στην Εκκλησίαν, θα το εργαστή μόνη της η Επιτροπή.

Έσφαξα κόκορα, τον φάγαμε με τραχανά. Αγόρασα 1 οκά ρύζι, έδωσα 1½ οκά λάδι.

29-1-45 Έχουμε βροχή.

30-1-45 Το ράδιον ανήγγειλεν πως οι Ρώσοι έφτασαν μέχρι την Φρανκφούρτην, απέχουν 90 χιλιόμετρα από το Βερολίνο. Η Ελληνική Κυβέρνησις Πλαστήρα δέχεται αντιπροσώπους του ΕΑΜ να συζητήσουν την διαφοράν μας Ελλήνων-Ελλήνων. Επήγα και είδαμε με τους Επιτρόπους τα ελαιοπερίβολα της εκκλησίας της Αγ. Τριάδος.

31-1-45 Εχθές βράδυ ήλθε από χωριό μας ο αδελφός μου Σταύρος, έμεινε στου Κώστα και το πρωί ήλθε σε μένα. Μου έφερε 1 οκά λάδι και 2 οκάδες πορτοκάλια. Σκοπός της αφίξεώς του ήτο να του δώσουμε το γαϊδούρι να πάη σύκα στην Μεγαλόπολιν και να τα αλλάξη με σιτάρι – διότι δεν έχει ζών, θα φύγη αύριον πρωί. Το βράδυ του έκανα το τραπέζι, αγόρασα κρέας, το βράδυ όμως εκοιμήθη στου Κώστα διότι εγώ δεν έχω χώρον για ύπνον, έτσι μας έκαναν την διανομήν τα αδελφία μας.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1945

1-2-45 Πέμπτη, επήγα με τον Βασίλη στο κουντρή, ελιές εκκλησία, και εκαθάρισα μερικές, έφερα 2 φορτώματα διότι αύριον θα φύγη το γαϊδούρι για το χωριό. Το απόγευμα συνήλθαμε στην Κοινότητα για διάφορα θέματα, εξουσιοδοτήθη εν λευκώ η Εκκλησιαστική Επιτροπή για το περιβόλι του Αγ. Νικολάου, να το ενοικιάση όπου θέλη. Επήρα ντοματόσπορο.

2-2-45 Οι Ρώσοι έφτασαν 90 χιλιόμετρα από Βερολίνο. Στην Αθήνα, συνήλθον οι αντιπρόσωποι του ΕΑΜ και της Κυβερνήσεως 30 χιλιόμετρα έξω των Αθηνών και συσκέπτονται δια την επίλυση των Ελληνικών ζητημάτων. Έβαλα εργάτην στο φρούριον και εσυρματοπλέξα τας εισόδους.

3-2-45 Έγιναν τα συμβόλαια του χωριαφιού του Αγ. Νικολάου, εδόθη μισιακό στον Σωτήριο Πανταζόπουλον δι' έν έτος, έως Φεβρουάριον 1946. Επήγαμε στον Αγ. Νικόλαον πλατειά λαϊκή επιτροπή και καθόρισε τα σύνορα του χωραφιού.

4-2-45³⁷¹ Κυριακή, αγόρασα 6 οκάδες πατάτες, έδωσα 2 λάδι. Επίσης, λόπια από μαγαζί $8\frac{3}{4}$ οκάδες και ψιλά πράσινα $12\frac{1}{2}$ οκάδες, έδωσε 2 λίρες χάρτινες ο Βασίλης. Το απόγευμα συγκέντρωση κόμμα.

5-2-45 Διήλθαμε τας οδούς της πόλεως και κανονίσαμε που θα τοποθετήσουμε κοινοτικά φώτα. Εγώ, της Αυτοδιοίκησης Ιω. Σχινάς, και Γ. Μπρούστης της Εταιρίας. Έχουμε ανοιξιάτικας ημέρας.

6/7-2-45 Η κόρη μου Ευσταθία άρχισε να αλλάζη βήματα απο σήμερα 4-5 και έπεται συνέχεια. Αγόρασα γιαούρτι.

Οι Ρώσοι απέχουν 50 χιλιόμετρα από το Βερολίνο, έκαναν πολλά γεφυρώματα στον ποταμόν Οντέρ, πολύ σκληραί μάχαι γίνονται στον Οντέρ. Η Βουδαπέστη ακόμη να πέση. Συνεχίζονται αι συσκέψεις των 3 Συμμάχων επί του Ευξείνου Πόντου.

8/9-2-45 Εφάγαμε ψιλοφάσουλα, αδιαθέτησα 1 ημέρα, η Μαγδαληνή είναι έγκυος, περίπου 2 μηνών.

371 Ξεκινά στη Γιάλτα η δεύτερη Διάσκεψη των Τριών Μεγάλων: Βρετανία, ΗΠΑ, Σοβιετική Ένωση. Στόχος είναι να διευθετηθεί το μέλλον της διαλυμένης Ευρώπης.

10-2-45 Αγ. Χαραλάμπους. Συνέρχεται εις Κυπαρισσίαν η πρώτη Επαρχιακή Συνέλευσις (περίπου 180 αντιπρόσωποι Δήμων και Κοινοτήτων) με θέματα Απολογισμός Δουλειάς του Επαρχιακού Συμβουλίου και Διοικητικού Αντιπροσώπου και ανάδειξη νέου Επαρχιακού Συμβουλίου και μελέτη όλων των αναγκών της Επαρχίας Τριφυλίας με το θεσμό Αυτοδιοίκησης. Αι αποφάσεις της Συνελεύσεως γίνονται και τοπικοί νόμοι. Πρωί επήγα στους Αγίους Πάντες, 1 ώρα μακριά, τους έχουν ανατινάξει οι Γερμανο-αλήτες. Από τα ερείπια επήρα 2 τεμάχια εικόνων τσακισμένα και 2 βάσεις μανουαλίων που είχαν μείνει τα οποία επήγα στην Εκκλησία Αγγελούδη.

Εκατέβηκα στην Αγορά, εψώνισε ο Βασίλης κρέας 1½ οκά, το βάλαμε στο φούρνο με πατάτες. Έχουμε επισκέψεις από Σιδηρόκαστρο, την θεία της Μάγδας, Τασούλα, με τον υιόν της Χρήστο Λαμπρόπουλον, Πρόεδρον Σιδηροκάστρου (ως αντιπροσώπου Επαρχιακής).

11-2-45 Κυριακή, επήγα στην εκκλησίαν, κατόπιν στην Συνέλευσιν, παρηκολούθησα όλην την ημέραν. Με την Αυτοδιοίκησιν, ο Λαός βλέπει πως διαχειρίζεται το σπίτι του. Κατηγόρησαν την Επιτροπήν Συντονισμού για πολλά ελλείμματα, ορίσθη 5-μελής Επιτροπή να τους ελέγξη. Επειδή το σπίτι μας δεν μας χωρούσε για ύπνο, ο Βασίλης επήγε στην Φωτούλα.

Οι αντιπρόσωποι του ΕΑΜ και της Κυβέρνησης ετελείωσαν την σύσκεψιν και απεφάσισαν την ενότητα του ελληνικού λαού. Υπέγραψαν το Σύμφωνον³⁷² εκ μέρους της Κυβερνήσεως οι Ι. Στεφανόπουλος, Περ. Ράλλης, Γ. Σίδερης. Εκ του ΕΑΜ, Γεώργιος Σάντος, Παρτσαλίδης, Ηλ. Τσιριμώκος. Ο ελληνικός λαός πανηγυρίζει την ενότηταν-συμφιλίωσίν του³⁷³.

12-2-45 Εξακολουθεί η συνέλευσις όλην την ημέρα, εγώ παρηκολούθησα συνέχεια.

372 Η **Συμφωνία της Βάρκιζας**. Η συμφωνία είχε αδυναμίες και κενά που οδήγησαν στην ουσιαστική ακύρωσή-της καθώς ο ΕΛΑΣ δεν αποπλίστηκε πλήρως ενώ η κυβέρνηση δεν προχώρησε σε γενική αμνηστία, ανεχόμενη τη δράση παρακρατικών οργανώσεων σε βάρος των αριστερών (**Λευκή Τρομοκρατία**). Έτσι, κατέστη αναπόφευκτος ο νέος γύρος του Εμφυλίου που δρομολογήθηκε με την επιστροφή του Νίκου Ζαχαριάδη, τον Μάιο του '45, από στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Γερμανία.

373 Είναι η πολλοστή φορά που στο **Ημερολόγιο** αναφέρονται πανηγυρισμοί του Λαού, τους οποίους ακολουθούν πικρές απογοητεύσεις.

13-2-45³⁷⁴ Συνεχίζεται και σήμερα με τερματισμόν απόψε. Αφού πρώτα εξήγησαν ορισμένες προτάσεις, ανεκήρυξαν νέους επαρχιακούς συμβούλους. Κάθε βράδυ έπαιζαν θιάσον στην αίθουσα του Γκουντούνα, επαιάνιζε η Μουσική προς τιμήν και ψυχαγωγίαν των Αντιπροσώπων. Μετά το κλείσιμον της συνελεύσεως από τον Διοικητικόν Αντιπρόσωπον Κων. Σταθόπουλον, μας ανακοίνωσε ότι ετελείωσε το έργον του και παύει να μένη Διοικητικός Αντιπρόσωπος πλέον, παρέδωσε στο νέο Συμβούλιον. Απεφασίσθη να σταλή εις Αθήναν μια 5-μελής Επιτροπή από όλους τους Οργανισμούς του λαού και να ζητήσει από την Κυβέρνησιν τρόφιμα, γεωργικά φάρμακα και βοηθήματα της Επαρχίας και λεπτά δια τους δημοσίους υπαλλήλους.

14-2-45 Έχουμε καλοκαιρινάς ημέρας όλο τον Φεβρουάριον. Παρατηρείται πτώσις των τιμών.

- 1 οκά τελάκια είχε 30 οκάδες λάδι, τώρα έφτασαν τις 6 οκάδες
- Οι σόλες, από 15 ήλθαν 5
- Το αλάτι από 1 με 2 έχει 1 με 5, εννοείται λάδι³⁷⁵.

Πολεμικά νέα: Οι Ρώσοι πλησιάζουν στα προάστια του Βερολίνου, απέχουν 35 χιλιόμετρα, Κυβέρνησις - Ραιχ μετεφέρθη εις Μόναχον. Στο δυτικό μέτωπον, οι Σύμμαχοι διέβησαν την γραμμήν Ζίγκφριδ, εκατό χιλιάδες. Από αεροπλάνα βομβαρδίζεται καθημερινώς όλη η Γερμανία.

15-2-45 Η συνάντηση των 3 μεγάλων συμμάχων, Στάλιν, Ρούσβελτ, Τσώρτσιλ, που άρχισε προ εικοσαημέρου στην Κριμαία έληξε με αγαθά αποτελέσματα. Απεφασίσθη γενική επίθεσις προς τερματισμόν της Γερμανίας το γρηγορότερον.

Από χθες είμαι αδιάθετος, έχω κρυώσει. Αγόρασα 5 δράμια οινόπνευμα, έδωσα ½ λάδι. Γιαούρτι έχει 1 λάδι με 2 γιαούρτι, το ίδιον και το κρέας και το τυρί³⁷⁶. Καθημερινώς περνούν αεροπλάνα με προκηρύξεις.

Πολεμικά και Εσωτερικά νέα: Το ΕΑΜ δεν θα αντιπροσωπευθή στην Κυβέρνησιν Πλαστήρα, εντός του 1945 θα γίνει δημοψήφισμα και εκλογαί. Αγόρασα ½ οκά μαρίδα, έδωσα 300 δράμια λάδι.

374 Οι Σύμμαχοι βομβαρδίζουν τη Δρέσδη με αμφισβητούμενη επιχειρημαστική σκοπιμότητα. Αντιδράσεις ακόμα και στη Βρετανία.

375 Μάλλον εννοεί από 2 αλάτι προς 1 λάδι, έγινε 5 αλάτι προς 1 λάδι.

376 1 κρέας για 2 τυρί.

16-2-45 Επλήρωσα εργάτη και καθαρίζει 20 ρίζες ελιές της Αγ. Τριάδος να πάρω τα ξύλα. Εγώ τα λιανίζω και ο Βασίλης μεταφέρει με το γαϊδούρι, θα συνεχίσω την μεταφοράν καυσοξύλων και αύριον.

17-2-45 Ο Σταύρος μου έστειλε 5 οκάδες σύκα, 3 οκάδες πορτοκάλια, 2 οκάδες ρόδα. Συνεχίζω την μεταφοράν καυσοξύλων, έκανα προμήθειες για ένα χρόνο.

Το γαϊδούρι φορτώνει και φεύγει, εγώ εξάπλωσα σε μια πέτρα ριζικά και αναπαύομαι στα πράσινα χορτάρια και λιάζομαι από τον γλυκύ χειμωνιάτικον Ήλιον – και γράφω³⁷⁷. Κοιτάζω γύρω τον ελαιώνα να πρασινίζει, τα πρόβατα να βόσκουν και τ' αρνάκια των να χοροπηδούν, οι ζευγολάτες να οργώνουν και οι κλαδούχοι να κόβουν ελιές. Για μια στιγμή φιλοσόφησα και είπα τι ευχάριστη η εξοχική ζωή! Και πάλι ξαναλέω, πότε οι άνθρωποι αυτοί αναπαύονται; Ασφαλώς ποτέ. Ενώ αντιθέτως, η επαγγελματική ζωή του εμπόρου είναι κατά πολύ διαφορετική, διότι εργάζεται καθημερινά στο μαγαζί του και απολαμβάνει τα αγαθά της ζωής του χωρίς πολύ να κουράζεται σαν τον γεωργό. Γι' αυτό ξαναλέγω, καλλίτερα που είμαι, και ας μην έχω περιουσία, αλλά να εργάζομαι συνειδητά στο επάγγελμά μου.

Ξαναβλέπω τον Βασίλη νάρχεται με το γαϊδούρι, θα αρχίσω να φορτώνω να φύγουμε ώρα 5½ μ.μ.

18-2-45 Κυριακή, βροχή και κρύο. Αγόρασα κρέας με λεπτά. Επαρουσιάστησαν στην αγορά διάφορα είδη που είχαν χαθεί.

19-2-45 Απόψε έριξε χιόνι εντός της πόλεως, κάνει πολύ κρύο, είμαι και λίγο αδιάθετος και δεν βγαίνω έξω σήμερα, τρώμε φασολάδα.

20-2-45 Συνεχίζει δριμύ κρύο, το σκληρότερο του έτους.

21-2-45 Έσκαψα τον κήπο, έριξα φουσκί, εφάγαμε ψιλοφάσουλα.

22-2-45 Έφεραν τους κρατουμένους Ηλείας, οι Αντάρτες, στις εδώ φυλακές, 100 περίπου, όλοι αυτοί ήταν φίλοι των Γερμανών και εγκληματίες. Παρουσιάζεται τώρα η εντόπια αντίδρασις και τους τροφοδοτούν στις φυλακές, κάνουν εράνους, μυστικούς όμως.

377 Προκύπτει ότι είχε μονίμως μαζί του το μπλοκάκι του.

Λευκή Τρομοκρατία και έναρξη του Έμφυλιου : *Φεβρουάριος 1945 – Σεπτέμβριος 1947*

23-2-45 Λήγοντας η προθεσμία την 26^η τρέχοντος περί αφοπλισμού του ΕΛΑΣ, οι Αντάρτες παραδίδουν στην Εθνοφυλακή τον οπλισμόν τους. Εδώ ακόμη δεν αφίχθη Εθνοφυλακή-Άγγλοι. Εις την Βορειο-Ανατολικήν Πελοπόννησον παρέδωσαν, δεν τηρούνται όμως οι όροι της Βάρκιζας, διότι οι ταγματασφαλίτες αρχίζουν να συλλαμβάνουν αντάρτες. Γι' αυτό ο λαός αγριεύει και δεν ξεύρω ποίαν κατάληξιν θα έχη εάν συνεχίζουν την τακτικήν των. Παρητήθη ο Υπουργός Εσωτερικών Περ. Ράλλης. Εφάγαμε φακές.

24-2-45 Εις τας πύλας του Βερολίνου γίνονται οι πιο σκληρότερες μάχες του σημερινού πολέμου, οι Ρωσικές ορδές πλησιάζουν στην καρδιά του φασιστικού τέρατος. Έπεσεν ηρωικώς ο Στρατάρχης ΤΣΕΡΝΑΚΟΦΣΚΙ, είναι ο νεώτερος Στρατάρχης του κόσμου, ηλικίας 36 ετών, και ανωτέρα πολεμική διάνοια.

Η Τουρκία εξήλθεν της ουδετερότητος, εκήρυξεν τον πόλεμον κατά της Γερμανίας και Ιαπωνίας, οι Αμερικανοί ανεκατέλαβον τας Φιλιππίνας Νήσους

25-2-45 Κυριακή, χθες βράδυ μας επεσκέφθη η Πετρούλα και θα φύγη σήμερον το μεσημέρι. Ελάβαμε χθες επιστολήν από Ηρακλή, υγιαίνουν, σήμερα του έγραψαν οι Μαγδαληνή-Βασίλης-Πετρούλα. Εφάγαμε αρνάκι με τραχανά. Το απόγευμα εγίναμε κουμπάροι, εβάφτισεν η Μαγδαληνή την δίδυμη κόρη του Ιω. Σαμαρτζή, το όνομα ΕΛΕΝΗ. Η ακολουθία μας ήτο ο Γεώργιος και η Αθανασία του Κώστα. Ταυτόχρονα εβαπτίστηκαν τα δίδυμα, το αγοράκι εβάπτισεν ο Αλέκος Χρονόπουλος. Επεράσαμε λίγες ώρες ευχάριστες με διάφορους μεζέδες, γλυκά, κρασί, κλπ., είχε χαρά ο πεθερός Διαμαντής πούδωσε το όνομα του στον έγγονα. Εχάλασα 4 λίρες χάρτινες, κεριά δεν υπάρχουν, ήύρα στον Πάτερ Θεόκλητο (ιερομόναχος, ενορίτης μας), 10 δράμια κερί προς 1 οκά λάδι³⁷⁸.

26-2-45 Εβάλαμε την κότα να κλωσήση με 14 αυγά. Εφάγαμε φασόλια.

³⁷⁸ Αντιστοιχεί σε 40 οκάδες λάδι για 1 οκά (400 δράμια) κερί. Η τιμή του κεριού διπλασιάστηκε σε ένα μήνα (βλέπε 28-1-45).

27-2-45 Μας επεσκέφθησαν 4 Άγγλοι της ΕΜΕΛ, εξήτασαν τα γενικά αιτήματα της πόλης. Την 26-27 τρέχοντος η ΕΤΑ³⁷⁹ διελύθη και έκανε διανομές στους Αντάρτες, πυροπαθείς-θύματα από ό,τι είχε, βενζίνη, πετρέλαιο, ζάχαρη, εργαλεία σκαμπανικά και ό,τι είχε, δεν άφησαν τίποτε. Με την διαγωγή αυτή χάνει ο Αγώνας διότι δεν έγινε δίκαια στον πληθυσμόν.

28-2-45 Επαρέλαβε η Αυτοδιοικήσεις από την ΕΤΑ, έναντι χρέους, πετρέλαιο, χοντρόλαδα, και μεταχειρισμένα σακιά. Αγόρασα μπαμπούνια ½ οκά με 1 οκά λάδι.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1945

Πέμπτη, 1^η. Έσκαψα τον κήπο, εφύτεψα φασόλια, εφάγαμε γιαούρτι. 1 λάδι Χ 2½ γιαούρτι.

2-3-45 Από χθες δεν έχουμε ράδιον, εχάλασε η ηλεκτρική μηχανή. Αλλαγή καιρού, κάνει πολύ κρύο.

3-3-45 Αφίχθησαν 40 Άγγλοι, προπομπός, με τανκς και τεθωρακισμένα αυτοκίνητα, έχουν όλα ασύρματο. Αμέσως έγινε κωδωνοκρουσία, επαρήλασε όλος ο οργανωμένος λαός του ΕΑΜ με λάβαρα κλπ. Το βράδυ έγινε δεξίσεις προς τιμήν των, στην αίθουσα Γκουντούνα, από την Εθνικήν Αλληλεγγύην³⁸⁰. Έγινε καλό γλέντι, εχόρευαν οι αντάρτες μας και ο λαός, κατόπιν όλοι μαζί, με τους Άγγλους, εχόρευαν και εξητωκραύγαζαν υπέρ των Συμμάχων. Παρευρέθην και εγώ εκ μέρους της Αυτοδιοίκησης. Διελύθησαν στις 12 μεσονύκτιον.

4-3-45 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, έσφαξε ένα κόκορα η Μάγδα. Είχαμε βροχή, το παζάρι καλό, πέφτουν αι τιμαί των ειδών. Επήρα ένα δοχείον πετρέλαιον 11 οκάδες και το δοχείον, έδωσα 8 οκάδες λάδι.

5-3-45 Εφύτεψα 1½ οκά κοκάρι στον κήπο. Το απόγευμα αφίχθησαν 300 Άγγλοι, πάλι οι οργανωμένοι εσυγκεντρώθησαν με λάβαρα και παρήλασαν με ζητωκραυγές υπέρ των Συμμάχων. Κάποιος είπε «ζήτω ο Βασιλιάς», δεξιός, και τον εκτύπησαν άγρια. Εξεφώνησε λόγο ο Άγγλος διοικητής, μας ευχαρίστησε δια την υποδοχήν και έδωσε διαταγές, απαγορεύονται αι συγκεντρώσεις άνευ αδείας, να κλείνουν τα κέντρα στις 7½ το βράδυ, να σβήσουν τα γραμμένα στους τοίχους για το ΕΑΜ και διάφορα άλλα

379 Επιμελητεία του Αντάρτη

380 Μάλλον αναφέρεται στην πρώτη εθνικοαπελευθερωτική οργάνωση, Εθνική Αλληλεγγύη, που ιδρύθηκε στις 28 Μαΐου 1941

συνθήματα του επαναστατικού αγώνα, διότι δεν υπάρχει τοίχος άγραφος. Το βράδυ βγάζουν περιπολίες και από τας 7½ απαγορεύεται η κυκλοφορία.

Αφίχθη από Αθήνας αυτοκίνητον, έφερε βακαλάο, αγόρασα ½ οκά, έδωσα 140 δραχμές. Το Βερολίνο υπερφαλαγγίσθη και κτυπιέται, οι Ρώσοι απέχουν 30 χιλιόμετρα.

6-3-45 Συνήλθεν το Συμβούλιον της Αυτοδιοίκησης και ασχολήθη να εύρη τις απορότερες 150 οικογένειες να διαθέση 1 κονσέρβα και 2 οκάδες αλεύρι λευκό. Εφύτεψα 1 οκά πατάτες και φασόλια. Άρχισε βροχή.

7-3-45 Ο Ερυθρός Σταυρός διανέμει γάλα στα βρέφη, 1 κουτί κάθε 3 ημέρες, επήραμε το πρώτο. Εφάγαμε ψιλοφάσουλα.

Ο εδώ Άγγλος Διοικητής, ταγματάρχης, ίδρυσε Γραφείον Πολιτικών Υποθέσεων. Επήγε το Συμβούλιον της Ομοσπονδίας, τους ευχαρίστησε, το καλώς ήλθαν, σαν φίλοι και Αδελφοί Σύμμαχοι. Συμμετείχα και εγώ στο Συμβούλιον. Απήντησε ευχαριστήθη πολύ. Επήγα στην Αυτοδιοίκηση και άλλαξα 6 σάκους. Εματιάσθη η Ευσταθία από Γεώργιο. Είναι χαριτωμένο, περιπατεί ελεύθερα μόνο του.

8-3-45 Εργάστηκα στο μαγαζί, αλλά βρέχει σήμερα. Εφάγαμε χόρτα-βακαλάο. Έγραψε η Μαγδαληνή του Λουδοβίκου στην Αμερική.

9-3-45 Αφίχθησαν 2 αυτοκίνητα με Εθνοφυλακή, τους υπεδέχθη ο λαός με ησυχία, χωρίς λάβαρα. Σήμερα, ψυχοπαράσκευο, έφτιασαν λειτουργία για τους απεθαμένους οι γυναίκες.

10-3-45 Εκατέβη η Μαγδαληνή και επήγε την Ευσταθία στην διανομήν γάλακτος Ερυθρού Σταυρού, την εξύγισε και πηγαίνει 11 οκάδες. Εφάγαμε ψιλοφάσουλα.

11-3-45 Κυριακή, εψώνισα κρέας προς 280 δρχ. η οκά, πώλησιν καθόλου στο μαγαζί. Ήρχετο από Σιδηρόκαστρον ο Γεώ. Δημητρακόπουλος, θεός Μάγδας, ετών 74, καβάλα στη φοράδα, έξω στου Κ. Ντούλου τον εκτύπησε διερχόμενον αυτοκίνητον, η φοράδα εψόφησε, του Γέρου έσπασε το πόδι άνω από το γόνα, αμέσως επήγαν οι Άγγλοι νοσοκόμοι, τον πήραν για το νοσοκομείον, ακολουθούσαμε και εγώ με Βασίλη. Κατόπιν επήγα το γάιδaro, εφόρτωσα το σαμάρι και 32 οκάδες σιτάρι για το σπίτι, το οποίον επούλησα Χ 60 δραχμών την οκά και με αυτά εψώνιζα του Γέρου ότι του εχρειάζετο.

Αφίχθη δύναμις Εθνοφυλακής.

12-3-45 Εφάγαμε λόπια. Επήγαμε στον Διοικητήν Εθνοφρουράς Επιτροπή Επαγγελματιών, τον ηυχαρίστησεν και το καλώς ήλθατε, μας είπε ότι έμαθε από Καλάμας πως θα γίνη Νομαρχία εδώ.

13-3-45 Σήμερον, η Λαϊκή Επιτροπή επαρέδωσεν σε νέα Δημαρχιακή Επιτροπή με Δήμαρχο τον Παν. Σταθόπουλον και Σύμβουλοι Ιω. Σχηνάς, Ηλ. Ηλιόπουλος, Κων. Λυμπερόπουλος, Δημ. Μπέσκος, Ιω. Μαυρογένης, Χαρ. Κασίμης.

14-3-45 Οι Γερμανοί κατέλαβον το Ντάντζιν και εξήλθον στην Βαλτικήν, οι Σύμμαχοι διέσπασαν την γραμμήν Ζίγκφριδ.

15-3-45 Εργάστηκα στο μαγαζί, αφίχθη εξ Αθηνών ο Χρίστος Δημητρακόπουλος, υιός του Γέρου, σπασμένο πόδι.

16 & 17-3-45 Εψώνισα κρέας αρνί, πολύ παχύ, προς 300 δραχμές την οκά. Επίσης, αυγά προς 20 δρχ το ζεύγος, έλαιον 43 οκάδες προς 130 κατ' οκάν. Ο Δήμος Κυπαρισσίας επέβαλε φορολογίαν δι' όλα τα εισερχόμενα είδη.

18-3-45 Κυριακή Απόκρεων, εψώνισα χοιρινό μικρό, έδωσα δρχ 1300, μεσημέρι είχαμε μακαρουνάδα αρνί, τυρί, γιαούρτι, πορτοκάλια, γλυκό ταψιού. Έκανα τραπέζι και του Χρίστου Δημητρακοπούλου, επεράσαμε πολύ καλά. Το απόγευμα εβγήκαμε βόλτα έως το εξοχικό Σ. Μαρτσέλου³⁸¹. Επιστρέφοντας σπίτι, τους είχε φύγει το γουρουνόπουλο, επήγα και το ήυρα στο σπίτι του Σ. Λούτου, ώρα 8½ το βράδυ. Εμάλωσα τη Μάγδα.

19-3-45 Καθαρά Δευτέρα, η κότα μας έβγαλε 14 πουλάκια, εφάγαμε κρεμμυδο-μάρουλα. Μας έστειλε ο Ηρακλής ½ καφέ και ½ ζάχαρη λευκή. Τον Γεώργο εμετέθεσε³⁸² εις ΑΤΕ Πατρών, η Εθνοφυλακή συνέλαβε 4 αντάρτες κατόπιν κινήσεων.

20-3-45 Απελύθησαν διότι είναι αθώοι, εκ των ανακρίσεων. Αφίχθη ο Διοικητής των Αγγλικών Δυνάμεων της Πελοποννήσου, εκφώνησε λόγον και είπε να είμαστε αγαπημένοι και λήθην στο παρελθόν.

Υποφέρει η Περιφέρεια από ψωμί. Έχει 1 λάδι 2 σιτάρι, με λεπτά 70 δραχμές. Οι υπάλληλοι δεν έχουν καθόλου πάρει μισθούς ενώ των Καλαμών εξόφλησαν και τον Απρίλιον, έχουμε εγκαταλειφθεί στην τύχην μας, καμία Κυβερνητική προστασία. Εφύτεψα λίγο κρεμμύδι και κολοκυθιές και αγγουριές.

381 Μάλλον αυτό που υπάρχει και σήμερα ως ταβέρνα, στην παραλία.

382 Εννοεί ότι ο Ηρακλής ενήργησε ώστε να γίνει η μετάθεση, για προστασία του Γεώργγου.

- 21-3-45** Τον Γεώ. Δημητρακόπουλον μετέφεραν οι Άγγλοι στην Καλαμάταν, ο υιός του έχει πάει στο Σιδηρόκαστρον. Η Αγγλική Διοίκησης έχει βάλει 200 εργάτες ημερησίως προς καλωπισμόν και καθαριότητα της πόλης, με 215 δρχ. ημερησίως, σήμερον εργάζονται έξω του σπιτιού μου.
- 22-3-45** Έστειλε 475 οκάδες σιτάρι ο Χρ. Δημητρακόπουλος, επούλησα μερικό με 70 δρχ. Η χρυσή λίρα ανήλθεν εις Δρχ. 6000.
- 23-3-45** Έχουμε ανατίμηση του ψωμιού, σιτάρι 85 Δρχ η οκά. Έβαλα σόλες στα χειροποίητα πάνινα παπουτσάκια της κόρης, έδωσα 120 δρχ., είναι η αρχή που της πληρώνω υπόδησιν. Έφτιασε ο Μαρτίνος 1 ζεύγος Ν^ο. 21, καστόρι μπλε και επλήρωσα δρχ. 1000, είναι το πρώτο ζεύγος παπούτσια της Ευσταθίας.
- 24-3-45** Αγ. Θεοδώρων, εμεταλάβαμε οικογενειακώς, εψώνισα ένα συκώτι, εφάγαμε.
- 25-3-45** Κυριακή, Εθνική Εορτή, επήγα στην εκκλησίαν, έγινε περιφορά των εικόνων, εψώνισα κρέας. Ήλθε από Σιδηρόκαστρον ο Χρ. Δημητρακόπουλος, έφερε κι άλλο σιτάρι, το επούλησε προς 90 δρχ. Η λίρα έχει 7200. Το απόγευμα ήλθε ο Κυριαζής Πετρόπουλος, μας έφερε φυτάδι ντομάτας 50 ρίζες Χ 5 δρχ. εκάστη. Εφάγαμε το βράδυ κεφκέδες κρέας.
- 26-3-45** Εφύτεψα τις ντομάτες, το μεσημέρι εφάγαμε φασόλια λόπια, είχα τον Κυριαζή και Χρ. Δημητρακόπουλον. Έφυγε ο Κυριαζής. Από την εξυπηρέτηση αυτή του σιταριού ωφελήθην 2000 περίπου. Επίσης, ασήμωσε την κόρη μου ο Χρηστάκης, 2 λίρες χάρτινες.
- 27-3-45** Εφάγαμε ψιλοφάσουλα, εψήσαμε σαπούνι, 18 οκάδες μούργα, έγινε πολύ καλό.
- 28-3-45** Άρχισαν να έρχονται οι παραμένοντες εις Αθήνας, Δεσπότης και λουποί νεόπλουτοι και διανοούμενοι. Το δυτικό μέτωπο έσπασε, διέβησαν τον Ρήνον και πολεμούν στα προάστια της Φρανκφούρτης, οι Ρώσοι προχωρούν δια την Βιέννην. Τιμή σιταριού 120 δρχ. κατ' οκάν, έλαιον 200.
- 29-3-45** Πτώσις σιταριού, επούλησα σιτάρι 80 οκάδες προς 85 κατ' οκάν. Αγόρασα βακαλάο με 320 την οκά. Μας έδωσαν 30 δράμια μουρουνέλαιον δια τα παιδιά κάτω του 17^{ου} έτους. Αδιαθέτησε η κόρη μου, έχει πυρετό, εγώ έριξα βεντούζες, έχω κρυώσει λίγο.
- 30-3-45** Παρασκευή, ανεχώρησαν οι ενταύθα στρατωνισμένοι Άγγλοι.

31-3-45 Εις Γαργαλιάνους έγιναν συλλήψεις 4 ατόμων του ΕΑΜ από Εθνοφυλακήν, επηκολούθησε συλλαλητήριον του λαού διαμαρτυρίας δια τας συλλήψεις. Τούτους μετέφεραν εις Κυπαρισσίαν προς πρόληψιν επεισοδίων. Η Εθνοφυλακή εγκατέλειψε τους Γαργαλιάνους, συνεπτήχθη εις Κυπαρισσίαν.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1945

1-4-45 Κυριακή, είχαν τα εξάμηνα μνημόσυνα των φονευθέντων υπό Ανταρτών τον Οκτώβριον 1944, επήγα στου Β. Κακκίση. Εψώνισα πατσά με κεφάλι, εφάγαμε πολύ καλά. Από Εθνοφυλακή έγινε μπλόκο, ώρα 11 π.μ., σύστημα Γερμανικό, αλλά δεν εκράτησαν κανέναν, έψαχναν για όπλα.

2-4-45 Αφίχθησαν εξ Αθηνών μερικοί ταγματασφαλίτες Κυπαρίσσιοι, ετραγούδησαν «του Αετού το Γιο» και άλλα τραγούδια του Βασιλιά, έκαναν βόλτες με αυτοκίνητον τραγουδώντας.

3-4-45 Πάλι σήμερα τραγουδούσαν. Ο Γεώργος, μετά το μεσημεριανό φαγητό, έφυγε προς άγνωστον [κατεύθυνσιν]. Εφάγαμε φασόλια.

4-4-45 Έκανε συλλήψεις η Εθνοφυλακή εις μερικούς Κουμμουνιστάς. Το απόγευμα, από το κάστρο, συγκεντρωμένοι Αντάρτες έβαλαν λόγο στην πόλιν.

5-4-45 Πάλι, άλλες συλλήψεις, όλοι οι αντάρτες έφυγαν προς τα βουνά. Αγόρασα παντόφλες της γυναίκας μου από Χαρώνη προς 1700 δρχ.

6-4-45 Πάλι σήμερα έβαλε το χωνί από τον Αγιώργη, αμέσως τους κατεδίωξε δύναμις εθνοφυλακής με πυροβολισμούς και έφυγαν.

7-4-45 Απόψε επήγαν στην Σπηλιά οι Εθνοφύλακες και συνέλαβον περίπου δέκα (και στελέχη). Εις την σύλληψιν αυτήν ακολούθησαν και πρώην ταγματασφαλίτες εντόπιοι, με όπλα. Οι συλληφθέντες πηγαίνουν αμέσως εις Καλάμας. Εψώνισα κρέας.

8-4-45 Κυριακή Σταυροπροσκυνήσεως, δεν τρώμε κρέας. Παρητήθη η Κυβέρνησις Πλαστήρα, ανέλαβε ο Αντιναύαρχος Βούλγαρης. Το παζάρι ήτο ζωηρό αλλά ακριβά τα είδη. Εψώνισα αυγά, 17 το ζεύγος, και τυρί προς 200 δρχ την οκά.

9-4-45 Η Εθνοφυλακή συνέλαβε τον Βασίλη κατόπιν εντάλματος, τον κατηγορούν ότι ήτο συνεργός στην σύλληψιν και εκτέλεσιν του Πλέτσου.

Το βεβαιώνουν αυτό 2 μάρτυρες, ο Κούρος Καλογερόπουλος και Μαντραπήλιας. [.....].

10-4-45 Έβαλα 2 συνηγόρους του Βασίλη, Ιω. Μαυρογένη και Χρ. Ζαφειρόπουλον, εξητάσθησαν 3 μάρτυρες υπερασπίσεως, Ν. Κόσουφας, Χαρ. Κασίμης και Σωτ. Νικολακόπουλος. Εβεβαίωσαν την τότε παραμονήν του εις Βανάδαν.

11-4-45 Έτερος μάρτυς, ο ιερεύς Πετρόπουλος Αθανάσιος βεβαιώνει και αυτός την ανάμειξιν του εις το έγκλημα. Συλλαμβάνουν όμως κάθε μέρα καθ' υπόδειξιν των πρώην ταγματασφαλιτών.

12-4-45³⁸³ Αγόρασα κρέας και εφάγαμε. Επαρήγγειλα στην Βανάδα να έλθουν ως μάρτυρες ο παπάς και η Μαρίκα Φιλντίση, έχω πολύ στενοχωρηθεί με αυτήν την κατάστασιν. Έφεραν τρόφιμα για τα παιδιά, γάλα, ρύζι, ζάχαρη, κλπ. και σιτάρι δια τους μεγάλους.

13-4-45 Ο Βασίλης παραμένει φυλακή. Ελάβαμε επιστολήν από Μιχάλη-Φεβρωνία, υγιαίνουν όλοι, επίσης από Πετρούλα γράμμα.

14-4-45 Ήλθε από Βανάδα ο Δ. Λυβάς, ως μάρτυς, αλλά τίποτε δεν ωφέλησεν. Έβρεξε καλή βροχή.

15-4-45 Κυριακή. Μεγάλη απραξία στην αγορά, δεν υπάρχουν λεπτά. Αγόρασα αυγά προς 18 δρχ το ζεύγος, πορτοκάλια προς 20 έκαστον. Ήλθε σπίτι μας η Δημήτρω Π. Δημοπούλου, πρώτη εξαδέλφη Μαγδαληνής.

16-4-45 Ήλθαν από Βανάδα ο Γιαννάκης Φιλντίσης και η Μαρίκα Ιω. Φιλντίση, εβεβαίωσαν την παραμονή του Βασίλη εκεί, στις συλλήψεις. Στην φυλακή επιτρέπουν μόνο 3-5 μ.μ. επισκέψεις.

17-4-45 Διόρισα δικηγόρον και τον Χ. Σεβδαλή. Ελάβαμε από Ηρακλή ένα δέμα, βακαλάο, ζάχαρη, λόπια.

18, 19, 20-4-45 Ασχολούμαι με τον Βασίλη και ακόμα να τον βγάλουν.

21 & 22-4-45 Έφυγε η Δημήτρω, εφάγαμε κρέας, εψώνισα 2 οκάδες τυρί προς 200 την οκά. Εφύτεψα μαρούλια.

23 & 24-4-45 Επέρασε η υπόθεση του Βασίλη από το Συμβούλιον και απερρίφθη η διακοπή της φυλακίσεώς του, παρ' ότι ο Ανακριτής–

383 Πεθαίνει ξαφνικά ο Αμερικανός πρόεδρος Φ. Ρούσβελτ. Τον διαδέχεται ο Τρούμαν.

Εισαγγελέας ενέκριναν να αποφυλακιστή, ο Πρόεδρος όχι, και μου είχαν υποσχεθεί οι δικασταί ότι θα απελύετο.

25 & 26-4-45 Έκανα νέο υπόμνημα με νέους 4 μάρτυρας και θα ιδούμε. Εισ Άγιον Φραγκίσκον Αμερικής συνήλθον οι αντιπρόσωποι 46 Ενωμένων Εθνών για τα προκαταρκτικά της Ειρήνης μεταπολεμικώς. Παρατηρείται αντίθεσις γνώμων Ρώσων-Άγγλων δια το Πολωνικόν ζήτημα.

Η Εθνοφυλακή μαζί με τους πρώην ταγματασφαλίτες συλλαμβάνει όποιον θέλει και τον κλείνουν στις φυλακάς. Σήμερα κατηγορείται πας Δημοκρατικός πολίτης ως κουμμουνιστής, και διευθύνει η άκρα δεξιά στρατιωτική παράταξη. Πας συλλαμβανόμενος δέρνεται βαναύσως και του ζητούν όπλα κλπ. Επειδή εδραπέτευσε ένας κρατούμενος, απηγορεύθη 1 ημέρα τροφή στους κρατούμενους και τους έκλεισαν τα εξώφυλλα του δωματίου συνέχεια 3 μέρες τώρα και σε ένα δωμάτιον 3Χ3 μένουν 35 κρατούμενοι μικτοί με γυναίκες.

27-4-45 Έγραψα Μιχάλη-Ηρακλή. Αφίχθησαν θειάφια – χαλκός δια τας σταφιδαμπέλους.

Ο Πρωθυπουργός εκάλισε όλους τους αρχηγούς των κομμάτων και συνεργάσθη δια την καλλιτέρευσιν της καταστάσεως. Η λίρα έχει 10.000.

28 & 29-4-45 Εξητάσθησαν οι 4 μάρτυρες υπερασπίσεως του Βασίλη, αλλά δεν απελύθη, η προφυλάκισή του είναι σκόπιμος. Αγόρασα 2 οκάδες τυρί Χ 200 και 2½ λάδι με 230 την οκά. Άρχεται η Εβδομάς των Παθών, επήγαμε στον Εσπερινόν.

30-4-45³⁸⁴ Έγινε η διανομή τροφίμων, επήρε το άτομο ½ κονσέρβα καλαμάρια, 120 δράμια ζάχαρη, 200 δράμια μπιζέλια, για όλα 98 δρχ το άτομο.

ΜΑΙΟΣ 1945

1-5-45 Τρίτη, συνεχώς γίνονται συλλήψεις εδώ. Έλαβα επιστολήν Ηρακλή. Τα παπούτσια Μάγδας έχουν 15.000, δεν παίρνω.

2-5-45 Εμετεφέρθησαν οι κρατούμενοι [αριστεροί] από το κρατητήριο εις φυλακάς Μαντά. Επανεφέραν τους αποσταλέντας εις Καλάμας Τριφύλιους. Ο Βασίλης δεν αποφυλακίζεται ως βλέπω. Αρρώστησεν η Ευσταθία, εκάλεσα ιατρόν, έχει αμυγδαλές, το επήγα σε μια πρακτικιά, τούκανε το λαιμό, θα γιάνη.

384 Ο Χίτλερ αυτοκτονεί.

3-5-45 Εργάστηκα στο μαγαζί σήμερα. Επήγαμε στα 12 Ευαγγέλια, στην απόλυσιν είχαμε μπλόκο, εκαθυστερήσαμε 1 ώρα, εσχόλασε στις 12, εγίνετο διαλογή-έλεγχος, εμένα με ετοποθέτησαν στους υπόπτους, αλλά ύστερα με απέλυσαν. Εκείνο το βράδυ εφυλάκισαν πολλούς Κυπαρίσιους.

4-5-45 Αγία και Μεγάλη Παρασκευή. Εργασία καθόλου στο μαγαζί, υπερτίμηση των ειδών, η λίρα 15.000, αγόρασα αρνί 1950 δραχμές. Η Πολιτική Εθνοφυλακή έκανε πολλές συλλήψεις, άνδρες-γυναίκες-παιδιά, περίπου 150 άτομα, όλους τους πρώην οργανωμένους με την κατηγορίαν ότι έριξαν χθες βράδυ προκηρύξεις, εγώ δεν έμαθα, ούτε είδα καμιάν τι έγραφαν, αλλά το βράδυ τους απέλυσαν όλους. Δεν επήγαμε στον Επιτάφιο.

5-5-45 Αγόρασα μακαρόνια, 1 οκά προς 220 δρχ. Έσφαξα το αρνί, επήγε $6^{200}/_{400}$, έδωσα $2^{200}/_{400}$ της Φωτούλας. Αγόρασα 2 οκάδες γάλα, επήρα $1^{150}/_{400}$ οκά σιμιγδάλι, έφτιασε γαλόπιτα, σπουδαία έγινε.

Εσύλληψαν τον Κώστα Στατηκόπουλον, Μηχανικόν, είναι κομμουνιστής, έμενε σπίτι του, είπε. Η Εθνοφυλακή πιέζει τους ανθρώπους με τας συλλήψεις των, ζούμε σε αναρχία και όχι σε νόμιμη εποχή.

6-5-45 Άγιον Πάσχα, εκτύπησαν οι καμπάνες στις 11, επήγαμε στην εκκλησίαν, εσηκώσαμε την Ανάστασιν στις 12 στην Πλατείαν, εσχόλασε στις 2, επήγαμε σπίτι, η πεθερά είχε φτιάξει μαγερίτσα, εφάγαμε και κοιμηθήκαμε. Έβαψε 25 αυγά. Το πρωί ο καιρός κρύος, δεν επήγα πουθενά, εφάγαμε πολύ καλά με όλα μας τα καλά, εσετείλαμε και του Βασίλη – φυλακισμένου. Εκάναμε αρχή ύπνου το μεσημέρι. Εξαιρετική ήτο η γαλόπιτα.

7-5-45 Εχθες βράδυ, ώρα 12, επήγαν στο σπίτι του Νίκου Τσιγγουρή ένοπλοι στρατιώται, εβίασαν την πόρταν, εύρον αυτόν να τρώγη με την γυναίκα του, τον ρώτησε ένας υψηλός, αδύνατος αλλά μετεμφιεσμένος στο πρόσωπο, εσύ είσαι ο Νίκος Τσιγγουρής; Ναι, απήντησε και εκάρφωσε μεζέ να του προσφέρει. Τότε ο ένοπλος έριξε με το αυτόματο στο στόμα του Νίκου, τον άφησε άπνουν, αι σφαίρες εκτύπησαν όπισθεν ένα βαρέλι και ένα κίτι με λάδι, όπου έγινε μικτόν αίμα και λάδι, κατόπιν έφυγαν. Αυτή είναι η σημερινή ασφάλεια της ζωής του ανθρώπου.

Και σήμερα περάσαμε πολύ καλά, είχαμε και ψητό, το απόγευμα εκάναμε επίσκεψιν στους κουμπάρους μας Ιωάννην Σαμαρτζήν. Έβρεξε λίγη βροχή.

8-5-45 Εσυνελήφθη ο Παναγ. Μπίτσικας, Αντάρτης, υπό τσοπάνιδων στο Μαλενίτη, τον επαρédωσαν δέσμιον στην Εθνοφυλακή. Από χθες βράδυ που τον έφεραν τον άρχισαν στο ξύλο έως σήμερα στις 11 π.μ. όπου εξέπνευσεν εις τας φυλακάς Μαντά. Περνώντας τον η Εθνοφυλακή από την αγορά, εχίμισαν επάνω του οι Πετρόπουλοι, ιδίως ο Μιχάλης, και τον εκτυπούσαν-ποδοπατούσαν στο κεφάλι, παντού, και αυτός ήτο δεμένος και φώναζε. Έλεγε ο Πετρόπουλος ότι του είχε σκοτώσει τον αδελφό. Πηγαίνοντας τον στις φυλακάς συνέχιζαν να τον κτυπούν έως που εξεψύχησε οι εθνοφύλακες. Τέτοιον βάρβαρον θάνατον δεν έχει ξαναγράψει η ιστορία στην πόλιν μας, μεγάλη απογοήτευσις επικρατεί από την τακτική αυτή του κράτους.

9-5-45³⁸⁵ Σήμερα αρρώστησα από γρίπη. Έγραψα του Ηρακλή.

10-5-45 Πάλι έγραψα του Ηρακλή και Κυριαζή. Επικρατεί ακόμα απογοήτευση από τα γεγονότα των φόνων. Έγινε καλά, αγόρασα 4¹⁰⁰ οκάδες γάλα, έφτιαξα γαλομυτζήθρα.

11-5-45 Ζωοδόχου Πηγής, επήγαμε στην Παναγία Αγγελουδά, είχαμε λειτουργία, φυσούσε λίβας αέρας.

12 & 13-5-45 Ησυχία. Αγόρασα 4 οκάδες τυρί προς 210 την οκά, το βάζω στην στάμνα με λάδι. Έγραψα επιστολήν του Ηρακλή με λεπτομέρειας της υποθέσεως Βασίλη, διότι μου έκανε σύστασιν να φροντίσω για την αποφυλάκισίν του.

14, 15, 16-5-45 Αφίχθη η Χωροφυλακή με διοικητήν ταγματάρχην και συνεργάζεται με την Εθνοφυλακήν.

Ελάβαμε δελτάριον Μιχάλη, υγιαίνουν. Αγόρασα 150 καλάμια, έδωσα 150 δρχ., έφτιασα κρεβάτι στην ντομάτα, εώρα ο καρπός είναι όσο ένα αυγό.

17 & 18-5-45 Μεσολαβεί ο Χρ. Ζαφειρόπουλος, δικηγόρος, φίλος μας, να λύση τας διαφοράς μας που έχουμε τα αδέρφια στο οικονομικό ζήτημα του μαγαζιού.

19-5-45 Σήμερα εκατορθώσαμε να συμφωνήσουμε με Κώστα κατόπιν επιμονής του Χρ. Ζαφειροπούλου, εκάναμε συμφωνητικών εταιρίας, με μάρτυρες, έχουμε ανά εν έκαστος. Ο Κώστας κάνει λαμβάνειν εκ του

³⁸⁵ Επίσημος τερματισμός του Β' Π.Π. (VE-Day, Victory in Europe Day). Μέχρι σήμερα (2021), η επέτειος της 9ης Μαΐου εορτάζεται, ιδιαίτερα στη Ρωσία, με λαμπρότητα.

συνόλου 20.000 είκοσι χιλιάδες εμπόρευμα προπολεμικής αξίας με τιμή τελευταίου κοστολογίου στο ισοζύγιον 1^{ου} δεκαημέρου Μαΐου 1944.

20-5-45 Κυριακή, αγόρασα 4 οκ. τυρί προς 250 δρχ. και ½ ψάρια έδωσα 150. Επήγε απόσπασμα εθνοφυλακής στο Κοπανάκι και συνέλαβε 7 οργανωμένους, εσκότωσαν έναν, τους έφεραν στις φυλακές Μαντά. Προτού τους κατεβάσουν τους επυροβόλησεν ένας εθνοφύλακας με το αυτόματο, εφόνευσεν 2 και 3 σοβαρά τραυματίαι. Επίσης είχαν έλθει γυναίκες χήρες και τους ελιθοβόλησαν διότι είχαν χάσει τους άνδρες τους στου Μελιγαλά, η σεβαστή Εθνοφυλακή τους εκοιτούσε, αυτή είναι η κατάστασις ασφαλείας εδώ.

21-5-45 Αφίχθη Τάγμα Εθνοφυλακής, αντικατέστησε τους πρώτους, Διοικητή Ταγματάρχη. Επίσης και ένας Άγγλος Ταγματάρχης ακολουθεί κάθε Τάγμα Εθνοφυλακής.

22-5-45 Είχαμε τους αδελφούς Πετροπούλου από Μάραθον, με την Καίτη-Ρούλα ο Κυριαζής. Εφάγαμε κρέας, έμεινε η Ρούλα εδώ.

23 έως 27-5-45 Με ησυχία περάσαμε. Εστείλαμε του Χρήστου μερικά πράγματα, υποφέρει από τρόφιμα και είναι αδύνατος, μας γράφει έχει μούσι. Εσόλιασα τα παπούτσια μου – Μάγδας, έδωσα 4000 χωρίς τακούνια. Έβαλα κρασί στο βαρέλι, από σταφίδα, στην ίδια λάσπη επί 200 οκάδων σταφίδα 50 οκάδες νερό. Επήρα την Τσιφιλιά Μαγούλη, έδωσα 300 δραχμές ενοίκιον. Αγόρασα 2 οκάδες ρετσίνα προς 160 δρχ. την οκά. Εφάγαμε σαλάχι.

29-5-45 Αφίχθη εις Αθήνας ο Νικόλαος Ζαχαριάδης, αρχηγός του Κουμμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος έπειτα από 8 χρόνια φυλακής, 4 επί Ιταλο-Γερμανών. Αφίχθησαν στην Ελλάδα μεγάλες ποσότητες τροφίμων και αλευροειδών, εμείς στην Κυπαρισσία πεινάμε, δεν επήραμε τρόφιμα από 1^ο δεκαπενθήμερον Απριλίου και έτσι το σιτάρι έχει 150 δρχ, η ζάχαρη 1300, τα μακαρόνια 360, αλάτι 200, κλπ.

30 & 31-5-45 Τετάρτη-Πέμπτη. Λήγει η προθεσμία παρουσιάσεως των στασιαστών και από αύριον θα έβγουν αποσπάσματα προς καταδίωξιν των και εξόντωσιν των.

Η Δεξιά παράταξις ενοχοποιεί τον παπά Αγ. Τριάδος Πάτερ Θεόκλητο ως κουμμουνιστή και θέλουν να τον διώξουν, του έκαναν αναφορά με υπογραφάς.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1945

- 1-6-45** Παρασκευή, επήγα μάλιστα στο εξοχικό σπίτι της χήρ. Αντωνοπούλου εις θέσιν Γιανίτσαινα και επεσκεύασα την σκάλα και το μπαλκόνι, θα εγκατασταθώ όλο το καλοκαίρι εκεί.
- 2-6-45** Έστειλε ο Μιχάλης γράμμα, ζητά να του στείλω Πιστοποιητικόν Κοινότητας με έτος γεννήσεως 1906, στέλνει επιταγήν δια έξοδα 100 δραχμές. Έστειλα τα δύο πιστοποιητικά – χαρτόσημα κλπ. δραχμάς 180. Την επιταγήν του δεν επήρα. [.....].
- 3-6-45** Κυριακή, εψώνισα κρέας, εστείλαμε και Βασίλη στη φυλακή. Το βράδυ ήλθε η Πετρούλα να πάρξη την Ρούλα, θα φύγη αύριον. Μετέφερα απόψε την πρώτη στράτα στην εξοχή, πράγματα οικιακά.
- 4-6-45** Εις Αγγλίαν απεχώρησαν εκ της Κυβερνήσεως οι Εργατικοί και έπεσεν η Κυβέρνησις Τσώρτσιλ, επροκηρύχθησαν βουλευτικά εκλογαί δια την 5^{ην} Ιουλίου. Άρχισαν να παρουσιάζονται στασιασταί (αντάρτες).
- 5-6-45** Τα αποσπάσματα συνέλαβον εις Τριπύλα τους Κων. Σταθόπουλον, Διοικητικόν Αντιπρόσωπον του ΕΑΜ, και 3 συνεργάτας του, τους ετουφέκισαν εις χωρίον Νασούταινα εχθές. Εγκατεστάθημεν εις εξοχήν απόψε, τα μετέφερα όλα.
- 6-6-45** Επήρα την ψεκαστήρα Μ. Τσελοντρέ και το άσπρισα με χορίδι το σπίτι. Η Πεθερά μένει σπίτι ακόμα. Η Αστυνομία και το Δικαστήριον άρχισαν πάλι τον διωγμόν των επαγγελματιών με τας μηνύσεις αισχροκέρδειας μέχρι σημείου εξοντώσεως ενώ οι βιομήχανοι μένουν ασύδοτοι και κλέβουν τον κόσμο.
- 7-6-45** Αφίχθησαν τα τρόφιμα Μαΐου. Εψώνισα ½ οκ. ψάρια έδωσα 150 δρχ. Έλαβα επιστολήν Ηρακλή από 1-6-45. Η Μάγδα έφερε στην εξοχή το γουρούνι, μια κλώσα με 11 πουλάκια 2 ημερών. Την ντομάτα μου την έκαψα με το λίπασμα, αχρηστεύθη η περισσότερη, εξεράθη.
- 8-6-45** Μου επέστρεψε ο Βλαχούλης τα κοτόπουλα που φύλαξε από τον Μάρτιο (5 από 11).
- 9 & 10-6-45** Εψώνισα κρέας προς 360 η οκά. Επήραμε το σιτάρι του Μαΐου, 5¹⁶⁰/₄₀₀ το άτομο προς 8 δρχ. την οκά. Επήγε ο Κώστας Κοπανάκι να ιδή την αγορά. Επεσκεύασαμε το σαμάρι με λαδοτόμαρο, δρχ 1300.

11-6-45 Εισ τον Νομόν μας αφίχθη Δύναμις Εθνοφυλακής 2000 προς εκκαθάρισιν και σύλληψιν των στασιαστο-κουμουνιστών.

12-6-45 Η αλεπού μας έφαγε μια κότα απόψε, απάνω στην ελιά. Εψώνισα ψάρια, έστειλα και του Βασίλη, τον είδα ο ίδιος στη φυλακή, υγιαίνει. Αυτήν την εποχή βγάζει το γρι-γρι άφθονο ψάρι αλλά ακριβό, 320 η οκά.

13-6-45 Έφερα και την πεθερά στην εξοχή. Η Εθνοφυλακή εξήλθεν με αποσπάσματα εις όλα τα μέρη. Εις Λατζουνάτου χωρίον οι Αντάρτες εσκότωσαν έναν και μια γυναίκα, εξακολουθούν να αγριεύουν την κατάστασιν χειρότερα.

14-6-45 + Αναλήψεως. Καίτοι σήμερα κάνουν όλοι μπάνιο εγώ ακόμα να κάνω διότι πάντοτε είμαι κουρασμένος από τους δρόμους. Η κόρη μας έχει λίγο κρυώσει, βήχει. Απόψε εφάγαμε αυγόσυκα, και ντομάτες από κήπο μας.

15-6-45³⁸⁶ Έλαβα από Μιχάλη ένορκον κατάθεσιν του Λοχαγού Αγγέλου Κολέτσου, υπεράσπισιν του Βασίλη. Επίσης, ο Ηρακλής έγραψε του Δ. Καρχάλιου, Διοικητήν του Τάγματος 107. Ο Εισαγγελεύς Αθηνών Κόλιας³⁸⁷ έγραψε στον εδώ Εισαγγελέα, όλοι για την υπόθεσιν του Βασίλη. Αγόρασα 300 δράμια σαρδέλα προς 150 δραχμάς. Έλαβα από Μιχάλη 1000 δρχ., της μητέρας του τα στέλνει.

16-6-45 Έλαβα από Ηρακλή επιταγή 2000 δρχ.

17-6-45 Επήγα στο παζάρι τη γουρουνοπούλα να την πουλήσω διότι δεν είναι καλή, δεν ήύρα αγοραστήν. Επήρα ψάρια.

18 & 19-6-45 Έσφαξα το γουρουνόπουλο και πάστωσα, εξύγισε 10 οκάδες.

20 και 21-6-45 Εθειάφισα το αμπέλι – το κλήμα μας. Έλαβα σημείωσιν από χωριό και θα έλθει ο

22-6-45 Εργασία στο μαγαζί. Επήγε η Πεθερά στη Φωτούλα.

23-6-45 Επήρα άδεια από Εισαγγελέα και είδα τον Βασίλη στη φυλακή, είναι καλά.

³⁸⁶ Διωκόμενος από κυβερνητικές δυνάμεις, αυτοκτονεί ο Άρης Βελουχιώτης. Είχε αντιταχθεί στην εντολή του ΚΚΕ για αφοπλισμό και είχε συγκροτήσει ένοπλη ομάδα από πιστούς συντρόφους του. Διαγράφηκε και αποκηρύχτηκε από το ΚΚΕ.

³⁸⁷ Μετά από 22 χρόνια, ορίζεται Πρωθυπουργός από τη Χούντα των Συνταγματαρχών.

24-6-45 Κυριακή, εψώνισα κρέας $1^{270}/_{400}$, μπουτί, έφτιασε η Μάγδα μου κεφτέδες να στείλη του αδελφού της στη φυλακή, έδωσα 460 δρχ.

Συνέλαβεν, ώρα 10 π.μ., η Εθνοφυλακή τον Βασίλειον Λιακόπουλον, ράπτην, από αυτή την στιγμήν άρχισε το μαρτύριόν του στο ξύλο κλπ. και ώρα 5 μ.μ. απεβίωσεν. Εδικαιολόγησαν την πράξιν ότι αυτός συνεργάζετο με τους Αντάρτας και τους έστελνε πολεμικό υλικό που είχε κρυμμένο. Το απόγευμα είχα επίσκεψιν τον Αναστάσιον Κολοφύραν οικογενειακώς στην εξοχήν.

25-6-45 Αγίου Πνεύματος, επήγα στην εκκλησία, Αγία Τριάς, και το μεσημέρι επέστρεψα στην εξοχήν.

26-6-45 Απόψε και ώρα 11½ ήλθε στο σπίτι μας ο Γεώργος. Όταν τον είδαμε εγώ και η Μάγδα εφοβήθημεν πολύ μήπως συλληφθή και τον σκοτώσουν εμπρός μας. Έφαγε και κοιμήθη. Το πρωί επήγα στον Ι. Μαυρογένη και Χ. Κασίμη οι οποίοι επήγαν στην Εθνοφυλακήν και κατόρθωσαν να στείλουν ένοπλον δύναμιν με αυτοκίνητον και τον παρέλαβε από το σπίτι και τον παρέδωσαν στην φυλακήν³⁸⁸.

27, 28, 29, 30-6-45 Υπεβάλαμεν Υπόμνημα δια την αποφυλάκισιν του Βασιλή. Συνεχίζεται η παρουσίαςις όλων των Ανταρτών στην Δικαιοσύνην.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1945

1-7-45 Εψώνισα ψάρια, ο Κώστας επήγε στο Κοπανάκι.

2 έως 11-7-45

Η Εφορία μας ζητάει να πληρώσουμε φόρους στο Κράτος βάσει του προπολεμικού ενοικίου στο 15-πλάσιον. Εμείς πρέπει να καταβάλουμε 18.000 και 10.000 το ενοίκιον. Επί του παρόντος δεν έχουμε καθόλου,

³⁸⁸ Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Τότε τους αριστερούς τους εξόντωναν όπου κι αν ευρίσκοντο, οι Χιτο-Γερμανόφιλοι. Μια μέρα μου λέει ο Μαυρογένης που είναι ο Γεώργιος ο κουνιάδος σου; Στο Σιδηρόκαστρο του είπα. Να του παραγγείλεις να έλθει να παραδοθεί να μπει στη φυλακή να γλυτώσει. Έτσι έγινε, του παρήγγειλα, ήρθε ένα θράδυ κρυφά τη νύκτα στη Γιανίτσαινα, τον κρύψαμε μέσα στο ρέμα. Το πρωί βρήκα τον Μαυρογένη, επήγε στην προσωρινή Εθνοφυλακή, έστειλε ένα τζιπ με 4 οπλισμένους στρατιώτες στη θέση που του είπα και τον παρέλαβαν, τον πέρασαν στην πόλη με τα όπλα στο χέρι μην πλησιάσει κανείς και τον έκλεισαν στη φυλακή του Μαντά, έτσι γλύτωσε. Του πήγαινε φαγητό η Μάνα του και η Μαγδαληνή έγκυος στον Τζίμη, και την σπρώχνανε οι αλήτες οι Χίτες. Ανταπέδωσε την ευεργεσία ο Μαυρογένης» (βλέπε Υποσημείωση, 16-4-44).

έχουμε πολύ στενοχωρηθεί, μου έστειλαν ο Ηρακλής 3000, ο Μιχάλης 2000, ο Βασίλης απεφυλακίσθη την 5^{ην} τρέχοντος δια βουλεύματος³⁸⁹, τακτοποιείται, να πάη εις Αθήνας, δεν ανέλαβε υπηρεσίαν, είναι αργός ακόμη.

Την 10^η τρέχοντος ανεχώρησεν ο Βασίλης δι' Αθήνας μέσω Καλαμών.

Έγινε διανομή αλεύρου, 7 οκάδες το άτομο προς 105 δρχ. Επίσης 1 οκά ρεβίθια, 1 σολομό, και 40 δράμια γάλα σκόνη, όλα 90 δρχ. Ευχάριστη είναι η εξοχή, αλλά εγώ κουράζομαι πολύ να πηγαίνω στο μαγαζί πρωί και απόγευμα. Αγόρασα άχυρο, περίπου 300 οκάδες, έδωσα 750, το μετέφερα από Τερψιθέα στο σπίτι, υπέφερα πολύ, κάνει ζέστες πολλές.

Ο Κώστας Σαγώνας αγαπά τρελά την γειτόνισσά του Βάσω Ματζόρου και θα την πάρη. Η κόρη μας έχει γίνει έκτακτη, επάχυνε και λέει κουβέντες. Επίσης υγιέστατη είναι η Μαγδαληνή.

Εις φυλακάς Κυπαρισσίας κρατούνται 400 ενώ η χωρητικότης των ήτο μόνον δια 150. Εις Αγγλίαν έγιναν βουλευτικά εκλογαί στις 5 Ιουλίου και θα κοινοποιηθούν στις 26 τρέχοντος.

12-7-45 Αφίχθη ο Βασίλης εις Αθήνας, τηλεγραφεί να του στείλω 2 αντίγραφα του βουλεύματος και ενεργό. Ο Γεώργος υπέβαλε απολογίαν³⁹⁰ εις την ΑΤΕ Κυπαρισσίας, εκοινοποιήθη δια κλητήρος και το Αντίγραφον έστειλα εις Αθήνας.

13-7-45 Επλήρωσα την Εφορία δρχ. 6750, μας κατέταξαν ως επισκευαστάς πύλων και όχι ως κατασκευαστάς. Η ντομάτα μου αχρηστεύθη, τώρα αγοράζω. Παρατηρείται στενότης χρήματος, τα είδη ακόμα ακριβά,

- Κρέας 300 δρχ.
- σόλες 2.000
- σιτάρι 70
- ντομάτα 60
- σταφύλια 60.

Δεν έχουμε και υλικά να φτιάξουμε κούκους.

Ο Διεθνής ορίζων θολώνεται, οι Βαλκανικοί—Σλαβικοί πληθυσμοί καταφέρονται εναντίον της Ελλάδος, και ότι διοικείται φασιστικώς. Επίσης ζητούν να ιδρύσουν Μακεδονικό Κράτος εις βάρος της Ελλάδος.

389 Έμεινε στη φυλακή περίπου 3 μήνες (9/4/45 έως 5/7/45).

390 Ομολογία; Αποκήρυξη; Δήλωση μετανοίας;

Πρωτοστάτης όλων είναι η Σερβία, τη μυστική όμως βοήθεια των Σοβιέτ. Αλίμονον στην Ανθρωπότητα εάν γίνη άλλος ευρωπαϊκός πόλεμος.

15 έως 25-7-45 Μας έφερε ο Κυριαζής ένα γουρουνόπουλο δώρο καθώς και της Φωτούλας, τάχε από χοιρίδιά του. Μας έφερε και 2 οκάδες ψάρια. Στας 20, Αγίου Ηλίου, ελειτούργησαν στον Άγιο Δημήτρη διότι έχει καταστραφεί ο Άγιος Ηλίας από Γερμανοασφαλίτες προ έτους. Η πεθερά μου άναψε φωτιά να κάψει άχυρα και έκαψε 20 κλήματα.

Την **21-7-45** ανεχώρησα στις 4 το πρωί και ανέβηκα στην κορυφή του Ψυχρού 1100 μέτρα, έκοψα ξύλα, εφόρτωσα τον γάιδαρο και επέστρεψα στις 1½ μ.μ. Την κούρασιν όμως που επέρασα δεν την ξεχνώ, δεν θέλω να περάσω ποτέ από εκεί πλέον. Εζήτησε η Μάγδα από την Μαριγώ Παπαχριστοφίλλου εκ Γαργαλιάνων την σύστασιν του Λουδοβίκου εις Αμερικήν, την έλαβε αμέσως και την **25-7-45** έγγραψε εις Αμερικήν. Στας φυλακάς ενταύθα εσυγκεντρώθησαν 480 κρατούμενοι. Επήγα και εγώ στην φυλακή και είδα τον Γεώργο. Εάν πέση καμιά αρρώστια δεν θα ζήση κανένας.

Οι τρεις μεγάλοι ΣΤΑΛΙΝ, ΤΣΩΡΤΣΙΛ, ΤΡΟΥΜΑΝ, εσυνητήθησαν στο Πόσδαμ του Βερολίνου. Εις την διάσκεψιν αυτήν θα καθορίσουν τας τύχας του κόσμου, τα σύνορα των κρατών και πολιτικά καθεστώτα. Η σύσκεψις συνεχίζεται με μεγάλην μυστικότητα.

26-7-45 Ανακοινώθησαν αι Αγγλικαί, επλειοψήφησεν ο Άτλη με 420 έναντι Τσώρτσαλ με 225 έδρας. Δηλώσεις του Άτλη: Θα υποστηρίξη τις Δημοκρατίες και θα καταλύση τις απαρχαιωμένες δυναστείες. Έληξε η σύσκεψις του Πόσδαμ, εκανονίσθη η Διοίκησις της Γερμανίας, απεφασίσθη εντονότερος ο πόλεμος κατά της Ιαπωνίας. Στα Βαλκάνια θα κάνουν αμοιβαίας υποχωρήσεις Αγγλία και Ρωσία, την Ελληνική θα καθορίση η Κυβέρνησις Αγγλίας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1945

Εν πλω ο Τρούμαν ανεκοίνωσεν την ατομικήν βόμβαν την οποία έριξαν Αμερικανικά αεροπλάνα εις Ιαπωνικήν Νήσον, κατέστρεψαν μιαν πόλιν 300.000 κατοίκων³⁹¹. Οι Ρώσοι εκήρυξαν τον πόλεμον κατά της Ιαπωνίας και προχωρούν προς την Κορέαν.

391 Στις 6 Αυγούστου το Enola Gay ρίχνει την πρώτη ατομική βόμβα στη Χιροσίμα και στις 9-8-45 το Bockscar ρίχνει τη δεύτερη στο Ναγκασάκι.

6 έως 14-8-45 Επήγα στην εξοχή 1 ένα τενεκέ λάδι και μια Δαμιζάνα κρασί να πουλάω. Άλλαξε η φρουρά του 107 Τάγματος με το 108 Τάγμα Εθνοφυλακής, αυτοί είναι όλοι Δεξιοί, έχουν περιορισμό στους φυλακισμένους, επιτρέπουν τρόφιμα μόνον 3 φορές την εβδομάδα, επισκέψεις επίσης.

Η Τρομοκρατία εξακολουθεί από την Δεξιά παράταξιν εις βάρος των Δημοκρατικών. Επήραμε τα τρόφιμα του Ιουλίου, κονσέρβες, ζάχαρη, γάλα κλπ. 8 είδη. Επήρε μισθό ο Γεώργος από την ημέρα που παρουσιάσθη, 25 Ιουνίου, επήρε 34.110, του παρήγγειλα παπούτσια 7000. Η Ιαπωνία επαρεδόθη άνευ όρων, οι Σύμμαχοι συσκέπτονται δια την κατοχήν της Ιαπωνίας και την Ειρήνην.

Από Ηρακλή έλαβα 1500 δρχ, από Μιχάλη ελάβαμε 1 δέμα με διάφορα δώρα και φορέματα των 3 πρώτων ανεψιών, Μαρίνας, Καίτης, Ευσταθίας, Μητέρας του. Ήλθε η Μαρίκα Φιλντίση επήρε τα καθυστερούμενα 96.000. Ελάβαμε επιστολήν από Λουδοβίκον εξ Αμερικής. Ο Ηρακλής μου ζητά λάδι ένα δοχείον, του αγόρασα προς 500 δρχ. Επήγαμε για ψάρεμα απόψε, επεράσαμε ευχάριστα, ακολουθούσε η Μαγδαληνή, επιάσαμε 100 δράμια. Αγόρασα 35 κονσέρβες κρέατος μικρές προς 40-50 εκάστη. Επήγα στις Αριές για ξύλα με τον γάιδαρο.

Περνούμε ευχάριστη εξοχή, απολαμβάνουμε το φεγγαράκι του Αυγούστου στον άμμο της θαλάσσης, έχουμε όμως ευχάριστη παρέα τις δεσποινίδες Γ. Καναβού, Μαριγούλα, Δημητρούλα, Βάσω. Έχουμε πολύ υποχρεωθεί από την καλή τους συντροφιά και τας εξυπηρετήσεις.

15-8-45 Της Παναγίας. Αγόρασα κρέας αρνί 1½ οκά Χ 320, τρώμε αρκετά σύκα και σταφύλια, αγόρασα 2½ οκάδες σουλτανιά εφτιάξαμε γλυκό.

18-8-45 Έλαβα από Βασίλη επιστολήν, είναι καλά, εκπαιδεύεται στους στρατώνες Χαϊδαρίου δια ραδιοτηλεγραφήτης. Μου ζητάει οικονομικήν ενίσχυσιν διότι δεν μισθοδοτείται, του έστειλα 1000 δραχμές. Έγραψε η Μάγδα της Νιτσούλας Πικραμένου να της στείλη ένα ζεύγος παντόφλες και της Ευσταθίας πέδιλα, εταχυδρόμησα δι' αυτά 2000 δραχμάς.

20-8-45 Εργαζόμαστε στο μαγαζί, φτιάχνουμε κούκους, αγорάσαμε από την Ένωσιν 50 σακιά μεταχειρισμένα προς 40 δρχ. έκαστον. Επεσκεύασα τα παλιά παπούτσια του Γεώργου, έβαλα γίδινα τομάρια, έδωσα 1000 δρχ.

20,21,22-8-45 Έχουμε πολλές ζέστες, δεν ημπορούμε να αναπνεύσουμε, προ πάντων η Μαγδαληνή είναι στο τελευταίο δεκαήμερον επίτοκος, δεν ημπορεί να κοιμηθή καθόλου.

Αρχίζουν να αποφυλακίζονται οι μη κατηγορούμενοι για φόνους, τους παίρνει η αμνηστία.

24-8-45 Αγίου Διονυσίου, επήγαμε στην εκκλησία του Αγίου, είχαμε τραπέζι της Δίδας Ουρανίας Χαϊμανά, φίλης της Μάγδας. Τηλεγραφικώς ο Βασίλης ζητάει τρεις χιλιάδες, δεν έχω τώρα να στείλω, οι Αδελφοί του Ηρακλής-Μιχάλης έκοψαν την ενίσχυσιν όταν μισθοδοτείται ο Γεώργιος.

Τέλος Αυγούστου η λίρα 30.000, τα είδη ακριβαίνουν πάρα πολύ και τα κρύψαν, δεν πουλάνε τίποτα.

- Το ψωμί 110
- λάδι 700
- ντομάτες 60
- κλπ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1945

Είχαμε την νύκτα μεγάλη βροχή με αέρα, το σπίτι έσταζε και από τον αέρα έμπαζε νερό μέσα, αλλά ισχυρά πολλή βροχή, ο αέρας εξερίζωσε και ετσάκισε δένδρα.

3-9-45 Επήγα σπίτι³⁹², έκοψα τα τρία κολοκύθια ξερά από τον κήπο, το ένα έπεσε και έσκασε, οκάδες 20, τόφερα σπίτι, το εφτιάξαμε κεφτέδες.

4-9-45 Επήρα μισθό του Γεώργου, 17.110, του έδωσα 2000, έστειλα του Βασίλη 2000, ακριβαίνουν τα είδη και έχω στενοχωρηθεί που δεν έχω αγοράσει σιτάρι καθόλου. Οι Ιάπωνες υπέκυψαν παρεδόθησαν άνευ όρων προ 10 ημερών³⁹³, εισήλθον Αμερικανικά στρατεύματα στην Ιαπωνίαν, Αρχιστράτηγος είναι ο Μαρκ Άρθουρ, Αμερικανός.

6-9-45 Όσοι αποφυλακίζονται ξυλοκοποούνται από την οργάνωσιν Χ-Βασιλοφρόνων³⁹⁴. Χθες εσκότωσαν στους Γαργαλιάνους έναν Τσαούση,

392 Εννοεί το σπίτι τους στην πάνω πόλη – αυτόν τον καιρό μένουν στην περιοχή Γιανίτσαινα, παράλια της Κυπαρισσίας.

393 Στις 2 Σεπτεμβρίου έγινε η επίσημη παράδοση της Ιαπωνίας επάνω στο θωρηκτό Missouri. Η μέρα είναι γνωστή και ως VJ-Day, Vistory over Japan Day).

394 Η **Οργάνωση Χ** (μετονομασία της Στρατιωτικής Οργανώσεως Γρίβα που ιδρύθηκε τον Ιούνιο 1941), με πολιτικό αρχηγό τον Αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο, είχε αντικομμουνιστικό, εθνικιστικό και φιλοβασιλικό προσανατολισμό με πλούσια δράση στην περίοδο της Λευκής Τρομοκρατίας. Το σήμα της ήταν η μονογραφή του Γεωργίου Β' που έμοιαζε με Χ. Στη διάρκεια της κατοχής επιδόθηκε σε συλλογή πληροφοριών, κατασκοπία, αναγραφή συνθημάτων και φυγάδευση Ελλήνων προς τη Μ. Ανατολή. Δεν είχε δώσει μάχη εναντίον Γερμανών ή Ταγματασφαλιτών. Ως ένοπλη οργάνωση συγκροτήθηκε

αποφυλακιστέον. Επίσης εις Αρμενιούς εξυλοκόπησαν αγρίως έναν Φαρακλαδίτη Ασημακόπουλον.

8-9-45 Σήμερον έφεραν εις Αρμενιούς 4 από την πηγάδα του Μελιγαλά, την άνοιξαν προ 10ημέρου και έβγαλαν περίπου 1500 πτώματα και όσοι εγνώριζαν τους έπαιρναν, δεν είχαν λιώσει άνω 3 μέτρων³⁹⁵, το πηγάδι έχει βάθος 10 μέτρα. Εώρα έχουμε δροσερόν καιρόν.

9-8-45 Κυριακή, στο παζάρι μεγάλη ακρίβεια, σιτάρι δεν έφεραν, κρέας δεν εψώνισα, είχαν γίδες, αγόρασα κούκλα της κόρης μου από του Ν. Κάκαβα 100 δρχ. Όταν την είδε η Ευσταθία δεν ησύχαζε από τη χαρά της, είπε Νινί, να μην το αφήνη από την αγκαλιά της καθόλου. Το γουρουνάκι μας δεν έτρωγε και αγόρασα λεβιθόχορτο από το Φαρμακείον, τώρα τρώγει.

10-9-45 Έλαβα επιστολήν Ηρακλή με 2000 έναντι χρέους λαδιού, έκανε 8500, επιταγές 5000 + 2000 και λογαριάζει τις 1500 προ της αγοράς πούστελνε στο Γεώργο.

11-9-45 Από Βασίλη επιστολή με παράπονα που έγραψε η Μαγδαληνή του Μιχάλη να του στέλνη λεπτά.

12-9-45 Επήραμε τα τρόφιμα Ιουλίου, είχαμε βροχή. Προ 10 ημερών στα χέρια μου έβγαλα κάτι καντήλες, έγιναν πληγές και τάχω δεμένα, αγόρασα αλοιφή και επλήρωσα μαζί με γάλα 300 δρχ – και δεν εργάζομαι καθόλου.

13-9-45 Αγόρασα 20 οκάδες λούπινα προς 50 δρχ. και 4 κούκλα Χ 80. Επίσης προ ημερών αγόρασα 8 οκάδες κριθάρι. Έστειλα σημείωμα Κυριαζή με Γ³⁹⁶. Ειδοποιήθη η ΑΤΕ να μην μισθοδοτή τους προφυλακισμένους υπαλλήλους της, συμπεριλαμβάνεται ο Γεώργος. Αγόρασα ψάρια – σέσκουλα, έκοψα σταφύλια από κλήμα μας 3^η φορά φράουλα.

14-9-45 Τιμίου Σταυρού, έγινε πανήγυρις, ήλθαν ολίγοι γυρολόγοι, αγόρασα παπουτσάκια της Ευσταθίας τομάρι κόκκινο Νο. 22, δρχ. 800, ήλθε και η

προς το τέλος της κατοχής με σκοπό να εμποδίσει την κατάληψη της εξουσίας από το ΕΑΜ. Μετά την κατοχή, μετατρέπεται σε καταφύγιο δοσίλογων, μαυραγοριτών, και προδοτών που προσπαθούσαν να γλυτώσουν τις δίκες. Στον Εμφύλιο, με χρήματα Βρετανών και Αμερικανών και τη συμπαράσταση της Κυβέρνησης, η οργάνωση Χ αυξάνεται και αργότερα λαμβάνει μορφή ακροδεξιάς πολιτικής οργάνωσης.

395 Η Μάχη του Μελιγαλά είχε γίνει περίπου ένα χρόνο πριν, το Σεπτέμβριο του 1944..

396 Άγνωστο ποιος είναι. Προφανώς όχι ο Γεώργος που βρίσκεται στη φυλακή. Βλέπε και Υποσημείωση στις 8-5-44.

Πετρούλα με τα παιδιά της, αγοράσαμε 2 πιάτα χωματένια Χ 120 δρχ., αγόρασα κούκλα της Σταυρούλας³⁹⁷ δρχ. 500.

17-9-45 Επήγα στις Βρύσες, άλεσα κούκλα – κριθάρι δια το χοιρινό, την αγόρασα Χ 80. Αγόρασα 5 οκάδες μήλα και 4 καρύδια Χ 250.

18-9-45 Εγράψαμε αεροπορικώς εις τον Ηλίαν Λαμπρινόπουλον εις Αμερική ικετευτικήν επιστολήν να μας βοηθήσει οικονομικώς, εσώκλεισε επιστολήν και η Αδελφή του Ελενίτσα προς βεβαίωσιν.

19-9-45 Τα είδη ακριβαίνουν, ο Ηρακλής έστειλε 1500 δρχ. προς εξόφλησιν ελαίου.

20-9-45 Προφυλακίσθησαν ο Π. Κανελλόπουλος και ο Γ. Τσουλής. Εσκοτώσαν οι δεξιόι έναν Γεωπόνον εις Φιλιατρά.

21-9-45 Αρχίσαμε να κάνουμε ισοζύγιον μαγαζιού. Χθες το βράδυ [20-9-45] η Μάγδα είχε πόνους, έφερα τη Μαμή στα 12 ακριβώς νυκτερινήν έτεκεν αγόρι³⁹⁸, μεγάλη μας χαρά, έχουμε Πανσέληνον. Μαμή έχω την Ντίνα Ι. Δράκου, πολύ καλή επιστήμων. Ευτυχώς που έχουν οι Καναβαίοι γάλα και μας δίδουν και για τη λεχώ. Μόλις ενύκτωσε έστειλα την Καίτη στη Φωτούλα και ήλθε την νύκτα.

22-9-45 Μητέρα και μπέμπης υγιαίνουν, μεγάλη χαρά αισθάνθηκα το πρωί στην αγορά να με συγχαίρουν [.....] για τον γιο [.....]. Απόψε έβρεξε πολύ και υποφέρουμε από λάσπες.

23-9-45 Κυριακή, επήρα ότι μας χρειάζονταν, ήλθε ο Κυριαζής έφερε 50 οκάδες σιτάρι προς 125 δρχ. την οκά. Έγραψα Ηρακλή ότι έχω οικονομικήν δυσχέρειαν διότι εκόπη ο μισθός φυλακισμένων. Μας έστειλε κουραμπιέδες η Χριστία Κολοφύρα και η Νουνά της Μάγδας.

24-9-45 Η κόρη αγαπά τον Μπέμπην, της έχουμε βγάλει φωτογραφίες στην πανήγυρην. Ελάβαμε φωτογραφίες της Ρούλας Μιχάλη.

25-9-45 Εφάγαμε κόκορα χυλοπίτες, η λεχώ τρώγει ένα κοτόπουλο την ημέρα, έχουμε δικές μας.

26, 27-9-45 Έχουμε μεγάλη βροχή με αέρα.

³⁹⁷ Ρούλα, Κόρη της Πετρούλας.

³⁹⁸ Πρόκειται για το δεύτερο παιδί του, το Δημήτρη ή Τζίμη, ο οποίος, μαζί με τη σύζυγό-του Τρισεύγενη, επιμελείται την παρούσα έκδοση του Ημερολογίου.

28-9-45 Επέβη του όνου η Μάγδα, το Μπέμπη στην αγκάλη και ώρα 3 μ.μ. επήγαμε σπίτι, έχουμε καλή ημέρα, μετέφερα τρεις στράτες πράγματα. Έπειτα η τελευταία ήτο νυκτερινή, έπιασα τις κότες, 24, η πεθερά τραβόντα το γουρούνι, εγώ το φανάρι και το ωρολόγι στα χέρια και βαδίζαμε, μέσα στον ελαιώνα, πέφτει η Πεθερά και σπάζει το φανάρι, τώρα σκοτάδι, βαδίζοντας όπισθεν του γαιδάρου εφθάσαμε σπίτι ώρα 9½. Έχει έλθει ο Κυριαζής και πηγαίνει εις Αθήνας.

29 & 30-9-45 Εμετέφερα τα υπόλοιπα πράγματα³⁹⁹.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1945

1 & 2-10-45 Έγινε διανομή ειδών τροφίμων.

3-10-45 Το ισοζύγιον εμπορεύματος βγαίνει 90.000 προπολεμικές.

4-10-45 Ακρίβεια των ειδών, η λίρα 40.000, σιτάρι 2500 δρχ. Εσυναχώθη η Μάγδα-μωρό. Έλαβα 3500 από Ηρακλή.

7, 8-10-45 Παρατηρείται Κυβερνητική κρίσις⁴⁰⁰. Η λίρα 35.000, έγινε καλά η λεχώ-υιός.

399 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Το έτος 1945, μήνα Σεπτέμβριον, γεννήθηκε ο Τζιμης στην Γιανίτσαίνα, παράλιο Κυπαρισσίας, χωρίς γιατρό, παραθερίζαμε στο σπίτι του Αντωνόπουλου, Αντάρτη τότε. Μετά από 8 ημέρες με καλεί ο Ι. Μαυρογένης, δικηγόρος, κουμπάρος Κώστα, μου λέει που κάθεσαι κουμπάρε; Στου Αντωνόπουλου, παραλία. Να πάρεις την οικογένεια σου και να πας στο σπίτι σου, άκουσέ με. Το βράδυ εκείνο έβαλα τη Μάγδα απάνω στο γαιδούρι, το μωρό στα χέρια της, εγώ την Ευσταθία στην αγκαλιά μου και διάφορα πράγματα φόρτωσα και πήγαμε σπίτι μας. Αφήσαμε εκεί το γουρουνάκι. Η Μάνα της κοιμήθηκε στου Νουνού της, παραπέρα, Καναβού, και το άλλο βράδυ πήγα και τους πήρα, μετά από 2 ημέρες πέρασαν οι Χίτες Γερμανόφιλοι και έβαλαν φωτιά, το κάψανε, εάν ήμασταν εκεί θα μας έκαιγαν όπως σκότωσαν 4 εκείνη τη βραδιά αριστερούς που ήταν τα παιδιά τους στο βουνό».

Βάσει του Ημερολογίου (δες 1-8-46), τα γεγονότα αυτά, πλην της γέννησης, έλαβαν χώρα το 1946.

400 Στις 30-1-45 είχε διοριστεί πρωθυπουργός ο Ν. Πλάστήρας, αλλά «παραιτήθηκε» στις 8-4-45 και τον διαδέχθηκε ο Π. Βούλγαρης μέχρι τις 9-10-45. Στις 17-10-45 σχηματίζεται κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό, που ήταν και Αντιβασιλέας. Έμεινε στην εξουσία 2 εβδομάδες. Την 1η-11-45 ανέλαβε η επίσης βραχύβια κυβέρνηση Π. Κανελλόπουλου (μόλις 21 μέρες). Στις 22-11-45 ορίζεται πρωθυπουργός ο Θ. Σοφούλης που ανέλαβε να διενεργήσει εκλογές μέχρι το Μάρτιο 1946 και ακολούθως δημοψήφισμα για την επάνοδο ή μη του Γεωργίου Β'. Σε όλο αυτό το διάστημα, η εξουσία ασκείται ουσιαστικά από το Βρετανό πρέσβη.

9, 10-10-45 Τα είδη ακριβαίνουν πολύ, οι φούρνοι εδώ δεν βγάζουν ψωμί. Ελάβαμε συγχαρητήρια από Ηρακλή για μπέμπη, επέστρεψε ο Κυριαζής, παρητήθη η Κυβέρνηση.

12, 13-10-45 Συνεχίζεται η κυβερνητική κρίσις. Έφερα 2 φορτώματα ξύλα.

14-10-45 Κυριακή, πανικός α λα 1941. Ό,τι παρουσιάζεται πουλιέται χωρίς ερώτησιν τιμής. Έλαιον 1200, σιτάρι 250. Έστειλα 20 οκάδες σιτάρι εις Σιδηρόκαστρον δια σπόρον του Χρ. Λαμπρόπουλου.

15 έως 20-10-45 Ακυβέρνητη η Ελλάς 12 ημέρας, σχημάτισε Κυβέρνησιν ο Δαμασκηνός με περισσότερους υπουργούς του Βούλγαρη.

21 έως 25-10-45 Η οικογένεια υγιάνει, δόξα τον Θεό που μας προστατεύει. Αγόρασα 2 οκάδες κοκκάρι Χ 300,, εφύτεψα ½ οκά και σκόρδα.

25 έως 30-10-45 Ενοίκιασα το Γκονέικο σπίτι αντί 5 φορτωμάτων καυσοξύλων το μήνα. Η Οργάνωσις Χ δρα, κτυπούν και μαχαιρώνουν κάθε πολίτην Δημοκρατικό αντίθετο. Ο κόσμος πανικοβάλλεται, βουίζουν τα αυτιά μας από τα τραγούδια του Βασιλιά.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1945

1-11-45 Εσχημάτισεν Κυβέρνησιν ο Π. Κανελλόπουλος με νέους υπουργούς, κάνει οικονομικόν πρόγραμμα το εμφανίζει στο Λαό και το εγκρίνει ο ίδιος, αυξάνει τους μισθούς 150/00 κλπ., αυξάνει τις φορολογίες του λαού και επιβαρύνει τα τρόφιμα Ούντρας⁴⁰¹ να καλύψη το έλλειμμα 60 δισεκατομμυρίων για τις αυξήσεις. Όλα τα πληρώνει ο λαός και γογγύζει υπό της κατοχής Άγγλων⁴⁰².

Η Μάγδα έκανε τις 40 του μπέμπη των Αγίων Αναργύρων Κοσμά-Δαμιανού στην Αγία Σωτήρω, είχαμε λειτουργία.

5-11-45 Εζύγισα τον Μπέμπη, 4½ οκάδες. Μούστειλε η Πετρούλα 2 κουτιά μικρά ρεπουλίνη λευκή.

Επειδή ετραγουδούσαν οι φυλακισμένοι αντάρτικα-πατριωτικά, ο σκοπός επυροβόλησεν, ετραυμάτισε 2. Ο Γεώργος μας γνώρισε πως έχει δώσει λόγο σε μια Δίδα Τσαούση συναγωνίστρια εκ Γαργαλιάνων.

401 UNRRA (βλέπε υποσημείωση στις 24-11-44).

402 Το φαινόμενο φορολόγησις βοθημάτων τροφίμων ενός λαού που γογγύζει για να καλυφθούν ελλείμματα θα εμφανιστεί και πάλι μετά από 70 χρόνια «ελευθερίας».

10 έως 15-11-45 Μεγάλοι υψώσεις τιμών, λίρα 70.000, σίτος 350, έλαιον 1500, κρέας 1200. Αγόρασα λάδι Ηρακλή με 1300, ένα δοχείον. Έγραψε εις Λουδοβίκον η Μάγδα, έστειλε ο Ηρακλής 4000, αγόρασα ψάρι Διβαρίου Χ 1000. Ο Άτλη εις Αμερικήν, σύσκεψις με Τρούμαν δια σχέδιον ειρήνης. Εις Σερβίαν ο Τίτο εβγήκε με 90/οο, Αριστερός, στην Γαλλία έγιναν εκλογαί, πρώτον το Κουμμουνιστικόν Κόμμα, απεργίες εις Αμερικήν και Αγγλίαν, στην Ινδονησίαν—Μαλαισίαν γίνονται πολύνεκροι μάχαι αφενός με τα κινήματα Αντιστάσεων και αφετέρου με Άγγλους και Ολλανδούς, θέλουν πάλι να τους υποδουλώσουν. . . . Εμφύλιος πόλεμος εις Κίναν μεταξύ Κουμμουνιστών-Εθνικιστών.

16 έως 20-11-45 Αφίχθη εις Αθήνας ο υπουργός εξωτερικών Αγγλίας ΜακΝιλ. Ανεγνωρίσθη η Αλβανική Κυβέρνησις από τους Συμμάχους (Έβερ Χότζα). Αγόρασα 1 οκά κρέας χοιρινό γδαρμένο και ήτο άχρηστο, δεν φάγαμε κανείς, το στείλαμε στην φυλακήν.

21 έως 25-11-45 Η λίρα 100.000, παραιτείται η Κυβέρνησις Κανελλο-πούλου, αναλαμβάνει και σχηματίζει ο Σοφούλης χωρίς να θέλη ο Δαμασκηνός. Διάγγελμα του υπό αίρεσιν Γεωργίου δια να γίνη αλληλοσπαραγμός των Ελλήνων, θέλουν να αναλάβουν οι Λαϊκοί, επεμβαίνει ο ΜακΝιλ και αναλαμβάνει ο Σοφούλης εν λευκώ.

26 έως 30-11-45 Οι Λαϊκοί επιτίθενται με όλα τα μέσα εναντίον της Κυβερνήσεως, η λίρα 150.000. Από Τμήμα Μεταγωγών εδραπέτευσαν 5 Χίτες εγκληματίες φόνου, μαζί τους και ένας ανθυπολοχαγός Εθνοφυλακής, εν γνώσει όμως της Αστυνομίας έγινε, να τρομοκρατούν την περιφέρεια. Ανεχώρησεν ο ΜακΝιλ, δεν έχουμε εργασία στο μαγαζί.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1945

1-12-45 Σάββατον.

- Ζάχαρη 5.000,
- ζυμαρικά 1200,
- σιτάρι 500,
- κρέας 1600.

Η Ευσταθία ήλθε στο μαγαζί με την Βάσω, ο μπέμπης ζυγίζει 4³⁰⁰, ο Κώστας είναι άρρωστος πέντε ημέρας από γρίπη. Άρχισαν Δίκες των ΕΑΜιτών εις Κακουργοδικεϊόν, τους δικάζουν Δεξιοί Δικαστές. Εδώ εδίκασαν 20 χρόνια 4 διότι εσκότωσαν έναν προδότη των Γερμανών.

3-12-45 Αγόρασα 1 οκά φιδέ προς 1200 δρχ. Επουλούσα κρασί αλλά εσταμάτησα σήμερα διότι ακρίβυναν πολύ τα είδη, η αγορά μας έχει μόνον μάπα - λεμόνι.

5 έως 10-12-45 Πολλές βροχές και καθίσεις του εδάφους στην Γυφτόρουγα. Η Κυβέρνησις μελετά Νόμον αποσυμφορήσεως των φυλακισμένων. Επήραμε 4½ σιτάρι δελτίου και 150 δράμια φυτρωμένο. Επήρα μπέμπη 10 κουτιά γάλα -- 150 δρμ. ζάχαρη, διά Ευσταθίαν 1 οκά σκόνη γάλα -- 150 γραμμάρια ζάχαρη.

11 έως 15-12-45 Εις Μόσχαν συνήλθον οι 3 υπουργοί εξωτερικών Αγγλίας, Αμερικής, Ρωσίας, μετέβη εις Λονδίον η Επιτροπή του ΕΑΜ να παραστήση την εν Ελλάδι κατάστασιν.

Συνεχίζουν βροχές, ελάβαμε από Πετρούλα ½ οκά νήμα με κτενομίταρα προς ύφανση σεντονίων της κόρης μας, φτιάνει φορεματάκια-παλτό τα παλιά κουστούμια μας. Της πήρα 3/8⁴⁰³ καρακιούλ⁴⁰⁴ μαύρα δια γιακά του παλτού της Μάγδας. Υπεγράφη το Νομοσχέδιον της αποσυμφορήσεως των φυλακών. Ο Μιχάλης απέκτησεν και δεύτερη κόρη.

16 έως 20-12-45 Άρχισε καλοκαιρία. Έλαβα επιστολήν Βασίλη, γράφει όταν απολυθή δέχεται να συγκατοικήσουμε στην Αθήνα. Στην ύπαιθρο σκοτώνουν οι Χίτες δημοκρατικούς πολίτας καθημερινώς.

λλαξα δύο πόρτες από το Γκονέικο σπίτι στο δικό μου, ήτο καλλίτερες, τις οποίες εχρωμάτησα την 19^{ην}, καθώς και το κρεβάτι μας. Η ζωή χειροτερεύει, τα ξύλα 2500 το φόρτωμα, το μαγαζί μας δεν εργάζεται, τρώμε τα έτοιμα και φθειρόμαστε, βλέπω το μέλλον μου εδώ καταστρεπτικό, έχω απόφασιν για μετοίκησιν στην Αθήνα μετά τας εκλογάς. Εγάνωσα ένα ταψί το εμπάλωσε, μια караβана και ένα τηγάνι τρύπιο το εμπάλωσε, όλα 5000.

21-12-45 Έχουμε λίγην εργασία στο μαγαζί, έφερα 2 φορτώματα ξύλα.

23-12-45 Κυριακή, στη Λαϊκή πανικός, δεν προλάβαινε το είδος χάμου, τόπαιρνε ο κόσμος, πανικός, η λίρα 150.000, μακαρόνια 2000, φιδέ 2800. Εδημοσιεύθη το διάταγμα αποσυμφορήσεως. Εφτιάξαμε κουραμπιέδες.

403 Αναφέρεται στον πήχη (= 64 εκατοστά, 8 ρούπια). Τα 3/8 = 24 εκ. (3 ρούπια).

404 Karakul ή astrakhan: προβειά με πυκνό σγουρό τρίχωμα από νεογέννητα αρνιά που έχουν συνήθως μαύρο χρώμα.

24-12-45 Αγόρασα παπουτσάκια της Ευσταθίας, τομάρι κόκκινο μονόν, 5.000, και κορδέλα κόκκινη δια τα μαλλιά της 1500 η πήχη, κρέας αρνί 4000, 2 χοιρινό Χ 3600 και διάφορα προεόρτια, εχάλασα 25.000.

25-12-45 + Χριστούγεννα. Επήγα στην Εκκλησία ώρα 5 π.μ. με τη Μάγδα, η πεθερά στα παιδιά, εματάλαβα, εφτιάσαμε φαγητό επιπλέον δια 6 και έστειλα στη φυλακή στην παρέα του Γεώργου κρέας μακαρουνάδα, 2½ κρασί, ένα Χριστόψωμο, 6 πορτοκάλια, και ένα πιάτο κουραμπιέδες. Ώρα 10 άρχισαν οι επισκέψεις συνέχεια έως το βράδυ, δεν στρώσαμε τραπέζι εφάγαμε όρθιοι και χωριστά ο καθένας. Εόρτασα επισήμως, χαρούμενα και ελεύθερα εφέτος, με χαιρέτισαν όλοι γνωστοί και φίλοι, ημέρα Μαγιάτικη.

26-12-45 Έχουμε βροχή. Επήγα στην εκκλησία μετά σπίτι, επήγα στη φυλακή πάλι σήμερα 6 μερίδες. Ελάδωσα το πανωφόρι μου. Άρχισε η αποσυμφόρησης των κρατουμένων, έλαβα τηλεγράφημα Ηρακλή έτη πολλά.

27-12-45 Εφάγαμε χόρτα από κήπο.

- Ζάχαρη 16.000
- πατάτες 1000
- σιτάρι 1500
- λίρα 180.000.

28-12-45 Εφάγαμε λόπια.

29-12-45 Απεφυλακίσθη ο Γεώργος με πολλούς άλλους, τον είδα έξαφνα έξω του Δικαστηρίου, ήλθε στο μαγαζί μας χαιρέτισε, κατόπιν συζητώντας έξω με άλλους επέρασε ο Κλεάνθης Πετρόπουλος, τον έπτυνε, του είπε ότι αυτό είναι το ολιγότερον που σου κάνω, δεν του μίλησε, επήγε στον εισαγγελέα διεμαρτυρήθη, απέξω συνεκεντρώθησαν οι Χίτες να τον κτυπήσουν, επήγα στον εισαγγελέα, τ' ανέφερα όλα, όπου τους διέλυσε όπου εξήλθε ο Γεώργος και επήγαμε σπίτι με παρέα ΕΑΜική. Το βράδυ εκοιμήθη στου Μίμη Ιωαννίδη αποφυλακιζομένου μαζί.

30-12-45 Κυριακή, η αγορά ακρίβεια, μεγάλη κινήσις των δύο παρατάξεων εκνευριστική. Εσφάξαμε κότα 6 ετών.

31-12-45 Εψωνίσαμε τα Αγιοβασιλιάτικα, αυγά 600 ζεύγος, αρνί 6.000, μακαρόνια 3.000, ψωμί 1200. Εσφάξαμε κόκορα. Το νόμισμα κουλούρας έτυχε του Γεώργου, εκοιμήθη στου Αντωνόπουλου απόψε.

1946

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1946

1-1-46 Επήγα στην εκκλησία με Μάγδα, στο φαί είχαμε την Μαρίκα Φιλντίση, εφτιάσαμε μελομακάρουνα για τη γιορτή του Βασίλη. Το απόγευμα επήγαμε στις φυλακές⁴⁰⁵ οικογενειακώς, μας επετράπη η είσοδος, είδαμε όλους τους θαλάμους, εγλεντούσαν όλοι, το βραδάκι εχαιρετίσαμε τον Βασίλη Σαράντο.

2-1-46 Πιο σπουδαίο περνάμε την νύκτα, ταμπουρώνουμε τις πόρτες καλά και οχυρωμένοι σαν αστακοί με ρόπαλα κλπ. μήπως έχουμε επίθεση την νύκτα, έχω ανησυχία μεγάλη γι' αυτό. Έχουμε πολλές βροχές. Έδωσα τα ρούχα του Γεώργου στον Αγγελάκο να τα φτιάσει, του πλήρωσα 20.000, τα υλικά δικά μου. Έστειλα του Βασίλη 10.000.

3-1-46 Η Μάγδα έγραψε του Αλέκου Κασίμη στην Αμερική αεροπορικώς. Ήλθε η Ρούλα Πετρούλας, έφερε ένα υποκάμισο του Γεώργου, αγόρασα μαρίδα προς 3.000, η λίρα 300.000.

4-1-46 Έφυγε ο Γεώργος δια Αθήνας παρέα 2 εθνοφύλακες οπλισμένους, ομοϊδεάτες⁴⁰⁶. Έφυγαν στις 2 μ.μ. δια Καλό Νερό, ποδαράτοι, με βροχή. Του αγόρασα 2 κούτες σιγάρα έδωσα 10.000, εφάγαμε κολοκυθοκεφτέδες και φρέσκο ψωμί.

5 & 6-1-46 Διέδωσαν οι Χίτες ότι τον σκότωσαν στην Ζαχάρω, ήτο ψέμα. Επήγα στην εκκλησία τα Φώτα. Επιβολή της **Χ.** εψάλη το πολυχρόνιον. Η Μάγδα-Ευσταθία επεσκέφθησαν τον Νουνόν της. Βρέχει. Αγόρασα χοιρινό **Χ** 8.000, έγραψα του θείου Θεόδωρου Αλεβίζου. Έριξαν οι **Χ.** χειροβομβίδα στο φαρμακείο Σκορδούλη άνευ θυμάτων.

7-1-46 Αγίου Ιωάννου, επήγα στην εκκλησία, επισκεφθήκαμε τους κουμπάρους Ιω. Σαμαρτζή, Ιω. Δρούλιαν, έμπλεξα με παρέα και χαιρετάγαμε όπως προπολεμικά στα σπίτια.

8-1-46 Μας έφερε ο Γιαλούρας 3 φορτώματα ξύλα.

405 Πήγε, και μάλιστα οικογενειακώς, να δει γνωστούς του, αριστερούς, αδιαφορώντας για επιπτώσεις. Ο Γεώργος είχε βγει προ διημέρου.

406 Φαίνεται ότι δεν ήταν όλοι οι Εθνοφύλακες δεξιοί.

9-1-46 Μεγάλες υψώσεις τιμών, ψωμί 3.000. Εχάσαμε 1 κότα, η Ευσταθία αρρώστησε με πυρετό 40. Ελάβαμε επιστολήν Λουδοβίκου, μας στέλνει δέμα 2 ζεύγη κάλτσες Μάγδας, ένα ζεύγος παπούτσια εμένα, ένα κουστούμι με 2 παντελόνια και 2 ζεύγη κάλτσες, εστάλησαν αρχάς Δεκεμβρίου. Εσόλιασα παντόφλες πεθεράς 15.000.

10, 11-1-46 Έστειλα το κουστούμι Γεώργγου υπηρεσιακά⁴⁰⁷ στον Ηρακλή.

12-1-46 Αγόρασα αρνί Χ 8.000, πολλές βροχές.

13-1-46 Έλαβα επιστολήν Ηρακλή, έφτασε ο Γεώργος εις Αθήνας.

14-1-46 Συνεχίζεται ο πυρετός Ευσταθίας, εκάλεσα ιατρόν, βγάζει ιλαρά, επίσκεψις ιατρού 40.000, εξοφλήσαμε απόψε.

15-1-46 Έφυγε η Ρούλα. Εξητάσθην ως μάρτυς δια την υπόθεσιν Σκορδούλη, τη χειροβομβίδα, απέκρυψα τους ενόχους καίτοι τους ξεύρω από το άκουσμα μιας ημέρας προ εβδομάδος, τόλεγαν, αλλά φοβάμαι και δεν είπα τίποτε. Απόψε ήλθε ο Κυριαζής.

16-1-46 Εξώφλησε ο Κυριαζής τηλεγραφικήν επιταγήν από Αμερική 500.000 από Λαντζούνην. Εψώνισα παρασύκωτα 8000, αδιαθέτησα λίγο εγώ από το λαϊμό μου.

17-1-46 Παρατηρείται ολίγη πτώσις, ψωμί 1200. Ο Κυριαζής ανεχώρησε, έστειλα τα ρούχα ύπνου του Γεώργγου, με αυτοκίνητον πρακτορείου Κατρίτση 14 οκάδες 6500. Έλαβα επιστολήν Γεώργγου, έχουμε απριλιάτικη ημέρα.

18-1-46 Αντεκατεστάθη ο λόχος Εθνοφυλακής με άλλον εκ Καλαμών.

20-1-46 Εις Καλαμάτα έγινε κίνημα των μοναρχικών⁴⁰⁸, εσκότωσαν 2 εντός του Κέντρου των ΕΑΜιτών με χειροβομβίδα και ετραυμάτισαν 8. Την επομένην,

21-1-46, κατήλθον 1000 οπλοφόροι, απελευθέρωσαν τους κρατούμενους Χίτες συνέλαβον 200 ομήρους και απήλθον στα χωριά, εσκότωσαν 20.

407 Εννοεί μέσω της εταιρείας ΤΤΤ όπου ο Ηρακλής είχε θέση Διευθυντή.

408 Αρχηγός αυτού του προσωποπαγούς, παραστρατιωτικού σχηματισμού ήταν ο διαβόητος Βαγγέλης Μαγγανάς, μια από τις πλέον γνωστές φυσιονομίες που έδρασαν στη Μεσοσηνία κατά τον Εμφύλιο. Κατηγορείτο για σειρά εγκλημάτων. Στις 27-2-46 καταδικάστηκε ερήμην σε θάνατο (βλέπε και Υποσημείωση 22-5-46).

22-1-46 Αντεκατεστάθη ο Νομάρχης και ο Διοικητής, εκηρύχθη Στρατιωτικός Νόμος Μεσσηνία-Λακωνία έως την 5^η Φεβρουαρίου.

23-1-46 Η εδώ Χ. είπε με το χωνί από τον Αι-Γιώργη να φύγουν οι αποφυλακισθέντες την φυλακή να πάνε στα χωριά τους. Προ 8-ημέρου έχουμε Πανελλαδική Απεργίαν όλων των κλάδων, ζητούν αναπροσαρμογήν του κόστους της ζωής.

24 & 25-1-46 Άρχισαν πτώσεις των τιμών, κρέας 4000, ψωμί 800 ⁴⁰⁹.

26, 27 & 28-1-46 Βροχή, χιόνι, επήγαμε στους αρραβώνες Μαριγούλας Γ. Καναβού με Γ. Χαϊκάλη, επεράσαμε πολύ καλά, γλέντι έως το πρωί, εφύγαμε στις 8 η ώρα της 28^{ης}. Τα παιδιά εκάθισεν η Πεθερά και Φωτούλα. Τους πήγα 10 οκάδες κρασί, τόχα τάξει της νύφης. Επιστρέφοντας σπίτι εκοιμήθηκα έως το μεσημέρι. Το βράδυ αγόρασα γιαούρτι προς 1400 την οκά.

29-1-46 Ο εν Λονδίνω ευρισκόμενος υπουργός εξωτερικών Σοφιανόπουλος, ηγούμενος αποστολής διαπραγματεύσεων στο Συμβούλιον Ειρήνης, παρητήθη διότι διεφώνησεν με τους Άγγλους στο ζήτημα του Αγγλικού Στρατού κατοχής στην Ελλάδα. Ωρκίσθη ως τοιούτος ο Ρέντης, έως τώρα των Εσωτερικών.

30-1-46 Έφτιασα το φράχτη του κήπου.

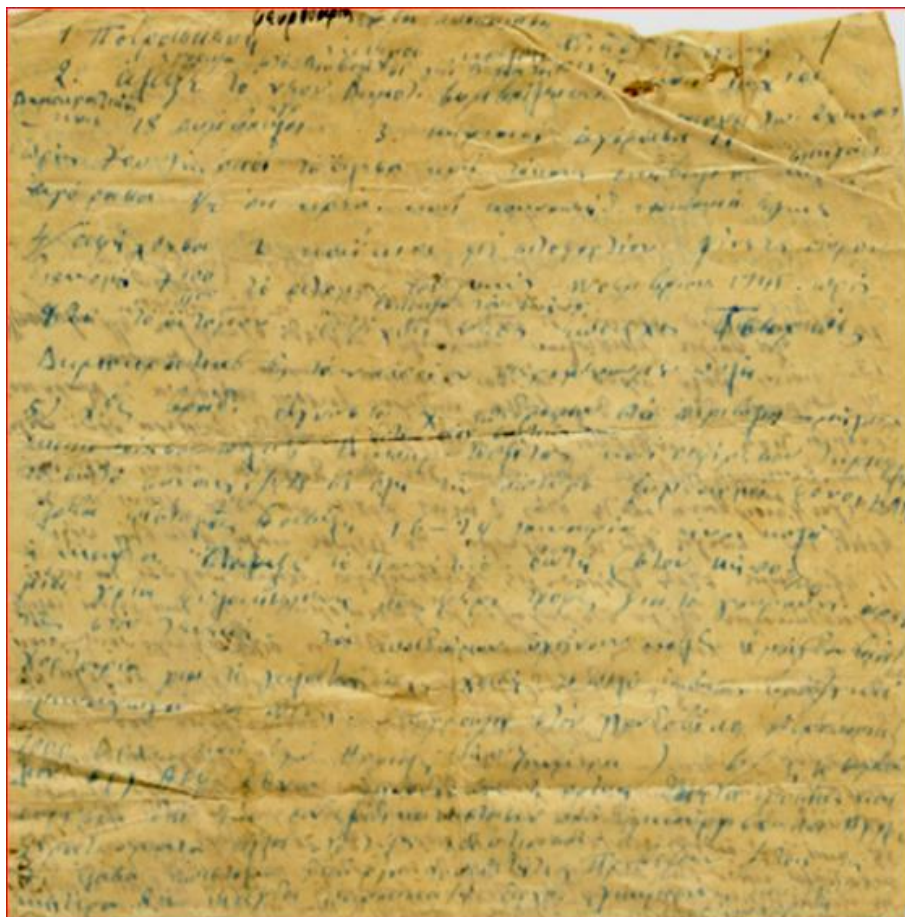
31-1-46 Αγόρασα ½ αρνί προς 4000 την οκά. Ο Κώστας αδιαθέτησε.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1946

1-2-46 Παρασκευή, ημέρα καλοκαιρινή κι ησυχία, έλαβα υποκάμισα, ά-δειασε το πουγκί, έγραψα στο Διαβολίτσι για δέρματα.

2-2-46 Άλλαξε το νέον Δημοτικόν Συμβούλιον, Δήμαρχος Ι. Σχοινάς, Δημοκρατικός, και 18 σύμβουλοι.

⁴⁰⁹ Στις 24-1-46 υπογράφεται η Αγγλο-Ελληνική Οικονομική Συμφωνία. Η διετία 1944-46 έδειξε ότι η ανασυγκρότηση της χώρας ήταν δύσκολη λόγω των τεράστιων καταστροφών, της άρνησης των Γερμανών για πολεμικές αποζημιώσεις, της πολιτικής αστάθειας κλπ. Η παρέμβαση αυτή είναι η τελευταία προσπάθεια της Αγγλίας για νομισματική σταθεροποίηση. Οι οικονομικές εξελίξεις, σε συνάρτηση με τις εσωτερικές πολιτικές και κοινωνικές εντάσεις, άνοιξαν το δρόμο στην Αμερικανική οικονομική και πολιτική παρέμβαση το 1947.

Χαρτάκι πρόχειρο: 1-2-46 έως 8-2-46

- 3-2-46** Κυριακή, αγόρασα 11 οκάδες σιμιγδάλι προς 700 την οκά, το άλεσα και τόκανε σκύβαλο με [δυσανάνγνωστη λέξη]. Αγόρασα ½ οκά κρέας και κουνουπίδι, καταμά έγινε.
- 4-2-46** Αφίχθησαν 2 καΐκια με σιτοφορτίον, γίνεται αύριον διανομή, $7^{100}/_{400}$ το άτομον του μηνός Νοεμβρίου 1945 προς 420 το άτομον. Αφίχθη νέος Έπαρχος, Τσερπές, Δημοκρατικός, εις τον οποίον περιμένουμε πολλά.
- 5-2-46** Χθες βράδυ άγνωστοι Χίτες επέδραμον στα περιβόλια – Μονόλακο, εκακοποίησαν πολλούς Δημοκρατικούς πολίτες εντός των σπιτιών τους και αφήρεσαν τιμαλφή, το αυτό συνεχίζεται σε όλην την ύπαιθρο, ξυλοδαρμοί, φόνοι κλπ.

Έλαβα επιστολήν Βασίλη 16--24 Ιανουαρίου είναι καλά. Η Μάγδα στάληξε⁴¹⁰ το πανί στο αντί⁴¹¹, στον κήπο, μια γριά φυλακισμένη μας φέρει τροφές για το γουρούνι αρκετές στον τενεκέ. Τα παιδιά μου υγιαίνουν καλώς, η Μάγδα βράζει χορτάρια για το γάλα της, έχει χαθεί το πολύ, επίσης βράζει και εμμηναγωγά να πίνη. Έγραψε στον Λουδοβίκο αεροπορικώς 1.000 δρχ. και εγώ Ηρακλή (εζύμωσεν σήμερα).

6-2-46 Εις το Συμβούλιον Οργανισμού Ασφ. Εθνών εκινδύνευσεν η ειρήνη μετά Ρωσίας και Αγγλίας δια την εν Ελλάδι κατάστασιν που δημιουργήσαν τα Αγγλικά στρατεύματα αλλά στο τέλος ταφτιάσαν.

7-2-46 Έλαβον επιστολήν Γεώργου, τοποθετείται εις Πρέβεζαν, ζητάει την Μητέρα.

8-2-46 Η Μάγδα παρουσιάζει αρχάς εγκυμοσύνης και έχουμε στενοχωρηθεί. Έπλυνε μπουγάδα και εγώ ηργάσθην στο μαγαζί 2 ημέρες. Εφύτεψα κοκκάρι.

9-2-46 Το κρέας 6.000, αι τιμαί μένουν στάσιμες των ειδών. Η Κυβέρνησις πληρώνει τους υπαλλήλους στο 10πλάσιο του μισθού του Ιουλίου 1945.

10-2-46 Κυριακή, εσφάξαμε κότα, όλες εψόφησαν, είναι ασθένεια. Επήγαμε στην εκκλησία το ζεύγος, τα παιδιά μας υγιαίνουν καλώς. Επήρα 15 κουτιά γάλα και 480 δράμια ζάχαρη του μπέμπη δια τον Ιανουάριον. Επλήρωσα το γραμματίον Χρ. Λαμπροπούλου εις Αγροτικήν.

11-2-46 Ανεχώρησαν οι Ζαφειρόπουλος - Στρατικόπουλος, αντεκατεστάθη ο Σκόμπι. Άρχισαν να γεννούν οι κότες μας, έχουμε 2 την ημέρα.

12-2-46 Ελάβαμε επιστολήν Μιχάλη, αφίχθη ο Γεώργος εις Πρέβεζα, έγραψα Βασίλη.

13-2-46 Κάνει πολύ κρύο, τα είδη στάσιμα ~~το αντί αντίθε 1.000.~~

14-2-46 Επήραμε δια τας θηλαζούσας μητέρας ζάχαρη 80 δράμια, ½ αλεύρι, 100 δράμια τυρί, 1 κονσέρβα.

15-2-46 Η Μάγδα αδιαθετεί. Σήμερα πρωί επήγα στην Επισκοπήν, έβγαλα άδεια γάμου του Κων. Σιαγώνα, κάνει πολύ κρύο, επήγα 4 οκάδες κάρβουνα σπίτι, στις 2 μ.μ. άρχισε να ρίχνη χιόνι έως το βράδυ, δεν επήγα έξω το απόγευμα, το έστρωσε καλά μέσα στην πόλιν.

410 Σταλίζω: στήνω όρθιο.

411 Αντί (το): εξάρτημα του αργαλειού, ξύλο κυλινδρικό που τυλίγεται το στημόνι (νήμα).

16-2-46 Εξήλθαμε στους δρόμους με χιονοπόλεμο, έχουν παγώσει τα νερά, εργαστήκαμε λίγο στο μαγαζί με φωτιά όμως, το απόγευμα έσφαξε η Φωτούλα το χοιρινό της.

Έφθασαν εις Αθήνας οι Χ. Ζαφειρόπουλος και Κ. Στρατικόπουλος σιδηροδρομικώς, τους εκτύπησαν όμως με ξύλα στο Σαμικό οι Χ. εντός της αμαξ/χίας. Έχουμε σιδηρόδρομον προ 5 ημερών Κυπαρισσία-Πάτρας και Κυ/σία-Καλάμας.

17-2-46 Κυριακή, το απόγευμα έσφαξα το γουρούνι, είχα τον κουμπάρον μου Ιω. Σαμαρτζήν – Ιω. Αντωνόπουλον, εξύγισε 50 οκάδες, η Μάγδα αρρώστησε δεν έφαγε συκώτι ούτε εμείς, το βράδυ είχε πυρετό 38 και εγώ απόψε εξενύχτισα με το μωρό.

18-2-46 Το μεσημέρι άρχισα να το κομματιάζω κάτω στην αποθήκη, το αλάτισα εντάξει από συκώτι-κρέας, εστείλαμε και σε μερικά φιλικά σπίτια - πτωχά. Εξακολουθεί η Μάγδα το βράδυ πιάνονται και πονάνε τα πόδια της και χέρια της, υποφέρει, πίνει κινίνο, εκόπη ο πυρετός.

19-2-46 Είχαμε βροχές κρύα και χιόνια στα βουνά. Έμαθα πως οι Χίτες συνέλαβον τον Αλέξη στο χωριό, τον εξυλοκόπησαν άγρια και αφού τον άφησαν ημιθανή, του ετρύπησαν τους δύο μηρούς του δια μαχαίρας, έφυγαν και τον άφησαν ημιθανή.

20-2-46 Εφτιάσαμε οματιά⁴¹² αρκετή, εφάγαμε και δώσαμε, έδωσα της Φωτούλας 2½ οκάδες κρασί δανεικό. Είχα επιστολήν Γεώργου Πρέβεζα.

21-2-46 Η Μάγδα υποφέρει, ο ιατρός είπε έχει αθριτικά, θα κάνη δίαιτα και θα γίνη καλά. Το χοιρινό είναι πλούτος, εχορτάσαμε κρέας. Τα παιδιά μου υγιάνουν.

22-2-46 Εφτιάσαμε 10 λουκάνικα, επήραμε αλεύρι $7^{100}/_{400}$ το άτομον Χ 1.870 δρχ. Έγραψα Γεώργου, αγόρασα χάπια ιτεφάνη⁴¹³ πίνει η Μάγδα δια τα αθριτικά, την έπαψαν οι πόνοι.

23-2-46 Έχω απενταρίες, το μαγαζί δεν βγάζει λεπτά, τι θα γίνουμε δεν ξεύρω και τα έξοδα μεγαλώνουν.

24-2-46 Κυριακή, η μόνη μέρα που δεν εψώνισα τίποτε⁴¹⁴, μόνον 5 λεμόνια και 2 παστέλια της Ευσταθίας. Επήγα στην εκκλησία, το απόγευμα είχε

412 Οματιά: Προέρχεται από την αρχαία λέξη «αιματίας» που αναφέρει και ο Όμηρος. Ήταν φαγητό που φτιαχνόταν από έντερα γουρουνιού γεμισμένα με αίμα.

413 Μάλλον πρόκειται για το Atorphan, αναλγητικό και αντιφλεγμονώδες, που χρησιμοποιείτο παλιότερα.

κήρυγμα ο Ιεροκήρυξ Κοτσάκης, έγινε και η στέψις του Κωνστ. Φλαράκη ταυτόχρονα, εμίλησεν περί γάμου ο Ιεροκήρυξ. Έκανε πολύ κρύο, έβρεχε, αποκρέψαμε με λουκάνικο-αυγά.

25-2-46 Ελειώσαμε το παστό, το εφτιάσαμε πολύ καλό. Μου έφερε η Φωτούλα το ξύδι-κρασί δανεικό να ρίξω στο παστό [.....]. Το βραδάκι επήγα στην ταβέρνα με κουμπάρον Σ. Δρούλια – Διαμαντή Δημόπουλον είχα μεζέ εκλεκτόν, επεράσαμε καλά, το βράδυ εφάγαμε και γιαούρτη.

26 & 27-2-46 Ολίγη εργασία μαγαζί, έστειλα του Ηρακλή 1½ λουκάνικο, εξακολουθούν οι πόνοι των κλειδώσεων της Μάγδας.

28-2-46 Στη Ζαχάρω η Χ. εσυνέλαβεν τον Γ. Αδραχτά από την αμαξοστοιχίαν προς άγνωστον κατεύθυνσιν, ίσως είναι μακαρίτης, ήτο αποφυλακισθείς κομμουνιστής. Ο Κ. Σαγώνας ετέλεσεν τους Γάμους του εν Καλάμαις με την Βάσω Μαντζόρου. Εφτιάσαμε γαλόπιτα είναι σπουδαία.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1946

1-3-46 Παρασκευή, ημέρα καλοκαιρινή, ωραία, εψώνισα της Μάγδας 2 φανέλες εσωτερικές πάνινες 10.000, 1 λαμπόγυαλο Νο. 5, 2.000 δρχ. Εις Καλάμας η Μαρίνα.

2-3-46 Εζύμωσε, έφτιαξε γαλόπιτα δεν την πέτυχε και την πετάξαμε, έφτιαξε σπουδαίες δίπλες, εψώνισα κρέας 450 δράμια, έδωσα 6.700, λεμόνια – πορτοκάλια Χ 200 έκαστον, ρύζι για το παιδί 1 οκά 8.000.

3-3-46 +Κυριακή Απόκρεω, επήγα στην εκκλησία, κατόπιν στην αγορά, δεν ψώνισα. Έχουμε αέρα, η Μάγδα υποφέρει, ο Μπέμπης σήμερα 8 έχει να ενεργηθή αλλά είναι υγιέστατος, η κόρη καλά είναι. Επήρε η πεθερά μου από ΑΤΕ 50.000 εισιτήρια της δια Πρέβεζαν, δικαιούται αλλά δεν φεύγει ακόμα, έχουμε συνηθίσει να αποκρούουμε μόνοι μας επί 4 χρόνια παντρεμένοι.

4-3-46 Καθαρά Δευτέρα, με ολίγα σαρακοστιανά φαγητά καλά περάσαμε, εφτιάσαμε και κουλούρα.

5 έως 8-3-46 Ενυστέψαμε κρέας και τυρί, λάδι εφάγαμε, εματάλαβε η πεθερά, η Μάγδα αρτύθηκε διότι αρρώστησε, έχει πόνους στα κόμπια και λίγο πυρετό.

9-3-46 Σάββατο, Αγ. Θεοδώρων, εσφάξαμε κότα. Επήγαμε στην Γιαννίτσεινα οικογενειακώς.

414 Ως άνθρωπος της αγοράς, θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό το ότι υπήρξε μέρα που δεν ψώνισε τίποτα – και αυτό σε περίοδο πολέμου με τεράστιες ελλείψεις αγαθών!

10-3-46 Επήγαμε στην εκκλησία. Οι Χίτες κτυπούν αγρίως στα χωριά κάθε αντίθετον.

11-3-46 Ελάβαμε από Γ. 20.000.

12-3-46 Επήραμε από ΑΤΕ 50.000 δια εισιτήρια της Μητέρας. Έστειλα το κουστούμι και 1 υποκάμισο στον Ηρακλή για το Γεώργο. Ήλθε ο Κυριαζής, μου έφερε τα αποσταλμένα εξ Αμερικής από Λουδοβίκο είδη μας, ένα κουστούμι δικό μου με 2 πανταλόνια, ένα ζεύγος παπούτσια δικά μου και μερικά σπέρτα σε χαρτάκια αρκετά δί' εν έτος, σαπουνάκια λευκά και 5 κουβαρίστρες, εχάρηκα πάρα πολύ.

(Την 12^η εσκότωσαν έναν χωροφύλακα μεταβαίνοντα εις Ραυτόπουλον, άγνωστοι εις θέσιν νταρόλογκος Μουργιατάδας, έγινε στο Ναό Ευαγγελιστριάς η κηδεία του, προσήλθαμε άπαντες οι Κυπαρίσσιοι, είπαν πως εσκοτώθη υπό αυτοκινήτου).

13-3-46 Επαρήγγειλα στον Μαρτίνον παπούτσια της Μάγδας 60.000 σεβρά μοδέρνα. Εις Βασιλικό οι Χ. εκατέβασε τον αποφυλακισθέντα ανθυπασπιστή Ματοικέα και τον σκότωσε.

14-3-46 Εις Βασιλικό οι Αντάρτες εσκότωσαν έναν Χίτη. Εις Γαργαλιάνους η Χ. επήρε από το σπίτι του το βράδυ τον Μαν. Σκούτζο και τον έσφαξαν αποφυλακισθέντα των φυλακών⁴¹⁵. Εις Κοπανάκιον οι Χ. εσκότωσαν έναν Παπασταθόπουλον γυρολόγον. Δεν προβλέπεται ησυχία εις Μεσσηνίαν δυστυχώς και υποφέρει ο κόσμος.

Εφάγαμε κότα, άρχισαν να αρρωσταίνουν και τις φάζουμε, προτού σηκώναμε 4-5 αυγά ημερησίως. Έφτιασε γαλόπιτα, ωραία.

15-3-46 Έχουμε βροχήν και κρύο, αδιάθετη η Μάγδα, ίσως είναι έγκυος.

16-3-46 Επήγα εις Γιαννίτσαιναν για άχυρο, έφερα λίγο, εκολάτισα ψωμί-βούτυρο στο μπαρμπα Γεώργ. Καναβό. Αυτή την εβδομάδα εκάναμε ισολογισμό του μαγαζιού, έχουμε εμπόρευμα 94.000 προπολεμικό, ευτυχώς δεν φάγαμε πολύ κεφάλαιο⁴¹⁶ βγάζουμε τα έξοδά μας. Έγραψα του Βασίλη το ότι θα πάμε ταξίδι, όταν ! έλθη το αυτοκίνητον του Πετρόπουλου από Αμερική, εις Αθήνας στου Ηρακλή οικογενειακώς.

17-3-46 Κυριακή, εψώνισα 1 οκά κρέας και 1 πατάτες. Αι τιμαί εδώ:

- 1 οκά κρέας	6.000,
- 1 πατάτες	2.200

415 Γίνεται αναφορά του γεγονότος αυτού στον Ριζοσπάστη της 20-2-2005, με φωτογραφία του Μ. Σκούτζου.

416 Το 1939, μετά την αγορά του σπιτιού, είχαν εμπόρευμα αξίας 300.000.

- 1 οκά οινόπνευμα	9.000
- Τυρί	6.000
- Μυτζήθρα	8.000 μακαρόνια
- Παπούτσια Μάγδας	60.000
- Κάρβουνα	300.

Ήλθε ο Κυριαζής, μου έφερε το κουστούμι. Έχουμε βροχή και κρύο.

18-3-46 Βροχή--κρύο πολύ όλη ημέρα, από γρίπη άρρωστος ο μπέμπης 38 πυρετό, εγράψαμε του Λουδοβίκου ευχαριστήρια για τα δώρα.

Ο λαϊκός συνδυασμός έκανε περιοδεία στα χωριά, μπροστά και η Χ. Η αστυνομία έκανε μπλόκο εις Ψάρι, συνέλαβε 2 αριστερούς, ο ένας απεβίωσε από το ξύλο, τον έθαψε ο Δήμος Κυπαρισσίας, ο έτερος στο κρατητήριο λιγοψυχάει με σπασμένα χέρια-σώμα από ξύλο. Αγόρασα κάρβουνα προς 300 δρχ. την οκά.

19-3-46 Εσφάξαμε 2 κότες, τη μια εστείλαμε Πετρούλας είναι ο Κυριαζής εδώ. Έγραψα του Γεώργου, έχουμε κρύο, επήραμε Αλεύρι Δελτίου 5 οκάδες το άτομον δρχ. 2.100.

20-3-46 Άρχισε να καλοκαιρεύει. Επήρα πάλι 10 χάπια Σατοφάν της Μάγδας, έδωσα 4.000. Έστειλα λουκάνικο Ηρακλή.

21 έως 23-3-46 Εβάλαμε την κότα με 18 αυγά, μας επέζησαν 5. Ενοικιάσαμε τον κήπο από Δημοπρασία 32.000 δρχ. ετησίως. Προεκλογική κινήσεις της Δεξιάς παρατάξεως

24-3-46 Κυριακή, κατάθεσις στεφάνων στο Ηρώων του Αγνώστου Στρατιώτου. Το απόγευμα έσκαψα τον κήπο εφύτεψα 50 μαρούλια.

25-3-46 Εθνική Εορτή, επήγα με την Μάγδα εις την εκκλησίαν και τελετήν, το απόγευμα επήραμε και την Ευσταθία στους χορούς. Αγόρασα 130 δράμια κρέας της Μάγδας, οι άλλοι φάγαμε παστό. Απόψε η κόρη έβηχε συχνά, ο μπέμπης έκλαιγε, δεν κοιμηθήκαμε σχεδόν.

26 έως 28-3-46 Ασχολήθηκα με τον κήπο, εφύτεψα κολοκυθιές, αγγουριές, φασόλια, κούκλες. Ελάβαμε από Βασίλην επιστολήν. Ζωηρά προεκλογική κινήσεις Δεξιάς. Εφύτεψα 39 ντοματιές.

29 & 30-3-46 Οι δεξιοί φοβερίζουν όποιος δεν ψηφίσει θα σκοτωθή και οι γυναίκες θα κουρευτούν, γίνεται πανζουρλισμός με τις φωνές λαϊκοί-βασιλόφρονες.

31-3-46⁴¹⁷ Ημέρα καλοκαιρινή, άρχισε το πρωί η ψηφοφορία, συνέχεια της Δεξιάς, εις Δήμον Κυπαρισσίας επί 2400 ψήφων εψηφίσαν των λαϊκών 1000, των βασιλοφρόνων 750, άκυρα 50 και οι υπόλοιποι αποχή-φυλακισμένοι-καταφυγόντες εις Αθήνας.

Εφάγαμε χυλοπίτες-παστό, αρρώστησε μια κότα, έλαβα δελτάριον Ηρακλή ετακτοποιήθη πάλι στο Υπουργείον, έλαβε τα δέματα. Παρά την ιδεολογίαν μου, από φόβον εξηναγκάσθην και ψήφισα, αλλά Δημοκρατικούς του Κέντρου.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1946

1-4-46 Νομαρχιακά αποτελέσματα: Η Τριφυλία έβγαλε 3 λαϊκούς και 3 βασιλόφρονες, επικρατεί απόλυτος ησυχία. Εφιλοξένησα επί 2 ημέρας την Δίδα Αντωνοπούλου.

2 έως 5-4-46 Εφύτεψα πατάτες 2 οκάδες, επήρα από συνεταιρισμό. Παρητήθη η Κυβέρνησις Σοφούλη, ανετέθη στο λαϊκόν κόμμα το πλειοψηφούν, εσχηματίσθη Κυβέρνησις συνασπισμού με Πρόεδρον τον Πρόεδρον του Αρείου Πάγου Κύριον Πουλίτσαν. Συμμετέσχον οι Κανελλόπουλος-Βενιζέλος-Παπανδρέου άνευ χαρτοφυλακίου, Κ. Τσαλδάρης Εξωτερικών με 6 υπουργούς, Μαυρομιχάλης της Αμύνης, Στεφανόπουλος οικονομικών, Θεοτόκης Εσωτερικών. Παρητήθη ο Αντιβασιλεύς, χαώδης η κατάστασις της Ελλάδος. Ουσιαστικώς, η αποχή των αριστερών κομμάτων έφθασεν τα 55%, αλλά οι παρατηρηταί Άγγλοι συμφωνούνε με τους λαϊκούς και το φθάνουν 40%. Εξήλθον των φυλακών όλοι εκτός των εκτελεστών με τα χέρια τους.

6 έως 10-4-46 Αρχίσαμε να εργαζόμαστε στο μαγαζί, φτιάχνουμε κούκους και εβγάλαμε⁴¹⁸ εμπόρευμα να πουλάμε. Η Μάγδα εξακολουθεί να έχη άλατα είναι όμως έγκυος. Αγόρασα πιπεροζίνι 12.000, επήρα τρόφιμα του Μπέμπη 30 κυτία γάλα, 1½ οκά ζάχαρη, 100 ρύζι, 300 δράμια σιρόπι ντομάτα έναντι 3.150 δρχ. Οι κότες μας εψόφισαν όλες από ασθένεια, υπάρχει μόνον η κλώσα. Ο Βασίλης απελύθη από Στρατιώτης.

417 Ομάδας πρώην ανταρτών του ΕΛΑΣ, υπό τον Αλ. Ρόσιο («Καπετάν Υψηλάντης»), επιτίθεται στο Σταθμό Χωροφυλακής του Λιτοχώρου Πιερίας την παραμονή των εκλογών. Αρχίζει ο νέος γύρος του Εμφυλίου. Οι Βουλευτικές εκλογές της 31-3-46 έγιναν από την Κυβέρνηση Σοφούλη στην περίοδο της Λευκής Τρομοκρατίας, υπό την εποπτεία Άγγλων, Αμερικανών και Γάλλων παρατηρητών (η Σ. Ένωση αρνήθηκε να συμμετάσχει). Στις εκλογές συμμετείχαν 13 κόμματα. Τα φιλικά προς ΕΑΜ και ΚΚΕ κόμματα αποφάσισαν να απέχουν, θέση που αναγνωρίστηκε αργότερα ως λανθασμένη.

418 Όλη αυτή την περίοδο μάλλον το είχαν κρυμμένο.

- 11 έως 15-4-46** Ελάβαμε από Μιχάλη $\frac{1}{2}$ οκά καφέ, από Ηρακλή $\frac{1}{2}$ ζάχαρη, επήρα τρόφιμα της Ευσταθίας, η κότα έβγαλε 17 πουλιά. ~~Εκθέσαμε εμπόρευμα στο μαγαζί και πουλάμε.~~ Η Μάγδα καλά πηγαίνει, ο μπέμπης είναι πολύ δυσκοίλιος, κάθε 8 ημέρες, και υποφέρει. Των Βαΐων έγραψε του Λουδοβίκου, έγραψε του Μιχάλη-Γεώργου. Επήγαν εις Καλό Νερό οι Χίτες και εξυλοκόπησαν αγρίως μερικούς γέρους μέχρι ολοίσθια. Παραμένει ο Αντιβασιλεύς. Αγόρασα ψάρια Χ 5000. Εφόρεσα τα παπούτσια του Λουδοβίκου, επήραμε αλεύρι Μαρτίου το άτομον $6\frac{1}{2}$ οκάδες, η οκά 400 δρχ. Εψήσαμε σαπούνι 7 οκάδες μούργα, η σαπουνόπετρα έχει 5.000 .
- 16-4-46** Επήραμε την ζάχαρη Απριλίου 80 δράμια έκαστος.
- 17-4-46** Το Λαϊκόν κόμμα έβγαλε αρχηγόν Κ. Τσαλδάρη, έγινε πρωθυπουργός, ανασυγκρότησις Κυβερνήσεως. Απόσχουν οι Κανελλόπουλος-Βενιζέλος-Παπανδρέου.
- 18 έως 20-4-46** Ολίγη εργασία μαγαζί, αγόρασα αρνί 25.500, επήγε 5 οκάδες. Έκανε δώρον παπουτσάκια-καλτσάκια η νουνά της Ευσταθίας, εφτιάσαμε κουλούρια, επήρα το αλεύρι $32\frac{1}{2}$ οκάδες δρχ. 13.000. Έστειλε ο Βασίλης παπούτσια Ευσταθίας, 2 καλτσάκια ο Ηρακλής, ελάβαμε 50.000 από Γεώργο και 10.000 από Βασίλη, μας έστειλε γιαούρτη ο Γ. Καναβός.
- 21-4-46** Άγιον Πάσχα, Χριστός Ανέστη, επήγαμε στην Εκκλησία με Μάγδα. Καθ' όλην την εβδομάδα των παθών παρηκολούθησα την εκκλησία, Μεγάλη Παρασκευή είχαμε ραγδαία βροχή, διελύθη η αγορά. Επιστρέφοντας είχε ετοιμάσει μαγερίτσα η πεθερά εφάγαμε, το μεσημέρι τα συκωτάκια, το βράδυ υπόλοιπη μαγερίτσα, το απόγευμα επήγαμε στην Αγάπην. Την επομένην,
- 22-4-46** εκατέβην στην αγορά, κλειστήν όμως. Εκάναμε επίσκεψιν του κουμπάρου μας Ν. Πετρόπουλου, εχαιρετίσαμε τον Αν. Γεωργακόπουλον.
- 23-4-46** Αγίου Γεωργίου, επήγαμε στον Άγ. Γεώργη, έκανε πολύ κρύο, το μεσημέρι εφάγαμε ψητό, άρχισε βροχή έως το βράδυ. Απεβίωσε ο Δ. Καρβουνιώτης. Εκάναμε επισκέψεις στα γιόρτια, ελάβαμε επιστολήν Γεώργου είναι καλά, δεν θα δυνηθή γράφει και βγάλη τας υποχρεώσεις του σε μένα αλλά θα προσπαθήση στα παιδιά μου να εξοφλήση.
- 24-4-46** Έχουμε καλήν ημέρα και κρεοφαγία συνεχίζεται. Εζυγίσθηκα πηγαίνω 53 οκάδες. Έγραψα του Ηρακλή και Γεώργου. Εχορηγήθη από το κράτος αυτοκίνητον φορτηγόν στο Δήμο Κυπαρισσίας, αφίχθη χθες.
- 25-4-46** <Κράτος Δικαίου> Οι αποφυλακισμένοι των φυλακών δεν πηγαίνουν στα χωριά τους, φοβούνται. Η εδώ Αστυνομία δεν τους χορηγεί ταυτότητες

να παν στην Αθήνα ή αλλού κι' έτσι μένουν στην Κυπαρισσία. Εφάγαμε παστίτσιο, τόφτιασε στο φούρνο μας η Μάγδα.

26-4-46 Επήγαμε στην Ζωοδόχο Πηγή Αγγελουδά, επήραμε και την Ευσταθία, είχαμε παρέα τον Σ. Δρούλια και Νίκο Αλεξογιάννη με οικογένειες τους, επεράσαμε πολύ καλά, εμείς είχαμε και παστό, εφύγαμε το απόγευμα ώρα 4. Στας 5½ άρχισε να φυσά λίβας ισχυρός έως το πρωί, έκανε μεγάλη ζημιά.

27-4-46 Έχουμε καλή ημέρα, αλλάξαμε δελτία τροφίμων. Ο υιός μας πολύ σκληρός δεν ησυχάζει την νύκτα κλαίει και εμείς υποφέρουμε από αύπνια. Έστειλε η Φεβρωνία της Πεθεράς 10.000.

28-4-46 Κυριακή, αγόρασα γουρουνόπουλο 45.000 και αρνί 20.000, το φυλάει στα πρόβατά του ο Γ. Καναβός για τα βαφτίσια του Μπέμπη. Απόγευμα επήγα στη Γιαννίτσαίνα το γάιδαρο, έκοψα και χορτάρι, το ανάλαβα εγώ τώρα, επήρα και την Ευσταθία.

29-4-46 Εργασία μηδέν μαγαζί. Εγνώρισα τον Τζίμη Παπαχριστοφίλου στο καφενείο με σύστησαν, εσκέφθην να κάνω κουμπάρο τον Λουδοβίκο και έγραψα σήμερα εις Αμερικήν αεροπορικώς 1400 δρχ. Έφτιασα το σκεπάρνι στο γύφτο 1000, 50 δράμια οινόπνευμα 1.200 δρχ., τριχιά για το γαϊδούρι και γουρουνάκι έχει 20.000 η οκά. Μας έστειλε η Καναβίνα αγκινάρες και επρωτοφάγαμε, εφέτος έχουν 200 δρχ. η μία.

30-4-46 Απόψε η Ευσταθία είχε πυρετό 39 συνέχεια, τη νύκτα της δώσαμε ½ ασπιρίνη και το πρωί έπεσε. Ο μπέμπης κοιμάται λυτός στα χέρια, είναι πολύ καλά. Αντεκατεστάθη η Εθνοφυλακή με νέους και όλοι Δεξιοί ήλθαν δια να συνεχίζουν την εξόντωση των Δημοκρατικών. Επήραμε το κλειδί του εξοχικού θα πάμε μετά του Αγ. Κωνσταντίνου. Αγόρασα ½ οκά ψάρια έδωσα 2.000 . .+. . .

ΜΑΙΟΣ 1946

1-5-46 Τετάρτη, με παρέα Σωτ. Δρούλια, Γεώ. Νικολόπουλον, Χρίστ. Παπαδόπουλον επήγαμε χθες βράδυ στο εξοχικό Διαμ. Δημοπούλου, εκαθίσαμε έως τας 11½ νυκτερινήν, είχε και όργανα, πολλές παρέες, μεζέ καλόν, κρασί, θα μείνουν αξέχαστα τα γέλια, επλήρωσα 4.000. Φεύγοντας τραγουδώντας τον Μάη μέσου της Άνω Πλατείας επήγα σπίτι, ηύρα την κόρη μου με πυρετόν 39, συνεχίζει αυτό 3 ημέρας κι αυτό μας έκανε να μην εξέλθουμε οικογενειακώς σήμερα ως είχαμε το πρόγραμμα πρωτομαγιάς. Είχαμε ψιλή βροχή λίγο, αγόρασα πατάτες Χ 2.200, δουλειές στοπ. Εκάλεσα Ιατρόν Γ. Πονηρόπουλον, εύρε νάχη αμυγδαλές και σπλήνα, μούδωσε συνταγήν, επήρα ατεμπρίνες -- σουφλαμίδες.

- 4-5-46** Εξυμώσαμε, μεσημέρι εφάγαμε παστό με ζεστό ψωμί. Η Ευσταθία έφθασε πυρετό $40^2/_{10}$, εγώ έχω συγκαγεί στα πόδια, ελούστηκα και επλύθηκα. Έκανα δώρον της πεθεράς κάλτσες Κωστοπούλου⁴¹⁹.
- 5-5-46** Κυριακή, η κόρη μου εξακολουθεί πυρετός, έφερα τον Ιατρόν πρωί, εξήτασε τα ούρα, έχει λίγο λεύκωμα, διέταξε γάλα μόνον, υποφέρει πολύ το παιδί μου. Επήρα ψάρι παλαμίδα 4.000 η οκά, εφύτευσα πάλι ντομάτες, επλήρωσα την πρακτική του λαϊμού 3000.
- 6-5-46** Έχουμε συνεχή βροχή και χαλάζι. Εάν εξακολουθή η ίδια κατάσταση θα το πάω στην Καλαμάτα. Έδωσα 4 οκάδες λάδι επήρα 20.000, έλαβα επιστολήν Βασίλη, μένει Αθήνας. Αγόρασα αρνί 20.000 το έδωσα Γ. Καναβού να το φυλάξει για λίγο.
- 7-5-46** Επήρα το κορίτσι και τη Μητέρα αυτού, έβγαλα εισιτήρια τρένου διά Καλάμας, έκαστον 7150, ανεχωρήσαμε ώρα 3 μ.μ. με πυρετό το κορίτσι, τον μπέμπη αφήσαμε σπίτι, εφθάσαμε εις Καλάμας ώρα 7.05, κατηυθύνθηον στον Γ. Μητρόπουλον, μαζί στον παιδίατρον Γ. Γεωργακόπουλο, το εξήτασε και εγκατασταθήκαμε στο ξενοδοχείον ύπνου Βασιλικόν. Υποφέραμε το βράδυ αυτό με πυρετό 40, μας έδωσε φάρμακο και ασπιρίνες, εφάγαμε στο ξενοδοχείον παστό-τυρί είχαμε.
- 8-5-46** Πρωί στον Ιατρόν, κατόπιν στον μικροβιολόγον εξέταση αίματος, του έκανε και ένεση δια την λοίμωξιν παρατύφου. Το μεσημέρι εγκατασταθήκαμε στο σπίτι του Γ. Μητροπούλου, έχει πυρετό από $38\frac{1}{2}$ έως 40. Μας διέταξε να του δίνουμε το 24ωρο 400 δράμια υγρά δηλαδή γάλα, λεμονάδες, πορτοκαλάδες, τσάι, νερό. Το απόγευμα πάλι το επήγαμε στον παιδίατρον, την ιδίαν θεραπείαν.
- 9-5-46** Ώρα 10 π.μ. στο ιατρείον, ώρα 11 στον μικροβιολόγον, εξέταση αίματος πάλιν, ώρα $11\frac{1}{2}$ στις ακτίνας, ηύραμε το συκώτι να έχη καλύψει τη μισή κοιλιά, διέταξε στην κλινικήν αλλά δεν είχε μέρος, έκανε ενέσεις και επήγαμε πάλι στου κουμπάρου. Εγώ επήγα για πορτοκάλια –ζάχαρη, η Μάγδα έχασε τον δρόμο και γυρίζει όλην την αγορά, μετά από $1\frac{1}{2}$ ώρα επήγε στο μαγαζί του κουμπάρου με έναν Κύριον, πολύ κουρασμένη με το κορίτσι στα χέρια, άρχισε να κλαίη, επήρα το παιδί στα χέρια και επήγαμε σπίτι, πυρετό 40, εφάγαμε κρέας ψητό με πατάτες, το απόγευμα είπα εις ιατρόν τι πυρετό έχει, μούδωσε φάρμακον, το απόγευμα δια 3 ώρας ήτο απύρετο, εκοιμήθη την νύκταν με σχεδόν μικρόν πυρετόν, αγόρασα της Ευσταθίας ένα νυχτικό μακρύ ταφταλίνα 10.000.

419 Εργοστάσιο καλτσοποιίας στους Γαργαλιάνους.

10-5-46 Είπα εις ιατρόν γραπτά τον πυρετόν της ημέρας και την τροφήν που παίρνει. Το απόγευμα τούπεσε ο πυρετός δια 4 ώρας, το βράδυ ήλθε ο

Ανάλυση	Μολύβου	Σιδήρου	Ανάλυση	Μολύβου	Σιδήρου
Ανάλυση	3.500	1	Ανάλυση	3.500	1
Ανάλυση	2.900	2	Ανάλυση	2.900	2
Ανάλυση	3.000	1	Ανάλυση	3.000	1
Ανάλυση	3.600	1	Ανάλυση	3.600	1
Ανάλυση		1	Ανάλυση		1
Ανάλυση		1	Ανάλυση		1
Ανάλυση		1	Ανάλυση		1

ιατρός, τούκανε ένεσιν λοίμωξης, ανέβη ο πυρετός την νύκτα, εκάναμε κλύσμα.

11-5-46 Εψώνισα και εγώ πατάτες, κολοκύθια και ένα διπλό ψωμί. Ώρα 11 π.μ. έπεσεν ο πυρετός έως τας 5 μ.μ. που άρχισεν η άνοδος. Έγραψα το πρωί με τρένο στον Κώστα και πεθεράν μου την όλη κατάστασιν, το βράδυ είχα απάντησιν είναι καλά ο Μπέμπης. Ο ιατρός ήλθε μόνος του, με ήυρε στο

Κατάσταση επισκέψεων στο γιατρό μαζί με τιμές υφασμάτων, στο πρόχειρο χαρτάκι.

φαρμακείον, μούδωσε να πάρω ένα χαρτί και φάρμακον, την νύκτα είχε πυρετόν συνέχεια. Επήγα στη ταβέρνα ήπια λίγο κρασί.

12-5-46 Κυριακή, άυπνοι όλη νύχτα, επήγα στην εκκλησία Παπαντή⁴²⁰ με τον κουμπάρον μου, όταν εσχόλασε επήγαμε στις φυλακές να ιδούμε τον υιόν του Μπεϊν, εκαθίσαμε λίγο στο μαγαζί, το μεσημέρι επήγαμε σπίτι, εφάγαμε κρέας πατάτες, το βράδυ ήλθεν ο ιατρός έκανε ένεσιν. Μεγάλη είναι η στενοχώρια μας που δεν έφτει ο πυρετός καθόλου. Επήρα πάγο ¼ κολώνας 350 δρχ. και βάζω στην κοιλιά του.

13-5-46 Δεν υπνώσαμε καθόλου απόψε, εκλάψαμε πικρά, επήγα στον ιατρόν του αναφέρω δελτίον 24ώρου πυρετού και τροφών ποσών που παίρνει γάλα-πορτοκαλάδα-νερό, τούκανε ένεσιν χωρίς να πέση ο πυρετός, επήρα πάγο και ½ οκά χταπόδι φρέσκο Χ 4.000 η οκά, επήρα ζάχαρι Χ 16.000, γάλα κουτί Χ 500, μου είπε να εξετάσουμε πάλι το αίμα του, φαίνεται δεν έχει γίνει διάγνωσις καλή, αλίμονό μας.

14-5-46 Το εικοσιτετράωρο αυτό υπόφερε περισσότερον, δεν κοιμηθήκαμε, επήγα πρωί στον Ιατρόν, τον συνήντησα μαζί με τον μικροβιολόγον Αδαμόπουλον, αμέσως μου είπαν συζητούμε για το παιδί σου, εφοβήθην,

420 Υπαπαντής.

ένοιωσα την αμάθειά των, μου είπαν να του πάρω αίμα με βεντούζα και να το εξετάσουν. Εσκέφθην άλλον δρόμον, επήγα αμέσως στο πρακτορείον εφημερίδων, εσυννεοήθην να τους στείλω έγγυο γυναίκα και παιδί στην Αθήνα αύριον με την κούρσαν τους, επλήρωσα 30.000, κατόπιν επήγα στο τηλέφωνον, εκάλεσα τον Ηρακλή, εσυννεοήθην να περιμένει αύριο το απόγευμα στο πρακτορείον εφημερίδων την Μαγδαληνή με την Ευσταθία, μετά πηγαίνω στον Ιατρόν, τον πλήρωσα 100.000 – 10 επισκέψεις, επήρα πάγο επήγα σπίτι, αγόρασα 1 φραντζόλα ψωμί λευκό 1500 μισή οκά, 50 δράμια τυρί, 6 πορτοκάλια Χ 300, ½ μέσκουλα, ετακτοποιηθήκαμε, κατόπιν εις το τρένο μου έστειλαν από Κυπαρισσία διάφορα ρούχα της Μάγδας-Ευσταθίας, είχα γράψει το πρωί, επλήρωσα τον συνοδό 2.000, από εκεί σπίτι, όλην την νύχταν υποφέραμε, πυρετόν 40 – 38,8, έκανε εμετό, δεν έτρωγε τίποτε.

15-5-46 Εσηκωθήκαμε πρωί, έβαλε σε ένα μπουκάλι πορτοκαλάδα ½ οκά, σε άλλο ½ γάλα και ½ νερό – το αγόρασα το μπουκάλι του νερού 2.000 –, το επήρα στα χέρια εγώ και επήγαμε στο αυτοκίνητον, ώρα 8 ½ π.μ. ανεχώρησαν και ο Θεός βοηθός. Εγώ επήγα πάλι σπίτι, επήρα τα υπόλοιπα πράγματα, κατόπιν επήγα έφαγα βακαλάον στο ξενοδοχείο, μετά εψώνισα ½ βακαλάο Χ 5.200, 2 ρίζι Χ 7.000, 2 οκάδες πατάτες Χ 1200 και ανεχώρησα το μεσημέρι με αυτοκίνητον φορτηγό, εισιτήριον 7.000.

Έλθον εδώ στις 5 μ.μ., ηύρα τον Μπέμπην καλά και περιμένω την άφιξίν των εις Αθήνας. Εις χρήμα η Καλαμάτα μου εστοίχισεν 450.000, εξ αυτών έδωσα της Μάγδας 80.000. Έλθα εθειάφισα το κλήμα, επότισα και εσκάλισα την πατάτα.

16-5-46 Ηύρα τον μπέμπην καλά, υπόφερε όταν εφύγαμε τούκαναν κλύσμα και έχεσε. Μας έγγραψε ο Λουδοβίκος, από το κείμενον φαίνεται ότι δεν πρόκανε να στείλη τίποτε μάλιστα.

17-5-46 Έλαβα τηλεγράφημα ότι η Ευσταθία εισήχθη εις Νοσοκομείον Παιδών και έφθασαν καλώς. Το μεσημέρι εφτιάξαμε κεφτέδες.

18-5-46 Έχω αγωνίαν τι ασθένεια έχει και το πόνεσα πολύ. Επήρα τα τρόφιμα των παιδιών γάλα – τυρί-- κιμά – ζάχαρη. Το γαϊδούρι έχει πληγές στα 2 γόνατα, απόμεινε. Η Μαρίνα πηγαίνει εις Μάραθον.

19-5-46 Κυριακή, ολίγη πώλησις στο μαγαζί, αγόρασα 300 δράμια οροφόν, το φτιάσαμε βραστό, ήτο θαύμα. Εσηκωσα το βαρέλι, βγάξει λίγο κρασί, έβαλα χέρι στην μπικιώνα. Έλαβα 50.000 δρχ. από Γεώργον.

- 20-5-46** Εμουνούχισα το γουρουνόπουλο. Έλαβα επιστολήν Βασίλη, απεφάνθη ο Ιατρός για καλαζάρι⁴²¹, το σοβαρόν είναι ότι μένει μόνο του μέσα, μόνον δις της εβδομάδος επισκέπτεται η Μάνα.
- 21-5-46** + Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης, έφτιασε λειτρουγιά⁴²² η πεθερά στο όνομα της Ευσταθίας. Έχω τηλεφωνική πρόσκλησιν τον Ηρακλήν, έχει αργία το Υπουργείον και δεν συνεννοήθην, έχασα το ήμισυ, ήτοι 1250 δρχ., εστενοχωρήθην πολύ αλλά τι να κάνω; Εφύτεψα κούκλες στον κήπο.
- 22-5-46** Έλαβα επιστολήν Μάγδας, είναι καλλίτερα η Ευσταθία εκατέβη ο πυρετός από 36½ -- 37,8. Το βλέπει κάθε μέρα χωρίς να την βλέπη, την βλέπει κάθε 4 ημέρες, έχει καλαζάρι και προήλθε από το σκυλί. Καλά περνά στου Ηρακλή η Μάγδα, ανακουφίσθην που δεν κινδυνεύει η κόρη μου. Επήρα αλεύρι 2 οκάδες το άτομον Χ 800 δρχ. ~~Συνέλαβαν οι Άγγλοι~~ συνελήφη ο Μαγγανάς, ληστροτρομοκράτης της Μεσσηνίας με πολλούς φόνους Αριστερών⁴²³, υπό της Αστυνομίας, αλλά περνώντας τα αυτοκίνητα επηρεδύθη μόνος του στον Ανώτερον Διοικητήν Αγγελίδην.
- 23-5-46** Επήρα τα τρόφιμα του Μπέμπη και της εγκύου 10 κουτιά γάλα, ½ τυρί, ½ κρέας, 50 δράμια ζάχαρη.
- 24-5-46** Έχουμε αέρα λίβα καρτελά και σκληρή βροχή, τα σιτηρά – αμπέλια κατεστράφησαν, βρέχει όλη την νύκτα. Έλαβα επιστολήν Βασίλη είναι απύρετη η Ευσταθία πηγαίνει πολύ καλά και ο μπέμπης καλά είναι. Έλαβα μια οικογενειακή φωτογραφία του Μιχάλη έχει δύο χαριτωμένα κοριτσάκια.
- 25-5-46** Εξακολουθεί η βροχή, πάνε τα σιτηρά, θα επαληθευθή ο Άτλη για τον μέλλοντα λιμόν, εργασία μηδέν στο μαγαζί, στενοχωρούμεθα πολύ. Έστειλα εις Ηρακλήν 1 δοχείον παστό και ένα δέμα σαπούνη 1½ οκά.
- 26-5-46** Έχουμε καλοκαιρία, επήγα στην εκκλησία, εργασία μαγαζί μηδέν, Κυριακή. Αγόρασα μια βέρα χρυσή από χωρικών 4.000 την οποίαν φοράω. Ξανά φύτεψα ντομάτες, έβρασα ψίλιθρον και τις πότισα.

421 Καλά-Αζάρ (σημαίνει μαύρη νόσος στα ινδικά) ή σπλαχνική λεϊσμανίαση: λοιμώδης παρασιτικό νόσημα, που προκαλείται στους ανθρώπους από ένα πρωτόζωο που αποικίζει τους σκύλους. Εξαιρετικά επικίνδυνο τον καιρό εκείνο.

422 Έτσι το γράφει: λειτρουγιά.

423 Αν και είχε καταδικαστεί ερήμην σε θάνατο και είχε επικυρηχθεί από το Ελληνικό Κράτος με 10 εκατ. δρχ., την επομένη της σύλληψης δραπέτευσε (ή αφέθηκε να δραπετεύσει). Σε επόμενες δύο δίκες αθωώθηκε καθώς οι μάρτυρες φοβήθηκαν να εμφανιστούν (βλέπε και Υποσημείωση 20-1-46).

27 & 28-5-46 Έγραψα Μάγδας, έλαβα επιστολήν Λουδοβίκου, στέλνει έναν σάκο ρύζι από τις 15 Μαΐου με πλοίον Άνα. Έχω μεγάλη στενοχώρια οικονομική.

29-30/5/46 Έλαβα επιστολήν Μάγδας, κάνουν ενέσεις καλαζάρι. Της έστειλε τηλεγραφικώς ο Γεώ. 70.000.

31-5-46 Έστειλα τηλεγρ. επιταγή της Μάγδας 500.000 να ψωνίση του μαγαζιού αλατζάδες και ότι έχει έλλειψιν και αυτή να ψωνίση. Έστειλα του Βασίλη βεβαίωσιν του προϊσταμένου δια την διαγωγήν του ως υπάλληλος. Έχουμε λίβα και συννεφιά.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1946

1-6-46 Σάββατον, επέρασεν ο Κυριαζής, έφερε αλοιφήν μητέρας και επιστολήν Μάγδας, θα το πάρη στις 3/6/46 το κορίτσι από Νοσοκομείον και θα φροντίση να φύγη αμέσως. Εψώνισα ένα ψάρι ½ οκά 2000.

2-6-46 Κυριακήν, είχαμε ολίγη εργασία. Μας απήντησαν οι Πατρινοί ψαθάδες δεν υπάρχουν ψαθοκάπελα, απόγευμα επότισα τον κήπον. Σήμερον γίνονται εκλογαί στην Γαλλίαν βουλευτικές, επίσης και στην Ιταλίαν με δημοψήφισμα Πολιτειακόν. Ο καιρός καλός και άρχισε ο θέρος των σιτηρών. Ο Μπέμπης μου υγιάίνει.

3-6-46 Εργασία στο μαγαζί Ναι.

4-6-46 Σφουγγαρίζει το σπίτι μας η Πάνετα Κουτούλενα, περιμένουμε τους Αθηναίους, γυναίκα και κόρη. Τον Μπέμπη άρχισα να τον κοιμάω λυτόν χωρίς φασκιά, άρχισε να καταλαβαίνει διότι τον ρωτούνε ποιος τα φταίει και αμέσως κτυπά το κεφάλι του, το έχει μάθει, επίσης κράζει τις κότες, πρου –πρου-ου.

5-6-46 Έλαβα επιστολήν Βασίλη, μου γράφει θα βγη την ερχόμενην Παρασκευήν από το Νοσοκομείον, τελείως καλά.

6-6-46 Έστειλα 300.000 Μάγδας να ψωνίση του μαγαζιού εμπόρευμα μέσου ΕΤΕ τηλεγραφικώς.

7-6-46 Εργασία μαγαζί καλή.

8-6-46 Απόψε δεν εκοιμότανε ο Μπέμπης είχε ανησυχία, επήρα τα τρόφιμα των παιδων και της εγκύου 40 κυτία γάλα, 1 οκά τυρί, 300 δράμια κρέας, ½ ζάχαρη, 1½ σμιγδάλι. Αγόρασα ½ σαλάχι X 2000. Η λίρα 135.000.

9-6-46 Κυριακή, όταν ξυπνήσαμε ήλθε η Μάγδα με την Ευσταθία, τις είδα να εισέρχωνται στην εξώπορτα, με βιά κατέβηκα τη σκάλα, εχάρηκα σφόδρα, απύρετο το κορίτσι, ανεχώρησεν χθες στις 12, μεσημέρι εχάλασε εις

Κούρστα Ιωαννίδι Τρίπολην και ήλθαν το πρωί. Έφερε του μαγαζιού 15 οκάδες αλατζά 500.000, τη βαλίτσα ιδικά της πράγματα και 15 οκάδες ρεβίθια τάδωσε ο Ηρακλής δώρον (επλήρωσε την μεταφοράν 400 δρχ την οκά) δια το γουρούνι. Εργασία όχι στο μαγαζί, παρατηρείται ύψωσις των βαμβακερών ειδών 10 – 20%.

10-6-46 Αγίας Τριάδος, επήγα στην εκκλησία, η μνήμη της. Το μεσημέρι κατέβηκα στην αγορά, εψώνισσα $\frac{1}{2}$ οκά ούζο.

11-6-46 Έγραψα του Ηρακλή. Εκάναμε ένεσιν Ευσταθίας, είχε λίγο πυρετό μετά.

12-6-46 Αδιαθέτησε ο Μπέμπης και η Μάγδα. Εψώνισα $\frac{1}{2}$ οκά συκωτάκια, πρέπει να ψένουμε της Ευσταθίας συκώτι. Έχουμε καλοκαιρία, εκρεβάτωσα την ντομάτα και επότισα τον κήπο.

13-6-46 Επήρα σόδα από Ερυθρό 30 δράμια, εσόλιασα τα παλιά παπούτσια του Γεώργου στον Βλαχούλη άνευ υπόπτερνια 11.000, τα δέρματα εδώ έχουν 120 το δράμι. Η λίρα μένει στάσιμη 132.000 επί του παρόντος. Εκάναμε ένεσιν Ευσταθίας ανήλθεν ο πυρετός 39,5, ο Μπέμπης έχει 39,6, το είδε ο ιατρός έχει ανεμοβλόι, άνευ φόβου, θέλει λεμονάδες να το βγάλει, είχαν μεγάλη ανησυχίαν απόψε και εμείς υποφέρουμε πολύ, εγώ έχω κρυώσει μου έριξε βεντούζες. Εφίλταρα δια τα κουνούπια το φλιτ, έχει 10.000 η οκά. Μου έφερε ένα καπέλο Αμερικής η Μάγδα από Ηρακλή, το έφτιασα, είναι γκρί, πρώτης. Ερέντισα το κλήμα και ντομάτα.

14-6-46 Ολίγη εργασία μαγαζί, εκόψαμε 1 ντομάτα από τον κήπο μας, την έφαγε η Ευσταθία.

15-6-46 Έστειλα του Ηρακλή 80.000 του ώφειλε η Μάγδα. Έγινε η τελευταία ένεση της Ευσταθίας, το βραδάκι ανήλθεν ο πυρετός 38/3.

16-6-46 Κυριακή, μεγάλη στενοχώρια έχω, δεν έχουμε εργασία, και έλλειψιν χρημάτων, δεν ψώνισα σήμερα σχεδόν τίποτε δι' αυτόν τον λόγον, και έχουμε εμπόρευμα αρκετόν και διάφορα, εν τούτοις δεν έρχονται πελάτες, γιατί; πατάτα 1.100.

17-6-46 Έγραψε η Μάγδα της Τσέντας, έστειλε ο Γεώργος 100.000 και Ηρακλή της Μάγδας θα μας τα στείλη εδώ. Η κόρη είναι πολύ καλά, ο Μπέμπης βγάζει δόντια και έχει ολίγη αδιαθεσία, έφερα 1 φόρτωμα βουκίθρα να φράξω τον κήπον. Εκόψαμε άλλη 1 ντομάτα, έφαγε η Ευσταθία. Έβγαλα την μάλλινη φανέλα.

18-6-46 Έφραξα τον κήπο και επότισα.

19 έως 23 Ιουνίου. Ελάβαμε βαρέζες από Ι. Δημητρακόπουλον πλην όμως είναι ψεύτικα τα νούμερα, έλλειμμα 1. Εμετέφερα ολίγα πράγματα στην εξοχήν, εγράψαμε ελάβαμε επιστολήν Βασίλη από Άνδρο. Επειδή εχάλασα λεφτά για την αρρώστια της Ευσταθίας περιορίζομαι και υποφέρω στα οικονομικά. Έχουμε πολύ κουνούπι.

24-6-46 Έγινε η τελευταία ένεση Ευσταθίας και ανεχωρήσαμε δια την εξοχήν, εγώ κουράστηκα πολύ ώστε να τους τακτοποιήσω, το βραδάκι εφόρτωσα κότες κλπ., η πεθερά επήρε το γουρούνι, προχωρώντας έως το γυμναστήριο άφρισε και εξαπλώθη το γουρούνι, εξηναγκάσθην να το φορτώσω στο γαϊδούρι, εφθάσαμε με τα φώτα.

25 έως 28 Ιουνίου. Συνεχώς τακτοποιώ στην εξοχήν, όλα περνούν από τα χέρια μου. Επλήρωσα Ιατρόν 20.000, αγόρασα κρισάρα δια κλούβαν 3.000 ένα μέτρο, τρώμε αυγόςυκα στην εξοχήν, έγραψα Πετρούλας, λειτουργεί συνεργείον καταπολέμησης ελονοσίας, άρχισα να φοράω τα παπούτσια Αμερικής, ο πυρετός εκόπη Ευσταθία είναι καλά. Έχω αφήσει στο μαγαζί 5½ δωδεκ. κουβαρίστρες 200 μ. στο ντουλάπι δικές μου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1946

1 έως 15-7-46. Εις εξοχή, καλά περνούμε, η κόρη μου έγινε καλά. Έστειλα του Ηρακλή τα οφειλόμενα 80.000, έστειλε ο Γεώ. 100.000 τα οποία μου επέστρεψε, από Γεώργιο δεν λαμβάνουμε επιστολήν από Πάσχα, ο Βασίλης καλά περνά στο Κόρθιον Άνδρου.

Εδώ η οργάνωσις οργιάζει, στην ύπαιθρο πέφτει πολύ ξύλο. [.....]. Ο μπέμπης μας αρρώστησε έχει πυρετό το πήγαμε στο γιατρό, συνεπεία της οδοντοφυΐας είναι έβγαλε 2 δόντια κάτω. Έβαλα άχυρο 250 οκάδες εντός της αποθήκης, έφτιασα χώρισμα.

Η ντομάτα κήπου έγινε και τρώμε, πατάτα έβγαλα μόνο το σπόρο, τρώμε και κούκλες. Έστειλα του Ηρακλή παστό, μας έστειλε ο Ηρακλής μερικά πράγματα του μαγαζιού από Καριώτη. Εψώνισα 2 φορές κρέας τράγο παχύ X 5.000 η οκά και πατάτες 800, όρυζα 1 οκά X 6.800, ζάχαρη 12.000.

Ανεχώρησε ο Δημητράκης Κώστα δια Αθήνας να σπουδάση. Έπιασα από βαρέλι 1½ οκά κρασί αλλά κονιάκ, έφτιασα κλούβα δια τρόφιμα, αγόρασα 1 σκούπα του Αγ. Διονυσίου με λεπτά εκκλησίας τα επήρε η Μαγδαληνή 1.700.

16 έως 21-7-46 Περνούμε καλά στην εξοχήν, ο μπέμπης έβγαλε 4 δόντια, επήραμε αλεύρι 4 οκ. το άτομον, έδωσα ενοίκιον 20.000, έγραψα εις

Αμερικήν του Ιω. Γιαλαμά εκ Γαράτζα και Μπαλτουμά εκ Βράχου να με ενισχύσουν. Ήλθε ο πεθερός Κώστα, μου έγραψε ο Γ. ο Βασίλης ζητά να τοποθετηθεί εις Ρόδον.

Εφτιάσαμε 24 Αγροφυλακής καπέλα Χ 8.000 δρχ., εργασία άλλη όχι στο μαγαζί, τι θα γίνουμε, αλίμονον. Λειτουργούν επιτροπές ασφαλείας, άρχισαν να συλλαμβάνουν κάθε αντιδραστικόν και στην ύπαιθρον γίνονται τακτικά εκτελέσεις, οργή Θεού είναι.

Την 28^η έγραψε η Μάγδα εις Αμερικήν, Μαριγώ Βλάχου φίλη της.

30-7-46 Έλαβε η Πεθερά μου επιστολήν από Αμερικήν Αναστάσιον Στρατήκην της στέλνει 3 Δέματα με διάφορα και 4 της Φωτούλας από 25 Ιουλίου.

31-7-46 Ήλθε η Πετρούλα με παιδιά της.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1946

1-8-46 Με κάλεσε ο Ιω. Μαυρογένης και μου σύστησε να εγκαταλείψω την εξοχήν μήπως πάθω κακόν από τους Χίτες. Με φόβισε αυτή η συμβουλή, επήγα αμέσως και έστρωσα το σχέδιον μήπως δώσω αφορμήν-υπονοίας γιατί φεύγω. Είπα ότι αρρώστησε η γυναίκα μου επειδή ύφαινε στον αργαλειό, αμέσως την επήγα σπίτι, εκάλεσα τη Μαμή, της συνέστησε να μείνη ακίνητη 8 ημέρες, αυτό διεδόθη εις όλην την πόλιν και επιστεύθη. Έπειτα εγώ εμετέφερα τα πράγματα εκάστην εσπέραν, όλα, το γουρούνι είναι κουτσό το έβαλα στο κοφίνι, θα πηγαίνει 25 οκάδες. Έγραψα του Ηρακλή να πάρη από Ι. Δημητρακόπουλον 4.500 μας οφείλει.

3-8-46 Ειδοποιήθην να παρουσιαστώ στον Διοικητήν Αστυνομίας, με κατηγορούν δια Κομμουνιστήν, επαρουσιάστην του είπα τα δικαιολογητικά μου και με μάρτυρες Ιω. Μαυρογένην - Χήρα Β. Κακκίση και ότι ανήκω στο λαϊκόν κόμμα. Επείσθη αλλά μου ζητά να δημοσιεύσω στον Τύπον ότι δεν υπήρξα ποτέ κομμουνιστής και αποκηρύσσω τας πράξεις του κουνιάδου μου, αυτό το υπεσχέθην και έφυγα⁴²⁴. Η Μάγδα έκανε αλλαγή παπούτσια της με τη Φωτούλα επήρε Αμερικάνικα αλλά εγώ άλλαξα το ντακούνι και πλήρωσα 7.000 του Μαρτίνη. Επότιστα τον κήπο, έχω καλή ντομάτα. Επλήρωσα ενοίκιον Κήπου στο Δήμο 32.500.

5-8-46 Έγραψα Δημητράκη να συναντήσει τον Παπαντώνη Πρασσά και να του ζητήσει την σύστασιν του Νουνού μου Αμερικήν, η Μάγδα έγραψε εις Αμερικήν στην Θεία Λουδοβίκου, επίσης και εις Τάσσην Στρατήκην η Πεθερά

424 Αν είχε τηρήσει την υπόσχεσή του, θα το έγραφε τις επόμενες μέρες.

μου. Τα παιδιά μου πολύ τα προσέχουν οι Κωσταίοι και τα δύο, φαίνονται πρόθυμα τα κορίτσια του.

6-8-46 Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, επήγα στην εκκλησίαν με την κόρη μου, εφάγαμε βακαλάο πλακί. Το βραδάκι εχαιρετίσαμε τον κουμπάρον μου Σωτ. Δρούλιαν με την Μάγδα, εγώ εκάθησα έως τας 10, ήτο αρκετοί επισκέπται.

7-8-46 Εμετέφερα από εξοχήν ακόμα πράγματα το βράδυ.

8-8-46 Εργασία μαγαζί.

9-8-46 Έλαβε η Μάγδα από Γεώργο επιστολήν.

10-8-46 Του έγγραψε καθώς και Ηρακλή.

11-8-46 Κυριακή. Έκοψα 5½ πήχεις αλατζά δια ρόμπαν Πεθεράς, τα παιδιά μου υγιαίνουν. Στον Όλυμπο εξακολουθούν οι μάχες μεταξύ στρατού και Ανταρτών. Επιστρατεύει την κλάσιν 1938 του Νομού μας. Αγόρασα 3 οκάδες σουλτανιά για γλυκό, εφύτεψα φασόλια άνευρα, αγόρασα 7 οκάδες αμύγδαλα Χ 1.500= 10.500.

12-8-46 Ημέρα εργασίας στο μαγαζί και μαύρη νύχτα στο εξοχικό μας σπίτι. Επήγαν απόψε στο σπίτι όπου εμέναμε το απόσπασμα των Χ. και άναψε φωτιά στο σπίτι όπου δεν έμεινε ούτε τοίχος όρθιος, εκάησαν όλα τα πράγματά μας όπου είχαμε αφήσει αξίας 3 λιρών. Μου είπαν ότι εφώναξαν πρώτα 3 φορές Χρήστο; αλλά εγώ είχα πάρει την οικογένειαν μου προ 8 ημερών και έφυγα, το επρομάντεψα το κακό. Κατόπιν επήγαν εις απόστασιν 200 μέτρων και εσκοτώσαν τον Φώτη Γυφτογιάννη 70 ετών με το ερώτημα που είναι το παιδί σου (παιδί ήσυχο της αγοράς) και αμέσως τον εκτέλεσαν. Φεύγοντας από εκεί επήγαν στα περιβόλια εσκοτώσαν τον Πέτρο Μυλωνόπουλον 60 ετών μαραγκόν, συνέχεια στις Ράχες και Μύρον.

Εάν δεν είχα φύγη θα με έκαιγαν ζωντανόν με όλην μου την οικογένειαν, ο Μεγάλος Θεός έκανε Θαύμα Μέγα, με έδιωξε προτού. Έχω όμως ψυχικώς κλονιστεί πολύ.

13-8-46 Επαραλάβαμε κουβέρτες της Ούνδρα να κάνουμε διανομήν στις οικογενείας, μια έως 4 άτομα και 2 άνω των 5 ατόμων αντί 25.800 εκάστη.

14-8-46 Έσφαξα το αρνί όπου είχα πάρει για βαφτίσια του Μπέμπη, επήγε 5½ οκάδες.

15-8-46 + Κοίμησις της Θεοτόκου. Επήγα πρωί στην εκκλησίαν, εξομολογήθην και κατόπιν εματάλαβα. Μετά την εκκλησία εφάγαμε τα συκωτάκια, μεσημέρι ψητό-πατάτες, το βράδυ πατσιά.

16-8-46 Ετακτοποιήσαμε τις καταστάσεις διανομής.

17-8-46 Άρχισε η διανομή κουβερτών. Έκαν' απόφασιν να μεταβώ εις Αθήνας⁴²⁵ έως Δημοψηφίσματος, έδωσα το κουστούμι Αμερικής εις Αγγελάκον να το επισκεύαση, έδωσα 1 πήχη βάτα και 6/8 καναβατσότριχα.

18-8-46 Κυριακή.

22-8-46 Επήρα 2 κουβέρτες από διανομήν. Με μεγάλον πόνον απεχωρίσθην από την οικογένειάν μου σήμερον και ανεχώρησα με το Οτομοτρίς δια Αθήνας, ώρα 9½ π.μ. ανεχώρησα και έφθασα εις Αθήνας ώρα 8½ μ.μ. Κατά την διαδρομήν εις Αμαλιάδα επεβιβάσθη του Οτομοτρίς ο Στρατηγός Ζέρβας ο οποίος εκατέβη εις Αχαγιάν. Εις πλείστους Σταθμούς είχε συγκεντρωθεί κόσμος και εμίλησε υπέρ της επανόδου του Βασιλέως να ψηφίσουν στο Δημοψήφισμα της 1 Σεπτεμβρίου. Δια τροφήν μου είχε η Μάγδα ψητό κοτόπουλον. Κατεβαίνοντας στο Στ. Αθηνών πήρα αμάξι και με μετέφερε εις το σπίτι του κουνιάδου μου Ηρακλή οδός Ασκληπείου 87, κτυπώ το κουδούνι στην πόρτα, ανοίγει η πεθερά του Κυρία Οικονομοπούλου και εισέρχομαι εντός, αλλά άγνωστος επί αγνώστων, στιγμιαίως αυτοσυστήθηκα, ηύρα μια καλή υποδοχή, ήτο ο Ηρακλής, η κουνιάδα του Δίδα Κική Οικονομοπούλου πολύ ευγενεστάτη και η πεθερά του. Η Κυρία του Τσέντα είχε μεταβεί εις την ιδιαιτέραν πατρίδα του πατέρα της εις Σοποτό Κορίνθου και δεν την είδα. Εκ πρώτης όψεως εγνώρισα ότι η οικογένεια Οικονομοπούλου είναι αρχοντική και πολύ ευγενική. Εφάγαμε καλά ότι ευρέθη, εσυζητήσαμε αρκετά και κοιμήθην εις κρεβατοκάμαρα Ηρακλή.

23-8-46 Το πρωί ετηλεγράφησα και έγραψα, δεν εξήλθα παρά το απόγευμα με Ηρακλή και εις την λεωφόρο Αλεξάνδρας– Αμπελοκήπους εκαθήσαμε έως τας 10 και επιστρέψαμε.

24-8-46 Εξήλθα μόνος μου, εγνώρισα και τον Λεωνίδα-Διονύσιον Γεωργακόπουλον, πρώτα εξαδέλφια της Μάγδας, εργάζονται εις τα Ολύμπια Ομόνοια. Το βραδάκι πάλι εξήλθα με Ηρακλή προς το αυτό σημείον.

25-8-46 +Κυριακή. Επήγα εις την Εκκλησίαν Αγίου Νικολάου και κατόπιν στον Κήπο με Ηρακλή, το βραδάκι εξήλθαμε βόλτα, το βράδυ ήλθε η και η Κυρία Τσέντα, είναι πολύ χαριτωμένη, έχει συγκεντρώσει όλα τα χαρίσματα, σώμα-ομορφιά-συμεριφορά-μόρφωση κλπ., εγώ δε την αγάπησα τόσο

425 Από φόβο ότι θα τον σκοτώσουν. Στην Αθήνα θα μείνει σχεδόν δύο μήνες μέχρι τις 24 Οκτωβρίου. Στο μεταξύ γεννήθηκε στην Κυπαρισσία το τρίτο παιδί του ο Κώστας.

όσον να είναι αδελφή μου, έχω καταυποχρεωθεί διότι με υποδέχονται με γέλια και χαρά όχι μόνον η Τσέντα αλλά και η Κική-Μαμά της την ιδίαν συμπεριφοράν έχουν.

26-8-46 Εσυνήντησα τυχαίως τον Δημητράκη Ανεψιόν μου στην οδόν Ρούσβελτ, τον επήρα επήγαμε στον Κήπον και κατόπιν επισκεφθήκαμε το κατάστημα Χ. Κανελλοπούλου στην οδόν Τσώρτσιλ.

27-8-46 Εξήλθα μόνος μου, ηύρα πολλούς φίλους στην αγορά.

28-8-46 Επεσκέφθην τον Παπαντώνη Πρασσάν, είδα τον Νουνό μου και Νουνά μου σε φωτογραφίες, επήρα τη σύστασή τους να γράψω.

29-8-46 Μούχε τραπέζι ο Λεωνίδας Γεωργακόπουλος σπίτι του.

30-8-46 Προεκλογικές ημέρες, ο στρατός επιφυλακή, απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις.

31-8-46 Ησυχία επικρατεί, έχουν όμως όλους τους τοίχους γεμίσει προγράμματα εικόνες Βασιλιά–Δημοκρατία και ότι θέλουν είναι ελεύθερες οι εφημερίδες να γράφουν⁴²⁶.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1946

1-9-46 + Κυριακή. Επήγα στην εκκλησία, κατόπιν στο Σύνταγμα βόλτα, βλέπω τους Ανθρώπους να προσέρχονται με θέλησιν να ψηφίζουν ελεύθερα, το απόγευμα μέσα κλεισμένος, αλλά δεν εσημειώθη κανέν έκτροπον χάριν τα μέτρα τη Κυβερνήσεως, βράδυ πρώτη ανακοίνωσις ραδίου ο Βασιλεύς λαμβάνει τα 65 /₀₀ .

2-9-46⁴²⁷ Δευτέρα, γενικά αποτελέσματα επήρε ο Βασιλεύς τα 70/₀₀, Δημοκρατία 30/₀₀. Έγραψα της Μάγδας.

3-9-46 Επεσκέφθην τον Νίκο Πουλόπουλον εξάδελφον στον Νέον Κόσμον, εις το διάστημα της Κατοχής έπαθε δυστυχήματα, ο υιός του Ηλίας 22 ετών διεμελίσθη από Γερμανικόν αυτοκίνητον στη Λεωφόρο Συγγρού, επάντρεψε

426 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Το 1946 γεννήθηκε ο Κώστας. Τον Σεπτέμβριον μήνα την εποχήν αυτή οι Χίτες είχαν αγριέψει και σκότωναν αράδα, εγώ τότε πήγα στην Αθήνα στον Ηρακλή, τότε με γνώρισαν για γαμπρό τους ο Ηρακλής –Μιχάλης. Στου Ηρακλή κάθησα ένα μήνα, εκεί άκουσα και είδα πολλά [.....] και έκανα τον κουτό να περάσουν λίγες ημέρες ακόμη [.....]. Στο διάστημα αυτό εγεννήθη ο Κώστας χωρίς τον Πατέρα του δίπλα και οι Μπιλιαρδέοι λέγανε γεννήθηκε κουκουεδάκι. [.....]. Εγώ επέστρεψα σπίτι μου αρχάς Οκτωβρίου και συνέχιζα να εργάζομαι στο μαγαζί [.....]».

427 Ο Γεώργιος Β' επέστρεψε στην Ελλάδα αλλά την 1-4-47 πέθανε. Τον διαδέχθηκε ο αδελφός του Παύλος με την Γερμανικής καταγωγής γυναίκα του Φρειδερίκη.

την κόρη του και στους 7 μήνες ο γαμπρός εσκοτώθη από όλμον στα Δεκεμβριανά στην αυλή τους, την άφησε έγκυον και έχει ένα αγοράκι.

4 & 5-9-46 Μούκανε τραπέζι ο Ιωάννης Δημητρακόπουλος σπίτι του, έχει καλή Κυρία, όνομα Ελευθερία.

6-9-46 Είχα τραπέζι σπίτι του Μιλτιάδου Χατζηκωνσταντίνου, με περιποιήθησαν εξαιρετικά. Έγραψα στο Νουνό μου Αμερική. Το απόγευμα εκατέβηκα στον Πειραιά, είδα το αεροπλανοφόρο Ρούσβελτ, 45.000 τόνων με 123 αεροπλάνα.

7-9-46 Έλαβα επιστολήν Μάγδας –Κώστα.

8-9-46 +Κυριακή, επήγα στην Μητρόπολιν, όταν σχόλασε συνήντησα τον Βασ. Μητρόπουλον εκ Καλαμών, επήγαμε στα Ολύμπια επήραμε ένα γάλα εκεί με επήρε ο Χρίστος Δημητρακόπουλος σπίτι του εφάγαμε το μεσημέρι, έχει μορφωμένην Κυρία, μένει με πεθερά -- κουνιάδα έχει πιάνο, κάτοχος Γαλλικής κλπ. Το σπίτι προίκα του νέου συρμού με όλα τα κομφορ. Το απόγευμα επέστρεψα και επήγαμε με Ηρακλή στο πάρκο του Άρεως, το βράδυ και η Τσέντα επήγαμε στον κινηματογράφον.

9-9-46 Επήγα εδήλωσα θέσιν στο οτομοτρίς με καταβολήν 5.000 δια τις 13. Έλαβα επιστολήν Κώστα-Μαγδας να παραμείνω έως την άφιξιν του Βασιλέως, έως την 22^α θα έλθη. Λεπτά δεν έχει, το μαγαζί καθόλου εργασίαν. Το αφιχθέν εξ Αμερικής ρύζι είπαν ότι εχάθη εις Αποθήκην ενώ αφίχθη από πλοίον 1 σάκος 33 οκάδες, σχετικώς μούγραψε η Μάγδα και της απήντησα με οδηγίες.

10-9-46 Επήγα στη ΣΠΑΠ να μου μεταβάλη την ημερομηνίαν αναχωρήσεως αλλά μου είπε χάνω τις 5.000.

11-9-46 Έπεςαν τα πόδια μου γυρίζοντας στις συνοικίες και δρόμους να προσέχω που θα μου είναι καταλληλότερον δια μαγαζί, απεφάσισα να εγκατασταθώ εις Αθήνας, αυτό ίσως εύρω, σπίτι όμως είναι αδύνατον επί του παρόντος.

Καθημερινώς γίνονται εκτελέσεις Ελλήνων αμφοτέρων των παρατάξεων Κομμουνιστών-Δεξιών, οι συμμορίτες στην βόρειον Ελλάδα ανατινάσσουν με νάρκες στους δρόμους τα αυτοκίνητα.

12-9-46 Έφαγα έξω πατσά, έχω πολύ στενοχωρηθή, το βραδάκι ανέβηκα μόνος στο λόφο Στρέφη, εκεί στην κορυφή που ήμουν εκοίταξα όλη την Αθήνα φωταγωγημένη και εις απόστασιν 3 μέτρων μου να ξαπλώνονται ζευγαράκια και να απολαμβάνουν τον καθαρόν αέρα και την ευτυχίαν του

Έρωτος-Αφροδίτης. Από όλα όσα έβλεπα γύρωθεν και ενθυμόμουν την οικογένειάν μου με πήρε το παράπονο και έκλαψα πικρά.

13-9-46 Επήγα στο Παγκράτι βόλτα για να ιδώ την αγορά, είμαι αδιάθετος.

14-9-46 Έκανα λουτρό και δεν εξήλθα σήμερα, αδιαθέτησα.

15-9-46 Κυριακή, αδιάθετος, επήρα ασπιρίνη, έχω κρυώσει.

16-9-46 Επήγα να δώσω επιστολήν του Χαϊκάλη δι' Αμερικνήν Νουνού μου – Λουδοβίκου και είχε φύγει. Έλαβα τηλεγράφημα από Μάγδα.

17-9-46 Ήλθε ο Μιχάλης οικογενειακώς, θα βαφτίση το κοριτσάκι του. Επήγα στον κινηματογράφο.

18-9-46 Ήλθε ο Π. Μπιμπής μου είπε την κατάστασιν, επιστολήν Κώστα έλαβα, εργασία καθόλου στο μαγαζί, έχω μεγάλην στενοχώρια όσην ποτέ άλλοτε.

19-9-46 Μένω και έξω πολλές φορές το μεσημέρι.

20-9-46 Βλέποντας την στενοχώρια μου ο Μιχάλης, έστειλε στην Μαγδαληνή 100.000 ταχυδρομικώς, από Γεώργο λεπτά όμως, έγραψα Μάγδας να στείλη στην Καλαμάτα και πάρη τα 17 δολάρια έναντι, του ρυζιού, μας το φάγανε οι πράκτορες της εταιρείας και μας δίνουν 17 δολάρια.

21-9-46 Βολτάρω με τον Μιχάλη.

22-9-46 + Κυριακή, μου έκανε τραπέζι ο Λεωνίδας Πετάν, εγνώρισα τον γαμπρό τους Ι. Πικραμένον, είδα την Νίτσα έχει κόρη, είδα την Τούλα. Μαθαίνω ότι γίνονται συνεχώς εγκλήματα στην Πατρίδα, είναι σωστή κόλασις εκεί, εβάλθηκαν τα 2 άκρα να σκοτώσουν τον κόσμο. Αφίχθη ο Πρωθυπουργός Κ. Τσαλδάρης.

23-9-46 Έφαγα στο σπίτι Ιω. Δημητρακοπούλου, εγνώρισα την πεθερά του, μου είπε ο Βασίλης καλά περνάει, θέλει να παντρευτή. (Έστειλα γράμμα Μαγδαληνής με 100 δράμια καραμέλες στο δέμα του Μπιμπή και συστημένο στον Αλ. Παπαθεοδωρόπουλο την 21-9-46).

24-9-46 Επήρα τσατσάρες από Ιω. Δημητρακόπουλον και πουλώ στους μικροπωλητάς δια να βγάλω το ψωμί μου, έβγαλα 6.000 (εξέχασα, στις 22 εψώνισα γλυκά και επήγα στο σπίτι δια να γλυκάνω τα γενέθλια του υιού μου, εχρόνιασε).

25-9-46 Επήρα τσατσάρες-μαντήλια, έβγαλα 22.000. Είχε γράμμα η Φεβρωνία από Μάγδα, πολλή στενόχωρα περνάνε, εγώ δεν ημπορώ να ησυχάσω καθόλου, το μεσημέρι τρώγω έξω, γνωρίζω τι τους επιβαρύνω αλλά τι να κάνω; Ωμίλησεν εις Θεσσαλονίκην ο Κύρ. Πρωθυπουργός, εις την

Τριφυλίαν γίνονται συχνά φόνοι, εκεί είναι κόλασις, από γυναίκα μου έχω 20 ημέρες να λάβω επιστολήν, ανησυχώ.

26,27-9-46 Έλαβα επιστολήν από Μαγδαληνή είναι καλά, συνεχίζω τη δουλειά με τσατσάρες και μαντήλια.

28-9-46 Ήλθε ο Βασιλιάς, έγινε παρέλασις, αφίχθη χθες στις 3½ μ.μ. στην Ελευσίνα αεροπορικός, επεβιβάσθη του αντιτορπιλικού «Θεμιστοκλής» και έμεινε στα ανοιχτά με το διαδοχικόν ζεύγος. Το πρωί σήμερον αποβιβάσθη στο Φάληρον, συνέχεια στην Μητρόπολιν, έγινε δοξολογία κατόπιν παρέλασις, εγώ με Ηρακλή-Μιχάλη παρακολουθούσαμε από Υπουργείον Συγκοινωνίας.

29-9-46 Κυριακή, επήγα στο Πυριτιδοποιείον, έφερε ο Μπιμπής επιστολήν Μάγδας και μια πίτα ψωμί. Το απόγευμα έγινε η βάφτιση της κόρης του Μιχάλη, νουνά η Κική Οικονομοπούλου, το όνομα Αγγελική-Αλίκη, το βάφτισε ο Δεσπότης Πρεβέζης Κύρος Ανδρέας, κουνιάδος του Άγγελου Κολέτσου, Λοχαγού, έγιναν βαφτίσια πολυτελείας με εκλεκτόν κόσμον κλπ., μπομπουνιέρες, γλυκά ταψιού και άλλα.

30-9-46 Εργάστηκα λίγο γύρα, έβγαλα 6½ χιλιάδες.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1946

1-10-46 Είμαι αδιάθετος, έχω κρυώσει, εκοιμήθηκα.

2-10-46 Και πάλιν έκανα γύρα, έβγαλα 7.000. Εχώρισαν την εταιρείαν οι Αφοί Δημητρακόπουλου, ο Χρήστος θα ανοίξη άλλο μαγαζί, επήρε αέρα 80 λίρες.

3-10-46 Εψώνισα της Μάγδας παντόφλες 15.000, της Ευσταθίας και του Μπέμπη παπουτσάκια και ½ οκά καραμέλες, τα έδωσα του Π. Μπιμπή θα φύγη αύριον πρωί.

4-10-46 Έκανα γύρα μισοάρρωστος, βήχα πολύ – φλέμα, είμαι κρυωμένος, το μεσημέρι μου έκανε τραπέζι ο Χρ. Κανελλόπουλος έμπορος φίλος μου. Πηγαίνοντας το απόγευμα σπίτι ηύρα τηλεγράφημα έτεκεν άρρεν η Μαγδαληνή, υγιάίνει. Το βράδυ μας έκανε τραπέζι ο Λεωνίδας όλων, Ηρακλή-Μιχάλη οικογενειακώς στην Μπύρα και εγώ, με ευχήθηκαν για τον υιόν μου τους κέρασα μαυροδάφνη ελλείψει μπύρας, θα το βαφτίση η Τσέντα της το δήλωσα.

5-10-46 Γράφω Μάγδας, δεν έχω εργασίαν, είμαι καλλίτερα στην υγεία. Έφαγα έξω μεσημέρι λόπια 800 δρχ. η μερίδα και 600 δύο ψωμάκια.

6-10-46 Κυριακή, επήγα στην εκκλησία, επιστρέφοντας σπίτι να ξυριστώ άρχισε η Τσέντα συζητήσιν οικογενειακήν, να τάχη με την οικογένεια του Ηρακλή, πολυλογία, εγώ εισώπα, έλεγε δεν χωράει το σπίτι μου, δεν υποφέρονται πλέον κλπ., της είπα και εγώ ότι θα φύγω και πολύ τους ενόχλησα, αλλά είμαι το θύμα των μεγάλων αδελφών της γυναίκας μου Μιχάλη και Ηρακλή, αυτοί μούγραφαν να προστατεύω τον αδελφόν τους.

Έφυγα, έκανα βόλτα στον Κήπο, έχω πολύ στενοχωρηθεί, νομίζω πως είμαι σε μια φυλακή κλεισμένος. Επιστρέφοντας στο σπίτι, κατ' ανάγκην, τι να κάνω, το μεσημέρι τα ίδια, εφάγαμε και έφυγα αμέσως στο Ζάππειον, συνήντησα τον Χρίστον Κανελλόπουλον αδελφικόν μου φίλο, επήγαμε στον Αγιάννη κατόπιν στην Νεράιδα Κέντρον-Μπαρ στον Βύρωνα, επήραμε μπίρες, το βράδυ έφαγα σπίτι του, είδα την μητέρα του – αδέλφια του, επέστρεψα σπίτι στις 11, επέρασα την καλλίτερη ημέρα μου στην Αθήνα, εγώ ήμουν πάντα στενόχωρος δεν είχα λεπτά, αλλά τίνος να τόλεγα εντρεπόμουν, και πάλι το πρωί του εξήτησα 20.000 δάνειον, επιστρέφοντας σπίτι ηύρα επιστολήν Κώστα να πάω κάτω είναι ησυχία και 70.000 να ψωνίσω κάτι του μαγαζιού.

7-10-46 Επήγα και επήρα προτεραιότητα στομοτρίς να φύγω την Δευτέραν 14^{ην} τρέχοντος.

8-10-46 Επήγα με τον Μιχάλη και εψωνίσαμε καπαρτίνα του Γεώργου 350.000 στου Ευστ. Κανελλοπούλου. Έλαβα επιστολήν Μάγδας, έγραφε την παραμονήν του τοκετού ότι υπάρχει ησυχία και με περιμένουν. Το βράδυ μου έριξε ο Ηρακλής βεντούζες, έχω κρυώσει, έχω πυρετό σήμερα, επήρα σουφλαμίδες.

9-10-46 Εβγήκα μόνον το απόγευμα έξω, εсуζήτησα με Μιχάλη εν γενικαίς γραμμές το τι ζημία οικονομική έχω από τον Γεώργο και σήμερα βρίσκομαι σε 5.000 να έχω ενώ χρειάζομαι 50.000 να φύγω⁴²⁸. Μου είπε ότι θα πάρη από άλλον να μου δώση και ότι θα τα στείλη ο Γεώργος αμέσως διότι αύριον φεύγει ο Μιχάλης. Έχω την μεγαλύτεραν στενοχώριαν επί πλέον και των φιλοξενούντων με τα λόγια τακτικά να με καίνε, τα οποία έμαθε ο Μιχάλης. Προτιμώ να χαθώ του είπα παρά να τους ξαναενοχλήσω σπίτι τους. Ο Ηρακλής όμως στενοχωρείται βλέποντας αυτά αλλά τι να κάνει, αυτές δεν θέλουν κανέναν να ιδούν στο σπίτι τους από το σόι του Ηρακλή. Έλαβα επιστολήν Βασίλη ο οποίος με συμερίζεται και στενοχωρείται.

428 Ο Γεώργος και η μητέρα του ουσιαστικά εσυνηρούντο από το Χρήστο για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Ο μισθός του Γεώργου από την Τράπεζα, όταν τον λάμβανε, ήταν πενιχρός λόγω πληθωρισμού. Επιπλέον, ο Χρήστος υφίστατο διώξεις λόγω της κομμουνιστικής δράσης του Γεώργου. Αυτά ο Γεώργος τα είχε αναγνωρίσει.

10-10-46 Ανεχώρησε ο Μιχάλης, τον κατευόδωσα στον σταθμόν, μου έδωσε 50.000 από Γεώργο.

11-10-46 Εψώνισα τσάντα Μάγδας 20.000, γυρίζω σαν αφηρημένος, έλαβα επιστολήν Μάγδας αλλά την έστειλε την παραμονήν του τοκετού της⁴²⁹.

12-10-46 Εψώνισα μια ρόμπα Μάγδας φανέλα 35.000 και διάφορα άλλα γλυκά δια τα παιδιά μας. Απόψε είχαν χαρτοπαίγνιον έως το πρωί, εγώ και η κυρά-Σπυριδούλα⁴³⁰ κοιμηθήκαμε στην 1 χωρίς να φάμε.

Επήρα από Χρίστον Σωτ. Κανελλόπουλον άλλες 50.000 δανεικά.

13-10-46 Έβγαλα εισιτήριο 36.600 στομοτρίς, επήγα εις Καλλιθέαν επί 2 φορές να ιδώ τον Δημητράκη, έγραψε στην Εμπορική, όχι καλά όμως. Το βράδυ κοιμήθηκα στον Λεωνίδα, είναι πλησίον του Σταθμού, βρέχει, κάνει πολύ κρύο, έχω κρυώσει προ 10 ημερών και βήχω συνέχεια, με περικοιμήθη ο Λεωνίδας πολύ, έκανα δάνειον από Λεωνίδα 15.000, εψώνισα τυρί-σαλάμι-ψωμί δια ταξίδι. Βλέποντας την επιστροφήν στα παιδιά μου ανακουφίζουμε ψυχικώς.

14 έως 24-10-46 Ανεχώρησα εξ Αθηνών ώρα 7 π.μ. με στομοτρίς. Κατά την διαδρομήν καλά πέρασα, έφθασα εις Κυπαρισσίαν ώρα 6 μ.μ., επήγα στο μαγαζί εξεκουράσθην ολίγον, επήγα σπίτι στις 7 μ.μ., ήύρα τα παιδιά μου έξω στο δρόμο, τον μπέμπην δεν τον γνώρισα έχει παχύνει, στην είσοδο με υποδέχθησαν η Πετρούλα, πεθερά μου και στην σκάλα εκατέβη η γυναίκα μου, είναι μια χαρά και γερή, ανέβηκα στο σπίτι επήγα αμέσως στον νεογέννητον υιόν μου, εχάρηκα πολύ που τον είδα είναι πιο πρόθυμος από τα πρώτα γεννηθέντα, η χαρά μου δεν λέγεται που ευρίσκομαι εν μέσω της προσφιλοῦς μου οικογενείας. Την επομένην έσφαξαν κόκορα, ανεχώρησε η Πετρούλα, εσυνέχισα να εργάζομαι τακτικά στο μαγαζί διότι φορούν οι μαθηταί ηλικία και έχουμεν εργασίαν. Καθημερινώς που επιστρέφω σπίτι η κόρη μου και ο υιός μου με υποδέχονται στην είσοδο με χαράν και φωνές τάτα τάτα.

Εκείνο που προσέχω και πληροφορούμαι είναι ότι οι δεξιοί με κοιτάζουν με το άγριο μάτι, εμένα αυτό με κάνει να έχω υπόψιν μου πιο γρήγορα την εγκατάστασίν μου εις Αθήνας. Έγινε η διανομή παιδικών συσσιτίων, επήρα 17 γάλατα, 1 οκά τυρί, 2½ μακαρόνια, έναντι 3.000. Εδήλωσα το μωρό γεννηθέν στις 3-10-46 ημέρα Πέμπτη και ώρα 10 π.μ.

Έγραψα εις Ηρακλή και Μιχάλη την άφιξίν μου – Βασιλή.

429 Πράγματι βρίσκεται σε μεγάλη σύγχυση και «γυρίζει σαν αφηρημένος». Αναφέρει πάλι την επιστολή που έλαβε προ τριημέρου.

430 Η υπηρέτρια στο σπίτι του Ηρακλή.

25-10-46 Έγραψε του Λουδοβίκου εις Αμερικνήν η Μάγδα το ρύζι το χάσαμε μας τόφαγαν στο πρακτορείον της Εταιρίας Καλαμών.

26 & 27-10-46 Έστειλα ευχετήριον τηλεγράφημα του Δημ. Παπαχριστοφίλου εις Γαργαλιάνους. Την πεθεράν μου ζητά ο Βασίλης να την πάρη, θα φύγη.

- Αγόρασα 81 οκάδες κάρβουνα προς 500 την οκά.
- Τα ξύλα αγοράζουμε 5-6.000 ένα γαιδούροφορτωματάκι.
- Το σιτάρι 2.500 η οκά
- πατάτες 1.400
- κρέας 6.000
- τυρί 10.000
- ζάχαρη 8.000
- ρύζι 6.000
- κουτιά γάλα 700
- ζυμαρικά 4.400.

Η ζωή είναι πολύ ακριβή και λεπτά δεν βγάζουμε. Εφάγαμε ότι είχαμε, είμαι πολύ στενοχωρημένος οικονομικώς. Η σημερινή Κυβέρνησις κοιτάζει να εξοντώση την αριστεράν παράταξιν. Στην Μακεδονίαν και Θεσσαλίαν γίνεται εμφύλιος πόλεμος προ μηνών, τώρα πιο ζωηρός, εσυγκεντρώθη όλος ο στρατός εκεί. Στην επιστράτευσιν ηλικιών κάνει εκκαθάρισιν και βαστά δεξιούς που αριθμούν το 1/3, τους άλλους απολύει ως ακατάλληλους.

Δυστυχώς βαίνομεν στην καταστροφήν της Ελλάδος.

28 έως 30-10-46⁴³¹ Η σημερινή Εθνική Εορτή είναι πένθιμος της Πατρίδος. Συνέλευσις όλων των αρχηγών δια Κυβέρνησιν συνασπισμού αλλά και αυτή η προσπάθεια απέτυχε διότι ο Τσαλδάρης δεν δέχεται να παραδώση την αρχήν και ανασχηματίζει ο ίδιος Κυβέρνησιν Λαϊκών.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1946

1 έως 4-11-46 Ελάβαμε επιστολήν Μιχάλη και 10.000 της Μάνας του, από Βασίλη 20.000, επιστολή από Ηρακλή ο Γεώργιος επήγε αδειούχος εις Αθήνας ηρραβωνίσθη την Δίδα Ελένην Τσαούση γράφει της Μάνας του.

5 έως 11-11-46 Επήγε ο Κώστας εις Καλάμας από ρύζι επήραμε 90.000 δρχ. έναντι 17 δολαρίων αξίαν του, μας τόφαγαν οι Έλληνες. Ελάβαμε

⁴³¹ Στις 28-10-46 ιδρύεται από το ΚΚΕ το Γενικό Αρχηγείο του Δημοκρατικού Στρατού υπό το Μάρκο Βαφειάδη. Το "Δεύτερο Αντάρτικο" θα κρατήσει μέχρι τέλος Αυγούστου του 1949 με την κατάληψη του υψώματος Κάμενικ στο Γράμμο από τον Εθνικό Στρατό.

επιστολήν από Τζίμη Παπαχριστοφίλου και δέμα με γλυκά και ένα δολάριον Αμερικής μεταλλικόν, κέρασμα του Μπέμπη μας, του εγράψαμε αμέσως. Ήλθε ο Κυριαζής, θα στείλουμε την Πεθεράν και Ευσταθίαν εις Μάραθον.

12-11-46 Εσαράντησε η Μαγδαληνή, ο Μπέμπης 1^{ος} άρχισε να περπατή, εργασίες ολίγες στο μαγαζί. Το στομοτρίς διανυκτερεύει εδώ και αναχωρεί στις 9 πρωινήν. Επήραμε αλεύρι 5 οκ. το άτομον προς 1.100 η οκά. Από σταφίδα φτιάχνουμε πετμέζι και την τρώγει το χοιρινό αντί αλεύρου.

- Νέον έλαιον 4.500 η οκά
- κρέας 6.000
- τυρί 8.000
- κρασί 2.000
- σιτάρι 2.500
- ζυμαρικά 4.400
- ρύζι Νησιού 4.400. Αγόρασα 7½ οκάδες προς 4.000 η οκά.

Εστείλαμε το γαϊδούρι στο Αλητσελεπί να πουληθή, αλλά δεν επωλήθη.

13-11-46 Άρχισε εργασία ηλικίων μαθητών, εφέραμε από Αθήνας κούκους δρίλια-λινάτσα αξίας 670.000 και από Καλάμας στέμματα – ηλικία 600.000.

17-11-46 Η Πεθερά και Ευσταθία επήγαν εις Μάραθον. Εις Μακεδονίαν γίνεται εμφύλιος πόλεμος, εισβάλλουν οι Αριστεροί από Σερβίαν και μάχονται με τακτικόν στρατόν, στο Σκρα εκμηδένισαν 2 λόχους εθνικού στρατού. Η κατάσταση εν Ελλάδι είναι κρίσιμος. Επιστρέφων από περιοδίαν του ανά την Μακεδονίαν ο Π. Κανελλόπουλος εξέθεσε στη Βουλή την χαώδη κατάστασιν της υπαίθρου που δεν ελέγχεται από το κράτος, ο πρωθυπουργός τον απεκάλεσε προδότη και έφυγε όλη η αντιπολίτευσις από την Βουλήν. Ο Γεώργιος επήγε εις Σαντορίνη.

23-11-46 Ελάβαμε από Βασίλη 20.000 Μητέρας του. Άρχισε την λειτουργίαν του το εργοστάσιον ελαιοπαραγωγής συνεταιρισμού. Έχουμε βροχές.

24-11-46 Αγόρασα 7 οκάδες ελιές χοντρές Χ 1.200 την οκά. Τα ξύλα 1 γαϊδούροφόρτωμα 7.000, κάρβουνα 600 η οκά. Έλαβα επιστολήν Πετρούλας, μένει ενθουσιασμένη η Ευσταθία. Επήραμε ζάχαρη καθυστερούμενη των παιδιών οκ. 2¹⁵⁰/₄₀₀ και 280 δράμια κρέας-πατάτες κονσέρβας, αγοράζω κουτιά γάλα Χ 700 το ένα.

25-11-46 Αγόρασα 4 οκάδες καρύδια Χ 4.000 την οκά.

26 έως 30-11-46 Συνεχίζεται η εργασία στο μαγαζί ηλικίων μαθητών Γυμνασίου, ευτυχώς έχουμε δουλειά καλή. Συνεχίζεται δυστυχώς ο εμφύλιος πόλεμος στην Μακεδονία-Θράκη, ο Πρωθυπουργός ανεχώρησε δια Αμερική να αντιπροσωπεύσει την Ελλάδα στο Συμβούλιον Ειρήνης, αλλά δυστυχώς οι 4 Μεγάλοι Σύμμαχοι δεν μας δίδουν τίποτε αποζημιώσεις-επανορθώσεις συνεπεία του εμφυλίου πολέμου. Η οργάνωσις Χ. συνεργάζεται ανοιχτά με την Χωροφυλακήν στην Ελλάδα εναντίον κάθε Αριστερού.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1946

1 έως 5-12-46 Έχουμε πολλές βροχές. Έφτιασε κουραμπιέδες η Μάγδα, εστείλαμε στην εορτήν του νουνού Ευσταθίας Νίκου Πετρόπουλου και εις Μιχάλη Παρασκευόπουλο χωριστά, εγέννησε η γυναίκα του, έτερους κουραμπιέδες με ½ οκά ποτό μπανάνα. Έστειλα με κάλεσμα εις Γαργαλιάνους του Τζίμη Παπαχριστοφίλου να έλθη την 26-12-46 να βαφτίση τον Δημητράκη μας.

6 έως 10-12-46 Ο μικρός μπέμπης μας είναι αδιάθετος και δεν πιάνει το βυζί του, τρώγει όμως άλλο γάλα με ρόγα και έτσι χάνεται το γάλα της μανάς και αλίμονο μου θέλει 1 κουτί γάλα την ημέρα 600 δρχ., ο μεγάλος είναι μια χαρά. Επήρα το αλεύρι Οκτωβρίου και 40 οκάδες κτηνάλευρο δια το γουρούνι. Εσκότωσαν τον Πάνο Τσιγγουρή.

11 έως 20-12-46 Άρχισε κρύο-βροχές. Η Πεθερά μου επανήλθε με Ευσταθία από Μάραθο την 16^η, έβρεχε αέρας και κρύο, από το αυτοκίνητον εμπήκαν στου Σχινά το μαγαζί, επήγα και τους επήρα, την Ευσταθία στα χέρια είχε παγώσει εκουράστηκα πολύ να την φέρω σπίτι. Έφεραν και από ένα ζεύγος παπούτσια καθενός αμερικάνικα και της Ευσταθίας, εμίκρυνα ένα έδωσα 15.000 σεβρά μπουτάκια.

Εγράψαμε μέσω Λεωνίδα Γεωργακόπουλου του Γεώργου. Από Βασίλη ελάβαμε 20.000, ο Γεώργος ζητάει την άδεια γάμου. [.....].

21 έως 25-12-46 Πολλά κρύα και βροχές, ανέβαλα την βάπτισιν του υιού μου δια των Θεοφανείων, είχαμε σχετική εργασία μαγαζί, έφτιασε η Μάγδα ένα παλτό Αμερικής και 2 φορέματα η μοδίστα Τασία Μπακολιά, δρχ. 35.000. Του Χριστού εφτιάσαμε κουραμπιέδες, εψώνισα κρέας, ρύζι, μακαρόνια κλπ., επεράσαμε πολύ καλά με πολλές επισκέψεις.

Ελάβαμε από Βασίλη ευχετήριο τηλεγράφημα καθώς και 15.000 μπουναμά παιδιών, έστειλε ρόμπας μητέρας του, οι άλλοι τίποτε. Τα έγγραφα και εγώ επί τη ευκαιρία των 2 πανδρεμένων όλα τα τρωτά τους από την αρχή έως

το τέλος, προπαντός του Ηρακλή στου οποίου το σπίτι που έμεινα 50 ημέρες με δηλητηρίασαν η γυναίκα του – κουινιάδα του—πεθερά του, τους έγινα βαρετός ενώ εγώ έχω την μάνα του 4 χρόνια και δεν τους είπα τίποτε [.....].

Εγύρισα το μπλε μου σακάκι, 30.000. Η κατάσταση είναι ίδια κρίσιμος.

1947

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1947

1 έως 14-1-47 Του Αγίου Βασιλείου εχάρηκα με τα παιδιά μου, εκόψαμε την κουλούρα το ασήμι έτυχε Μαγδαληνής, εφάγαμε αρνάκι φρέσκο είχαμε και γλυκά. Εφέτος έγραψα χρόνια πολλά σε όλους τους συγγενείς και φίλους.

Παραμονή Φώτων εφτιάσαμε 2 ειδών γλυκά, εψώνισα 6 οκάδες κρέας $\frac{1}{2}$ αρνί γάλακτος Χ 10.000, $\frac{1}{2}$ χοιρινό Χ 7.000, πατάτες μακαρόνια φρούτα κλπ, κρασί, ποτά λικέρ. Δια την παρασκευήν των φαγητών εκοπίασε και η Φωτούλα-Μαρίνα.

Το πρωί των Φώτων ήταν όλα έτοιμα, εγώ ώρα $8\frac{1}{2}$ επερίμενα το αυτοκίνητον με τους κουμπάρους, ήλθαν 9^{ην} ο Τζίμης, η Κυρία του, οι 2 κόρες του και 3 κόρες οικογενείας Παπαχριστοφίλου, όλοι 7 κατευθείαν ήλθαμε σπίτι, κατόπιν αξίωσαν οι δίδες να πάμε στην κατάδυσιν του Τιμίου Σταυρού στη θάλασσα, τις επήγα, επιστρέφοντας επήρα από τον Ν. Καγιάφα τη φωτογραφική μηχανή και ένα φιλμ 8.000 δρχ. Επιστρέφοντας σπίτι επήγαμε στην εκκλησία, ο παπάς άργησε, η βάπτισις έγινε στις 12 $\frac{1}{2}$, το όνομα του μικρού Δημητράκης ή Τζίμης.

Είχαμε καλέσει τους γειτόνους και δια τελευταίαν φοράν εκάλεσα τον αδελφόν μου και να σβήσουμε το παρελθόν [.....], ήλθε η Αθανασία κόρη του και στο τραπέζι. Επιστρέφοντας σπίτι ήτο έτοιμα τα φαγητά, εκαθίσαμε δια φαγητόν, είμαστε 15 καθήμενοι, εσέρβισε η Μάγδα-Μαρίνα πρώτα ~~ντολμάδες~~ δεύτερον μεζεδάκια σκωτάκια κλπ. με ούζα, κατόπιν ντολμάδες, κατόπιν παστίσιο, κατόπιν ψητό και σαλάτα και τυρί, κρασί καλό, ετελειώσαμε στις 3 $\frac{1}{2}$, ήλθε το αυτοκίνητον σπίτι, προσφέραμε στον σοφέρ φαγητόν και εξήλθαμε όλοι έξω στο δρόμο, επήρα φωτογραφία όλοι μαζί να στείλουμε στην Αμερικήν, δεν ήτο ο καιρός καλός όμως και θα είναι σκοτεινές, 3⁴⁵ ανεχώρησαν, επεράσαμε πολύ καλά και αρκετά φαγητά είχαμε. Του Τζιμάκη έφεραν εκλεκτά βαφτιστικά όλα κομπλέ.

Όλη την εβδομάδα έβρεχε και σήμερα έχουμε ησυχία, μόνο συννεφιά, ενώ την επομένην του Αγ. Ιωάννου έβρεχε συνέχεια όλη ημέρα. Εβγάλαμε φωτογραφίες σε πολλές στάσεις αλλά όλες απέτυχαν λόγω του καιρού -- σκοτεινός.

15-1-47 Επέστρεψε ο Κυριαζής από Αθήνα [.....].

19-1-47 Κυριακή, έσφαξα το γουρούνι επήγε 60 οκάδες, άλλαξα με λάδι τας 40 οκάδες προς ίσον ποσόν της Ουρανίας Κακκίση, ήλθε και η Πετρούλα να πάρη την μάνα της, δεν φεύγει όμως, τότε όταν την καλέσουν τα αγόρια της θα πάη. Έφυγε η Πετρούλα, της έδωσα και 2 οκάδες κρέας και οματιά κλπ., το υπόλοιπον εφάγαμε, εφτιάξαμε λουκάνικα, λίγο παστό. Αγόρασα 188 κουτιά γάλα Βαπορέτο προς 500 δρχ. , θέλω 2 κουτιά ημερησίως στα παιδιά, είναι πολύ γερά τα παιδιά μου, δόξα τον Θεόν. Έχουμε πολλά κρύα και χιόνια.

24-1-47 Ανεχώρησε ο Κώστας δια Αθήνας, η Μάγδα επισκευάζει 6 δόντια, και αυτή έχει παχύνει ζυγίζει 60 οκάδες, εγώ 55.

25-1-47 Παρητήθη η Κυβέρνησις Τσαλδάρη, εσχηματίσθη από τους αρχηγούς των κομμάτων, πρόεδρος ο Μάξιμος, το Φιλελεύθερον Κόμμα υπό Κύριον Σοφούλην δεν συμμετέχει, μένει αντιπολίτευσις.

28-1-47 Επήρα από διανομήν βρεφών 64 κουτιά γάλα, 1 οκά τυρί, ½ ζάχαρη, 1 μαρμελάδα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1947

Εργασία στο μαγαζί τακτική. Επανήλθε ο Κώστας, έφερε 70 κιλά εμπόρευμα, έχουμε κρύα, χιόνια, βροχές, τα παιδιά μου αρρώστησαν από γρίπη, ο Μιχάλης έγραψε να πάη η μάνα του εις Πρέβεζα, η Μαρίνα επήγε εις Αθήνας. Εκάναμε απόκρηες, άρρωστα τα παιδιά μας, ευτυχώς είναι στην ανάρρωσιν.

22-2-47 Ελάβαμε τα 2 δέματα του Νουνού μου, έχουν παιδικά είδη και φτωχικά φουστανάκια και παλιά. Έστειλα εις Αθήνας τα 10 δολάρια να φέρουν παπούτσια της Μάγδας.

Η Κυβέρνησις επεριόρισε τα Υπουργεία από 43 εις 15. Ο Καλαντζάκος έφυγε από το Λαϊκόν κόμμα προσχωρήσας στο Δημοκρατικό Σοσιαλιστικόν υπό τον Γ. Παπανδρέου αρχηγόν.

24-2-47 Καθαρά Δευτέρα, έχουμε ημέρα Απριλίου, αρχή Τεσσαρακοστής, ενηστεψαμε όλην την εβδομάδα.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1947

1 έως 7-3-47 Εματαλάβαμε την Τετάρτη μετά Αγ. Θεοδώρων, την προηγιασμένην. Είμεθα υγιείς όλοι, η Μάγδα επισκευάζει τα δόντια της 30.000 έκαστον με χρυσό δικό μας, 15.000 η σφράγηνσις, 5.000 η εξαγωγή.

Καλός καιρός, άνοιξις. Η κυβέρνησις ανέθεσεν το Υπουργείον Ασφαλείας εις τον Στρατηγόν Ζέρβαν⁴³², έδωσε αμνηστία στους επαναστάτας να παραδοθούν έως τις 15 Μαρτίου και θα είναι ελεύθεροι εάν δεν έχουν φόνους κάμη, μετά την προθεσμίαν θα κάνη εκκαθαριστικές επιχειρήσεις εις όλην την χώραν.

Τον Γεώργιον απέλυσαν από ΑΤΕ, Νόμος εξυγιάνσεως. Ο Μιχάλης έγραψε να πάη η μάνα του στην Πρέβεζαν.

8 έως 13-3-47 Έγραψα στον Νουνόν μου, έσκαψα τον κήπο να φυτέψω διάφορα, φτιάχνουμε έτοιμους κούκους. Στην Θράκη-Μακεδονία-Θεσσαλία-Ήπειρο γίνεται εμφύλιος πόλεμος, μεγάλο κακό, έχει έλθει επιτροπή ελέγχου του ΟΗΕ να ιδή ποία η αφορμή του πολέμου. Εις Μόσχαν συνήλθον οι 4 Μεγάλοι υπουργοί Εξωτερικών Αμερικής, Ρωσίας, Αγγλίας, Γαλλίας να συνεννοηθούν δια την μελλοντικήν Ειρήνην.

14-3-47 Ο Κώστας άνοιξε μια πόρτα εμπρός στο μπαλκόνι, ακριβώς στο σύνορον, εμένα με περιορίζει πολύ στο σπίτι και έχω πολύ στενοχωρηθεί διότι πάντοτε με αδικεί, είμαι υποχρεωμένος να αλλάξω σπίτι διότι δεν είναι ζωή αυτή, τον έχω στο κεφάλι μου, δεν ημπορούμε να συζητήσουμε, τα ακούν όλα. Φαίνεται ήλθε το τέλος του χωρισμού και του μαγαζιού μας. Του Κώστα Σιαγώνα απεβίωσε το κοριτσάκι του 25 ημερών.

15 έως 27-3-47 Ο εμφύλιος πόλεμος συνεχίζεται σκληρότερος εις Αθήνας και επαρχίας, συλλαμβάνουν κάθε αριστερόν προς εξορίαν. Η 25^η Μαρτίου εωρτάσθη μεγαλοπρεπώς εις την Αγ. Τριάδα, εγώ είχα και την κόρη μου μαζί μου. Ο Βασίλης επήγε στρατιώτης εις Καλάμας, ο Μιχάλης ζητά την μάνα του στην Πρέβεζαν, ο Γεώργος έγραψε αλλά τον έχουν εις διαθεσιμότητα, ίσως να απολυθή. Εργασία μαγαζί σχετικώς καλή, επαραλάβαμε και μερικό νέο εμπόρευμα. Μου έγραψε ο εξάδελφός μου Βασίλης Πολίτης, από τον Όλυμπο στρατιώτης και φωτογραφία του, εξάδελφος από μητέρες μας.

432 Στο διάστημα της Υπουργίας του (23/2/47 – 29/8/47), τριπλασιάσθηκε ο αριθμός των θανατικών αποφάσεων των Έκτακτων Στρατοδικείων. Ο πρέσβης των ΗΠΑ Λίνκολν Μάκβη, ο Σ. Βενιζέλος και ο Π. Κανελλόπουλος θεωρούσαν ότι ο Ζέρβας αποτελούσε μέρος του προβλήματος – όχι για την αριστερά, αλλά για το ίδιο το αστικό στρατόπεδο.

28-3-47 Εφύτεψα ντομάτες 48 ρίζες, έστειλε ο Κυριαζής, επίσης αγγουριές, φασόλια, κολοκυθιές, κούκλες, κρεμμύδια.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1947

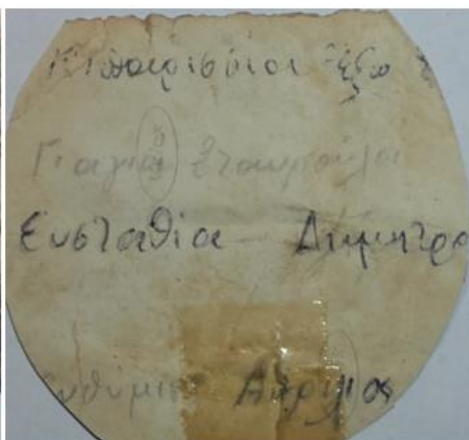
Την **1-4-47** απεβίωσε ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄ εκ συγκοπής καρδιάς και αμέσως ανέλαβε ο Παύλος, ετέθη επί 4-ήμερον εις λαϊκόν προσκύνημα εις τον Ναόν Μητροπόλεως.

Ημέρες ανοιξιάτικες αλλά έχει να βρέξη από την 15/2/47. Ανεχώρησεν η Πεθερά μου δια Μάραθον, έγραψε ο Μιχάλης να πάρη τη Μάνα του στην Πρέβεζα.

Αγία και Μεγάλη Εβδομάς των Παθών του Κυρίου, πηγαίνομε στον Εσπερινό τακτικά. Αγ. Μ. Παρασκευή, το μαγαζί έπιασε 600.000 δρχ., όταν εβγήκε ο Εσταυρωμένος άρχισε να βρέχη, ακολουθήσαμε όμως ευχαρίστως τον Επιτάφιον. Περνώντας από το σπίτι μας άναψα της Ευσταθίας βεγγαλικό φως.

Το Σάββατον βροχή όλην την ημέρα, εψώνισα μισό αρνί 3½ οκάδες δρχ. 33.000, παπούτσια Έφης και Δημητράκη και της Αναδεξιμιάς μας Ελένης Σαμαριτζή και όλα τα απαραίτητα του Πάσχα, εχάλασα δρχ. 150.000. Στην Ανάστασιν επήγαμε βρέχοντας και όλην την ημέρα έβρεχε, το απόγευμα επήγα στην Αγάπη με την κόρη μου, έχει λευκή λαμπάδα.

Την Δευτέραν επεσκέφθην τον Σωτ. Δρούλια, την επομένην με εκάλεσε να

Απρίλιος 1947 στον Κήπο: Μητέρα Μάγδας, Ευσταθία, Δημήτρης

βαφτίσω το γιο του με κάλεσμα 1 πίτα, 1 οκά αρνί, $1^{100}/_{400}$ κρασί, $\frac{1}{2}$ ρύζι, $\frac{1}{2}$ ζάχαρη, $^{100}/_{400}$ καφέ. Έκτοτε άρχισα να συγκεντρώνω τα φωτίκια⁴³³.

Δια την 23^η τρέχοντος ωρίσθη το βάπτισμα. Ώρα 11.30 επήγαμε στην Αγ. Τριάδα, στην ίδια κολυμβήθρα εβαφτίστηκαν δύο παιδιά, εβάφτισα εγώ, το λάδι η Ευσταθία και το όνομα αυτού Γεώργο-Χρήστος, ήμαστε οικογενειακώς, επήραμε και τη Μαρίνα, είχα βάπτισες και λεπτά εχάλασα 80.000 στο μυστήριο. Μετά επήγαμε σπίτι, μας είχε τραπέζι, εκάλεσε και τα αδέρφια του εκάναμε καλό γλέντι ήτο και ο Διαμαντής με την Κυρίαν του, το βραδάκι εξήλθαμε επήγαμε και σε Γεώργηδες εκεφόθηκα καλά.

24 έως 30-4-47 Έπιασε τα παιδιά μου χουχουλούζα (κοκίτης), έχουν πυρετό υποφέρουν τα αγόρια.

Εις Πάρωννα οι Αντάρτες εκαθάρισαν 1 λόχο χωροφυλακής, 80 εσκοτώθηκαν, ο Γεώργος απελύθη από την Τράπεζα με το Νόμο εξυγιάνσεως. Εις Σιδηροδρομικόν Σταθμόν Ίσαρη οι Αντάρτες εσταμάτησαν την αμαξοστοιχίαν αφόπλισαν την φρουράν απηλευθέρωσαν 28 κρατουμένους και τους μετέφεραν στον Ταΰγετον. Η διάσκεψις των 4 Μεγάλων στην Μόσχα ετελείωσε χωρίς συνεννόησιν, αδίκως εκοπίασαν 45 ημέρας.

ΜΑΙΟΣ 1947

1-5-47 Η κόρη μας έχει πυρετό από κοκίτη, η Πρωτομαγιά μου φέρνει αρρώστιες αφότου έγινα νοικοκύρης.

4-5-47 Ανεχώρησε η Πεθερά μου δια Πρέβεζα, δεν επρόλαβε να κατέβη η Μάγδα από το τρένο και την επήγε στο Καλονερό, επέστρεψε ποδαράτο. Εγώ παίρνω την κόρη στα χέρια και εκατέβηκα ατάκτως, κατόπιν εκαβάληκα το γάιδαρο και την κόρη μαζί μου και επήγαμε προς συνάντησιν της εις τον Καρτελά.

Συνεχίζεται ο Ανταρτοπόλεμος εις όλην την Ελλάδα. Ο Μιχάλης έστειλε 100.000 δρχ. δια τα έξοδα της Μητέρας του, έφθασε καλώς εις Πρέβεζα. Η Πετρούλα μας γράφει το θέρος να πάμε στο Μάραθο.

15-5-47 Τα παιδιά μου είναι καλλίτερα, μόνον το μικρό ακόμη βήχει πολύ. Επήραμε αλεύρι διανομής 2 μηνών Χ 1050 η οκά.

19-5-47 Επουλήσαμε το γαϊδούρι εις Φιλιατρά, δρχ. 750.000. Επίσης επούλησα και το σπίτι της προικός μου στην απάνω ρούγα αντί 750.000, έλαβα κάπαρο 240.000⁴³⁴.

433 Τα βαπτιστικά.

Επήραμε προς διανομήν είδη της Ούνδρας, δρίλια, κάμποτ, κουβέρτες, σακάκια, ζακέτες, κουβαρίστρες αντί 3/00 (ο σύλλογος υφασματο-πωλών) και τα διένειμαν τα μαγαζιά όλα που είναι στην δύναμιν του συλλόγου.

20 έως 30-5-47 Από διανομήν ιματισμού οικονομήθηκα κουστούμι και κουβέρτες. Εψώνισα της Ευσταθίας και Τζίμη παπούτσια από ένα σκαρπίνι και ένα μποτάκια και 2 σόλες Ανδρών λάστιχα, όλα 36.000. Έφτιασε η Μάγδα το φόρεμα της Νουνάς μου μεταξωτό, έστειλα της Πετρούλας ένα κουτάκι μπογιά μαύρη δια τα μαλλιά της, έδωσα 13.000.

Εις Καρδαμύλη επετέθησαν οι Αντάρτες και εσκότωσαν 35 χωροφύλακες, επίσης μεταξύ Τριπόλεως--Σπάρτης άλλη επίθεσις εναντίον τάγματος χωρ/κής και γενικώς εις όλην την Ελλάδα γίνεται ο Εμφύλιος Πόλεμος, καθημερινώς θα σκοτώνωνται 100 Έλληνες⁴³⁵, οι Σλάβοι γείτονες μας ενοχλούν τακτικά, η Αμερική θα μας βοηθήση με 300.000.000 δολάρια δια την ανασυγκρότησιν και άμυναν της χώρας. Τα νησιά έχουν γεμίσει εξόριστους πολίτας ΕΑΜικούς, οι Έλληνες έχουμε τον φόβον της επιθέσεως των Σλάβων.

Τα παιδιά μου έχουν ακόμη κοκίτη και υποφέρουν από βήχα.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1947

1 έως 10-6-47⁴³⁶ Αγόρασα 5 κοντηνάρια καλάμι δια να χωρίσω την κουζίνα, έδωσα 30.000, επίσης και 7 κανδρόνια μεταχειρισμένα αντί 70.000. Ο κήπος εισοδεύει κολοκύθια, αγγούρια, φασόλια, ντομάτες. Επίσης αγόρασα μερικές κονσέρβες από την διανομήν των μαθητικών συσσιτίων, έδωσα 30.000. Έχω λάβει επιστολήν Αλέξη από Ικαρίαν, εξόριστος, αλλά δεν τούγραψα διότι φοβούμαι την Χί.

Η πεθερά γράφει καλά περνάει, ο Βασίλης στρατιώτης στη σχολή ασυρματιστών Χαϊδαρίου, με Ηρακλή δεν αλληλογραφούμε, από Αμερική τίποτα ούτε από Νουνό μου ούτε από Λουδοβίκο. Εις κουμπάρα Τζίμαινα έγραψε 2 επιστολές η Μάγδα, καμίαν απάντησιν τώρα και 2 μήνες.

434 Αξία προικώου σπιτιού = Αξία ενός γαϊδουριού.

435 Την ίδια εποχή δημιουργείται στη Μακρόνησο στρατόπεδο συγκέντρωσης των κομμουνιστών το οποίο παρέμεινε σε λειτουργία μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '50.

436 Στις 5-6-47 εξαγγέλεται το Σχέδιο Μάρσαλ (οικονομική βοήθεια στις χώρες της Ευρώπης). Εξυπηρετούσε και τις ΗΠΑ που δεν ήθελαν οι χώρες αυτές να περιέλθουν στη σφαίρα επιρροής της Σ. Ένωσης. Στις 20-6-47 υπογράφεται η Ελληνοαμερικανική συμφωνία που παραχωρεί στις ΗΠΑ τον απόλυτο έλεγχο της Ελληνικής οικονομίας.

Η διεθνής κατάσταση χειροτερεύει προς ρήξιν πολέμου. Τιμή λίρας 34 -- 40.000, τα είδη τροφίμων ακρίβυναν 20/00, αλεύρι συνεχίζει η διανομή 4½ οκ. το μήνα το άτομον προς 1050 την οκά. Εργασία το μαγαζί μικρή έχει, η κόρη μας σήμερα 10-6-47 επήγε στον Γ. Καναβόν να καθίση για 2 ημέρες, μένουμε ευχαριστημένοι, όλο τραγουδάει και χορεύει, είναι πολύ έξυπνη, την ακολουθεί ο Τζίμης, το μωρό υποφέρει από κοκίτη, όταν επέστρεψε αρρώστησε. Η Μάγδα εματάλαβε εγώ όχι [.....]. Έστειλα της Αγγέλως στο χωριό ένα σακούλι ρούχα-παπούτσια διάφορα δι' αυτήν και τα ζωντάρφανα παιδιά της⁴³⁷.

25-6-47 Επήρα βιταμίνη Δ δια το μωρό και καρδιοτονωτικές σταγόνες. Επίσης του έδινα και 2 σταγόνες πετρέλαιον την ημέραν δια τον κοκίτη και του πέρασε αλλά υπόφερε, έφερα 2 φορές τον Ιατρόν.

30-6-47 Ο Βασίλης στρατιώτης στο Χαϊδάρι, τούστειλα τα ρούχα του. Εις Εξοχώριον Σπάρτης οι Αντάρτες εσκότωσαν 40 χωροφυλάκους, στην λοιπή Ελλάδα αποδεκατίζονται από τον στρατό—αεροπορία. Μεγάλη εθνική καταστροφή κάνουν, χαλούν γεφύρια, καίνει χωριά, σκοτώνουν ανθρώπους μας οι Έλληνες, φοβούμεθα τους Σλάβους μην μας υποδουλώσουν και γι' αυτό πολεμάμε δια Πατρίδα-Θρησκεία. Εις Παρίσι συνήλθον ο 3 μεγάλοι αλλά εναυάγησεν η συνεννόησις.

Τον Ιούνιον έγινε το συμβόλαιον του σπιτιού, επήρα τα υπόλοιπα λεπτά δρχ. 510.000, επήγαμε στον Διονύσιον Μπέσκον, επαραγγείλαμε μια Σερβάν, ένα εικονοστάσιον με στεφανοθήκη αντί δρχ. όλα 540.000, μετά 15 ημέρες τα έφεραν σπίτι, εξέχασα και ένα τραπεζάκι της μέσης κάρυνο⁴³⁸.

Η πεθερά δυστυχώς λίγο εκάθησε στην Πρέβεζαν, δεν την ήθελε η νύφη και επήγε στην Αθήνα αλλά και εκεί τα ίδια και χειρότερα ταύρε από την άλλην νύφη την Ηρακλήνα, ο οποίος συζεί με πεθερά και κουνιάδα, και από εκεί εξηναγκάσθη να φύγη και μισοάρρωστη μάλιστα, και επήγε στον Γεώργιο ο οποίος κατοικεί εις Θήραν απολυμένος της θέσεώς του χωρίς εργασίαν [.....], διότι σήμερα το κράτος τους κομμουνιστάς τους κάνει εξορία στην Ικαρία, Μακρόνησο, Θήρα, κλπ. νησιά του Αιγαίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1947

Ήλθε ο Κυριαζής και εδέχθη την Άννα, αδελφήν του [σύζυγο Λαντζούνη], ήλθε από Αμερική αεροπορικώς δια 38 ώρες, εις Σταθμόν, παρέστημεν και εγώ -

437 Ο σύζυγος της Αγγέλως, ο Αλέξης, είναι εξόριστος στην Ικαρία.

438 Από καρυδιά.

Μάγδα. Έβγαλα φωτογραφίες το ζεύγος χωριστά και οικογενειακώς διάφορες, έδωσα 30.000. Έστειλα στον Κυριαζή ένα κοφίνι δώρον πεπόνια, μπάμιες, ντομάτες, 11.000 δρχ. Αρρώστησε η κόρη μου από μάτι, έγινε καλά, εφτιάσαμε τραχανά 9 οκάδες, χιλοπίτες 12 οκάδες, σαπούνι 17 οκάδες. Εργασία στο μαγαζί όχι.

Εις το Μέγαρον Μετοχικού Ταμείου Στρατού έγινε πυρκαγιά στις 7-7-47 θύματα 8 νεκροί, επρόλαβαν και έσβησε στις 3 μ.μ. Την 10-7-47 η Ασφάλεια των Αθηνών προέβη εις 4.000 συλλήψεις⁴³⁹ αριστερών εντός 1 ώρας, εξετοπίσθηκαν όλοι δια τα νησιά, εσχεδίαζαν νέον δεκεμβριανόν αιματοκύλισμα, ευτυχώς δια τον Ελληνικόν λαόν που επρόλαβε η Κυβέρνησις την Επανάστασιν, το ίδιον έγινε ταυτόχρονα και εις άλλας πόλεις της Ελλάδος, συλλαμβάνουν τους έχοντας επαναστατικόν πνεύμα κομμουνιστάς.

Αυτήν την εποχήν τα παιδιά μου είναι πολύ καλά. Πουλώντας το σπίτι της πεθεράς μου έδωσα 550.000 και έφτιαξα μια σερβάν, ένα τραπεζάκι, μια στεφανοθήκη, τα παρέλαβα την 14-7-47.

14-7-47, ημέρα Δευτέρα, αναχωρώ οικογενειακώς δια Μάραθον προς παραθερισμόν. Εψώνισα ένα αρνί 6 οκάδες 55.000, εφτιάσαμε κουραμπιέδες και διάφορα άλλα είδη, ώρα 11½ αναχωρήσαμε, εφθάσαμε εις Γαργαλιάνους 1½ μ.μ., επήγαμε στον Νουνό του Τζίμη, μας υπεδέχθη καλώς, η κουμπάρα έλειπε εις Μεθώνην, μας επεριποιήθη η κόρη της Αδαμαντίνη. Στας 6½ αναχωρήσαμε, εφθάσαμε εις Μάραθον στις 7 μ.μ. μας έγινε καλή υποδοχή, ο Κυριαζής φιλοξενούσε την Αδελφήν του εκ Νέας Υόρκης Άννα Λατζούνη η οποία αύριον θα βαφτίση τον υιόν μας. Το βράδυ συζητώντας εκοιμηθήκαμε στην 1 πρωινήν. Ο Τζίμης έχει πυρετό 39.

Το πρωί ετακτοποιήθηκαν τα του βαπτίσματος, το μεσημέρι εφάγαμε κρέας μπάμιες και ωραία πεπόνια που έχω φέρει εγώ. Η βάπτισις έγινε το απόγευμα, πολλοί προσκεκλημένοι αδελφοί και συγγενείς του Κυριαζή, έγινε η βάπτισις και το όνομα αυτού Κωνσταντίνον, ενθουσιαστήκαμε διότι το είχαμε μελετήσει του παππού εκ μητρός. Στο γεύμα εκαθήσαν και τα αδέλφια του Κυριαζή Πέτρος, Νόντας και Ευγενία όπου έριξε και το λάδι πανδρεμένη στο Βόλο. Ο Τζίμης έγινε καλά.

439 Τους πρώτους μήνες του 1947 γίνονται προσπάθειες από προσωπικότητες του ΕΑΜ (ερήμην του ΚΚΕ) και τον Πρωθυπουργό Μάξιμο για κατάπαυση του πυρός. Υπουργός Δημόσιας Τάξης ήταν ο Ν. Ζέρβας. Ο μοναδικός όρος του ΕΑΜικού χώρου ήταν η επάνοδος στο πολιτικό καθεστώς προ των εκλογών του 1946. Το ΚΚΕ διαφωνούσε και στις 27 Ιουνίου 1947 ο Μ. Πορφυρογένης εξαγγέλλει από το Στρασβούργο την πρόθεση του ΚΚΕ να σχηματίσει δική του Κυβέρνηση. Με τις συλλήψεις στις 9 και 10 Ιουλίου καταργούνται οι ειρηνευτικές προσπάθειες και το ΚΚΕ τίθεται de facto εκτός νόμου.

16-7-47 Αναχωρήσαμε ώρα 7 π.μ. δια Κυπαρισσία, η Κουμπάρα με την ακολουθία της και εγώ, ώρα 9. Επεβιβάστησαν στο οτομοτρίς και ανεχώρησαν δια Αθήνας και την 11^η Αυγούστου αναχωρεί αεροπορικώς διά Νέαν Υόρκην Αμερικήν.

Εγώ κάθε 4 ημέρες στέλνω ένα κοφίνι φρούτα στα παιδιά μου στο Μάραθο.

19-7-47 Έγραψα του Νουνού μου αεροπορικώς συστημένο, τούστειλα και οικογενειακήν φωτογραφίαν μας, δρχ. 2200 στοιχίζει.

21-7-47 Ήλθε η Πετρούλα με Ρούλα της. Καλά περνώ μονάχος.

26-7-47 Έλαβα επιστολήν Μάγδας, όλοι καλά, ο Κωστάκης έχει συνεχή πυρετό, εστενοχωρήθην πολύ και αύριον θα τους επισκεφθώ. Την 25^{ην} μετέφεραν τους φυλακισμένους Κυπαρισσίας εις Πύλον, 12 φορτηγά αυτοκίνητα όλη νύχτα δεν ησυχάσαμε, είχε έλθει στρατιωτική δύναμις με επικεφαλής Ταγματάρχην.

Εις Ήπειρον, Μακεδονίαν, Θράκην και Θεσσαλίαν δυστυχώς συνεχίζεται ο Εμφύλιος πόλεμος με πολλά θύματα Ελλήνων εκατέρωθεν οι δε επαναστάται καίνε χωριά ολόκληρα, ο Θεός να μας λυπηθή.

27-7-47 Ανεχώρησα με Πετρούλα–Ρούλα, στην θέσιν Σκοτωμένου⁴⁴⁰ εκατέβην και ποδαράτο διά Μάραθον, μεσημέρι ώρα 1½, με δύο κοτόπουλα στα χέρια, τους ηύρα όλους καλά. Την επομένην εκάναμε μπάνιο στην θάλασσα το συζύγιον.

29-7-47 Ανεβήκαμε εις Γαργαλιάνους με Κυριαζή, μου υπέδειξε το μαγαζί όπου θα ενοικιάση και με παροτρύνει να συνεταιρισθούμε.

31-7-47 Έχει πυρετό ο Κωστάκης και το επήγε η Μάγδα στον Ιατρόν Γαργαλιάνων, της έδωσε φάρμακα και αλλαγή τροφής γάλα κατσικίσιο και γαϊδούρας, είναι πολύ αδύνατο το παιδί μας και με φοβίζει, ο Κυριαζής έχει θυσιασθή στα έξοδα, δεν θα ξευποχρεωθώ. Σήμερα εφάγαμε τα κοτόπουλα. Ο Τζίμης δεν με αποχωρίζεται καθόλου, κάθε βράδυ στο καφενείον μαζί και χορεύουν με Ευσταθία όταν ακούν γραμμόφωνο.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1947

1-8-47 Ανεχώρησα πρωί διά Κυπαρισσίαν, ήμουν ένορκος δεν έχει δίκες τον μήνα αυτόν όμως, περνώ μοναχική ζωή, τότε–πότε μου φέρνει η Φωτούλα

440 Τοποθεσία στους πρόποδες του υψώματος όπου είναι οι Γαργαλιάνοι.

φαγητόν, εγώ δεν μαγειρεύω σχεδόν δεν μου είναι βολικά, τακτικά σαλάτα ντομάτα και φρούτα είναι το φαγητόν μου.

6-8-47 Αγόρασα ½ ψάρια δρχ. 4.500, τα ετηγάνισα και έφαγα, έβγαλα του Κυριαζή προτεραιότητα δια Αθήνας δια τας 10 με οτομοτρίς. Έλαβα επιστολήν Μάγδας, ο Κωστάκης είναι άρρωστο, τα ίδια, το γάλα κατσίκας βλάπτει, τι να κάνω; Μήπως έχω γλάξο; Έχω πολύ στενοχωρηθεί. Στας 3-8-47 έστειλα 50.000, αύριο θα στείλω και άλλα, εργασία στο μαγαζί, φτιάχνουμε κούκους συνέχεια, η λίρα ανέβη εις δρχ. 156.000, αγοράζουν οι Μακεδόνες, φοβούνται εισβολή των Σλάβων. Ο εσωτερικός πόλεμος συνεχίζεται, ο Τσαλδάρης στην Αμερική ματαιώς προσπαθεί να τους καταφέρει να μας ενισχύσουν και με έμψυχον υλικό.

7-8-47 Έλαβα επιστολήν Νουνού μου με 10 δολάρια.

Στας **8-8-47** έστειλα 50.000.

10-8-47 Ήλθε ο Κυριαζής, αναχωρεί διά Αθήνας, ο Κωστάκης είναι απύρετος, του κάνουν ενέσεις οστεοκάλτσιουμ δυναμωτικές πηγαίνει καλλίτερα. Έστειλα 1 οκά ζάχαρη, ½ σιμιγδάλι, ησύχασα ολίγον.

11-8-47 Έστειλα 1 κοφίνι διάφορα φρούτα, ½ οκ. σιμιγδάλι. Η Ελλάς κινδυνεύει να χάση την Μακεδονίαν, κατά τας διαθέσεις που έχουν οι γείτονες Σλάβοι και με την μοιρολατρίαν των Αγγλοσαξόνων συμμάχων έχουμε καθημερινάς επιθέσεις από Αλβανίαν και Βουλγαρίαν, αμύνεται ο εθνικός στρατός με παράδειγμα ελλήνων εθνικιστών.

14-8-47 Ανεχώρησα ώρα 11 π.μ., εψώνισα όμως ½ αρνί, 3 οκάδες από κουμπάρο Δρούλια και λοιπά, φρούτα, έφθασα εις Μάραθον 2 μ.μ., τους ηύρα όλους καλά.

15-8-47 Πρωί επήρα Μάγδα-Καίτη-Ρούλα, ποδαράτο, επήγαμε σε ένα εξωκλήσι στα Πηγάδια πλησίον Βρομονέρι, εματάλαβα, ήταν πολύς κόσμος στη χάρη της, είδα τις κουμπάρες μου Νουνές Τζίμη, επέστρεψα με αυτοκίνητο. Το μεσημέρι, επειδή ήτο Παρασκευή δεν φάγαμε κρέας της Παναγίας αλλά το Σάββατον, το βράδυ ήλθε ο Κυριαζής από Αθήνα, έφερε Σταυρό του Κωστάκη από Νουνάν του και τόπι Ευσταθίας. Εκάθησα έως την 20^η, επεράσαμε καλά αλλά τα παιδιά μου δεν τα ωφέλησε μάλλον πιο αδύνατα είναι.

Τετάρτη πρωί **20-7-47** ήλθε το ταξί μας επήρε και ήλθαμε στην Κυπαρισσία ώρα 8½ στο μαγαζί, τα ηύραμε όπως ταφήσαμε εντάξει σπίτι-κήπο. Εσυνεχίσαμε εργασία στο μαγαζί να ετοιμάσουμε το κομμένο πράγμα.

27-8-47 Αρχίσαμε το μέτρημα του εμπορεύματος κάνοντας ισοζύγιον, κατόπιν θα επακολουθήση διανομή και χωρισμός, εγώ θα πάω εις Γαργαλιάνους.

Από Πεθερά ελάβαμε επιστολή, επήγε εις Θήρα στο Γεώργο. Έκανα και δευτέραν σειράν ενέσεις του Κωστάκη, είναι πολύ καλώς ετώρα.

Χρήστος- Μαγδαληνή – Ευσταθία – Δημήτρης – Κώστας, 1947

Μια νέα αρχή στους Γαργαλιάνους : Σεπτέμβριος 1947 - Δεκέμβριος 1949

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1947

1-9-47 Οι Αντάρτες εξακολουθούν να αυξάνουν, εις τους Χράνους έκαψαν τον σταθμόν ΣΠΑΠ καθώς και στου Δεσύλα, κυριαρχούν της υπαίθρου αυτής. Εις την Αμπελιώνα έκαψαν τον Σταθμόν Χωρ/κής, εσκότωσαν ένα χωρο/κα, οι άλλοι ήλθαν εδώ.

6-9-47 Εις Αετόν Τριφυλίας ενεφανίσθησαν αρκετοί Αντάρτες, έκαψαν τον Σταθμόν Χωροφυλακής, εσκότωσαν έναν χωροφύλακα τους λοιπούς απογύμνωσαν και απόλυσαν. Εώρα κινδυνεύει και η πόλις μας, ο Θεός να μας προστατέψη, δεν γνωρίζουμε την αύριον.

Τα δύο κόμματα Λαϊκόν – Φιλελευθέρων εσυμφώνησαν χθες να κυβερνήσουν την Ελλάδα, Πρωθυπουργός ο Σοφούλης, υπουργός Εξωτερικών ο Τσαλδάρης και Αντιπρόεδρος.

Μετά το ισοζύγιον του μαγαζιού εχωρίσαμε το εμπόρευμα και έπιπλα στο ½ έκαστος, δια το Μαγαζί αέρα μου εμέτρησε 500.000, έμεινε μόνος, εγώ απεχώρησα και πηγαίνω εις Γαργαλιάνους να συνεταιριστώ με τον Κυρ. Πετρόπουλον <σύγγαμβρος>, με ψυχρότητα όμως εχωρίσαμε.

18-9-47 Εφόρτωσα ένα φορτηγό Αυτοκίνητον έπιπλα και εμπόρευμα του Μαγαζιού μου, τα επήγα εις Γαργαλιάνους, επλήρωσα δρχ. 160.000, ταφήσαμε στο μαγαζί και επήγαμε το βράδυ εις Μάραθον. Την επομένην έφυγα δια Κυπαρισσία.

23-9-47 Επήγα εις Καλάμας, αγόρασα πηλίκια σχολείου από Γ. Μητρόπουλον και ένα σουμέ του κρεβατιού μας 40.000, επέστρεψα εις Κυπαρισσία και ετοιμάσα το σπίτι μου με όλα τα υπάρχοντά μου και την 30-9-47,

30-9-47 ήλθε το αυτοκίνητον του Γ. Μίτζερα και μας επήρε ώρα 11 π.μ. και αγωγή δρχ. 140.000. Ώρα 1½ εφθάσαμε εις την οικίαν Διονυσίας χήρας Ν. Αγγελοπούλου την οποίαν ενοικίασα αντί 100.000 μηνιαίως, με εβοήθησε πολύ και ο Κυριαζής στην τακτοποίησιν του σπιτιού. Συγκινητική ήτο η αναχώρησις μας από το σπίτι μας.

Την επομένην ενοικίασα μπαράκα εις την Πανήγυριν⁴⁴¹ δρχ. 115.000, την ετακτοποίησα με Κυριαζήν σαν συνεταίροι.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1947

Στας **7-10-47** ώρα 10 μ.μ. έγινε μέγας σεισμός, Μάγδα μόνη σπίτι με τα παιδιά, εφοβήθη διότι έπεσε ολίγος τσατουμάς του σπιτιού και παίρνει τα παιδιά στα χέρια, έρχεται στην μπαράκα, πηγαίνω και εγώ και παίρνω ρούχα και έτσι κοιμηθήκαμε 3 βραδιές στο πανηγύρι, έβρεχε, έκανε κρύο. Επειδή ο κόσμος δεν είχε λεπτά δεν έγινε πανήγυρις καλή.

Ο Κυριαζής ανεχώρησε διά Αθήνας στας **10-10-47** δια ψώνια. Εγώ μετά την πανήγυριν επήγα στο μαγαζί επήρα μάστορη και έφτιασα τα ράφια, ετοποθέτησα τις βιτρίνες κλπ. Επιστρεφοντας ο Κυριαζής στας 17/10 ήτο έτοιμο και άρχισα να εργάζομαι και αυτός εχρωμάτισε το εσωτερικόν και εξωτερικόν του μαγαζιού.

Στας 26 Αγίου Δημητρίου το βράδυ άρχισε να βρέχη ισχυρά, ο Κυριαζής ήλθε οικογενειακώς να χαιρετίση το Δημητράκη μας και εξηναγκάσθησαν να κοιμηθούν εδώ διότι έξω ήτο κατακλυσμός. Την επομένην εμάθαμε τις καταστροφές που έγιναν, εκόπησαν αι συγκοινωνίαι παντού, εχάλασαν τα γεφύρια Λαγκουβάρδου –2 Φιλιατρινά, δεν επικοινωνούμε με Κυπαρισσία.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1947

Το εμπόρευμα ήλθε εις Κυπαρισσίαν και την **10^{ην}-11-47** επήγα εις Κυπαρισσίαν, άλλαξα 4 αυτοκίνητα, έγινε μεταβίβασις, το επήρα με αυτοκίνητον δια Φιλιατρά και εκεί έγινε μεταφόρτωσις στο γεφύρι. Επλήρωσα 200 δρχ. την οκά, εκοιμήθηκα στο ξενοδοχείον και την επομένην επήρα 2 κάρα τα φόρτωσα και εγώ μαζί και ήλθα από την Αγ. Κυριακή-Μάραθον-Χοχλαστή-Γαργαλιάνους, εμαρτύρησα να τα φέρω, μου εστοίχισαν 600 δρχ. η οκά.

Άρχισε εργασίαν το μαγαζί αλλά ολίγη και δεν μας ικανοποιεί, ελπίζουμε στο μέλλον. Το εμπόρευμα ήτο από είδη χαρτοπωλείου και ψιλικά διάφορα, τα χαρτικά από Ν. Κουρτίδη, Πολυκλείτου 7, τα ψιλικά από Π. Μιχαλόπουλον, Καπνικαρέως 23. Του έδωσε ο Κυριαζής 1000 δολάρια, εν Αμερική όμως, και αυτός εδώ θα μας τα πληρώση στην ελευθέραν αγοράν και θα πάρουμε εμπόρευμα, δεν μας τα έστειλε όμως όλα και θα πάμε

441 Το πανηγύρι αρχίζει στις 3 Οκτωβρίου, διαρκεί 9 μέρες.

πάλι στην Αθήνα. Τα παιδάκια μου καλά είναι εκτός του Κωστάκη όπου έπαθε ομφαλοκήλη και θέλει ζώνη. Έχω μεγάλη στενοχώρια, δεν γνωρίζω αν θα εργασθούμε βλέποντας ότι έχουμε πολλά έξοδα 2 οικογένειες.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1947 ⁴⁴²

Την 8^η edώσαμε μια παραγγελία παιχνίδια εις Πάτρας μέσω Σωτ. Λούτου.

Την 13^η ανεχώρησα εγώ διά Αθήνας, έμεινα το βράδυ εις Κυπαρισσία στη Φωτούλα. Το πρωί βρέχοντας με το τρένο έως το Μπούζι, εκεί εχάλασε τη γέφυρα η πλημμύρα, επεβιβάσθην του οτομοτρίς και το βράδυ έφθασα εις Αθήνας ώρα 7½. Κατέλυσα στο ξενοδοχείον Αρκαδικόν, έβρεχε και κρύο, σκέπασμα μόνον 2 κουβέρτες στρατιωτικές, έριχνα και το επανωφόρι μου, διότι εκρύωνα, απάνω.

Εψώνισα μετά βίας τα είδη που ήθελα αλλά ακρίβεια, 20% από τον Οκτώβριον. Εξεκαθάρισα με Μιχαλόπουλον ο οποίος μας εκμεταλλεύθη στην τιμήν του δολαρίου, τα λογάρισε με 8.000 τον Οκτώβριον-Νοέμβριον και 10.000 ετώρα, και μετά μεγάλου κόπου και κούρασιν εκατόρθωσα να τελειώσω και πάρω εισιτήριο οτομοτρίς την 21^η να αναχωρήσω. Επήρα ζώνη Κωστάκη 35.000 και 2 κουτιά ενέσεις οστεοκάλτσιουμ του ιδίου.

Φεύγοντας από Αθήνα [21-12-47] έβρεχε, έφθασα έβρεχε στην Κυπαρισσία ώρα 7 μ.μ., με επερίμενε η Βάσω, άφησα τις βαλίτσες στο μαγαζί Π. Αγγελοπούλου, εκοιμήθκα στη Φωτούλα. Το πρωί ανεχώρησα στις 8 και ήλθα κατά τον ίδιον τρόπον εις Γαργαλιάνους στις 11 π.μ., ήυρα τα παιδιά μου – γυναίκα μου καλά. Το εμπόρευμα εφόρτωσα με αυτοκίνητον Ρέκου, ήλθε μετά 3 ημέρες (τα παιχνίδια των Πατρών ακόμη). Επιστρέφοντας αρρώστησα από γρίπη 2 ημέρες.

Παραμονές Χριστουγέννων εργαστήκαμε καλά. Εψώνισα κρέας κλπ., έφτιασε η Μάγδα κουραμπιέδες, καλή ημέρα Χριστούγεννα, είχαμε επισκέψεις ανάλογες με τους γνωστούς. Το βράδυ είχα τραπέζι και του Κυριαζή οικογενειακώς, επεράσαμε ευχάριστα. Είχαμε κρύο όλην την εβδομάδα.

Την 29^η επήγε ο Κυριαζής εις Καλάμας, επαρέλαβε τα παιχνίδια των Πατρών, έχασε στο αυτοκίνητον ένα δέμα αξίας 150.000.

442 Τα κύρια γεγονότα του Δεκεμβρίου 1947 είναι ο σχηματισμός κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον Μ. Βαφειάδη, η επίθεση του Δ.Σ. στην Κόνιτσα με πολλά εκατέρωθεν θύματα. και η έκδοση του αναγκαστικού νόμου 509 με τον οποίο το ΚΚΕ και το ΕΑΜ κηρύσσονται εκτός νόμου και διατάσσεται η εκκαθάριση των δημοσίων υπηρεσιών από υπαλλήλους υπόπτους για αριστερά πολιτικά φρονήματα.

1948

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1948

1 Ιανουαρίου, εψωνίσαμε κρέας, εφτιάσαμε βασιλόπιτα και εσυμφάγαμε με τους Πετροπουλαίους σπίτι μας. Το νόμισμα έτυχε στον Κωστάκη. Έχουμε κρύα και βροχές, η ζωή ακριβαίνει. Οι Αντάρτες κάνουν ληστείες σε αυτοκίνητα στη Σπάρτη–Μεγαλόπολι–Άγιοφλώρο, εκτυπήσανε την Ανδρίτσαινα, αργότερα τον Αετό, επίσης στο Γύθειο στις φυλακές Σπάρτης επήραν φυλακισμένους στο Σιδηρόκαστρο, κάνουν το κακό και κατόπιν φεύγουν. Ο τόπος μας έχει αποκλεισθή από συγκοινωνία, ωσάν να είμεθα σε νησί.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1948

Με κρύα και χιόνια στα βουνά και ο Ανταρτοπόλεμος συνεχίζεται. Το μαγαζί μας δεν έχει εργασίες όπως ενομίζαμε. Στας 9 εδιορίσθη στην εδώ Εθνοτράπεζα ο Ευστάθιος Χαρ. Κασίμης, μένει σπίτι μας για 2 μήνες, ήλθε και η Μητέρα του. Όρα ακρίβεια ζωής. . . .

- Ψωμί	4.000 η οκά
- Ζάχαρη	10.000
- Ρύζι	20.000
- Λόπια	12.000
- Ζυμαρικά	12.000
- Πατάτα	4.000
- Τυρί	12.000
- Γάλα-γιαούρτι	3.600, κλπ.

Αντικρίζουμε το φάσμα της κατοχής 1941-42.

Όλοι οι πόλεις και τα χωριά έχουν οχυρωθή από επίθεσιν Ανταρτών. Νέο παιδομάζωμα⁴⁴³ του Αιώνος μας, οι Αντάρτες παίρνουν τα παιδιά από 4 ετών έως 16 και τα μεταφέρουν στους βορείους γείτονες Βουλγάρους, Σέρβους, Ρουμάνους, Αλβανούς κλπ. δια να τα κάμουν κομμουνιστάς. Ο πόλεμος συνεχίζεται σκληρός στην Ελλάδα παντού Εθνικού Στρατού και

⁴⁴³ Με απόφαση της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης αποστέλλονται για ανθρωπιστικούς λόγους παιδιά ηλικίας 3-14 ετών (υπολογίζονται σε 20.000) από τις εμπόλεμες περιοχές στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Το γεγονός παρομοιάστηκε με το παιδομάζωμα τον καιρό της Τουρκοκρατίας. Παράλληλα, η Εθνική Κυβέρνηση δημιούργησε τις "παιδουπόλεις της Φρειδερίκης", ένα δίκτυο 52 ιδρυμάτων, στα οποία επίσης φιλοξενήθηκαν παιδιά (περίπου 25.000) από τις εμπόλεμες περιοχές.

Ανταρτών, οι Έλληνες ζούμε χάριν της βοήθειας των Αμερικανών, διότι η ύπαιθρος μένει ακαλλιέργητος, η περισσότερα σχεδόν.

Έχουμε καταρτίσει καλό μαγαζί με όλα τα είδη αλλά δεν υπάρχουν εργασίες, μόνον τα τρόφιμα εργάζονται. Ψάρια καλά 20.000 η οκά, βακαλάος 10.000, σαρδέλες κουτιού 20.000 η οκά. Έστειλα την Ευσταθία εις Κυπαρισσία, εκάθησε 15 ημέρες αλλά αρρώστησε από γρίπη.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1948

Πλησιάζουν οι απόκριες αλλά το κρέας δεν τολμούμε να το πλησιάσουμε, κάθε 15 μέρες και πολύ είναι. Τον Βασίλη προσπαθούμε να τον παντρέψουμε εδώ. Τα γάλατα εβαπορέ τα κουτιά τα αγοράζω 2.500 δια τα παιδιά, ο Κωστάκης μου έχει φάει δια ένα χρόνο 420 κυτία, δι' αυτό τα παιδιά είναι δύσκολον να αναπτυχθούν σήμερα, το αυγό 1.000, όσοι γονείς ανασταίνουν παιδιά υποφέρουν πολύ. Εκάναμε απόκριες **14-3-48** χωρίς γλέντια και χορούς.

Ανεχώρησαν 2 κλάσεις εφέδρων οπλιτών 1947-1946 την Καθαράν Δευτέραν δια την Εθνοφυλακήν. Ήλθε του Ευαγγελισμού 25 Μαρτίου, γυμναστικές επιδείξεις, παρελάσεις των σχολείων, ομίλησε και ο Δήμαρχος Κυρ. Κρεκούκας. Επήγα εις Κυπαρισσίαν, επήρα από το σπίτι μου 15 οκάδες λάδι, είδα και το σπίτι μου, τον ενοικάρη κλπ.

Η Κυπαρισσία έχει οχυρωθεί καλά, έγινε επίθεσις στο Ψάρι, εκατέρωθεν πολλά θύματα είχαν. Η Ανδρίτσα αναταρτοκρατείται, μια διλοχία Στρατού έπεσε σε ενέδρα στην Στεμνίτσα- Χρυσοβίτσι και εσκοτώθηκαν 150, το αυτό έγινε και στα Τρόπαια με τα αυτά θύματα, οι Ταγματάρχαι πρώτοι στον αγώνα. Επίσης στην Άνω Μεσσηνία επιτίθενται και λεηλατούν οι αντάρτες, στον Άγ. Φλώρο έκαψαν τη γέφυρα στο Πλατύ, στη Θουρία επετέθησαν έκαψαν σπίτια, εσκοτώσαν, στου Φίλια επίσης Οιχαλίας.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1948

Ανεχώρησεν διά Αθήνας η σπιτονοικοκυρά μας, ανεχώρησεν δια στρατιώτης ο Ευστάθιος Κασίμης. Από Βόλο παραγγελία Σημαιών κλπ. από Δεκέμβριον 1947 δια 25^{ην} Μαρτίου επαρελήφθη χθές **4-4-48** από Λιθογραφείον Γ. Αντωνίου ανεψιού Κυριαζή. Τα παιδιά μου είναι υγιέστατα και όλοι μας, δοξάζουμε τον Θεόν που μας προστατεύει.

Το Έθνος απεφάσισεν να μεταφέρει τα παιδιά της υπαίθρου των επιχειρήσεων εις την παλαιά Ελλάδα και στα Νησιά να τα γλυτώση από τους Αντάρτας όπου τα στέλνουν στους βορείους γειτόνους. Ο Εμφύλιος πόλεμος

συνεχίζεται παντού με αγριότητα. Η συγκοινωνία αυτοκινήτων με Αθήνα έχει σταματήσει, μόνον αμαξοστοιχίες συγκοινωνούν και προπορεύεται κενό βαγόνι.

Στας **10-4-48** ανταρτικό συγκρότημα εκ 1000 ανδρών επετέθη εναντίον των Καλαβρύτων, η μικρά δύναμις επολέμησε συμπυκθείσα 40 ώρες, επυρπόλυσαν το Διοικητήριο, το Ταχυδρομείον-Τηλεγρ., Τράπεζα Εθνική, Αγροτική, Αστυνομία, κλπ., γενική λεηλασία. Όταν έφθασαν ενισχύσεις από Πάτρας – Αίγιον— Τρίπολιν-- Κόρινθον υπεχώρησαν, ο Διοικητής Αντισυνταγματάρχης Αρβανιτάκης αυτοκτόνησε, αι απώλειαι εκατέρωθεν είναι σοβαραί.

Γενική απεργία έχουμε, εμάς όμως μας πλήττει περισσότερο διότι δεν κατορθώνουμε να πιάνουμε 50.000 την ημέρα τα οποία τρώμε. Στενοχωρούμαι βλέποντας το μέλλον σκοτεινόν.

Αι απώλειαι Στρατού- Χωροφυλακής ανέρχονται εις 200 εις Καλάβρυτα. Ο Εθνικός Στρατός εις Πελοπόννησον εξοντώνει τους Αντάρτας, εις οδόν Τριπόλεως-Σπάρτης έκαναν ενέδρα εις Στρ. φάλαγγα, έκαψαν 2 τανξ και πολλά θύματα. Το συγκρότημα Καλαβρύτων εξοντώθη το ½.

Παραμοναί Πάσχα, δεν έχουμε εργασίες, έλλειψις χρήματος. Η Ελλάς σήμερον ζη φτωχότερα από όλες τις χώρες της Γης, έχει διπλάσιες καταστροφές ετώρα στον Εμφύλιον Πόλεμον από την ξένην Κατοχήν 1941-1945.

ΜΑΙΟΣ 1948

1^η Μαΐου, παραμονή Πάσχα, εψώνισα παπούτσια των παιδιών μας, ½ αρνί οκάδες 3½ X 16.000 καθώς και τα απαραίτητα αυγά, ρύζι, πατάτες κλπ. Ο Κυριαζής ανεχώρησεν οικογενειακώς διά Μάραθον να κάνη Πάσχα, εγώ εστενοχωρήθην, ένοιωσα την ξενιτιά μόνος το Πάσχα. Το βράδυ εκοιμήθην, στας 11½ εξυπνήσαμε, τα παιδιά εκοιμούνταν, επήγα με την Μάγδα στην Εκκλησίαν εσηκώσαμε Ανάστασι και έφυγε, εγώ εματάλαβα, επιστρέφοντας εφάγαμε και εκοιμήθην έως τας 10 π.μ. Δοξάζω τον Θεόν που μας έδωσε τα παιδιά μας και μας χαρίζουν την Ευτυχίαν με τα τραγούδια τους. Ο καιρός είναι βροχερός και ψυχρός, φοράμε παλτά.

Την **1^η Μαΐου 1948** ώρα 9 π.μ. εδολοφόνησαν τον Χρήστον Λαδάν⁴⁴⁴ ενώ εξήρχετο του Ναού Αγ. Γεωργίου Καρύτση, ο δολοφόνος κομμουνιστής. Εκηρύχθη Στρατιωτικός Νόμος στην Περιφέρειαν 1^{ου} Σώματος Στρατού. Εις

444 Υπουργός Δικαιοσύνης της Κυβέρνησης Συνασπισμού Σοφούλη-Τσαλδάρη. Θεωρήθηκε υπεύθυνος για τις συλλήψεις και καταδίκες από τα Στρατοδικεία μελών του ΚΚΕ.

Παλαιστίνη συνεχίζονται σκληραί μάχαι Αράβων-Εβραίων, ποτίζονται με αίμα οι Άγιοι Τόποι το Πάσχα 1948.

2-5-48 Ήλθε η Μαρίνα, εβγάλαμε φωτογραφίες στον Προφήτην Ηλία.

Σήμερα **14-5-48** έληξε η εντολή της Αγγλίας δια την Παλαιστίνη, από 30 ετών, και ανεχώρησεν ο Αγγλικός Στρατός, οι Εβραίοι εκήρυσαν το Νέον Κράτος του Ισραήλ⁴⁴⁵, οι Άραβες γενικώς έχουν ενωθεί και κτυπούν τους Εβραίους από όλα τα σημεία της Παλαιστίνης, στην Ιερουσαλήμ γίνονται αι μεγαλύτεραι σφαγαί που εγνώρισαν οι Άγιοι Τόποι.

Στην Ελλάδα συνεχίζεται ο Εμφύλιος Πόλεμος, οι Αντάρται εις την κορυφήν της Γκιώνας εστραγγάλισαν 40 βρέφη κάτω των 5 ετών δια να μην τους φανερώσουν⁴⁴⁶, κρυπτομένους, στον Ελληνικόν Στρατόν. Οι Αντάρται πηγαίνουν στα χωριά και στρατολογούν βιαίως πολίτας. Ο Κωστάκης μας αρρώστησε, 3 ημέρες πυρετός 39. Οι Αντάρτες εμπήκαν στην Κρέστεναν, υπάρχουν 10 θύματα Χωρ/κής και 40 αιχμάλωτοι στρατιώτες, κυριαρχούν της υπαίθρου Πελοποννήσου.

Εις Θεσσαλονίκην και εις θάλασσαν ευρέθη σκοτωμένος με δεμένα τα χέρια ο Αμερικανός δημοσιογράφος Γεώργιος Πολκ⁴⁴⁷, δεν εξηκριβώθη ο εγκληματίας, μέγας θόρυβος έγινε στην Αμερικανικήν Βουλήν.

Λίρα Αγγλίας 233.000.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1948

Συνεχίζονται αι συλλήψεις κομμουνιστών των πόλεων και εξορίζονται, τα Ελληνικά Στρατοδικεία συνεχώς δικάζουν Αυτοαμυνίτες, στην Στερεάν Ελλάδα εξεκαθαρίστηκαν, μικρά υπολείμματα μένουν στις κορυφές των ορέων. Έγινε εκκαθάρισις της Μεσσηνίας και του Δυρραχίου Αρκαδίας, κατέφυγαν στον Ταύγετον - Πάρνωνα, έχουμε πλήρη ησυχία.

Από υγεία είμεθα όλοι καλά αλλά εργασίες καθόλου στο μαγαζί. Ο θέρος σίτου άρχισε, εφέτος έχουμε παραγωγή καλή διότι τα ευνοεί ο καιρός,

445 Η ίδρυση του κράτους του Ισραήλ έγινε στις 15 Μαΐου 1948. Την επομένη, στρατιωτικές δυνάμεις της Αιγύπτου, της Ιορδανίας, του Λιβάνου, του Ιράκ και της Συρίας επιτέθηκαν εναντίον του νεοσύστατου κράτους. Ήταν ο πρώτος αραβοϊσραηλινός πόλεμος.

446 Επαναλαμβάνει πληροφορίες από δημοσιεύματα εφημερίδων (11-5-48). Το ίδιο βέβαια ισχύει και σε πολλές άλλες περιπτώσεις.

447 Η δολοφονία έγινε στις 16-5-48. Ο φιλοκομμουνιστής δημοσιογράφος Γρηγόρης Στακτόπουλος κατηγορήθηκε, δικάστηκε και καταδικάστηκε ως ηθικός αυτουργός. Διάχυτη ήταν η πεποίθηση ότι ο Στακτόπουλος δεν είχε ανάμιξη στη δολοφονία και ότι ήταν θύμα σκευωρίας των ελληνικών, βρετανικών και αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών για να αποδοθεί το έγκλημα στους κομμουνιστές.

θερίζουν με δροσιές, δεν έχουμε ζέστες όπως άλλοτε, το βραδάκι κάνει κρύο και φοράμε ζελέδες.

-	Η πατάτα έχει	1500 δρχ,
-	Το κρέας	13.000
-	Ψάρι	13.000
-	Κολοκύθια	500
-	Σιτάρι	3.000
-	Τυρί	12.000
-	Ρύζι	18.000
-	Βακαλάος	7.000
-	Λάδι	9.000, κλπ.

Εις Κρέστεναν επήγαν πάλι και επήραν τρόφιμα, ελεηλάτησαν άνευ θυμάτων. Εις Πολεμικό Ναυτικό συνελήφθησαν άνω των 100 Αξιωματικών ενεχόμενοι εις σαμποτάρ, βοηθούν τον Κουμμουνισμόν, δικάζονται στο Έκτακτον Στρατοδικείον. Ο Βασιλεύς περιόδευσεν τα πεδία επιχειρήσεων Στερεάς Ελλάδος, συνεχίζονται αι επιχειρήσεις εις Ήπειρον- Μακεδονίαν – Θράκην, πανωλεθρία των συμμοριτών.

7-6-48 Μεγάλη δύναμις συμμοριτών επέδραμεν κατά των Λεχαινών– Ανδραβίδα–Καβάσιλα, συνήφθησαν μάχες εκ του συστάδην με αποτέλεσμα 25 σκοτωμένοι και 20 τραυματίαι από στρατιώτας-πολίτας. Οι συμμορίται έφυγαν προς Πηνειάν με ολίγας απωλείας. Την αυτήν ημέραν έθεσαν εις κίνησιν την ατμομηχανήν από τα Ολύμπια και την απέλυσαν άνευ οδηγού προς Πύργον, χάρις στην ψυχραιμίαν ενός οδηγού με άλλην την επλησίασε και την εσταμάτησε επιβιβαζόμενος επ’ αυτής. Επίσης εις Απιδιάν Σπάρτης, ενεδρεύουσα συμμορία διερχομένου στρατιωτικού αυτοκινήτου εσκότωσε 16 στρατιώτας. Έχουμε βροχή και κρύο.

Συγκοινωνία Καλαμών-Τριπόλεως έχει απαγορευθή, ελέγχεται από συμμορίτας. Συμμορίται έκαψαν τον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν Βασιλικού.

11-6-48 Σφοδρά μάχη εις Αίγιον μετά συμμοριτών.

13-6-48 Επίθεσις συμμοριτών κατά οτομοτυρίς Τριπόλεως–Άργους εις θέσιν Ανδρίτσα, 4 νεκροί 13 τραυματίαι.

17-6-48 Επίθεσις συμμοριτών κατά Αμαλιάδος – Μανωλάδος, έκαψαν στον Σταθμόν Ανδραβίδος, εξεδιώχθησαν όμως. Γενική επίθεσις του Εθνικού Στρατού εις Ήπειρον, σκληραί μάχαι σώμα προς σώμα με λόγχην εις τα υψώματα του Γράμμου.

20-6-48 Σφοδρά επίθεσις Ανταρτών εις Ζαχάρω, έκοψαν την σιδηροδρομικήν γέφυραν Μπούζι, την κωμόπολιν υπερασπίζει ο Αποσπασματάρχης Ζάρας με δύναμιν 250 Ανδρών, οι συμμορίται ανέρχονται εις 1000, μάχαι εκ του συστάδην 10 ώρες, τέλος υπεχώρησαν αφήσαντες πολλούς νεκρούς-τραυματίας, εκ των στρατιωτών – πολιτών θύματα 20. Εστάλησαν ενισχύσεις εγκαίρως αεροπορικά - στρατιωτικά καθώς και Μ.Α.Υ.⁴⁴⁸ εκ Γαργαλιάνων με αρχηγόν τον Κ. Κουφοδημήτην. Μάχαι συνεχίζονται εις Αλαγονίαν – Ταϋγετον.

Η Νονά του Δημητράκη μας Αδαμαντίνη (έριξε το λάδι) αρραβωνιάσθη στον Λουδοβίκο Παπαχριστοφίλου εξαδέλφον πρώτον της Μάγδας μένει εις Σικάγον Αμερικής, σύντομα θα αναχωρήση αεροπορικώς, της έστειλε γλυκό η Μάγδα να την συγχαρή.

Ο Αγών των Αραβο-Εβραίων εσταμάτησε δια 4 εβδομάδες προς διακανονισμόν του από τον Οργ. Ην. Εθνών.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1948

Αι εργασίαι του μαγαζιού τελεία απογοήτευσις, αι τιμαί των ειδών στάσιμαι, αλλά δεν υπάρχουν λεπτά να κινηθή το εμπόριον.

3-7-48 Πρωί ανεχώρησεν η οικογένεια μου δια Κυπαρισσίαν δια 8-ήμερον, εγώ μόνος μου, και επιστρέφοντας έφεραν την Βάσω Κώστα.

4-7-48 Δια πρώτην φοράν εβγήκα στην εδώ τελουμένην λαϊκήν αγοράν με εμπόρευμα, είχα βοηθόν τον Σπύρο, έπιασα Δρχ. 100.000 ενώ το μαγαζί 50.000 μόνον, είναι τραγική η κατάστασίς μας, να θέλουμε 40.000 έξοδα οι δυό μας με οικονομία μεγάλη, κάθε 15 τρώμε κρέας. Ο Κυριαζής αλωνίζει το σιτάρι, εμεταφέρθη στο Μάραθο.

5-7-48 Επήγα στο Μουζάκι με Διαμαντίν Δημόπουλον και Σωτήριον Δρούλιαν εκ Κυπαρισσίας, εβάφτισαν το κοριτσάκι του Κωνσταντίνου Διονουσοπούλου, πανηγυρίζουν της Αγ. Κυριακής, εκάναμε γλέντι προπολεμικό, έχουν και έναν καλόν φίλον Ιωάννην Κοροβύλαν στου οποίου το σπίτι εκοιμόμαστε, πολύ φιλόξενος, εδώσαμε 5.000 εισιτήριον αυτοκινήτου, επιστρέψαμε στις

7-7-48, την επομένην επέστρεψε η οικογένεια.

Οι αντάρτες έκαψαν τον Σταθμόν Καλονερού, επίσης τον σταθμόν Δωρίου και 5 της Ηλείας. Εις Κοπανάκι και Κυπαρισσία επήγαν τεθωρακισμένα αυτοκίνητα, οι αντάρτες του Ταϋγέτου διαλύονται από τον στρατόν,

448 Μονάδες Ασφαλείας Υπαίθρου, δεξιά παραστρατιωτική οργάνωση.

πολύνεκραι μάχαι συνάπτονται στον Γράμμο-Πίνδο, η Κυπαρισσία έχει 10 νεκρούς εκεί, οι Μ.Α.Υ. των Γαργαλιάνων διοικείται από τον Σταμάτην Δημητρακόπουλον υπολοχαγόν έφεδρον. Η Ελλάς συμπεριελήφθη στο Σχέδιον Μάρσαλ περί Αμερικανικής βοήθειας, ουσιαστικώς διοικούμεθα από αμερικανούς σαν να είμεθα αμερικανική αποικία. Επανελήφθησαν αι εχθροπραξίαι των Αραβο-Εβραίων στους Άγιους Τόπους.

14-7-48 Έστειλα της σπιτονοικοκυράς μου το ενοίκιον 3 μηνών Μαΐου-Ιουλίου δρχ. 300.000.

Οι αντάρτες του Γράμμου επεριορίστηκαν σε μικρό μέρος των κορυφογραμμών και εισρέουν προς την Αλβανίαν, εις Γρεβενά έκοψαν το υδραγωγείον, εις Τρίπολιν πάλι εχάλασαν το υδραγωγείον, παντού εις όλην την Ελλάδα γίνονται συγκρούσεις με ατάκτους. Έχουμε ζέστες.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1948

3-8-48 Ανεχώρησεν η Βάσω.

Την επομένην **4-8-48** έστειλα την οικογένεια εις Μάραθον και της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος επήγα και εγώ το μεσημέρι Κυριακής και επέστρεψα την Δευτέρα πρωί.

Ήλθε και η σπιτονοικοκυρά μου από Αθήνας, θα καθίσω στο ίδιο σπίτι άλλο ένα χρόνο με το ίδιον ενοίκιον 100.000 το μήνα. Μου έστειλαν από Σιδηρόκαστρον 120 οκάδες βρώμη από την παραγωγήν χωραφίου μας, επλήρωσα έως Κυπαρισσία 25.000, θα την αλλάξω με σιτάρι, την αυτήν τιμήν έχουν.

13-8-48 επέστρεψεν η οικογένεια μου, τα παιδιά μου είναι αδιάθετα, έβγαλαν σπυριά, έχω βεβαιωθεί από άλλοτε η θάλασσα τα βλάπτει.

15-8-48 Παναγίας, εψώνισα μοσχάρι, το εκάναμε σούπα, ήτο νόστιμο, εγώ όμως έφαγα παχύ και με έβλαψε, έχω ευκοιλιότητα 3 ημέρες και κάνω δίαιτα, το μαγαζί δεν έχει εργασία, ο καιρός εδρόσισε.

Εις τον Γράμμον γίνονται αι σκληρότεραι μάχες μεταξύ Ελλήνων, κατόρθωσε ο Ελληνικός Στρατός να καταλάβη τον Γράμμον και οι συμμορίται έφυγαν στην Αλβανίαν.

20-8-48 ήλθε η Αθανασία του Κώστα, εκάθησε 8 ημέρες, είναι πολύ συμπαθητική και λογική τώρα. Φεύγοντας επήρε μαζί της τον Δημητράκη και εκάθησε 10 ημέρες στην Κυπαρισσία, έγγραψα του Κώστα και τον έστειλε με σοφέρ Χ. Ψήμαρνον, μένω ευχαριστημένος, το επεριποιήθηκαν.

Ήλθε και ο Λουκάς της Φωτούλας, εκάθησε 10 ημέρες, επήγε και στον Μάραθον.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1948

Έχουμε βροχές καθόλην την Πελοπόννησον με πλημμύρες, εβράχη η σταφίδα στα αλώνια. Και πάλιν άρχισαν οι Αντάρτες στο εσωτερικόν να κτυπούν τας πόλεις-χωριά, να επιστρατεύουν, να παίρνουν τα τρόφιμα. Τέλος στην Πελοπόννησον κυριαρχούν της υπαίθρου, έχουν κάψει όλους τους σιδηροδρομικούς Σταθμούς της υπαίθρου. Εις τον όρμον Φωκιανού στους πρόποδας του Πάρνωνος το πολεμικόν Πολεμιστής εβύθισε πλοίον με πυρομαχικά των ανταρτών, εστάλη από Αλβανίαν, επίσης ενισχύονται από αεροπλάνα Σλαβικά.

Οι Άγγλοι μυστικώς ενισχύουν τους Αντάρτες με πυρομαχικά.

Εργασίες καθόλου στο μαγαζί, δεν εισπράττουμε τα όσα δια έξοδα, από υγεία ευχάριστα, δοξάζω τον Θεόν.

13-9-48 επήγα εις Κυπαρισσίαν με Ευσταθίαν, του Σταυρού είδα ένα μικρό παζάρι, επήρα μερικά χαρτικά από Καγιάφα και την επομένην επέστρεψα, το βράδυ έμεινα στη Φωτούλα.

Την **28-9-48** επήγα εις Καλάμας, εψώνισα πηλίκια από Γεώ. Μητρόπουλον και χαρτικά από Μανίνον, εγνώρισα και την περιφέρειαν Πυλίας, διαδρομήν αυτοκινήτου. Παρέλειψα, την **20-9-48** επήγα στην εμποροπανήγυριν Χώρας, βοηθό είχα τον Σπύρο του Κυριαζή, στο Κεφαλόβρυσο έγινε, θαυμάσια τοποθεσία, άφθονο νερό, αλλά εργασία καθόλου, έλλειψη χρημάτων.

Εις περιφέρειαν Λακωνίας οι αντάρτες κτυπούν ένα κατόπιν του άλλου τα χωριά με θύματα και επιστρατεύσεις νέων. Επίσης κατεβαίνουν συχνά στην Άνω Μεσσηνίαν, Οιχαλία-Λουτρό-Κατσαρού κλπ., με το ίδιον σύστημα και λεηλασίες. Εκτύπησαν το Αίγιον, την Αμαλιάδα χωρίς όμως να την καταλάβουν, εις όλην την ύπαιθρον της Πελοποννήσου κυριαρχούν.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1948

Εβγήκα στην πανήγυριν Γαργαλιάνων, **3 έως 12 Οκτωβρίου**, επλήρωσα παράγκα δραχμάς 55.000, δια λόχον Μ.Α.Υ. επλήρωσα 20.000, είχα βοηθούς την γυναίκα μου-Πετρούλα. Επέρασε άβρεχο αλλά και χωρίς λεπτά, ο ΑΣΟ επαρέλαβε τη Σταφίδα προ μηνός και λεπτά δεν έδωσε ακόμη, ούτε και πρόκειται να λάβουν πεντάρα, την κανόνισε 1.600 δρχ την οκά.

Είσπραξις πανηγύρεως Δρχ. 2.700.000, επληρώσαμε τας υποχρεώσεις μας και δεν φέραμε νέον εμπόρευμα, μόνον χαρτικά εφέραμε, έχουμε πηλίκια και κούκους, ψιλικά έχουμε έλλειψη.

Την **13-10-48** εκτύπησαν οι Αντάρτες τη Ζαχάρω με 2000 στρατό, έκοψαν την γέφυρα Μπούζι, η πόλις υπερασπίζεται από τον Αποσπασματάρχην Ζάρα 200 Ανδρών, κατέφθασαν όμως ενισχύσεις εγκαίρως από Κυπαρισσία-Πύργον-Τρίπολιν και αεροπλάνα, εκτυπήθη την 4^η πρωινήν και απεχώρησαν στις 4. Την επομένην κατόρθωσαν να εισέλθουν στην πόλιν, έγιναν οδομαχίες, απώλειες 5 νεκροί χωροφύλακες και 4 Μ.Α.Υ.-δες, τραυματίες άνω των 30 με άμαχο πληθυσμό, έκαψαν 15 σπίτια οι αντάρτες, έχουν νεκρούς 50, τους τραυματίας επήραν μαζί τους, κατευθύνθησαν προς Ζάχα Ολυμπίας. Μέγας πανικός επικρατεί, καταδιώκονται από τον Στρατόν, εφοδιάζονται με αεροπλάνα καθεσπέραν, έφθασαν εις Πελοπόννησον 2 υπουργοί του Μάρκου με αλεξίπτωτα, το γράφουν οι εφημερίδες.

Τα εμπορεύματα ευρίσκονται εις Πύργον, όταν φτιάσουν το Μπούζι θα έλθουν. Ευρισκόμεθα εις την χειροτέραν περιφέρειαν από συγκοινωνίαν.

16-10-48 Άρχισαν σχετικώς οι εργασίες του μαγαζιού. Εχθές βράδυ είδα στον ύπνο μου ένα όνειρον πολύ περίεργον, δεν το είδα άλλοτε αυτό. Επεριφερόμουν μακριά σε άγνωστον και άγριον μέρος, σε μια χαράδρα με πανύψηλα δένδρα, είχα συνοδό έναν γνωστόν μου αλλά δεν τον ενθυμούμαι. Αφού προχωρήσαμε στο βάθος διακρίνω αριστερά μου ένα τσιμεντένιο τοίχο ή κτήριο, προχωρώντας ολίγον και σηκώνων το κεφάλι μου αντίκρισα έναν φεγγίτη όσο είναι μισό παράθυρον, βλέπω εντός αυτού και ακριβώς απέναντί μου ανηρτημένην την εικόνα του Κυρίου Ημών Ιησού Χριστού και έμπροσθέν της έλαμπε ένα καντήλι αναμμένο και από το βάθος άκουγα ψαλμούς, τόσον γλυκείς ήτο, ώστε δεν τους έχω ακούσει στις εκκλησίας μας μέχρι σήμερα. Εις τα όσα είδα και άκουσα με είχε πιάσει ρίγος χαράς και προσευχόμεν γονυπετής ζητώντας έλεος από τον Κύριον. Και πάλιν ο συνοδός μου με επήρε και ξαναγυρίσαμε στο μέρος μας. Επεθύμουν να έμενα σε αυτό το παρθένο μέρος για πάντα, να αντικρίζω το φως και να ακούω τους τόσο γλυκείς ψαλμούς.

20-10-48 Εκτύπησαν την Αμαλιάδα και εισήλθον εντός με πολλά θύματα εκατέρωθεν, αλλά ξαναέφυγαν.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1948

Εκτύπησαν την αμαξοστοιχία στο Μπούζι, νεκροί 10 στρατιώται, 4 πολίτες και πολλοί τραυματίες. Έχουμε εργασίες στο μαγαζί.

8-11-48 εδάρη εντός της Βουλής ο Βουλευτής Βοραζάνης διότι μαζί με άλλους πρώην υπουργούς ετηλεγράφησε στον Ο.Η.Ε. περί συμφιλίωσης με τους Κομμουνιστάς και τον απεκήρυξε η Βουλή και το Φιλελεύθερον Κόμμα. Συνεχίζονται σκληρές μάχες στο όρος Καϊμακτσαλάν με τους Αντάρτες.

Ήρθα στα χέρια με έναν έμπορον Αθηναίο, Χαρ. Καπετόπουλον [.....] διότι άλλα επαγγείλαμε και άλλα έστειλε εμπορεύματα, έφυγε και εγλύτωσε [.....], παρενέβη ο Γ. Νίνος.

9-11-48 Ώρα 12^η μεσημέρι, έξαφνα έρχεται στο μαγαζί η Μάγδα κρατώντας στην αγκαλιά της τον Κωστάκη και με φωνήν απελπισίας φωνάζει, Χρήστο το παιδί μας, έπεσε από το μπαλκόνι στο δρόμο, ύψος 7 μέτρων, και έσπασε το δεξί του πόδι στην κνήμη. Έκλεισα το μαγαζί και στο φαρμακείο, έφερα τον Ιατρόν Γεώργιον Πανταζόπουλον και το έδεσε ευτυχώς καλά. Μεγάλη η αγωνία μου σαν ξένος που είμαι εδώ. Όλοι οι συγκεντρωθέντες μου είπαν να το πάω στην Καλαμάτα στο γύψο και ακτίνας, χωρίς βέβαια να γνωρίζουν την οικονομική μου αντοχήν. Το επήγαμε στο σπίτι, αυτό επόναγε και έκλαιγε, τότε επήγα στο εικονοστάσιον επροσευχήτην και εζήτησα προστασίαν και φώτησιν. Ήλθαν οι γειτόνισσες και μας είπαν πρακτικά γίνεται καλά, ήλθε και ο Κυριαζής, έλειπε μας είπε στο Μάραθο, είναι μια πρακτικιά και ξέρει, αμέσως έφυγα, ηύρα αυτοκίνητο φορτηγό ανέβηκα και επήγα, σε 1 ώρα ήλθαμε πάλιν σε φορτηγό (απέξω εκρατήθηκα πηγαينوερχόμενος), την έφερα, επήρα τα απαραίτητα και το έφτιασε, ησύχασε από τους πόνους και εκοιμήθη.

Σε 8 ημέρες ήλθε πάλι η Κυρά Τασία, είναι το όνομά της, γεροντάκι όμως, το ξαναέλυσε και επήγαινε καλά. Του έφτιασα μπότα από τσίγκο και τόδεσα, σε 40 ημέρες άρχισε να περιπατή, δοξάζουμε το Θεό που έγινε καλά διότι εγώ δεν είχα λεπτά να το πάω στην Καλαμάτα. Η στενοχώρια μου μόνον ο Κύριος Ιησούς Χριστός εγνώριζε. Η υπό τον Σοφούλη Κυβέρνησις υπέβαλε παραίτησιν.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1948

Έχουμε πολλές βροχές. Ο Σοφούλης εσχημάτισε την Νέαν Κυβέρνησιν με τους Λαϊκούς, **4-12-48**.

Ο Σοφούλης έπαθε κλονισμόν της καρδιάς του και μένει ακίνητος στο γραφείον του. Οι βιαίως επιστρατευθέντες του Νομού Ηλείας εφόνευσαν τους φρουρούς των και ελευθερώθησαν. Εχειροτέρευσε ο Σοφούλης, τον επεσκέφθησαν οι Βασιλείς. Σκληραί μάχαι στην Κίναν συνάπτονται, οι Κομμουνισταί εκατέλαβον την Ματζουρίαν και πλησιάζουν στο Ναγκήν.

Συμμορίται εκτύπησαν το Ξυλόκαστρον⁴⁴⁹ και ανετίναξαν το Ηλεκτρικόν Εργοστάσιον, κατόπιν εξεδιώχθησαν. Επίθεσις συμμοριτών κατά των Λεχαινών απεκρούσθη. Συλλαλητήρια των Κυπρίων δια την Ένωσίν των με την Ελλάδα.

10-12-48 Έγινε καλά ο Σοφούλης.

14-12-48 2000 και πλέον συμμοριτών επετέθησαν κατά της Καρδίτσης, κατόρθωσαν να φτάσουν στο κέντρον και να φέρουν καταστροφάς, έγιναν κάτοχοι 30 ώρας, επήραν πολλούς ομήρους.

16-12-48 αφίχθη ο υπουργός των Στρατιωτικών της Αμερικής, οι απαχθέντες Καρδίτσης είναι 900 άτομα.

20-12-48 Συμμορίται ανετίναξαν το Αντλιοστάσιον Καλαμών στο Πήδημα αφού εφόνευσαν την φρουράν. Εκτυπήθησαν τα εξωτερικά φυλάκια Πύργου-Ανδραβίδας – Μελιγαλά. Πρόσκλησις των κληρωτών του 1947. Πολλά κρύα και χιόνια έχουμε.

23-12-48 Ήλθε η Σία της Φωτούλας, εψώνισα τα απαραίτητα για⁴⁵⁰ την εορτήν μου, εψώνισα παπούτσια Ευσταθίας (30.000) – Δημητράκη (25.000), γάντια (40.000) –τσάντα (45.000) Μάγδας.

24-12-48 καλές βροχές, εψώνισα αρνί με 20.000 την οκά, το λάδι έχει 16.000 η οκά, το τυρί 10.000, σιτάρι 2.800. Εγώ άλλαξα βρώμη 1^{100/400} και επήρα 1 σιτάρι, την είχα από το χωράφι μας Σιδηρόκαστρον 120 οκάδες, επήρα 100 οκ. σιτάρι.

25-12-48 Επήγα με την σύζυγον στην Εκκλησία στις 6 ώρα, τα παιδιά έμεινε η Σία. Εδώ επισκέψεις κάνουν την επομένη, όχι ανήμερα.

30-12-48 Καθόλην την Πελοπόννησον έγιναν εκκαθαρίσεις στα πόλεις και χωριά, συνεληφθησαν όλοι οι συμπαθούντες προς τους Κομμουνιστάς και εστάλησαν εξορία στα Νησιά, ο αριθμός τούτων ανέρχεται εις 4.000 έως σήμερον. Διαταγή Στρατηγείου Πελοποννήσου Στρατηγός Πετζόπουλος.

Έξοδά μου από 1-10-1947 έως τέλος 12^{ου} 1948, Δρχ. 7.334.000.

449 Το Δεκέμβριο ξεκίνησαν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του κυβερνητικού στρατού υπό τον στρατηγό Θ. Τσακαλώτο και τον Αμερικανό στρατηγό Βαν Φλήτ. Πρώτη επιχείρηση ήταν η απομόνωση της Πελοποννήσου από την υπόλοιπη Ελλάδα και η εκκαθάριση της από το Δ.Σ. -- ολοκληρώθηκε στο τέλος Ιανουαρίου 1949 μετά από πολύνεκρες συγκρούσεις σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου.

450 Το «δια» εξελίσσεται σε «για», όπως επίσης σιγά-σιγά παραλείπονται η αύξηση του αορίστου χρόνου, το «ν» της αιτιατικής και η τριτόκλιτη κατάληξη των εις «ις».

1949

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1949

Είχαμε φέρει παιχνίδια και τόπια κλπ. παιδικά, αλλά δεν υπάρχουν λεπτά και έμειναν όλα σχεδόν απούλητα, το Κράτος δεν εξόφλησε την σταφίδα των παραγωγών.

6-1-49 Είναι καλή ημέρα, εβγήκαμε βόλτα οικογενειακώς και η Σία, χαίρεται ο Κωστάκης διότι περιπατεί.

11-1-49 Εις Κοντοβάζαινα έγινε σκληρή μάχη, οι συμμαρτίται έσχον απώλειες. Κυβερνητική Κρίσις. Συμμορία επετέθη κατά της Εδέσσης, απεκρούσθη. Ο Βασιλεύς περιοδεύει εις Πελοπόννησον. Βροχές, χιόνια, κρύα. Σκληραί μάχαι μεταξύ Εβραίων-Αράβων.

13-1-49 Περίπου 4.000 Ανταρτών επετέθησαν κατά της Ναούσης, κατόρθωσαν να εισέλθουν εντός και να την κάνουν αγνώριστη, οι όμηροι είναι άνω των 1.000, οι εκτελεσθέντες φθάνουν τους 400. Όλα τα εργοστάσια και τα κρατικά οικήματα – Τράπεζες έκαψαν, το χιόνι είναι 1 μέτρο, έγιναν κύριοι 4 ημέρες, την έκαναν στάχτη. Ο Σοφούλης υπέβαλε την παραίτησίν του στον Βασιλέα, πολυήμερος Κυβερνητική κρίσις. Επίσης σκληραί μάχαι συνάπτονται στην Κορινθίαν και Μεσσηνίαν, πολυμελής συμμαρία εισέβαλε εις Αετόν- Βαρυμπόμπη, μέχρι Χαλβάτσιου όπου εφόνευσαν ένα γέροντα. Υποχωρούντες έδωσαν μάχην εις χωρίον Κεφαλινού υπό κατακλυσμιαίων βροχών.

14-1-49 [.....]. Αγόρασα 7 οκάδες λάδι X 14.000.

19-1-49 Πολυμελής συμμαρία επετέθη κατά του Καρπενησίου και το κατέλαβε, κατεστράφη μια διλοχία, αυτοκτονούν οι αξιωματικοί. Χιόνια – κρύα, έχω χιονίστρες στα χέρια-πόδια. Ο σίτος 2.300 η οκά. Ανεκαλύφθησαν μεγάλοι καταχρήσεις κρατικά και λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος, υπό κατηγορίαν ανώτεροι Αξι/τούχοι του Κράτους. <Αίσχος στην Ελληνικήν συνείδησιν>.

Εσχημάτισε Κυβέρνησιν ο Σοφούλης, Αντιπρόεδρος Διομήδης, υπουργός Εξωτερικών Τσαλδάρης, έγινε Κυβέρνησις συνασπισμού των κομμάτων κατόπιν εγκλήσεως του Βασιλέως δια την σωτηρίαν της Πατρίδος και Αρχιστράτηγος ο Παπάγος.

Ο εκλεγείς Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας ανεχώρησεν εκ Νέας Υόρκης δια την έδραν του αεροπορικώς με το αεροπλάνον του Προέδρου Τρούμαν.

Την **27-1-49** έγινε η ενθρόνησις του Νέου Πατριάρχου εις τα Πατριαρχεία Κωνσταντινουπόλεως. Χιόνια –κρύα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1949

Επεστράτευσε την κλάσιν 1936 του Νομού μας, επήγε και ο Γεώργιος, τον έφεραν από την Θήρα στην Καλαμάτα. Ασθένησε ο Κωστάκης, εκάλεσα Ιατρόν, έχει γριπόβροχο πνευμονία, θέλει ζεστά, έκοψε βεντούζες – ζεστά 8 ημέρες.

5-2-49 Εκρύωσε η Έφη τα ίδια καθώς και ο Δημητράκης, έχουν πυρετό.

7-2-49 Απελευθερώθη το Καρπενήσι κατόπιν σκληρών μαχών επί 17 ημερών δουλείας, οι όμηροι 1200, οι σκοτωμένοι άνω των 500, χιόνι 1 μέτρο εκεί, πολλοί εύρον τον θάνατον από ψύξιν.

13-2-49 Η Μάγδα εδηλητηριάσθη από φαγητό κρέας σέλινο από μεσημέρι βρασμένο, την νύκτα εμετό και ενέργεια, άρρωστη 2 ημέρες.

15-2-49 Εκτυπήθη η Φλώρινα με 5 ταξιαρχίες συμμοριτών, έχασαν το ήμισυ των δυνάμεών τους οι επιτιθέμενοι, πρωτοφανήν πανωλεθρίαν έπαθαν. Ο Μάρκο αντεκατεστάθη από τον Ιωαννίδην και εστάλη εις Μόσχαν δεμένος και εκεί εφυλακίσθη. Τον Αγώνα τον διευθύνει ο Ζαχαριάδης. Στην εποχή μας ο Χριστιανισμός πολεμείται από τους Κομμουνιστάς, φαίνεται ότι ο Θεός τους έστειλε δια πληγή να μας τιμωρήση δια την αποστασίαν του σημερινού Κόσμου.

Εκτύπησαν τας Σέρρας, δεν κατόρθωσαν να την καταλάβουν, έσχον απωλείας.

19-2-49 Ανεχώρησε η σπιτονοικοκυρά μου διά Αθήνας, επέθανε ο γαμπρός της.

24-2-49 Ελάβαμε επιστολήν Αδαμαντίας, έγινε ο γάμος της με τον Λουδοβίκο. Της εγράψαμε.

Αποκρέψαμε στου Κυριαζή το βράδυ **27-2-49**.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1949

Ζούμε εν παρθενία⁴⁵¹.

Από χθες ρίχνει χιόνι, το έφθασε μέχρι την θάλασσα, ισχυρά βροχή το έλιωσε, μετά 3-ήμερον και πάλιν ρίχνει.

451 Η υπογράμμιση στο πρωτότυπο.

7-3-49 Τυρινής, αποκρέψαμε μόνοι μας, κάνει σφοδρό κρύο.

Μεγάλη πανωλεθρία των Ανταρτών Πελοποννήσου, τους πολεμούν στρατός και κρύα, γίνεται γενική εκκαθάρισις (παγανιά). Άρχισε η συγκοινωνία Αθηνών από όλους τους δρόμους ελεύθερα.

18-3-49 Εψυχράνθηκα με Μάγδα, η πεθερά άρρωστη στη Θήρα. Επίσκεψις Ιω. Κολοβήλα με κυρία του – κόρη του.

20-3-49 Επήρα παπούτσια Κωστάκη 18.000.

25-3-49 Εθνική Εορτή, το Δημητράκη εντύσαμε πρόσκοπο, ο ενθουσιασμός μας δεν λέγεται. Έχουμε καλοκαιρία και υγεία σπίτι μας.

30-3-49 Επίσκεψις Βασιλέως εις Κυπαρισσία, περιοδεύει την Πελοπόννησον. Η Μάγδα βάζει πανί να υφάνη, υφαίνει και ξένες κουβέρτες, έχω μεγάλην στενοχώρια οικονομική ώστε εξηναγκάσθη να εργασθή και η γυναίκα μου. Δόξα να έχη ο Θεός, μη χειρότερα.

Ο Γεώργιος εμετεκομίσθη εις Μακρόνησον, έκανε και Δήλωσιν Μετανοίας, αποκηρύσσει τον Κομμουνισμόν.

Αι σημεριναί τιμαί των ειδών διατροφής:

- Λάδι	24.000 η οκά
- Σιτάρι	1.000
- Ρύζι	18.000
- Ζυμαρικά	8.000
- Λόπια	7.000
- Πατάτα	2.000
- Τυρί	16.000
- Βούτυρο	40.000
- Ζάχαρη	12.000
- Παπούτσια Ανδρών	170.000,
- Γυναικών	12.000
- Κουστούμια μάλλινα κομπλέ	800.000 κλπ.

Η ζωή είναι αφόρητος. Λίρα Αγγλίας 230.000. Πλησιάζω 2 χρόνια εδώ δεν έφτιαξα τίποτε καινούργιο δικό μου.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1949

Παρθενία.

Μεγάλη επίθεσις ανταρτών στο Γράμμο προερχόμενοι εξ Αλβανίας αλλά απεδεκατίσθησαν και οπισθοχώρησαν, το ίδιον έπαθον και εις το Βίτσι και

στην Θράκη προερχόμενοι εκ Βουλγαρίας. Αν δεν ενισχύοντο από τους βόρειους γείτονες θα είχε σταματήσει ο εμφύλιος πόλεμος Ελλάδος.

Αφίχθησαν σπορέλαια εκ του εξωτερικού, τιμώνται 9.000.

22-4-49 Μεγάλη Παρασκευή, επιάσαμε 450.000 μόνον με όλα τα είδη που έχουμε, αίσχος, απογοήτευσις.

23-4-49 Σάββατον εματαλάβαμε οικογενειακώς, αγόρασα τα απαραίτητα του Πάσχα, το αρνί 24.000 η οκά.

24-4-49 Την νύκτα επήγα στην Ανάστασιν του Κυρίου με τα δύο παιδιά μου Ευσταθία-Δημητράκη, είμαι ενθουσιασμένος όπου έχω παρέα τα παιδιά μου. Επιστρέφοντας εφάγαμε την Εθνικήν Μαγερίτσα και όταν ξυπνήσαμε ετσουγκρίσαμε κόκκινα αυγά με τα παιδιά μας, ωραίο πράγμα – χαρά, να βλέπης τα παιδιά σου να έχουν κόκκινα αυγά κλπ.

25-4-49 Την Δευτέρα εορτήν του Αγ. Γεωργίου επήγαμε στο Μάραθο, οικογένεια Κ. Πετροπούλου – Χρ. Παναγιωτακοπούλου – Θ. Δουρούκη αυτοκίνητον αγκαζέ επιστρέψαμε το βράδυ.

26-4-49 Ήλθε η Βάσω, αρρώστησε ο Κωστάκης, κρύο, αμυγδαλές κλπ.

29-4-49 Η Βάσω επήρε τον Δημητράκη- Ευσταθία εις Κυπαρισσία. Έφτιασα ένα παντελόνι. Κουκιά 2.000, πατάτα 2.000.

Τελείως ελευθέρα η Πελοπόννησος, συνελήφθησαν όλοι οι Καπεταναίοι των συμμοριτών, ελάχιστοι, μονάδες κρύβονται.

ΜΑΙΟΣ 1949

Το ίδιον .

Κωστάκης ασθενής, έχει πυρετόν, λίβας ισχυρός, εργασία μηδέν, εστείλαμε κάρτα Λουδοβίκου **9-5-49**.

13-5-49 Ήλθαν τα παιδιά μας, διαφορετικά όμως. Του Δημητράκη έχει φτιάξει κουστουμάκι η Μαρίνα, της Έφης έχει πλέξει λευκή μπλούζα, υπέροχη. (Η Βάσω τα επήρε, αλλά στη Φωτούλα εκάθησαν).

14-5-48 Επήγα στο γραφείο τοπικής Εθνικής Προνοίας και έκανα Δήλωσιν απόρου δια να παίρνω δωρεάν τα γάλατα των παιδιών τα οποία στέλνει δωρεά η Διεθνής Προστασία Παιδιών και οι εύποροι τα πληρώνουν 1.100 το κουτί, οι άποροι 100 δραχμές.

19-5-49 Απεβίωσεν ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Δαμασκηνός, 4ήμερον λαϊκόν προσκύνημα στο Μητροπολιτικό Ναό. Σε αυτόν οφείλει

πολλά ο Ελληνικός Λαός, ήτο πνεύμα θεόπνευστο, ηργάσθη όσον κανένας προκάτοχός του, επί κατοχής εγλύτωσε πολλές ψυχές από το μαχαίρι του κατακτητού, έφθασε εις το Πρωθυπουργικό αξίωμα, κατόπιν Αντιβασιλέως, και ιεράρχης. Ο θάνατός του ελύπησε πολύ το Έθνος.

21-5-49 Έλθε η Μαρίνα και αύριον φεύγει, είναι μια χαρά.

24-5-49 Η κηδεία του Δαμασκηνού.

Επήρε παπούτσια λινά η Μάγδα 30.000. Μεγαλώνει η οικονομική στενοχώρια μας, θα αναγκασθούμε να επαναπατριστούμε στην Κυπαρισσία, ίσως εκεί τα καταφέρουμε καλλίτερα θα έχουμε ολιγότερα έξοδα (ο θεός γνωρίζει μόνον).

Χρήστος-Μαγδαληνή, 1949.

Από Ιανουαρίου όπου άρχισαν την εκκαθάρισιν της Πελοποννήσου, έχουν φονευθή και τραυματιστή Αντάρτες 28.000, συλληφθέντες και παραδοθέντες 10.000, απώλειες Εθνικού Στρατού νεκροί 4.000, τραυματίες 7.000. Εξακολουθούν ακόμη να επιτίθενται στον Γράμμον από την Αλβανίαν.

Εις το Παρίσι έχουν συνέλθη οι 4 Μεγάλοι υπουργοί των Εξωτερικών δια να συμφωνήσουν δια την κατοχήν της Γερμανίας και λύσουν τις διαφορές των εν τω Κόσμω συμφερόντων των προς πρόληψιν νέου καταστρεπτικού πολέμου, είναι Αμερικής Άτσεσον, Αγγλίας Μπέβιν, Γαλλίας Σουμάν, Ρωσίας Βισίνσκι. Καταβάλλονται προσπάθειες δια την λύσιν του Ελληνικού Πολέμου.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1949

Παρθενία

Μεγάλη στενοχώρια εσημειώσαμε την εβδομάδα αυτή διότι είχαμε Γραμμάτια 2.300.000 λήξης 28 παρελθόντος και 1 Ιουνίου και μετά κόπου και μόχθου επήραμε δανεικά μερικά και εγλυτώσαμε την λευκή επιγραφή μας από την

Διαμαρτυρίαν των, δια της οποίας εργαζόμεθα 30 χρόνια στην αγορά και την φυλάμε σαν την κόρη του οφθαλμού μας αμόλυντον.

Δυστυχώς αυτά έχουν οι μικροβιοπαλαισταί δια τους οποίους ούτε καν ενδιαφέρεται το Κράτος όπου μας κυβερνά, ενώ δια τους βιομηχάνους ενδιαφέρεται και τους εχορήγησε δάνεια εις Λίρας το 1945 με 3.000 τη λίρα με προθεσμία 5 ετών όπου με μία λίρα κερδίζουν 80 %.

Ο Κωστάκης έβγαλε σπυριά στο πρόσωπο, είναι χάλια. Έγραψα του Χαραλάμπη Κασίμη Κυπαρισσία να μου εύρη μαγαζί, δεν υπάρχει ούτε κοτέτσι μου απήντησε, έγραψα Βασίλη εργασία όχι στο μαγαζί. Η Πελοπόννησος εκκαθαρίσθη από τους Συμμορίτας, συνελήφθησαν όλοι οι καπεταναίοι.

18-6-49 Ο Γεώργιος αφέθη ελεύθερος.

24-6-49⁴⁵² Απεβίωσεν ο Πρωθυπουργός Θεμιστοκλής Σοφούλης ηλικίας 88 ετών. Ύφανε η Μάγδα φόρεμα Ευσταθίας, εφτιάσαμε πανταλόνια Δημητράκη-Κωστάκη λινό έξτρα, έχουν τσέπες, η χαρά τους μεγάλη, βάζουν λεπτά. Έγραψε ο Μιχάλης, ζητάει γαμπρό δικηγόρο εις Πρέβεζα, του συστήσαμε τον Χρήστον Ζαφειρόπουλον.

29-6-49 Ήλθε η Φωτούλα με θεία Τασούλα να μας ιδούν. Τιμαί εδώ:

- Πατάτα	1.000
- Ντομάτα	1.000
- Λάδι	20.000
- Βούτυρα Α	58.000
- Τυρί	20.000
- Μυτζήθρα	30.000
- Παπούτσια Ανδρών	150.000.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1949

Εργασίες καθόλου στο μαγαζί, στενοχώριες πολλές, υφαίνει ξένα πανιά η Μαγδαληνή να με βοηθήση στην οικονομία, αγοράζω το λάδι 24.000 την οκά.

⁴⁵² Τον Ιούνιο του 1948 υπήρξε ρήξη στις σχέσεις του Στάλιν με τον Πρόεδρο της Γιουγκοσλαβίας Τίτο, λόγω της πολιτικής ηγεμονισμού του Τίτο στα Βαλκάνια, γεγονός που επέφερε προσέγγιση της Γιουγκοσλαβίας με την Αμερική. Στις 11-7-48 ο Τίτο έκλεισε τα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα επισπεύδοντας την ήττα του ΕΛΑΣ. Το ΚΚΕ έκανε τότε λόγο για "πισώπλατο χτύπημα" του Τίτο. Ως αντάλλαγμα για το κλείσιμο των συνόρων, οι ΗΠΑ χορήγησαν στη Γιουγκοσλαβία δάνειο 20 εκατομμυρίων δολλαρίων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1949

Επήγα στην Κυπαρισσία την 1^η δια να ημπορέσω να εύρω μαγαζί, αλλά δεν ηύρα, απελπίσθην από την εδώ κατάσταση και δεν γνωρίζω τι να κάνω, είχα πάρει και την Ευσταθίαν μαζί μου.

Στας **6-8-49** επήγαμε στον Μάραθο εορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, καλά επεράσαμε, αλλά μας αρρώστησε ο Κωστάκης και όποτε πηγαίνει στη θάλασσα αρρωσταίνει, το βλάπτει.

10-8-49 Ημέρα ιστορική, εδέησε να δεχθή ο συνεταίρος να γίνη καταμέτρηση [.....].

20-8-49 Ετελείωσε το μέτρημα και λογαριασμοί και ευρέθη έλλειμμα 7.500.000. Τότε έθεσα το ζήτημα του χωρισμού, το εδέχθη και αυτό και να χωρίσουμε το μαγαζί στα δύο, είναι μεγάλο και να ρίξουμε κλήρους, εδέχθη, αλλά ως μάρτυρες εκαλέσαμε τις γυναίκες μας (η αξίωσίς του αυτή), ούτω και έγινε, ρίχνει τους κλήρους η Ρούλα, έτυχε εμένα το καλό μαγαζί η κεντρική πόρτα και αυτού το απόκεντρο, δεν εμίλησε το εδέχθη. Μετά δύο ημέρας όπου είχαν όλα τελειώσει σχεδόν ανακαλεί και θέλει αυτός να πάρη το δικό μου. Η θέση μου τότε γίνεται κρίσιμος και αλλάξαμε φράσεις σκληράς εκατέρωθεν [.....].

Στην απελπισία μου αυτή επήγα όπισθεν στο ιδιαίτερον του εργαστηρίου μου και εξήτησα δια προσευχής μου από την προστασία της Παναγίας [.....]. Έφυγα από το μαγαζί, ώρα 9½ βράδυ, επήγα στο σπίτι αγριεμένος, η δύστυχη Μάγδα προσπαθούσε να με ησυχάση, δεν ησύχαζα όμως και εξήλθα πάλι έξω να ξεσκάσω. Συνήντησα τον ράπτην Θ. Δουρούκην, του εκμυστηρεύθην τον πόνο μου καθώς και του Τάκη Σκούντζου, δικαίου ανδρός των Γαργαλιάνων, με συνεβούλευσαν να ησυχάσω και να πάρω το απάνω μαγαζί υπό όρους όμως. [.....]. Έφερα τον Πέτρο Σκούντζο να μας εκκαθάριση τα βιβλία λογιστικώς και του είπα τι συμβαίνει, μας είπε να γίνη η αλλαγή του μαγαζιού αλλά να κάμετε χαρτί Συμφωνητικό ώστε να μην φέρη ο Πετρόπουλος τα είδη όπου παράγει ο Παναγιωτακόπουλος χειρονακτικώς στο μαγαζί του. Αυτό το εδέχθη και την επομένην εφέραμε τον μάστορα να κάμη το χώρισμα και αυτό έγινε και μετά 5 ημέρες εξήτησα το Συμφωνητικό. [.....].

Εν συνόψει, εις τα 2 χρόνια έχασα κεφάλαιον 3.600.000 από τα 9.000.000 όπου εκατέθεσα τον Οκτώβριον 1947 και χωριστά η εργασία μου. Επήρα 5.400.000 και εμπόρευμα και το ½ παθητικόν. Επήγα στον Νίκο Σκούντζο, υφασματέμπορον, του εξήτησα ενίσχυση οικονομική, μου έδωσε εις

υφάσματα 1.100.000 με συναλλαγματική λήξιν 15-10-49 μετά την πανήγυριν⁴⁵³. Επίσης από Σπ. Αργυρόν 400.000.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1949

Άρχισα να εργάζομαι εντατικώς με βοηθό την Μάγδα. Στας 12 ήλθε η Πεθερά μου από την Θήρα και εγκατεστάθη μονίμως σε μένα. Όλον τον Σεπτέμβριον έφτιασα 250 τεμάχια κούκους.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1949⁴⁵⁴

Η Ευσταθία εγγράφη στο σχολείο. Στας 3-10-49 εξήλθα στην Πανήγυριν με 400 κομμάτια κούκους και πηλίκια τα οποία επήρα από Μητρόπουλον διότι δεν είχα τσόχες να φτιάσω. Εργάσθην καλώς στην Πανήγυριν και έπιασα 5.500.000, επλήρωσα τας υποχρεώσεις μου και ξαναεψώνισα υφάσματα, και πάλιν εργάσθην εντατικώς και κάτι μένει κέρδος.

Μας φέρνει προξενιό ο Περδίκης δια τον Βασίλη, καλό κορίτσι και προίκα καλή, αλλά επειδή δεν ηρωτήθη ο Κυριαζής [.....] τα χαλάμε (ήτο από την Χοχλαστή, οικογένεια Μαντούνα).

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1949

Εργασία έχω καλή συνέχεια, κάνω νυχτέρι. Έφτιασα του Δημητράκη-Κωστάκη παπούτσια μποτάκια και παλτά καθώς και της Ευσταθίας. Ελάβαμε δέμα Τούλας – Λουδοβίκου. Πηγαίνει ταξίδι ο Κυριαζής στην Αθήνα και φέρνει κούκους – πανταλόνια, έφυγε από το λόγο [.....] του, και τα κρεμάει στη διπλανή πόρτα και γράφει και τιμάς απάνω, αγών εξοντωτικός δια εμένα διότι έχω απόκεντρο μαγαζί (είσοδο). Προ του κινδύνου αυτού παρακαλώ τον ιδιοκτήτη να μου επιτρέψη να φτιάσω το παράθυρο πόρτα, να έβγω στη φάτσα της πλατείας με έξοδα δικά μου εννοείται. Και αυτός το

⁴⁵³ Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Έτσι έγινε, πήγαίνα και του ζήταγα ρετάλια για φθηνότερα, αλλά αυτός τα μέτραγε συνέχεια τα ρετάλια και τα έβγαζε μέτρα, εγώ εζημιώνα διότι μου έμεναν στράφια, έλα όμως που δεν είχα δεκάρα λεπτά; Τα έφτιαχνα κούκους, τα πούλαγα και του έδινα τα λεπτά του. Γι' αυτό, εξαναγκάστηκα να μου δώση μια εγγύηση στην Τράπεζα να πάρω 5.000 δάνειο, τον έκανα κουμπάρο, μου βάφτισε το Φώτη μου [γεν.1951]».

⁴⁵⁴ Στις 17-10-1949 η εξόριστη "Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση" έδωσε τέλος στις εχθροπραξίες με διάγγελμα που μεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Βουκουρεστίου. Μεταξύ άλλων αναφέρονταν τα εξής: "Ο ΔΣΕ δεν κατέθεσε τα όπλα, μανάχα τα **έθεσε παρά πόδα...**". Η θέση του ΚΚΕ, πως επρόκειτο για προσωρινή υποχώρηση μέχρι να διαμορφωθούν οι όροι για αντεπίθεση, παρέμεινε η βασική του γραμμή μέχρι το θάνατο του Στάλιν το 1953. Επίσης, προσέφερε σε Κυβέρνηση και Αμερικανούς το πρόσχημα για μόνιμη επίκληση του «κομμουνιστικού κινδύνου».

είδε θετικώς [.....] και ο λαός τον παρακινεί να μου επιτρέψει, αλλά με εκβιάζει να του πληρώνω 125.000 μηνιαίως και εις την αρχήν της τριμηνίας, εσυμφώνησα άνευ λόγου, τι να κάνω, αφού μου επέτρεψε να κάνω το παράθυρο πόρτα.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1949

Την 2^α Δεκεμβρίου εκάλεσα το μάστορα και την έφτιασε, επλήρωσα 300.000 αλλά εγλύτωσα επί του παρόντος διότι τον συναγωνίζομαι, έγραψα και εγώ τιμάς φθηνότερας, επί πλέον έφερα και όλη τη γραφική ύλη –χαρτικά κλπ.⁴⁵⁵, έχουμε δυστυχώς εξοντωτικό συναγωνισμό, θλίβομαι διότι είχαμε αγάπη, μα δεν έχω άλλην διέξοδον, σε ξένον τόπον. Ευτυχώς που έχω την Πεθερά μου και κάθεται στο σπίτι με τα παιδιά, η Μάγδα με βοηθά συνέχεια στα μαγαζί και στα νυχτέρια έως την 12^η.

Μας αρρώστησε ο Κωστάκης, τα ίδια συμπτώματα, πυρετός, δυσκοιλιότητα, πρήξιμο η κοιλιά του, ο ιατρός μας είπε ακτίνες, του εκάναμε ενέσεις πενικιλίνης 2 σειρές, όλο μου αρρωσταίνει αυτό το παιδί, είναι λυμφατικής κράσεως.

Παραμονή Χριστουγέννων έλαβα από τον Νουνό μου 10 δολάρια, έλάβανε το τραπεζομάντηλο καρέ όπου τους έστειλε η Μάγδα, το ύφανε στον αργαλειό της, τον Οκτώβριο εστάλη, τότε είχαμε λάβει ένα δέμα με παλτό δικό μου και ρούχα παιδιών – Μάγδας κλπ. Εψώνισα κρέας κλπ. αρνί 30.000 η οκά, επεράσαμε καλά, μα καλλίτερα από όσα χρόνια είμαι παντρεμένος διότι διευθύνω μόνος μου την επιχείρησή μου. Έχω αγοράσει και 75 οκάδες λάδι προς 8-9.000 ενώ άλλα χρόνια δεν αγοράζα, πιστεύω στον Πανάγαθον Θεόν ότι θα εργασθώ καλλίτερα μόνος μου.

Εκτός του Ν. Σκούντζου ευρέθη και ο Ξενοφών Αναγνωστόπουλος νυν Δήμαρχος να με υποστηρίξη και μου άνοιξε πίστωση στην Τράπεζα, την Εθνική Τράπεζα, υπό την εγγύησή του με υπογραφή του να παίρνω δάνειον, με ανακούφισε πολύ ο καλός αυτός προστάτης, ζωή να έχη από τον Θεό⁴⁵⁶.

Με τον Κυριαζή [.....] δεν έχουμε καμιάν συνάφειαν [.....]. Μου λένε όμως ότι όλο με κατηγορεί ότι δεν είμαι από οικογένεια σαν αυτόν και δεν

455 Από κυρίως έμπορος που είχε γίνει τα προηγούμενα χρόνια, ξαναέγινε κυρίως πιλοποιός-τεχνήτης και, επιπλέον, αυτόνομος. Το πρόβλημα του ήταν οι πρώτες ύλες, τα υφάσματα για καπέλα. Ούτε λόγος για τραπεζικό δάνειο.

456 Στην Αυτοβιογραφία του 1980 γράφει: «Αχ, στη ζωή μου είμαι από όλους κυνηγημένος, [.....] επίστευα όμως ότι ο Θεός με προστατεύει και δεν ελύγισα, με την Γυναίκα μου πάλι μου εδουλέψαμε σαν ραγιάδες, ημέρα και νύκτα, μια φορά επέσαμε τόσο πολύ στη δουλειά και φύγαμε για ύπνο στις 4 το πρωί, στο σπίτι ήταν η Πεθερά μου η οποία πολύ μας βοήθησε να αναστήσουμε τα παιδιά μας».

έχω περιουσία. Εγώ δεν επήρα από τον Πατέρα μου περιουσία ούτε από τη γυναίκα μου προίκα και με την εργασία μου κατορθώνω και συντηρώ οικογένεια, ενώ ο Κυριαζής την περιουσία την έχει από τον πατέρα του, από γυναίκα του επήρε προίκα 75.000 και 1000 μέτρα οικόπεδο το 1933, [.....], το οικόπεδο υπάρχει, επίσης ενισχύθη από την εν Αμερική Αδελφή του με 2.500 χιλιάδες δολάρια. Μεγάλο κακό να είσαι μαλωμένος με συγγενείς. Που θα οδηγήσει αυτό; [.....]⁴⁵⁷.

Ταύτα γράφονται να τα διαβάζουν οι νεώτεροι.

Πλατεία Γαργαλιάνων, 1950

⁴⁵⁷ Και όμως, η εξέλιξη των σχέσεων ήταν εντελώς διαφορετική από αυτήν που, μέσα στην απελπισία του το 1949, νόμιζε και φοβόταν. Βλέπε στο κεφάλαιο Επισκόπηση «Από το 1950 μέχρι το τέλος. . . .».

Επιμύθιο

Η καταγραφή σταματά εδώ, αλλά το **Ημερολόγιο** συνεχίζεται για δεκαετίες ακόμα, σε επαναλαμβανόμενους κύκλους αγώνων, απογοητεύσεων, ελπίδων, επιτυχιών. Παράλληλες προσωπικές, οικογενειακές και εθνικές ιστορίες. Εχθροί που αγαπιούνται, φίλοι που συγκρούονται, συγγενείς που εναλλάσσουν αγάπη με μίσος, και όλα αυτά κάτω από φρικτή πίεση στη σκιά πολιτικών και στρατιωτικών συρράξεων που μας έμαθαν να τις εκλαμβάνουμε ως «θέλημα Θεού». Όσοι αρνούνται το «θεϊκό δάκτυλο», τολμούν να ευελπιστούν σε ανατροπές, αγωνίζονται, ματώνουν, πέφτουν και αν είναι τυχεροί ξανασηκώνονται. Οι εναλλαγές ζητωκραυγών και τρόμου στη δεκαετία του 1940 πάνε χέρι-χέρι με τις πτώσεις και τις ανακάμψεις στη ζωή του Χρήστου. Ξεκίνησε ορφανός, ξυπόλυτος και πεινασμένος, με μόνο όπλο την ευχή της Μάνας και συνέχισε με τη στήριξη της Μάγδας. Όπως και κάθε αγωνιστής, πρέπει να κριθεί από την απόσταση που διένυσε από την αφετηρία μέχρι το τέρμα, όχι από το που έφτασε, ακόμα κι αν έφτασε ψηλά.

Κατά το Ν. Μαντέλα, *«μην κρίνεις τον αγωνιστή με βάση τις επιτυχίες του, αλλά με βάση το πόσες φορές έπεσε και ξανασηκώθηκε»*.

Ο ηρωισμός κρίνεται **και** με τις πτώσεις που **δεν** γίνονται μοιραίες.

Δ.Χ. Παναγιωτακόπουλος

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Η βιβλιογραφία για τα γεγονότα, που αναφέρονται στην Εισαγωγή και στις Υποσημειώσεις, είναι εξαιρετικά εκτενής για όλο το φάσμα των πολιτικών και στρατιωτικών συγκρούσεων. Οι επιμελητές της έκδοσης του **Ημερολογίου** βασίζονται σε πλήθος πηγών όπως περιοδικά, βιβλία, ιδιωτικές εκδόσεις και το διαδίκτυο. Υπογραμμίζεται ότι στόχος δεν είναι η πλήρης και ακριβής καταγραφή των ιστορικών γεγονότων (άλλωστε, δεν θα ήταν δυνατό να είναι από μη σχετικούς με την Ιστορία επιστήμονες), αλλά η περιγραφή του γενικού πλαισίου εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα τα αναφερόμενα στο **Ημερολόγιο**. Παρακάτω αναφέρονται όλως ενδεικτικώς ορισμένες πηγές.

- Αγγελόπουλος, Ά., **Από την Κατοχή στον Εμφύλιο – Η Μεγάλη Ευθύνη των Συμμάχων**, Εκδόσεις Παρουσία, 1994.
- Γενικό Επιτελείου Στρατού -- Επίσημες εκδόσεις.
- Γρηγοριάδης, Σ., **Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας, 1941-1974**, εκδόσεις Κ. Καπόπουλου, Αθήνα, 1973.
- Ζαφειρόπουλος, Δ., **Ο Αντισυμμοριακός Αγώνας 1945-1949**, Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα, 1956.
- Ζερβής, Νίκος Ι., **Η Γερμανική Κατοχή στη Μεσσηνία**, Ιδιωτική Έκδοση, Καλαμάτα, 1998.
- Ζερβής, Νίκος Ι., **Καλαμάτα. Κατοχή-Αντίσταση-Εμφύλιος**, Ιδιωτική Έκδοση, 7 τόμοι, Καλαμάτα, 2003-2007.
- **Ιστορικά**, Εκδόσεις **Ελευθεροτυπίας**, Τεύχη: 5 (18/11/1999), 6 (25/11/1999), 7 (2/12/1999), 24 (30-3-2000), 46 (31/8/2000), 52 (12/10/2000), 57 (16/11/2000), 80 (26/4/2001), 110 (22/11/2001), 156 (24/10/2002), 207 (16-10-2003).
- Καλύβας, Στάθης Ν., «Η γεωγραφία της εμφύλιας βίας στη κατοχική Μεσσηνία. Μια ποσοτική προσέγγιση» messinia.kalyvas.revised.pdf.
- Καλύβας, Σ. Ν., Μορφές, Διαστάσεις και Πρακτικές της Βίας στον Εμφύλιο (1943-1949): Μια Πρώτη Προσέγγιση. Σε Η. Νικολακόπουλος, Α. Ρήγος και Γ. Ψαλίδας (επιμ.), **Ο Εμφύλιος Πόλεμος. Από τη Βάρκιζα στο Γράμμο, Φεβρουάριος 1945-Αύγουστος 1949**, Αθήνα, Θεμέλιο, 2002.
- Κανελλόπουλος Π. Θ., **Η Εθνική Αντίσταση στην Τριφυλία**, Αθήνα, 1980.
- Καραλής, Κ. Θ., **Ιστορία των δραματικών γεγονότων Πελοποννήσου, 1943-1949**, 2 τόμοι, Αθήνα, 1967.
- Στρατιωτική Ιστορία, Σειρά **Μεγάλες Μάχες, Η Μάχη των Αθηνών, 1944 – Ο Ματωμένος Δεκέμβριος**, Τεύχος 36, Εκδότης Σ. Πανέλης, 2006.
- Συλλογικό Έργο, **Η Ελλάδα στη Δεκαετία 1940-1950. Ένα Έθνος σε Κρίση**, Αθήνα, Θεμέλιο, 1984.

